శ్రీరస్తు

శ్రీమద్వేదవ్యాసమహర్షిప్రణీతాష్టాదశపురాణరత్నపాద్మ్యపురాణాంతర్గ్యా

మాఘమాహాత్మ్యఖ్యోయం గ్రంథః.

సేతుశీతాచలాంతర్ధరణీతలవాసినామఖిలసుజనానామత్యంతోపకారాయ- శ్రీమద్ధరితసగోత్రపయఃపారావారసుధాకర
శ్రీమన్నృసింహాచార్యవర్యతనయేన- శ్రీవేంకటేశ్వరకరుణాసమాసాదితచతుర్విధకవితాసామ్రాజ్యధురంధరేణ
భూ, తి- పంచాంగం- రాఘవాచార్యవర్యేణ.

సమ్యక్పరిష్కృతః.

పం. శ్రీ. కాకుళాచార్య

స్వకీయ

శ్రీవాణీవినోదమందిరముద్రాక్షరశాలాయామ్.

ముద్రాక్షరైస్స్పష్టప్రకాశితస్సన్ విజయతేతరామ్-

MADRAS.

1882.

శ్రీ

ప్ర క ట న.

శ్రీమదుభయవేదాంత ప్రవర్తకులయిన శ్రీమాన్ వేటపాలెం కాపురస్థులగు కందాళ రామానుజాచార్యులవారు కవిశ్రేష్ఠుండగు బిల్హణుని చరిత్రంబును! శృంగారవర్ణమెట్టులతోడ బిల్హణ నాటకముగారచియించియున్నారు దాని అచ్చువేయుచున్నారము వలయువారు చెన్నపట్టణము పెద్దినాయని పేటనిగోవిందప్పనాయనివీధి (52) యింటియందుంచియుండు శ్రీవాణీ వినోదమందిరముద్రాక్షరశాలాధికారులగు భ, తి, పంచాంగం-శ్రీకాకుళాచార్యులు అండ్ బ్రదర్సుగారి పేరవ్రాసి తెప్పించుకొనవలయును.

1882.
చెన్నపురి.

భ, తి, పంచాగం-శ్రీకాకుళాచార్యులు.

శ్రీరస్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేతశ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీపాద్మ్యపురాణాంతర్భూతమాఘమాహాత్మ్యప్రారంభః.

వ్యాసంవసిష్ఠనప్తారం శక్తేఃపౌత్రమకల్మషమ్ । పరాశరాత్మజంవందే శుకతాతంతపోనిధిమ్॥

వ్యాసాయవిష్ణురూపాయవ్యాసరూపాయవిష్ణవే । నమోవైబ్రహ్మనిధయేవాసిష్ఠాయనమోనమః ॥ పారాశర్యంపరమపురుషం విశ్వవేదైకయోనింవిద్యాధారంవిమలయశసంవేదవేదాంతవేద్యమ్ । శశ్వచ్ఛాంతం శమితవిషయం శుద్ధబుద్ధింవిశాలంవేదవ్యాసంవిమలమతిదంసర్వదాహంనమామి ॥ నారాయణంనమస్కృత్యనరంచైవనరోత్తమమ్ । దేవీంసరస్వతీంవ్యాసంతతోజయముదీరయేత్ ॥ అజ్ఞానతిమిరాంధస్య జ్ఞానాంజనశలాకయా । చక్షురున్మీలితంయేన తస్మైశ్రీగురువేనమః॥ ఆరబ్ధంనైమిశారణ్యేసత్రంద్వాదశవార్షికమ్ । ఆజగ్మురఖిలాస్తత్రమునయోబ్రహ్మవాదినః ॥ అసితోదేవలశ్చైవసుమం

తుః పైలఏవవా । సుమతిర్వామదేవశ్చ జాబాలిః కాశ్యపోభృగుః ॥ పర్వతశ్శరభంగశ్చ సుతీక్ష్ణోఽగస్త్యఏవచ । ఆపస్తంబోధ మాండవ్యస్సత్య కాత్యాయనస్తథా ॥ రథీతరోంగిరాశ్చైవ కపిలో రైభ్యఏవచ । ముద్గలో గౌతమశ్చైవ కణ్వః కాణోఽత్రిరేవచ ॥ ధూమ్రో హారీతకశ్శంకుః పృధుర్మంకుశ్చ సంకృతిః । కౌండిన్యో నిధ్రువశ్చైవ కాణాదో గర్గ ఏవచ । కౌశికో గాలవో బభ్రుర్వ్యాసశ్శక్తిః పరాశరః । శనిర్విభాండకః పంకో బుధో బోధాయనో వసుః ॥ జమదగ్నిర్భరద్వాజో ధూమపో మౌనిభార్గవః । శౌనకో నారదశ్చైవ శతానందశ్శతాతపః ॥ విష్ణువృద్ధో విశాలాక్షో జర్ఝరో జంగమో మునిః । పక్వపాశధరః పారః పారగం పండితోత్తమః ॥ మహాకాయో మహాగ్రీవో మహాబాహుర్మహోదరః । ఉద్దాలకో మహాసేన ఆర్తఆమలకప్రియః ॥ ఏకపాదో ద్విపాదశ్చ ఊర్ధ్వబాహుర్జలాశయః । ఉగ్రశీలో మహాశీలః పిశంగో మంత్రవిత్పరః । శాండిల్యః కరుణః కాలః కైవల్యశ్చ కలాధరః । కల్పాంతః కంకణః కండుః కరః కాలాగ్నిరుద్రకః ॥ శ్వేతజాహుర్మహాప్రధ్నఉదంకో లిఖితోఽగ్నిపః । ఏతేశిష్యైః ప్రశిష్యైశ్చ బ్రంహిష్ఠా వేదపారగాః ॥ లోకానుగ్రహకర్తారః పరోపకృతిశాలినః । పరప్రియరతానిత్యం జపయజ్ఞపరాయణాః ॥ ఆగత్య నైమిశారణ్యమశేషగుణసంయుతమ్ । కర్తుమారేభిరే సత్రమథసూతస్సమాయయా ॥ తమాశ్రమమనుప్రాప్తం జటావల్కలసంయుతమ్ । ప్రసన్నవదనం శాంతం పరమార్థవిశారదమ్ ॥ అశేషగుణసంపన్నమనంతానందశేవధిమ్ । భస్మోద్ధూళితసర్వాంగం త్రిపుండ్రాంకితమస్తకమ్ ॥ రుద్రాక్షమాలాభరణం జటామండలమండితమ్ । సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞం సర్వభూతహితేరతమ్ ॥ జితేంద్రియం జితక్రోధం జీవన్ముక్తం జగద్గురుమ్ । వ్యాసప్రసాదసంపన్నం వ్యాసవద్విగతస్పృహమ్ ॥ వేదమార్గేసదానిష్ఠం వేదమార్గప్రవర్తకమ్ । నైమిశియ్యామహాత్మానో మహాభక్తిసమన్వితాః ॥ చిత్రాశ్శ్రోతుం కథాస్తత్రపరివవ్రుస్సమన్వితాః । అభివాద్య మునీంస్తాంస్తు సర్వానేవ కృతాంజలిః । ఆపృచ్ఛత్సతపోవృద్ధినృషిభిశ్చాభి

నందితః ॥ అథతేషూపవిష్టేషుసర్వేష్వేవతపస్విషు । నిర్దిష్టమాసనంభేజేవినయాద్రోమహర్షణిః ॥ సుఖాసీనంతత స్తంతు
విశ్రాంతముపలక్ష్యచ । శ్రోతుకామాఃకథాఃపుణ్యాఇదంవచనమబ్రువన్ ॥ ఋషయః ॥ అష్టాదశపురాణాని సేతిహాసాని
కృత్స్నశః । త్వత్తశ్శ్రుతాన్యశేషాణిశ్రోతవ్యాంశోనవిద్యతే ॥ బ్రాంహ్యంపురాణంప్రథమంపాద్మ్యంవైష్ణవమేవచ। శై
వంభాగవతంచైవభవిష్యంనారదీయకమ్ ॥ మార్కండేయంతథాగ్నేయంబ్రంహకైవర్తమేవచ । లైంగంతథైవవారా
హంస్కాందంవామనమేవచ ॥ కౌర్మంమాత్స్యంగారుడంచబ్రహ్మాండంచతతఃపరమ్ । అన్యేష్వష్టాదశేష్వేషుపురాణేషు
మహాత్సుచ ॥ ద్వితీయంపాద్మ్యమిత్యుక్తంపురాణంరోమహర్షణమ్ । పంచపంచాశదిత్యుక్తం సహస్రగ్రంధసంఖ్యయా ॥
తస్మిన్పురాణేభవతామాఘమాసస్యవైభవః । అగ్రతోవర్ణితోస్మాకంతంభూయోవక్తుమర్హసి । ఏతేషామత్రసర్వేషాం
విస్మృతప్రాయమేవనః । ఇదానీమపినేదీయాన్ మాఘ స్తస్మాత్కృపానిధే ॥ తద్భూయశ్శ్రోతుకామానామస్మాకంవ
ర్ణయాగ్రతః । మునీనాంవచనంశ్రుత్వాసూతఃపౌరాణికోబ్రవీత్ ॥ సాధుసాధుమహాప్రాజ్ఞాస్సత్ప్రసంగస్సమీరితః । ఆ
లోక్యమాఘమాసన్నమేతదర్థమిహాగతః ॥ వక్తుంహోమాఘమాహాత్మ్యమహమత్రాగతోపిహి । భవద్భిశ్చమునిశ్రేష్ఠాఃప్ర
శ్నస్తత్సదృశఃకృతః ॥ తస్మాద్భూయఃప్రవక్ష్యామిమునయశ్శృణుతాదరాత్ । రోమహర్షణినామ్నశ్చశిష్యతాయాశ్చమ
ద్గురోః ॥ నారాయణాంశతాయాశ్చసదృశంప్రబ్రవీమివః । ఇత్యగ్రతోమునీంద్రాణాముదీర్యవినయోజ్జ్వలః ॥ వక్తుమారభ
తేదేవంనమస్కృత్యపినాకినమ్ । ఓన్నమోసాంపరార్థాయపరహంతాస్వరూపిణే ॥ నమోహిరణ్యగర్భాయహరయేశం
కరాయచ । సరస్వత్యైనమస్తుభ్యంవిష్ణ్వేశాయనమోనమః ॥ పారాశర్యంపరమపురుషంవిశ్వవేదైకయోనింవిద్యాధారం
విమలయశసంవేదవేదాంతవేద్యమ్ । శశ్వచ్ఛాంతంశమితవిషయంశుద్ధబుద్ధింవిశాలంవేదవ్యాసంవిమలమతిదంసర్వదాహంన

మామి ॥ ఇతిదేవాన్నమస్కృత్వామునీంద్రానిదమబ్రవీత్ ॥ యథావన్మాఘమాహాత్మ్యంవక్తాశ్రోతాచదుర్లభః ॥ సులభాశ్చవయంయాయంవక్తుంశ్రోతుంచతత్పరాః । సమాఘమాసోఖిలపాపశత్రుస్సౌభాగ్యహేతుఃఖలువర్ణ్యతేత్ర । నిమజ్జనాద్యద్రవిభాతకాలేనరాస్సువర్లోకకుటుంబినస్స్యుః ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ప్రథమోధ్యాయః.

... ... ❋

శ్రీసూతః ॥ అధ్వరావభృతస్నాతఃకృతకౌతుకమంగళః । పూజితోనాగరైస్సర్వైర్దిలీపోభూభృతాంవరః ॥ మృగయారసికోభూత్వాస్వపురాన్నిర్గతోబహిః । కౌతూహలసమావిష్టఆఖేటవ్యూహసంవృతః ॥ ఉపానద్గూఢపాదస్సన్నీలోష్ణీషోహరిచ్ఛదః । బద్ధగోధాంగుళిత్రాణోధనుష్పాణిశ్శరీనృపః ॥ బద్ధక్షురప్రాసధనుస్తథాభూతైశ్చపత్తిభిః । కందరేషుసురమ్యేషువనేషువిపులేషుచ ॥ గుహాసుచనికుంజేషునదీప్రస్రవణేషుచ । నిమ్నోన్నతప్రదేశేషుశిలానాంగహ్వరేషుచ॥ అసిచర్మధరైశ్చైవఖడ్గతోమరపాణిభిః । ధనుష్పాణిభిరాయాతైస్సర్వాయుధధరైర్వృతః ॥ సనిర్గత్యపురాద్రాజావివేశచమహద్వనమ్ । మృగయాకృష్టహృదయోమాఘమాసేసమీపగే ॥ అసిభిస్తోమరైర్భల్లైర్గదాభిర్ముసలైశ్శరైః। అసిభిస్సితధారాభిఃపరిఘైరాయుధైర్గదైః ॥ గదాభిర్భిండివాలైశ్చశతఘ్నీభిర్ముసుండిభిః ॥ క్షురాగ్రైరర్ధచంద్రైశ్చనారాచైఃక్షుద్రతోమరైః ॥ అన్యైశ్చవివిధైర్బాణైరాయుధైశ్చసమంతతః । వన్యాన్మహిషమాతంగాన్సింహశార్దూలభల్లుకాన్ ॥ హరిణాంశ్చమరీన్సక్తాన్మహావ్యాఘ్రాన్వృకాన్బహూన్ । శరభాదీన్మృగానన్యాన్ప్రజోపద్రవకారిణః ॥ క్రీడయిత్వాయుధశతైర్వనదర్శనలాలసః । ఉల్లంఘితమహాస్రోతోయువాపంచాస్యవిక్రమః ॥ తథాక్రీడతితైస్సార్ధంకుంజేషుమృగయన్మృగాన్ । హన్యతాంహన్యతామేషోమృగోవేగాత్పలాయతే ॥ ఇతిజల్పన్స్వభృత్యేషుస్వయముత్పత్య హం

తీచ । ఇత స్తతఃక్వచిద్యాతిపునఃపశ్యన్వనస్థలీమ్ ॥ విటపోడ్డీనసంత్ర స్తలీనకేకికులాకులామ్ ॥ విత్ర స్తహరిణీసంఘాం ద్రవచ్ఛావపదదిఙ్ముఖామ్ ॥ క్వచిద్భైరవభీత్కారతారారావవిభీషణామ్ ।ఖడ్గయూథైఃక్వచిల్లక్ష్మీందధానామిపదంతినాం॥ క్వచిద్వరాహదంష్ట్రాగ్రసముద్ధృతకశేరుహామ్ । మృగాంనఖనిర్భిన్నదంతిమౌక్తికముద్రితామ్ ॥ శార్దూలనఖనిర్భిన్నమృగరక్తారుణాంక్వచిత్ । పీవర స్తనభారార్తసిద్ధకిన్నరభామినీమ్ ॥ అవరోధాజిరశ్రోణీంసూచయంతీమివక్వచిత్ । క్వచిద్వృతఘనచ్ఛాయాంక్వచిత్పుష్పసుగంధినీమ్ । క్వచిల్లతాగృహద్వారాంభృంగమాలాసుతోరణామ్ । అర్ధనిస్సృతనిర్మోకనాగభీమమహాబిలామ్ ॥ విలీనాజగరైర్భీమాంక్వచిన్నిర్ముక్తసర్పిణీమ్। క్వచిద్దావానలజ్వాలాశిఖావ్యాప్తమహీరుహాం। క్వచిత్కుంజవినిర్గచ్ఛన్మృగవ్యాఘ్రత్రసద్ఘటామ్ । విముంచన్బాణనికరంశశకేభక్వచిత్క్వచిత్ ॥ పల్వలేషుచవిశ్రాంతఃక్వచిద్యాతివనాంతరమ్ । ఏవంఖేలతిరాజేంద్రోవ్యాధవగేచవల్గతి॥ తత్రకోపిజవాత్త్రస్తస్సారంగోనిర్గతోవనాత్। పదవేగక్రమక్రాంతదుర్గమార్గమహీతలః ॥కదాచిద్గగనారూఢఃకదాచిద్భూమిగోచరః। నయావల్లక్ష్యతాంయాతిధన్వినాంపృష్ఠగామినాన్॥క్వచిదృష్టిపథంయాతిదక్షవంయాతిచక్వచిత్ ।తత్రస్రోతోతిగంభీరంకంటకద్రుమసంకులమ్ ॥ ప్రవివేశతదారణ్యాంరాజాసోతత్పదానుగః॥ దూరాద్దూరతరంగత్వా దేశాద్దేశంచనిర్జలమ్॥మృగాదర్శనసంరంభస్సంశుష్యద్గళకంధరః । క్షుత్పరీతాఖిలవ్యాధోభ్రాంతపత్తిస్ఖలద్గతిః ॥ అతీతదీర్ఘమార్గస్సన్తృషార్తోమధ్యగేరవౌ । దదర్శాగ్రేతుకాసారంస్పర్ధయంతమపాంనిధిమ్ ॥ ఘనపాదపతీరాంతంసుతీర్థంవిమలంశుభమ్ । విశదంవికచాంభోజంమధుమత్తమధువ్రతమ్ ॥ విశాలపద్మినీపత్రచ్ఛన్నంమరకతైరివ। స్వచ్ఛందముచ్ఛేన్మత్తమత్స్యంసాధుమనోయథా ॥ చలజ్జలచరోద్భిన్నంవీచీభంగానునాదితమ్ । అంతర్గ్రాహజలక్రూరంఖలానామివమానసమ్ ॥ క్వచిచ్ఛైవాలవిషమంకృపణస్యేవమందిరం ॥ విహగానాంచసం

తాపంశమయంతందివానిశమ్ ॥ దాతారమివసర్వస్వమాపన్నార్తిహరంసదా । తర్పయంతమివాంభోభిశ్శ్వాపదాన్స్వపి
తృషానివ ॥ హరంతంసర్వతంతాపంహిమాంశుమివచానికం । తందృష్ట్వాభూర్గతగ్లానిశ్చాతకోజలదంయథా ॥ తత్రపీతజ
లోరాజాకృతమాధ్యాహ్నికక్రియః । భుక్త్వాఖేటకసంపన్నస్సహాయైస్సహితోనృపః ॥ ఉవాసచసరస్తీరేరమ్యాశ్చకథ
యన్కథాః । తతశ్శరాసనేబాణంకృత్వాతత్రస్థితస్తరౌ ॥ వ్యాధాస్సంధానహస్తాయరురుధుఃకకుభాంపథ । ఏవంస్థితే
షువీరేషువనేవిస్తీర్య్వాగురాః ॥ నిశాంతేసర్గతంయూథంసూకరాణాంతటేతటే । చరిత్వాసరసీకందాన్ప్రద్రుతవ్యాధ
సంకులాః ॥ రాజ్ఞావిద్ధాస్తథాక్రోడావ్యాధైశ్చబహవోహతాః । క్షణేనైవవరాహాస్తేవిద్ధాఃపేతుర్మహీతలే ॥ శృంగేణ
తుములంనాదంవ్యాధాశ్చక్రుస్సుదర్పితాః । ధావంతఃప్రమదాసక్తాఃమిళితాయత్రభూమిపః ॥ తానాదాయభటైర్భూ
పఃనిర్గతస్సరసీతటాత్ । స్వపురంగంతుకామోసౌదృష్టవాన్పథితాపసం ॥ బ్రాహ్మణంవృద్ధహారీతంవైఖానసమతేస్థితం।
నియమైర్దుష్కరైరుగ్రైఃపరిక్షీణకళేబరం ॥ అస్థిశేషంమహద్వ్యాత్తవిస్ఫురత్కర్కశత్వచం ॥ దధానంహారిణంచర్మవసా
నంమృగవల్కలం ॥ కుర్వాణంనైగమంజప్యంనఖలోమజటాధరం। తంవనాశ్రమిణందృష్ట్వామార్గణంహిత్వాససంభ్రమం।
ప్రణమ్యశిరసారాజాకృతాంజలిరుపస్థితః । అథరాజ్ఞామలంకారందిలీపంసతుభూపతి ॥ ఉవాచశ్రేయసోహేతోఃపరోప
కృతికామ్యయా ।కిమత్రగమ్యతేరాజన్కాలేపుణ్యతమేశుభే ॥ మాఘేమాస్యవిధాయైవమాఘస్నానంసరోవరే । ప్రత్యు
వాచతతోరాజానాహంజానేద్విజోత్తమ ॥ మాఘస్నానఫలంకీదృక్కథంకథయవిస్తరాత్ । ఇతిభూపవచశ్శ్రుత్వాప్రా
హవైఖానసోమునిః ॥ భగవాన్ద్యుమణిశ్శీఘ్రమభ్యుపైతితమోనుదః । స్నానకాలోయమస్మాకంనకథావసరోనృప॥ స్నా
త్వాగచ్ఛకులాచార్యంవసిష్ఠంపృచ్ఛభూపతే । ఇత్యుక్త్వాతాపసోమౌనంమాఘస్నానాయనిర్గతః ॥ ప్రత్యావృత్యదిలీపోపి
తత్రస్నాత్వాయథావిధి । పునస్స్వ్యనగరీంవీరోహర్షేణపరిపూరితః॥ స్వాంతఃపురేనివేద్యాథవానప్రస్థకథాంనృపః । శ్వే
తాశ్వంరథమారుహ్యాసుశ్వేతచ్ఛత్రచామరః ॥ సాలంకారస్సువాసాశ్చసుపుష్పోమంత్రిభిస్సహ । జయశబ్దాన్పురశ్శృణ్వన్

స్తుతోమాగధవందిభిః ॥ వసిష్ఠస్యాశ్రమంయాతోఋషివాక్యమనుస్మరన్ ॥ నత్వాబ్రంహఋషింతత్రవినయాచారపూర్వకం।
దత్తాసనోగృహీతార్ఘ్యఆశీర్భిఃకృతమంగళః । సానందంమునినాపృష్టఃకుశలంభూపతిస్తథా ॥ అథోఇత్యబ్రవీద్రాజాహ
ర్షయన్మునిమానసమ్ । సోథవైఘూర్ణిసేనోక్తంపృష్టవాన్మధురాకృతిః ॥ భగవన్తత్ప్రసాదేనశ్రుతోవిస్తరతోమ
యా । ఆచారోదండనీతిశ్చరాజధర్మాశ్చయేపరే ॥ వర్ణాశ్రమవిభాగానామాశ్రమాణాంచయాఃక్రియాః ॥ దానానిత
ద్విధానానియజ్ఞాస్తద్విధయస్తథా ॥ వ్రతానితత్ప్రతిష్ఠాచశివస్యారాధనంతథా । అధునాశ్రోతుమిచ్ఛామిమాఘస్నాన
స్యయత్ఫలమ్ ॥ విధేయంయద్విధానేనతన్మేబ్రంహమునేవద ॥ వసిష్ఠః ॥ సమ్యగుక్తంపరంజ్ఞేయంలోకద్వయహితావహం।
నిర్మలీకరణంతేనమునివానవాసినా ॥ క్రతుభుక్కాంక్షిణాంయేవైప్రత్యాసక్తిమఖండితామ్ । కామయంతేమృగార్కే
తేస్రోతసిస్నాంతుసర్వదా ॥ వినావహ్నింవినాయజ్ఞమిష్టాపూర్తంవినాపియే । వాంఛంతిస్వస్తితేస్నాంతుప్రాతర్మాఘే
బహిర్జలే ॥ గోభూతిలహిరణ్యానివస్త్రధేనుశతానియే।అదత్వేచ్ఛంతివైస్వర్గంతేమాఘేస్నాంతుసర్వదా ॥ త్రిరాత్రై
స్సువ్రతైఃకృచ్ఛ్రైఃపరాకైస్సుకృతైరపి । తాన్వినేచ్ఛంతియేస్వర్గంతేమాఘేస్నాంతుసర్వదా ॥ నీరాన్నైశ్చైత్రవై
శాఖేతపఃపూజాచకార్తికే । జపహోమాతపోదానంమాఘమాసేనృపోత్తమ ॥ సంపదేచసుజాయాయైయైరతయైతద్విసా
పివా । కాయశుద్ధ్యర్థంచపరేచతుర్థంస్నానజంఫలమ్॥ నిరన్నాహ్యాదితిస్నాత్వామాఘంద్వాదశమానసే । ఇంద్రా
ద్యాంద్వాదశాదిత్యాన్లేభేత్రైలోక్యవిశ్రుతాన్ ॥ సుభగారోహిణీమాఘాద్దానశీలాహ్యరుంధతీ । శచీచరూపసంప
న్నాప్రాసాదేనస్తథౌమికే ॥ తుములీకృతశోభాఢ్యనర్తకీలలితాజిరె । దీపకర్ణమరుచ్ఛన్నైరూపవత్స్త్రీజనాకులె॥సు
రార్చనజనేరమ్యేసదాతిథినిషేవితే । ముదితాస్తావసంతీహయైస్నాతంమకరేరవౌ ॥ యైర్దత్తంబహుధామాఘేపురారిస్సు
పరిష్కృతః । తేయాంతిసదనంశంభోస్సర్వకామప్రపూరితం ॥ ఇష్టవస్తుపరిత్యాగాన్నియమస్యచపాలనాత్। ధర్మమూ
లస్యపామాఘోధర్మమూలంనికృంతతి ॥ కామమూలఫలద్వారంనిష్కామోమోక్షదస్తథా । యేలోకాదానశీలానాం

యేలోకావిపినౌకసామ్ ॥ లోకాయేతిథిభక్తానాం తేమాఘస్నాయినాంసదా । దేవలోకాన్నివర్తంతెపుణ్యైర్యత్నైఃప
రంతప ॥ కదాచిన్ననివర్తంతెమాఘస్నానరతాజనాః । నాతఃపరతరంకించిత్పవిత్రంపాపనాశనం ॥ నాతఃపరతరంకించి
న్నాతఃపరతరంతపః । ఏతదేవపరంపథ్యంసద్యోదురితనాశనమ్ ॥ విద్యాధరాయకథితంభృగుణామణిపర్వతే ॥ ఇతిశ్రీపా
ద్మ్యేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-ద్వితీయోధ్యాయః. ... ... ※

దిలీపః ॥ బ్రహ్మన్కదాభృగుర్విప్రోనిజగాదమహీధరే।తస్మైధర్మోపదేశంతంకథ్యతాంమేకుతూహలాత్॥ వసిష్ఠః॥
ద్వాదశాబ్దంపురారాజ న్నవవర్షుర్వలాహకాః । తేనోద్విగ్నాఃప్రజాస్సర్వా హిమవత్సహ్యయోర్నృప ॥ స్వా
హాస్వధావషట్కార వేదాధ్యయనవర్జితే । సోపప్లవేసదాలుప్తసర్వధర్మేచనిష్ప్రభే । ఫలమూలాన్నపానియ్యా
శూన్యేవై భూతలేతథా । నానావిధతరుచ్ఛన్నరమ్యరేవాతటాశ్రమాత్ ॥ సహశిష్యైర్వినిష్క్రమ్యహిమాద్రింసం
గతోభృగుః । తత్రతిష్ఠతికైలాస గిరేఃపశ్చిమతోగిరిః । మణికూటఇతిఖ్యాతోహేమరత్నశిలోచ్చయః । అధోర్ధ్వస్ఫటి
కశ్శ్వేతోమధ్యేనీలశిలోగిరిః ॥ భూతిభిస్సర్వతశ్శంభోర్నీలకంఠఇవాబభౌ । ఇంద్రనీలశిలాఢ్యస్తు హేమరేఖాంతరాంత
రః ॥ స్ఫురద్విద్యుల్లతఃకృష్ణజీమూతఇవరాజతే । మూర్ధ్నినీలశిలశ్శైలస్సోధఃకాంచనమేఖలః ॥ నారాయణఇవాభా
తిపరిపీతాంబరాన్వితః ॥ ఆమేఖలంసునీలాభోమధ్యేమధ్యేసితోత్పలః ॥ సతారకమివవ్యోమరాజతేస్మమహీధరః । బహు
దీపకృతోగేహ ఇవాహోనిశిభాసితః ॥ అధిత్యకాసుసంగీతైః కిన్నరీణాంసకీచకైః । రంభాపత్రపతాకాభి రుత్సవీ
వసదాచలః ॥ హరితోపలవైదూర్య పుష్యరాగాసితాశ్మభిః । ఇంద్రాశ్మమండలైస్సోగఇంద్రచాపైరివావృతః ॥ స
ర్వధాతుమయైర్హైమఃనానారత్నవిభూషణైః । సాగ్నిజ్వాలైరివోచ్చైశ్చస్సశృంగైస్సర్వత్రవేష్టితః ॥ తస్యాగస్యని
కుంజేషుశిరాసుమధురాసుచ । విద్యాధరాఃప్రసేవంతేస్వపతీన్కామవిక్లబాః॥ నిరుద్ధాంతర్మరున్మార్గాజితక్లేశావిరాగి
ణః । ధ్యాయంత్యహర్నిశంబ్రహ్మరమ్యసానుగుహాసుచ ॥ సాక్షసూత్రకరాస్సిద్ధారధోన్మీలితలోచనాః। ఆరాధయం

తిభూతేశం సుందరీషు దరీషుచ॥ మందారకుసుమామోదసురభీకృతదిఙ్ముఖాః । పతన్నిర్ఝరిణీవారిఝుంకారముఖరాస్సదా॥ ఉపత్యకాసుఖేలద్భిర్వనాశ్వైః కలకోకిలైః । కస్తూరీమృగయూథైశ్చ చారుచిత్రమృగైస్సదా॥ విలసచ్చమరీబృందైర్విచిత్రైశ్శ్వాపదైస్సదా । నదత్పారావతైః శ్వేతైశ్చకోరైః కలభైర్గజైః ॥ రాజహంసైర్మయూరైశ్చ సదారమ్యస్స పర్వతః। సేవ్యమానస్సదా దేవైర్గుహ్యాకైరప్సరోగణైః ॥ దిలీపః ॥ సర్వాశ్చర్యమయశ్శైలస్సర్వసిద్ధసమాశ్రయః । భగవన్ కియదుచ్ఛ్రాయః కియదాయామవిస్తరః ॥ వసిష్ఠః ॥ షట్త్రింశద్యోజనోచ్ఛ్రాయోమస్తకే దశయోజనః । ఆయామవిస్తరాభ్యాం సమూలే షోడశయోజనః ॥ హరిచందనమందారచూతరాజీవిరాజితః । దేవదారుద్రుమాకీర్ణస్సరళార్జునశోభితః॥ కాలాగరులవంగేలలికుచైశ్చలతాగృహైః । విరాజతే గిరిశ్రేష్ఠస్సదాపుష్పస్సదాఫలః ॥ తం దృష్ట్వా పర్వతశ్రేష్ఠం దుర్భిక్షభయపీడితః। భృగుశ్చకార తత్రైవ వసతిం హృష్టమానసః ॥ తస్మిన్మనోహరే శైలే వనేషూపవనేషుచ । చిరకాలం వసంతే పేతపస్సుచరితం భృగుః ॥ ఏవం తిష్ఠతి రాజేంద్ర ద్విజే స్వాశ్రమవాసిని। అవతీర్యాగతౌ శైలాత్తం విద్యాధరదంపతీ। సమాగమ్యమునిం నత్వా స్థితౌ తావతిదుఃఖితౌ । తథావిధౌ తు తౌ దృష్ట్వా మంజువాక్యం ద్విజోవదత్ ॥ వద విద్యాధరస్థిత్యా యువాం కిమితి దుఃఖితౌ । శ్రుత్వా తస్య మునేర్వాక్యం ప్రాహ విద్యాధరో ద్విజమ్ ॥ శ్రూయతాం తద్ద్విజశ్రేష్ఠ మద్దుఃఖస్య చ కారణమ్ । సుకృతస్య ఫలం ప్రాప్య లబ్ధ్వాపి త్రిదశాలయమ్॥ లబ్ధ్వాపి దేవతాదేహం ముఖం వ్యాఘ్రస్య మేఽభవేత్ । నజానే కర్మణః కస్య విపాకస్సముపస్థితః॥ ఇతి సంస్మృత్య సంస్మృత్య న లేభే శర్మ మే మనః। అన్యచ్ఛ్రూయతాం విప్ర యేన మే వ్యాకులం మనః ॥ జాయేయం మమ కళ్యాణీ మంజువాణీ స్వరూపిణీ । నృత్తగీతకలాభిజ్ఞా సర్వసద్గుణశాలినీ ॥ యస్మిన్ కాలే కుమారీయం తత్ర దైవాబలయానయా । విపంచీం పరివాదిన్యా తం త్రిభిస్సప్తభిర్భృశమ్ ॥ వీణావాదరసాభిజ్ఞో తోషితో నారదస్తయా। ముగ్ధభావేపి గాయంత్యా అనయా రక్తకంఠయా॥ విచిత్రస్వరగానజ్ఞో రాజరాజోపి తోషితః। అస్యాః కౌతుకభిన్నాయా వాదయంత్యా విపంచికామ్ ॥ నానావక్రగతిం శ్రుత్వా స్నిగ్ధాం తాం పంచమీం ధ్వనీమ్ । తుతోషోద్భిన్నరోమాంశ్చ ధున్వన్మౌళిం మహేశ్వరః ॥ శీలేనార్యగుణగ్రామరూపయౌవనసంపదా। నానయాసదృశీ నాకే కాచిదస్తి నితంబినీ ॥ క్వేయం దేవముఖీ నారీ క్వాహం వ్యాఘ్రముఖః పుమాన్। ఇతి బ్రహ్మాశ్చసం

చింత్యదహ్యామిహృదిసర్వదా।ఇతివిద్యాధరేణోక్తంశ్రుత్వాచేక్ష్వాకునందన ॥ త్రికాలజ్ఞోభృగుఃప్రాహప్రహసన్ దివ్యలోచనః।శృణువిద్యాధరశ్రేష్ఠవిచిత్రంకర్మణాంఫలమ్ ॥ ప్రాప్యప్రజ్ఞానముహ్యంతిముహ్యంతజ్ఞానచేతసః । మక్షికాపాదమాత్రంతుయథాహివిషమంవిషమ్ ॥ క్రియాంతువిహితాల్పాపివిపాకేదారుణాభవేత్। అణుమాత్రంవిషంయత్తద్గ్రాహకాలేలవాగ్నివత్ ॥ తద్వైవానుభవేకాలేమహత్పీడాంకరోతిహి।తద్వైవపాపకంకర్మక్రియాకాలేల్పమేవయత్ ॥ తద్భోగసమయేకర్తుఃవిపాకేమేరుతాంవ్రజేత్।ఉపోష్యైకాదశీంమాఘేతైలాభ్యంగంత్వయాకృతం ॥ ద్వాదశ్యాంప్రాగ్భవేదేహేతేనవ్యాఘ్రముఖోభవాన్ । ఉపోష్యైకాదశీంపుణ్యాంద్వాదశ్యాంతైలసేచనాత్ ॥ కురూపంప్రాప్తవాన్ దేహంపురోహ్యేవంపురూరవాః।దృష్ట్వాత్మానంకురూపంసతేనదుఃఖేనదుఃఖితః ॥ గిరిరాజంసమాగమ్యదేవతాసరసస్తటే।స్థిత్వాచపరమప్రీత్యాశుచిస్నాతఃకుశాసనే ॥ నవనీలఘనశ్యామంనళినాయతలోచనం।శంఖచక్రగదాపద్మధరంపీతాంబరంవిభుం ॥ కిరీటహారకేయూరముక్తామాణిక్యభూషితం।కౌస్తుభేనవిరాజంతంవనమాలాధరంహరిం ॥ చింతయన్ హృదయేరాజానిగృహీతాఖిలేంద్రియః।మాసమాత్రంనిరాహారస్తపస్తేపేసుదుష్కరం ॥ అల్పేనతపసాతుష్టస్సప్తజన్మకృతార్చితః।వాసుదేవోదదౌతస్మైస్మరయన్ తైలచేష్టితం ।అతీవసుందరంరూపంకమనీయంమనోహరం ॥ యేనతంచకమేనేవీఊర్వశీదేవనాయికా । ఇతిలబ్ధవరస్సోపికృతకృత్యఃపురంగతః ॥ ఇతికర్మగతింజ్ఞాత్వాకింవిద్యాధరఖిద్యసే । భవాన్ పరిజిహీర్షుశ్చేదాననస్యవిరూపతాం॥ శీఘ్రంమద్వచనాదేవప్రాచీనాఘవినాశనం॥మాఘమాసేకురుస్నానంమణికూటనదీజలే॥ ఋషిసిద్ధజనైర్జుష్టంకథయిష్యామితద్విధిం।తవభాగ్యవశాన్మాఘోనికటఃపంచమేహని॥పుష్యస్యైకాదశీంశుక్లామారభ్యస్థండిలేశయః । మాసమేకంనిరాహారస్త్రికాలంస్నానమాచరేత్ ॥ త్రికాలమర్చయన్విష్ణుంత్యక్తభోగోజితేంద్రియః । మాఘస్యైకాదశీశుక్లాయదావిద్యాధరోత్తమ ॥ తదానిర్దగ్ధపాపంత్వాంద్వాదశ్యాంపుణ్యవాసరే।అభిషిచ్యశివైస్తోమైర్మంత్రపూతైరహంసుర॥ కామవక్త్రోపమంవక్త్రంకరిష్యామితవానఘ । దేవతావదనోభూత్వాత్వంవిద్యాధరసత్తమ ॥ అనయావరవర్ణిన్యాక్రీడయస్వయథాసుఖం। జాతమాఘప్రభావస్త్వం మాఘస్నానంసదాకురు ॥ ఇత్యుక్త్వా భృగుణాతస్మై ధర్మజ్ఞేనమహాత్మనా । విద్యాధరాయ

రాజేంద్రపునర్గాథాఉదాహృతా ॥ మాఘస్నానైర్విపత్తారో మాఘస్నానాదఘక్షయః । సర్వవ్రతాధికో మాఘస్సర్వకా
మఫలప్రదః॥ మాఘోగర్జతియజ్ఞేభ్యో మాఘోయోగాచ్చగర్జతి।తీర్థాచ్చతపసో మాఘోభోవిద్యాధరగర్జతి॥ పుష్కరేషుకురు
క్షేత్రేబ్రహ్మావర్తేపృథూదకే।అవిముక్తేప్రయాగేచగంగాసాగరసంగమే॥ యత్ఫలందశభిర్వర్షైః ప్రాప్యతేనియతేంద్రియైః।
తత్ఫలంప్రాప్యతేమాఘేత్ర్యహస్నానాన్నసంశయః ॥ స్వర్గభోగేచిరంరాగో యేషాంమనసివర్తతే । యత్రక్వాపిజలేతైః
స్తుస్నాతవ్యంమృగభాస్కరే॥ ఆయురారోగ్యసంపత్తౌరూపేసుభగతాగుణే । యేషాంమనోరథస్తైస్తుస్నాతవ్యంమృగభా
స్కరే॥ యేబిభ్యంతినరాఃపాపాద్దరిద్రాద్యత్రసంతివై । సర్వథాతైఃప్రయత్నేనమాఘేకార్యంనిమజ్జనమ్॥ దారిద్ర్యపాప
దౌర్భాగ్యపంకప్రక్షాళనాయవై।మాఘస్నానాన్నచాన్యోస్తిఉపాయస్సురసత్తమ॥ శ్రద్ధాహీనానికర్మాణికృతాన్యల్పఫలా
నివై।ఫలందదాతిసంపూర్ణంమాఘస్నానంయథాతథా॥ అకామోవాసకామోవాయత్రక్వాపిబహిర్జలే । ఇహాముత్రచదుః
ఖానిమాఘస్నాయీనపశ్యతి ॥ పక్షద్వయేయథాచంద్రోక్షీయతేవర్ధతేతథా। పాతకంక్షీయతేమాఘేపుణ్యరాశిర్వివర్ధతే॥
యథాబ్ధౌఖలుజాయంతేరత్నానివివిధానిచ।ఆయుర్విత్తకళత్రాదిసంపదోమాఘతస్తథా॥ కామధుక్చయథాకామంచింతా
మణిశ్చచింతితం । మాఘస్నానందదాతీహతద్వత్సర్వమనోరథాన్॥ కృతేతపఃపరంజ్ఞానంత్రేతాయాంయజనంతథా । ద్వా
పరేతుహరేఃపూజాకలౌదానంవిశిష్యతే ॥ ఏకఏకస్యముఖ్యస్స్యాన్మాఘస్సర్వయుగేషుచ । సర్వేషాంసర్వవర్ణానామాశ్ర
మాణాంచభూపతే॥ మాఘస్నానంహిసర్వస్యధారాభిఃఖలువర్షతి । ఇతివాక్యంభృగోశ్శ్రుత్వాతస్మిన్నేవాత్రవైసురః॥
సహైవభృగుణామాఘేగిరినిర్ఝరిణీహ్రదే । యథోక్తవిధినాస్నానమకరోత్సహభార్యయా । భృగోరనుగ్రహాత్సోథసం
ప్రాప్యమనసేప్సితం। దేవతావదనోభూత్వానుముదేమణిపర్వతే॥ ఆజగామమునిర్వింధ్యంతమనుగ్రాహ్యహర్షితః ॥ మణి
మయగిరిసింధౌస్నానమాత్రేణమాఘే మదనవదనతుల్యస్తత్రవిద్యాధరోభూత్ । తునితనియమదేహోవింధ్యపాదావతీ
ర్ణఃభృగురపిసహశిష్యైరాజగామాథరేవాం ॥ అఖిలభువనసారంమాఘమాహాత్మ్యమేతం ద్విజవర భృగుణోక్తం భూప

విద్యాధరాయ।వివిధఫలవిచిత్రంయశ్శృణోతీహనిత్యంరుచిరసకలకామాన్ప్రాప్నుయాద్దేవవత్సః॥౮౭॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపు
రాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - తృతీయోధ్యాయః. ... ...

వసిష్ఠ॥శృణురాజన్ప్రవక్ష్యామిప్రభావంమాఘమాసజం। యమాకర్ణ్యనరోభక్త్యాసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥పురా
రాధంతరేకల్పేవర్తమానేకృతేయుగే। కుత్సోనామమునిశ్శ్రీమాన్బ్రహ్మసూనురకల్మషః॥ సకర్దమసుతాంకన్యాం ఉప
యేమేవిధానతః।తస్యాంతస్యచపుత్రోభూద్వత్సోవంశవివర్ధనః॥ పంచమేబ్దేపితాతస్యకుత్సోబ్రహ్మోపదిష్టవాన్।కృతోప
నయనఃపిత్రాబ్రహ్మచర్యపరాయణః॥ వసన్గురుకులేనిత్యమగ్నికార్యంచసంధ్యయోః। కుర్వన్త్రిషవణస్నానంభిక్షాశీవిజి
తేంద్రియః॥కృష్ణాజినధరోనిత్యంనిత్యంస్వాధ్యాయతత్పరః।కేశాంతమన్వహంధత్తేపాలాశందండమన్వహం। కటీతలసన్మౌం
జీకమండలుధరస్సదా। శుభ్రకౌపీనవాంఛుద్ధశ్శుభ్రయజ్ఞోపవీతవాన్॥ సమిద్భస్మలసన్మూర్ధాసర్వేషాంనయనప్రియః॥నమ
స్కరోత్యహరహంమాతరంపితరంగురుం॥ ఆచార్యమన్యాన్వృద్ధాంశ్చ యతీంద్రాన్బ్రహ్మవాదినః । బ్రహ్మయజ్ఞపరో
ధీమాన్నిత్యానుష్ఠానతత్పరః పవిత్రపాణిః కురుతేదేవర్షిపితృతర్పణం । పుష్పచందనమాల్యాదికంచాచిదపినస్పృశేత్॥
మౌనభుఙ్మధుపిణ్యాకలవణక్షారవర్జితః। పాదుకోపానహౌరోహదర్పణాలోకవర్జితః॥ దంతధావనతాంబూలశిరోవేష్ట
నవర్జితః।నీలంరక్తంతథాపీతంవస్త్రంకాంచనభూషణం॥ అన్యానియాన్యవర్జ్యానిబ్రహ్మచర్యాశ్రమస్యచ।సదాచారరతశ్శ్వాం
తస్తానిసర్వాణినస్పృశేత్ ॥ ఈదృగాచారసంపన్నో విచరన్బ్రహ్మచార్యసౌ। మజ్జనంకురుతేభక్త్యామకరస్థేదివాకరే॥
మాఘమాసేవిశేషేణదేహశుద్ధింకరోత్యలం। చాంద్రాయణాదిభిఃకృచ్ఛ్రైస్సవత్సఃప్రథమాశ్రమీ॥ చిత్తశుద్ధింపరాం
ప్రాప్యమకరాదిత్యమజ్జనాత్।అస్యాంపశ్చిమవాహిన్యాంకావేర్యాందుర్లభంనృణాం॥ మజ్జనంమకరాదిత్యేప్రారబ్ధంభాగ్య
వాహకం॥ సముద్రగానాంసకలాపగానాంప్రత్యక్ప్రవాహంచఉదక్ప్రవాహం॥ ప్రయాగతీర్థాదధికంవదంతి మయాద్య
లబ్ధంకృతపూర్వపుణ్యైః॥ కృతార్థోస్మికృతార్థోస్మికృతార్థోస్మీతిహృష్టధీః॥ తత్రత్రిషవణస్నానంకురుతేసహ్యజాజలే।తేన
మాఘత్రయంస్నాతంకావేర్యాఃపశ్చిమోఘసి॥ తేనపుణ్యేనశుద్ధాత్మానిర్మమోనిస్పృహోనృప।మాతాపితృభ్యాంగురుణా

విసృష్టస్తపసేయయా ॥ ఏకయోజనమాత్రేణ కావేర్యాఉత్తరేతటే । నారాయణగిరావేష నామ్నా పాపౌఘనాశనే॥
తుంగైశ్శృంగైర్దివంస్పృగ్భిస్సానుభిశ్చవిరాజితే । ద్రుమైశ్శైలనిభైశ్చాభిశోభితేశుభదర్శనే ॥ మృగసంఘమహావ్యాళద్విజ
యక్షనిషేవితే । బహుపుష్పలతాభిశ్చసమ్యక్సంఛన్నభూతలే ॥ సుఖవాతానుచరితేశీతలోదతటాంచితే భ్రమరైర్గియ్యమా
నైశ్చపిబద్భిఃపుష్పజంమధు ॥ శైలకందరనిష్క్రాంతైఃకోకిలైర్మధురస్వనైః।సుస్వరంగియ్యమానైశ్చగంధర్వైశ్చనిషేవితే॥
నృత్యద్భిశ్చమహాబర్హైర్మయూరైరుపశోభితే । కిన్నరేంద్రైశ్చగాయద్భిశ్శోభితేధృతకుండలైః ॥ అశ్వద్ధబిల్వవృక్షైశ్చశో
భితేబహుశాఖిభిః ॥ తిలకైఃపుష్పితైశ్చాపికృతమాలైశ్చపుష్పితైః॥అశోకైర్నక్తమాలైశ్చచంద్రనైస్స్యందనైస్తథా।ఖర్జూ
రైఃపుష్పితైశ్చాపివిభ్రాజద్భిర్మహీధరే॥ పున్నాగనారికేళామ్రపనసార్జునపాటలైః ॥ కపిద్ధతింత్రిణీనింబలికుచాసన దాడి
మైః।శోభమానేగిరౌతస్మిన్ నానాశ్చర్యసమన్వితే ॥ తస్మిన్ సరోస్తి కలికల్మషహారినారికళ్యాణతీర్థమితికాంక్షితసిద్ధిదాయి।
కల్లోలలోలకమలాంతికసన్నివిష్టహంసావళీభిరనిశంపరిశోభమానం ॥ నిమజ్యతస్మిన్నపిమాఘమేకం తత్పశ్చిమేరోధసిసన్ని
విష్టః।చక్రేతపోనిశ్చలగాత్రయష్టిర్నివాతనిష్కంపఇవప్రదీపః॥విస్మృత్యవిషయాన్ బాహ్యాన్ స్థితఃపాషాణకాష్ఠవత్ ॥ అంత
ర్యచ్చబహిర్యచ్చఊర్ధ్వంయచ్చాప్యధఃక్వచిత్ । అతిష్ఠద్వ్యాప్యతత్సర్వమహమేవేత్యచింతయత్॥ పిపాసయాసమాగమ్య
మృగాస్తస్మిన్ జలాశయే।కండూయంతేస్వశృంగైస్తుకాష్ఠబుధ్యాదినేదినే॥తతస్సర్వజగన్నాథస్స్వామీశ్వరోహరిః।హృ
దయస్థోయధాతస్యతద్వాగ్రస్థితోభవత్ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ మృగశృంగమహాప్రాజ్ఞతవప్రీతోస్మ్యహంహరిః । ఇత్యుక్త్వా వ
బ్రహ్మారంధ్రేతంపస్పర్శపురుషోత్తమః ॥ అథప్రబుద్ధోవిరతస్సమాధితో విలోకయామాసపురస్థితంహరిం । సహస్రసూర్య
ప్రతిమేనతేజసావిరాజమానంమకుటందధానం ॥ ససంభ్రమస్తతోనత్వాస్తోతుంసముపచక్రమే। ఓన్నమోదేవదేవాయలో
కానుగ్రహకారిణే ॥ ధర్మసంస్థాపనార్థాయభక్తానాంసర్వదాయినే । సృష్టిస్థిత్యుపసంహారాన్ మనసాకుర్వతేనమః॥ సం
హృత్యసకలాన్ లోకాన్ ఆసీనాయనమోనమః । సదానందాయశాంతాయచిత్స్వరూపాయవిష్ణవే ॥ స్వేచ్ఛాధీనచరిత్రా
యనిరీశాయేశ్వరాయచ । ముక్తిప్రదాయినేసద్యోముముక్షూణాంమహాత్మనాం । వసతేపక్వచిత్తానాంహృదయేయోగి

నామపి ॥ చరాచరమిదంకృత్స్నం తేజసావ్యాప్యతిష్ఠతే ॥ లోకాధికాయమహతేమహతేఽణోరణీయసే।స్తూయమానపదాబ్జాయవాక్యైరుపనిషోద్భవైః॥ అపారఘోరసంసారసాగరోత్తారహేతవే । నమస్తేలోకనాథాయ లోకాతీతాయతే నమః ॥ నమఃపరమకల్యాణవిధయేపరమాత్మనే । నమస్సహస్రశిరసేనమస్సతతభాస్వతే॥నమోద్వైత్యారయేతుభ్యంనమోనంతాయజిష్ణవే । నమస్త్రిమూర్తయేధాత్రేమనస్త్రియుగశక్తయే ॥ నమస్సమస్తసుహృదేనమస్సతతజిష్ణవే ।స్ఫురత్కిరీటకేయూరమణికుండలధారిణే॥ నిర్ద్వంద్వాయనిరీశాయనిర్వికారాయతేనమః । త్రాహిమాందేవదేవేశశరణ్యశ్శరణాగతం । త్వమేవసర్వభూతానామాశ్రయఃపరమాగతిః । త్వయిసితంయథాచిత్తంనమేచంచలతాంవ్రజేత్ ॥ తథాప్రసీదదేవేశశరణంత్వాంగతోస్మ్యహం।నమస్తుభ్యంనమస్తుభ్యంభూయోభూయోనమోనమః॥ నారాయణాయనలినాయతలోచనాయనాథాయపత్రరథనాయకవాహనాయ । కాళీయభోగిఫణరంజితనర్తకాయనవ్యాంబుదాభరుచిరాయనమఃపరస్మై ॥ ఇతిస్తుత్వాహరిందేవంనమస్కృత్వాపునఃపునః । ఆనందబాష్పనయనఃపులకాంకితవిగ్రహః।శిరస్యంజలిమాధాయతూష్ణీంతత్పురతఃస్థితః ॥ ౫౭ ॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణేమాఘమాహాత్మ్యేచతుర్థోఽధ్యాయః. *

శ్రీభగవాన్॥ మృగశృంగానయాస్తుత్యాపరాప్రీతిరజాయత । మాఘమాసేసరస్యస్మిన్యత్త్వయాస్నాయిలేనచ।తపసాచప్రహృష్టోస్మిశ్రాంతోసినితరాంమునే॥యష్టైస్సదక్షిణైర్దానైరన్యైశ్చనియమైర్యమైః। అహంతథానతుష్యామియథామాఘనిమజ్జనాత్ ॥ఇత్యుక్త్వాతంపునఃప్రాహమోక్షేచ్ఛుంముదితాననం।వరంవరయసత్యంతేపశ్చాద్దాస్యామివాంఛితం। మృగశృంగమమప్రీత్యైమదాజ్ఞాంపరిపాలయ।బ్రహ్మచర్యేణఋషయోయథాతుష్టాస్తథాతవ॥యజ్ఞేనదేవాస్సంతోష్యాః ప్రజయాపితరఃపునః।సర్వధామమతుష్ట్యర్థంకరణీయమిదంత్వయా॥ భావిజన్మనివిప్రత్వంజీవన్ముక్తోజనిష్యసి । బ్రహ్మసూనుర్మహాజ్ఞానీరఘునామాజనిష్యసి ॥ వేదాంతవాక్యసంజ్ఞానంనిదాఘాయోపదిశ్యచ ॥ పునస్త్వంపరమంధామసమేష్యసినసంశయః। ఇతిశ్రుత్వావచస్తస్యదేవదేవస్యశార్జ్గిణః । మృగశృంగోవరంవవ్రేపునర్దేవందయానిధిమ్। దేవదేవజగన్నాథసర్వదేవనమస్కృత ॥ అత్రసన్నిహితోనిత్యంసర్వేషాంసర్వకామద । సర్వదాసర్వజంతూనాంసర్వసంపత్ప్రదోభవ ॥ ఇదమే

కంవరం దేహి యద్యనుగ్రహభాగహమ్ । ప్రసీద దేవ దేవేశ ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ శరణం త్వాం ప్రపన్నోస్మి శరణాగతవత్సల।
ఇతి బ్రువాణమాహేదం కృపయా కమలాప్రియః ॥ తథాస్తు మృగశృంగాత్ర సర్వథా నివసామ్యహం। యేర్చయంతి నరాస్తేషాం
కర్మస్థాస్సర్వసంపదః ॥ విశేషేణ సరస్యస్మిన్ మకరస్థే దివాకరే । నిమజ్జ్య నిఖిలైః పాపైః ప్రముక్తా యాంతు మత్పదమ్ ॥ వ్యతీ
పాతేయనే వాపి సంక్రమే విషువే పివా । పౌర్ణిమాయామమాయాంచ గ్రహణే చంద్రసూర్యయోః॥ స్నాత్వా దత్వా యథాశక్తి
మమ లోకే మహీయతే। ఏవం బ్రువతి దేవేశే ప్రణమ్య స పునర్ద్విజః॥ అవదత్పునరప్యేకం భక్తవశ్యం హరిం తదా । కుత్ససూనుర
హం వత్సః కథం మే మృగశృంగతా॥ ఏతదాచక్ష్వ దేవేశ త్వద్భక్తస్య కృపానిధే॥ శ్రీభగవాన్ ॥ కల్యాణసరసస్తీరే త్వయ్యత్ర తపసి
స్థితే । మృగాః పిబంతః పానీయం ప్రతివాసరమత్రవై ॥ కండూయంత స్వశృంగేణ శరీరం తవ నిర్భయాత్ । తేన త్వాం మృగశృం
గాఖ్యాం వదంతి పరమర్షయః॥ అద్యప్రభృతి లోకోయం మృగశృంగేతి వక్ష్యతి॥ ఇతి వ్యాహృత్య సర్వేశస్సర్వేషాం సర్వదో నృణాం।
నారాయణగిరౌ తస్మిన్ ఈశ్వరోద్యాపి దృశ్యతే ॥ అథ స మృగవిషాణస్తత్ర సంపూజ్య దేవం నిరగమదథ తస్మాత్తన్నిదేశేన శై
లాత్ జగదుపకృతిహేతౌ దార్ఢ్యయోగే ధృతాత్మా కమలనయనమాద్యం భావయన్నంతరంగే ॥ మౌంజీకృష్ణమృగచర్మదండధృ
క్పాణిపల్లవలసత్కమండలుః । జన్మభూమిమవిశజ్జితేంద్రియో భోజరాజపుటభేదనం నిజమ్॥ మృగశృంగమునిర్యావదాయాతి
నిజమందిరమ్ । తత్పూర్వమేవ తన్నామ ప్రథితం భువి కేవలమ్ ॥ ప్రణామం విదధే సమ్యగ్జనన్యై భువి దండవత్ । పిత్రే చ విధివ
న్నత్వా స్వముదంతం న్యవేదయత్ ॥ గాఢమాలింగితో మూర్ధ్ని సమాఘ్రాతో ముహుర్ముహుః । ఆనందాశ్రుపరీతాభ్యాం
పితృభ్యామభినందితః ॥ గురుం తమభివాద్యాథ పునస్స్వాధ్యాయతత్పరః । పితుర్మాతుర్గురోర్నిత్యం శుశ్రూషణపరాయణః ॥
అధీతాఖిలవేదేయం గురుణానుమతస్తథా॥ వ్రతస్నానం తతోత్సర్గం సమాప్య విధిపూర్వకమ్। అవోచత్పితరం కుత్సం మృగశృం
గో మహామనాః ॥ సుతస్య సంభవే క్లేశం సహేతే పితరౌ చ యమ్ । శక్తో వర్షశతేనాపి నో కర్తుం తస్య నిష్కృతిమ్ ॥ అతస్తయోః
ప్రియం కుర్యాద్గురోరపి చ సర్వదా । త్రిషు తేషు తుష్టేతు తపస్సర్వమవాప్యతే ॥ తేషాం త్రయాణాం శుశ్రూషా పరమం తప
ఉచ్యతే। తానతిక్రమ్య యత్కుర్యాత్తన్న సిధ్యేత్కదాచన ॥ తానేవార్యా సమారాధ్య త్రీన్ లోకాన్ విజయేత్సుధీః। ఏత దేవ

నృణాంప్రోక్తంపురుషార్థచతుష్టయమ్ ॥ యజేతైషాంహిసంతోషఉపధర్మస్సఉచ్యతే । అధీత్యవేదాన్ వేదౌవా వేదంవా
క్రమతఃపితుః ॥ అప్రస్ఖలద్బ్రహ్మచర్యోగృహాశ్రమమథావిశత్ । గృహాశ్రమాత్పరోనాస్తియదిపత్నీవశంగతా ॥ అనుకూ
ల్యాంహిదాంపత్యంత్రివర్గోదయహేతవే । అనుకూలంకళత్రంచేత్త్రిదివేనహికింతతః ॥ ప్రతికూలంకళత్రంచేన్నరకేనహికిం
తతః । గృహాశ్రమస్సుఖార్థాయభార్యామూలంహితత్సుఖమ్ ॥ స్వభార్యాయాంవినీతాయాంత్రివర్గోపిభవేద్ధ్రువమ్ । జలూ
కయోపమియ్యాంతేప్రమదాలఘుబుద్ధయః ॥ ప్రమదానాంజలూకానాంవిచారేమహదంతరమ్ । జలూకాఃకేవలంరక్తంగృహ్ణంతి
పునరంగనాః ॥ గృహ్ణంతిసర్వమప్యాఢ్యాఃచిత్తంవిత్తంబలంసుఖమ్ । దక్షప్రజావతీసాధ్వీపటువాక్యాప్రియంవదా ॥ గుణైర
మీభిస్సంయుక్తాసాస్త్రీశ్రీరూపధారిణీ । జనకస్యాసగోత్రాయామాతురప్యసపిండకా ॥ దారకర్మణియోగ్యాసాద్విజానాం
ధర్మవృద్ధయే । స్త్రీసంబంధేష్వపస్మారక్షయశ్విత్రికులంత్యజేత్ ॥ అభిశస్తసమాయుక్తాంతథాకన్యాంప్రసూంత్యజేత్ । రోగ
హీనాంభ్రాతృవతీంస్వస్మాత్కించిల్లఘీయసీమ్ । ఉద్వహేతద్విజోభార్యాంసౌమ్యాంచమృదుభాషిణీమ్ ॥ నపర్వతర్క్షవృ
క్షాహ్వాంననదీంసర్వనామికామ్ । నమక్షిభిఃప్రేష్యనామ్నీంసౌమ్యాఖ్యాముద్వహేత్సుధీః ॥ నచాతిరిక్తహీనాంగీంనాతిదీర్ఘాం
నచాకృశామ్ । నాలోమికాంనాతిలోమాంనాస్నిగ్ధాంస్థూలమూర్ధజామ్ ॥ మోహాన్నోద్వహయేమ్మర్త్యః కులహీనాంచకన్య
కామ్ ॥ హీనోద్వహయమాద్యాతిసంతానస్యవిహీనతామ్ । లక్షణానిపరీక్ష్యైవతతఃకన్యాంసముద్వహేత్ । సులక్షణాంసదా
చారాంపత్యురాయుశ్చవర్ధయేత్ ॥ ఇతిప్రాహమనుఃపూర్వమగస్త్యోపితథాబ్రవీత్ । అన్యేచఋషయస్సర్వేప్యేవమా
హుస్త్వమప్యత ॥ ఈదృశీకుత్రభార్యామేలభ్యతేజనకాధునా । మృగశృంగస్యతద్వాక్యంమధురంవేదసమ్మితమ్ ॥ శ్రుత్వా
కుత్సఃప్రహృష్టాత్మాపునఃపుత్రమభాషత । మావిచారంకురుష్వేహమృగశృంగమహామతే ॥ ఈదృగాచారయుక్తస్యతవా
ప్రాప్యంనవిద్యతే । అనాచారవతాంపుంసాంఆలస్యోపహతాత్మనామ్ ॥ అమాఘస్నాయినాంనౄణాంతాదృశాదుర్లభాః
స్త్రియః । అకృతాతిథిపూజానామనైకాదశ్యుపోషిణామ్ ॥ అమహాదేవభక్తానాంతాదృశాదుర్లభాఃస్త్రియః । అమాతృ
పితృభక్తానామగురుప్రీతికారిణామ్ ॥ అగోశుశ్రూషకాణాంచతాదృశాదుర్లభాఃస్త్రియః । అదైవపితృకార్యాణామదత్త్వా

ఘుంజతామపి॥ అదానధర్మశీలానామహుత్వాచాన్నమశ్నతామ్।అగోపిచందనానాంచఅమాలీతులసీభృతామ్॥ అకావే
రీజలార్ద్రాణామమాఘవ్రతచారిణామ్ । అమాఘమహిమజ్ఞానాం దాదృశాదుర్లభాస్త్రియః॥ దదాతివిద్యామఖిలాంచకీర్తి
మారోగ్యమాయుర్ధనమక్షయంచ।సమస్తపాపక్షయమింద్రలోకంకింకింనదద్యాత్సుతమాఘమాసః ॥సౌభాగ్యమాచారమప
త్యవృద్ధింసత్సంగతింనిత్యముదారభావమ్।ఖ్యాతించశౌర్యంచబలందదాతికింకింనదద్యాత్సుతమాఘమాసః ॥ మాఘస్నానేన
సుప్రీతోమహాదేవోమనోరథమ్ । పూరయిష్యతి తేపుణ్యాన్మురారిఃపురుషోత్తమః ॥ ఇతిపితృవచనంనిశమ్యసత్యంముదితమ
నామృగశృంగనామధేయః। పునరపిపితరంప్రణమ్యమూర్ధ్నాన్హృదిహరిమేవదివానిశంనిదధ్యౌ ॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే
మాఘమాహాత్మ్యే - పంచమోధ్యాయః. ... ... ※

వసిష్ఠః॥ అథభోజపురేతస్మిన్నుచథ్యోమునిపుంగవః। సువృత్తానామతస్యాసీత్కన్యాకమలలోచనా । సామాఘ
మాసేకన్యాభిస్సఖీభిస్సహమజ్జతి । ప్రాతరేవసముత్థాయకావేర్యాఃపశ్చిమాఘసిః । సహ్యపాదోద్భవేదేవిశ్రీరంగోత్సంగ
గామిని । శ్రీకావేరినమస్తుభ్యం మమపాపంవ్యపోహయ।మయద్యధేమహాభాగమాఘమాసేనిమజ్జతామ్॥మహాపాపహరే
మాతర్మంగళాస్ప్రయచ్ఛమే।పతిందేహిసుతందేహిమతిందేహిమనోరథాన్ ॥ పాతివ్రత్యంతథాదేహిమహ్యంపశ్చిమవా
హిని । ఇత్థంమంత్రంసముచ్చార్యనమస్కృత్యకవేరజామ్ ॥ వివస్వత్యుదితేకించిత్సువృత్తాంస్నాతినిత్యశః । ఇత్థమబ్దత్రయం
మాఘస్నానమేషాచకారవై ॥ అస్యాశ్చిత్రంచరిత్రంచకౌశలంగృహకర్మణి। దృష్ట్వాపితాప్రహృష్టాత్మాకస్తైదేయేత్యచిం
తయత్॥అథసూనోర్వివాహాయవత్సస్యబ్రహ్మచారిణః।ఉచథ్యస్యసుతామైవచ్ఛత్కుత్సస్సబ్రహ్మవాదినః ॥ఉత్కృష్టరూపా
నుకులక్షణాఢ్యాముపాధిశూన్యాముభయత్రశుద్ధాం । ఊచథ్యకన్యాముపమానహీనా ముద్వోఢుమేనాంచకమేథవత్సః ॥
కదాచిత్తుసువృత్తాసాసఖీభిస్త్రిసృభిస్సహ । మాఘస్నానాయకావేరీకూలమాపారుణోదయే । తదావనద్విపఃకశ్చిద్వ్యాసి
తాభిర్మదోద్ధతః ॥ ఉత్తస్థౌబృంహితంకుర్వన్ శుండాపూత్కారభీషణః । తందృష్ట్వాభయవిత్రస్తాస్సువృత్తాద్యాస్సులోచ
నాః॥దుద్రువుర్దూరమధ్వానంగజోప్యనుయయౌతదా।కన్యాధావనవేగేననిశ్వాసోచ్ఛ్వాసపీడితాః । తృణచ్ఛన్నేమహాకూ

షేని పేతుర్జలవర్జితే । నిపత్య విహ్వలాస్సద్యః గతప్రాణాస్తదాభవన్ ॥ అనాగతాసు తాస్వేవం దేశకాలే గతే తదా । మాత
రః పితరస్తాసాం విచిన్వంతోఽథ బభ్రముః ॥ వనాద్వనం పరిభ్రామ్య గుల్మాద్గుల్మం వ్యలోకయన్ ॥ క్వచిత్క్వచిత్పరిభ్రష్టావస్త్రా
ణ్యాభరణాని చ । దృష్ట్వా తదనుసారేణ గచ్ఛంతో దీనచేతసః ॥ పాతాళసన్నిభం కూపం దదృశుర్దృగ్గోచరమ్ । గతాసూరపి తా
వీక్ష్య కన్యాః కమలలోచనాః ॥ రురుదుస్సుస్వరం ఘోరం కురర్య ఇవ దుఃఖితాః- ... ... *

మాతరః ॥ విమలే కమలే సువృత్తే కేసురసే ఇత్యాదిభిరేవ నామభిః । ఉపహూయ ముహుర్ముహుర్విషణ్ణా విలపంతి స్మ తదీయమా
తరః । మృగభాస్కరమాసి నిత్యశః ప్రతిబుద్ధాభిరతీవ కౌతుకాత్ ॥ భవతీభిరియం మరుద్వ్యథా ఫలముద్దిశ్య కిమేతదుత్థితాః భ
వనే బహుసస్యసంయుతే పరిపక్వం కమనీయమోదనమ్ ॥ పితరః క్షుభితాస్సమాసతే ద్రుతముత్తిష్ఠత భోక్తుమాత్మజాః ॥ అఘ
రోగవిపద్భయాదయో న భవంతీతి విపశ్చితో విదుః । మృగభాస్కరమాసి మజ్జతాం విపరీతే హి విధౌ కిముత్తరం ॥ చరణం పుర
తః ప్రసార్య నో మహురాస్యా న కృతోపమత్య చ । భవతీభిరుపేక్షణం కృతం న హి పశ్యామి విరోధకారణమ్ ॥ ఉచథ్యః ॥ మృగశృం
గమునిస్తపోనిధిః పరిణేతుం భవతీమయాచత । శుభమస్తు తతాస్త్వ్యుదీరితం పునరస్మై కథయామి కిన్న్వహమ్ ॥ ఇతి కన్యాజనిత్రృష
క్రోశంతీష్వతిదారుణమ్ । మృగశృంగో మునిశ్శీఘ్రమాన్నాగతస్తపసాంనిధిః । విలోక్య తాసాం దుఃఖం చ కన్యాస్తా వివశాస్త
దా ॥ దుఃఖితౌ పితరౌ బంధూన్ మనస్యేకమచింతయత్ । తచ్చింతయిత్వా తావాహ ద్యుతిమాన్ ధృతిమాన్ వశీ ॥ ఉత్థాపయి
ష్యేవః కన్యాః దినైః కతిపయైరితి ॥ శనైరాశ్వాస్య తాస్సర్వా నివార్యాహ చ రోదనమ్ ॥ యావదుజ్జీవయిష్యామి కన్యాః కమ
లలోచనాః ॥ తావదాసాం మనోజ్ఞాని వపూంషి పరిపాల్యథ ॥ ఇత్యుదీర్య మునిశ్రేష్ఠః కావేరీమేత్య పావనీం । కంఠదఘ్నజలే స్థిత్వా
ఆదిత్యమవలోకయన్ ॥ ఊర్ధ్వవక్త్రో హ్యూర్ధ్వబాహుస్సన్ మృత్యుం తుష్టావ నిత్యశః ॥ తం హంతుమేకదా విప్రం జలమధ్యే సకుం
జరః । హస్తముద్ధృత్య వేగేన మునేరంతికమాయయౌ విలోక్య తస్య సంరంభం కరిణో మునిపుంగవః । న చచాల జలాత్సోఽపి చిత్రా
ర్పిత ఇవ స్థితః ॥ గతమన్యుః క్షణాదేవ శాంతోఽభూత్స గజేశ్వరః । శుండాగ్రేణ గృహీత్వా తం స్వమూర్ధ్ని న్యస్థాప్య సంస్థితః । తస్య
భావం మునిర్జ్ఞాత్వా జపం తావత్సమాప్య చ ॥ సుఖాసీనో గజస్కంధే సంతోషం పరమం యయౌ । తత్సంతః ప్రశంసంతి గజస్కం

ధాధిరోహణమ్ ॥ తస్మాచ్ఛోభనమేవైత దితిమత్వాతపోనిధిః । ఏనముత్తారయిష్యామి తిర్యక్త్వేదుఃఖితంచిరాత్ ॥ ఇతి నిశ్చిత్యమనసావిచార్యసుచిరంమునిః । మాఘస్నానదినజంపుణ్యంతుభ్యందత్తమితిద్విజః ॥ ఆదాయపాణినాతోయంశీఘ్రం తస్మాత్ప్రదత్తవాన్ ।జానన్నివకరీంద్రోసౌతదాపాపవివర్జితః ॥ ప్రళయాంబుదనిర్ఘోషసదృశంబృంహితంవ్యధాత్ ॥ తేనాపి సంతుష్టమనామృగశృంగస్సపాణినా । పస్పర్శసాంద్రకృపయావీక్ష్యదృష్ట్వాగజేశ్వరమ్ ॥ మునిపాణితలస్పర్శా ద్గజరూపంవిహాయసః । విస్మితేనమునేంద్రేణదదృశేదివిదేవదత్ ॥ ప్రభామండలమధ్యస్థతేజోనిధిరకల్మషః । నిజరూపంసమాసాద్య ప్రణమ్యమునిమబ్రవీత్ ॥ కృతార్థోహంకృతార్థోహంకృతార్థోహంమునీశ్వర । యత్త్వయాతారితఃపాపా త్తిర్యక్త్వాచ్చ విగర్హితః । మమవృత్తమశేషేణప్రవక్ష్యామికృపానిధే ॥ శృణుష్వమునిశార్దూలసర్వభూతహితేరత ।నైషధేనగరేపూర్వం విశ్వగుప్తఇతిశ్రుతః॥ వైశ్యఃపరమధర్మాత్మానిజధర్మపరాయణః । తస్యసూనురహంనామ్నాధర్మగుప్తఇతిశ్రుతః ॥ స్వాధ్యాయంయజనందానం కుసీదంపశుపాలనమ్ । గోరక్ష్యంకృషివాణిజ్య మకరంద్విజపుంగవ ॥ కామదంభవినిర్ముక్తఃస త్యానాగనసూయకః।సదాత్రివర్గాద్విరతంవణిక్కర్మణ్యవంచకః॥దానందామివిప్రాణాంయజ్ఞకాలేత్వయాచితః॥వీతరోగభయక్రోధఃలోభమత్సరవర్జితః।ధాతాయజ్వాదేవభక్తోగోబ్రాహ్మణహితేరతః ॥ స్వదారనిరతోదాంతఃపరదారవివర్జితః।పితృకార్యంచతత్కాలేసర్వదేవార్చనంతథా॥ గంధద్రవ్యాణ్యనేకానివిక్రీణామిరసాన్బహూన్ ।పయోదధీనితక్రాణికాష్ఠానివివిధానిచ । గోమయానితృణాదీనిలవణంజాజిపిప్పలమ్ ॥ ధాన్యానిశాకమూలానివస్త్రాణివివిధానిచ। ధాతూనిక్షువికారాంశ్చవిక్రీణామితథాపశూన్ ॥ యద్దామినతన్న్యూనంయద్గృహ్ణామినచాధికమ్। విక్రీణామిరసాన్చాహమనవర్ఘ్యం ఫలంతథా ॥ ఉద్యానంచమయాకారినానావృక్షసమాకులమ్ । దేవాలయోమయాకారినానామంటపసంయుతః॥ మరుప్రదేశేషుమార్గేషుప్రపాకూపామయాకృతా । విశ్రాపమంటపంచాపిమార్గేమార్గేకృతంమయా॥ కన్యాదానంచగోదానంభూదానంచమయాకృతమ్ । అన్నాశ్వగజదానానివస్త్రదానంతథైవచ॥తిలతండులగోధూమముద్గదానాన్యకారిషమ్ । మాషవ్రీహితిలాజ్యాదిదానందత్తంమయాబహు॥అధునాకింబహూక్తేనత్వంశృణుష్వవిశేషఃఫలమ్।హరిణాపిహరేణాపిబ్రహ్మణాపి

సురైరపి॥లలాటలిఖితా రేఖాపరిమాష్టుంనశక్యతె।భవితవ్యంభవత్యేవనారికేళఫలాంబువత్॥ గంతవ్యంగచ్ఛతితథాగజభుక్తకపిత్థవత్।అథకాపాలికఃకశ్చిద్రసవాదకుతూహలాత్॥యఃకశ్చిన్మాంప్రదృష్ట్వైవవంచయామాసమాయయా॥తందృష్ట్వాప్రత్యయోజాతోమమతస్మిన్మహీసుర।రసవాదాపదేశేనధనంసర్వంక్షయంగతం॥ ఇత్థంప్రవంచితస్తేనతద్భ్రాంత్యాభ్రమితశ్చిరమ్।తన్నిమిత్తంధనంత్యక్త్వాదరిద్రోభవమంతతః॥జరాజర్జరసర్వాంగోవ్యాధిభిఃపరిపీడితః। యత్కించిదపివైకర్తుంనశక్తోద్విజసత్తమ॥సంప్రాప్తేమాఘమాసేతుమహానద్యామినోదయే। స్నాతంమయాదశదినంవారక్యాత్పునరక్షమః॥ఏతస్మిన్నేవకాలేతుపుత్రోదేశాంతరంగతః।అశ్వామృతాఃకృషిర్నష్టాగావోమేపహృతాఃపరైః॥ భార్యాస్నుషాచపౌత్రీచమయ్యనాదరతాంగతాః।పౌత్రోవేశ్యాపతిర్ధూర్తోగృహంక్షిప్రంవ్యనీనశత్॥వేశ్యావ్యాజేనరాజ్ఞాచరాజ్యాన్నిర్వాసితావయమ్। తథాపివృద్ధోధర్మాత్మాపుణ్యవానితిబాంధవాః॥దిశంతిధర్మానుద్దిశ్యయత్కించిద్ధాన్యమోదనమ్।పరంకాలస్యనియమంకాలదోషేణభూసుర॥స్వధర్మవిక్రయంకృత్వాకుటుంబభరణంకృతమ్। యానియానిమయాపూర్వందానానివివిధానిచ॥తానితాన్యపిసర్వాణివిక్రీతానిమునీశ్వర।కుటుంబభరణార్థాయమాఘస్నానఫలంవినా॥జిహ్వాచాపల్యవశతస్త్వేకదాపరవేశ్మని।భుక్త్వానాగళన్మృష్టమజీర్ణమభవత్తదాఅతిసార।స్తతోజాతస్మృతిమానభవంతతః।అతిసారేణమరణంధర్మిష్ఠానాంభవేద్ధ్రువం॥పూర్వపుణ్యఫలాదేవమాసీచ్చస్మరణంహరేః।అహంతత్స్మరణేనైవతేనాహంమరణంగతః॥ తేనమాఘప్రభావేనదేవేంద్రస్యైవసన్నిధౌ।తత్రమన్వంతరంస్థిత్వాతత్పుణ్యాంతేగజోభవం।యేధర్మవిక్రయంకుర్యుఃతేభవంతిమతంగజాః॥ఇదానీమపివిప్రేంద్రత్వయాహంతారితోభవమ్॥పుణ్యాదానంకృతంమహ్యంత్వయాస్వర్గోపలబ్ధయే। కృతార్థోఽస్మికృతార్థోస్మి నమస్తుభ్యంనమోనమః॥ఇత్యుక్త్వాసయయౌస్వర్గంసత్సంగస్సద్గతిప్రదః। మహానుభావోమృగశృంగనామామహాగజత్వాత్పరిమోచ్యసద్యః॥స్వయంపునస్తద్గళదఘ్నతోయేతుష్టావతిష్ఠన్దిననాథసూనుమ్ ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యేపురాణే మాఘమాహాత్మ్యే షష్ఠోధ్యాయః. ... ... *

మృగశృంగః॥ యమాయధర్మరాజాయమృత్యవేచాంతకాయచ । వైవస్వతాయకాలాయసర్వభూత క్షయాయ
చ।ఔదుంబరాయదధ్నాయనీలాయపరమేష్ఠినే॥వృకోదరాయచిత్రాయచిత్రగుప్తాయవైనమః । దంష్ట్రాకరాళవక్త్రాయ
భృకుటీక్రూరచక్షుషే ॥ ఊర్ధ్వరోమ్ణేమహారోమ్ణేప్రలంబోష్ఠాయతేనమః । అనంతబాహవేతుభ్యంనమోనంతనఖాయచ॥
అంజనాద్రిసమాభాయవిగ్రహాయోగ్రరూపిణే । నమోభీషణరూపాయపాపినాంభయదాయినే॥ తర్జితేకాలదండేనసర్వా
యుధధరాయచ।మహామహిషవాహాయదీప్తాగ్నిసమచక్షుషే ॥ మహత్తమోరురూపాయరక్తాంబరధరాయచ।ప్రళయాం
బుధఘోషాయప్రళయానిలరంహసే॥పిబతేసాగరమివగ్రసతేచాఖిలంజగత్ ॥ అశ్నతేపర్వతానాస్యాదగ్నిరూపాయతేన
మః ॥ మృత్యునాకాలరూపేణకాలేనానలవర్చసా । వ్యాధిభిర్బహుభిఃపార్శ్వేసేవ్యమానాయతేనమః ॥ సహితాయోగ్ర
యాదృష్ట్యామహాభీమాతిఘోరయా । ఈదృగాకారరూపాయపాపిష్ఠానాంనమోనమః । ప్రఫుల్లపంకజాకారప్రసన్నవద
నాయచ ॥ కారుణ్యపుణ్యనేత్రాయపితృరూపాయతేనమః ॥ మహామృదులకేశాయభ్రూరేఖాంకితచక్షుషే ॥ మనోజ్ఞశ్మ
శ్రువక్త్రాయపక్వబింబోష్ఠశోభినే । ద్విభుజాయప్రసన్నాయజాంబూనదవపుష్మతే ॥ సర్వాభరణయుక్తాయరత్నపీఠస్థితా
యచ । రత్నకేయూరహారాయనానారత్నకిరీటినే ॥ కూలంకషకృపాదృష్ట్యాపశ్యతేమిత్రరూపిణే।సర్వసంపత్సమృద్ధాయ
సౌభాగ్యనిలయాయచ ॥ శ్వేతమాల్యాంబరాఢ్యాయ శ్వేతఛత్రోపశోభినే । లసచ్చామరహస్తాభ్యాముభాభ్యాముభయో
రపి॥పార్శ్వయోర్దివ్యనారీభ్యాంవీజ్యమానాయతేనమః।రత్నకేయూరరమ్యాయరత్నకుండలశోభినే ॥ సభాసద్భిరుపాస్యా
యధర్మాధర్మవిచక్షణైః । ధర్మేణశుభ్రరూపేణసత్యేనశుభలక్ష్మణా॥శమేనశివవర్ణేనదమేనాత్యంతతేజసా । అచాగేణవిశు
ద్ధేనవర్ణాశ్రమభవేనచ।సేవితాయసదాపార్శ్వేసంయమిన్యాస్సభాంతరే ॥ సాధూనాంస్నిహ్యతేశశ్వత్పాపిణాంసర్పయ
తేగిరా । వాచాతోషయతేసాధుసర్వస్వందదతేగుణైః ॥ సదాసంతుష్టరూపాయసజ్జనానాంనమోనమః।నమఃకృతాంతా
యకృపాకరాయకృతక్రియాణాంకృతినాంహితాయ।సత్సంగినేసంయమినీశ్వరాయధర్మాత్మనేధర్మకృతాంప్రియాయ॥ ఘుం
ఘూరవధ్వనితదిఙ్ముఖతుంగశృంగపూత్కారభీషణమహామహిషస్థితాయ ॥ నారాచశక్తిముసలాసిగదాత్రిశూలపాశాంకు

శైర్విలసదష్టమహాభుజాయ। సద్భిశ్చతుర్దశభిరేవ శుభాశుభాని సమ్యగ్విచారయతి శాస్తి చ సాక్షిభిర్యః । తస్మై నమస్సకలలోక
హితాయ శాంతరూపాయ దక్షిణహరిత్పతయే యమాయ । భవ్యాయ భానుతనయాయ భవాపహాయ నేత్రప్రియాయ నియ
మస్థితమానవానాం । సావర్ణిమందమనుమాతృసపత్నజాయ వైవస్వతాయ వరదాయ నమశ్శుచీనాం ॥ బధ్వా దృఢం నిజభ
టైర్నిహితాన్ పురస్తాద్దుఃఖేష్వనేకనరకేషు నిపాత్య పాపాన్ । భిందీతి భర్జ దహ శోషయ పేష యేతి శశ్వన్నమః కథయతే యము
నాగ్రజాయ రక్తాంతవృత్తనయనాయ వృకోదరాయ భీతిప్రదాయ భృకుటీకుటిలాననాయ ॥ నీలాయ నిష్ఠురభటైర్నియమైర్విహీ
నాన్ సంతర్జితే భగవతే స్తునమోఽంతకాయ । దూరే విలోక్య నిజకర్మరతాన్ స్వమానే ప్రత్యుద్గతాయ రచితాంజలిబంధనాయ । సం
జ్ఞాసుతాయ సరసీరుహలోచనాయ తుభ్యం నమో విహితపంచమహాక్రతూనామ్ । విశ్వాధికాయ విమలాయ విచక్షణాయ వి
శ్వంభరాయ విధివిష్ణుశివప్రియాయ । సత్సాక్షిణే సదసదాచరిణేఽఖిలానాం శశ్వన్నమస్సకలలోకపరాయణాయ ॥ ఇతి స్తుత్వా
నమస్కారమకరోద్దండవద్భువి । దక్షిణాశాపతిం ధ్యాయన్ దాక్షిణ్యకరుణాలయమ్ । తతః ప్రసన్నో భగవాన్ యమో వై
వస్వతోఽంతకః ॥ ప్రాదురాసీన్మహాతేజాః ప్రసన్నవదనాంబుజః । శ్వేతమాల్యాంబరధరో నానారత్నవిభూషితః ॥ మహాబా
హుర్విశాలాక్షో మహాలావణ్యశేవధిః । సంతోషోత్ఫుల్లనయనైః ప్రసన్నాననపంకజైః ॥ మృదువాక్యైస్సువేషైశ్చ సర్వాభ
రణభూషితైః । సమస్తాయుధసంపన్నైస్స్రగ్ధుజైర్వినయోజ్జ్వలైః ॥ సేవ్యమానస్సదా పార్శ్వే సింహస్కంధైర్మహాభుజైః । దం
ష్ట్రాకరాళవదనైర్మహావీర్యైస్సకింకరైః ॥ సదస్యైరపి ధర్మాత్మా ధర్మిష్ఠైస్సూనృత్మదగ్నిభిః । సర్వస్త్రార్థతత్వజ్ఞైర్మహా
క్రతుసుదీక్షితైః ॥ కిరీటహారకేయూరమణికుండలభిన్నృణ్ణైపైః । పరితస్సేవితోదారైర్మునేస్తస్య పురోఽభవత్ ॥ మునిముత్థాప్య
బాహుభ్యాం సమాలింగ్యేదమబ్రవీత్ । స్తవేనానేన సంతుష్టో వరదోఽహమిహాగతః ॥ వృణీష్వ మత్తోఽభిమతం వరమిష్టం దదామి
తే । తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య సమాధాయ మునీశ్వరః ॥ ప్రసాదోత్ఫుల్లనయనస్తం సమాలోక్య విస్మితః ॥ కృతాంతమాసాద్య
కృతీ కృతార్థః కృతాంజలిః కృత్యమువాచ తాసామ్ । ప్రాణప్రదానం కురు కన్యకానాం పునః పునస్త్వామిదమేవ యాచే ॥ తద్వాక్య
మాకర్ణ్య సధర్మరాజః స్వకింకరాన్ పార్శ్వగతానువాచ । కన్యాశ్చతస్రస్సహసానయధ్వముద్యానమధ్యే కదళీవనస్థాః ॥

తథైవ గత్వా కదళీవనస్థాః కన్యాస్సమానీయ దదుర్యమాయ। సంప్రేషయామాస యమోపి శీఘ్రమదృశ్యరూపేణ స విప్రకన్యాః॥ యథా సుప్తోత్థితాః పూర్వం తథా కూపాత్సముత్థితాః। జహర్షుస్తజ్జనన్యోథ బాలాం దృష్ట్వా సచేతనాః ॥ పరిధాయ్య నిజం వాసః పూర్వవద్ద్విజకన్యకాః ॥ ఆహూయ జననీ బాలాః స్వకీయం వివిశుర్గృహాన్ । ప్రాణాపహారీ భగవాన్ ప్రసన్నః ప్రోవాచ వాక్యం మృగశృంగమేనమ్ ॥ వృణీష్వ భూయోపి వరం దదామి స్తోత్రేణ సంతుష్టమనా హి మాం త్వమ్॥ మృగశృంగః ॥ మయా కృతం స్తోత్రమిదం త్వదీయం యః కోపి భక్త్యా శృణుయాత్పఠేద్వా ॥ తస్యాపమృత్యుర్భవితా న పీడా యామీ న భూయాత్సభవేచ్చిరాయుః॥ యమః॥ తథాస్తు విప్రోత్తమ కుత్సపుత్ర శృణుష్వ భూయోపి రహస్యమేకమ్। అవాచ్యమేతద్భువి నాస్తికానామ్ ॥ వాచ్యం ప్రయత్నాదిదమాస్తికానామ్॥ చతుర్దశీమంగళవారయోగే యః కృష్ణపక్షే తిలతర్పణం చ । కృత్వా తదాసీం స్తవమేతదుక్త్వా లభేత కామాంత్సకలాన్ సమర్త్యః॥ ఇమం వరం విప్రవరాయ దత్వా సార్ధంగణై రంతరధాత్స దేవః। విప్రోపి లబ్ధ్వా వరమర్కపుత్రాత్స్వమాశ్రమం హృష్టమనాః ప్రపేదే ॥ యమస్తుతిమిమాం పఠేదనుదినం హి యో మానవో న తస్య యమయాతనా భవతి చ ప్రసన్నో యమః। కదాచిదపమృత్యునాప్యభిభవో న తత్సంతతీ మిహైవ చ పరత్ర చ శ్రీరుపైతి నాత్యవ్యయమ్॥ ఇతి శ్రీపాద్మే పురాణే మాఘమాహాత్మ్యే సప్తమోధ్యాయః.

... ... *

సమాగతాస్తు తాః కన్యాః యమలోకాదనిందితాః ॥ స్వమాతృభ్యస్స్వబంధుభ్యస్తత్రవృత్తాంతమబ్రువన్ ॥ పాపినాం యాతనాశ్చాపి సుకృతీనాం గతిం తథా। తం నిశవ్య జనాస్సర్వే భీతవిస్మయమానసాః॥ అన్యేద్యురపి తా బాలాః ప్రాతరుత్థాయ సత్వరాః। మాఘస్నానం యథాపూర్వం కర్తుం ప్రాపుర్మరుద్వృధామ్॥ దిలీపః॥ సమాగతాస్తు తాః కన్యాః యమలోకాదనిందితాః ॥ స్వమాతృభ్యస్స్వబంధుభ్యస్తత్రవృత్తాంతమబ్రువన్॥ పాపినాం యాతనాశ్చాపి సుకృతీనాం గతీస్తథా ॥ విస్తరాచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి పుణ్యాపాపశుభాశుభాన్ ॥ వసిష్ఠః ॥ స్వమాతృభ్యస్స్వబంధుభ్యః కన్యాభిర్యదుదీరితమ్ । తదేవ తే ప్రవక్ష్యామి పుణ్యాపాపశుభాశుభాన్॥ గంతవ్యో యమలోకో హి ప్రాణిభిశ్చ చతుర్విధైః॥ సంతాపసజననో ఘోరో వివశైస్సర్వదైవ హి॥ గర్భస్థైర్జాయమానైశ్చ బాలైస్తరుణమధ్యమైః । స్త్రీపుంనపుంసకైర్వృద్ధైర్యాతవ్యం సర్వజంతుభిః॥ శుభాశుభఫలం

తత్ర దేవానాం ప్రవిచార్యతే । చిత్రగుప్తాదిభిస్సర్వైర్మధ్యస్థైస్సమదర్శిభిః॥ న తత్ర ప్రాణినస్సంతి యేనయాంతియమాలయం।
అవశ్యంహికృతంకర్మభోక్తవ్యమవిచారతః॥ తత్ర యేశుభకర్మాణస్సౌమ్యచిత్తాదయాన్వితాః। తేనరా యాంతిసౌమ్యేనమార్గే
ణయమమందిరమ్ ॥ మాఘమాసేతుసంప్రాప్తేయేస్నాత్వారుణోదయే। కుర్వంతిహరిగోవిందమాధవేతినరోత్తమాః॥ తేయా
న్తిశుభమార్గేణయమలోకంశుభావహమ్ ।కించిదభ్యుదితేసూర్యేస్నాత్వావై బదరీఫలమ్॥ మాఘమాసే ప్రయచ్ఛంతి తేయాం
తిముదితానరాః। మాఘే ప్రశస్తంకదళీఫలదానంహితత్ప్రదాః॥ ఖాదంతస్తత్ఫలంహృష్టాః ప్రయాంతియమమందిరమ్। తిలంద
దాతియోమాఘస్నానంకృత్వారుణోదయే॥ సుఖేనసుప్రసన్నాత్మాసోపియాతియమాలయమ్॥ మాఘమాస్యుషసిస్నాత్వా
దద్యాదామలకంతుయః॥ ప్రయాతిసోర్కతేజస్వీవైవస్వతనికేతనమ్। పాదుకాః పాదరక్షాశ్చయోదదాతిద్విజన్మనామ్॥ సవ
రాశ్వేనమహతాసుఖంయాతియమక్షయమ్॥ ఛత్రదానేనగచ్ఛంతిపథాసాంద్రేణదేహినః ॥ దివ్యాంబరధరాస్తత్రయాంతివ
స్త్రప్రదాయినః॥ శిబికావాహదానేనసుధృఢేనసుఖంవ్రజేత్ ।శయ్యాసనప్రదానేనసుఖంయాంతిసవిశ్రమాః ॥ ఆరామకర్తా
ఛాయాసుశీతలాసుసుఖంవ్రజేత్ ।యాంతిపుష్పకయానేనపుష్పదానప్రదాయినః॥ దేవాయతనకర్తారోయతీనామాశ్రమస్య
చ । అనాథమంటపానాంచక్రీడంతోమందిరోత్తమే ॥ పథివిశ్రమ్యవిశ్రమ్యప్రయాంతియమమందిరమ్ । దేవాగ్నిగురువిప్రా
ణాంమాతాపిత్రోశ్చపూజకాః ॥ పూజ్యమానానరాయాంతికామికేనపథాసుఖమ్। ద్యోతయంతోదిశస్సర్వాయాంతిదీపప్ర
దాయినః॥ ప్రతిశ్రయప్రదాతాచసుఖంయాతియమాలయమ్।సర్వకామసమృద్ధేనపథాగచ్ఛతిగోప్రదః॥ యేత్వన్నపానపా
నీయదాతారోయాంతిసత్పథా। ఆర్తౌషధప్రదాతారస్సుఖంయాంతినిరామయాః॥ విశ్రమ్యమాణాగచ్ఛంతిగురుశుశ్రూషణేర
తాః । పాదశౌచప్రదానేనశీతలేనపథావ్రజేత్ ॥ సదాభ్యంగంతుయోదద్యాత్ మాఘమాసేద్విజన్మనామ్ । మనోజ్ఞతుర
గారూఢస్సుఖంయాతియమాంతికమ్ ॥ హేమరత్నప్రదానేనవిమానేనైవగచ్ఛతి। తాంబూలంయేప్రయచ్ఛంతిమాఘమా
సేవిశేషతః । శోభితేనపథాయాంతిసుగంధవదనాశ్చతే।ప్రాతర్మాఘేనరస్స్నాత్వాఘృతదానంకరోతియః। జ్యోతిర్మయే
నయానేనవైవస్వతపురంవ్రజేత్ ।కూశ్మాండంయోద్విజేంద్రాయమాఘేస్నాత్వాసమర్పయేత్ ॥ హేమశుభ్రవిమానేన

సుఖంయాంతియమాలయమ్। తండులాఢకదానేనయమలోకంసుఖంవ్రజేత్ ॥ ఓషధ్యఃఫలపాకాంతా మాఘమాసేఫలంతియాః।
తాసాందానేనసర్వాసాంసర్వభోగసమన్వితః ॥ ఖాదన్నశ్నన్యథాకామమనంతకాలయమాప్నుయాత్ । విశేషేణవిరాజం
తేమాఘస్నానరతాజనాః ॥ విశేషాద్ధర్మరాజేనపూజ్యంతేతత్రభోగినః । విశేషేణవిరాజంతేమాఘస్నానరతాత్మనామ్॥
విమానాన్యథచిత్రాణిశతశోథసహస్రశః। ఏవంసుకృతిభిఃపూర్ణారాజధానీయమస్యసా ॥ ఏతాన్ సుకృతినోదృష్ట్వావిమాన
స్థానినాత్మజః। ప్రత్యుద్యయాగణైస్సార్థంసముత్థాయనిజాసనాత్ ॥ కృతాంజలిపుటస్తేషాంసపర్యామకరోద్యమః । స్వాగ
తాసనదానేనపాద్యార్ఘ్యేణప్రియేణచ ॥ ధన్యాయూయంమహాత్మానస్స్వాత్మనోహితకారిణః॥ యేనదివ్యసుఖార్థాయ
భవద్భిస్సుకృతంకృతం। ఇదంవిమానమారుహ్యదివ్యస్త్రీభోగభూషితమ్॥ స్వర్గంగచ్ఛధ్వమమలంసర్వకామసమన్వితమ్ । ఇతి
తేనాభ్యనుజ్ఞాతాస్స్వర్గలోకంప్రయాంతితే॥ యేతుప్రయాగేమజ్జంతిమాఘమేకంనరోత్తమాః। తేబ్రహ్మలోకంగచ్ఛంతిబు
జుమార్గేణశోభనమ్ ॥ కించిదభ్యుదితేసూర్యేమాఘమాసేనిమజ్యచ । విష్ణుధర్మరతాశ్శిష్టాఃపురుషసూక్తంపఠంతియే॥ తేవి
ష్ణులోకంగచ్ఛంతిబుజుమార్గేణశోభనమ్॥ అన్యేసుకృతినస్సర్వేవిమానేనయమాంతికమ్ । గత్వాతేనాభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛంతి
త్రిదివంతతః ॥ అన్యేసుకృతినస్సంతివిమానస్థాస్సహస్రశః । సంయమిన్యాఃప్రదేశేషుతాన్నవిద్మోత్రవర్ణితుమ్॥ ఉద్యానమ
ధ్యేకదళీవనమధ్యస్థితావయమ్ । ఏతాన్ సుకృతినోగృష్ట్వావయంధన్యాహిమాతరః॥ నేత్రసాఫల్యమస్మాకంజన్మసాఫల్యమ
ప్యభూత్। ఏతాన్ సుకృతినోదృష్ట్వావయంధన్యామహీజనాః ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యేపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - అష్టమో
ధ్యాయః. ... ... *

కన్యాః॥ తత్రయేపాపకర్మాణస్తేషాందుఃఖంబ్రువామహే। మాతరోబాంధవాస్సర్వేశృణుధ్వంధైర్యమాశ్రితాః । తత్ర
యేక్రూరకర్మాణఃపాపాదానవివర్జితాః । తేఘోరేణపథాయాంతిదక్షిణేనయమాలయమ్ ॥ షడశీతిసహస్రాణియోజనా
నామతీత్యతత్ ॥ వైవస్వతపురంజ్ఞేయంనానారూపమివస్థితమ్ । సమీపమివచాభాతినరాణాంపుణ్యకర్మణాం॥ పాపినామతి
దూరస్థంపథారౌద్రేణగచ్ఛతామ్। తీవ్రకంటకయుక్తేనశర్కరానియుతేనచ ॥ క్షురధారానిభైస్తీవ్రైః పాషాణైర్నిహితే

నచ।క్వచిత్త్వం కేనమహతా కింకరైశ్చప్రఘాతకైః॥లోహసూచీభిర్దర్భైస్సంఛన్నేనపథాక్వచిత్। తటప్రపాతవిషమైః ప
ర్వతైర్వృక్షసంకులైః॥ప్రతప్తాంగారయుక్తేనయాంతిమార్గేణదుఃఖితాః॥క్వచిద్విషమగర్తైశ్చక్వచిల్లోష్టైశ్చపింగలైః।సు
తప్తవాలుకాభిశ్చపథితీక్ష్ణైశ్చశంకుభిః॥అనేకశాఖానుచితైర్వ్యాప్తంవనశతైరపి।అయశ్శృంగాటకైస్తప్తైఃక్వచిద్దావాగ్ని
నాపురః॥క్వచిత్తప్తశిలాభిశ్చక్వచిద్వ్యాప్తంహిమేనచ।క్వచిద్వాలుకయావ్యాప్తమాకంఠాంతఃప్రవేశయా॥ క్వచిత్తీవ్రాం
శునావ్యాప్తంక్వచిత్కారీషవహ్నినా।సింహైర్మృగైశ్చశార్దూలైర్దంశగ్రీవైశ్చదారుణైః।క్వచిన్మహాజలూకాభిక్వచిచ్చాజ
గరైఃపురః।మక్షికాభిశ్చరౌద్రాభిఃక్వచిత్సర్పైర్విషోల్బణైః।మత్తమాతంగయూథైశ్చబలోన్మత్తైఃప్రమాథిభిః॥పంథానముల్లి
ఖద్భిశ్చతీక్ష్ణశృంగైర్మహావృషైః।మహాశృంగైశ్చమహిషైరుష్ట్రైర్మత్తైశ్చరాసభైః॥ ఢాకినీభిశ్చరౌద్రాభిర్వికరాలైశ్చరాక్ష
సైః।వ్యాధిభిశ్చమహాఘోరైఃపీడ్యమానావ్రజంతిచ॥మహాధూళివిమిశ్రేణమహాచండేనవాయునా। మహాపాషాణవర్షేణ పీడ్య
మానావ్రజంతిచ।మహతాపాంసువర్షేణపూర్యమాణారుదంతిచ । మహామేఘరవైర్ఘోరైర్విత్రాస్యంతోముహుర్ముహుః॥నిశి
తాయుధవర్షేణభిద్యమానాశ్చసర్వతః।మహాక్షారాంబుధారాభిఃసేచ్యమానారుదంతిచ॥మహతాశీతమరుతాఉష్ణేనపరుషే
ణచ।సమంతాత్పీడ్యమానాశ్చశుష్యంతిచరుదంతిచ॥ ఇత్థంరౌద్రేణమార్గేణపాథేయరహితేనచ।నిరాలంబేనమార్గేణనిర్జనేనస
మంతతః॥అవిశ్రమేణమహతానిర్గతావ్యాశ్రయేణచ। తమోరూపేణకష్టేనసర్వదుఃఖాశ్రయేణచ॥ నీయంతేదేహినస్సర్వే
విమూఢాఃపాపకారిణః । యమదూతైర్మహాఘోరైస్తదాజ్ఞాకారిభిర్బలాత్ ॥ ఏకాకినఃపరాధీనాఃమిత్రబంధువివర్జితాః।
శోచంతిస్వానికర్మాణిరుదంతిచముహుర్ముహుః ॥ ప్రేతభూతావివస్త్రాశ్చశుష్కకంఠోష్ఠతాలుకాః । కృశాంగాభయభీ
తాశ్చదహ్యమానాఃక్షుధాగ్నినా ॥ బద్ధాశ్శృంఖలయాకేచిదుత్తానాఃపాదయోర్నరాః । ఆకృష్యంతేఘృష్యమాణాయమ
దూతైర్బలోత్కటైః ॥ ఉరస్యధోముఖాశ్చాన్యేకృష్యమాణాస్సుదుఃఖితాః । కేశపాశేనబద్ధ్వాచసమాకృష్యంతిదుర్జనాః॥
భిన్నాఃకపోలయోరజ్వాకృష్యంతేన్యేతథోష్ఠయోః॥ విభిన్నాశ్చోదరేన్యేతుతప్తశృంఖలయానరాః । కృష్యంతేకర్ణయోశ్చా
న్యేభిన్నసర్వాంగసంధయః ॥ ప్రభిద్యమానాఃకుంతైశ్చభిద్యమానాశ్చసాయకైః । ఇతస్తతఃప్రధావంతిక్రందమానానిరాశ్ర

యాః॥ముద్గరైర్లోహదండైశ్చహన్యమానాముహుర్ముహుః। క్రకచైర్వివిధైర్ఘోరైర్జ్వలితాగ్నిసమప్రభైః ॥ భిండివాలైశ్చ
భిద్యంతేస్రవంతఃపూయశోణితమ్ ॥ సక్షతాఃక్రిమిదష్టాశ్చసీయంతేవివశానరాః ॥ యాచమానాశ్చసలిలమన్నంచాపిబుభుక్షి
తాః।ఛాయాంప్రార్థయమానాశ్చశీతార్తాశ్చానలంతథా ॥ దానహీనాఃప్రయాంత్యేవపథిపాథేయవర్జితే । సంతోగృహీ
తపాథేయాస్సుఖంయాంతియమాలయమ్ ॥ ఏవంతథానికృష్టేనప్రాప్తాఃప్రేతపురంయథా । ఆజ్ఞాపితాస్తథాదూతైర్నివే
ద్యంతేయమాగ్రతః ॥ తతస్తేపాపకర్మాణస్తంపశ్యంతిభయానకమ్॥పాపావష్టబ్ధనయనావిపరీతాత్మబుద్ధయః । దంష్ట్రాక
రాళవదనంభృకుటీకుటిలేక్షణమ్॥ఊర్ధ్వకేశంమహాశ్మశ్రుంప్రస్ఫురత్సాధరోష్ఠకమ్ ॥ అష్టాదశభుజంక్రుద్ధంనీలాంజనచయో
పమమ్॥సర్వాయుధోద్యతకరంబ్రహ్మదండేనతర్జితమ్॥మహామహిషమారూఢందీప్తాగ్నిసమలోచనమ్ । రక్తమాల్యాంబర
ధరంమహామేరుమివోచ్ఛ్రితమ్ ॥ ప్రళయాంబుదనిర్ఘోషంపిబంతమివసాగరమ్ ॥ గ్రసంతమివత్రైలోక్యముద్గిరంతమివాన
లమ్ । మృత్యుంచతత్సమీపస్థంకాలానలసమప్రభమ్ ॥ కాలంచానలసంకాశంకృతాంతంచభయానకమ్।మారీచోగ్రామహా
మారీకాళరాత్రీచదారుణా ॥ వివిధావ్యాధయఃకష్టానానారూపాభయావహాః । శక్తిశూలాంకుశధరాఃపాశచక్రాసిధా
రిణః॥వజ్రదండధరాఃక్రోధాఃక్రూరబాణధనుర్ధరాః । అసంఖ్యాతామహావీర్యాఃక్రూరాంజనసమప్రభాః ॥ సర్వాయుధో
ద్యతకరాఃయమదూతాభయానకాః । అనేనపరిచారేణసంవృతంఘోరదర్శనమ్ ॥ యమంపశ్యంతిపాపిష్ఠాఃచిత్రగుప్తంచ
భీషణమ్।నిర్భర్త్సయతివాక్యేనయమస్తాన్పాపకర్మణః ॥ చిత్రగుప్తస్తుభగవాన్ధర్మవాక్యేనబోధయేత్।భోభోదుష్కృ
తకర్మాణఃపరద్రవ్యాపహారిణః । గర్వితారూపగర్వేణపరదారాభిమర్శకాః ॥ యత్స్వయంకురుతేకర్మతద్భుంక్తేచస్వయం
నరః । తత్కిమాత్మోపభోగార్థంభవద్భిర్దుష్కృతంకృతమ్ ॥ తతస్సర్వంపరిత్యజ్యయూయమేకాకినఃకృతాః।త్వద్బంధూ
న్స్వాత్రపశ్యామోప్రజ్ఞావిధ్వంసితాఃప్రజాః ॥ యమదూతైస్తర్జమానాహ్యధునాకీదృశంభవేత్। ఏవంబహువిధైర్వాక్యైఃక్రూ
రుపలబ్ధాయమేనతు॥ శోచంతిస్వానికర్మాణితూష్ణీంతిష్ఠంతిపార్థివాః । ఇత్యధర్మంసముద్దిశ్యనృపాణాంధర్మరాట్పునః ॥ త
త్పాపపంకశుద్ధ్యర్థమిదంవచనమబ్రవీత్ । భోభోచండమహాచండగృహీత్వానృపతీనిమాన్ ॥ విశోషయధ్వంపాపేభ్యఃక్రమే

ణనరకాగ్నిషు । తతశ్శీఘ్రంసముత్థాయస్వపాశాన్సంగృహ్యపాదయోః ॥ భ్రామయిత్వాతివేగేనప్రక్షిప్యోర్ధ్వంప్రగృహ్యచ।
సర్వప్రాణేనమహతాసుప్రతప్తశిలాతలే ॥ ఆస్ఫోటయంతితరసామహాన్వాయురివద్రుమాన్ । తతశ్చరక్తస్రోతాంసిస్రవం
తెజర్ఝరీకృతాః ॥ నిస్సంజ్ఞశ్చతదాదేహీనిశ్చేష్టశ్చప్రజాయతే । తతశ్చవాయునాస్పృష్టశ్శనైరుచ్ఛ్వసితేపునః॥ కన్యకాః॥
మాతరశ్శృణుతవక్ష్యామోనరకాన్సంఖ్యయాబహూన్ । పాపినాంపాపశుద్ధ్యర్థంపురాసృష్టాన్స్వయంభువా । తతః
పాపవిశుద్ధ్యర్థంక్షిప్యంతేనరకార్ణవే॥ అష్టావింశతిరేవాథక్షితౌనరకకోటయః । సప్తమస్యతటస్యాంతేఘోరేతమసిసంస్థి
తాః॥ ఘోరాఖ్యాప్రథమాకోటిఃసుఘోరాతదధఃస్థితాః। అతిఘోరామహాఘోరాఘోరరూపాచపంచమీ॥ షష్ఠీతరళతారా
ఖ్యాసప్తమీచభయానకా । అష్టమీకాళరాత్రీచనవమీచభయోత్కటా॥ దశమీచతతశ్చండామహాచండాతతోఽప్యధః । దండకో
లాహలాచాన్యాప్రచండానరకాధికా॥ కరాళావికరాళాచవజ్రావింశతికాస్మృతా । త్రికోణాపంచకోణాచసుదీర్ఘాపరివ
ర్తులా । సప్తభౌమాష్టభౌమాచదీప్తామాయేతిచాష్టమీ। ఇత్యేతాఃక్రమతఃప్రోక్తాఅష్టావింశతిరేవతాః । అత్రక్రూరతరాఘో
రాఃపాపినాంయాతనప్రదాః ॥ ఇత్యేవంసర్వకోటీనాంపంచపంచైవనాయకాః। ప్రత్యేకంసర్వకోటీనాంనామతస్తాన్నిబో
ధత॥ రౌరవఃప్రథమస్తేషాంరుదంతేయత్రదేహినః। మహారౌరవపీడాభిర్మహాంతోఽపిరుదంతిచ॥ తమశ్శీతస్తథాచోష్ణః పంచా
ద్యానరకాఃస్మృతాః। సుఘోరస్సుదమస్తీక్ష్ణఃకర్తాసంజీవనశ్చరః ॥ తీవ్రవేగఃకరాళశ్చవికరాళఃప్రకంపనః । మహాపద్మస్సు
వక్త్రశ్చకాలసూత్రఃప్రతర్దనః ॥ సూచీముఖస్సునేమిశ్చఖాదకస్సుప్రదీపకః । కుంభీపాకస్సుపాకశ్చకూపశ్చాతిపదారుణః॥
అంగారరాశిర్భవనోఽసృక్పూయోప్రహోదకస్తతః। విష్ఠజాదిస్తుశకునిఃమహాసంవర్తకఃక్రతుః ॥ తప్తజంతుఃపంకలేపఃపూతిమాం
సోద్రవత్త్రిపుః। ఉచ్ఛ్వాసస్తునిరుచ్ఛ్వాసఃసుదీర్ఘఃకూటశాల్మలిః॥ దురష్టస్సుమహానాదఃప్రభావస్సుప్రభావనః । ఋక్షోమే
షోవృషశ్శల్యఃసింహవ్యాఘ్రమృగాననాః॥ సూకరశ్వానమహిషవృషమేషఖరాననాః । గ్రహకుంభీరనక్రాఖ్యాఃసర్పఃకూర్మ
శ్చవాయసః॥ గృధ్రోలూకజలూకాశ్చశార్దూలాఃకపికర్కటాః। గండకఃపూతివక్త్రశ్చరక్తాక్షఃపూతిమృత్తికః। కణధూమస్తు
తాగ్నిశ్చక్రిమికోగ్నిచయస్తథా। అమేయశ్చప్రతిష్ఠశ్చరుధిరాన్నశ్శ్వభోజనః। లాలాభక్షాత్మభక్షాశ్చసర్వభక్షస్సుదారుణః॥

సంకటస్సువిశాలశ్చవికటఃకంకటఃపునః । పురీషకఃకటాహశ్చకష్టావైతరణీనదీ॥సుతప్తలోహశ్శంకుశ్చఅయస్సూచీప్రపూరణఃఅసితాలవనంఘోరంఅస్థిభంగప్రపీడితమ్॥నీలాయనేక్షుయంత్రాణికూటచారప్రమర్దినీ। మహామారీసుమారీచతప్తలోహమయీతథా।పర్వతఃక్షురధారాఖ్యస్తధాచమలపర్వతః।మూత్రవిష్టాంధకూపాశ్చపూయకూపశ్చశాతనః ॥ముసలోలూఖలోయంత్రశిలాశకటలాంగలిః। తాళపత్రాధిగమనంమహామశకమంటపః ॥ సమ్మోహనోతిభంగశ్చతప్తశూలమయోంగదః।బహుదుఃఖంమహాదుఃఖంక్లశ్మలంకమలంమలమ్॥హాలాహలాదికూపశ్చభీమకూపశ్చమానుగః । ఏకపాదోద్విపాదశ్చత్రిపాదశ్చచిరంతమః ॥ అష్టావింశతిరిత్యేతత్క్రమశఃపంచకాఃస్మృతాః॥ కోటీనామానుపూర్వ్యేణపంచపంచైవనాయకాః।రౌరవాద్యావిస్ఫురంతినరకాణాంశతంస్మృతమ్ ॥ చత్వారింశత్సమధికంమహానరకమండలమ్ ॥ యేషుపాపాఃప్రపచ్యంతేనరాఃకర్మానురూపతః॥యాతనాభిర్విచిత్రాభిరాకర్మప్రళయాద్భయన్॥మలప్రక్షాళనార్థంతుఅగ్నౌధామ్యంతిధాతవః । తద్వత్పాపక్షయాత్పాపాశ్శోధ్యంతేనరకాగ్నిషు॥ఏవంక్లిష్టావిశుద్ధాశ్చసావశేషేణకర్మణా । తతఃక్షితింసమాసాద్యజాయంతేదేహినఃపునః॥స్థావరావివిధాకారాస్తృణగుల్మాదిభేదతః।తత్రానుభూయదుఃఖానిజాయంతేకీటయోనిషు ॥ నిష్క్రాంతాఃకీటయోనిభ్యోజాయంతేపక్షిణస్తథా । సంక్లిష్టాఃపక్షియోనిభ్యోజాయంతేథపునర్మృగాః॥ మృగదుఃఖమతిక్రమ్యజాయంతేపశుయోనిషు । క్రమాద్గోయోనిమాసాద్యజాయంతేమానవాఃపునః॥శ్రుతమాత్రమిహాస్మాభిఃశ్రుతందృష్టంయమాలయమ్॥యాతనానరకేఘోరాఃపాపినాంచైవమాతరః॥అశ్రుతాన్యప్యదృష్టానిశతశోథసహస్రశః । జ్ఞాతంశ్రుతంచదృష్టంచఅస్మాభిర్నైవశక్యతే ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-నవమోధ్యాయః. ... ... *

మాతరః॥అలమేదావదస్మాకంశ్రుత్వానరకవేదనాః॥సీదంతిసర్వగాత్రాణిహృదిభీతిఃప్రవర్తతే॥స్మారంస్మారంమనోస్మాకంముహుర్మూర్ఛ్యతిమాద్యతి।అంతర్భయాతిరేకేణరోమకంచుకితావయమ్॥ శ్రుత్వాయమపురాధ్వానంప్రాణాఃకంఠగతాహినః।అంతస్తాపాకులాశ్చశ్వదుద్విగ్నమనసోభవన్॥తాస్సమాశ్వాస్యతాఃకన్యాఇదంవచనమబ్రువన్। మాభైష్టమాతరస్సర్వాయుష్మాకంపుణ్యగౌరవాత్ ॥ దేశస్మిన్భారతేపుణ్యేజన్మలబ్ధంసుదుర్లభమ్। అత్రజన్మసహస్రాణాంసహస్రైరపిమా

తరః ॥ కదాచిల్లభ్యతే జంతుర్మానుష్యం పుణ్యసంచయాత్ । మాఘస్నానైకనిష్ఠానాం న కించిదపి దుర్లభమ్ ॥ అత్రైవ పరమా ముక్తిర్భుక్తయశ్చాపి పుష్కలాః । కర్మభూమిరియం ప్రోక్తా తతోఽన్యా భోగభూమయః ॥ తపస్తప్యంతి యతయో జుహ్వంతే చాత్ర యజ్వనః । దానాని చాత్ర దీయంతే పరలోకార్థమాదరాత్ । అత్రైవ మాఘస్నానం చ ధన్యాః కుర్వంతి కేచన । బ్రహ్మత్వమమరేశత్వం దేవత్వం మానుషం తథా ॥ లభతేఽత్ర తపః కృత్వా నరః కర్మానురూపతః ॥ సర్వేషామేవ దేశానామయం దేశః పరః స్మృతః ॥ యతః స్వర్గశ్చ మోక్షశ్చ తపస్సంప్రాప్యతే నరైః । దేశస్మిన్ భారతే వర్షే ప్రాప్య మానుష్యమధ్రువమ్ ॥ యః కుర్యాన్నాత్మనః శ్రేయః తేనాత్మాపి సువంచితః । మనుష్యత్వేపి విప్రత్వం యః ప్రాప్యాతీవ దుర్లభమ్ ॥ న కరోత్యాత్మనః శ్రేయః కస్తస్మాదప్యచేతనః । తతః కాలాంతరాద్యాతి మానుష్యమతిదుర్లభమ్ ॥ తత్సంప్రాప్య తథా కుర్యాన్న గచ్ఛేన్నరకం యథా । కదా భారతమభ్యేత్య మాఘమాసే బహిర్జలే ॥ ఉషఃకాలే నిమజ్జామ ఇతి వాంఛంతి నిర్జరాః । గాయంతి దేవాః కిల గాయకాని ధన్యాస్తు యే భారతభూమిభాగే ॥ స్వర్గాపవర్గాస్పదమార్గభూతే భవంతి భూయః పురుషాస్సురత్వాత్ ॥ జానీమ నైతత్క్వ వయం విలీనే స్వర్గప్రదే కర్మణి దేహబంధమ్ ॥ ప్రాప్స్యామ ధన్యాః ఖలు తే మనుష్యా యే భారతే నేంద్రియవర్గహీనాః ॥ తశ్మాన్మాఘేష్టమాఘైష్టకురుధ్వం ధర్మమాదరాత్ ॥ గృహీతదానపాథేయస్సుఖం యాతి యమాంతికమ్ । అన్యథా క్లిశ్యతే జంతుః పాథేయరహితే పథి ॥ ఇతి జ్ఞాత్వా నరః పుణ్యం కుర్యాత్పాపం విసర్జయేత్ । పుణ్యేన యాతి దేవత్వమధర్మాన్నరకం వ్రజేత్ ॥ యే మనాగపి దేవేశం ప్రపన్నాశ్శరణం శివమ్ । తేపి ఘోరం న పశ్యంతి యమస్య సదనం నరాః ॥ నారాయణం పరం దేవం సచ్చిదానందవిగ్రహమ్ । యజధ్వం బాంధవా యూయం విముక్తిం యది వాంఛథ ॥ భావనామయమేతద్యో జగత్స్థావరజంగమం । విద్యుద్విలోలం విజ్ఞాయ తం యజధ్వం జనార్దనమ్ ॥ మా కృణుధ్వమహంకారం విద్యుల్లేఖాశ్రియో వృథా । శరీరం మృత్యుసంయుక్తం జీవితం చాపి చంచలమ్ ॥ రాజాదిభిర్ధనం గ్రాహ్యం సంపదః క్షణభంగురాః । మా తరః కిం న జానీధ్వమాయుషోర్ధం తు నిద్రయా ॥ హృతం చ భోజనాద్యైశ్చ కియదాయుస్సమావృతమ్ । కియదాయుర్బాల్యతయా వృద్ధత్వాచ్చ కియద్ధృతమ్ ॥ కియద్విషయభోగైశ్చ కదా ధర్మాన్కరిష్యథ । బాలభావే చ వార్ధక్యే న లభేత శివార్చనమ్ ॥ వయస్యేవ చ ధర్మం చ కురుధ్వమనహంకృతాః । మా వినశ్యథ సంసారగర్తే

మగ్నాభయంకరే ॥ వపుర్వినాశనిలయమాపదాంపరమంపదమ్। శరీరంరోగనిలయంమలాద్యైరపిదూషితమ్ ॥ కిమర్థంశాశ్వతధియానాపంకురుతమాతరః।అసారభూతేసంసారేనానాదుఃఖసమన్వితే॥ విశ్వాసేనోపగంతవ్యోనిశ్చయంనాశమేష్యథ ॥ శృణుధ్వంబాంధవాస్సర్వేసత్యమశ్మాభిరుచ్యతే॥ కాయోనరహితాపాయోపూజ్యఏవహరిప్రియః । యజధ్వంసతతంవిష్ణుంమానుష్యమతిదుర్లభమ్॥కోటిజన్మసహస్రేషుస్థావరాదిషుబాంధవాః। సంభ్రాంతస్యచమానుష్యంకథంచిత్పరిలభ్యతే॥ తత్రాపిదేవతాబుద్ధిఃదానబుద్ధిశ్చమాతరః । భోగబుద్ధిస్తథాన్యాణాంజన్మాంతరతపఃఫలమ్ ॥ మానుష్యందుర్లభంప్రాప్యయోవిష్ణుంనార్చయేత్క్వచిత్।ఆత్మానమాత్మనాహంతికోన్యస్తస్మాదచేతనః ॥ దంభాచారంపరిత్యజ్యయజధ్వంచక్రపాణినం । భూయోభూయోహితంబ్రూమోభుజముద్యమ్యభక్తితః॥విష్ణుస్సర్వాత్మనాపూజ్యస్త్యాజ్యాసూయాతథానృభిః।అనారాధ్యజగన్నాథంసర్వదాతారమీశ్వరం॥సంసారసాగరేమగ్నాఃకథంపారంగమిష్యథ। బహుధాత్రకిముక్తేనమాతరశ్శ్రూయతామిదం ॥ కింవేదైఃకింతపోభిర్వాకింయజ్ఞైర్యుక్తదక్షిణైః అహన్యహనిసర్వేశంతన్మయత్వేనశృణ్వతామ్॥కింపుత్రదారైఃకింకృత్యైఃకింగృహంక్షేత్రబాంధవైః।అహన్యహనిగోవిందకీర్తనంపరిశృణ్వతామ్ ॥ తస్మాద్యూయంభయంత్యక్త్వాకురుధ్వంకేశవార్చనం । పిబధ్వమమలంశుద్ధంసాలగ్రామశిలాజలమ్ ॥ కురుధ్వముపవాసంచవాసరేషుమధుద్విషః । స్నానంకురుధ్వమమలంమకరస్థేదివాకరే ॥ కురుధ్వంభర్తృసేవాంచభీతిస్త్యాజ్యాచమాతరః। ఏకాదశీతిథిఃపుణ్యాసర్వపాపప్రణాశినీ॥ పక్షేపక్షేసమాయాతికింనువోనరకాద్భయమ్ । పుణ్యదాయీపునర్మాఘేబహిస్స్నానేనిమజ్జతామ్ । వర్షేవర్షేసమాయాతికింనువోనరకాద్భయమ్ । ఏతావదుక్త్వామాతౄణాంకన్యకాఃపునరేవహి॥ మాఘస్నానోపవాసాదిధర్మస్థానాదిచక్రిరే। ఏతావదూచుర్మాతౄణాంకన్యాఃకమలలోచనాః ॥ యమలోకస్యవృత్తాంతంతన్మయావర్ణితంతవ ॥ మాఘమాసకృతమజ్జనోజనఃపారిజాతకుసుమైరలంకృతః ॥ అప్సరఃకుచతటీనిపీడితఃక్రీడతిత్రిదశనందనేవనే॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-దశమోధ్యాయః.

... ... *

దిలీపః॥షడశీతిసహస్రాణియోజనానామతీత్యతత్ । వైవస్వతపురంజ్ఞేయంనానారూపమివస్థితమ్॥తత్రైతాభిఃకతిదినై

ర్గతమాగతమప్యథ। శరీరమాసాంకన్యానామతిష్ఠత్కథమవ్రణమ్। భగవన్మునిశార్దూలవదనిస్సంశయంమమ॥ వసిష్ఠః॥ శృణురా
జన్ప్రవక్ష్యామిగుహ్యామేతన్మహామతే॥ ఆమండలంకృతేయుగేశరీరంనావసీదతి । పాదోనమండలంత్రేతాయుగేతిష్ఠతితద్వ
పుః॥ అర్ధమండలపర్యంతతిష్ఠతిద్వాపరేయుగే । కలౌశరీరంమర్త్యానాంతిష్ఠత్యాపాదమండలం । కృతేచతుర్గుణాబుద్ధిస్త్రేతా
యాంత్రిగుణాస్మృతా॥ ద్వాపరేద్విగుణాబుద్ధిఃకలావేకగుణాస్మృతా । ద్వాదశాహాత్పరంమర్త్యాగచ్ఛంతియమసాదనమ్॥
ఇతీరితంతుయత్సద్భిఃపాపినామేవతంనృప । ఇదంచశృణురాజేంద్రగుహ్యాద్గుహ్యంబ్రవీమితే॥ యథాయభటాశ్శీఘ్రంగచ్ఛం
త్యాయాంతివాయువత్ ॥ ఈశ్వరానుగ్రహాదేవగచ్ఛంత్యాయాంతికేచన॥ యమస్యానుగ్రహాదేవకన్యాయమనికేతనమ్। నర
కాన్యాతనాంస్తత్రదృష్ట్వాచపునరాగతాః॥ మాసమాత్రంశరీరాణిరక్షితానిస్వమాతృభిః। తథాకృతయుగేతస్మాచ్ఛరీరా
ణికృతానిచ। దోషాలంకరణాత్పూర్వంప్రేతస్యనవిధీయతే। ప్రేతాలంకరణాదూర్ధ్వంశవస్పృష్టిర్విధీయతే॥ మాఘస్నానోప
నాసాదిమహాపుణ్యాధికాజనాః । ఏవంగచ్ఛంతిచాయాంతిపుణ్యాంసర్వత్రకారణం ॥ పుష్కరోనామవిప్రేంద్రఃపురాగత్వా
యమాలయమ్ । ఉత్థాపయిత్వానరకాన్నరాన్నారకిణోబహూన్ ॥ ఆగత్యపునరత్రైవస్వగృహేపూర్వవత్స్థితః। త్రేతా
యుగేకదాచిత్తురామేరాజ్యంప్రశాసతి ॥ ద్విజస్యకన్యచిత్పుత్రోమృతోగత్వాయమాలయమ్ । పునర్జీవపృథుకఃకిమేతన్న
శ్రుతంత్వయా॥ దేవకీతనయఃకృష్ణోగురోస్సాందీపనేస్సుతం। జీర్ణంగ్రాహోదరేబాలమానయామాసవైకథం॥ విస్తరాచ్ఛ్రో
తుమిచ్ఛామివసిష్ఠారుంధతీపతే। ఏతత్ప్రశ్నత్రయంసమ్యగ్బ్రూహిమేబ్రహ్మనందన ॥ వసిష్ఠః ॥ శృణురాజన్ప్రవక్ష్యామిపు
ష్కరస్యమహాత్మనః। చరితంసర్వపాపఘ్నంశృణోత్వవహితోభవాన్ ॥ నందిగ్రామేవసన్ధీమాన్పుష్కరోనామవైద్విజః।
నిజానుష్ఠానకృచ్ఛ్రీమాన్సర్వభూతహితేరతః॥ మాఘస్నానరతోనిత్యంనిత్యంస్వాధ్యాయతత్పరః । హరేరారాధనంకాలే
సకుర్వన్నాన్యమానసః॥ ఆస్తేతత్రమహాయోగీసకుటుంబోగ్నిహోత్రకృత్ । అప్రమేయమహావిష్ణోకృష్ణదామోదరాచ్యుత॥
గోవిందానంతదేవేశేత్యాహాసౌకేవలంనృప। దేవతారాధనంత్యక్త్వాతస్యవిప్రస్యనిత్యశః॥ నాన్యేషురమతేనిత్యంస్వప్నేష్వ
పిమహామతే। ఆహవైవస్వతోరాజాదూతానతథభయంకరాన్ । గత్వైవంపుష్కరంవిప్రంనందిగ్రామనివాసినం॥ సమాన

యథ్వామిత్యేవ తేపిగత్వాభువంతతః । ప్రగృహ్యాతమజానంతోయమాంతికముపాగతాః॥ తమాయాంతంయమోదృష్ట్వాపు
ష్కరంభీతమానసః । ప్రత్యుత్థాయాసనంగృహ్యాప్రవేశ్యాస్వాసనేమునిం ॥ భర్తయామాన తాన్దూతాన్భవద్భిఃకిమనుష్ఠి
తమ్ । తత్రాన్యఃపుష్కరోనామతంప్రత్యుక్తంమయాభటాః॥కిమయంసర్వధర్మజ్ఞోవిష్ణుభక్తోవిశేషతః।మాఘస్నానపరోని
త్యముపవాసపరాయణః॥మత్సమీపమిహానీతోభవద్భిఃపాపచేతనైః।తానేవంభర్త్సయిత్వాథప్రేతరాజస్తమబ్రవీత్ ॥ పు
త్రదారాదయస్సర్వేరుదంతిభృశమాకులాః । గచ్ఛత్వమితిసోప్యాహపుష్కరస్తువృకోదరం॥ పుష్కరః॥ భగవన్నరకాన్స
ర్వాన్ద్రష్టుమిచ్ఛామితానహం। పాపినోయేషుపచ్యంతేయాతనాదేహమాశ్రితాః ॥ తతోవైవస్వతస్తస్మైపుష్కరాయమ
హాత్మనే।నరకాన్దర్శయామాసశతశోథసహస్రశః॥రౌరవంరౌద్రమత్యర్థంమహారౌరవమేవచ।శ్వభోజనంవిశసనంక్షారకర్ద
మమేవచ॥అసిపత్రవనంఘోరంకుంభీపాకంభయావహం।క్రిమిశంక్రిమిభక్షంచతథావైతరణీనదీ॥కరంభంవాలుకంచైవలాలా
భక్షంచవీచిమత్।సూకరంరోదనంచైవతప్తవాలుకమేవచ॥ఏతేషునరకేష్వేవపచ్యంతేపాపినోనిశం। తత్రతాన్పతితాన్దృ
ష్ట్వాపీడ్యమానాన్సనారకాన్॥శూలోపరిగతాన్వ్యాఘ్రైర్భక్ష్యమాణాంశ్చదుఃఖితాన్।కరంభవాలుకేతప్తాన్క్రిమిభిర్భక్షి
తానపి॥తప్తకుంభేనిపతితానసిభిస్తువిదారితాన్।అసిపత్రవనైశ్ఛిన్నాన్క్రకచైర్దారితానపి॥ కుఠారైస్తాడ్యమానాంశ్చసంక్లి
న్నాన్క్షారకర్దమే।ఉచ్చైర్నిపాత్యమానాంశ్చతథాశిరసిపీడితాన్।ఏతానన్యాంశ్చతత్రస్థాన్నారకాన్యాతనాగతాన్ ॥
దృష్ట్వాతిదుఃఖితోభూత్వాపుష్కరస్తానువాచహ॥పుష్కరః॥కింతత్రనకృతంపుణ్యంభవద్భిఃపూర్వజన్మని। తేనాత్రయాతనా
సంస్థాదుఃఖితానిత్యమాకులాః॥నారకాః॥నాస్మాభిస్సుకృతంకించిత్కృతంతత్రమహీతలే। తేనాత్రయాతనాసంస్థాదహ్యామో
దుఃఖితాభృశం॥పరదారేషునిరతాఃపరద్రవ్యాపహారిణఃపరహింసాపరానిత్యందహ్యామస్తేనవైవయం॥పరివాదఃకృతోస్మాభిః
పరేషాంనాపవాదినామ్।నిందితాశ్చతథావిప్రాదహ్యామస్తేనవైవయమ్॥తత్రార్థహేతోరస్మాభిఃకృతమధ్యయనంతథా।తథై
వాధ్యాపనంతేనదహ్యామస్తేనవైవయమ్॥భృత్యావర్గేష్వభుక్తేషుభుక్తమస్మాభిరాదరాత్ ।అన్నమగ్రేతథామృష్టంతేనదహ్యామ
హేవయంమాఘేసర్వేషుమజ్జత్సునవయంకృతమజ్జనాః।కించిదభ్యుదితేసూర్యేదహ్యామస్తేనవైవయమ్।పృథక్పాకరతానిత్యం

నిత్యంచాహుతవహ్నయః।అస్నానభోజినోనిత్యందహ్యామస్తేనవైవయం॥గోకులస్యతృషార్తస్యధావతోజలసమ్ముఖమ్।వయ
మాచరితావిఘ్నందహ్యామస్తేనవైవయమ్॥గవాంగ్రాసమదత్వాతుతత్తీరాదానతత్పరాః।జాతాస్స్వపోషణరతాఃదహ్యామ
స్తేనవైవయమ్॥ బ్రాహ్మణేభ్యఃప్రతిశ్రుత్యనదత్తంలోభకారణాత్।అస్మాభిస్తేనదోషేణదహ్యామోఽత్రవయంద్విజ ॥ తానే
ష్వభిరతానిత్యంఅర్థిభ్యోధార్మికంప్రతి।విఘ్నమాచరితాస్తత్రదహ్యామస్తేనవైవయమ్ ॥ త్యక్తదారవ్రతభ్రష్టాఃపరదారర
తాస్తథా । పగాస్వభిరతాస్త్రీషుదహ్యామస్తేనవైవయమ్॥నిక్షేపహారిణోజాతాతథామిత్రద్రుహోవయం ॥ కూటసాక్షి
గతాస్తత్రదహ్యామస్తేనవైవయమ్।తవకింబహునోక్తేనఅస్మాభిర్యదనుష్ఠితం॥ ఘాతకాద్విజవర్యేహదహ్యామస్తేనవైవయమ్॥
పుష్కరః॥సకృచ్చనార్చితోదేవోభవద్భిఃకింపరోహరిః॥తత్తేనాత్రైదృశంప్రాప్తాదశాంయమభయానకామ్।సమస్తలోకనా
థోనైమైరర్చితఃపురుషోత్తమః॥ తేషాంముక్తిరపీహాస్యాత్క్రముపాపక్షయోన్నృణామ్ । ప్రణతిర్నకృతాప్రాయోభవద్భిఃపురు
షోత్తమే ॥ తేనయూయమిదంప్రాప్తానరకంభృశదారుణమ్। అరణ్యేసంతిపత్రాణినద్యాంస్వాదూదకానిచ ॥ సంతిహస్తౌ
చపాదౌచకథంనారాధ్యతేహరిః। కిమత్రహాహాకారేణయుష్మాకమధునాహరిమ్ ॥ స్మరతాహర్నిశంవిష్ణుమశేషదురితాప
హం।అహమప్యత్రనామానికీర్తయామిజగత్పతేః॥తానివఃశ్రేయసేనిత్యంభవిష్యంతినసంశయః ॥ నారకాః॥ అత్రపాపేనత
ప్తానామస్మాకమకృతాత్మనామ్॥తవాంగస్పర్శసంభూతోవాయురాహ్లాదయత్యలం । అత్రసంస్థీయతాంబ్రహ్మన్క్షణమ
ప్యద్యనస్సుఖమ్॥యథాభవతిధర్మాత్మన్దుఃఖాభిహతచేతసామ్।దర్శనేనాపితేబ్రహ్మన్సంజాతాతుష్టిరద్యనః ॥ అహోదగ
యాతవబ్రహ్మన్పాపిష్వపిహిజాయతే॥యమః॥గచ్ఛపుష్కరధర్మాత్మన్దృష్టాహినరకాస్త్వయా।రోరూయతేహితేభా
ర్యాదుఃఖశోకపరిప్లుతా॥పుష్కరః॥కథంగచ్ఛామిభగవన్గత్వావాత్రకింసుఖమ్ । శూయంతేశృణువాచోఽత్రనారకాణా
మహర్నిశమ్॥కింకరైర్హన్యమానానాంపతతామగ్నిసంచయే।రక్షమాంరక్షరక్షేతి కేషాంచిచ్ఛ్రూయతేధ్వనిః॥ యథాసమ
స్తభూతాత్మా విష్ణుస్సర్వేశ్వరోహరిః।ఆరాధ్యతేమయానిత్యం తేనముచ్యంతునారకాః ॥ యథాసర్వగతోవిష్ణుర్విష్ణౌసర్వం
ప్రతిష్ఠితమ్।తథాతేనాద్యసత్యేనసద్యోముచ్యంతునారకాః॥కృష్ణాచ్యుతజగన్నాథబ్రహ్మరుద్రేంద్రవందిత । పాహిసర్వాని

మానార్తాన్నరకేయాతనాగతాన్ ॥వసిష్ఠః॥శ్రుత్వానామానితత్రస్థాఃపుష్కరోక్తానివైహరేః। నారకానరకాన్ముక్తాస్తత్త
థాదేవపార్థివ ॥ ఊచుశ్చపుష్కరంప్రీత్యాయతోముక్తాస్తతోవయమ్ । తస్మాత్తేకీర్తిరతులాలోకేవిస్తారమృచ్ఛతు ॥ య
యోఽపివిస్మయావిష్టఃపుష్కరంప్రాప్యపార్థివ।వరేణఛందయామాసజీవితేశఃప్రహృష్టధీః॥ మేదినీంప్రాప్యధర్మాత్మన్తిష్ఠత
త్రాపిసర్వదా।నవిద్యతేయమభయంసుహృదామపితేద్విజ॥మాహాత్మ్యంతవయోఽప్యత్రనిత్యంస్మరతిమానవః । అపమృత్యుభ
యంతస్యమత్ప్రసాదాన్నవిద్యతే॥ఉక్తోవైవస్వతేనైవంపుష్కరోభువమేత్యసః। సమాస్తేపూర్వవత్స్వస్థఃపూజయన్పురు
షోత్తమం॥ఏతన్మయోపదిష్టంతేపుష్కరస్యమహాత్మనః।మాహాత్మ్యంసంస్మరేద్యస్తుసద్యఃపాపక్షయోభవేత్॥ ముక్తిశ్చనర
కాద్విష్ణోర్నామసంకీర్తనాదిహ।యథాహిజాయతేవిర్ద్వతథోక్తంచతవానఘ॥స్వల్పాపినామస్మృతిరాదిపుంసః క్షయంక
రోత్యాహితపాపరాశేః । ప్రత్యక్షతఃకింపునరత్రదృష్టంసంకీర్తితేనామ్నిజనార్దనస్య ॥ఇతి శ్రీపాద్మ్యేపురాణే-మాఘమా
హాత్మ్యేఏకాదశోఽధ్యాయః. ... ... *

వసిష్ఠః॥శృణుద్విజకుమారస్యరామరాష్ట్రేనివాసినః।పునరాగమనంతస్యయమలోకాద్బ్రవీమితే॥ అయోధ్యానామనగ
రీసర్వలక్షణసంయుతా।త్రిషులోకేషువిఖ్యాతాసూర్యాన్వయవివర్ధినీ॥ఆసీన్నరవరోరామస్తస్యాంవైభ్రాతృభిస్సహ। ప్రము
మోదసుఖీరాజ్యంధర్మేణపరిపాలయన్॥తతఃకతిపయాహస్సుగతేషుజరఠోద్విజః । శవంబాలముపాదాయరాజద్వారము
పాగమత్॥రుదన్బహువిధావాచస్స్నేహాక్షరసమన్వితాః।అసకృత్పుత్రపుత్రేతివాక్యమేతదువాచసః॥ కిన్నుమేదుష్కృతం
కర్మపూర్వదేహాంతరేకృతమ్।యదహంపుత్రమేకంత్వాంపశ్యామినిధనంగతం॥అప్రాప్తయౌవనంబాలంపంచవర్షసమన్వితమ్॥
అకాలేకాలమాపన్నందుఃఖాయమమనందనం॥నస్మరామ్యుక్తమనృతంనచహింసాంస్మరామిచ । సర్వేషాంప్రాణినాంపా
పంనకదాచిన్నవిద్యతే॥ కేనమేదుష్కృతేనాద్యబాలఏవమమాత్మజః।అకృత్వాపితృకార్యాణిగతోవైవస్వతక్షయం ॥ రామ
స్యదుష్కృతంకించిన్మహదస్తినసంశయః।రాజద్వారేమరిష్యామిపత్న్యాసార్ధమనాదవిత్॥ భ్రాతృభిస్సహితోరాజాదీర్ఘ
మాయురవాప్నుయాత్।రాజదోషైర్విపద్యంతేప్రజాహ్యవిధిపాలితాః॥అసద్వృత్తేతునృపతావకాలేమ్రియతేజనః। సువ్య

త్తం రాజదోషోయం భవిష్యతి న సంశయః॥ ఏవం బహువిధైర్వాక్యైర్నిందయానో ముహుర్ముహుః । రాజానం దుఃఖసంతప్త
స్సుతం తమభిగూహతి॥ తథానుకరణం తస్య ద్విజస్య పరిదేవనం। శుశ్రావ రాఘవస్సర్వం దుఃఖశోకసమన్వితః॥ దుఃఖేనాభిసంతప్తో
మంత్రిణస్సముపాహ్వయత్ । తతో వై మంత్రిభిస్సార్ధమష్టౌ విప్రాః ప్రవేశితాః ॥ మార్కండేయోథ మౌద్గల్యో వామదేవశ్చ కా
శ్యపః। కాత్యాయనోథ జాబాలి గౌతమో నారదస్తథా॥ ఏతే ద్విజర్షభాస్సర్వే ఆసనేషూపవేశితాః। తేషాం సముపవిష్టానాం
సర్వేషాం దీప్తతేజసాం॥ రాఘవస్సర్వమాచష్ట ద్విజోయముపరోదితి। తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాజ్ఞో దీనస్య నారదః॥ ప్రత్యువా
చ తతో వాక్యం మునీనాం సన్నిధౌ నృప। శృణు రాజన్యథాకాలే ప్రాప్తోయం బాలసంక్షయః ॥ శ్రుత్వా కర్తవ్యతాం రామ కురష్వ
రఘునందన। పురా కృతయుగే రామ బ్రాహ్మణా వై తపస్వినః ॥ అబ్రాహ్మణస్తతో రాజన తపస్వీ కథంచన । త్రేతాయుగే ప్యవ
రం తే బ్రాహ్మణాః క్షత్రియాశ్చ వై॥ తతో తప్యంత తే సర్వే శుశ్రూషామపరే జనాః। తతో ద్వాపరసంజ్ఞే తే తపో వైశ్యాన్ సమా
విశేత్॥ యుగేషు త్రిషు విప్రేంద్ర ధర్మం చక్రుర్నృపోత్తమాః। భవితా శూద్రయోన్యాం హి తపశ్చర్యా కలౌ యుగే ॥ న శూద్రో ల
భతే ధర్మముగ్రం తప్త్వా నరర్షభ। ఏకో విషయపర్యంతే తవ రాజన్మహత్తపః ॥ శూద్రస్తప్యతి దుర్బుద్ధిస్తేన బాలవధో హ్యయం॥
యో హ్యధర్మం చ కురుతే విషయే పార్థివస్య హి॥ కరోతి నృపశార్దూల పురే వా దుర్మతిర్నృప । క్షిప్రం స నరకం యాతి స చ రాజా
న సంశయః॥ స త్వం పురుషశార్దూల మార్గ స్వవిషయం స్వకం॥ దుష్కృతం యత్ర పశ్యేథాస్తత్ర యత్నం సమాచర॥ ఏవం తే ధర్మ
వృద్ధిశ్చ నృణాం చాయుష్యవర్ధనం। భవిష్యతి నరవ్యాఘ్ర బాలశ్చాయం హి జీవతి॥ నారదస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వామృతమయం
తదా। ప్రహర్షమతులం లేభే లక్ష్మణం చేదమబ్రవీత్ ॥ బాలస్య తు శరీరం తు తైలద్రోణ్యాం నిధాయ చ । యథా న క్షీయతే బాలస్త
థా సౌమ్య విధీయతాం॥ ఏవం సందిశ్య కాకుత్స్థో లక్ష్మణం శుభలక్షణం। మనసా పుష్పకం దధ్యావాగచ్ఛేతి మహాయశాః। ఆజగామ
ముహూర్తేన సమీపం రాఘవస్య తత్ । అభివాద్య మునీంస్తాంస్తు విమానం సోధ్యరోహత॥ ధనుర్గృహీత్వా తూణీరే ఖడ్గం చ రుచి
రప్రభం॥ ప్రాయాత్ప్రతీచీమమలాం విచిన్వంశ్చ సమంతతః॥ ఉత్తరామగమచ్ఛ్రీమాన్ దిశం హిమవదావృతాం। అపశ్యమా
నస్తత్రాపి స్వల్పమప్యపి దుష్కృతం ॥ పూర్వామపి దిశం సర్వామసౌ పశ్యన్ నరాధిప । అపి శుద్ధసమాచారామాదర్శతల

నిర్మలామ్॥దక్షిణాందిశమాక్రమ్యతతో రాజర్షినందనః।సశైలస్యోత్తరే పార్శ్వే దదర్శ సుమహత్సరః॥తస్మిన్ సరసి తప్యంతం
తాపసం సుమహత్తపాః।దదర్శ రాఘవశ్శ్రీమాన్ లంబమానమధోముఖమ్॥ రాఘవస్తముపాగమ్య తపంతం తపఉత్తమమ్॥
ఉవాచ చ తతో వాక్యం ధర్మస్త్వమసి సువ్రత। బ్రాహ్మణో వాసి భద్రం తే క్షత్రియో వాసి దుర్జయః॥ వైశ్యో వా యది వా శూద్ర
స్సత్యమేవ బ్రవీహి మే। కౌతూహలాత్త్వాం పృచ్ఛామి రామో దాశరథిర్హ్యహమ్॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రామస్యాక్లిష్టక
ర్మణః।అవాక్శిరాస్తథాభూతో వాక్యమేతదువాచ హ॥ శూద్రం మాం విద్ధి కాకుత్స్థ శంభుకం నామ నామతః। దేవత్వం ప్రార్థ
యే రామ సశరీరో మహాయశః।వదతస్తస్య శూద్రస్య ఖడ్గం తు రుచిరప్రభమ్॥ వికృష్య కోశాద్విమలం శిరశ్చిచ్ఛేద రాఘవః।తస్మిం
శ్శూద్రే హతే దేవాస్సేంద్రాస్సాగ్నిపురోగమాః॥ సాధు సాధ్వితి కాకుత్స్థం ప్రశశంసుర్ముహుర్ముహుః। సుప్రీతాశ్చాబ్రువన్ దే
వాః రామం సత్యపరాక్రమమ్॥ సురకార్యమిదం దైవాత్సుకృతం తే మహామతే। గృహాణ త్వం వరం రామ యత్త్వమిచ్ఛసి సు
వ్రత॥ దేవానాం భాషితం శ్రుత్వా రాఘవస్సుసమాహితః। ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం సహస్రాక్షపురోగమాన్॥ యది దేవాః
ప్రసన్నా మే ద్విజపుత్రస్స జీవతు।దిశంతు వరమేతస్మిన్ ఈప్సితం పరమం మమ॥ రాఘవస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా విబుధసత్త
మాః।ప్రత్యూచూ రాఘవం ప్రీతా దేవాశ్శక్రపురోగమాః॥యస్మిన్ ముహూర్తే కాకుత్స్థ శూద్రోయం వినిపాతితః। తస్మిన్
ముహూర్తే విప్రాసౌ జీవేన సమయుజ్యత। స్వస్తి ప్రాప్నుహి భద్రం తే పురం గచ్ఛ యథాసుఖమ్॥ ఇత్యుక్త్వా ప్రయయుర్దేవా
రామోపి స్వపురం యయౌ। దృష్ట్వా ద్విజసుతం తత్ర లబ్ధప్రాణం నిరామయమ్॥ ప్రహర్షమతులం లేభే సానుజో రాఘవస్తథా।
సుహృష్టాస్సుఖినో విప్రాః ప్రశశంసుశ్చ రాఘవమ్॥అహో ధన్యోసి రాజేంద్ర యత్తే ధర్మమతిర్దృఢా।ధర్మధీర్దుర్లభా నృణాం
విశేషేణ మహీభృతామ్॥క్షత్రియో యస్స్వధర్మేణ పృథివీమనుశాస్తి వై।స లోకే లభతే వీరో యశః ప్రేత్య చ సద్గతిమ్॥ బ్రహ్మ
జ్ఞశ్శాస్త్రవిచ్చాపి శూరశ్చ త్వం రఘూద్వహ। అప్రమత్తస్సదా దక్షః పృథివీం పరిపాలయ॥ ఏవం సంవర్థితో విప్రైః రామో
రాజ్యమపాలయత్। కాలేన తేన శిశునా బ్రాహ్మణస్స్వగృహం యయౌ॥వసిష్ఠః॥ గతాసోర్ద్విజపుత్రస్య పునరాగమనం మ
యా॥ఉక్తం శృణుష్వ కృష్ణస్య గురుపుత్రసమాగమమ్॥ఇతి శ్రీపాద్మ్యే పురాణే మాఘమాహాత్మ్యే ద్వాదశోధ్యాయః. ❋

అవంతీపురమిత్యస్తి ద్విజబృందసమాకులమ్। నదీతీరసమాయుక్తం నానావృక్షోపశోభితమ్ ॥ యోజనాయామవిస్తారం ధనధాన్యసమాకులమ్। వేదశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞైర్మహర్షిభిశ్చ విరాజితమ్॥ తస్మిన్నేవ పురే రమ్యే సాందీప ఇతి విశ్రుతః। ప్రఖ్యాతగుణసంపన్నస్స్వాశ్రమాచారతత్పరః ॥ సత్యవాగనసూయశ్చ శౌచాదిగుణసంయుతః । మితాశీమితదృష్టిశ్చ మితవాగ్యాగతత్పరః॥ జితేంద్రియోజితక్రోధస్తపోదానదయాపరః । దేవద్విజగురూణాంచ పూజకశ్చదృఢవ్రతః । స్థిరబుద్ధిస్థిరారంభః క్షాంతశ్శాంతః ప్రసన్నధీః । కుమారస్తస్య మతిమాన్ చంద్రబింబసముద్యుతిః॥ లాలితో వవృధే మాత్రా పితురానందవర్ధనః ॥ కృతోపనయనస్సోఽథ విద్యాం జగ్రాహ బాలకః। కదాచిన్మాఘమాసే తు ప్రభాతే పౌర్ణిమాతిథౌ॥ స బ్రహ్మచారిభిస్సార్ధం ప్రభాసే స్నాతుమభ్యగాత్ । తత్రాచమ్య విధానేన జలమధ్యస్థితోఽజపత్ ॥ కృష్ణాచ్యుత నిమజ్జామి ప్రభాసేఽస్మిన్ శుభోదకే । అనేన మాఘస్నానేన సుప్రీతో మాం సముద్ధర ॥ ఇత్యుదీర్య జలే మగ్నస్సవయోభిస్సహైవ తు । తీరమారురుహుస్స్నాత్వా తే సర్వే విప్రబాలకాః॥ సాందీపనేః కుమారోఽయం న కదాచిత్సముత్థితః। సుహృదోఽస్య సమాగత్య తయోః పిత్రోర్న్యవేదయన్॥ కృష్ణాచ్యుత నిమజ్జామి ప్రభాసేఽస్మిన్ శుభోదకే । అనేన మాఘస్నానేన సుప్రీతో మాం సముద్ధర ॥ ఇత్యుక్త్వావస్సుతో మగ్నో జలేన పునరుత్థితః॥ ఇత్యాకర్ణితమాత్రేణ తన్మాతా న్యపతద్భువి ॥ శనైరాశ్వాసితా తస్య మాతా బంధుభిరుత్థితా। పునః ప్రభాసముద్దిశ్య పర్యధావత దుఃఖితా॥ ముహురుత్పత్య తే సాధ్వీ ముహుః పతతి విహ్వలా। ముహురాలియ్యతే శోకాన్ ముహుః క్రోశతి రోదతి॥ సా తీవ్రశోకసంతప్తా విలలాపాకులేంద్రియా। సాందీపనస్తు భగవానంతశ్శోకం నిగృహ్య చ॥ తస్య మిత్రాణి చాహూయ శ్రావచపునః పునః కథం కథం సుతేనోక్తం పత్యా తాం చ పునః పునః॥ కృష్ణాచ్యుత నిమజ్జామి ప్రభాసేఽస్మిన్ శుభోదకే। అనేన మాఘస్నానేన సుప్రీతో మాం సముద్ధర॥ పద్యమేతత్పఠన్ శశ్వత్స్వస్థచిత్తోఽభవన్మునిః। శ్లోకార్థోఽనవృథాభూయాత్కృష్ణ ఏవ సరక్షతు ॥ ఇతి భార్యాం సమాశ్వాస్య సుఖేనన్యవసచ్చిరం । అథ శూరసుతో రాజన్ పుత్రయోస్సమకారయత్। పురోధసా బ్రాహ్మణైశ్చ యథావద్ద్విజసత్కృతిమ్॥ తేభ్యో దాద్దక్షిణాం గావో రుక్మమాల్యాస్స్వలంకృతాః । అలంకృతేభ్యస్సంపూజ్య సవత్సాః క్షౌమమాలినీః॥ యా కృష్ణరామన్మక్షే మనోదత్తా మహామతిః। తాశ్చ ప్రాదాదనుస్మృత్యకం సేనాపహృతాః పురా ॥ తతశ్చలబ్ధసంస్కా-

రౌద్విజత్వం ప్రాప్య సువ్రతౌ। ప్రభవౌ సర్వవిద్యానాం సర్వజ్ఞౌ జగదీశ్వరౌ ॥ నాన్యసిద్ధామలంజ్ఞానం గ్రాహమానౌ నరేశ్వరౌ॥
గర్గాద్యదుకులాచార్యాద్గాయత్రీవ్రతమాస్థితౌ । అథో గురుకులేవాసమిచ్ఛంతావధిజగ్మతుః ॥ కాశ్యాం సాందీపనం నామ
అవంతీపురవాసినమ్। తమేవాసాద్య తౌ దాంతౌ గురువృత్తిమనిందితామ్ ॥ గ్రాహయంతావుభౌ హాదౌ భక్త్యా దేవమివాదృ
తౌ॥ తయోర్ద్విజవరస్తుష్టశ్శుద్ధభావానువృత్తిభిః॥ ప్రోవాచ నిఖిలాన్ వేదాన్ సాంగోపనిషదో గురుః । సరహస్యం ధనుర్వేదం
ధర్మం న్యాయం యథాతథా ॥ తథాచాన్వీక్షకీం విద్యాం రాజనీతించ షడ్విధామ్। సర్వం తదమరశ్రేష్ఠౌ సర్వవిద్యాప్రవర్తకౌ॥
సకృన్నిగదమాత్రేణ తౌ సంజగ్రాహతుర్నృప। అహోరాత్రైశ్చతుష్షష్ట్యా సంయుతౌ సకలాః కలాః ॥ గురుదక్షిణయాచా
ర్యం ఛందయామాసతుర్నృప ॥ ద్విజస్తయోస్తం మహిమానమద్భుతం సమీక్ష్య రాజన్నతిమానుషీం తనుమ్ ॥ సంమంత్ర్య భా
ర్యాం స మహార్ణవే మృతం బాలం ప్రభాసే వరయాంబభూవ ॥ తథేత్యథారుహ్య మహారథౌ రథం ప్రభాతమాసాద్య దురంతవిక్ర
మౌ । వేలాముపావృత్య నిషీదతుః క్షణం సింధుర్విదిత్వార్హణమాహరత్తయోః ॥ తమాహ భగవానాశు గురుపుత్రః ప్రదీయ
తామ్ । యోసావిహ త్వయా గ్రస్తో బాలకో మహతోర్మిణా ॥ సముద్రః॥ నాహరీతమహం దేవ దైత్యః పంచజనో మహాన్। అంత
ర్జలచరః కృష్ణ శంఖరూపధరోసురః॥ జలమావిశ్య తం హత్వా గృహ్యతామిత్యువాచ సః । తతస్స జలమావిశ్య హత్వా తం జలవాసి
నమ్ ॥ విదార్య హృదయం తస్య నాపశ్యదుదరేర్భకమ్। తదంగప్రభవం శంఖమాదాయ రథమారుహత్ ॥ తతస్సంయమినీం నామ
యమస్య దయితాం పురీమ్। గత్వా జనార్దనశ్శంఖం ప్రదధ్మౌ సహలాయుధః ॥ శంఖనిర్హ్రాదమాకర్ణ్య ప్రజాస్సంయమనో య
మః । తయోస్సపర్యాం మహతీం చక్రే భక్త్యుపబృంహితాం । ఉవాచ వచనం కృష్ణం సర్వభూతాశయాలయమ్ । లీలామాను
షయోః కృష్ణ యువయోః కరవాణి కిం॥ శ్రీభగవాన్॥ గురుపుత్రమిహానీతం నిజకర్మనిబంధనమ్ । ఆనయస్వ మహారాజ మచ్ఛాసనపు
రస్కృతః॥ తథేతి తేనోపానీతం గురుపుత్రం యదూత్తమౌ। దత్త్వా స్వగురవే భూయో వృణీష్వేతి తమూచతుః ॥ గురుస్సమ్య
క్సంపాదితో వత్సౌ భవద్భ్యాం గురునిష్క్రియః। గురోర్యుష్మద్విధః కోను కామానామవశిష్యతే॥ గచ్ఛతం స్వగృహం వీరౌ కీర్తి
ర్వామస్తు పావనీ। గురుణైవమనుజ్ఞాతౌ జవేనానిలరంహసా॥ ఆయతాం స్వపురీం యాతౌ పర్జన్యనినదేన వై । సమనందన్ ప్రజా

స్సర్వాన్దృష్ట్వా రామజనార్దనౌ॥ అపశ్యంతౌ బహ్వాహానినష్టలబ్ధధనా ఇవ॥ వసిష్ఠః॥ ఇత్థం ప్రభాసే సలిలే ప్రభా...నిమజ్య పర్వణ్యపి మాఘమాసే। కృష్ణప్రభావాత్పునరాజగామ సాందీపనేస్తస్య మునేః కుమారః॥ అన్యేపి పునరాయాతా యమలోకాదనేకశః। దేవతానుగ్రహో దేవమయా వక్తుం న శక్యతే॥ దిలీపః॥ సమ్యగుక్తమహో చిత్రమేతత్ప్రశ్నత్రయం మునే॥ సూర్యాన్వయానామవనీపతీనాం కోటీరరత్నాంచితపాదుకాయ। ఇక్ష్వాకుగోత్రైకహితేరతాయ సమో వసిష్ఠాయ మునీశ్వరాయ॥ సూతః॥ ఇతి కృత్వా నమస్కారం గురవే మునిపుంగవాః। ఉపర్యుపరి మాఘస్య మాహాత్మ్యశ్రవణోత్సుకః॥ దిలీపోన్నృపతిశ్శ్రీమాన్ శ్రేయసే యతమానసః। పునః పప్రచ్ఛ ధర్మాత్మా వసిష్ఠం మునిపుంగవం॥ దిలీపః॥ మృగవిషాణమునేశ్చరితం మునే కథయ లోకహితాయ మహాత్మనః। స్పర్శభాషణదర్శనసంశ్రయాదఖిలపాపభిదః ఖలు తాదృశః॥ ఇతి శ్రీపాద్మే పురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే త్రయోదశోధ్యాయః.

... ... *

వసిష్ఠః॥ కృతగురుకులవాసో బ్రహ్మచారీ యథావన్నిశితమఖిలవేదాన్ లక్షణాన్ తానధీత్య॥ అథ నిజగురుణోక్తాం దక్షిణాం చ ప్రదత్వా కృతవిధిరమలాత్మా తేన ముక్తో గృహాయ॥ ఉచథ్య ఇచ్ఛత్స్వసుతాం ప్రదాతుం వత్సాయ తాం కుత్ససుతో మునీంద్రః। ఉవోఢ ధుర్మైచ్ఛన్మృగశృంగనామా మునీశ్వరః ప్రాజ్ఞమనసా వృతాం తామ్॥ ప్రదాతుకామః కన్యాం తాముచథ్యస్సమలంకృతామ్। ఆహూయ చక్రే విప్రేంద్రాన్ కురాప్పణమాదితః॥ కుత్సపుత్రవివాహార్థమానయామాస వై మునీన్ ఆజగ్ముర్ఋషయస్తత్ర మునయో బ్రహ్మవాదినః॥ జైమినిర్జమదగ్నిశ్చ కపిలో రైభ్య ఏవ చ। సుమతిర్వామదేవశ్చ జాబాలిః కాశ్యపో భృగుః॥ పర్వతశ్శరభంగశ్చ సుతీక్ష్ణోగస్త్య ఏవ హ। ఆపస్తంబోథ మాండవ్యో సత్యకాత్యాయనస్తథా కశ్యపశ్చైవ హారీతో అంగిరా రైభ్య ఏవ చ। ఏతే చాన్యే చ బహవో వివాహార్థం సమాగతాః॥ కుత్సః పరమధర్మాత్మా మధుపర్కపురస్సరమ్। సమ్యగభ్యర్చయామాస భక్ష్యభోజ్యైరనేకథా॥ శుభే ముహూర్తే సుదినే సులగ్నే మనోజ్ఞలాజాజ్యకుశైస్సమిద్భిః। హుత్వాగ్నిమగ్రే మహతామృషీణాం చక్రే వివాహం విధివత్సవత్సః॥ దృష్ట్వోచథ్యస్య కన్యాయాః పాణిగ్రహణమంగళమ్। సువృత్తాయాస్తు తత్సఖ్యః తిస్రోప్యత్ర తదాయయుః॥ కమలా విమలా చైవ సురసా చ సుమధ్యమా। అస్మాకం పాణిరద్యైవ గృహ్ణాత్వద్విజపుంగవ॥ యది పాణిం న

గృహ్ణాసిశాపోఽత్రభవితాతవ।ఇతితాసాంవచశ్శ్రుత్వావత్సశ్చిరమచింతయత్। ఏకకాలేసముద్వోఢుంయుక్తంవాయుక్తమే
వవా॥ఇతిచింతాపరేతస్మిన్మృగశృంగేమహాత్మని। ఋషీణాంమహతాంమధ్యే వేదవ్యాసస్తమబ్రవీత్॥ గృహ్ణీష్వపాణిమా
సాంచదోషస్తత్రనవిద్యతే సందేహంమాకురుష్వాత్రకృతపూర్వస్త్వయంవిధిః ॥ పురాన్నృపస్యమాంధాతుఃపంచాశత్సంఖ్య
కన్యకాః॥ఏకస్మిన్నేవదివసేఉపయేమేచసౌభరిః॥పునర్దక్షసుతాశ్చైవసోమోప్యుద్వహతేకిల। ఇతివ్యాసవచశ్శ్రుత్వాతత్ర
తాసామపిద్విజఃక్రమేణపాణింజగ్రాహకృత్వాహోమంవిధానతః॥ బ్రాహ్మ్యవివాహఉత్కృష్టోవిప్రాణామపిహిశ్రుతిః
తస్మాద్బ్రాహ్మ్యవివాహేనచతస్రోఽప్యగ్రహీన్మునిః ॥ ఇత్థంవివాహేవిహితేసవత్సఃసంభావయామాసమునీననేకాన్మునీ
శ్వరాస్తే విహితాశిషస్తమామంత్ర్యజగ్ముర్నిజపర్ణశాలాః ॥ దిలీపః॥ చతుర్ణామపివర్ణానాంవివాహాఃకతిచిత్స్మృతాః।
అచక్ష్వయదిగుహ్యంమేవసిష్ఠారుంధతీపతే॥వసిష్ఠః॥శృణురాజన్ప్రవక్ష్యామివివాహాన్క్రమశస్తవ। వివాహోబ్రాహ్మ్యదైవ
ర్షిప్రాజాపత్యాసురాస్తథా॥గాంధర్వోరాక్షసశ్చాపిపైశాచోఽష్టమఉచ్యతే। బ్రాహ్మ్యేవైవరమాహూయయత్రకన్యా
స్వలంకృతా॥దీయతేతత్సుతఃపూయాత్పురుషానేకవింశతిం।యజ్ఞార్థమృత్విజేదైవసజ్జఃపాతిచతుర్దశ ॥ వరాదాదాయగో
ద్వందంఅర్షస్తజ్జఃపునాతిషట్।సహోభౌచరతాంధర్మమిత్యుక్త్వాదీయతేఽర్థినే॥ యత్రయాదీయతేకన్యాతజ్జోవంశాన్పునాతి
షట్।చత్వారఏతేవిప్రాణాంధర్మ్యాఃపాణిగ్రహాస్స్మృతాః॥ఆసురఃక్రయణంద్రవ్యైఃగాంధర్వోఽన్యోన్యమైత్రతా । ప్రసహ్య
కన్యాహరణంరాక్షసోనిందితస్సతామ్ ॥ ఛలేనకన్యాహరణంపైశాచోగర్హితోఽష్టమః।ప్రాయఃక్షత్రవిశాముక్తాఃగాంధర్వా
సురరాక్షసాః॥అష్టమస్తేషుపాపిష్ఠఃపాపిష్ఠానాంహిసంభవేత్।సవర్ణయాకరోగ్రాహ్యోధార్యఃక్షత్రియయాశరః ॥ ప్రతో
దోవైశ్యయాధార్యోవాసాంతోఽశూద్రయాసహ।అసవర్ణాస్త్వేషవిధిస్స్మృతఉత్కృష్టవేదనే ॥ సర్వాభిస్తుసవర్ణాభిఃపాణి
ర్గ్రాహ్యస్త్వయంవిధిః।ధర్మ్యేస్త్రీవివాహైర్జాయంతేధర్మఏవహతాయుషః॥తస్మాద్బ్రాహ్మ్యవివాహస్తుబ్రాహ్మణానాంవి
శిష్యతే।ప్రాజాపత్యోవివాహోపిసతుసౌభరిణాకృతః॥ దిలీపః॥ కిమర్థముపయేమేచసౌభరిర్భగవానృషిః । పంచాశత్కన్య
కాఃపూర్వమేతన్మేవిస్తరతోవద॥వసిష్ఠః॥కాంపిల్యనగరేపూర్వంసౌభరిర్నామవైద్విజః। సర్వవేదార్థతత్త్వజ్ఞస్సర్వభూతదయా

పరః॥ యోగాభ్యాసరతో నిత్యం విషయేషు పరాఙ్ముఖః। అపి చాంద్రాయణం చక్రే పునర్మాసోపవాసకృత్॥ జీర్ణపర్ణాశనః పశ్చాన్నిరాహారస్తతః పునః। అంతర్జలే పునః స్థిత్వా ద్వాదశాబ్దమతప్యత॥ తస్మిన్సరోవరే రమ్యే అగాధే నిర్మలాంభసి। మత్స్యస్త్రీస్సుధామదో నామ్నా మత్స్యయూథసమావృతః॥ సర్వేషామేవ మత్స్యానామగ్రణీరంచితాకృతిః। శరవేగగతిశ్చంచత్కేసరో నయనక్రీడయా॥ పుత్రైః పౌత్రైః ప్రపౌత్రైశ్చ భార్యాభిర్మాతృబాంధవైః। భ్రాతృభిః పితృభిస్సార్ధమితశ్చేతశ్చ ధావతి॥ తం దృష్ట్వా చింతయామాస మత్స్యేంద్రం సౌభరిర్మునిః। అనేకదుహితృదౌహిత్రసంతత్యా పరివారితః॥ అతీవరమమాణోఽసౌ ఉత్పాదయతి నస్స్పృహామ్। భార్యాదుహితృదౌహిత్రపుత్రపౌత్రైశ్చ సప్తృభిః॥ విహరామ వయముచ్చైర్వమితి కృత్వా మతిం మునిః। ఉత్థితస్సలిలాత్తస్మాత్సన్నివృత్తో వశద్ధృత్॥ నిర్దేష్టుకామః కన్యార్థం మాంధాతారముపాగమత్। ఋషేరభ్యాగమం శ్రుత్వా సముత్థాయాసనాన్నృపః॥ అర్ఘ్యాదిభిస్సుభక్త్యా చ కల్పయామాస చాసనమ్। ఆసనే సమ్యగాసీనో నృపం సౌభరిరబ్రవీత్॥ నిర్దేష్టుకామోఽస్మి నరేంద్ర కన్యాం ప్రయచ్ఛ త్వం మే ప్రణయం వ్యభాంక్షీః॥ న హ్యర్థినః కార్యవశాదుపేతాః కాకుత్స్థవంశే విముఖాః ప్రయాంతి॥ శతార్ధకన్యాస్తవ సంతి తాసామేకాం నృప మే ప్రయచ్ఛ॥ ఇతి శ్రుత్వా మునేర్వాక్యం మాంధాతా మమ నందనః। జర్ఝరీకృతసర్వాంగం వలీశ్యక్తవికటాకృతిమ్॥ ప్రత్యాఖ్యానభయాత్తస్మాచ్ఛాపభీత్యా చ పార్థివః॥ సాంత్వపూర్వమిదం వాక్యమువాచ వినయాన్వితః॥ శృణుష్వ మునిశార్దూల క్షత్రియాణాం కులస్థితిమ్। కన్యా దృష్ట్వా ప్రియో యస్తు కులీనో రూపవాన్యువా॥ సర్వలక్షణసంపన్నస్తస్మై కన్యా ప్రదీయతే। క్షత్రియాణామియం రీతిః కాచిదాసీన్మునీశ్వర॥ భగవన్మునిశార్దూల కిం కుర్మః పునరుచ్యతామ్। ఆకర్ణ్య రాజ్ఞో వచనమితి ప్రత్యాహ సౌభరిః॥ యద్యేవం క్షత్రియాణాం రీతిర్నృప తథా న్యావయం పునః తస్మాద్వర్షధరం రాజన్నాహూయ అంతఃపురస్థితమ్॥ మాం ప్రదర్శయ కన్యానాం యది తాసాం రుచిర్భవేత్। తదాదిశ సుతాం రాజన్నో చేద్యాస్యే యథాగతం। మునేస్తద్వాక్యమాకర్ణ్య తథాస్త్వితి నృపాత్మజః। ఆదిదేశ తమాహూయ సద్యో వర్షధరం తదా॥ అంతఃపురం ప్రవిశన్నేవ భగవాన్మునిసత్తమః। దేవగంధర్వసిద్ధేభ్యోఽప్యతిరూపధరోఽభవత్॥ అంతర్వర్షధరో విప్రం మునినాయం నృపశాసనాత్। తాసాం ప్రదర్శయామాస మునీంద్రం మదనోపమమ్॥ భవతీనాంపి తా ప్రాహ ఇమం యా వృణుతే పతిం। తస్మై తాం

ప్రదదామీతితాః ప్రతిప్రాహకంచుకీ॥ శ్రుత్వాకంచుకినోవాక్యంతంచదృష్ట్వామనోహరమ్ । సానురాగాస్తతఃకన్యాఃపరివా
ర్యతమబ్రువన్ ॥ అహంభార్యాస్మ్యహంభార్యాస్మ్యహంభార్యేతితంమిథః । ఇతికన్యాస్సమావవ్రుఃవాశితాఇవవారణమ్।
మాంధాతానృపతిర్దృష్ట్వాకుమారీణాంమనోరథమ్ । దిదేశసకలాఏవతస్మైసౌభరయేతదా ॥ కృత్వావివాహంవిధివద్విధి
జ్ఞస్సమహామునిః। ఆదాయరాజకన్యాస్తాజగామస్వనివేశనమ్॥ సౌధసోపానసంయుక్తంవలభీమంటపాన్వితమ్ । స్ఫటికస్తం
భసంయుక్తంచంద్రశాలావిరాజితమ్॥ దాసీదాససమాయుక్తంహేమప్రాకారసంయుతం । విచిత్రద్వారకక్ష్యాఢ్యంరత్న
వాతాయనోజ్జ్వలమ్॥ రత్నతోరణసౌవర్ణపతాకాభిస్సముజ్జ్వలమ్॥ పృథక్పృథగసంబాధంహర్మ్యప్రాకారసంకులమ్ । ధన
ధాన్యసమృద్ధంచసర్వోపకరణాన్వితమ్॥ కారయామాససర్వాసాంప్రత్యేకంభవనోత్తమమ్ ॥ విశ్వకర్మాణమాహూయసౌ
భరిశ్శిల్పినాంవరమ్॥ గృహేషుతేషుతాఃకన్యాన్యాదిష్టాఃపరమర్షిణాసుఖమూషుస్సురస్త్రీవత్సర్వసంపత్సమన్వితాః॥ ఏకదా
దుహితౄస్స్నేహాత్సమాకృష్టమనానృపః। సౌరభేస్తస్యజామాతురాశ్రమంప్రాపదశ్రమః॥ సౌవర్ణశాలాంస్ఫురదంశుమాలాం
ప్రాసాదశాలాంబహుహేమశాలాంఆలోలమాలామమలాంవిలోక్యనృపోభవద్విస్మితచిత్తవృత్తిః ॥ అథైకభవనంరాజా
ప్రవిశ్యాపశ్యనాత్మజామ్ । సాసంభ్రమేణపితరంసమాలింగ్యననామహ ॥ సస్నేహంతాముపాచేతిసుఖేనస్థీయతేకిముత
స్మిన్హ్యతితేభర్తాకింమాంస్మరసిమాతరమ్। ఇతిపృష్టాసుతాతేనపితరంపునరబ్రవీత్ । మృష్టాన్నంమృదుశయ్యాచవస్త్రాణ్యా
భరణానిచ॥ తిలాజ్యధాన్యలవణదధిక్షీరమధూనిచ। ధనానిమూలద్రవ్యాణిఫలమూలానిచేంధనమ్ ॥ రసాయనానిసర్వాణిభో
జ్యానివివిధానిచ । సర్వాశ్చసంపదస్సంతిమద్గార్హస్థ్యసమంనహి॥ ఇదమేకంమహద్దుఃఖంవక్ష్యామిశృణుహేపితః। మయ్యేవ
స్నేహవాన్భర్తావిహాయాన్యాస్సహోదరాః ॥ అత్రైవనియతంభుఙ్క్తే–శేతేత్రైవనిశాసుచ। ఇదమేకంమహద్దుఃఖంఅన్య
త్కించిన్నవిద్యతే॥ ఇత్యుక్తోన్నృపతిఃపుత్ర్యాద్వితీయంభవనంగతః। ఏవంసమస్తభవనంప్రాప్యప్రాప్యమహీపతిః ॥ సుతాభి
స్తాభిరిత్యుక్తస్సంతోషంపరమంయయౌ॥ స్పృశ్యచేతదాలోక్యవిస్మయోత్ఫుల్లలోచనః ॥ ఉవాచసౌభరింరాజాదృష్టోద్యమ
హిమాతవ। అదృష్టపూర్వాఃకుత్రాపిసిద్ధభావోయమద్భుతః ॥ వసత్వంమునిశార్దూలమత్పుత్రీభిశ్చసంతతమ్ । ఇతిసంతోష్యవి

ప్రేంద్రంజగామస్వపురంనృపః ॥ అథకాలేనతాఃకన్యాఃప్రత్యేకంతనయత్రయమ్ । లేభిరేమునిశార్దూలాత్ జ్వలత్పావక
లోచనాః ॥ ఏవంపుత్రాశ్చపౌత్రాశ్చనప్తారోబహవోఽభవన్ ।ఏవంసహస్రసంతానఃసౌభరిర్మునిసత్తమః ॥ సంసారసౌఖ్య
భుక్తస్తుచిరకాలంనిజాశ్రమే ॥ ఏవంద్వాదశమాఘాన్వైజలమగ్నేనతిష్ఠతా । కృతంసౌభరిణారాజన్ ఏవంస్యాన్మాఘవైభ
వః॥ఏవంవ్యాజేనసిద్ధ్యంతిమాఘాఃపుణ్యవతాంనృణామ్ । సౌభరేరిదమాఖ్యానంయేశృణ్వంతినరోత్తమాః ॥ తేషాంనసం
తతిచ్ఛేదోభవితానాత్రసంశయః॥ఇతిశ్రీపాద్మే పురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-చతుర్దశోఽధ్యాయః. . . . *

వసిష్ఠః॥వివాహంవిధివత్కృత్వామృగశృంగోమహామునిః । గార్హస్థ్యంసమ్యగచరద్వేదోక్తేనైవవర్త్మనా ॥ తస్యగా
ర్హస్థ్యసదృశంనభూతోనభవిష్యతి । సువృత్తాకమలాచైవవిమలాసురసాతథా ॥ పాతివ్రత్యరతానిత్యం పతిశుశ్రూషణేర
తాః।తథైవతస్యభార్యాణాంపాతివ్రత్యసమంనహి । ఏవంతాభిస్స్వధర్మాత్మాసమ్యగ్ధర్మంచకారహ ॥ దిలీపః ॥ పతివ్రతా
లక్షణంచగృహస్థాశ్రమలక్షణమ్ । అహంవేదితుమిచ్ఛామిసమ్యగేతద్వయంవద॥వసిష్ఠః ॥ శృణురాజన్ప్రవక్ష్యామిగృహస్థా
శ్రమలక్షణమ్।సదాచారవతాపుంసాజితౌలోకావుభావపి ॥ బ్రాహ్మే ముహూర్తేచోత్థాయధర్మమర్థంచచింతయేత్।
కాయక్లేశంతదుద్భూతంధ్యాయీతమనసాచిరమ్ ॥ నైఋత్యామిషువిక్షేపమతీత్యాభ్యధికంభువి।దూరాదావసథాన్మూ
త్రంపురీషంచవిసర్జయేత్ ॥ దివాసంధ్యాసుకర్ణస్థబ్రహ్మసూత్రఉదఙ్ముఖః । అంతర్ధాయతృణంభూమౌశిరఃప్రావృత్యవా
ససా ॥ వాచంనియమ్యయత్నేననిష్ఠీవోచ్ఛ్వాసవర్జితః। తిష్ఠన్నాతిచిరంతత్రపురీషంనావలోకయేత్॥గృహీతశిశ్నశ్చోత్థాయ
శౌచంకుర్యాదతంద్రితః।అయాజిక్షేత్రతృణైశ్శుష్కైస్స్వపృజ్యోత్థాయసత్వరః ॥ గృహీతశిశ్నోవామేనకరేణదృఢమగ్రతః।
నశౌచకరణాత్పూర్వంముంచేదేషవిధిఃస్మృతః ॥ శౌచంకుర్యాత్ప్రయత్నేనగంధలేపాపనుత్తయే । ఉద్ధృతాభిర్మృద్భిర
ద్భిర్యథాసంఖ్యంసమాచరేత్ । తీర్థేనశౌచంనకుర్వీతకుర్వీతోద్ధృతవారిణా । దూరంజలాశయాత్కుత్రనసపక్షం ద్విజన్మ
నామ్ ॥ అనుద్ధృతోదకేకుర్యాద్విప్రదేశాంతరేజలే।మలప్రక్షాళితంతోయంనస్పృశేన్నయథాజలే॥ పశ్చాత్తచ్ఛోధయేత్స్థా
నంఅన్యథాహ్యశుచిర్భవేత్।ఏకాలింగేగుదేపంచతథావామకరేదశ । దద్యాచ్చపంచతత్పృష్ఠే ఉభయోస్సప్తమృత్తికాః॥

శౌచమేవంసునిర్వర్త్యపాదశౌచంసమాచరేత్ । దేశాంతరంగతః పశ్చాత్పాదయోః పంచపంచచ ॥ హస్తౌచతుష్షోళమేత్స
ప్తసప్తభిర్మృజ్జలైర్ద్విజః । బద్ధకచ్ఛశిఖః పశ్చాదాచమేదుపవీతవాన్ ॥ అంతర్జానుశ్శుచౌదేశేఉపవిష్టఉదఙ్ముఖః । ప్రాశ్యబ్రా
హ్మణతీర్థేనద్విజోనిత్యముపస్పృశేత్ ॥ పూర్వంగండూషమేత్పశ్చాదాచమేచ్చవిధానతః । సపవిత్రేణహస్తేనకుర్యాదా
చమనక్రియామ్ ॥ నోచ్ఛిష్టంతత్పవిత్రంతుభుక్తోచ్ఛిష్టంతువర్జయేత్ । ఉత్థాయనేత్రేప్రక్షాళ్యదంతకాష్ఠంసమాచరేత్ ॥ ఆ
యుర్బలంయశోవర్చః ప్రజాః పశువసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచమేధాంచ త్వంనోదేహివనస్పతే ॥ ఇతిమంత్రంసముచ్చార్య
పశ్చాదాచమనంచరేత్ । ఆచమ్యైవంతతః పశ్చాద్దంతధావనమాచరేత్ ॥ ఉపవిశ్యశుచౌదేశేప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోపివా । దం
తకాష్ఠంశాస్త్రసిద్ధంగృహీత్వామంత్రపూర్వకమ్ ॥ ఆప్యాయస్వేతిమంత్రేణఆచరేద్దంతధావనమ్ । అష్టమ్యాంచనవమ్యాంచ
పంచదశ్యాంచజన్మని ॥ తైలంమాంసంవ్యవాయంచదంతకాష్ఠంచవర్జయేత్ । ద్వాదశ్యాంప్రతిపత్షష్ఠ్యోర్మాతాపిత్రోర్మృ
తేహని ॥ దంతకాష్ఠంచతైలంచవర్జయేన్మైథునక్రియామ్ । ఋతుస్నాతాంనగచ్ఛేతదూతాపిత్రోర్మృతేహని ॥ ద్వాదశ్యాం
చచతుర్దశ్యాంఋతుగామీనదోషభాక్ । కంటకక్షీరవృక్షోత్థంద్వాదశాంగుళమవ్రణమ్ ॥ కనిష్ఠాంగుష్ఠవత్స్థూలంపూర్వా
ర్ధంకృతకూర్చకమ్ । శుచిర్ద్వాదశగండూషైర్నిషిద్ధదివసేషుచ ॥ తృణపర్ణైస్తుసదాకుర్యాత్ భోజనేభక్ష్యభక్షణే । ఆచ
మ్యప్రయతస్సమ్యక్ప్రాతఃస్నానంసమాచరేత్ ॥ పవమానానువాకేనతథాచద్రుపదాదివ । అన్యైరబ్లింగమంత్రైశ్చప్రో
క్ష్యస్నాయాదనంతరమ్ ॥ స్నాత్వాతీరంసమాసాద్యస్థిత్వాచమ్యవిధానతః । స్థిత్వాపునఃపూర్వముఖముత్తరస్యోథవాద్వి
జః ॥ పాదాద్వాయుగ్మతఃకృత్వాపూరయేదుదకాంజలిమ్ । గోశృంగమాత్రముద్ధృత్యజలమధ్యేజలంక్షిపేత్ ॥ యేనతీర్థేన
గృహ్ణీయాత్తేనతీర్థేనతర్పయేత్ । దేవతీర్థేనవైదేవాన్ ఋషితీర్థేనవైఋషీన్ ॥ పితౄంశ్చపితృతీర్థేనస్నానాంతేతర్ప
యేత్క్రమాత్ । ఉత్థాయవాససీశుక్లేశుద్ధేతుపరిధాయత ॥ ఉత్తరీయంసదాధార్యంబ్రాహ్మణేనసదాశుచిః । శిఖాంబద్ధ్వా
తతఃపశ్చాత్ప్రక్షాళ్యాద్భిర్మృదాసహ ॥ ఆచమ్యప్రయతోభూత్వా హ్యూర్ధ్వపుండ్రంచధారయేత్ । భస్మితేనత్రిపుం
డ్రంచగోపిచందనమృత్తికా ॥ ఊర్ధ్వంనకారయేద్భస్మమృదాతిర్యఙ్నధారయేత్ । భసితేనోర్ధ్వపుండ్రంచసదాతిర్యక్చయో

ద్విజః॥ధారయేన్నరకేఘోరేవసేదాకల్పసంక్షయాత్ । ఊర్ధ్వపుండ్రంత్రిపుండ్రంవాపూర్వాచరితమాచరేత్ ॥ మంత్రవ
త్ప్రాణానాయమ్యసప్తవ్యాహృతిపూర్వకమ్ । తర్జనీమధ్యమాస్పృష్టానాసికాప్రాణసంయమః ॥ ఆమంత్రక మసల్లాపం
ప్రాణాయామంపరిత్యజేత్ । ప్రాణానేవంసమాయమ్యసంధ్యోపాస్తింసమాచరేత్ ॥ ఆపోహిష్ఠేతితిసృభిఃపాదంపాదం
చమార్జయేత్ । పూర్వంసప్రణవైఃపాదైఃపశ్చాదర్ధాంశతస్తథా ॥ తతస్సప్రణవైఃషడ్భిస్సర్వాభిశ్చతతఃపరమ్ ॥ భువి
మూర్ధ్నితథాకాశేమూర్ధ్న్యాకాశేతథాభువి । ఆకాశేభువిమూర్ధ్నిస్యాన్మార్జయేచ్ఛుకశోదకైః।పరిషిచ్యాద్భిరాత్మా
నంవ్యాహృతీభిస్తథాచమేత్ ॥ ఆపోహిష్ఠేతితిసృణాంసింధుద్వీపఋషిస్స్మృతః । ఛందోనుష్టుప్ దేవతాశ్చఆపోవైపరికీర్తి
తాః । ఆత్మానంప్రోక్షణేశుద్ధవినియోగఉదాహృతః । ఏవంసమ్మృజ్యవిప్రేంద్రస్తతోమంత్రవదాచమేత్ । ఋగ్యజుస్సామ
వేదాంశ్చప్రత్యేకంప్రణవాన్వితాన్ ప్రీణాతుస్వాహేత్యుచ్చార్యత్రిఃపీత్వాపఉపస్పృశేత్ । అంగుష్ఠమూలదేశేనఓష్ఠౌతిర్య
గ్ద్విరున్మృజేత్ ॥ అథర్వాంగిరసస్స్మృత్యస్స్మృత్యైవబ్రాహ్మణానిచ । పాదౌహస్తౌచసంప్రోక్ష్యతాన్యస్యాగ్రసముపస్పృ
శేత్ ॥ సంహితాభిస్త్రిభిఃపూర్వమంగుళీభిర్ద్విజోత్తమః । ఇతిహాసపురాణానికల్పాన్ గాథాన్ నృపోత్తమ ॥ నారాశంసా
శ్చసంస్మృత్యకార్యవిద్భిరుపస్పృశేత్ ॥ తర్జన్యంగుష్ఠయోగేననాసారంధ్రైఃపృథక్పృథక్ ॥ సూర్యశ్చేతిమంత్రేణమంత్రి
తంప్రాశయేద్ద్విజః।కరాభ్యాంతోయమాదాయగాయత్ర్యాచాభిమంత్రితమ్ ॥ ఆదిత్యాభిముఖస్తిష్ఠన్ త్రిభిరూర్ధ్వమధఃక్షి
పేత్ । పూర్వాంసంధ్యాంసనక్షత్రాముపాసీతయథావిధి ॥ గాయత్రీమభ్యసేత్తావద్యావదాదిత్యదర్శనాత్ ॥ మంత్రై
స్సవితృదైవత్యైరుపస్థాయకృతాంజలిః।ప్రాతస్సంధ్యాంచగాయత్రీంసావిత్రీంచసరస్వతీమ్।కామోమన్యురకార్షీశ్చసర్వా
భ్యోదేవతాభ్యచ ॥ షట్ప్రదక్షిణమావృత్యనైవంచైవాభివాదయేత్ । ఆత్మపాదౌతథాభూమిం సంధ్యాకాలేభి వాద
యేత్ । యశ్చసంధ్యాముపాసీతశ్రద్ధయావిధివన్నరః।క్రోధాసత్యత్వరాహీనస్సయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ సంధ్యాకర్మావ
సానేతుహోమంకుర్యాద్యథావిధి । దినశూన్యంనకుర్వీతయత్కించిద్దానవాన్ భవేత్ ॥ బ్రహ్మయజ్ఞంతతఃకుర్యాద్వేదా
ధ్యయనంతతఃపరం॥సమిత్పుష్పకుశాదీంశ్చసంభారానాహరేద్ద్విజః ॥ తృతీయేపిపునర్భాగేన్యాయాద్యత్కించిదాహరేత్

అక్లేశేనశరీరస్యయదృచ్ఛాలాభమాహరేత్ ॥షణ్ణాంతుకర్మణాంమధ్యేత్రీణికర్మాణిజీవికా ।యజనాధ్యాపనేచైవవిశిష్టాచ్చ
ప్రతిగ్రహః ॥ చతుర్థేచతథాభాగేమధ్యాహ్నస్నానమాచరేత్ । మధ్యాహ్నేవిధివత్స్నాత్వాస్నానాంగంతర్పయేత్పునః ।
దేవానృషీన్పితౄంశ్చైవతత్తత్తీర్థేనతర్పయేత్ । ఆపోహిష్ఠేతిమంత్రేణసంప్రోక్ష్యనిజమూర్ధని । ఆపఃపునంతుమంత్రేణ
మంత్రితంప్రాశయేజ్జలమ్ ॥ ఆపఃపునంతుమంత్రస్యఋషేరాపఃప్రకీర్తితాః। ఛందోఽనుష్టుప్తథాదేవీదేవతాబ్రహ్మణస్పతిః॥
వినియోగస్త్వపాంపానేపునర్మంత్రవదాచమేత్। కరాభ్యాంతోయమాదాయగాయత్ర్యాచాభిమంత్రితమ్ ॥ అర్ఘ్యమే
కంరవేర్దద్యాత్సావిత్రీంచజపేత్పునః।సావిత్ర్యాచయథాశక్తిరుపస్థాయదివాకరమ్ ॥ ప్రదక్షిణంసమావృత్యనమస్కృ
త్యోపవిశ్యచ । దర్భేషుదర్భపాణిభ్యాంసహితాభ్యాంకృతాంజలిః ॥ స్వాధ్యాయంతుయథాశక్తి బ్రహ్మయజ్ఞార్థమాచ
రేత్ ।ఋక్సామాథర్వవేదోక్తాన్ జపేన్మంత్రాన్యథావిధి ॥ జపిత్వైవంతతఃకుర్యాద్దేవర్షిపితృతర్పణమ్ ।ఉపవీతీనివీతీశ్చప్రా
చీనావీతీమానపి ॥ తత్తత్తీర్థేనసర్వేషాంభూతానాంజలదోభవేత్ ।జలదేనాన్నమస్కృత్యగృహంగత్వాసమాహితః॥కుర్వీ
ఋతషిదేవాంశ్చపంచయజ్ఞాదనంతరమ్ । సూర్యంచఅంబికాంవిష్ణుంగణనాథంమహేశ్వరమ్ ॥ బ్రాహ్మణఃపూజయేత్పం
చపంచయజ్ఞపరాయణః । వైశ్వదేవంతతఃకృత్వాబలీనపియథావిధి ॥ తతఃపంచమహాయజ్ఞార్థద్యాద్భూతబలింతతః।కాక
శ్వానబలించైవదత్వానుమంత్రముచ్చరేత్ ॥ శ్వానౌద్వైశ్యామశబలౌవైవస్వతకులోద్భవౌ । తాభ్యామన్నంప్రదాస్యా
మిరక్షేతాంపథిమాంసదా ॥ ప్రేతాఃపిశాచాస్తరవస్సమస్తాయేచాన్నమిచ్ఛంతిమయాఽద్యదత్తమ్ ॥ పిపీలికాఃకీటపతంగకా
ద్యాఃబుభుక్షితాఃకర్మనిబంధబద్ధాః । ప్రయాంతుతేతృప్తిమిదంమయాన్నం తేభ్యోనిసృష్టంసుఖినఃప్రయాతుం । యేషాంన
మాతానపితానబంధుర్నచాన్నదాతానతథాన్నమస్తి । తత్తృప్తయేన్నంభువిదత్తమేతత్తేయాంతుతృప్తింముదితాభవం
తు ॥ ఇత్యుక్త్వాసర్వభూతేభ్యోబలిందద్యాత్పృథక్పృథక్ । తతఆచమ్యవిధివచ్ఛ్రద్ధయాప్రీతమానసః ॥ ద్వారావలోక
నంకుర్యాదాతిథ్యగ్రహణాయచ।గోదోహకాలమాత్రేతుప్రాప్తేభాగ్యాద్యథాతిథౌ ॥ దేవవత్పూజయేద్భక్త్యాయథాశ
క్త్యన్నపానతః । భిక్షాంచభిక్షవేదద్యాద్విధివద్బ్రహ్మచారిణే ॥ యతిశ్చబ్రహ్మచారీచపక్వాన్నస్వామినావుభౌ ।తయో

రన్నమదత్వాతుభుక్త్వా చాంద్రాయణంచరేత్ । యతిహస్తేజలందద్యాద్భైక్ష్యందద్యాత్పునర్జలమ్। తద్భైక్ష్యంమేరుణా తుల్యంతజ్జలంసాగరోపమమ్ ॥ సత్కృత్యభిక్షవేభిక్షాంయఃప్రయచ్ఛతిమానవః। గోప్రదానసమంపుణ్యమిత్యాహభగవాన్యమః ॥ మాతాపితాగురుర్బంధుర్గర్భిణీవృద్ధబాలకాః। అతిథ్యభ్యాగతేష్వేషుభుక్తవత్సుతతోఽగ్రణీః ॥ ఉపలిప్తేశుచౌదేశేపాదప్రక్షాళనంతతః ॥ పంచార్ద్రోభోజనంకుర్యాత్ప్రాఙ్ముఖోమౌనమాస్థితః ॥ ప్రయతశ్శుద్ధపాత్రేషువాగ్యతోఽన్నమకుత్సయన్ ॥ ప్రాణాగ్నిహోత్రవిధినాభుంజీతాత్మశుద్ధయే ॥ సాయంప్రాతర్ద్విజాతీనాంఅగ్నిహోత్రసమంవిదుః।నైకసాక్షీతథాశ్నీయాద్భిన్నపాత్రేతథైవచ॥ ఏకఏవతుయోభుంక్తేవిమలేకాంస్యభాజనే । చత్వారస్తస్యవర్ధంతేఆయుఃప్రజ్ఞాయశోబలమ్ ॥ ఏకస్మిన్నేవపాత్రేస్యాద్దంపత్యోర్భోజనంయది । పంచాశచ్ఛశతాగూర్ధ్వంఫలసంఖ్యావినిర్మితే । అన్యథాపృథగేవస్యాద్దంపత్యోఃపాత్రభోజనమ్ ॥ యోభుంక్తేనుపవీతేనయస్తుభుంక్తేస్త్రియాసహ। భుంక్తేయఃకన్యయాసార్ధంభుక్త్వాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥ ఏకస్మిన్నేవపాత్రేయద్దంపత్యోర్భోజనంయది ।సహభోజనమిత్యాహుస్తస్మాత్తత్పరివర్జయేత్। దర్వ్యాదేయంఘృతంపక్తంసమస్తవ్యంజనానిచ ॥ పాత్రాన్నంకించిదాదాయధర్మరాజాయవైబలిమ్ ॥ దత్వాచచిత్రగుప్తాయభూతేభ్యఇదముచ్చరేత్ । నమాంతాన్ప్రణవాదీంశ్చబలిందత్వాప్రదక్షిణే ॥ యత్రక్వచిదవస్థానం క్షుత్తృష్ణోపహతాత్మనాం ॥ భూతానాంతృప్తయేతోయమిదమస్తుయథాసుఖం । యమాయేదంనమశ్చిత్ర గుప్తాయేదంనమోనమః। స్వాహాంతాన్ప్రణవాద్యాశ్చనామ్నామంతేనభోజయన్ । జిహ్వయాచగ్రసేదన్నందశనేననదంశయేత్ ॥పంచాహుతీస్తథాగ్రస్యాయథానమిళితాభవేత్ । ప్రాగ్భవంపురుషోశ్నీయాన్మధ్యేతుకఠినాశనః ॥ అంతేపునర్ద్రవాశీచబలారోగ్యేనముంచతః । అష్టాగ్రాసామునేర్భక్ష్యాషోడశారణ్యవాసినః ॥ ద్వాత్రింశతంగృహస్థస్యహ్యమితంబ్రహ్మచారిణః । నింద్యాచ్ఛాస్త్రనిషిద్ధంతుభక్ష్యభోజ్యాదికంద్విజః ॥ అభోజ్యంప్రాహురాహారంశుష్కంపర్యుషితంతథా । భుక్త్వాచమ్యయథోక్తేనవిధానేనసమాహితః ॥ శోధయన్ముఖహస్తౌచశంబగైర్ఘర్షణైరపి । ద్విరష్టవారంగండూష్యదంతలగ్నవిశోధనం ॥ తృణపర్ణైస్సదాకుర్యాద్భాజనేభక్ష్యభక్షణే । ఉచ్ఛిష్టపాత్రముచ్చార్య మండలంపరిశోధ్యచ ॥ ఆచమ్యప్రయతోభూత్వా

కించిదార్ద్రేణపాణినా । ప్రాణానామితిమంత్రేణనాభిదేశంసమాలభేత్ ॥ అంగుష్ఠమాత్రఃపురుషఇతిమంత్రేణమంత్రవిత్॥ ఉదకేనాంగుళింసించేదర్ఘ్యమంగుష్ఠకేజలం।ఆచమ్యచోర్ధ్వబాహుస్సన్ ఆదిత్యాభిముఖస్తతః॥ శ్రద్ధయామితిపంచద్భిరుపతిష్ఠేద్దివాకరమ్ । తస్యేదంవిదుషఇతిహ్యుపతిష్ఠేతభాస్కరమ్ ॥ శుద్ధిః ప్రశాంతచిత్తస్తుకృతాసనపరిగ్రహః । అభీష్టదేవతానాంతుకుర్వీతస్మరణంద్విజః ॥ పునరాచమ్యహృష్టాత్మాకుర్యాత్తాంబూలభక్షణమ్ ॥ భుక్త్వోపవిష్టోవిశ్రాంతో బ్రహ్మాకించిద్విచారయేత్ । సచ్ఛాస్త్రాదివినోదేనధర్మమార్గవినోదినాఇతిహాసపురాణాభ్యాంషష్ఠసప్తవినోదయేత్ । అష్టమేలోకయాత్రాహింబహిస్సంధ్యాతతఃపునః ॥ సూర్యేస్తశిఖరంప్రాప్తేపాదశౌచక్రియాన్వితః । బహిస్సంధ్యాముపాసీతకుశపాణిస్సమాహితః ॥ సాదిత్యాంపశ్చిమాంసంధ్యామర్ధాస్తమితభాస్కరామ్ । ప్రాణాయామమ్యసంప్రోక్ష్య మంత్రేణాబ్దైవతేనతు ॥ సాయమగ్నిశ్చఇత్యుక్త్వాఋషిచ్ఛందోఽధిదైవతమ్ ॥ వినియోగంసముచ్చార్యమంత్రితంతజ్జలంపిబేత్॥అగ్నిశ్చేత్యనువాకస్యఋషి షిస్సూర్య ఇతిస్మృతః। ఛందస్తుదేవీగాయత్రీఅగ్నిర్దైవదేవతాస్మృతా ॥ వినియోగస్త్వపాంపాన ఇతిపీత్వాద్విరాచమేత్ । ప్రత్యఙ్ముఖోపవిశ్యేచవాగ్యతస్సుసమాహితః ॥ ప్రణవవ్యాహృతిసంయుక్తాంగాయత్రీం తుజపేత్సునః । అక్షసూత్రంసమాదాయసమ్యగాతారకోదయాత్ ॥ వారిభిశ్చతథా ఋగ్భిరుపస్థాయదివాకరమ్ । నిశఃప్రదక్షిణీకృత్యనమస్కుర్యాద్దివాకరమ్ । దిగీశాంశ్చనమస్కుర్యాత్తత్తన్మంత్రైస్సమాహితః । ఆసీనస్తుజపేత్సాయంజప్త్వా తిష్ఠన్ నదోషభాక్ ॥ ఉపాస్యపశ్చిమాంసంధ్యాంహుత్వాగ్నింస్తానుపాస్యచ।భృత్యైఃపరివృతోభుక్త్వానాతితృప్తోథసంవిశేత్॥ సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవఃకర్తవ్యోబలికర్మచ । అనశ్నతాపిసతతమన్యథాకిల్బిషీభవేత్॥ అతిథించాగతందృష్ట్వాస్వశక్త్యాపరిపూజయేత్ । ప్రక్షాళ్యపాణిపాదౌచభుక్త్వాసాయంతనేగృహే ॥ గచ్ఛేచ్ఛయ్యాంమహామృద్వీముపధానంతథావిధమ్। స్వగృహేప్రాక్ఛిరాశ్శేతేశ్వశురేదక్షిణస్తథా ॥ ప్రత్యక్ఛిరాఃప్రవాసేతునకదాచిదుదక్ఛిరాః। రాత్రిసూత్రంజపేత్కృత్వా ఋషించసుఖశాయినః ॥ మంత్రంచగారుడంజప్త్వాసార్పమంత్రంతథాజపేత్ । అగస్త్యోమాధవశ్చైవ ముచుకుందోమహాబలః ॥ కపిలోమునిరాస్తీకఃపంచైతేసుఖశాయినః । మాంగల్యంపూర్ణకుంభంచ శిరఃస్థానేనిధాపయేత్॥ వేదివైర్గారు

దైర్మంత్రైః రక్షాంకృత్వాస్వపేత్తతః । ఋతుకాలాభిగామీస్యాత్స్వదారనిరతస్సదా ॥ నిషిద్ధదివసాన్హిత్వాగచ్ఛేద్వ్య
స్తాసురాత్రిషు । ప్రదోషపశ్చిమౌయామౌ వేదాభ్యాసేనతౌనయేత్ ॥ యామద్వయంశయానస్తుబ్రహ్మభూయాయకల్పతే
ఏతత్సర్వమశేషేణకృత్వాజాతందినేదినే ॥ కర్తవ్యంగృహిణాసమ్యగ్గృహస్థాశ్రమలక్షణమ్ ॥ తథైవవేదోదితసచ్చరిత్ర
మేతద్గృహస్థాశ్రమలక్షణంతే । ఉక్తంసమాసేనసవిస్తరంతేపతివ్రతానాంశృణులక్షణాని ॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే-మా
ఘమాహాత్మ్యే-పంచదశోధ్యాయః. ... ... *

శృణురాజన్ప్రవక్ష్యామిసతీనాముత్తమంవ్రతమ్ । శృణ్వతీనాంమనోధర్మేలీయతేయన్మృగీదృశామ్ ॥ అసంతోదార
మార్గేణగతిరుక్తాద్విజన్మనామ్ । యాంతాంగతిమవాప్నోతిధ్రువంస్త్రీపతిసేవయా ॥ కురూపోవాసురూపోవాకువృత్తస్సు
భగోపివా । రోగీవాథపిశాచోవామద్యపఃక్రోధనోపివా ॥ దుశ్శీలోవాసుశీలోవాసధనోనిర్ధనోపివా।వృద్ధోవాథవిదగ్ధోవా
మూకోంధోబధిరోపివా ॥ కాతరఃకితవోవాపిలలనాలంపటోపివా । నపుంసకోవాదైవేనభిన్నశేఫోథవాభవేత్ ॥ బాల
యావాయువత్యావావృద్ధయావాపియోషితా । మాతాపితృసుహృద్భ్రాతృపుత్రపౌత్రాభివృద్ధయా।పారిబర్హాస్తథనయా
సర్వావస్థాసుసర్వదా । సతతందేవవత్పూజ్యఃసాధ్వ్యావాక్కాయకర్మభిః ॥నజాతువిప్రియంభర్తుఃస్త్రియాకార్యంకదా
చన । నస్వాతంత్ర్యేణకర్తవ్యంకించిత్కార్యంగృహేసతి ॥ అహంకారంచకామంచక్రోధలోభౌవిహాయచ । మనసోరంజనం
పత్యుఃకార్యమన్యస్యవర్జనమ్ ॥ సకామంవీక్షితాహ్యస్యైఃప్రియైర్వాక్యైఃప్రలోభితా । స్పృష్టాహిజనసంమర్దేనవికార
ముపైతియా ॥ ప్రలోభితాపరేణార్థైర్నస్త్రాసతీలోకభూషణా । శీలేనాపహృతాసాధ్వీపరేణస్వగృహేకృతా ॥ పాత
కీనాభవేన్నైర్యాద్బ్రహ్మచర్యపరాయణా।బలాత్కారంగృహీతాచేత్ప్రాణానపిపరిత్యజేత్ ॥ సాకైవల్యమవాప్నోతి
కులకోటింసముద్ధరేత్ ॥ వీక్షితావీక్షితేనాస్యైర్హసితానహసత్యపి ॥ భాషితావానభాషేతసాధ్వీసాధువిలక్షణా । రూప
యౌవనసంపన్నాగృహకృత్యేషుకోవిదా ॥ స్వానురూపంనరందృష్ట్వానయాతివికృతింసతీ । రూపవంతంనరందృష్ట్వాకురూ
పంచాత్మనఃపతిమ్ ॥ పతింస్వమేవసేవేతకామబుద్ధ్యాపతివ్రతా।యాసాశ్రియాచపార్వత్యాభారత్యావందతేనిశమ్ ॥సురూ

పంతరుణంరమ్యంకామినీనాంచవల్లభమ్ । వరంయాస్స్వపతేశ్చాపిసానమస్యేతపద్మజా ॥ దేవోమనుష్యోగంధర్వ స్సతీనాం కోపినప్రియః । పతిరేవప్రియస్త్రీణాంబ్రహ్మాదిభ్యోపిసర్వశః ॥ భుక్తేభుక్తేతతఃపత్యాదుఃఖితేదుఃఖితాభవేత్ । ముదితే ముదితాత్యర్థంప్రోషితేమలినాంబరా ॥ పశ్చాచ్ఛయీతసుప్తేస్మిన్ప్రబుద్ధ్యేత్పూర్వమేవచ । ప్రవిశేచ్చైవయావహ్నింగ తేభర్తరిపంచతామ్ ॥ చింతితేనైవముదితాహృదయేహర్షపూరితా । సనిష్కంపేనదుఃఖేనక్రోధేనాన్యభయేనచ॥ నాపత్ర తాయాదుఃఖేననారోహేత్పతినాచితిమ్ । సర్వసౌభాగ్యసంయుక్తాసర్వకారసమృద్ధినీ ॥ ఆత్మానంచస్వభర్తార మేకపిండ మనీషయా । యానుగచ్ఛతిభర్తారంసారోహేద్బ్రహ్మణఃపదమ్ ॥ బాలపుత్రానచారోహేద్గణికావారజస్వలా। సందిగ్ధ గర్భిణీవాపినారోహేత్పతినాచితిమ్ ॥ భక్తింశ్వశురయోఃకుర్యాద్భర్తుశ్చాపివిశేషతః। కేదారాద్వావనాద్వాపిగృహంభ ర్తాయదావిశేత్ ॥ ప్రత్యుత్థాయాభినందేతహ్యాసనేనోదకేనచ । ప్రసన్నభాండామృష్టాన్నంకాలేభోజనదాయినీ ॥ సంయ తాగుప్తధాన్యాచసుసమ్మృష్టనివేశనా । గృహద్రవ్యంచయావిత్తందిశేఃపత్యాన్యైఃకరేపటః ॥ నిర్వర్త్యగృహకార్యంసాకిం చిచ్ఛృధ్యావశేషయేత్ । భర్తురాజ్ఞాంవినానైవస్వబంధుభ్యోదిశేద్ధనమ్ ।అన్యాలాపమసంతోషంపరవ్యాపారజాఃకథాః। అతిహాసాతిరోషౌచక్రోధస్థానంచవర్జయేత్ ।యచ్చభర్తానపిబతియచ్చభర్తానఖాదతి । యచ్చభర్తానచాశ్నాతితత్సర్వంవర్జ యేత్సతీ ॥ తైలాభ్యంగంతథాస్నానంశరీరోద్వర్తనక్రియాం । ధావనంచైవదంతానామలకానాంచకర్తనమ్ । భోజనం వసనంనిద్రాంపరిధానంచవాససామ్ । ప్రారంభంమండనానాంచనకుర్యాత్ప్రోషితేప్రియే ॥ఏతానిసర్వకృత్యానినకుర్యా త్ప్రోషితేప్రియే ॥ తావత్ప్రభృతినారీణాంమాసిమాస్యార్తవంభవేత్। ప్రథమేహనిచాండాలీయథావర్జ్యాతథాంగనా। ద్వితీయేహనివిప్రాహీయథైవబ్రహ్మఘాతినీ । తృతీయేస్నాతదర్ధేనచతుర్థేహనిసువ్రతా । స్నానంశౌచం తథాంగానాం రోదనంహాసనంతథా ॥ యానమభ్యంజనంనారీద్యూతంచైవానులేపనమ్ । దివాస్వాపంవిశేషేణ తథావైదంతధావనం॥ మానసంమైథునంవాపివాచికందేవతార్చనమ్ । వర్జయేత్సర్వయత్నేననమస్కారంరజస్వలా ॥ రజస్వలాయాస్సంస్పర్శం భాషణంచాపహాసనమ్।శేషాన్నభోజనంచైవవర్జయేచ్చరజస్వలా ॥ అరణ్యగమనంచైవబహిఃపర్యటనంతథా । నదీసంతర

ణంచైవ తైలాభ్యంగం విలేపనం। కించిన్న ఖాదయేచ్ఛబ్దం నఖానిచ నికృంతయేత్। ఛేదయేన్న ఫలాదీని రజ్జుకృత్యంచ వర్జయేత్ ॥ శిశూన్న భోజయేచ్చైవ నచసంజ్యాచ్ఛిశుభిస్సహ । గోదోహనం నకుర్వీత నపశ్యేచ్ఛశిభాస్కరౌ॥ నత్యజేన్మలవద్వాసః కేశానై వచశోధయేత్ । క్షాళనంభుక్తపాత్రస్య క్షాళనం పాదపద్మయోః॥ ముఖక్షాళనగండూషైర్మలమూత్రవిసర్జనమ్ । రజస్వలైతానికుర్యాద్బహిర్దేశేక్వచిద్గృహాత్ ॥ చతుర్థేదివసే ప్రాప్తే నిద్రాస్థానం విలేపయేత్ । గోమయేనజలేనాపి భుక్తస్థానంచ శోధయేత్ । చతురంగుళికం ఖాత్వా పూరయేదన్యయామృదా శయ్యోపధానవస్త్రాణి దద్యాత్సంక్షాళనాయవై॥ రజకాయస్వయం పశ్చాద్గచ్ఛేత్స్నానార్థమాపగాం। స్వయమేవాథవాకుర్యాద్వస్త్రనిర్ణేజనాదికం ॥ అథవామలవద్వాసః వక్త్వా క్షారోదకేనచ।పూర్వంనినిజ్యతద్వస్త్రమన్యచ్ఛాయా దికంచయత్ ।నఖాంశ్చగర్షయేద్గ్రాహ్యా పాణిపాదసముద్భవాన్ ॥ ద్వాత్రింశక్షాళయేన్మృద్భిర్గుహ్యామద్భిరజస్వలా । దంతాన్ సంశోధయేత్పశ్చాత్తృణరాజసముద్భవైః ॥ అపామార్గేణ వాకుర్యాద్భస్మనావా విశోధయేత్।ద్వాత్రింశద్భిరపఃకుర్యాద్గండూషైరాస్యశోధనమ్ ॥ ధాత్రీఫలోదకాస్యేవఘర్షయేన్మూర్ధయేషుచ।ఉద్ధృతేనోదకేనైవ శిరోమేహామరాదికమ్ ॥ క్షాళయేత్తీరదేశేతు తీర్థేస్నాయాత్తతఃపరం॥ త్రింశన్నిమజ్య వై పూర్వంఉత్తీర్యశయనాదికమ్ । ద్వాత్రింశతాళయిత్వాథస్వయంస్నాయాత్పునస్తథా ॥ ఏకోచ్ఛ్వాసేనయత్నేన ద్వాత్రింశద్వారమేవవా ।నమస్కృత్యవివస్వంతకగృహంయాయాదధోముఖా ॥ స్నాత్వాన్యపురుషంనారీనపశ్యేదాత్మనఃపతిమ్ । స్మరతీమనసాసాధ్వీనపశ్యేదర్కకాన్ శిశూన్ ॥ ప్రమాదాదన్యపురుషంయదిపశ్యేద్రజస్వలా । వీక్షితాథాస్కరం దేవంపతిరూపంమనస్వినీ ॥ బ్రంహకూర్చంపిబేత్పూర్వంపంచగవ్యమథాపివా । కేవలంత్వథవాగవ్యంక్షీరమాత్మవిశుద్ధయే॥పశ్చాత్పయఃప్రాశనంచభక్తపిండంగ్రసేత్సతీ।శిశూనాంప్రేక్షణేదోషోనాస్తీతిమునయోవిదుః ॥ అలంకృతాసు ప్రయతాసమ్యృష్టసుఖభోజనా । భర్తారమనుగచ్ఛేత తామేవమనసాస్మరన్ ॥ నగచ్ఛేత్తాంస్రవద్రక్తాంయదిగచ్ఛేత్స్మరాతురః । తత్రయోజాయతేపుత్రస్సోఽభిశస్తఃప్రకీర్తితః॥గర్భిణీస్యాద్యదానారీనియమేనసదావసేత్ । కృతరక్షాసుభూషాచవాస్తుపూజనతత్పరా॥నకుస్త్రీయాభిభాషేతశూర్పవాతంచవర్జయేత్ ॥ మృతవత్సాదిసంసర్గంపరాన్నంచవిసర్జయేత్॥

బీభత్సాం కించిదీక్షేత నరౌద్రాంశ్శృణుయాత్కథామ్ । గురువాత్యుష్ణమాహారమతిఘోరమసక్తికమ్ ॥ తీక్ష్ణక్షీణకరం వస్తువర్జ యేద్వ్యంజనాదికమ్ । కఠినాన్నం న సేవేత తత్రైవ విషమాసనమ్ ॥ ఏతేనవిధినాసాధ్వీశోభనంపుత్రమాప్నుయాత్ । నాతి యత్నవతీ భూయాద్గృహకృత్యేషు గర్భిణీ ॥ నిశ్రేణ్యాంనైవ గేహాళ్యాంముసలోలూఖలాదిషు । రజస్వలాయాస్నాతా యాః నభవేద్దృష్టిగోచరా ॥ ఏవమాదిసమాచారాగర్భిణ్యాః పరికీర్తితాః। అనేనవిధినాసాధ్వీశోభనంపుత్రమాప్నుయాత్॥ అన్యథాగర్భపతనం స్తంభనం వాపిజాయతే । ఈర్ష్యావైరాగసముద్భూతావిద్యమానేవిమత్సరే ॥ అప్రియంనైవకర్తవ్యం సపత్న్యాసుకదాచన । నవసేత్పూర్వతః పత్యుఃస్థేయం వల్లభసన్నిధౌ ॥ నిర్విఘ్నేచమహాభాగేవల్లభాభిముఖావసేత్ ।కథ్య మానాకథాభర్త్రా సాదరంశ్శృణుయాంత్సదా ॥ సంభాషమాణాభర్తారంనాతిక్రమ్యవదేత్క్వచిత్ । ఆహూతాసత్వ రంగచ్ఛేద్రతిస్థానంరతోత్సుకా ॥ శాస్త్రాదికౌశలంవిద్యాకలాపాల్లభ్యమేవచ । దర్శయంతంపతిందృష్ట్వాభవేదానం దని ర్భరా ॥ భర్తుస్సమీపేనస్థేయందీపంవిస్తారితాపిసా । గాత్రభంగంనకుర్వీతనహాసంనక్షుతంతథా॥ నకండూమేతబాహు భ్యాందశ్యదంతాపరైః క్వచిత్ । భర్త్సితానిందితాత్యర్థంతాడితాప్రియపౌరుషా ॥ వ్యథితాపిభయంత్యక్త్వాకంఠేగృహ్ణీ తవల్లభమ్ । ఉచ్చైర్నరోదనంకుర్యాన్నైవాక్రోశేజ్జనంప్రతి ॥ పలాయనంనకర్తవ్యంనిజగేహాద్బహిఃక్వచిత్ । కుపితే త్వయి మేదేవకాగతిఃక్వచయామ్యహమ్ ॥ మయాయత్కృతమజ్ఞాతంజ్ఞాతంవాతత్క్షమస్వభో । పతిరేవగతిస్త్రీణామితివే దవిదోవిదుః ॥ ఇత్యాదిలక్షణంవాక్యంస్నేహజన్యంవదేత్సదా । సంగృహ్యపాణిమస్యాహంకింసుఖంకింప్రియావహమ్॥ఏ తేనవిధినానష్టానైవంబ్రూయాత్కదాచన । ఉత్సవాదిషుబంధూనాంగంతవ్యంసదనంయది ॥ ప్రాప్యానుజ్ఞాంతదాపత్యు ర్గచ్ఛేదధ్యక్షరక్షితా । నవసేత్సాచిరంతత్రప్రత్యాగచ్ఛేద్ద్రుతంసతీ ॥ అదత్వానైత్యనంద్రవ్యంపత్యౌదేశాంతరేగతే । వ ధ్వాపిజీవనార్థంతుకర్మకుర్యాగనిందితమ్ ॥ కృత్వాభర్తా యథావృత్తింప్రవజేద్దేశాంతరంతథా । పతికల్పితయావృత్త్యావర్త్తే తేగృహమేధినీ । శ్వశ్రూశ్వశురయోః పార్శ్వేస్వనిద్రాకార్యాన్యతోనహి॥ప్రత్యహంపతివార్తాచవిచేతవ్యాప్రయత్నతః। దూ తాః ప్రస్థాపనీయాశ్చప్రత్యుక్షేమోపలబ్ధయే । దేవతానాంప్రసిద్ధానాంకర్తవ్యముపయాచనమ్ ॥ ఏవమాదివిధాతవ్యంస

త్యాప్రోషితపూర్వయా । స్వేచ్ఛాపస్ఫోటనంచైవపరపుంసోఽంగమర్దనమ్ ॥ అటకంచైవవస్త్రాణాంనిర్లజ్జాత్వం వృథాగతిః । ఏవమాదీనికర్మాణివర్జయేద్గృహమేధిని ॥ నిర్వర్త్యనిజకార్యాణిదేహంప్రక్షాళ్యవారిణా । హారిద్రాలేపనంకృత్వా ఆర్యామండనముజ్జ్వలమ్ ॥ సమీపంప్రేయసోఽగచ్ఛేదేకాసన్ముఖపంకజా॥ పాదసంవాహనంకృత్వారమయేత్తంపతింశనైః॥ అనేననారీవృత్తేనమనోవాక్కాయసంయుతా । ఇహైవకీర్తియాప్నోతిపరలోకేపరాంగతిమ్ । పాతివ్రత్యరతానారీయద్గృహేవర్తతేసతీ । గృహేతత్రైవనివసేదన్యధావనగోభవేత్ ॥ ఇత్యాదిధర్మనయనీతిగుణోత్తరాభిస్తాభిస్సహైవచిరకాలమసౌమునీంద్రః । సంసారసౌఖ్యనిరతోఽప్యమలాంతరాత్మాచక్రేతిరాత్రచయనక్రతువాజపేయాన్॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-షోడశోఽధ్యాయః. ... ... ※

వసిష్ఠ॥ఏవంగృహేనివసతోమృగశృంగమహామునేః । కాలేనమహిషీతస్యసువృత్తాసుషువేసుతమ్ । తతఃపితృఋణాన్ముక్తఃకృతార్థోఽభూన్మునిపుంగవః । మునిశ్చకారతత్కాలేజాతకర్మచనామచ ॥ భవిష్యత్కర్మసదృశంమృకండురితివిశ్రుతమ్। యద్విశంకామృగగణాఃకండూయంతేస్యవిగ్రహే ॥ తస్మాన్మృకండురిత్యస్యనామచక్రేస్వయంపితా । కులోద్వహోగుణనిధిర్జ్వలత్పావకసన్నిభః ॥ కృతోపనయనఃపిత్రాబ్రహ్మచర్యపరాయణః ॥ అధ్యేష్ట వేదానఖిలాన్ శుచిర్గురుకులేవసన్।గురుణానుమతఃపశ్చాద్ద్వితీయాశ్రమమగ్రహీత్ ॥ ముద్గలస్యమునేఃకన్యాముపయేమేమరుద్వతీమ్ ।కమలాంపితతఃకాలాదసూతసుతముత్తమమ్ ॥ ఆచారేణశ్రుతేనైవవిద్యయావినయేనచ।సర్వతశ్శ్రేష్ఠ ఉత్తమోయస్మాత్తస్మాదుత్తమఇత్యభూత్॥కాంతాలకాంతాకమనీయరూపాకణ్వస్యకన్యాకమలాయతాక్షి । కల్యాణశీలాచకుశాభిధానాకుటుంబినీసాభవదుత్తమస్య॥ విమలాపిసుతంలేభేసుమతింనామవిశ్రుతమ్ । సుమతిస్సకలాన్వేదానధీత్యగృహవానభూత్। సత్యాఖ్యాతస్యభార్యాభూత్సుమంతోస్తనయాశుభా । సురసాపితతఃకాలేసువ్రతంసుషువేసుతమ్ ॥ సువ్రతస్సురసాసూనుఃసర్వాన్వేదానధీత్యచ । దక్షిణాంగురవేదత్వాద్వితీయాశ్రమమగ్రహీత్ ॥ ధర్మపత్నీబభూవాస్యపృథోఃపుత్రీప్రియంవదా।సర్వానయాజయత్సప్తాన్ క్రతుభిశ్చాప్తదక్షిణైః ॥ తేచశుశ్రూషయాసర్వేనిత్యంచక్రుఃపితుఃప్రియం । సుమతేరుత్తమస్యాపిసువ్రతస్యమహాత్మనః ॥ ప్రత్యేక

మభవన్ పుత్రాబహవో వేదపారగాః । భార్యాపుత్రస్నుషాభిశ్చ పౌత్రైరపి మహామునిః ॥ మాఘమాసేతుసంప్రాప్తే ప్రా
తఃకాలేనిమజ్జతి । మోఘంనకురుతే మాఘంకదాచిదపిసద్ద్విజః ॥ మాఘేతుసంప్రాప్తేస్నానందానంశివార్చనమ్ । వ్రతా
నినియమాశ్చైవగృహస్థాశ్రమలక్షణమ్ ॥ ఇతిమత్వాద్విజశ్రేష్ఠో మాఘమాసేనిమజ్జతి । ఏవంసంసారసౌభాగ్యమనుభూయ
పునఃపునః ॥ పుత్రేషుభార్యానిక్షిప్యసమారోప్యాగ్నిమాత్మని ॥ దృష్ట్వాపత్యస్యచాపత్యంవపుర్దృష్ట్వాథజర్జరమ్ ॥ తపోనిధి
స్తప స్తప్తుంతపోవనముపేయివాన్ ॥ పర్ణాశనాత్పల్వలవారిపానాద్దుర్వేజితఃకర్కశభూమివాసాత్ ॥ సమానధర్మామృ
గయూథమధ్యేచరన్ చిరంబ్రహ్మపదంప్రపేదే ॥ సంభావితస్తత్రచతుర్ముఖేన సమేయివాన్ బ్రహ్మసనాథపీఠం స్వేనార్జి
తానప్రతిమాననంతాన్ భోగాననేకాన్ బుభుజేమునీంద్రః ॥ తతఃకదాచిత్ప్రళయావసానేప్రాప్తేపునః శ్వేతవరాహకల్పే ।
భూత్వాజపుత్రోబుభునామధేయశ్చక్రేనిదాఘాయవిముక్తియోగం ॥ చతస్రస్తస్యభార్యాస్తాశ్శీలవృత్తసమన్వితాః ॥ పు
త్రేషువ్రతచారిణ్యోదినానికతిచిత్స్థితాః । తతస్తుచరమేభాగేజరయాధవళీకృతాః ॥ కుబ్జావిరళదంతాశ్చప్రణష్టేంద్రియవృ
త్తయః ॥ అభవంస్తాతదాదృష్ట్వామృకండుర్మునిసత్తమః । అనపత్యోనురుద్యత్యామిదమేవమచింతయత్ । అహంసదారో
గచ్ఛామిమాతృభిస్సహధూర్జటేః । రాజధానీంశివోయత్రకర్ణేజపతితారకమ్ । అథతద్దేశభూపాలోనామ్నారాష్ట్రవివ
ర్ధనః ॥ కాశీయాత్రాంసముద్దిశ్యప్రతస్థేబహుసైనికః । తేనసార్ధేనమహతా తేనిజగ్ముశ్శనైశ్శనైః ॥ మృకండుః ॥ మాత్రాపిత్రా
పరిత్యక్తాయేత్యక్తానిజబంధుభిః । యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తి తేషాంవారాణసీగతిః । జరయాపరిభూతాయేవ్యాధిభిర్వికలీ
కృతాః యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తి తేషాంవారాణసీగతిః ॥ పాపరాశిభిరాక్రాంతాయేదారిద్ర్యపరాజితాః । యేషాం
క్వాపిగతిర్నాస్తి తేషాంవారాణసీగతిః ॥ సంసారపరిభూతాయే యేబద్ధాపాపకర్మభిః । యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తి తేషాం
వారాణసీగతిః ॥ యేచయోగపరిభ్రష్టాయేతపోజ్ఞానవర్జితాః । యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తి తేషాంవారాణసీగతిః ॥ అచికిత్సా
పరాక్రాంతాక్షయాపస్మారకుష్ఠినః । యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తి తేషాంవారాణసీగతిః ॥ దరిద్రస్యకుభార్యస్యకుపుత్రస్యకురూ
పిణః । కుకలస్యకుశీలస్యతస్యవారాణసీగతిః ॥ భజ్యంతేపాపకర్మాణియత్రవిశ్వేశసన్నిధౌ । పాపానియత్రదహ్యంతే కృతా

న్యన్యత్ర దేహినామ్। అతో మహాశ్మశానం తదగతీనాం పరాంగతిః। సంసారసర్పదష్టానాం విషయక్ష్వేలమోహినామ్ । జంతూ
నామవివేకానాం శివో నాథః పరాగతిః । కాశీప్రాప్తిరయం యోగో నయోగోష్టాంగసంయుతః॥ కాశీప్రాప్తిస్తపశ్చర్యానప
ర్ణాశనతాతపః । కాశీవాసో మంత్రజపః కాశీవాసశ్శివార్చనం ॥ కాశీప్రాప్తిరయం స్వర్గో నాప్సరోభిస్సమాగమః । కాశీ
ప్రాప్తిరయం సౌఖ్యం నేంద్రియార్థసమాగమః ॥ మాతా కాశీ పితా కాశీ గురుః కాశీ సుతశ్చ సా । బంధుః కాశీ తథా విద్యా సర్వం
కాశీ చ సర్వదా ॥ ధర్మార్థకామదా కాశీ ప్రాప్తస్య మమ సాంప్రతమ్ । కాలః కాలాంజనాకారః కింకరిష్యతి సానుగః॥ కః కామః
కో మదః క్రోధః కో లాభః కాప్యహంకృతిః। కిం మాత్సర్యం కిమజ్ఞానం పాపం కిం జడతా చ కా ॥ కాశీనివసతాం పుంసాం కాలకాల
యుతాత్మనామ్ । వదన్నిత్యం సమాతౄణామధ్వఖేదాపనుత్తయే॥ శనైర్వారాణసీం ప్రాప్య మృకండుస్సహమాతృభిః। ప్రా
ప్య వారాణసీం విప్రో మృగశృంగమునేస్సుతః ॥ అవిలంబం ప్రథమతో మణికర్ణ్యాం విధానతః। సచేలమభిగమ్యాథ కృతసంధ్యాది
వాక్క్రియః ॥ సంతర్ప్య దేవఋుష్యాదీన్ తిలపుష్పాక్షతోదకైః । తీర్థవాసాదినస్సర్వాన్ సంతర్ప్య చ పృథక్పృథక్ ॥ అమృత
స్వాదుపక్వాన్నైః పాయసైశ్చ సశర్కరైః । దీనానాథాన్ సంతర్ప్య పశ్చాద్దుండీవినాయకమ్ ॥ అన్వలింపత్తతో భక్త్యా వ్య
హ్యాజ్యసిందూరకర్దమైః। నివేద్య మోదకాన్ పంచపంచయత్ తం నిజంజనమ్ । రాగద్వేషౌ విసృజ్యాథ తతో తత్ క్షేత్ర మావి
శేత్ । సర్వావరణదేవాంశ్చ పూజయామాస శక్తితః ॥ తతో విశ్వేశ్వరం దేవం నత్వా స్తుత్వా మహామనాః । క్షేత్రోపవాసం
విధివచ్చకార సహమాతృభిః ॥ జాగరేణ నిశాం నీత్వా విశ్వనాథస్య సన్నిధౌ । ప్రభాతే విమలే స్నాత్వా మణికర్ణ్యాం సమాహి
తః ॥ నైత్యకం కర్మజాతం చ నిర్వర్త్య నియతశ్శుచిః । మహద్భిర్బ్రాహ్మణైస్సార్థం శైవాగమవిశారదైః ॥ లింగం సంస్థాప
యామాస స్వనామ్నా సర్వసిద్ధిదమ్ । ప్రత్యేకం స్థాపయామాస సుస్తాశ్చ తత్రస్య మాతరః ॥ స్వస్వనామాని లింగాని ముక్తిదా
ని విలోకనాత్ । దుండివిఘ్నేశ్వరస్యాగ్రే మృకండీశ్వరదర్శనాత్ ॥ సిధ్యంతి సిద్ధయస్సర్వాః కాశీవాసశ్చ సిధ్యతి । తస్య లింగ
స్య పురతః సువృత్తేశ్వరదర్శనాత్ ॥ నాభిభూతో థ విఘ్నౌఘైస్సువృత్తో జాయతే నరః । తస్య ప్రాచ్యాం కమలయా స్థాపితం
లింగముత్తమమ్॥ తద్విలోకనమాత్రేణ నరో భవతి నిర్మలః। దేహళ్యాం విఘ్నరాజస్య సన్నిధౌ విమలేశ్వరః॥ దర్శనాత్తస్య లింగస్య

విమలంజ్ఞానమాప్నుయాత్ । ఈశానాత్తస్యలింగస్యసురసేశ్వరదర్శనాత్ ॥ అవాప్యసురసామ్రాజ్యం కాశ్యాంముక్తోభవిష్యతి । మరుద్వత్యార్చితంలింగంమణికర్ణ్యాస్తుపశ్చిమే ॥ తస్యదర్శనమాత్రేణసమతో్యేనమర్త్యతాంవ్రజేత్ । ఏవంలింగానిసంస్థాప్యతస్థుఃకాశ్యాంతువత్సరమ్ ॥ పునఃపునశ్చతత్ క్షేత్రమతిధీకృత్యనేత్రయోః । విచిత్రంచపవిత్రంచతృప్తింనాపి జగామసః ॥ తీర్థయాత్రాంప్రతిదినంతత్రకుర్వన్సవత్సరమ్ । సంప్రాపసర్వతీర్థానితిష్ఠన్ కాశ్యాంపదేపదే ॥ అథైకదాతామణికర్ణికాయాంమాధ్యందినస్నానవిధింవిధాయ ప్రదక్షిణీకృత్యశివాలయంతజ్జాతశ్రమాఘూర్ణదృశఃస్మరంత్యః ॥ స్వాంతేశివంవిశ్వజగన్నిదానంనిపేతురుర్వ్యాంశరణంభవేతిభవేశశంభోశివశూలపాణేక్రోశంత్యఏవంమృగశృంగభార్యాః ॥ కాశీపతిఃకారుణికఃకరాభ్యామాదాయమూర్ధానమతీవహృద్యాత్ । ఆగమ్యవేగాద్వ్యగపచ్ఛతాసామోంకారమోంకార. యతిస్మచిత్తే ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యేపురాణే.మాఘమాహాత్మ్యే-సప్తదశోధ్యాయః. ... ... *

తతోమృకండుర్విధివన్మాత్మ్యాణామౌర్ధ్వదైహికమ్ । కృత్వోవాసచిరంకాలంకాశ్యామేవమహామనాః ॥ తస్యపుత్రోమహాతేజామార్కండేయఇతిస్మృతః । ప్రసాదాద్దేవరుద్రస్యమరుద్వత్యామజాయత ॥ మార్కండేయోమునిశ్శ్రీమానారాధ్యతపసాశివమ్ । దీర్ఘమాయుశ్శినాల్లబ్ధ్వాదదర్శప్రళయాన్బహూన్ ॥దిలీపః॥ అనపత్యోమరుద్వత్యాంమృకండురితిహిత్వయా । ప్రోక్తశ్శివప్రసాదేనపశ్చాదాపసుతంకథమ్ ॥ కథందీర్ఘాయురభవత్కథమీశఃప్రసేదివాన్ విస్తరాచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామివదతన్మునిపుంగవ ॥ వసిష్ఠః ॥ శృణురాజన్ప్రవక్ష్యామిమార్కండేయసముద్భవమ్ । అనపత్యోమృకండుశ్చతపస్తప్తుంతపోవనమ్ ॥ యయౌసభార్యోగోమత్యాస్తీరేపుణ్యతమేశుభే । తత్రత్రిషవణస్నాయీత్రికాలంశివమర్చయన్॥త్ర్యంబకేతిచచమంత్రేణతర్పయన్పితృదేవతాః ।ఫలాహారోభవేన్మాసంమాసౌద్వాపర్ణభక్షకః। మాసౌద్వానాతపేతిష్ఠన్వర్షాస్వభ్రావకాశగః । హిమంతేచహిమేనాసీత్తతఃపంచాగ్నిమధ్యగః ॥ ఏవంయుగాయుతంతేపేరవౌవిన్యస్తలోచనః । తత్తపోద్విగ్నసంతప్తస్వపదచ్యుతభీరుభిః ॥ సురైఃసురేశప్రముఖైఃస్సృష్టావిఘ్నాఃపరాజితాః ।ఘోరేణతపసాతస్యత్రిజగల్లోభమాయయౌ ॥ ఊష్మణాతస్యతపసఃప్రఘూటితమివాభవత్ । తతఃప్రసన్నోభగవాన్దేవైస్సంప్రార్థితశ్శివః॥గాయమా

నోన్నృత్యమానః స్తూయమానశ్చ చారణైః ॥ అభిస్పృష్టస్సురైః పుష్పైర్నందనారామసంభవైః॥ ఆశీర్వాదాన్ పురశ్చర్యాన్ మునిభిస్సముదీరితాన్ । దేవయోషిద్భిర్జలతాసమాధూతైస్సదండకైః।సంవీజ్యమానః పరితః తాలవృంతైశ్చవీజితైః। ఏవం ప్రభావైర్విశేషః ప్రాదురాసీత్తపోనిధిః ॥ శివః॥మునేమృకండోతపసాతవాహంప్రీతోవరం దాతుమభీప్సితంతే । సమాగతో వత్ససహైవగౌర్యామత్తోవరాన్యాచయభార్యయాత్వం ॥ వసిష్ఠః ॥ శ్రుత్వావచశ్శంభుసమీరితంతదున్మీల్యనేత్రేమునిపుంగవోసౌ।ముక్తాపరాగాద్రిసమానభాసం ముగ్ధేందుమౌళింఫణిరాజచూడమ్ ॥ కర్ణావతంసీకృతనాగరాజం చతుశ్రవాకల్పితకంఠభూషణమ్ । వసంతమందానిలకంపితద్రుమప్రవాళశోభాధరమచ్ఛదంతకమ్ ॥ లలాటనేత్రానలదహ్యమానమారంస్ఫురస్ఫాటికచారుమూర్తిమ్ । ప్రమథ్యమానార్ణవపూర్వజాతహాలాహలగ్రాసకరాళకంఠం ॥ హిమాద్రిజాతా కుచకుంకుమాంకవక్షఃస్థలాలోలశివాక్షమాలమ్ ॥ మాణిక్యకేయూరమయూరజాలైర్హస్తైశ్చతుర్భిస్స్ఫురశాఖికల్పైః ॥ స్వభక్తవాంఛాఫలదానమోఘాన్ పాశాంకుశాభీతివరాన్ దధానమ్ । ఇతిప్రసన్నంగిరిజాసహాయం దృష్ట్వామృకండుః పరిపూర్ణహర్షః । తుష్టావవాచాంమనసోతిదూరమదూరమాత్మాంఘ్రిసరోజభాజామ్ ॥ మృకండుః ॥ జయదేవమహాదేవజయేశ్వరమహేశ్వర । జయసర్వసురశ్రేష్ఠజయసర్వసురాధిప ॥ జయప్రకృతికల్యాణజయప్రకృతిసాధిక ।జయప్రకృతిదూరాంఘ్రిజయప్రకృతిసుందర ॥ జయామోఘమహామోఘజయామోఘమనోరథ । జయామోఘమహాలీలజయామోఘమహాబల॥ జయవిశ్వజగన్నాథజయవిశ్వజగన్మయ । జయవిశ్వజగద్ధాత్రీజయవిశ్వజగత్సఖి ॥ జయశాశ్వతిమత్తాతజయశాశ్వతికాలయ । జయశాశ్వతికాకారజయశాశ్వతికాసుకృత్ ॥ జయాత్మత్రయనిర్మాత్రిజయాత్మత్రయపాలిని । జయాత్మత్రయసంహర్త్రిజయాత్మత్రయనాశకేజయావలోకనాయత్తజగత్కారణబృంహణ । జయాపేక్షకటాక్షోత్థహుతభుగ్భుక్తభౌతిక ॥ జయాత్మసూక్ష్మవిజ్ఞేయస్వాత్మసూక్ష్మదశోజ్వల । జయస్థూలాంశశక్త్యంశవ్యాప్తసర్వచరాచర ॥ జయానసనైకవిన్యస్తవిశ్వతత్వసముచ్చయ । జయాసనశిరోవేష్టశ్రేష్ఠోండకటపెూద్ధృత ॥ జయోపాశ్రితసంరక్షసంవిధానపటీయ్యసి । జయోన్మూలితసంసారవృషవృక్షాంకురోద్గమే ॥ జయాగ్రదేశికైశ్వర్యవీర్యకార్యవిజృంభణ ।జయశశ్వద్భహీంభూతనిరస్తపరభైరవ॥జయ

ప్రణీతపంచార్థప్రయోగపరమామృత । జయపంచార్థవిద్ధానసుధాస్రోతసురూపిణి ॥ జయాతిఘోరసంసారమహారోగభిషగ్వర । జయనాథామలాజ్ఞానతమఃపటలచంద్రిక ॥ జయత్రిపురకాలాగ్నిజయత్రిపురభైరవ । జయత్రిగుణనిర్ముక్తజయత్రిగుణమర్దన ॥ జయప్రమథసాహస్విన్ జయసర్వప్రబోధక । జయప్రచురదివ్యాగ్నిజయప్రార్థితదాయిని॥క్వదేవ తేపరంధామక్వవయంక్వచనోవచః । తథాపిభగవద్భక్త్యాస్తువంతంపశ్యమాంభృశమ్ ॥ సకలభువనభూతభావనాభ్యాంజననవినాశవిహీనవిగ్రహాభ్యామ్ । నరవరయువతీవపుర్ధరాభ్యాంసతతమహంప్రణతోస్మి శంకరాభ్యాం। త్వద్భృత్యభృత్యభృత్యానాంభృత్యభృత్యత్వముత్తమ్ । కింపరైరపరైర్భూయాద్భక్తిఃపాదాంబుజద్వయె ॥తస్మాత్ప్రసీదభక్తాయత్వత్పదాంబుజయోస్సదా।భూయోభూయోమహాదేవభక్తిందేహిమమత్వయి ॥ ఏవంస్తుతోమహాదేవోమహాదేవీమృకండునా।సంతుష్టావాహతుఃప్రీతౌమృకండుంభార్యయాసహ ॥ మత్తోవరంగృహాణేతిసోపివవ్రేవరంద్విజః। యతోమేభగవన్దేవితుష్టౌచేత్పరమేశ్వర॥ అనపత్యోహమిచ్ఛామిపుత్రంత్వత్తోజగత్పతె ॥ ఈశ్వరః ॥ కిమిహేచ్ఛసిపుత్రంత్వంనిర్గుణంచిరజీవినం । ఆహోస్విదేకంసుగుణంసర్వజ్ఞంషోడశాబ్దికంఇత్యుక్తస్సోహిధర్మాత్మానాహమిచ్ఛామినిర్గుణం । అల్పాయురపిపుత్రోమేసర్వజ్ఞోస్తుజగత్పతే॥ ఈశ్వరః ॥ తర్హితేభవితాపుత్రఃషోడశాయుస్సుధార్మికః । సర్వజ్ఞోగుణవాన్లోకేకీర్తిమాన్జ్ఞానసాగరః ॥ ఏవముక్త్వాయయౌదేవఃసోపిలబ్ధవరోమునిః । ప్రకామసంతుష్టమనాఃప్రయయౌనిజమాశ్రమమ్ ॥ భార్యాతస్యాచిరాదాసీదంతర్వత్నీమరుద్వతీ । విధివద్విహితేతేననిషేకాధానకర్మణి ॥ సువనంచాపిసీమంతంస్వకాలేకృతవాన్మునిః । శతతారాభిధేపుత్రస్సంజాతస్తపనోపమః ॥ దేవమందుభయోనేదుఃప్రసేదుస్సర్వతోదిశః । మృకండుతనయంద్రష్టుందేవర్షిఃప్రాతరాగతః॥బ్రహ్మాదిభిస్సురైస్సార్థంఋషిభిర్వేదనాదిభిః । జాతకర్మస్వయంవ్యాసశ్చక్రేసర్వానుమోదితః ॥ నామకర్మతతశ్చక్రేమునిస్సత్యవతీసుతః । ఋషయోదేవగంధర్వాఃబ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ తతోర్చితాఃపునర్జగ్ముఃవిస్మయంతోయథాగతం।తతోనారదఆగచ్ఛన్మృకండుసుతమీక్షితుమ్ ॥ మృకండుర్నారదంద్రుష్ట్వాప్రత్యుత్థాయాసనాదిభిః । పూజయిత్వా యథాన్యాయం విశ్రాంతంప్రసమీక్ష్యచ । అంకేనివేశయామాసమృకండుస్స్వాత్మసంభవం।మార్కండేయంనారదోపిలక్షణైశ్శోభనైర్యు

తమ్ ॥ సర్వాంగంపరిమృజ్యైనంలక్షణానిపరీక్ష్యచ । ఆపాదమస్తకంజ్ఞాత్వాషణ్ణవత్యంగుళాత్మనా ॥ ఉవాచనారదోనా
క్యంగృహీత్వాబాలకంకరే । సంపన్నోయంతవసుతోలక్షణైస్సర్వసౌఖ్యదైః॥సర్వావయవశోభాభిఃచిరంజీవిత్వసూచకైః।
కుంభమత్స్యధ్వజాంభోజశంఖచక్రాదిలక్షణైః॥పాణిపాదతలోద్భూతైరయుతాయురయంమునే ।లోకేస్యసదృశోనాస్తి
పరమాయుస్తుషోడశ ॥ ఇత్యుక్త్వానారదశ్శ్రీమాన్స్వమాశ్రమపదంయయౌ । మృకండురపితచ్ఛ్రుత్వాస్మృత్వాభర్గేరి
తంవరమ్ ॥ నిష్క్రామణంచతుర్థేస్యమాసిపిత్రాకృతంగృహాత్ । అన్నప్రాశనమబ్దార్ధేచూడాహ్యబ్దార్ధకద్వయే ॥ కర్ణవే
దంతతఃకుర్యాచ్ఛ్రవణర్క్షే సకర్మవిత్ ॥ బ్రహ్మతేజోభివృద్ధ్యర్థంపంచమేబ్దేవ్రతంతథా। ఉపాకర్మతతఃకృత్వావేదానధ్యా
ప్యకృత్స్నశః ॥ నమస్కారేబ్రాహ్మణానాంసదైనంసమచోదయేత్ । యదాయత్రద్విజాన్పశ్యేద్యాన్కాంశ్చిద్ద్విజసత్త
మాన్ ॥ నమస్కురుష్వతాన్సర్వాన్దీర్ఘాయుస్తేభవిష్యతి । ఆశీర్వాదైర్ద్విజేంద్రాణామమోఘైర్బ్రహ్మవాదినామ్ ॥
ఆయుఃకల్పప్రమాణంతేభవితానాత్రసంశయః । దీర్ఘాయుర్భవసౌమ్యేతిప్రయుంజంత్వాశిషశ్చతే ॥ ఇతిపిత్రాసమాదిష్టో
దివారాత్రమతంద్రితః । నమస్కరోతిసర్వత్రసర్వాన్విప్రాన్సమర్చయన్ । అభివాదయతస్తస్య బ్రాహ్మణానేవమన్వ
హమ్ । దశపంచచవర్షాణివ్యతీయుఃపుణ్యకర్మణః ॥ అథైకదాసమాయాతాఃమృకండోరాశ్రమంశుభమ్ ॥ ఋషయస్సప్త
విఖ్యాతాఃమార్కండేయందిదృక్షవః । మృకండురపితాన్పూజ్యస్థాపయిత్వాసనేషుచ । సుతంచవందనేతేషాంమృకండు
ర్వ్యదిశన్మునిః ॥ మార్కండేయోనియుక్తోథపిత్రాతానభ్యవాదయత్ । షణ్మునీనభివాద్యాథవసిష్ఠంవందితుంయయౌ ॥
కురుష్వమావందనంమేనిషిద్ధఇతిసాధ్వసాత్ । కృతాంజలిపుటంప్రహ్వంవసిష్ఠంభ్రాంతచేతసః॥ తేతమూచుర్విషిద్ధఃకిమభివాద
సతత్పరః ॥ ప్రణామాయాగతోవిప్రోననిషిద్ధఃకదాచన । తైరేవముక్తోభగవాన్వసిష్ఠస్తానువాచహ ॥ సర్వేమోఘాశిషో
యూయమసత్యావోగిరోభవన్ । ఇత్యేవముక్తామునయోవసిష్ఠేనమహాత్మనా ॥ తమేవంపునరూచుస్తేమృషాలాపాఃకథం
వయమ్ ॥ అస్మాభిరనృతంప్రోక్తంకదాకుత్రవదస్వనః ॥ వసిష్ఠః॥పరతోవత్సరాదస్మాద్వర్తమానాన్మృతిర్ధ్రువమ్ । మృ
కండుసూనోరస్యైవయుష్మాభిస్తుమృకండుజః ॥ ఆయుష్మాన్భవసౌమ్యేతివర్ధితోమునిరాశిషా । విచార్యతాంసఆయుష్మాన్

కథంస్యాద్విసత్తమః ॥ తచ్ఛ్రుత్వావచనంతస్యవసిష్ఠస్యమహాత్మనః । తేపశ్యన్ప్రణిధానేనపరతోవత్సరాన్మృతిమ్ ॥ తేమ
నస్యన్వతస్యాంతకింకరోస్మేవయమిత్యుత ॥ వసిష్ఠఃప్రసరూచేతాన్మాభైష్టామునయోన్నృప । ఆహంచయూయంగచ్ఛామో
బ్రహ్మాణంపద్మసంభవమ్ ॥ తంచాప్యయంనమస్కృత్యాత్మిన్నవక్ష్యతిలోకకృత్ । తచ్ఛ్రుత్వాసహతేనైవకార్యంనీచును
మోవయమ్ ॥ తతోవసిష్టఃప్రముఖాఃబ్రహ్మాణంసముపాగతాః । ఏతస్మిన్నేవకాలేతుబ్రంహాదేవైస్సవాసవైః ॥ చరాచ
రాత్మకైస్సర్వైస్సేవ్యమానోజగత్పతిః । ఆస్తేసభాయాంవిశ్వస్యజగతఃకార్యసిద్ధయే ॥ఋషయశ్చమరీచ్యాద్యాఃమునిశ్చా
సౌమ్యకండుజః । తేపిబ్రంహాణమాసాద్యప్రణేముర్విస్మయాన్వితాః ॥ వందమానాయధాతేతుమార్కండేయమచోదయన్ ।
లైశ్చోవిలోవవందేసౌవిధాతుశ్చరణావుభౌ ॥ ఆయుష్మాన్ భవసౌమ్యేతివర్ధితోవిధినాశిషా । అభివాద్యమునీనన్యాన్ తత్ర
స్థానానుపూర్వశః । ఆశీర్భిస్వర్ధితస్తైశ్చతస్థౌవిరచితాంజలిః । వసిష్ఠస్త్వథతానాహమునీనన్యాన్నృషీంశ్చషట్ ॥ ప్రహ
సంత్సర్వతోపిత్యమునీనామానసానిసః । తాతధాతరమీభిస్త్వంమృషావాదీమునీశ్వరైః ॥ భూతసృష్టిపరోస్మాకంపౌర్వా
పూర్వ్యవిచారతః । వసిష్ఠేనైవముక్తాస్తేమునయోబ్రహ్మణాసహ ॥ కథంవయంమృషాలాపాఇతిబ్రంహాణమబ్రువన్ ।కథమే
తాన్నృషీన్మాంత్వంబ్రవిష్యన్మృషవాదినః । ఉక్తమస్మాభిరనృతంయత్కించిద్బ్రూహినోమునే ॥ వసిష్ఠః ॥ శృణుధ్వమృష
యస్సర్వేపరమేష్ఠిన్ ప్రశృణుష్వమే । యూయంసర్వేమృషాలాపాఃస్వభావాత్సత్యవాదినః॥ విశ్వప్రపంచనిర్మాణపారవస్యా
న్మృషాభవత్ । రజోతిరక్తేమనసివిచారోనావపద్యతే ॥ పరతోవత్సరాదస్మాద్వర్తమానాత్సురోత్తమ। ఆయుఃక్షయో
స్యసంప్రాప్తస్తవాసీన్నమృషాభవేత్ ॥ యథాస్తుసత్యవచనస్తథాకురుతసువ్రత ! తేనైవముక్తోభగవాన్ బ్రంహామునిగ
ణైస్సహ ॥ అపశ్యత్ప్రణిధానేనసత్యంయదహముక్తవాన్ ॥ కథమస్యప్రతీకారమితిచింతాపరోభవేత్ । ఇతిచింతయత
స్తస్యమతిరాసీన్నృపోత్తమ ॥ ఆయుర్దాయవిధానాన్యమృతేపశ్యామిశంకరాత్ । స్వపదాంభోజభక్తానామాత్మనస్సదృ
శంపయుః ॥ ఆత్మనస్సదృశాన్భక్తాన్ స్వాన్ పురాత్రిపురాంతకః ॥ మాంచవిష్ణుంగరుత్మంతంశుకంప్రహ్లాదమేవచ । హనూ
మంతంబలించాణంగుహంవ్యాసంవిభీషణం ॥ చక్రేయస్మాదృతేతస్మాన్నాన్యంపశ్యామిశంకరాత్ ।ఇతినిశ్చిత్యమనసాబ్రహ్మా

కృత్వాతమంకగమ్ । కామేనాలింగితంమూర్ధ్ని న్యస్యసవ్యేతరంభుజం ॥ ప్రేమ్ణాచమూర్ధ్న్యుపాఘ్రాయప్రతిజ్ఞామకరోది
మామ్ । కర్మణామనసావాచాశివభక్తోయదీశ్వరః ॥ అహంసత్యేనతేనాస్మైదద్యాదాయుశ్శతంశివః । అర్చామ్యహంస్థి
రైరంగైర్నాన్యంభర్గాదృతేష్టదమ్ ॥ తేనసత్యేనదేవోస్మైదద్యాదాయుశ్శతంశివః। నాన్యస్తౌమిమహేశానాదృతేసర్వేప్సి
తప్రదమ్ । నాన్యంనమామిగౌరీశాదృతేసర్వేప్సితప్రదమ్ । విధిగేవంప్రతిజ్ఞాయమార్కండేయమువాచహ ॥ గచ్ఛవారాణ
సీంవత్సతపశ్చరసమాహితః । స్వభక్త్యాఖిలదశ్శంభుర్యేనప్రీతోభవిష్యతి ॥ బ్రహ్మణైవమభిహితో మార్కండేయఃప్రణమ్య
తమ్ । అవతీర్యవిధేర్లోకాదంతికంస్వపితుర్యయౌ ॥ వవంజేపితరౌసోధతద్వృత్తాంతంనివేద్యచ । షణ్మాసాన్మరణంతస్య
మృకండుఃప్రేక్ష్యవిహ్వలః ॥ అతీవశోకదీనాత్మావిలలాపాకులేంద్రియః ।మాతాచాస్యమహాభాగారురోదభృశవిహ్వలా॥
నష్టలోకావుభావాస్తామావాంపుత్రత్వయావినా । అనాంకథమదృష్ట్వాత్వాంకథంజీవామపుత్రక॥ పుత్రహీనంజగచ్ఛూన్యం
మాతాపిత్రోరిపిశ్రుతిః । పుత్రహీనాఃక్రియాస్సర్వానిష్ఫలాఇతిమేమతిః ॥ లోకానసంత్యపుత్రస్యనాస్త్యపుత్రస్యతత్సుఖమ్।
గార్హస్థ్యంనాస్త్యపుత్రస్యసర్వశూన్యమపుత్రతా । అపుత్రతామహద్దుఃఖంమహద్దుఃఖంకుపుత్రతా । ద్వాభ్యామపిమహ
ద్దుఃఖంసత్పుత్రమరణంసుత ॥ కింకుర్వామమహేశానహాకృపానాస్తిహావిభో । అపరాధంమయాకింతేకేపురావిప్రయోజి
తాః ॥ మాతరఃపితరఃపుత్రైర్మయాపాపాత్మనావిధే । కేషామపహృతంద్రవ్యంబ్రాహ్మణానాంమయాపురా॥ నిరాకృ
తఃకిన్వతిథిఃవిశేషాన్నక్తమాగతః । బలైశ్వర్యవతోదృష్ట్వాదృష్ట్వాచబహుపుత్రిణః ॥ సుపుత్రిణశ్చదృష్ట్వాహమీర్ష్యయాను
హతోనుకిమ్ ॥ యతినోనిందితాఃకిన్నుయతినిందాత్కులక్షయః ॥ పరదారామయాదృష్టాఃకిన్నుదుష్టేనచేతసా। సద్యఃకుల
క్షయకరంపరదారాభిమర్శనమ్ ॥ మరుద్వతీ ॥ గావోమయాకృతాఃకిన్నువివత్సాఃక్షీరలుబ్ధయా । మాతృహీనామయావ
త్సాఃకృతామాతృస్తనంధయాః ॥ నసంతిమమపుత్రామేసపత్న్యోబహవోభవన్ । ఇతీర్ష్యయాసపత్నీభిః కింమయాకల
హఃకృతః । రూపవంతంనరదృష్ట్వావిరూపంచాత్మనఃపతిమ్ । నిర్ధనంధనినంవాకింఅశోచిమనసామయా । జారసంభోగరత
యాసంపూజ్యమతిమాదరాత్ ॥ పంచయిత్వాతుతంపశ్చాత్సుప్తంజారాంతికంగతమ్ । గృహద్రవ్యవినాశేనభర్త్రాజ్ఞాలం

ఘునేనచ ॥ పరవేశ్మప్రవేశేనక్లేశితఃకింమయాపతిః । విలప్యైవముభౌపుత్రమాలింగ్యరురుదుర్భృశమ్ ॥ మార్కండేయోపి తౌదృష్ట్వాపితరావతిదుఃఖితౌ । ఉవాచపితరంకింవాకారణంశోకమోహయోః ॥ పుత్రస్యవచనంశ్రుత్వాసుశ్లక్ష్ణమధురాక్షరమ్ । ఉవాచకారణంతస్యమృకండుశ్శోకమోహయోః ॥ తవహేతోరహంవత్సశోచామిశ్రృణుకారణమ్ । ఆయుష్షోడశవర్షాంతంత్వాంవదంతంపినాకినా ॥ తస్యసంవత్సరస్యాస్యషోడశీయస్యపుత్రక ॥ పశ్చాద్వ్యతీయుష్షణాసా ఇతోమాసాఃపరంతుషట్ । షడ్దైపతేచతేమాసాఃషట్క్షణాఇవనందన।సకాలోయమనుప్రాప్తస్సప్తాచ్ఛోచామినందన । అచక్షుషోహ్యపుత్రస్యవిద్వతేమహదంతరమ్ ॥ అచక్షుషస్త్వయంలోకఃకేవలంతమసావృతః । సర్వేలోకాఅపుత్రస్యహ్యంధేనతమసావృతాఃపిత్రైవంకథితంశ్రుత్వామార్కండేయోబ్రవీదిదమ్ ॥ మన్నిమిత్తంపితశ్శోకంచదాచిరపిమాకృథాః । శివేనైవహ్యనాయుష్యామమదత్తంపురారిణా ॥ సఏవమేయథాకుర్యాజరామరణవర్జితమ్ । యతిష్యేహంతథాతాతయథాయాస్యామ్యమర్త్యతామ్ ॥ సమారాధ్యజగన్నాథంతవసావరదంప్రభుమ్ । మృత్యుంజయంవిరూపాక్షంసర్వేషాంసర్వదంసతాం।కాలకాలంమహాకాలంకాలకూటవిషాదినమ్ । ఇతిశ్రుత్వావచస్తస్యపితరావతిహర్షితౌ । క్లేశంశోకంపరిత్యజ్యప్రహృష్టౌపూచతస్సుతమ్ । ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే-అష్టాదశోధ్యాయః. ... ... ※

మృకండుః ॥ ఆవయోస్తాపనాశాయమహాన్యోగస్సమీరితః । మృత్యుంజయస్యదేవస్యసమారాధనలక్షణమ్ ॥ తద్గచ్ఛశరణంతాతనాతఃపరతరంహితమ్ । సద్యస్సిద్ధిప్రదేక్షేత్రేతపసారాధ్యశంకరమ్ ॥ ప్రీణయిత్వాతతస్సిద్ధింసమేష్యసిచపుత్రక । గచ్ఛగోదావరీంరమ్యాంతత్రాశ్రమపదంశుభమ్ ॥ సిద్ధిక్షేత్రంవరంపాహుర్మునయస్సిద్ధివేదినః । గోదావరీతటంగత్వాసిద్ధిక్షేత్రంవరంప్రభోః ॥ సమారాధయదేవేశంత్ర్యంబకంత్రిపురాంతకమ్ । కింనశ్రుతంత్వయాతాతశ్వేతకేతుర్యథాపురా ॥ కాశితఃకాలపాశేనరరక్షత్రిపురాంతకః । శిలాదతనయంమృత్యుగ్రస్తమష్టాబ్దమర్భకమ్ ॥ శివోనిజపదేచక్రేనందినంవిశ్వనందినమ్ । క్షీరోదమథనోద్భూతంప్రళయానిలసన్నిభం ॥ పీత్వాహాలాహలంఘోరమరక్షద్భువనత్రయం ॥ జలంధరంమహాదర్పంహృతత్రైలోక్యసంవదం ॥ చరణాంగుష్ఠరేఖోత్థంజలమధ్యేసుదర్శనం ।ప్రదాయవిష్ణవేశూలంస్వయంజగ్రా

హావైష్ణవం ॥ విష్ణునాస్సహితశ్శంభుర్నిజఘానజలంధరం ॥ దిలీపః ॥ సుదర్శనంహరేశ్చక్రమితిలోకేషువిశ్రుతం ॥ శివస్యతు త్రిశూలంచత్వయాకథముదీరితం । శివేనప్రార్థితంచక్రంతస్మైవందత్తంచవిష్ణవే ॥ త్రిశూలంవిష్ణునాదత్తంశంభవేవైష్ణవంచ తత్ । జలంధరాసురఃకోవాకింవీర్యఃకింపరాక్రమః ॥ ఏతత్కథయయోగీంద్ర విస్తరాచ్ఛ్రుత్వాతోషము ॥ వసిష్ఠః ॥ అగ్నిజి హ్వోహిరణ్యస్యదశమస్తనుజఃపురా । ఆసీదసురరాడస్యనామ్నాభీతిమగాజ్జగత్ । కశ్యపుత్రోఘనన్నామ్నాసూకరోసురరా ట్బలిః । బ్రహ్మాదత్తవరోయోభూజ్జలంధరఇతిశ్రుతః । తపసాప్రీణయిత్వాతుబ్రహ్మాణంపరమేష్ఠినం । దేవాసురోరగాదీనా మాయుధైశ్చాప్యవధ్యతాం ॥ అగాధాంతర్జలేవాసమపిలబ్ధ్వాప్రజాపతేః । త్రీన్లోకాన్స్వవశేకృత్వాదేవాన్నిర్జిత్య సోసురః ॥ జేతుకామఃశివంవిష్ణుంయయౌకైలాసవారిధీ । నారదాచ్ఛ్రుతవృత్తాంతౌపూర్వమేవశివోహరిః ॥ తద్భీత్యా ప్రాపతుర్మేరౌమానసంసరఉత్తమం । ప్రవిశ్యాంతర్జలందేవావంతర్ధానముపేయుషౌ ॥ అథాసురోమార్గమాణశ్చచార భువనత్రయమ్ । మార్గమాణస్యతౌదేవౌదివ్యంవర్షశతంయయౌ । తావపశ్యన్స్వయాచింతాంక్వగతౌమమవైరిణౌ । నతా వజ్జయతోరాజ్యంమమనాస్తీతిసోసురః ॥ ఏతస్మిన్నేవకాలేతుజలాంతర్గూఢవాసినౌ । చింతామవాపతుశ్చైతౌతద్వధోపా యమాత్మని । తయోశ్చింతయతోరేవంప్రాదురాసీత్తతోభయోః । ఆభయజ్ఞమయోవిష్ణుస్త్రిశూలంమనసాకరోత్ ॥ గుణా వస్థాత్రిశూలాత్మాలోకశక్తిత్రయాత్మకం । శివఃకాలాంతకంచక్రందక్షిణాంగుష్ఠరేఖయా ॥ నిర్మమేచసంకల్పఃక్షణకా ష్ఠానలాత్మకం । తచ్చక్రంహరయేదత్వాస్వకీయంశ్రీపతేశ్చయత్ ॥ త్రిశూలంస్వయమాదత్తేవినిమయ్యస్థితౌతథా । కాలే తస్మిన్మునిశ్రేష్ఠోమాన్నారదోభ్యేత్యసాదరః ॥ శివవిష్ణోశ్చవృత్తాంతమసురాయన్యవేదయత్ । అసురశ్శ్రుతవృత్తాంతస్స మేరుమనిలోయథా ॥ హృష్టోయయౌతద్వనేప్సుర్బ్రహ్మదత్తవరోద్ధతః । ప్రవిశ్యసోసురఃక్రుద్ధోమానసంసరఉత్తమం । మార్గమాణోవనేదేవౌనదదర్శహరంహరిం । తౌదేవావసురందృష్ట్వాయావన్నోత్తిష్ఠతేజలాత్ ॥ తావదుత్థాయతౌదేవౌ పశ్యంతౌతిష్ఠతస్తటేసోప్యంతర్జలగోదేవావపశ్యదసురస్తతః ॥ ఉన్మమజ్జతతోక్రుద్ధోహంతుకామోసురోత్తమౌ । యావ దాగోహమేత్తీరమసురస్తావధాశుతౌ ॥ చిచ్ఛేదతుశ్శరస్తస్యశూలచక్రాయుధౌసురౌ । హత్వాతమసురందేవౌపరస్పరతు

రిదంజగత్ । సుదర్శనం హరిః పశ్చాత్తత్సమారాధ్య శంకరమ్ । నేత్రాబ్జార్చనయా చక్రే స్వకీయం పురవైరిణః ॥ ఏవంవిధౌను
యతో జాతౌ పురా చక్రత్రిశూలయోః । ఏవం తత్కథితం సర్వం యత్పృష్టం తేనగోత్తమ । శృణు భూయః పురారాతేర్మహిమా
నం సుతానఘ । వాయ్వగ్నివిష్ణుసోమాత్మశరం సంధాయ కార్ముకే ॥ అధిష్ఠాయ రథస్యాధో వృషరూపధరం హరిమ్ । దేవః
పురత్రయం శంభురదహత్పత్రివహ్నినా । అంధకం యస్త్రిశూలాగ్రే ప్రోతం వర్షాయుతం దధత్ । త్రైలోక్యైశ్వర్యసమృ
ద్ధం శోషయామాస భానునా ॥ కామం దృష్టినిపాతేన త్రైలోక్యవిజయోర్జితమ్ । చక్రే చానంగపదవీం వీక్షమాణేష్వజాదిషు ॥
తం బ్రహ్మాద్యైకకర్తారం మేఘవాహనమవ్యయమ్ । ప్రయాహి విశ్వశరణం విశ్వరక్షామణిం శివం ॥ వసిష్ఠః ॥ శ్రుత్వా పితు
ర్వచో రాజన్ మార్కండేయో యయౌ శుభామ్ । గోదావరీం సరిచ్ఛ్రేష్ఠాం గౌతమేనాభిపూజితాం ॥ తస్యా నద్యాస్తటే సు
స్థైవదక్షిణే స మృకండుజః । లింగం సంస్థాప్య విధివత్స్వనామ్నా విశ్వపూజితః । కుర్వన్ త్రిషవణస్నానం త్రికాలం శివమర్చయన్ ।
స్తువం త్రికాలం భూతేశం తిష్ఠన్యోగసమాధినా ॥ కాలకాలం మహాకాలం కాలాతీతం కలాత్మకం । జగద్యోనిం జగద్వ్యాప్యం జగ
త్కారణమీశ్వరం ॥ ఏవం స్వమంతరాత్మానం ధ్యాయన్ విశ్వేశ్వరం విభుమ్ । సుతో మృకండో యోగీంద్ర సమాధిస్థో భవన్ము
నిః ॥ ఏవం తస్య మునేః కాలః షణ్మాసాదధికోయయౌ । ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు బ్రహ్మలోకపితామహః ॥ కైలాసం నగమచ్ఛ్రీ
మాన్ దేవర్షిగణసేవితః । అభివాద్య మహేశానం దక్షిణామూర్తిమీశ్వరమ్ ॥ ప్రణమ్య శిరసా దేవం వాగ్భిరగ్ర్యాభిరస్తువత్ ।
అథ ప్రసన్నో భగవానంబికాపతిరబ్జజం ॥ ఉవాచ పద్మసంభూత కిం తేఽభిలషితం వద । ఇత్థం ప్రసాదాభిముఖం వేధా భవమథా
బ్రవీత్ ॥ భవతా దత్తమాయుః కిం కథం షోడశవార్షికం । మార్కండేయాయ మునయే తన్న జానామి శంకర ॥ మృకండుస్త
త్పితా ధీమాన్ ఉపాయజ్ఞో నమస్కృతౌ । బ్రాహ్మణానాం సదా పుత్రం సమచోదయదన్వహమ్ । నమస్కుర్వన్ ద్విజాత్స
ర్వాన్ తైరాశీర్భిస్స మేధితః । సమస్కృతోఽహం తేనాపి వర్ధితశ్చాశిషా మయా ॥ జ్ఞాపితోఽహం వసిష్ఠేన పూర్వవృత్తాంతమా
దితః । అహం చ తే చ మునయో యథా నస్యామ శంకర । తథా ప్రసీద దేవేశ మిథ్యాశీర్వచనా వయం । వచో మిథ్యా యది భ
వేదస్మాకం త్రిపురార్దన ॥ లోకా మిథ్యా భవేన్నూనం భవాన్మిథ్యా భవిష్యసి । సప్తవారం మయా చాస్య త్వాయురస్తు శతాధి

కష ॥ ఉక్తంకృతాప్రతిజ్ఞాయాంతాంసత్యాంకురుశంకర । ఇతిప్రసాదితశ్శంభుస్సస్మారస్వకృతంపురా ॥ బ్రహ్మణంతంవి
సృజ్యాథస్వయమారుహ్యాగోవృషమ్ । పార్వత్యాసహితశ్శంభుర్దేవగంధర్వకిన్నరైః ॥ ప్రాదురాసీన్మునేస్తస్యతపసాతో
షితశ్శివః । ఏతస్మిన్నేవకాలేతుమార్కండేయోమునీశ్వరః ॥ ప్రాతఃకాలేతుతాంపూజాంకృత్వాస్తోత్రంప్రచక్రమే । శివ
పూజాంచనిర్వర్త్యతద్దినేస్తోతుముద్యతః ॥ ఆజగామచతందేశంకాలోమృత్యుసహాయవాన్ । వృత్తరక్తాంతనయనఃసర్ప
వృశ్చికరోమవాన్ ॥ దంష్ట్రాకరాళవదనశ్చూర్ణితాంజనసప్రభః । సమాగమ్యచతస్యాంసేకాలపాశమవాసృజత్ ॥ కంఠా
గ్రీవమహాపాశోమార్కండేయస్తమబ్రవీత్ । కాలతావత్ప్రతీక్షస్వకాలంమమమహామతే ॥ నివర్తయామ్యహంయావన్మ
హాస్తోత్రంజగత్పతేః । శివస్తోత్రమనిర్వర్త్యనకదాచిద్వ్రజామ్యహమ్ ॥ నస్వపామినభోక్ష్యామీత్యేతన్మేవ్రతమాహితమ్ ।
నజీవితంకళత్రంవానరాజ్యంచతథాసుఖమ్ । ప్రియంమమయథాతీవశివస్యతుపరంస్తవమ్ । అనర్చితశివోనష్టోమమహస్తౌక
దాచన ॥ అగవ్యేశాలయాపాదౌభగ్నౌమమతౌసదా । అనీక్షితశివేనేత్రేమమాంధేతేనసంశయః ॥ అనస్తుతపరాజిహ్వా
భిన్నస్యాన్మతామమ । అనమ్రితశివోమూర్ధాయస్సుమూర్ధాహతోమమ ॥ లింగప్రదక్షిణవిధౌయోదేహోమమనాలుఠత్ ।
మనోవిస్మృతగౌరీశంతన్మనోనాస్తిమేసదా ॥ ఏతన్మయోక్తంసంస్తవ్యంకర్మణామనసాగిరా । సత్యేనానేనమేదేవఃప్రసీ
దతుమహేశ్వరః ॥ యథాచనానృతంవాక్యమహమేతదిహోక్తవాన్ । సత్యేనానేనసతతంప్రసీదతుమహేశ్వరః ॥ తమ
బ్రవీత్తతఃకాలోమార్కండేయంమహామునిమ్ । నశ్రుతంతుత్వయామన్యేపూర్వవృద్ధసమీరితమ్ ॥ పూర్వేవయసియోయ
త్నంనకరోతివిమూఢధీః । సపశ్చాత్తప్యతేజీర్ణఃస్వార్థభ్రష్టఇవాధ్వగః ॥ మాసాష్టకేనతత్కుర్యాద్యేనవర్షాస్సుఖంవ్రజేత్ ।
పూర్వేవయసితత్కుర్యాద్యేనవృద్ధస్సుఖంవ్రజేత్ ॥ యావజ్జీవంతుతత్కుర్యాద్యేనప్రేత్యసుఖంవ్రజేత్ । శ్వఃకార్యమద్య
కుర్వీతపూర్వాహ్ణేచాపరాహ్ణికమ్ ॥ నహిప్రతీక్షతేకాలఃకృతమస్యకృతాకృతమ్ । ఇదంకృతమిదంకార్యమిదంమమకృతా
కృతమ్ ॥ ఏవమీహాసమాయుక్తంకృతాంతఃపరికర్షతి । నాప్రాప్తకాలోమ్రియతేవిద్ధశ్శరశతైరపి ॥ కుశాగ్రేణాపిసం
స్పృష్టఃప్రాప్తకాలోనజీవతి । చక్రవర్తిసహస్రాణిపురందరశతానిచ ॥ మయానీతానికర్తవ్యోనాత్రమన్యుస్త్వయానఘ ।

ఇత్యేవంవచనంతస్యకాలస్యామోఘవర్తినః ॥మార్కండేయస్తమూచేదంశివస్తోత్రపరాయణః । యేస్తోత్రవిఘ్నంకుర్వంతిశివస్తోత్రరతాత్మనామ్ ॥ తేచిరేణవినశ్యంతిత్వామతోవారయామ్యహమ్ । యద్వైవరాజభృత్యానాంశాస్తారాజైవనేతరః ॥ తద్వైవశివభక్తానాంశాస్తాసపరమేశ్వరః । భిందంతిశైలానురగాన్ పిబంతివ్యత్యాసయంతిక్షితిమంతరిక్షమ్ ॥ తృణీకృతబ్రహ్మపురందరాణాంకిందుష్కృతంశంకరకింకరాణామ్ ।నమృత్యుర్నతథాదూతానయమోయమదూతకాః ॥ నచాన్యశ్శివభక్తానాంభవంతిప్రభవిష్ణవః । కింనశ్రుతంత్వయాకాలవాక్యమేతన్మనీషిణామ్ ॥ న్యూనామీశ్వరభక్తానాం నభవంత్యాపదఃక్వచిత్ । బ్రహ్మాదయోపితాన్ భక్తాన్నశక్తాహంతుమీశ్వరాః ॥ సఏవంతర్జితస్తేనకాలఃకాలాంజనాకృతిః । కాలాగ్నిరివచుక్రోధఘృతసిక్తఇవానలః ॥ క్రోధరక్తాంతనయనోరుషేత్యాహమహామునిమ్। యావంతఏవగంగాయాఃసికతావిప్రమర్మతే ॥ తావంతఏవబ్రహ్మణోవిష్ణవఃశూలపాణినః।తథాసురాధిపాసంఖ్యామయాకాలేనసంహృతాః । కింవాత్రబహునోక్తేనపశ్యమేవిక్రమంపరమ్ ॥ మయాత్వంకాలపాశేనకంఠేబద్ధోసిసాంప్రతమ్ । సపాతుత్వాంమహాదేవోయస్యభక్తస్త్వమీకృశః ॥ తంమునింతర్జయిత్వేవంకాలగ్రస్తముపాగమత్ ।కాలేనగ్రస్యమానోసౌధ్యానేనాభూచ్ఛివస్స్వయమ్। లింగాదథసముత్తస్థౌమార్కండేయంసమాహ్వయత్ । బ్రహ్మణాభ్యర్థితఃపూర్వముమయాసహశంకరః ॥ అనిర్దేశ్యవయోరూపశ్చంద్రార్థకృతశేఖరః । గర్జన్మేఘరవోదగ్రంహుంకృతేనసతత్క్షణాత్ ॥ ఉద్ధృత్యపాదకమలంప్రజహారభుజాంతరే । పాదతాడనభిన్నాంగోనిపపాతయమఃక్షితౌ ॥ ఊర్ధ్వాసనోవివృత్తాస్యోనాసాకుహరభీషణః । విప్రకీర్ణప్రహరణోవిద్రుతవ్యాధిసైనికః ॥ కాలోరఃపాదతాడోరుశబ్దమాకర్ణ్యభైరవం । ధ్యాస్యాన్నివృత్తస్సమునిఃపురోపశ్యతత్ర్యంబకం ॥ బ్రహ్మవిష్ణ్వింద్రచంద్రాద్యాన్ దేవాన్ భీమగణాంస్తథా । దూరేచపతితంకాలంకృతాంతంభీషణాకృతిం॥ దృష్ట్వాహృష్ట్వావిస్మయిత్వాకృత్వాశిరసిచాంజలిం । మనసాతన్మయోభూత్వాహృష్టరోమతనుర్మునిః । భూమాపతిత్వానమశ్చతుష్టావపరమేశ్వరం ॥ మార్కండేయః ॥ రత్నసానుశరాసనంరజతాద్రిశృంగనికేతనంశింజనీకృతపన్నగేశ్వరమచ్యుతానలసాయకం । క్షిప్రదగ్ధపురత్రయంత్రిదశాలయైరభివందితంచంద్రశేఖరమాశ్రయేమమకింకరిష్యతివైయమః ॥ పంచపాద

పపుష్పగంధిపదాంబుజద్వయశోభితం ఫాలలోచనజాతపావకదగ్ధమన్మథవిగ్రహం। భస్మదిగ్ధకళేబరంభవనాశనంభవమవ్యయంచంద్రశేఖరమాశ్రయే మమకింకరిష్యతివై యమః ॥ మత్తవారణముఖ్యచర్మకృతోత్తరీయమనోహరం పంకజాసనపద్మలోచనపూజితాంఘ్రిసరోరుహం । దేవసింధుతరంగశీకరసిక్తశీతజటాధరంచంద్రశేఖరమాశ్రయే మమకింకరిష్యతి వై యమః ॥ కుండలీకృతకుండలేశ్వరకుండలంవృషవాహనంనారదాదిమునీశ్వరస్తుతవైభవంభువనేశ్వరం ॥ అంధకాంతకమాశ్రితామరపాదపంమదనాంతకం చంద్రశేఖరమాశ్రయేమమకింకరిష్యతివై యమః ॥ యక్షరాజసఖంభగాక్షహరంభుజంగవిభూషణం శైలరాజసుతాపరిష్కృతచారువామకళేబరం । క్ష్వేళనీలగళంపరశ్వధధారిణంమృగధారిణం చంద్రశేఖరమాశ్రయే మమకింకరిష్యతివై యమః॥ భేషజంభవరోగిణామఖిలాపదామపహారిణం దక్షయజ్ఞవినాశనం త్రిగుణాత్మకంత్రివిలోచనం । భుక్తిముక్తిఫలప్రదంసకలాఘసంఘనిబర్హణంచంద్రశేఖరమాశ్రయేమమకింకరిష్యతివై యమః ॥ భక్తవత్సలమర్చితాంనిధిమక్షయంహరిదంబరంసర్వభూతపతింపరాత్పరమప్రమేయమనూపం । సోమవారినభోహుతాశనసోమపాద్యఖిలాకృతించంద్రశేఖరమాశ్రయేమమకింకరిష్యతివై యమః ॥ విశ్వసృష్టివిధాయకంపునరేవపాలనతత్పరంసంహరంతమపిప్రపంచమశేషలోకనివాసినం । క్రీడయంతమహర్నిశంగణనాథయూథసమావృతంచంద్రశేఖరమాశ్రయే మమకింకరిష్యతి వై యమః ॥ సంసారసర్పదష్టానాంజంతూనామవివేకినాం । చంద్రశేఖరపాదాబ్జస్మరణంపరమౌషధం॥ రుద్రంపశుపతింస్థాణుం నీలకంఠముమాపతిం । నమామిశిరసాదేవంకింనోమృత్యుఃకరిష్యతి ॥ కాలకంఠంకలామూర్తింకాలాగ్నింకాలనాశనం। నమామిశిరసాదేవంకింనోమృత్యుఃకరిష్యతి ॥ అనంతమవ్యయంశాంతమక్షమాలాధరంహరం। నమామిశిరసాదేవంకింనోమృత్యుఃకరిష్యతి ॥ ఆనందంపరమంనిత్యంకైవల్యపదకారణం । నమామిశిరసాదేవంకింనోమృత్యుఃకరిష్యతి ॥ దేవదేవంజగన్నాథం దేవేశంవృషభధ్వజం । నమామిశిరసాదేవం కింనోమృత్యుఃకరిష్యతి ॥ స్వర్గాపవర్గదాతారం సృష్టిస్థిత్యంతకారణం। నమామిశిరసాదేవంకింనోమృత్యుఃకరిష్యతి ॥ గంగాధరంశశిధరంశంకరంశూలపాణినం । నమామిశిరసాదేవం కింనోమృత్యుఃకరిష్యతి ॥ భస్మోద్ధూళితసర్వాంగంనాగాభరణభూషితం।నమామిశిరసాదేవంకింనోమృత్యుఃకరిష్యతి॥మార్కండేయ

కృతంస్తోత్రంయఃపఠేచ్ఛివసన్నిధౌ । తస్యమృత్యుభయంనాస్తిసత్యంసత్యంవదామ్యహమ్ ॥ శివేశానమహాదేవవామదేవసదాశివ । కల్పాయుర్దేహిమేపూర్ణంయావదాయురరోగతాం ॥ వసిష్ఠ ॥ ఇతిస్తుతోమహాదేవోమార్కండేయేనధీమతా। ప్రసాదాభిముఖోభూత్వామార్కండేయమువాచహ ॥ కల్పాయుర్దేహిమేయస్మాదిత్యహంప్రార్థితస్త్వయా । ప్రతిజ్ఞాతాపద్మభువాసప్తవారంయతోమునే ॥ అతోహంతేప్రదాస్యామిసప్తకల్పాయురుత్తమమ్ । సర్వాభీష్టప్రదాభక్తిర్మమదత్తాతనానఘ ॥ ఇతిదత్వావరంశంభుర్మార్కండేయాయభూపతే । సాంత్వయిత్వాఘనావాచాతత్రైవాంతరధీయత ॥ మార్కండేయోమహాతేజాదేవదేవప్రసాదతః । అమృతత్వమనుప్రాప్యదదర్శప్రళయాన్బహూన్ ॥ పునస్స్వమాశ్రమంప్రాప్యమార్కండేయోమహామునిః । మాతరంపితరంనత్వావషణ్మాసాంతికవాసరే ॥ స్వనాశదుఃఖశోకాబ్ధౌమగ్నౌతావాబహూవసః । లబ్ధ్వాయుస్సప్తకల్పాంతమాగతంత్రిపురద్విషః ॥ ఆలింగ్యపితరౌపుత్రంపునఃపశ్చాన్ముదాభృశం । ఆనందబాష్పధారాభిఃశీతాభీరోమహర్షణౌ ॥ నన్వశోచయతాంపుత్రమాత్మనోసుఖజీవనం । ఏవంలబ్ధవరశ్శంభోర్మార్కండేయోమహామునిః । శుశ్రూషయానయత్కాలంమహాంతంపాదయోస్తయోః । గతేబహుతిథేకాలేసేవయాపితృపాదయోః । పితృభ్యామప్యనుజ్ఞాతస్తీర్థయాత్రాపరోభవేత్ ॥ తీర్థయాత్రాప్రసంగేనపృథివీమటతాఖిలాం ॥ అనేకమాఘావిహితాగంగాద్యాసునదీషుచ । మునినానకృతానైవమాఘాస్తీర్థేషుభూతలే ॥ నతానిసంతితీర్థానిఅపిబ్రహ్మాండగోళకే । మృగశృంగస్యవిప్రస్యమాఘస్నానరతస్యచ ॥ ఇత్థంభాగ్యవతీజాతాసంతతిర్మాఘగౌరవాత్ । అనేకమాఘావిహితామహాత్మనామృకండుపుత్రేణముదార్పితాత్మనా ॥ అనేకలోకప్రళయాన్సమీక్షితాస్సమస్తలోకేషుసదావిహారిణా ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యేపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఏకోనవింశోధ్యాయః. ... ... *

దిలీపః ॥ హరపాదహతేకాలేసర్వలోకభయంకరే । కథంసమభవల్లోకాఏతన్మేబ్రూహిసత్తమ ॥ వసిష్ఠః ॥ కాలేవినిహతేభూమిఃప్రజాభారేణపీడితా । పూరితాభూత్తదామర్త్యైర్యథాసాంగుళిమంతరా ॥ అథబ్రహ్మాదయోదేవాఃప్రీణయిత్వాపినాకినం । కాలంసంజీవయామాసుఃప్రసాదాచ్ఛూలపాణినః ॥ శివః ॥ అద్యప్రభృతిహేకాలమద్భక్తాన్నావలో

కయ । క్రూరదృష్ట్యా కృపాదృష్ట్యా పూజయస్వాత్మసమ్మతాన్ ॥ శివేనైవమనుజ్ఞాతః ప్రణమ్య వృషభధ్వజం । శివాజ్ఞాం శి
రసాధృత్వా స్వం లోకం పునరభ్యగాత్ ॥ యథాపూర్వం శశాసేమాః ప్రజా ధర్మేణ సూర్యజః ॥ దిలీపః ॥ ఇక్ష్వాకువంశగు
రవే నమస్తుభ్యం మహాత్మనే । తీర్థానాం ముఖ్యతాం బ్రూహి మాఘస్నానరతాత్మనామ్ ॥ వసిష్ఠః ॥ శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యా
మి తీర్థవైభవముత్తమమ్ । యచ్ఛ్రుత్వా ముచ్యతే జంతుః పాపౌఘఘనకంచుకాత్ ॥ సంప్రాప్తే మాఘమాసే తు యత్ర క్వాపి
బహిర్జలే । తత్సర్వం మృషయః ప్రాహుః గంగాజలసమం నృప ॥ తథాపి వక్ష్యే ముఖ్యాని మాఘస్నానే విశేషతః । నదీతోనదతశ్శైచ
వ క్షేత్రతత్తీర్థతస్తథా ॥ ప్రథమం తీర్థరాజస్తు ప్రయాగాఖ్యం క్షితౌ నృప । పాపౌఘనాశకృద్దేవయక్షకిన్నరసేవితః ॥ వేద
శాస్త్ర పురాణాని వేదాంతో మునిభిస్సహ । నిర్ణయం తే శౌనకాద్యైర్యత్ర సత్రాణి తేనిరే ॥ రాజర్షిస్తు నిమేర్యత్ర శంబభూ
వాత్మదర్శనాత్ । నృపతే నైమిశారణ్యం వసన్మానవమోక్షదమ్ ॥ తత్ర స్నాత్వా యథాశక్తి గత్వా ముచ్యేత బంధనాత్ । శ
మంతపంచకం యత్ర దేవప్రీతికరం సదా ॥ భీష్మద్రోణముఖా యత్ర భారతాః కురవో యుధి । కాలేన నిధనం గత్వా యుద్ధ్వా కై
వల్యమాప్నుయుః ॥ ప్రవిశ్య తత్కురుక్షేత్రం త్వం కురు క్షేత్రమాత్మనః । సార్ధకోటిత్రయం యత్ర తీర్థానాం వాయురబ్రవీత్ ॥
దివి భువ్యంతరిక్షే చ తాని సంతీహ భూతలే । స్వర్గద్వారం ప్రజాద్వారం మోక్షద్వారమపావృతమ్ ॥ గంగాద్వారమితి ఖ్యాతం
పాపఘ్నం పృథివీతలే । నృప సంగమ్య తదిదం క్షేత్రే త్వం స్నానమాచర ॥ పాపాన్ త్యక్త్వాఖిలాన్ స్వర్గం గత్వా తత్ర సుఖీ
భవ । అవంతికాపురీ రమ్యా సర్వపాపప్రణాశనీ ॥ తస్యాం మృతానాం మర్త్యానామచ్యుతత్వం గదౌ శివః । తాం గత్వా మా
సి మాఘే త్వం స్నాత్వా ముక్తో భవేన్మలాత్ ॥ అయోధ్యా నామ నగరీ సూర్యాన్వయవివర్ధని । మోక్షదా వసతాం నృణాం స్నా
తృణాం సరయూం తథా ॥ యత్ర దాశరథీ రామో హరిర్భూత్వా హ్యమూన్ జనాన్ । ధర్మేణ పాలయన్ సర్వాన్ లక్ష్మ
ణాద్యానుజైస్సహ ॥ స్థాపయన్ చతురో వర్ణాన్ స్వే స్వే వర్త్మని రాఘవః । ఏకాదశ సహస్రాణాం వర్షాణాం పాలయన్
ప్రజాః ॥ రాజవంశాంశ్చ తగుణాన్ స్థాపయిత్వా దివం గతః । తీర్థపాషాణకాష్ఠేభ్యో బుతేషుష్క-భ్య ఏవ చ । అన్యాంత్స
ర్వాన్ జీవయుక్తాన్ సరయ్వాం త్యక్తవర్ష్మిణః ॥ స్వర్గే లోకే స్థాపయిత్వా స్వం ధామ ప్రాప సోఽచ్యుతః । మాఘే సరయ్వాం యే

స్నాంతికుర్వంతిపితృతర్పణమ్ ॥ సహస్రవార్షికీంతృప్తింప్రయాంతిశ్రాద్ధకర్మతః ।స్నాత్వాసరయ్వాంయేమాఘేఅయోధ్యా
యాంన్నృపోత్తమ ॥ మాసోపవాసంకుర్వంతి తేషాంపుణ్యఫలంశృణు । భుక్త్వాసువిపులాన్భోగాన్భూమాదృష్ట్వాస్వసం
తతిమ్ ॥ అంతేవిమానమారుహ్యమానవాస్స్వర్గమాప్నుయుః । అస్త్యన్యచ్చమహత్పుణ్యంనామ్నామధువనంనృప ॥ నృ
తాయత్రనరాస్సర్వేప్రాప్నుయుర్విష్ణురూపతామ్ । తదుత్తరేనదీపుణ్యాయమునాసూర్యసంభవా ॥ కృష్ణాంగానృపకృ
ష్ణస్యసంతతామోదకారిణీ । తస్యాంస్వర్గసరిత్సఖ్యాంహంత్ర్యాంపాపానిసర్వశః ॥ యేమాఘేస్నాంతికాళింద్యాంతేస
క్త్వాహరిరూపిణః । ద్వారావతీపురీరమ్యాప్రఖ్యాతాభువనత్రయే ॥ ద్వారాణియస్యాశ్చత్వారివిద్యంతే ద్వారకాస్మృతా ।
యస్యాంవసన్సకృష్ణాఖ్యఃపాండవాన్పరిపాలయన్ ॥ భువోభారంలఘూకుర్వన్భారతాన్కురువంశజాన్ । కైవల్యమన
యత్సర్వాన్స్వయంచాగాత్పరంపదమ్ ॥ అస్యాంతీర్థేషుసంప్రాప్యస్నాత్వాత్వంమకరేరవౌ । దేవాన్పితౄన్ఋషీంశ్చైచ
వతర్పయిత్వాచభక్తితః ॥ దానానిదత్వావిప్రేభ్యశ్చిరంజీవస్వసాన్వయః । మాయావతీపురీరాజన్క్షేత్రేత్వమరసేవితే॥
మలప్రహారిణీనామ్నానదీతస్యోత్తరేశుభా । ప్రహంతిచమలంనౄణాంస్నాతౄణాంపాపకర్మణామ్ ॥ మలప్రహారిణీనా
మ్నాతేనసాప్రథితాభువి । స్నాత్వామలప్రహారిణ్యాందత్వాదానానిశక్తితః ॥ ఉపోష్యరజనీమేకాంపరేద్యుశ్శ్రాద్ధకర్మ
విత్ । తస్యాంపరివసేన్మాఘమింద్రస్యసదనేవసత్ । సరస్వత్యాంనరస్స్నాత్వాసరస్వత్యాప్రసాదతః ॥ సుషుమ్నాబ్రహ్మ
రంధ్రేణప్రాప్నోతిపరమంపదమ్ । గంగాసాగరసంగేయోమాఘేస్నాతినరోత్తమః ॥ దత్వాతిలాన్బ్రాహ్మణేభ్యోకృష్ణాం
గాంచసదక్షిణామ్ । పితౄన్శ్రాద్ధేనసిర్వర్త్యబ్రహ్మలోకేమహీయతే ।శృణురాజన్పురీరమ్యాకాంచీనామపురోత్తమా
యత్రాస్తేకమలాకాంతఃకమలాస్యాబ్జషట్పదః ॥ భువిసత్యవ్రతంనామక్షేత్రంతత్ప్రథితంభువి। యత్కించిత్కురుతేపుణ్యం
కోటికోటిగుణంభవేత్ ॥ పుణ్యకోటిరితిఖ్యాతంతత్ప్రసిద్ధంనృపోత్తమ ॥ యస్యదక్షిణదిగ్భాగేపుణ్యావేగవతీనదీ । బ్రహ్మ
యజ్ఞవిఘాతార్థమతివేగంకరోతియా ॥ తేనైవలోకేవిఖ్యాతానదీవేగవతీశుభా। సత్యవ్రతేమహాక్షేత్రేతీర్థానాంత్రిశతాని
చ ॥ షష్ట్యుత్తరాణిరాజేంద్రతేషుమాఘేనరోత్తమ । స్నాత్వాదత్వాయథాశక్తిముచ్యతేసర్వపాతకైః । త్ర్యంబకంతు

తతః క్షేత్రంత్రివిష్టపఫలప్రదం । గోదావరీపుణ్యతటేదక్షిణేగౌతమాస్పదం ॥ యత్రశప్తఃపురాశక్రోగౌతమేనస్మరాతురః।
అహల్యాజారదోషేణసహస్రభగలాంఛనః ॥ అహల్యాపిశిలాభూతాయత్రశప్తానరోత్తమ । యత్రశుక్రః పురాతప్త్వా
యుగానామయుతంశుచిః । న్యగ్రోధస్కంధబద్ధాంఘ్రిర్లంబమానోహ్యధోముఖః ॥ స్థూలాగ్నికణధూమాగ్రంపిబన్నుగ్రం
తపోనిధిః । తోషయామాసగౌరీశముగ్రేణతపసామునిః ॥ మృతసంజీవనీంవిద్యాంశివాదాపమహాత్మనః । తత్రస్నాత్వాతు
యోవిప్రఃపితౄన్సంతర్ప్యవారిణా ॥ జపేచ్చత్ర్యంబకంమంత్రమపమృత్యుజయంపరం। శృణుతస్యాఃఫలంరాజన్మంత్ర
స్యాస్యచయత్ఫలం ॥ కాలాపమృత్యూన్నిర్జిత్యచిరంజీవిభవేన్నరః । సంప్రాప్తేమాఘమాసేతుస్నాత్వాగోదావరీజలే। స
ప్తజన్మార్జితైపాపైర్విముక్తోధర్మమాప్నుయాత్ ॥ గిరిఃకాళాత్మకోనామరాజన్శృణుమహోద్భుతః। యత్రార్ణవసము
ద్భూతంకాలకూటంపురాంతకః ॥ పీత్వాతజ్జరయామాసదేవానాంహితకామ్యయా ॥ గిరేరుత్తరతస్తస్యపంపానామనదీ
శుభా । పంపానామపురీతస్యాదక్షిణంకూలమాస్థితా ॥ తస్యాంతుయోనరస్స్నాత్వాపంపాయాముదితేరవౌ । మాఘ
మాసేవసేత్పుర్యాంతస్యాంతస్మిన్గిరావపి ॥ మాఘమాసమనుక్తోపిసదాచారరతస్సదా । అగ్నిపూజారతోనిత్యంనిత్యం
చాతిథిపూజకః ॥ సయాతిశివసాయుజ్యంయోగినామతిదుర్లభం । తతఃపరంప్రభాసంచక్షేత్రంపరమపావనం ॥ యత్రలిం
గోద్భవశ్శంభురభవల్లోకభూతయే । శృణురాజన్కథాందివ్యాంబ్రహ్మహత్యాఘనాశనీం॥ పురైకదాశిరశ్ఛిత్వాబ్రహ్మణో
మధ్యమంశివః । బ్రహ్మహత్యాపరాభూతఃపాణిసంసక్తమస్తకః ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంచర్తుంవిచచారమహీమిమాం॥ దిలీ
పః ॥ కించిచ్ఛేదశిరశ్శంభుర్బ్రహ్మణోమధ్యమంరుషా ॥ బ్రహ్మాచతుర్ముఖోలోకేవేదశాస్త్రేషుపఠ్యతే । మధ్యంశిరఃకథము
భూద్బ్రహ్మణోవదతంమునే ॥ వసిష్ఠ ॥ అగ్రేనేదంజగత్కించిత్సర్వంస్థావరజంగమం । నదిశోనాంతరీక్షంచనద్యౌశ్చపృథివీ
చన ॥ సతామాత్రంభవేత్కించిత్సదసద్వ్యక్తివర్జితం ఇచ్ఛాశక్తిరభూత్తస్మాద్దిశశూన్యముదైక్షత ॥ జజ్ఞాతదా అహం
కారఃస్పృష్ట్యాదేఃకారణంపరం। తథావిష్టావహంకారాపూచతుశ్చపరస్పరం॥పంచవక్త్రోహమేవైకఃలోకేనాన్యత్రవిద్యతే।
ఇత్యాగ్రహేణావష్టభ్యాపరస్పరరుషైషిణౌ ॥ తతఃకోపసమావిష్టౌబభూవతురమర్షిణౌ॥యుయుధాతేవిధిహరౌ। దివ్యం

వర్ష శతంన్నృపకో పాంసులోహరస్సోథ శిరశ్చిచ్ఛేదవేధసః॥ కనిష్ఠికరజాగ్రేణవామహస్తస్యమధ్యమం। హరాహతశిరాఃపశ్చా
చ్చతుర్వక్త్రోథ వేద్విధిః ॥ ప్రకృతంశ్చైబరాజంద్రకపాలంపాణినాదధత్ । లోకేకపాలభిక్షేతిభిక్షామటతిశంకరః ॥అటన్
భిక్షాంకదాచిత్సంప్రాపదారువనంమహత్ । సర్వలోకమనోహారీరూపలావణ్యశేవధిః ॥ రూపేణమోహయామాసఋషి
పత్నీస్సహస్రశః । ఋషీణాంపత్న్యోదృష్ట్వాకామమోహభ్రమంయయుః ॥ గృహకృత్యానిసంత్యజ్య మదనాంతరతా
డితాః ॥ సర్వాఃపరవశాభూత్వాతమేవానుయయుస్త్రియః ॥ విస్రంసత్కేశవసనావిస్రస్తాభరణస్రజః । తాందృష్ట్వాము
నయస్సర్వేక్రోధావేశవశానుగాః ॥ శేపుస్తేపరమీశానంసమేత్యయుగపన్నృప ॥ ఛిత్త్వాలింగంపతత్వస్యభూమౌసవృష
ణంహరాత్ । శప్తస్యైవంపశుపతేఃబ్రాహ్మణైరపతత్తథా ॥ శేఫస్సవృషణోభూమ్యాంపాతాళతలమూలవాన్ । లీ
లాసృష్టజగత్కోటిఃకోపదగ్ధపురత్రయః ॥ అనుమేనేబ్రహ్మశాపంవిప్రాణాంహితకామ్యయా । తస్మిన్నేవావిశచ్ఛంభో
ర్లింగేసర్వాత్మనానృప ॥ శివానువిష్టంతల్లింగమాపాతాళతలావధి । దిశశ్చవిదిశోవ్యాప్యభువనానిచతుర్దశ । రోదసీతేజసా
పూర్యఅత్యతిష్ఠద్దశాంగులం ॥ తేజసాతస్యలింగస్యజగత్స్థావరజంగమమ్ । సంక్షోభమగమత్సర్వమత్యసహ్యేనభూమిప ॥
మునయోగోమశాద్యాశ్చబ్రహ్మవిష్ణ్వాదయస్సురాః । భూరాదిసర్వలోకస్థాయోగినోమునయస్తథా ॥ బ్రహ్మాణంతే
పురస్కృత్యతల్లింగముపగమ్యచ । తపసాపూజయాభక్త్యాస్తుత్యాప్రత్యర్థసారయా ॥ తోషయామాసురత్యుగ్రముగ్రము
గణేశ్వరమ్ । శంభోశివేశదేవేశనమస్తేప్రణతార్తిహన్ ॥ ఉపసంహరతేతేజోజగత్సర్వంవినశ్యతి । ఇతిస్తుతోజగత్కర్తా
విష్ణునాచసురేశ్వరః ॥ అబ్రవీత్సకలాన్దేవాన్బ్రహ్మవిష్ణుపురోగమాన్। అద్యప్రభృతిహేదేవాస్సాన్నిధ్యంమమసర్వదా॥
లింగేభవతుమర్త్యానాంపురుషార్థప్రదాయకమ్ । శ్రుతిస్మృత్యుదితైర్మార్గైర్బ్రాహ్మణానాంసమృద్ధయే । పూజయస్వ
విధేమాంత్వంయజ్ఞదానతపోవ్రతైః ॥ శ్రుతిస్మృతిప్రణీతేనమార్గేణగరుడధ్వజ । పూజయస్వక్షత్రియాణాంసమృద్ధయేత్వంస్వ
సిద్ధయే ॥ వసిష్ఠంవామదేవంచమార్కండేయంభృగుంశుకమ్ । క్షాత్రాణాంవృద్ధయేశిష్యాన్గృహాణత్వంజనార్దన ॥ అగ
స్త్యంగౌతమంచైవదధీచింభృగుమేవచ । అఘోరంవామదేవంచదక్షమత్రించకశ్యపమ్ ॥ శిష్యానేతాన్గృహాణత్వంబ్రం

హాన్ బ్రాహ్మణవృద్ధయే । ఇతిదత్త్వావరాన్ శంభుర్బ్రంహావిష్ణోర్నృపోత్తమ ॥ తస్మింలింగేస్వయంరుద్రః ప్రవిశ్యాత్మనిసం
స్థితే । వ్రతదానతపోయజ్ఞైరిష్ట్వాబ్రహ్మతతఃపరం।శిష్యాంశ్చప్రతిజగ్రాహఅగస్త్యాదిఋషీన్నృప ॥ పూజయిత్వాతతోవి
ష్ణుర్యజ్ఞదానతపోవ్రతైః । లింగేశివంతతశ్శిష్యాన్ తథాజగ్రాహవిష్ణురితాన్ । శిష్యద్వారా బ్రంహవిష్ణూ యా
జయాంచక్రతుఃక్షితౌ । బ్రాంహణాన్ క్షత్రియాన్ వైశ్యాన్ లింగేరుద్రంసనాతనం । ప్రకృతంశృణురాజేంద్రతీర్థానాంవై
భవంమహత్ । నరనారాయణక్షేత్రంనటీమోఘవతీమను । ఓంకారరూపోభగవాన్యత్రసాక్షాత్స్వయంహరిః బ్రంహణేక
థయత్పూర్వంసృష్ట్యర్థంభ్రాంతచేతసే ॥ ఓంకారమమృతంబ్రంహజగత్సృష్ట్యైకకారణం। ఓఘవత్యాంనరస్స్నాత్వాచోం
కారమభిపూజ్యచ ॥ తర్పయిత్వాపితౄన్ శ్రాద్ధైఃవిష్ణులోకేమహీయతే । గోకర్ణంచమహాక్షేత్రంమోక్షదంమోక్షకాం
క్షిణాం ॥ అర్థదంచార్థకామానామత్రసర్వప్రసిద్ధశుభే । స్నాతిగోకర్ణకేమాఘేగోకర్ణేశంసమర్చయేత్॥ యోనరస్సలభేల్లో
కాన్ పుణ్యాన్ కామధుఘాంక్షయాన్ । గోకర్ణంగోకర్ణమితిస్నానకాలేజపేన్నరః ॥ గోకర్ణస్నానజంపుణ్యంసంప్రాప్నోతి
నసంశయః । పురుషోత్తమమనుప్రాప్యగోదావర్యామినోదయే ॥ స్నాత్వాదత్త్వాయథాశక్తివిష్ణులోకేమహీయతే । భృ
గుకచ్ఛంమహాక్షేత్రంసర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ స్నాత్వాదత్త్వాయథాశక్తివిష్ణులోకేమహీయతే । భృగుతుందంపుష్కరం
చభువ్యస్తిక్షేత్రముత్తమమ్ ॥ మాఘమాసేనరోయాతిస్నానేనాత్రత్రివిష్టపమ్ । శృణురాజన్ విరూపాక్షంతుంగభద్రాన
దీతటే ॥ యత్రసాక్షాద్విరూపాక్షోవసత్యంబికయాసహ । వాలినేంద్రసుతేనాపిసుగ్రీవేణేనసూనునా. । అంజనాసూను
నాదేవఃపూజితోమునిభిస్సహ । దేవానామసురాణాంచపురాసమరమూర్ధని ॥ అసురైర్నిర్జితాదేవాశ్శివంశరణమాయ
యుః । సురార్థమసురాన్ హత్వాదత్త్వాపియ్యూషముత్తమమ్ ॥ సంస్థాప్యచసురాన్ సర్వానుమయాసహశూలధృత్ ।గిరం
సురవనీమేత్యతుంగభద్రానదీతటే ॥ రమయామాసశైలేస్మిన్ ఋష్యమూకేమహీధరే । తుంగభద్రాపయస్స్నానంపానం
హరిహరార్చనమ్ ॥ దానంతపోజపోహోమోనాల్పస్యతపసఃఫలమ్ । యస్స్నాతితుంగభద్రాయాంమాఘేమాస్యరుణో
దయే ॥ త్రిస్సప్తకులముద్ధృత్యసూర్యలోకేమహీయతే । సహ్యాద్రిజాతతఃపుణ్యాకావేరీపుణ్యతామువి । శ్రీరంగంచమహా

ధామవిష్ణోరాయతనంమహత్ । విభీషణహితార్థాయవైకుంఠాత్పుష్కరేక్షణః । శ్రీరంగేశమహాధామ్నినిత్యంవాసమరో
చయత్ ॥ అస్మిన్నర్థేపురావృత్తమాఖ్యాతంకథయామితే । రామోదాశరథీరాజన్ లంకాయాంరాక్షసేశ్వరం॥ విభీషణం
స్థాపయిత్వాస్వంధామప్రాపమాధవః । విష్ణుపూజావ్రతపరోవిష్ణుపూజార్థమాచరాత్ । విష్ణోస్సమీపమగమద్వైకుంఠే
సవిభీషణః ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ లంకాంచత్వామయాతుభ్యంత్వంకిమర్థమిహాగతః । ఇత్యుక్తోవాసుదేవేనవిభీషణఉవాచహ। త్వా
మనారాధ్యదేవేశనాహంభోక్ష్యామిమేవ్రతం । భవదభ్యర్చనందేహిభగవన్ భవనాశనమ్ । విభీషణేనైవముక్తోభగవాన్
కమలేక్షణః । ప్రాతరాగత్యనియతంగత్వాఖేచరయాన్వహమ్ ॥ అర్చయిత్వాచమాంభక్త్యాగచ్ఛరాజ్యంచపాలయ। విష్ణు
నైవమభిహితోవిభీషణఉవాచహ ॥ ప్రజాఃపాలయతాంరాజ్ఞామవకాశోనవిద్యతే। క్షణమాత్రోపిదేవేశకాగతిర్మేవదప్ర
భో । యోరాజాసుప్రమాదేనప్రజానాంచహితాహితమ్ । ఆసనస్థస్సదాసద్భిర్నాలోకయతిమూఢధీః॥ సయాతినరకాన్
ఘోరాన్ రౌరవాదీన్ నసంశయః । భగవన్ త్వంమయానార్థమాగాచ్ఛారాధ్యశాయితుమ్ । అవశ్యాయదికర్తవ్యంప్రజా
నాంపరిపాలనమ్ ॥ రాజ్యమేవపరిత్యజ్యనోచేత్త్వామర్చయామ్యహమ్ ॥ విభీషణేనైవముక్తోభగవానాహతంపునః । ఆగ
చ్ఛామిత్వయాసార్థంయత్రత్వంనివసిష్యసి ॥ ఏవముక్తేహరౌరాజన్ పుణ్యశ్లోకోవిభీషణః॥ సౌవర్ణపేటికాంకృత్వాస్వర్ణప్రా
కారతోరణామ్ ॥ సర్వాలంకారశోభాఢ్యాంసుధోవాచవిభీషణః । అధిష్ఠేమాంపేటికాంగ్రాంసయామిత్వామహంవిభో॥విభీ
షణేనైవముక్తోభగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ పేటికాంప్రణవాకారామధ్యువాసవృషాకపిః ॥విభీషణోమహాదేవంపేటికాసహి
తంహరిమ్ । యయౌఖేచరమార్గేణలంకామభిముఖీక్షణాత్ ॥ అథమధ్యంగతేపూష్ణిశ్రీరంగేస్థాప్యపేటికామ్ । క్రియామశే
షామకరోత్కావేర్యాంలశుద్ధమానసః ॥ ఉద్ధర్తుంపేటికాంభూయోనాశక్తస్సవిభీషణః । తదాసోదీత్సుదుఃఖార్తోరాజ్య
వ్యాపారకాతరః ॥ నమస్తేదేవదేవేశశార్ఙ్గపాణేజనార్దన । ప్రసీదతవభక్తస్యలఘుర్భవసురోత్తమ ॥ ప్రార్థితోదుఃఖితే
నైవంభగవాన్ పద్మలోచనః । మద్వచశ్శృణువక్ష్యామిమాచశోకేమనఃకృథాః । మనోహరమిదంక్షేత్రంవైకుంఠాన్మంది
రాదపి। అహోహంనత్యజేక్షేత్రమిదంకైవల్యసాధనమ్ ॥ కవేరకన్యాగంగాయాఅధికాప్రతిభాతిమే ॥ హితంనాపిప్రవక్ష్యే

మవిభీషణశృణుష్వహ । యద్వైకాబ్దార్చనఫలంలప్స్యసేమమరాక్షస ॥కృతత్రేతాద్వాపరేషుస్వరూపేణకలౌయుగే।వైశా
ఖేవాయురూపేణపూర్ణిమామాసిసంగతా ॥ విశాఖయాయదాసాస్యాద్రాకాసోమగ్రహోపమా । తస్యామాగత్య
విధివదారాధయవిభీషణ ॥ ఇత్యుక్తోవాసుదేవేన మహాత్మాసవిభీషణః । సుప్రీతశ్చాగమల్లంకాంరరక్షసకలాఃప్రజాః ॥
తదాప్రభృతికావేరీదక్షిణాస్యాఘునీస్మృతా । శ్రీరంగమవిముక్తంచదాక్షిణంపరిచక్షతే । తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్రయత్ర
క్వాపిబహిర్జలే । కావేరీంమనసాస్మృత్వామాఘస్నానంసమాచర ॥ మాసేమృగాగతే-కావేరికించిదభ్యుదితేరవౌ ।స్నా
నాయాగచ్ఛమేపాపంసర్వమాశువినాశయ ॥ ఇమంమంత్రంజపన్స్నాయాద్యత్రకుత్రబహిర్జలే । కావేరీస్నానజంపుణ్యం
సంప్రాప్నోతినసంశయః ॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే-వింశోధ్యాయః. ... ... *

వసిష్ఠః ॥ మానసాన్యపితీర్థానివక్ష్యామిశృణుపార్థివ । యేషుసమ్యఙ్నరస్స్నాత్వాప్రయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ సత్యంతీ
ర్థంక్షమాతీర్థంతీర్థమింద్రియనిగ్రహః । సర్వభూతదయాతీర్థంతీర్థమార్జవమేవచ ॥ దానంతీర్థందమస్తీర్థంసంతోషస్తృప్తిరే
వచ । బ్రహ్మచర్యంపరంతీర్థమక్రోధస్తీర్థముచ్యతే ॥ ఆనృశంస్యంపరంతీర్థమభయంతీర్థముచ్యతే । మనశ్శుద్ధిఃపరంతీర్థం తప
స్తీర్థమనుత్తమమ్ ॥ దానంతీర్థంతపస్తీర్థంతీర్థమాత్మవినిగ్రహః ॥ ఆచార్యోపాసనంతీర్థంశౌచంతీర్థమనుత్తమమ్ ॥ వైరా
గ్యంపరమంతీర్థమసక్తంవిషయేషుచ । సుతీర్థంసమచిత్తత్వంతీర్థమాత్మనిదర్శనమ్ ॥ సత్సంగతిఃపరంతీర్థంతీర్థానాముత్తమో
త్తమమ్ ॥ సత్యాదీనాంచతీర్థానాంలక్షణంశృణుపార్థివ ॥ యస్యశ్రవణమాత్రేణసర్వస్నానఫలంలభేత్ । అనుద్వేగకరం
హృద్యంసజ్జనానందకారణమ్॥ఏవంలక్షణసంయుక్తంసత్యంప్రాహుర్మనీషిణః।సత్యంబ్రూయాత్ప్రియంబ్రూయాన్నబ్రూ
యాత్సత్యమప్రియమ్॥ప్రియంచానృతమబ్రూయాదేషధర్మస్సనాతనః।తప్యంతమేకతోచాహంచంగనేనసముత్థితమ్। ఉభ
యంతత్సమంపశ్యేత్క్షమేయంపరికీర్తితా॥సత్యవాక్బలవానాఢ్యోమాన్యోలోకగురుర్మహాన్।ప్రతివక్తుంప్రహర్తుంచశక్తి
తుంసాధితుంచయః ॥ నిందితస్తాడితోవాపిదుర్బలేనకృశేనచ । నగృహ్ణాతిరుషాద్వేగంసాక్షమాపరికీర్తితా॥ఇంద్రియాణాం
ప్రవృత్తిర్హివిషయేషుస్వభావజా ॥ నానుయాతిమనస్తానినిగ్రహస్సూచ్యతేబుధైః॥ ధ్యానంస్థాణుసమాబద్ధంబుద్ధ్యాకాశం

మనోహృది॥ తిష్ఠత్యచలతాంయావత్తావత్స్వస్థో భవేన్నరః॥ మనఏవంనిగృహ్ణీయాదింద్రియానుగతంచలమ్ । విషయేభ్యస్స మాహృత్యసతీర్థఫలమశ్నుతే ॥ సర్వభూతేషుయోభూమావస్థావరేషుచరేషుచ । దుఃఖీస్యాద్దుఃఖితందృష్ట్వాసుఖీస్యాత్సుఖి తంనరమ్ ॥ క్షుధితఃక్షుధితంవాపిపూర్ణంపూర్ణమనాభవేత్ । తాడితస్తాడితందృష్ట్వాఋషీభూతమృషిర్భవేత్ ॥ సర్వభూ తేషుచైవంతుదయావద్భిఃప్రకీర్తితమ్ । ఏవందయావాన్ పురుషోవిశేషేణవిశుధ్యతి ॥ అతోన్యథావర్తమానఃకోటిసంవత్స రావధి । గంగాజలనిమగ్నోపినరోశుధ్యాత్కదాచన ॥ యథామనస్తథావాణీయథావాణీతథాక్రియా । ఏతదార్జవమి త్యుక్తంసర్వతీర్థఫలప్రదమ్ । అన్యథాసంతమాత్మానమన్యథాసత్సుభాషతే । కింతేనసకృతంపాపంచోరేణాత్మాపహారి ణా ॥ మిత్రేసుహృదివిశ్వస్తేయోహ్యనస్యహితంస్మరేత్ । ముఖేమందస్మితంవాచిమృదువాక్క్రూరకర్మకృత్ ॥ పుత్రపౌత్ర గృహక్షేత్రధనధాన్యాదివృద్ధిమాన్ । అచిరాద్దుఃఖితోభూత్వానిర్వంశోజాయతేతతః ॥ యఃప్రయచ్ఛత్యనుదినం భిక్షామ న్నంచపుష్కలమ్ । తిలధేన్వన్నహేమాంబుభూగవాశ్వాదిషోడశ । యథావిభవవిస్తారంసతీర్థఫలమశ్నుతే । అభయంస ర్వభూతేభ్యోయోదదాతిదయాపరః ॥ సస్నాతిసర్వతీర్థేషునహింసాపరవాన్నరః । మనోమృత్యుర్మనుష్యాణాంమనశ్శత్రు ర్మనోభయమ్ ॥ తన్మనోదమనంప్రాహుర్దమంతత్త్వవిదోనృప । విషయేషుయథాభూయాన్మనసోవాసనాక్షయః॥తథామ నోభవేన్ముక్త్యైబంధాయైవాన్యథానృప।మనఏవమనుష్యాణాంకారణంబంధమోక్షయోః ॥ మనోనిగ్రహవాన్యోగీయత్ర కుత్రాశ్రమేరతః । సతీర్థభూతోలోకానాందర్శనస్పర్శనాదిభిః ॥ సంతోషామృతతృప్తస్యసంతుష్టంయస్యమానసం । దాసీ భూతంజగత్సర్వంతస్యశత్రుర్నవిద్యతే ॥ ధరణీకశిపూచైవచీరాంబరదిగంబరే । కదన్నేవారసాన్నేవాపుత్రాదీనాంసుఖే మృతా ॥ అర్థానాంసిద్ధ్యసిద్ధ్యోశ్చతథామానావమానయోః । లాభాలాభేసుఖేదుఃఖేయస్యచిత్తంసమంభవేత్ ॥ ససంతో షయుతోవిద్వాన్ సర్వత్రసుఖమాప్నుయాత్। తృప్తితీర్థంప్రవక్ష్యామియస్మిన్ స్నాయీసదాశుచిః ॥ ధనధాన్యగృహక్షేత్ర పుత్రపౌత్రార్థసంపదః । యాతృప్తిర్నశ్వరాసాస్యాత్క్షణికాక్షణభంగురా ॥ ఇతినిశ్చిత్యమతిమాన్ జ్ఞానతృప్తి మవాప్ను యాత్ । జ్ఞానామృతేనతృప్తస్యావిరక్తస్యబహిస్సుఖాత్ ॥ బ్రహ్మాదీనాంసుఖంయావత్తావత్తద్గోష్పదాయతే । బ్రంహ

చర్యంప్రవక్ష్యామితీర్థంపరమపావనమ్ ॥ లక్షణంబ్రహ్మచర్యస్యశృణువక్ష్యామితేన్నృప । శ్రవణంకీర్తనంకేళిఃప్రేక్షణంగుహ్య
భాషణమ్ ॥ సంకల్పోధ్యవసాయశ్చక్రియానిర్వృతిరేవచ । ఏతన్మైధునమష్టాంగంప్రవదంతిమనీషిణః॥శోభాలంకారవస్త్రై
శ్చవసితంభూషితంధృతమ్ । వివిక్తేస్మరతఃపుంసఃస్త్రీయోగంమైథునాత్పరమ్ ॥ ద్యూతంపాణికృతంసాకం దారుపీఠేవరా
టికాం।చతురంగతయాకేళిఃసకృన్మైధునసాధనం॥వసిష్ఠ॥మాత్రాస్వస్రాదుహిత్రావానైకశయ్యాసనోభవేత్।బలవానింద్రి
యగ్రామోవిద్వాంసమపికర్షతి॥హస్తాభిర్నయసంజ్ఞాభిర్నయనాలోకచేష్టితైః।నర్మాలాపస్మితయుతంప్రేక్షణంమైధునాత్ప
రమ్॥వ్యంగోక్తిర్జడతాలోకేవివిక్తేగుహ్యభాషణం॥ఉభయాభిమతవ్యక్తివచనంగుహ్యభాషణం।తయాత్మాభిమతేదత్తేమనసా
మైధునక్రియాం।నిద్రావిరహితంకుర్యాత్సంకల్పోమైధునాత్పరమ్॥ హానింమృత్యుంక్షయంనాశమనవేక్ష్యాధిమాత్మనః।ప్రారభే
న్నిశ్చయాత్కర్మవ్యవసాయస్సమీరితః॥తుంగౌస్తనౌసుసంపీడ్యవక్షసాపరిరభ్యచ।నసంయోగఃక్రియాప్రీతిస్సానివృత్తిరుదాహృ
తా॥ఏతన్మైథునమష్టాంగంయఃపరిత్యజ్యవర్తతే।తద్బ్రహ్మచర్యంపరమంసర్వకామైకసాధనం॥ఏకభుక్తమధశ్శయ్యాబ్రహ్మచ
ర్యమహింసనమ్।వ్రతచర్యాతపశ్చర్యాకృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదికం ॥ దేవపూజామంత్రజపోదశైతేనియమాస్స్మృతాః।సర్వే
షామేవజీవానాంకర్మణామనసాగిరా ॥ బుద్ధ్యాహింసాంనకుర్వంతిఅహింసైవంప్రకీర్తితా । పితృమాతృసుహృద్వర్గేగు
ర్వాచార్యేషుబంధుషు ॥ మాతులశ్వశురార్యేషుయేష్వసచ్చరితేష్వపి । క్రోధశీలోభవేన్నైవ సోక్రోధస్తూచ్యతేబుధైః ॥
పుణ్యాపాపానభిజ్ఞత్వంమనసాచింతయన్నఘమ్ । పరాపవాదంపైశున్యంపరద్రోహపరాయణః । కాఠిన్యంచింతయన్‌చిత్తే
హృదిపారుష్యవాక్సదా ॥ ఏవంవిధదురాచారస్సనృశంసఃప్రకీర్తితః.। నృశంసఃకీర్తితోరాజన్‌నానృశంస్యమతోన్యధా॥ ఇ
హాముత్రార్థవైరాగ్యాద్వేదాంతశ్రవణేనచ । నిత్యానిత్యవిచారేణమనోనిర్మలతామియాత్ ॥ ఏవంమనోమలత్యాగాచ్ఛు
ద్ధోభవతినాన్యధా । మనశ్శుద్ధిమతఃపుంసోబ్రహ్మణీనాంచయత్సుఖమ్॥ తదనంతసుఖస్యాస్యతత్సుఖంగోష్పదాయతే।తస్మా
న్మనోమలత్యాగఃసర్వతీర్థఫలప్రదః ॥ మనసోనిగ్రహేణైవశరీరస్యతుమోక్షణాత్ । ఇంద్రియాణాంనిరోధేనసనాకాదీనాం
చనిగ్రహాత్ ॥ ఆహారవర్జనాచ్చైవయుక్తాహారనిషేవణాత్ । యుక్తస్వప్నావబోధేనయత్తపస్తత్తపోవిదుః ॥ ఏతత్త

పః పరంతీర్థమితియ త్తత్సమీరితమ్ ॥ జ్ఞానమేవ పరంతీర్థం సకళం నిష్కళం తు వా। హరిం హరం రవిం వ్యక్తి అపి వా చింతయేత్సుధీః॥
సాంగం సముద్రం సన్యాసం సఋషిచ్ఛందదైవతమ్ । జపేన్మంత్రం నరస్సోపి సర్వతీర్థఫలం లభేత్ ॥ అవిచారితరమ్యేషు స్త్రీదే
హేష్వపి రాగిణాం । మాయారమ్యతరాప్రీతిర్జాయతే హ్యవివేకినాం ॥ ఇయం పశ్యతి మాం నారీ పరిరంభం చ వాంఛతి । ఇత్యే
వం మన్యతే రాగీ నాంతర్వస్తు విచారవాన్ ॥ పురుషోయమియం స్త్రీతి పృథజ్ఞాస్తి వివేకినామ్ । ఆత్మైవ భాతి సర్వత్ర బాహ్యాం
తః పరిపశ్యతాం ॥ జలతీర్థేన కింతస్య కోటిసంఖ్యేన భూపతే । ఆచార్యోపాసనం తీర్థం పరం కైవల్యసాధనమ్ ॥ అధ్యాప్య వే
దం వేదాన్యస్స షడంగపదక్రమాన్ । ఆచారమాచారయతి సోయమాచార్య ఉచ్యతే॥ పితుర్వా యది వా జ్యేష్ఠాత్ పితృభ్రాతు
శ్చ పార్థివ । వేదశాస్త్రాణి గాయత్రీం గృహ్ణీయ్యాన్నియమాద్వ్రతీ ॥ ఏతేభ్యో నఋతే స్వేభ్యో అన్యజాతిభ్య ఏవ చ । దేవీం
న ప్రతిగృహ్ణీయ్యాత్ వేదాన్వా వేదమేవ వా ॥ అధీత్య పూర్వం స్వాం శాఖాం సషడంగపదక్రమామ్ ॥ అన్యాం శాఖామధీయీ
త అన్యథా కిల్బిషీ భవేత్ ॥ యస్స్వశాఖాం పరిత్యజ్య అన్యశాఖాముపాసతే । శాఖాఖండస్స విజ్ఞేయో వర్జ్యః కర్మసు శూద్ర
వత్ ॥ స్వజాతేర్మంత్రసంబంధం పిండసంబంధమేవ చ । కన్యాదానం పైతృకం చ సమ్యగ్దద్యాత్స్వజాతయే ॥ న స్త్రీణాం పృ
థగాచార్యో భర్తారం శ్వశురం వినా । స్వతంత్రతా న తస్యాస్తి కదాచిదపి భూమిప ॥ కన్యాం రక్షేత్పితా పూర్వం భర్తా రక్షే
త్తతః పరమ్ । పుత్రకో వార్ధకే రక్షేత్పిత్రోర్భక్తిసమన్వితః ॥ పుత్రాభావే ధవాభావే దేవరేషు వసేత్తతః । తేషాం కులస్య చా
భావే భర్తృజ్ఞాతికులే వసేత్ ॥ అన్యత్ర వాసో నారీణాం మహాదోషాయ కల్పతే । ఆచార్యాయ ప్రియం కుర్యాత్ప్రాణైరపి
ధనైరపి ॥ అనుక్తసేవీ సతతమింగితజ్ఞో వసేత్సదా । శౌచమాచార్యశుశ్రూషాం భక్త్యా యః కురుతే నరః ॥ సగచ్ఛేద్బ్రహ్మ
ణో లోకం యాతో నావర్తతే పునః । శౌచం తు ద్వివిధం ప్రోక్తం బాహ్యమభ్యంతరం శుభమ్ । మృజ్జలాభ్యాం బహిశ్శుద్ధిరాంత
రం బ్రహ్మచింతనమ్ ॥ అనిష్కల్మషచిత్తస్య సర్వతీర్థేషు మజ్జనమ్ । నరస్యాంగారకస్యేవ సదా క్షీణాభిషేచనమ్ ॥ స్వదేహ
సుతజాయాసు నిర్మమో నిరహంకృతిః । అశక్తి విషయేష్వేవ యస్త్వేవ తేషు చ సర్వదా ॥ సూర్యాచంద్రమసోరూపసాన్నిధ్యం
దర్శితం భవేత్ । వైరాగ్యమేతద్భూపాలావ్యాహృతం తే మయోత్తమమ్ ॥ యోగే జ్ఞానే చ వైరాగ్యే సాంఖ్యే వేదాంతసమ్మ

తే । దుర్వాసనాక్షయేవాపి సంగనాశేషు సంక్షయే ॥ సత్సంగతిర్గతిర్నౄణాంనాన్యథాగతిరిష్యతే । అతస్సంసారనాశాయకుర్యాత్సత్సంగతింసదా ॥ ఆచారాల్లభతేలక్ష్మీరాచారోహంత్యలక్షణమ్। ఆచారాద్రూపతాంప్రాహుర్ముక్తిమాచారవాన్లభేత్ । వృత్తమేవసతాంరక్షేద్వృత్తమేతిచయాతిచ । అక్షీణోవృత్తతఃక్షీణోవృత్తతస్తుహతోహతః ॥ ఆచారహీనంనపునంతివేదాయద్యప్యధీతాస్సహషడ్భిరంగైః । ఛందాంస్యేనంమృత్యుకాలేత్యజంతినీడాన్ఛకుంతాఇవజాతపక్షాః॥ తస్మాదాచారవాన్లోకేసర్వతీర్థమయోభవేత్ । సురాభాండేయథాతోయంశ్వస్పృష్టంచయథాపయః ॥ ఊషరేచయథావారివృత్తహీనేతథాశ్రుతం । అబ్రహ్మణేవఘాతానాంవర్తతేయోద్విజోనృప ॥ అతిథిస్సభవేద్ధాతుష్నివస్యచహారేరపి । మానసేష్వపితీర్థేషుయోనరస్స్నాతిబాహ్యకే ॥ జలేనహిభవేచ్ఛుద్ధోయథామండూకకచ్ఛపౌ । నశరీరమలత్యాగాన్నరోభవతినిర్మలః ॥ విషయేష్వతిసంసక్తిర్మనసోమలముచ్యతే । విషయేషువిరాగస్యమానసోమలనాశనం ॥ చిదానందార్ణవేస్నాతోరాగాదిమలనాశనే । సంప్రబోధజలేరాజన్కైవల్యమచిరాల్లభేత్॥ ఏతత్తేకథితంరాజన్మానసంతీర్థలక్షణం। యస్యశ్రవణమాత్రేణజ్ఞానయజ్ఞఫలంలభేత్॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే-ఏకవింశోధ్యాయః. ※

దిలీపః॥సమానముదకంతీర్థంహీనాధిక్యవివర్జితమ్ । కేషాంకథంచిదాధిక్యంహీనత్వంకేషాంకథంభవేత్ ॥వసిష్ఠః॥ సర్వేషామేవతీర్థానాంశ్రేష్ఠత్వేకారణంశృణు । యథాశరీరస్యోద్దేశాఃకేచిన్మధ్యతమాయథా ॥తథాపిపృథివీదేశాఃకేచిత్పుణ్యతమాస్స్మృతాః । ప్రభావాదద్భుతాద్భూమేస్సలిలస్యచతేజసా ॥ పరిగ్రహాన్మునీనాంచతీర్థానాంపుణ్యతాస్మృతా । తస్మాద్భౌమేషుతీర్థేషుమానసేష్వపినిత్యశః ॥ ఉభయేష్వపియస్స్నాతిసయాతిపరమాంగతిం ॥ దిలీపః ॥ తీర్థాన్యనుసరన్విద్వాన్కింకుర్యాన్నియమైశ్చసః । కింసదారోస్తువిధినాకేనవావిధినాచరేత్ । తీర్థేషుకఃపరిత్యాజ్యఃకించిద్గ్రాహ్యం ద్విజోత్తమ॥ఏతత్కథయవిప్రేంద్రశృణ్వతోమమతత్త్వతః.॥ వసిష్ఠః ॥ నియమాదీన్ప్రవక్ష్యామివదతోమేనిశామయ। యైర్లభ్యంతీర్థయాత్రాదిసతీర్థఫలదంశుభమ్ ॥ ఏకభుక్తమథశ్శయ్యాతైలాభ్యంగస్యవర్జనమ్।పరాన్నంపరపాకంచనిషిద్ధస్యచభక్షణం॥ ఆరుహ్యాగమనంనాగగోశ్వాదిసురసేవనమ్ । అతీవదూరగమనం కాయక్లేశకరంచతత్ । సంభాషోమ్లేచ్ఛదేశేషుపుళిందా

నాంచకర్పటేనిషిద్ధః గ్రామదేశేషునివాసోపశ్యమేవచేత్ ॥ వసేత్కులాలభవనేచక్రదండపరిష్కృతే । యస్మిన్దినేవిశే
త్తీర్థంతత్పరేద్యుర్నృపోత్తమ ॥ సంకల్ప్యవిధివత్స్నాత్వానిత్యకృత్యంవిధాయచ । సంకల్ప్యోపవసేద్రాత్రౌజాగ్రయా
త్పుణ్యకీర్తనైః ॥ తత్పరేద్యుఃపితౄన్శ్రాద్ధైస్తర్పయిత్వాగ్నికల్పతః । దానానిదద్యాద్విప్రేభ్యోవేదవిద్భ్యస్స్వశక్తితః॥
సంప్రార్థ్యచాత్మనోభీష్టంబ్రాహ్మణాన్భోజయేత్తతః ॥ స్వశక్త్యాదక్షిణాందత్వానివసేచ్చదినత్రయం॥ ఏవంసదారఃయః
కుర్యాత్తీర్థయాత్రాంనృపోత్తమ । సర్వపాపైర్వినిర్ముక్తస్సముక్తింలభతేచిరాత్ ॥ సదారోవర్జయేత్తీర్థంఋతుసంవేశ
నంద్విజః । ఋతుసంవేశనంత్యాగాత్తీర్థేదోషోనవిద్యతే ॥ ఋతుసంవేశనాత్తీర్థేతత్రకృచ్ఛ్రముపోషణే । చాతుర్మాస్యవ్రతే
చైవతథామాసోపవాసకే ॥ చాంద్రాయణాదికృచ్ఛ్రేషునైషాంఫలమవాప్నుయాత్ । నృణాంపాపకృతాంపాపంసర్వం
తీర్థేవినశ్యతి ॥ హేమ్నామలంయథావహ్నౌధౌతస్యవిమలంభవేత్ । షడంశాంశంసలభతేయఃపరార్థంసగచ్ఛతి ॥ శృతిం
గృహీత్వావక్ష్యామివిధానంయస్యతచ్ఛృణు । కుశైఃప్రతికృతింకృత్వాప్రాణాన్స్థాప్యవిధానతః । విధాయనామధేయం
చజన్మనామర్క్షమేవచ ॥ ఆత్మనస్తస్యసంకల్ప్యతమాలింగ్యనిమజ్జ్యచ । మంత్రస్నానవిధానజ్ఞోమంత్రస్నానపురస్సరం । మృ
త్స్నస్నానవిధానేనస్నాయాదేవాఘమర్షణం ॥ ఉపవాసదినేకుర్యాద్వపనంపాపనాశనమ్ । శిరోగతానిపాపానితీర్థే
నశ్యంతిక్షౌరతః ॥ మాఘతీర్థప్రసంగేనతీర్థయాత్రామయోదితా । ఏవంనియమమాస్థాయమాఘస్నానంసమాచరేత్ । మా
ఘస్నాయీనరోదద్యాన్నిత్యంచాన్నంస్వశక్తితః । బదరీఫలంచకదళీఫలమామలకీఫలమ్ । క్షీరందధిమధుక్షౌరంశర్కరాంచగు
డంతథాజాతీఫలంపిప్పలీంచకోష్ఠంశుంఠీంచజీరకమ్ ॥ కార్పాసంకంబళంవస్త్రముపవీతంకమండలమ్ । సిద్ధాన్నపూర్ణంకాం
స్యంచశర్కరాగుడసంయుతం ॥ శర్కరాగుణపానీయంజంబీరఫలమేవచ । సారంగంమాతులుంగంచపుష్పాణిసురభీణిచ ।
గోపీమృదంచశంఖంచవేదోపకరణానిచ । సాలగ్రామశిలాంకృష్ణాంస్ఫాటికంలింగమేవచ ॥ వినాయకంచదుర్గాంచసూర్యా
కాంతంచచండికాం । దద్యాత్తానియోమాఘేనవైకుంఠేమహీయతే ॥ అథవాజాయతేభూమౌచక్రవర్తిశిరోమణిః । అవం
ధ్యందివసంకుర్యాద్యేనకేనచవస్తునా ॥ నియమేననరోమాఘేకించిదభ్యుదితేరవౌ । స్నాత్వాసంతర్ప్యదేవాదీన్పుష్పా

క్షవతిలాదిభిః ॥ నైత్తికం కర్మ నిర్వర్త్య స్థండిలే ప్రతిమాసు వా । ఆవాహనేనాసనేన పాద్యార్ఘ్యమధుపర్కకైః ॥ స్నాన
వస్త్రోపవీతైశ్చ గంధపుష్పాక్షతాదిభిః ॥ ధూపదీపసునైవేద్యతాంబూలైర్భూషణోజ్జ్వలైః ॥ వాద్యగీతైర్నృత్తభేదైః
పురాణస్తోత్రపాఠకైః । ఏవమాద్యుపచారైశ్చ పూజయేన్మాధవం నృప ॥ ఉక్తదానాని పశ్చాత్తు దద్యాద్భక్త్యా తు హృష్ట
ధీః కర్మణానేన యో మాఘస్నానమాచరతే వ్రతీ ॥ అసౌ పుణ్యకృతాం లోకాన్ ప్రాప్య భుక్త్వా చ పుష్కలాన్ । భోగాన్ది
వ్యాన్ పునర్భూమౌ సాంరాజ్యపదమశ్నుతే ॥ వసిష్ఠః ॥ శృణు రాజన్ పురావృత్తమాఖ్యానం కథయామి తే ॥ రంగనారద
సంవాదం తీర్థయాత్రాఫలప్రదమ్ ॥ రంగః ॥ సందేహం హృది కృత్వా తు పృచ్ఛామి త్వాం మునీశ్వర । సర్వసాధనసంపన్నో ధ
నధాన్యసమృద్ధిమాన్ ॥ అసాధనోపి త్తహీనోస్స్వధర్మనిరతశ్శుచిః । తౌ కథం యాస్యతస్స్వర్గం తన్మే కథయ విస్తరాత్ ॥
నారదః ॥ ధనదానేన ధనవాన్ సాధనైర్బహుభిశ్చరన్ । ధర్మం ధర్మభృతాం లోకాన్ క్రమేణాంహోవివర్జితః ॥ స్థిత్వాసు
చిరకాలం చ నివసేదింద్రసన్నిధౌ । నిర్ధనో వేదసంపన్నో శ్రుతవాన్ ధైర్యవాన్ కృతీ ॥ జితేంద్రియో జితక్రోధో స్వానుకూల
కళత్రవాన్ । ఏవంవిధస్సమాచారః కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదిభిః ॥ జపహోమసురార్చాభిర్వేదపారాయణేన చ । దానేన ద
యయా చైవ కృపయా సర్వజంతుషు ॥ మనసా కర్మణా వాచా పరోపకరణేన చ । ఖిన్నేషు గదయయా చాపి ముదా సత్కర్మశాలి
షు ॥ ఉపేక్షయా కుచేష్టాసు కామాదీనాం దమేన చ । ఏవమాదిభిరన్యైశ్చ ధనసాధనవర్జితైః ॥ ధర్మం చరన్ దరిద్రోపి బ్రహ్మ
సాయుజ్యమాప్నుయాత్ । అత్ర తే కథయిష్యామి పురాతనముత్తమమ్ ॥ సంచారం కస్యచిద్రాజ్ఞః కస్యచిద్బ్రహ్మవాదినః ।
రాజన్ పురేంద్రసదసి రాజానం ధర్మవాహనమ్ ॥ నృత్యమానం చాప్సరోభిర్గీయమానం చ కిన్నరైః । దివ్యయోషిత్పరివృతం
దివ్యాభరణభూషితమ్ ॥ ముక్తావైడూర్యసన్నద్ధం దివ్యచ్ఛత్రేణ రాజితం । మాణిక్యమయదండేన ధ్రియమాణం చ మూర్ధని ॥
చామరైర్ధూయమానం చ వీజ్యమానం చ తైర్జనైః । ఏవంవిధమపశ్యం తం రాజానం లోకవిశ్రుతం ॥ యదృచ్ఛయాహం సంప్రా
ప్తస్సురశ్రేష్ఠదిదృక్షయా తత్రైవ తస్యాభిముఖం శ్రుతిపాలం ద్విజోత్తమమ్ ॥ ఇంద్రాదిలోకపాలైశ్చ విశ్వాదిత్యమరుద్గణైః ।
గుహ్యకైః కిన్నరైశ్చైవ స్వర్గస్థైరఖిలైస్స్తుతమ్ ॥ తేజసా చ శ్రియా కాంత్యా ఓజసా చ బలేన చ ॥ అతిక్రమ్య స్థితం రాజన్ రాజా

సంధర్మవాహనమ్ । తంచాపశ్యమహంరాజన్ శ్రుతిపాలంద్విజోత్తమమ్ ॥ రంగః ॥ శ్రుతిపాలోదరిద్రస్తుసరాజాధర్మవా
హనః । ధర్మవాహననామస్మిన్ సధర్మోలోకపూజితః ॥ సోపిద్విజవరోలోకేకథంధర్మంపరంలభేత్ ॥ ఏతదిచ్ఛామ్యహం
శ్రోతుంపరమంచమహాద్భుతమ్ ॥ నారదః ॥ శృణురాజన్పురావృత్తమృషిభ్యశ్చమయాశ్రుతమ్। సూర్యాన్వయేమహారా
జోయజ్ఞసేనఇతిశ్రుతః । యస్యయజ్ఞైర్దివోదేవఃయజ్ఞసాహ్యాపరోభవత్ ।ఇనేనససహితోయజ్ఞమియాజబహుదక్షిణం॥
యజ్ఞసేనఇతిఖ్యాతింతేనలోకేగతోన్నృప । తస్యభార్యామహాభాగాపాతివ్రత్యశిరోమణిః॥ పృథుకీర్తేర్మహీభర్తుస్సుతాసా
ప్రతిమాభువి । యాసౌభాగ్యనిధిర్నామ్నాలోకేసోమకళాభవత్ ॥ యజ్ఞసేనస్యతస్యాసీత్తస్యాంవైధర్మవాహనః । య
జ్ఞసేనేదివంయాతేయజ్ఞసౌపానసత్పథా ॥ ధర్మవాహస్తతోరాజాబభూవాతీవవిశ్రుతః । కళానిధిరభూత్తస్యగృహిణీ
సూక్ష్మమూర్ధజా ॥ కింవర్ణ్యతేప్రతాపోస్యయస్యభూమిపతైర్న్నృప । యుధ్యతస్సమరేశూరైర్ధర్మోవాహనతాంగతః॥
వృషసేనసుతస్తస్యవృషాకపిరివాపరః । విధాయయువరాజానంతంప్రజారక్షణేరతమ్ ॥ భార్యయాసహధర్మాత్మాతీర్థ
యాత్రాంవినిర్గతః । ధర్మవాహనమారుహ్యతయాసాకంమహీపతిః॥ వాజపేయాశ్వమేధాభ్యాంతీర్థేతీర్థేయజన్సురాన్॥
దదన్దానానితీర్థేషుమహాదానానిషోడశ । ఏవంసంసారయుక్తోపితీర్థయాత్రాంచకారసః ॥ ఏతస్మిన్నేవకాలేతుశ్రుతిపా
లోద్విజోత్తమః । శ్రీవత్సవంశజోవిప్రఃశ్రీవత్సాంకస్యవల్లభః ॥ పుత్రశ్చతధృతేర్నామ్నాశ్రుతిపాలోద్విజోత్తమః । శ్రు
తిలక్షణయానామ్నాభార్యయాచసుతేనచ । వేదకారేణనామ్నాచస్నుషయాశీలభూషయా । సుఖంచతుర్భిస్తీర్థాదీన్ పరి
చక్రామమేదినీమ్ ॥ ఉంఛవృత్త్యైవతీర్థేషువర్తనంచప్రవర్తయన్ । కందమూలఫలాహారోభార్యాపుత్రస్నుషాన్వితః॥త్రికా
లమర్చయన్విష్ణుంజుహ్వన్నగ్నౌచసంధ్యయోః । తీర్థేతీర్థేచోపవసన్ జపన్మంత్రాస్తుసిద్ధిదాన్ । కృతత్రిషవణస్నానోధ్యాన
యోగపరాయణః । అక్రోధనఃక్షమాసారఃసర్వభూతదయాపరః ॥ ఏవంయుక్తసమాచారః తీర్థయాత్రాంచకారసః ॥
అనంతరంధర్మవాహస్తీర్థయాంగతపోవ్రతైః ॥ ప్రాతోపివిస్తార్యయశసాయయానాకంజగత్త్రియమ్ ॥ శ్రుతిపాలోపిరాజేం
ద్రతీర్థయాత్రాంచరన్సదా ॥ భూమింప్రదక్షిణంకుర్వన్ససుతస్త్రీస్నుషాన్వితః ॥ సప్రాపబ్రహ్మణోలోకంభార్యాపుత్ర

స్నుషాన్వితః ॥ తత్రకల్పముషిత్వాతుబ్రహ్మణాపరిమోదితః । తస్మాత్ప్రాపహరేర్లోకంవైకుంఠంవిష్ణువల్లభమ్॥ఉషిత్వా
తత్రకల్పంహితతఃకైలాసమభ్యగాత్ । తత్రకల్పముషిత్వాతుబలభిత్సదనంగతః ॥ తత్రాప్యభిముఖోరాజ్ఞస్సముచ్ఛ్రితమహా
సనే । దివ్యస్త్రీభిఃపరివృతోదివ్యభోగసమన్వితః ॥ అర్చ్యమానస్సురేంద్రేణకామధేనుప్రసూతిభుక్ । తౌమాఘజప్రభావే
నసురేశాలయమాలయమ్ ॥ ఊషతుర్ముదితౌతత్రమయాదృష్టౌనరోత్తమ । తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్రతీర్థయాత్రాంసదా
కురు ॥ మాఘస్నానంకురుష్వత్వంపుణ్యతీర్థేష్వినోదయే । జానన్మాఘజపుణ్యస్యప్రభావంనృపవిప్రయోః । దదస్వాన్నంనర
వ్యాఘ్రమాఘమాసేవిశేషతః । పూజయత్వంహరింవిష్ణుంభక్త్యాభేదనవస్తుతః ॥ తీర్థయాత్రాఫలేనైవమాఘస్నానఫలేన
చ । అక్షయంస్వర్గమాప్నోతిశివస్యవచనంయథా ॥ వసిష్ఠ ॥ శ్రుత్వాతస్యమునేర్వాక్యంనారదస్యమహాత్మనః । సరంగో
నృపశార్దూలోఘువితీర్థానిసంచరన్ ॥ కేదారేసమృతస్స్వర్గంయయాపుత్రాదిసంయుతః । ఏవంత్వమపిరాజేంద్రమాఘ
స్నానసముద్భవమ్ ॥ జానన్పుణ్యప్రభావంచమాఘస్నానంసదాకురు ॥ యఃపఠేదిదమధ్యాయంపురాతనమనుత్తమమ్ ॥
విప్రాణాంసన్నిధౌమాఘేసర్వతీర్థఫలంలభేత్ ॥ ఇమంయశ్శృణుయాన్నిత్యంధర్మసారసముచ్చయమ్ ॥ అధ్యాయంజపవే
ళాంతేప్రాప్నుయాద్ధర్మసంచయమ్ ॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-ద్వావింశోధ్యాయః. ... *

వసిష్ఠః॥మాఘస్నానంమనుష్యాణాంకింకింనకురుతేయతః । పుత్రమిత్రకళత్రార్థరాజ్యస్వర్గఫలప్రదమ్ । సమాఘాత్పర
మోధర్మోనాఘోమాఘాత్పరంతపః । కామోనమాఘాదపరోమోక్షోమాఘాత్పరోనహి ॥ఇయమేవపరాహానిరుపసర్గో
యమేవహి ॥ అభాగ్యఃపరమంచైతన్మాఘస్నానంనయశ్చరేత్ । దోషాఃప్రశమనంయాంతిమాఘస్నానాదినోదయే॥పాత
కాన్యపిపూర్వాణిసంకీర్ణానినృపోత్తమ । పాతకాన్యానుపూర్వాణివిలయంయాంతిమాఘతః ॥ అహోపుంసామహోమో
హాఅహోపుంసాంప్రమాదతః । అస్నాత్వామాఘమాసేయేయదన్యత్రకృతశ్రమాః ॥ ఇదమేవహిమాంగల్యమిదమేవజనా
ర్దనమ్ । జీవితంసఫలంచైతన్మాఘేస్నాతిహిమానవః॥సౌభాగ్యంచమహాపుణ్యంమాఘస్నానసముద్భవమ్ । అచింత్యవైభ
వంచిత్రంమహాతాశ్చర్యమద్భుతమ్ ॥ వసిష్ఠ ॥ శృణురాజన్ప్రవక్ష్యామిసుప్రతాచరితంమహత్ ।శృణ్వతాంచైవపాపఘ్నం

ఆయుష్యంస్వర్గముత్తమమ్ ॥ అగ్రహారోమహానాసీదకలంక ఇతిశ్రుతః। నర్మదాయాస్తటేరామేమాహిష్మత్యావిదూరతః ॥ స్వర్ణప్రాకారసంవీతఃపరిఘావలయాన్వితః । శ్రుతిస్మృతిపురాణజ్ఞైర్వేదవేదాంగపారగైః ॥ సాంఖ్యన్యాయసుమీమాంసవైశేషికవిచక్షణైః । ఛలజాతేర్నిగ్రహజ్ఞైఃపరితఃపరిశోభితః ॥ వాపీకూపతటాకైశ్చకాసారైఃపుష్కరైరపి । కేదారైస్సస్యసంపూర్ణైఃకదళీపూగకాననైః । తాలైఃతమాలైర్హింతాలైర్వకులైర్వంజులైరపి । ఏవమాదిభిరన్యైశ్చలతాభిర్భూరుహైర్బభౌ ॥ తస్మిన్నభూద్ద్విజవరఃసువ్రతోనామపార్థివ । శ్రుతిస్మృతిపురాణానిధనార్జనపరోగ్రహీత్ ॥ నకించిదప్యధీతానిస్వార్థంతేనేహభూమిప । తేనార్జితానిబహుధాధనానిత్రీణికోటయః ॥ అధ్యైష్టవేదానఖిలాన్వేదంవేదార్థమేవచ । ధర్మశాస్త్రసుసంపన్నఃపురాణేషువిచక్షణః ॥ అంగాన్యభ్యస్యతర్కాంశ్చజ్యోతిశ్శాస్త్రంతథైవచ । గజాశ్వశాస్త్రమాలోక్యచతుష్షష్టికళాస్తథా ॥ మంత్రశాస్త్రంతథాసాంఖ్యంయోగశాస్త్రంతథైవచ । నానాదేశలిపీశ్చైవనానాభాషాస్తథైవచ ॥ ధనార్జనార్థమేతానితేనాధీతానిసర్వశః । తత్తద్గురుభ్యోసప్రాదాద్దక్షిణాంలోభమోహితః ॥ ఆర్జయామాసకతిచిద్ధనధాన్యముపాయవిత్ । అన్యాయతోపిలుబ్ధాత్మాకరోతిస్మధనార్జనమ్ ॥ ఏకోద్దిష్టంనవశ్రాద్ధంనగ్నప్రపచ్ఛాదనంతథా । ఆర్ద్రకృష్ణాజినంచైవమహిషీంచోభయతోముఖీమ్ ॥ యానికానిచదానానిదుర్దానానిచనిత్యశః । గృహీత్వాయానిపురుషోనభూయఃపురుషోభవేత్ ॥ ఆపణ్యావిక్రయంచక్రే తథాచారణ్యావిక్రయం । చండాలాద్యైరపితథాప్రతిగ్రహపరోభవేత్ ॥ కన్యకావిక్రయంచక్రేగాంగృహీత్వాచవిక్రయమ్ । తిలానాంతండులానాంచ సర్వతైలాజ్యవిక్రయమ్ ॥ పరార్థేతీర్థగమనంపరార్థేదేవతార్చనమ్ । భృతకాధ్యాపనంచైవభోజనంపరవేశ్మని ॥ లవణక్షీరపక్వాన్నపానీయదధివిక్రయం । ఇత్యాదిభిర్బహూపాయైర్ధనంసంపాద్యయత్నతః ॥ యానివిక్రీయనరకంరౌరవంయాతిమానవః । విక్రీతానిచతేనైవతానిసర్వాణ్యభీరుణా ॥ నిత్యనైమిత్తికంత్యక్త్వాచైవపిత్ర్యవివర్జితః । స్వాదునైవపరాన్నేననిత్యంసోదరపూరకః ॥ సంకీర్ణమైథునోనిత్యంసంకరస్త్రీనిషేవకః । ఏవమాదిదురాచారస్సువ్రతోరాజశేఖర ॥ ఏవంధనార్జనపరోజరయాజర్ఝరీకృతః । తథాపినాస్యమనసిజాతాధీర్నరకార్ణవే ॥ ధనాశయాపునర్విప్రోభ్రమమాణఇతస్తతః । ఏవంప్రవర్త

మానశ్చగృహ్ణాత్యేవపరిగ్రహం ॥ ఇంద్రియాణ్యస్యసర్వాణిమందీభూతానికాలతః । ఏవంబహుధనోవిప్రఃసభుంక్తేనదదా
తిచ ॥ అశనాచ్ఛాదనక్లిష్టాఃభృత్యవర్గాభృశాతురాః । తంశపంతిప్రతిదినంక్షుత్పీడాపరిబాధితాః ॥ అశక్తఃపునరుత్థానగ
మనాగమనేషుచ । పునరర్థార్జనాభావాత్సదారోదతిదుఃఖితః ॥ శయానఏవశయనేసర్వాన్ శపతివైరుషా । నశ్యతధ్వంస
తక్షిప్రంగచ్ఛతమ్రియతాధునా ॥ నభుంజతనశక్నోమివీక్షితుంభుంజతోమనాక్ । ఇత్యాదిపరుషైర్వాక్యైర్మర్మభేదిభిర
న్వహమ్ ॥ తుదత్యసౌసుతాన్ భృత్యాన్ భార్యాంప్రాణసమామపి । సమ్యక్పక్వాన్నచతేసర్వేభుంజతేక్రోశతఃపురః ॥ అనా
దృత్యైవచస్తస్యమామేతిబ్రువతోముహుః । శయానశ్శయనేవిప్రోదంతాన్ కటకటాస్యచ । దీర్ఘముష్ణంవినశ్వస్యవ్యదశద్ర
శనచ్ఛదం ॥ భుంజతశ్చహసంతశ్చపిబంతశ్చయథేచ్ఛయా । అపాంగవీక్షణేనాపితంనేక్షంతేభృశాతురమ్ ॥ అసోఢమానస్త
త్సర్వముద్వహన్ క్రోశనిస్వనమ్ । ఏవమాకులచిత్తస్యవ్యాధినాపీడితస్యచ ॥ చక్షుషీపటలవ్యాప్తేకర్ణౌచబధిరీకృతౌ ।ఏవంవిశ
దగాత్రస్యవివేకఃకశ్చిదుత్థితః ॥ ఆసత్ప్రతిగ్రహాశ్చైవపుణ్యానాంచైవవిక్రయైః । అనాచారవిశేషైశ్చసర్వంధనముపార్జి
తమ్ ॥ అద్యాపిశాంతిర్నోత్పన్నామమతృష్ణాదురత్యయా ॥ జీర్యంతేజీర్యతఃకేశాదంతాజీర్యంతిజీర్యతః ॥ చక్షుశ్శ్రోత్రేప
జీర్యేతేతృష్ణైకాతరుణాయతే ।త్యజంతిజీర్ణంలోకాశ్చసుతాజీర్ణంత్యజంతిచ॥ భార్యాజీర్ణంత్యజంతీవైభృత్యాజీర్ణంత్యజం
తిచ । సర్వేజీర్ణంత్యజంతీహజీర్ణస్యనకుతస్సుఖమ్ ॥ సర్వేచాశానుబంధేనలఘుతాంయాంతిమానవాః । కష్టాశావర్తతేయ
స్యసవిద్యానప్యపండితః ॥ రూపవానప్యరూపశ్చధీమానపిచమూఢధీః । శీలవానప్యశీలశ్చగుణవానపినిర్గుణః ॥ అశాభంగక
రీపుంసామాశాజహ్యాహిదేహిభిః । ఆశాంతనూనపజ్వాలాంసమమాహుర్మనీషిణః ॥ సర్పిషాకాష్ఠభారేణవర్ధతేగ్నిశిఖాయ
థా । ఉపభోగేనకామేనాశాహ్యపరివర్తతే ॥ తామాశాంవహతఃపుంసఃసుఖంనాస్తిజగత్త్రయే । తామాశాం
త్యజతఃపుంసఃసర్వత్రసుఖమేధతే ॥ తస్మాదాశాంత్యజేద్ధీమాన్ యఇచ్ఛేచ్ఛాశ్వతంపదమ్ । బాలంతేజోయశశ్శౌర్యంవిద్య
మానంచవిశ్రుతమ్ ॥ వృత్తంచసత్కులేజన్మహ్యాశాహంత్యతిశీఘ్రతః । మయాప్యేవంబహుక్లేశైరేతద్ధనముపార్జితం ॥ శరీ
రమపిజీర్ణంచధనవ్యాయామకర్శితం । ఇతఃపరంయతిష్యామిపరలోకార్థమాదరాత్ ॥ ఏవంనిశ్చిత్యవిప్రేస్మిన్ ధర్మమార్గో

త్సుకేసతి । తస్యామేవరజన్యాంతుచోరాశ్చోరాహ్యనేకశః ॥ ఆగత్యతద్గృహంవిప్రంసుతభార్యాస్నుషాదిభిః ॥ పాశై
ర్నిబధ్యనిక్షిప్యకుసూలేసర్వసంపదం ॥ గృహీత్వాప్రయయుర్హృష్టాఃనిర్భీతాస్తేయథాగతాః । చోరైరపహృతద్రవ్యో
విలలాపాకులేంద్రియః ॥ ధనంమయార్జితంకించిద్ధర్మార్థంనబభూవహ । నభోగార్థంనమోక్షార్థమాత్మార్థంనబభూవహ ॥
శోషయిత్వాసుతాన్జాయాంవంచయిత్వాసహోదరాన్ । కృత్వాదైన్యంచకార్పణ్యందర్శయిత్వాద్విజావళిం ॥ ఇత్యకా
ర్యశతంకృత్వామయాధనముపార్జితమ్ । ప్రతిగృహీత్వావిక్రీతాగామయాబహుశస్తథా ॥ ఏకాగౌర్నప్రతిగ్రాహ్యాద్వితీ
యానకదాచన । సాచేద్విక్రయమాపన్నాదహత్యాసప్తమంకులమ్ । బహుకాలార్జితంద్రవ్యంతేనాపహృతంహ్యహో
అర్థావేశమహాగ్రాహఘాతావేశవశాదహం । భ్రామితోస్మిదివారాత్రంపతితోదురితార్ణవే ॥ ఏకస్మిన్దివసేవాపివిస్మృ
త్యాపిమయాక్వచిత్ । ఏకాగ్రమనసాసమ్యక్సంధ్యానోపాసితామయా ॥ అగర్భోవాసగర్భోవాప్రాణాయామోపినోకృ
తః । గాయత్రీవేదజననీమయాజప్తాపినక్వచిత్ ॥ నారాధితోమహాదేవఃపశుపాశవిమోచనః । అమంత్రంవాసమంత్రంవా
లింగస్యోపరినిక్షిపేత్ ॥ పత్రంవాపుష్పమేకంనాకులకోటింసముద్ధరేత్ । నమయాతోషితోవిష్ణుస్సర్వపాపప్రణాశనః ॥ య
స్మిన్కృతేనమస్కారేసర్వపాపక్షయోభవేత్ । విఘ్నేశశ్చమహాదేవీదిననాథోనపూజితః ॥ ఆదిత్యాంబికాంవిష్ణుంగణనా
థంమహేశ్వరం । బ్రాహ్మణఃపూజయేత్పంచపంచయజ్ఞపరాయణః ॥ పంచసూనాఘశమనాఃపంచయజ్ఞాశ్చనిర్మితాః । స
కృచ్చభిక్షవేభిక్షానదత్తాసస్యశాలినీ ॥ యతిశ్చబ్రహ్మచారీచపక్వాన్నస్వామినావుభౌ । తయోరన్నమదత్వాతుభుక్త్వాచాం
ద్రాయణంచరేత్ ॥ శ్రీసూక్తంపవమానంచబ్రహ్మసూక్తంపరంశివం ॥ జప్తంపురుషసూక్తంచపావనంశతరుద్రియం ॥ తు
లస్యారోపితానైవవిష్ణుప్రియకరాసదా । సాలగ్రామశిలాతీర్థంనపీతంశిరసాధృతం ॥ ఏకాప్యేకాదశీపుణ్యాతిథిర్నసముపో
షితా ॥ నచోషితాశివారాత్రిశ్శివసాయుజ్యదాయినీ । సంత్యజ్యపూర్వసిద్ధాంతంశివప్రీతికరీసదా । గృహక్షేత్రధనారా
మదారాపత్యసుహృత్ప్రియాః । సంబంధసఖిమిత్రాణిపితృమాతృసహోదరాః ॥ సర్వేతేగతజీవంతం నానుయాంతిసుఖ
ప్రదాః । గృహేపధిశ్మశానేచనివర్తంతేపరాఙ్ముఖాః ॥ ఆసన్నాహారహర్తాకృతాంతనగరీపమ । కింకరోమిక్వగచ్ఛా

మిహైకష్టంసముపస్థితమ్ ॥ పరలోకస్యపాథేయంమమపుణ్యంనవిద్యతే। వైవస్వతప్రేరణయాయమదూతాపకర్షితః ॥ నరకే
పాత్యమానోహంకాంయామియమయాతనాం ॥ ఇత్యంతస్తాపతప్తాత్మా శుష్కకంఠోష్ఠతాలుకః ॥ అతివ్యాకులచిత్తోసౌ
మనస్యేవమచింతయత్ । జీవతాస్మిమయాలోకేసుకృతంకిముపార్జితం ॥ ఇతిచింతయతస్తస్య మనసిప్రతిభాప్యభూత్।
అహోజ్ఞాతమహోజ్ఞాతమహోజ్ఞాతమిదంమయా ॥ శ్లోకార్థేనపురాప్రోక్తంపరలోకసుఖావహం । వేదవ్యాసేనముని
నాపురాణేపరిభాషితమ్ ॥ తచ్చేదానీంకరిష్యామినాన్యథాగతిరస్తిథ । ధనార్జనార్థంకాశ్మీరంగతోదేశమనుత్తమమ్ ॥ దృ
ష్ట్వాభాగిరథీతీరేబ్రాహ్మణాన్ వేదపారగాన్ । మాఘస్నానముషఃకాలేకృత్వాజపపరాయణాన్ ॥ తత్రపౌరాణికేనో
క్తంశ్లోకస్యార్థంమహోదయమ్ । మాఘేనిమగ్నాస్సలిలేతుశీతలేవిధూతపాపాస్త్రిదివంప్రయాంతి । ఇతిశ్రుతంతత్రపురా
ణమధ్యేప్రమాణమేతత్కరణీయమేవ ॥ ఇతినిశ్చిత్యమనసాదృఢచిత్తస్సువ్రతః । నర్మదాయాంనవదినంమాఘస్నానంచకా
రహ ॥ కర్తుంతదప్యశక్తోథదశమేహనినర్మదామ్ । కథంకథంచిత్సంప్రాపేస్నానంకృత్వావిధానతః ॥ తీరమాసాద్యశీతా
ర్తోగోవిందేతివదన్మృతః । తదానీమాగతంతస్యవిమానంసూర్యసన్నిభమ్ ॥ తదారుహ్యయయౌస్వర్గంసువ్రతోమాఘవై
భవాత్ ॥ సప్తమన్వంతరంస్థిత్వాభుక్త్వాభోగాన్సుఖోల్బణాన్ । పునర్భూమౌద్విజోజజ్ఞేకాశ్యాంవేదవిదఃకులే ॥ మా
ఘాన్సోత్తరవాహిన్యాంసప్తస్నాత్వావిధానతః । తతఃప్రయాగమాసాద్యమాఘాన్ద్వాదశవత్సరాన్ ॥ స్నాత్వాశా
స్త్రవిధానేనకాలధర్మముపేయివాన్ । ఉషిత్వాబ్రహ్మణోలోకేబ్రాంహమేవపునఃపునః ॥ కాశ్యాంతు సద్విజోభూత్వా
శ్రీమతాంజ్ఞానినాంకులే । త్రింశద్వర్ష సహస్రాంతేప్రత్యబ్దంమాఘమజ్జనాత్ ॥ యోగాభ్యాసరతోభూత్వాసమాధిస్థోహృ
దీశ్వరమ్ । ధ్యాయన్సునిర్మలంబ్రహ్మశివమక్షరమవ్యయమ్ ॥ సుషుమ్నాముఖమున్మీల్యచంద్రామృతరసాప్లుతః । బ్రహ్మరం
ధ్రంవినిర్భిద్యనిర్భిద్యరవిమండలం ॥ సనాతనంపరంజ్యోతిర్భూత్వాసవిలయంగతః ॥ వసిష్ఠ॥ దశదినమపిమాఘేనర్మదాయాం,
నిమజ్య త్రిదశపతిసమీపేసప్తమన్వంతరస్థః ॥ పునరపిభువిజాతో మాఘమేకం ప్రయాగేద్రుహిణపద మనైషీత్తత్రకల్పస్థితో
భూత్ ॥ కమలభవనపూజ్యస్తత్రకల్పావసానే పునరపిభువిజాత శ్శిష్టవంశేద్విజానాం వ్రతనియమసమేతో మాఘమాసే

యథా ॥ వత్స్మృతిమలభతకాశ్యాంసువ్రతోఽభూసురేంద్రః ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యేపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యేత్రయోవింశోఽధ్యాయః.

... ... *

శృణురాజన్పునర్మాఘస్యవైభవంకథయామి తే । సర్వేషామేవమాసానాంమాఘమాసఃపరస్మృతః ॥ మాఘమాసస్య మాహాత్మ్యంకస్యమాసస్యవిద్యతె । సంప్రాప్తేమాఘమాసేతుదేవర్షిపితృవల్లభే ॥ భృశంక్రోశంతిపాపాని సముద్గచ్ఛతి భాస్కరే । నాశకాలోఽయమస్మాకంమాఘమాసస్సమాగతః ॥ అస్మిన్మర్త్యేసుఖంసర్వేవయంచిరముపస్థితాః। ఇతఃప రంక్వగచ్ఛామఇతిచింతాంప్రపేదిరే ॥ బ్రహ్మహత్యానభేత్తవ్యాభవద్భిఃపాపసంచయాః । నవేత్తిస్నానమాహాత్మ్యంలో కోఽయంపామరోఽపిహిభో ॥ పాణిపాదమనోవాగ్భిఃయేనసంయతమాత్మనః ॥ తీర్థస్నానఫలంతస్యభవత్యేవనసంశయః॥ త్రి విధంకరణంచైతద్యస్యమర్త్యస్యసంయుతమ్ । తీర్థస్నానఫలంతస్యతీర్థభూతస్యసర్వదా ॥ అతోఽన్యథానాంమర్త్యానాంజ లజాతిసధర్మిణాం । కామాదిదోషదుష్టానాంతృష్ణాసూయామలాత్మనాంఅనాచారవతాంనౄణాంతీర్థస్నానఫలంనహి। దేహేష్వృద్ధిమతాంసర్వేసుఖంమత్వాయమసాంప్రతమ్ ॥ పాపాః ॥ నజ్ఞాతంహ్యేతదస్మాభిర్ధర్మసూక్ష్మంపరంరహః । ధ ర్మసూక్ష్మంపరంగుహ్యంసర్వస్యపదపత్త్రివత్ ॥ ధర్మస్యతత్వంనిహితంగుహాయాంపరమాత్మవత్ । జ్ఞానినస్తత్ప్రపశ్యం తినహిసూక్ష్మదృశోదయమ్ ॥ శృణుధ్వంధర్మసూక్ష్మంతన్మాఘస్యాస్యవిశేషతః ॥అకామోవాసకామోవాశ్రద్ధావానస్య థాభవేత్ । పామరోఽనామరోవాపిజ్ఞానతోఽజ్ఞానతోఽపివా ॥ మూర్ఖోవాధదురాచారోమహాపాపరతోఽపివా । ప్రమాదే నాపియస్స్నాతిమాఘస్నానమినోదయె ॥ తస్యదేహేనివాసంనోనాస్తినాస్తిపునర్నహి । కేదారంసేతుమాగచ్ఛన్ప్ర మాదేనపతన్జలె ॥ మాఘమాసేవిశేషేణతస్యాస్తిస్నానజంఫలం । యోమాఘేస్నాతివిధినాశ్రద్ధాసంకల్పపూర్వకం॥ త స్యస్వర్గోపవర్గోవాభవేన్నాత్రవిచారణా । పాపీయాన్స్నాతియోమాఘేయద్వాతద్వాయథాతథా ॥ పునాతిసర్వపా పానివివిధానినసంశయః । ఆత్మహత్యాదిపాపానిమాఘస్నానేనభస్మసాత్॥ భవంతిస్నానమాత్రేణకించిదభ్యాదితేరవా। దుర్లభోమాఘమాసోఽనుబహుపుణ్యప్రదస్సదా ॥ దేవైస్తేజఃపరిక్షిప్తంమాఘమాసేజలేతథా । తస్మాత్పవిత్రమమలమశే

షంసందహోత్క్షణాత్ ॥ నేదృశీసమరేరాజ్ఞాంయుద్ధేనాప్యపలాయినాం । గతిస్స్యాద్యాదృశీమాఘస్నానేన విమలాత్మనాం ॥ అతోఽస్మాకంభయంనిత్యంబ్రహ్మహత్యేనసంశయః । పాపాన్యేవంనృపశ్రేష్ఠవివదంతఃపరస్పరమ్॥ మాఘమాసేతు సంప్రాప్తేప్రారంభంతేపలాయితుంస్నాత్వాప్రవాహతోయేషుమాఘస్నానంప్రశస్యతే ॥ అరోగీబలవాన్మర్త్యో హ్యనగృహేస్నానమాచరేత్ । గృహేస్నానంబలవతోనిష్ఫలాయప్రకల్ప్యతే ॥ వాపీకూపతటాకేషు ఫలంస్యాన్మధ్యమం తథా। అతిశీతజలస్నానమతిపాతకనాశనం । నసౌఖ్యాల్లభతేపుణ్యంకాయక్లేశాదవాప్యతే ॥ మంథనేనయథాక్షీరాన్నవనీతంప్రజాయతే । మర్దనాదిక్షుదండానాంరసోయద్వత్ప్రజాయతే ॥ తద్వచ్ఛరీరదండేనమహాధర్మఃప్రజాయతే । మాఘస్నాయీనసేవేతశీతాళుర్వహ్నిసేవనం ॥ శీతాళురపిసేవేతనపరస్యాగ్నిసేవనమ్ । బాలవృద్ధాతురాణాంతునదోషాయప్రకల్పతే॥ సేవేతవహ్నింశీతాళుఃస్వయముజ్జ్వాల్యభూమిప । స్వకీయమపిసేవేతతృణాగ్నింనకదాచన॥ పాదౌనతాపయేత్పృష్ఠంముఖంపార్శ్వేనతాపయేత్ । వాప్యాదీనామభావేతుఘటేనోద్ధృత్యకూపతః ॥ తస్మిన్నావాహ్యదేవేశంరవింకృత్వానిమంత్రితః । గంగేతియమునేచేతినదీరావాహ్యభక్తితః ॥ తేనస్నాయాన్నరోమాఘేఫలంప్రాప్నోతిపుష్కలం । పూర్వేద్యుస్స్నాయముద్ధృత్యకూపాత్తోయంఘటోద్ధృతం ॥ వాయునాతాడితంరాత్రౌతత్స్నానంగాంగముచ్యతే । తన్నాస్తిపాతకంకించిన్మాఘస్నానవతాంనృణాం ॥ పాపంవినశ్యతిక్షిప్రంమాఘస్నానకృతాంనృప । ధ్మాయమానంయథాహేమ వహ్నౌనిష్కల్మషంభవేత్ । తథానిర్మలతాంయాంతిమాఘస్నానేనమానవాః । ఆగ్నౌప్రతాపితంసర్వంయథాశుద్ధంభవిష్యతి॥ భవిష్యంతినరాస్సర్వేమాఘస్నానాత్తథానృప । దాహశక్తింస్వయంబ్రహ్మవహ్నౌనిక్షిప్తవాన్పురా ॥ పావనత్వంతథాతోయేసర్వేషాంప్రాణినాంప్రభుః । ప్రోక్షిపన్నిర్జరాస్సర్వేస్వస్వతేజాంసిసర్వశః ॥ మాఘమాసేవిశేషేణసర్వలోకహితాయతే । అగ్నిప్రవేశాద్భూపానాంసంగ్రామమరణాదపి ॥ గోబ్రాహ్మణార్థంమరణాచ్ఛరణాగతపాలనాత్ । అర్ధాం ఫలమేతేభ్యోమాఘస్నానాత్క్ష్మాభృతాం ॥ అహన్యహనిదాతవ్యాస్తిలాశ్శర్కరయాసహ । మాఘావసానేశ్రద్ధావాన్ షడ్రసాన్నేనసద్విజాన్ ॥ ప్రయాగమాధవాకారాన్భోజయిత్వామహీతలె । ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యంవిద్యాంపుష్టింయ

శశ్శ్రియం ॥ సౌభాగ్యమతులంరూపంపుత్రపౌత్రాదిసంతతిం । రూపలావణ్యమాధుర్యధైర్యగాంభీర్యసద్గుణాన్ ॥ శీలా
నుగుణ్యదాక్షిణ్యదయావినయశాలినీం । అప్సరఃప్రతిమాంసాధ్వీంస్త్రియమేతాదృశీంలభేత్ ॥ తైలాభ్యంగంమైథునంచనిషి
ద్ధస్యచభక్షణమ్ । చండాలపతితోదక్యానగ్నపాషండభాషణం ॥ అసంబంధప్రలాపంచఅసభ్యైస్సహభాషణం। గ్రామ్యో
క్తింపరిహాసంచపరాన్నంపరదూషణమ్ ॥ పరాపవాదంపైశున్యంపరరంధ్రవిచారణం । అసూయాంచపరేర్ష్యాంచపరదా
రావలోకనం ॥ చింతాంచపరదారేషుపరద్రవ్యాభిలాషతామ్ । స్మరణంపాపినాంచైవపాపానాంచైవచింతనమ్ ॥ ఏవ
మాదీనిచాన్యానిపరమర్మకరాణిచ । దేవతానిందనంచైవగోబ్రాహ్మణవినిందనం ॥ సంత్యజ్యప్రయతోభూత్వామౌనవ్రత
పరాయణః । అభీష్టదేవతాంధ్యాయన్బ్రహ్మాణంవాహరంహరిమ్ ॥ అగ్నింసోమంభాస్కరంచదుర్గాంవిఘ్నేశమేవచ। బ్ర
హ్మచారీజితక్రోధోనిత్యంస్వాధ్యాయతత్పరః ॥ జితేంద్రియస్సత్యపరోదయావాన్సత్యసంగరః। మాతాపితౄణాంశుశ్రూ
షుర్గురుపూజాపరాయణః ॥ సదాచారరతోదాంతస్త్రికాలందేవపూజకః । కృత్వైవంనియమంవిప్రోరాజావైశ్యస్తథేత
రః ॥ మాఘేయస్స్నాతిరాజేంద్రతస్యపుణ్యఫలంశృణు । బ్రాహ్మణశ్చహరేశ్శంభోరాకల్పమతిథిర్భవేత్॥ ఆతురోమానవో
మాఘేస్నానార్థంస్వాత్మనోద్విజం । కుర్యాత్ప్రతినిధింతస్యయోగక్షేమంప్రకల్పయేత్ ॥ ధౌతవస్త్రద్వయంశ్లక్ష్ణందేహ
ప్రావరణంతథా । దత్వాతుద్విపటీంశ్లక్ష్ణాముపానచ్ఛత్రకుండికాం ॥ దత్వాప్రతినిధింతంచభోజయేదాత్మనోగృహే। నై
కవ్యంజనసంయుక్తంగుడమధ్వాజ్యసంప్లుతం ॥ శర్కరాదధిగోక్షీరనానాఫలసమేధితం । కుటుంబభరణంతస్య కుర్యాద్ధా
న్యాదిభిస్తథా ॥ ఏవంప్రతినిధిఃకృత్వాస్నాపయేన్మృగభాస్కరే । సోపిస్వకృత్యంనిర్వర్త్యస్నానసంధ్యాదికంద్విజః॥ ప
శ్చాత్స్నానంప్రకుర్వీతపరార్థంప్రయతోన్వహం । తద్గోత్రశర్మనామాదిసంకల్ప్యచయథావిధి॥ తమేవమనసాధ్యాయన్
మంత్రస్నానపురస్సరం । దేవప్రార్థనసంయుక్తంతీర్థావాహనపూర్వకం॥అమాఘాంతంప్రయత్నేననియమేనసదావసేత్।
అంతేప్రతినిధిర్విప్రస్తస్మైసంకల్పపూర్వకం ॥ స్వకృతస్నానజంపుణ్యందద్యాదుదకపూర్వకం । ధౌతవస్త్రద్వయంచైవద్వి
పటీంచసదక్షిణాం ॥ వస్త్రాలంకారసంయుక్తాంసవత్సాంగాంపయస్వినీం । శీలలక్షణశోభాఢ్యాంస్నాతేదద్యాత్సదక్షి

ణాం ॥ ఏవంయస్స్నాపయేన్మాఘుబ్రాంహాణేనాత్మనేద్విజః । స్వయంకృతాదపిమహత్యధికంఫలమాప్నుయాత్ । శృణు
భూపపరంగుహ్యంమాఘస్నానస్యవైభవం ।సుకృతందుష్కృతంచైవపాపినాంధర్మిణాంతథా॥బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవైశ్యో
మాఘమాసంనిరంతరం । మాసోపవాసనియమంకృత్వాసంకల్పమేవచ ॥ జితేంద్రియోజితక్రోధోజితనిద్రోజితశ్రమః।సదా
మౌనీసదాధ్యానీజితరాగోవనీశయః ॥ తిలాదితిలహోమీచతిలదాతాతిలేశయః । దర్భపాణిఃదర్భశయఃత్రికాలం దేవపూ
జకః ॥ సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవఃపంచయజ్ఞపరాయణః । ఏవమాదిసమాచారోమాఘస్నాయీయథావిధి॥ మాఘాంత
రేతముద్దిశ్యగాంచదద్యాత్పయస్వినీమ్ । శాలివ్రీహించశాల్యంచబ్రాహ్మణాన్భోజయేద్వ్రతీ ॥ దత్వాతుదక్షిణాం తేభ్యో
యథాశక్తిదయాపరః । ఆశిషోవాచయిత్వాతాన్ అనుజ్ఞాతశ్చతైఃపునః ॥ కుర్వీతపారణాంపశ్చాద్బంధుభిః ప్రీతమానసః।
ఏవంయఃకురుతేమాఘంతస్యపుణ్యఫలంశృణు ॥ సత్యలోకేవిష్ణులోకేశివలోకేవసేద్వ్రతీ। సహస్రాక్షస్యలోకేచచతృష్వే
తేషుభూమిప ॥ ప్రత్యేకంసవసేద్ధర్మీకల్పానాంపంచవింశతిం । బాహ్యాంతర్మలనాశాయలోకానాంజ్ఞానసేతవే ॥ తుభ్య
మర్ఘ్యంప్రదాస్యామిదేహిమేస్నానజంఫలం । ఇతిదత్వారవేరర్ఘ్యంసమయేర్ధోదితేనృప ॥ మంత్రేణానేనచస్నాత్వామన
సాభాస్కరంస్మరన్ । నిశానిద్రాంప్రవిష్టాయమృతప్రాయాయదేహినే ॥ జ్ఞానపాత్రేనమస్తుభ్యం ప్రేరకాయస్వకర్మణే।
ఇమంమంత్రంసముచ్చార్యసకృత్స్నాత్వాజపేత్పునః ॥ సర్వతీర్థాత్మనేతుభ్యంనదీనవప్రహదాత్మనే । సర్వక్షేత్రాత్మనేతు
భ్యంసర్వాఘౌఘవినాశినే ॥ పరంజ్యోతిస్స్వరూపాయపరానందాత్మనేనమః । పవిత్రేప్రసవిత్రేచమాత్రేపిత్రేనమోనమః
జగతామాదిభూతాయమన్వాయానంతాయతేనమః । త్రయీశాయనమస్తుభ్యంత్రయీవిహారతేనమః ॥ మాఘస్నానేనమే
దేవయథోక్తఫలదోభవ । ఏవంయఃకురుతేస్నానంమాఘేమాస్యరుణోదయే ॥ భిత్వాబింబంరవేర్యాతితద్విష్ణోః పరమంప
దం । ఏవంవిధోమాఘమాసఃసర్వకామఫలప్రదః ॥ తస్మాదస్యైవమాఘస్యకేనమానేనవర్ణ్యతే । మాఘసంయోగవైశి
ష్ట్యాదేకాదశ్యధికాస్మృతా ॥ యాముపోష్యనరోయాయాద్ద్వాదశైకాదశీఫలం ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యపురాణే- మాఘమాహా
త్మ్యే-చతుర్వింశోధ్యాయః. ... ... *

వసిష్ఠః ॥ భీమసేనః పురా ధౌమ్యమపృచ్ఛత్స్వపురోహితమ్ । కుర్వంతి మనుజాస్సర్వే ఉపవాసం హరేర్దినే ॥ శివహోనప
పుః క్షీరం సర్వే వర్ణా ద్విజోత్తమ । ప్రహసంతి చ మాం సర్వే భుక్తం తు హరివాసరే ॥ బహ్వాశీ బహుభక్షీ చ ఇతి నిందంతి మాం న
చా । దుశ్శాసనాద్యాః కురవో మాం హసంతి విశేషతః ॥ ఏకాదశ్యాం విశేషేణ జఠరాగ్నిర్విజృంభతే । ఉపవాససహో నా
హం నితరాం తు ఉద్బలీయసీ ॥ క్షుధం నియమ్య యత్నేన బధ్వా జిహ్వామసూనపి । ఫలమూలాని సంప్రాశ్య లాజపిణ్యాకసక్తుకాన్ ॥
దధిక్షీరం ఘృతం పీత్వా కరోమి సముపోషణం । ఉపోష్యైకాదశీమేకామేకస్మిన్మాసి మే వద ॥ ఫలం ప్రాప్స్యామ్యసకలం ద్వాద
శైకాదశీఫలమ్ ॥ ఏకాదశ్యుపవాసస్య విధానం నియమం వద । భక్ష్యాని కాని పేయాని కాని స్వాదూని భూసుర ॥ ధౌమ్యః ॥ సాధు
భీమ మహాబాహో యత్పృష్టోహమిహ త్వయా । తత్తేహం సంప్రవక్ష్యామి త్వమిహైకమనాశ్శృణు ॥ మాఘస్య శుక్లపక్షే
యా భవత్యేకాదశీ శుభా । పుష్యనక్షత్రసంయుక్తా పుణ్యా వృద్ధికరీ నృప ॥ ఋతేపి పుష్యసంయోగాదుపోష్యా విష్ణుపక్షదా ॥ ఏకా
మేకాదశీమేనాముపోష్య విధివన్నరః । ఏకాద్యైకాదశీపుణ్యఫలభాక్స్యాన్న సంశయః ॥ ఏకా పుణ్యా మహాభాగా నరాణాం పు
ణ్యకర్మణామ్ । వినిహంతి మహాపాపాన్ కునృపో విషయం యథా । హిమం యథా సహస్రాంశురనర్థశ్చార్థసంచయమ్ । ప్ర
ఖ్యాపనాద్యథా ధర్మం సుతపో విషయాద్యథా ॥ ఆశిక్షయా యథా పుత్రో గావో గోపాలవర్జితాః । అవజ్ఞయా యథా శ్రా
ద్ధం కోపేన చ యథా తపః ॥ అనర్చితమసంకల్పం యథా శ్రాద్ధమసంస్కృతం । యథా కులమనాచారద్యథా విత్తమవర్ధనం ॥
అనామ్నాయాద్యథా వేదో యోషే వా సత్క్రియా యథా ॥ వైవాహికే యథా విప్రో వేదహీనో యథా ద్విజః । పతిహీనా
యథా నారీ సతిహీనో యథా గృహీ ॥ తథైవ హంతి పాపాని ఇయమేకాదశీ తిథిః । పంచపాతకినాం పాపం నహన్యాచ్ఛత్రిపు
ష్కరః ॥ నచాపి నైమిశం క్షేత్రం క్షేత్రం చ కురుసంజ్ఞితం । ప్రయాగో న గయా గంగా న రేవా న సరస్వతీ ॥ కావేరీ యమునా చై
వ దేవికా చ కథంచన । నాపర స్తీర్థసంఘాతో హరేర్దినసమః క్వచిత్ ॥ న దానం న తపో హోమో మౌనం చాన్యత్సుకృతం క్వచిత్ । నా
లం పాతకనాశాయ ముక్త్వైకం హరివాసరమ్ ॥ సకృద్వా ఉపవాసేన నశ్యంతే పాపరాశయః । ఏకతః పృథివీదానమేకతో హ
రివాసరః ॥ తులయేత్పృథివీదానాదధికో హరివాసరః । దశమ్యామేకభుక్తేన బ్రహ్మచర్యేణ వా నిశి । సుప్రీతో భగవాన్ ప్ర

హ్మాసర్వలోకపితామహః ॥ ఏకాదశ్యాముషఃకాలేస్నాత్వానిర్వర్త్యనైత్తికమ్ । ఔపాసనాహుతింహుత్వాబ్రహ్మాయ
జ్ఞంసమాప్యచ॥ఉపవాసంచకుర్వాణోవిష్ణుమంత్రమిమంజపేత్ । అద్యస్థిత్వానిరాహారోశ్వోభూతేపురుషోత్తమ। భోక్ష్యా
మిపుండరీకాక్షశరణంమేభవాచ్యుత ॥ ప్రమాదాదథవాలంస్యాద్ధరేకేశవమాధవ । వ్రతస్యాస్యచమేవిఘ్నోనభవేత్త్వత్ప్ర
సాదతః ॥ ఇతిసంకల్ప్యవిధివన్నియమేనసమన్వితః । వరాహరూపిణంకృష్ణంకృత్వాహేమ్నావసుంధరాం। ఉపలిప్తేశుచౌ
దేశేరంగవల్ల్యాపరిష్కృతే । చతుర్ద్వారవతీరమ్యేమంటపేకుసుమోత్కటే ॥ పూర్ణకుంభైశ్చతుర్దిక్షుశోభితేశుభలక్షణే ।
ముక్తావితానసంయుక్తేముక్తాదామపరిష్కృతే ॥ పుష్పమాలాపరిక్షిప్తైర్దర్పణచ్ఛత్రచామరైః । తస్మిన్మంటపికామధ్యేధా
న్యరాశింవినిక్షిపేత్ ॥ క్షౌమావృతంపూర్ణకుంభంతస్మిన్క్షౌమంనిధాయచ। తస్యోపరిన్యసేద్దేవంశ్రీయుతంచవసుంధరామ్॥
అష్టదిక్ష్వష్టధాన్యానివిన్యసేద్ద్రోణసంఖ్యయా ॥ యవవ్రీహితిలాన్మాషాన్ముద్గగోధూమశాలికాన్ । ప్రాగాదిదిక్క్ర
మేణైవశ్యామాకాంశ్చైవవిన్యసేత్ ॥ ఏవంవిధాయమధ్యాహ్నేపునస్స్నానంసమాచరేత్ ॥ మాధ్యందినంచనిర్వర్త్యవై
శ్వదేవాదికంతథా । నానావిధానిపుష్పాణిసంపాద్యతులసీమథ । పూజాద్రవ్యాణిసర్వాణిపూజోపకరణానిచ ॥ అసకృ
జ్జలపానంచసకృత్తాంబూలభక్షణమ్ । కందమూలఫలాదీనాంభక్షణంచదివాత్యజేత్ ॥ నిత్యస్యకర్మణోశక్తోఘృతంక్షీరంజ
లంఫలంప్రాశయేత్ప్రాణరక్షార్థమగ్నిపక్వంనభక్షయేత్ ॥ దీపయిత్వాభితోదీపాన్ఘృతవర్తిసమన్వితాన్ । ప్రాణానా
యమ్యసంకల్ప్యఆచార్యమభిపూజ్యచ ॥ ప్రతిష్ఠాబింబయోఃప్రాణాన్పూజయేద్ధ్యానపూర్వకమ్ । నానాబీజానిరత్నాని
పూర్ణకుంభేవినిక్షిపేత్ ।ఆవాహనాదిదీపాంతంపూజయిత్వాతతోర్చయేత్ । మత్స్యాయతేనమఃపాదౌకూర్మాయేతితతః
కటిమ్ ॥ వరాహాయనమోనాభింనారసింహాయచోదరమ్ ॥ వామనాయనమోబాహూకంఠంరామాయతేనమః। రామా
యేతిముఖంపూజ్యఫాలంరామాయతేనమః ॥ నమోనంతాయమూర్ధానంకేశాంతంకల్కినేనమః। దశాంగంపూజయిత్వైవ
వంవాసుదేవాదికాన్యజేత్ ॥ ఆత్మానమంతరాత్మానంపరమాత్మానమేవచ । జీవాత్మానంయజేద్దిక్షుప్రదిక్షుచయథా
క్రమమ్ ॥ పునర్ధూపంచదీపంచనైవేద్యంచనివేదయేత్ । హస్తోద్వర్తనతాంబూలముఖగంధంనివేదయేత్ ॥విచిత్రగంధమా

ల్యానివస్త్రాణ్యాభరణానిచ । సంపూజయేద్ద్వాదశభిర్నామభిః కేశవాదిభిః । దేవస్యస్తోత్రపఠనైఃపురాణశ్రవణేనచ। విద
ధ్యాజ్జాగరంరాత్రౌపుణ్యశ్రవణకీర్తనైః ॥ ప్రాతర్నిర్వర్త్యకర్మాణిపూర్వవద్దేవమర్చయేత్ । సమ్యగారాధ్యదేవేశంయ
థావిభవవిస్తరమ్ । ప్రణమ్యబహుశోభక్త్యాప్రార్థయేత్స్వమనోరథమ్ । ఆచార్యంపూజయిత్వాథతస్మైదద్యాచ్చభక్తి
తః ॥ బింబంకుంభంతథాక్షౌమంధాన్యాన్యన్యానిసర్వశః । ఆచార్యాయవ్రతీదద్యాత్ యథాశక్తిసదక్షిణామ్ ॥ పశ్చాత్తు
పారణాంకుర్యాదేషధర్మస్సనాతనః । ఏవంతుకుర్వతోభక్త్యావ్రతమేతచ్ఛరీరిణః॥ భస్మీభవత్యశేషైనస్తమస్సూర్యోదయే
యథా । ఏవంకురుష్వకౌంతేయద్వాదశైకాదశీఫలమ్ ॥ వసిష్ఠః ॥ ఇతిధౌమ్యవచశ్శ్రుత్వాభీమసేనఃప్రసన్నధీః । కరిష్య
ఇతితంనత్వాసంప్రాప్తేహరివాసరే ॥ మాఘమాసేశుక్లపక్షేప్రాతస్స్నాత్వాయథావిధి । నిర్వర్త్యనైత్యికంకర్మధౌ
మ్యోక్తవిధిమార్గతః ॥ కృత్వావరాహపూజాంచయథావిభవవిస్తరమ్ ॥ సహస్రైవపురోద్యానంగత్వాథసుసమృద్ధిమత్ ।
సలక్షంనారికేళానాంద్విలక్షంకదళీఫలమ్ ॥ పనసానాంసహస్రంచపుండ్రేక్షూణాంశతంశతం । నివేద్యవిష్ణవేసర్వం తద్భ
క్త్యావనాతిస్పృష్టవాక్ ॥ బడబానలవత్తీవ్రంజఠరాగ్నింసహక్కదమ్ । రాత్రౌజాగరణంకృత్వాతదారాభ్యజనార్దనమ్ ।
సంపూజ్యవిధివన్నత్వాసంప్రార్థ్యస్వమనోరథమ్ । పునఃప్రభాతేసంపూజ్యకృత్వాదానంయథాబలమ్ ॥ చకారపారణాం
భీమోభక్ష్యభోజ్యాన్నపర్వతం । తదాప్రభృతిలోకేసాభీమైకాదశీసంజ్ఞికా । మాసానాంపరమోమాఘస్తస్మాన్మాఘస
మోనహి । సర్వఏవశుభఃకాలఃసర్వదేశస్తథాశుచిః ॥ సర్వేపిదానపాత్రాణిజలంసర్వంచపాపహృత్ । సర్వంద్రవ్యందా
నయోగ్యంమకరస్థేదివాకరే । యథాశ్వమేధోయజ్ఞానాంనగానాంహిమవాన్యథా। వ్రతానాంతుయథాసత్యందానానా
మభయంయథా ॥ ప్రాణాయామశ్చతపసాంమంత్రాణాంప్రణవోయథా। ధర్మాణామప్యహింసాచయోషితాంశ్రీర్యథా
వరా ॥ యథాత్మవిద్యావిద్యానాంగాయత్రీఛందసామివ । సర్వేషాంశివభక్తానాంయథానారాయణఃపరః । వైష్ణవా
నాంయథాశంభుర్ధేనూనాంకామధుగ్యథా । సర్వేషామపిపాత్రాణామాహితాగ్నిర్యథావరః ॥ తథాసర్వేషుపుణ్యేషు
మాఘస్నానంవిశిష్యతే ॥ గరుడాలోకమాత్రేణఫణినోనిర్విషాయథా । నిష్ప్రభాణితథైనాంసిమాఘమాసస్యవైభవాత్

వ్యసనై రభిభూతస్యధనహీనస్యపాపినః । మాఘమాసోగతి స్తస్యగతిరన్యానవిద్యతే ॥ చంద్రహీనాయథారాత్రిః సూర్యహీనంయథానభః । గౌర్యథాక్షీరహీనాచజలహీనంయథాసరః। అంబుహీనోయథాకూపోహ్యప్రసూతాయథాంగనా॥ తథైవ తేమనుష్యాశ్చమాఘస్నానవివర్జి తాః ॥ అనయాసంపదోయద్వన్మఘాయద్వదదక్షిణాః । జీవహీనోయథాదేహో మాతృహీనోయథాశిశుః ॥ విద్యాహీనోయథావిప్రోవి త్తహీనోయథాద్విజః । తథైవ తేమనుష్యాశ్చమాఘస్నాన వివర్జితాః ॥ జీవన్నపిమృతోమ ర్త్యఃసమర్థోపిసవై జడః । చక్షుష్మానపిసోంధస్స్యాత్ జ్ఞానవానపిమూఢధీః ॥ శ్రుతవానపిమూర్ఖస్స్యాద్యోయాఘేననిమజ్జతి । త్రిదినం త్వేకభు క్తస్తుదివాన క్తంత్రిరాత్రికమ్ । అయాచితాశీత్రిదినంత్రిదినంచోపవాస్యపి। ఏవంద్వాదశమాత్రంచమాఘమాసే వ్రతంచరేత్ ॥ దత్వాభుక్త్వా తతోవిప్రోబ్రహ్మభూయాయకల్పతే । అశుభైఃకర్మభిగ్రస్తోమజ్జమానోభవార్ణ వే ॥ పతతోనిరయేమర్త్యాన్మాఘస్సంతారయేద్ధ్రువమ్ । అకామోవాసకామోవాయోమాఘేస్నాతిమానవః ॥ తస్యధ్రువంబ్రహ్మలోకఃకిముభ క్తిమతాన్నృణాం । మహాన్ జలాశయోయస్మిన్ దేవఖాతహ్రదోనదీ ॥ సరాంసిసరితశ్చైవపుష్కరిణ్యోతినిర్మలాః । సముద్రగామహానద్యస్స ప్తజన్మాఘనాశనాః ॥ బ్రహ్మలోకస్తుసర్వేషాంలోకానాము త్తమోయథా । తథాసర్వేషుపుణ్యేషుమాఘమాసోమహోదయః ॥ మకరంసముపేయుషిభాస్వతియోవిమలేపరిశీతలబాహ్యకేజలే । శివకృష్ణహరేతినిమజ్జనకృత్త్రిదశీముఖపత్రలతాంవిలిఖతి ॥ మాఘమాసస్యమాహాత్మ్యం మయావక్తుంనశక్యతే । యత్రసాచావతరతిశివరాత్రిశ్శివప్రియా । కేనవావర్ణ్యతేమాఘఃశివాఖ్యాతుచతుర్దశీ ॥ యత్రావతారంకురుతేకైలాసపదదాయినీ । మాఘాత్యయేరుద్రచతుర్దశీతికాచి త్తిథిర్దుష్కృతకల్మషఘ్నీ ॥ వ్యాజేనకేనాపికృతోపవాసంనినాయకైలాసపదంపుళిందం ॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-పంచవింశోధ్యాయః. ... ... *

వసిష్ఠః ॥ శృణురాజన్ ప్రవక్ష్యామిశివరాత్రివ్రతంతప । వ్రతానాము త్తమంసాక్షాచ్ఛివలోకైకసాధనమ్ ॥ మాఘఫాల్గుణయోర్మధ్యేకృష్ణపక్షచతుర్దశీ । శివరాత్రిరితిజ్ఞేయాసర్వపాపప్రణాశనీ ॥ కృతోపవాసాయేమర్త్యాశ్శివమర్చంతియేనరాః ॥ బిల్వపత్రైశ్చతుర్యామంతేయాంతిశివతుల్యతామ్ । నతపోభిర్నదానైశ్చనచజప్యసమాధిభిః॥ప్రాప్యతేతత్ఫలంరాజ

నోపవాసమఘాదిభిః । గుహ్యాద్గుహ్యతమంలోకే వ్రతమేతచ్ఛివప్రియమ్ ॥ త్వయాపిఖలుసర్వత్రనప్రకాశ్యమిదంవ్రతమ్।
భూధరాణాంయథామేరుస్తేజసాంభాస్కరోయథా । ద్విపదానాంయథావిప్రోకపిలాచచతుష్పదాం ॥ జప్యానామివ
గాయత్రీరసానామమృతంయథా । పురుషాణాంయథావిష్ణుః స్త్రీణాంయద్వదరుంధతీ। శివరాత్రివ్రతంతద్వద్వ్రతానా
ముత్తమంతథా । శివరాత్రిమహావహ్నిర్భవానిలసమన్వితః । దహత్యవారితోవేగాచ్ఛుష్కార్ద్రంకల్మషేంధనమ్। ఘోరా
వైతరణీయాస్రక్ప్రవాహామిషకర్దమా ॥ సాపిక్షీరవహాతేషాంమధుపాయసకర్దమా । పురాభూదంకిలోనామలుబ్ధకశ్శా
కలేపురే ॥ ప్రాంతేదేశస్యరౌద్రాత్మాసదారశిశుధారకః । కుచేలోమలదిగ్ధాంగోరక్తార్ద్రకరజస్సదా ॥ రక్తాక్షోనిరను
క్రోశోజనభక్షోవికారవాన్ । అనన్యజీవనోమాంసైఃపుత్రదారాత్మపోషకః।సకదాచిద్ధనుష్పాణిఃకృష్ణాంగఃకృష్ణకంచుకః॥
బద్ధగోధాంగుళిత్రాణోజరావర్జితమూర్ధజః ॥ మృగయుర్మృగయాశీలోవిషదిగ్ధశిలీముఖః। జగామకాననంఘోరంసజలాం
బుదసన్నిభమ్ ॥ బహువృక్షసమాకీర్ణంనానావ్యాళసమాకులం । కపిత్థాశ్వత్థవానీరప్లక్షాంకోలకసమ్మితం॥ చిరిబిల్వమహా
బిల్వగుల్మశల్మలిసంకులమ్ । కపోతపోతకాకీర్ణంతుంగగుగ్గులపాదపమ్ ॥ తత్ప్రవిశ్యమహాఘోరమేకాకీగతసాధ్వసః॥ మృ
గపాదాంకితేమార్గేమార్గయామాసలుబ్ధకః ॥ కోలశల్యరురుద్వీపికృష్ణసారశశాదయః। వీక్ష్యవిభ్యతితంభీమంభూతాస్సీవో
గ్రమంతకమ్ ॥ క్వచిచ్ఛ్వాపదసంచారేవితత్యాధ్వనివాగురే । శ్వాపదాన్ కాలయామాసనానాదగ్భ్యోభయంకరః॥ వా
యునాప్రతికూలేనగోపయన్ గంధమాత్మనః । విశ్వాసాయవిహంగానాంక్వచిద్గాయతిసుస్వరమ్ ॥ క్వచిత్కూటంక్వచి
త్పాశంక్వచిద్యంత్రంవిభేదనమ్ । చరిత్వాపినేచాసౌబభూవవిఫలశ్రమః ॥ధావన్విషమభూభాగేదృశ్యాదృశ్యప్లుతంశశమ్ ।
దండహస్తఃక్వచిద్దూరాద్దృష్ట్వాసౌపర్యతప్యత ॥ తతశ్చిరమసౌభ్రాంతఃకాననేమృగలుబ్ధకః । ఉపాయాన్ వివిధాన్ చైవ
కృత్వామృగజిఘాంసయా॥ విధాయగూఢమాత్మానంతతస్తస్మిన్ చిరంవనే। అదత్వాస్వేష్టమూఢత్వోవివేశాస్త్రాభ్రమం
దిరమ్ ॥ తతస్సంధ్యాభవద్భానోఃకిరణైఃకుంకుమారుణైః । ఉర్వ్యంత్యాశాపఘూర్ణమ్యాంసద్యోమాలిన్యమావిశత్॥ నిస్స
మీరంగళన్మాల్యంలీనమూకమృగద్విజం । సదదర్శాచలత్పర్ణంప్రసుప్తమివకాననం ॥ తద్దృష్ట్వాకాననంఘోరంధ్వాంతభూ

సరభూతలం । నిశాంప్రాప్తతమిస్రాంచవ్యాధశ్చింతాంసమావిశత్ । భ్రాంతమేతద్వనంసర్వంసకలంనాసరంమయా। సవి
తాస్తంగతోరాత్రిస్సంప్రాప్తాతమసావృతా ॥ మంధీభూతాతమిస్రేణదృష్టిర్దూరంనసర్పతి । కుతోవాద్య మృగాంకేచి
ద్బాణమార్గాభవంతిమే ॥ నైషావాకిమరణ్యానీమందతావామమేతిసః । సందిదేహాధచుష్పాప్తా వ్యసుకృతీవదురన్వయే॥
కింకరోమిచసంప్రాప్తేగృహంయామినయామివా । ఇతఃకించిదనాదాయమయాగేహంగతేనకిం ॥ నద్రష్టుముత్సహేబాలౌ
బుభుక్షాపరిపీడితౌ । పునర్యత్నంకరిష్యామిహంతుమేవమృగానహమ్॥ఇత్యాలోచ్యసమీపస్థందదర్శాసౌజలాశయమ్॥ప్రాం
తేచాస్యమహాబిల్వంబదరీషండమధ్యగమ్ ॥ పురాతనంమహాబిల్వంమూలాల్లత్యతసుర్మహత్। మృగానత్రహనిష్యామీపా
నీయంపాతుమాగతాన్ । ఇతికృత్వామతింవ్యాధోనిశ్చలోఘోరదర్శనః । పునర్నవసమారంభస్తంబిల్వమభితోయయౌ॥ త
మాసాద్యమహాబిల్వంఘనపల్లవశాఖినమ్ । నిరస్యకంటకాంస్తత్రస్వమావాసంచకారసః ॥ బాణమేకంసమాదాయశేషా
నాదాయభూతలే । ప్రేంఖైకజానురాసన్నస్తస్థౌతత్రైకమానసః ॥ అనేనచనవిజ్ఞాతమాసీత్తత్రపురాతనం । శ్రీకంఠం
లింగమవ్యక్తంశ్రీఫలస్యోపకంఠతః ॥ తత్రరాత్రావవశ్యాయజలసంక్లిన్నమూర్ధజః । అస్తనిద్రోనిరాహారోనిశ్చలశ్శంభుసన్ని
ధౌ ॥ బభంజబిల్వపత్రాణిదృష్టిరోధీనికృత్స్నశః । పతిత్వాయానిపత్రాణిశివలింగోపహారతాం ॥ సబుభుక్షుస్తువ్యాహా
రాత్రౌజితనిద్రామిషాశయః।నిశ్చలోబకవత్తస్థావీక్షమాణోజలాశయం॥తత్రరాత్రౌతమస్యంధేజాగ్రతోద్వితయంవనే॥శివ
స్త్రైలోక్యదర్శీచలక్ష్వ్యదక్షీచలుబ్ధకః ॥ శివశ్చశివరాత్రిశ్చశ్రీఫలస్యతుచాంతికే।భంజనంబిల్వపత్రాణాంపతితంలింగమూర్ధని॥
వ్యాధస్యచామిషాభావాదుపవాసోప్యజాయతరాత్రౌమృగవధాసక్త్యాజాగ్రతశ్శివసన్నిధౌ ॥ ఉపవాసాంగభూతస్యఅట
నంతస్యచాభవేత్ । కాకతాళీయన్యాయేనతత్రతస్యాభవత్కిల ॥ వ్యాధస్యచగృహేభార్యాకథంచత్పుత్రపోషణం । కృ
త్వాప్రతీక్షమాణాతుక్షాపయామాసవాసరం ॥ పాదస్థానేశిశుంకృత్వాక్రోధేనాదాయచాపరం । మంచకస్థానిశీథేసా
గతంవ్యాధంశుశోచహా ॥ భుక్తవేళాగతాతస్మిన్వనంయాతేదివాగతం । శర్వరీచగతప్రాయాకుతోనాయాతికాననాత్ ॥
కృతోపవాసినాసన్నేకాననేచాలసూనునా । కదాచిన్మమనాథేనరజన్యాంనబహిఃస్థితమ్ ॥ కిమాధాయతరుస్కంధేదత్త

దృష్టిఃకురంగకేదష్టోనిసృత్యవల్మీకాదహినాఘోరరూపిణా ॥ వంచిత్వాకింనుతస్మిక్తంబాణమేత్యతరస్వినా । ఆక్రాంతఃప్రౌ
ఢసింహేనసద్యోవ్యాకులతాంగతః ॥ విలప్యవివిధానాచోప్రాపదుఃఖాత్తిపాతుయం । అథమేరుతటాదర్కఃకించిదుత్తర
తఃక్షణాత్ ॥ తమఃపయోధిమాచమ్యకుంభయోనిరివోత్థితః । వ్యాధోపితతఉత్థాయహ్యావరోప్యశరాసనం ॥ జాగరిత్వాని
శాంకృత్స్నాంప్రతస్థేసగృహమాత్మనఃగచ్ఛన్నేవసమాయాంతీందదర్శసధృతాత్మజామ్ ॥ పథిభార్యాంతదాలోక్యపునస్సం
జాతజీవికాం । బాలకాన్సంపరిష్వజ్యభార్యాంచాభాష్యలుబ్ధకః ॥ గత్వాగేహంయథాతృప్తోబభుచేసహధారకైః ॥ పాప
ధీభిరలక్ష్యేణపార్శ్వస్థేనబలీయసా ॥ భూతాన్సంహరతానేనమృత్యునాసోఽప్యగృహ్యత । మృతఃకాయాంతరంప్రాప్యద
దర్శాంబురమేచకాన్ । యమదూతాన్మహాకాయాన్దండపాణీన్పురఃస్థితాన్ । స్యందనాత్తుగభీరాంస్తాన్దృష్ట్వాతాన్
దీప్తతేజసః ॥ వ్యాధస్యహసాత్రాసాద్వేపథుస్సమజాయత । నీయతాంబధ్యతాంపాపోవధ్యతాంఛిద్యతామయం ॥ సం
రంభస్సుమహానాసీద్దూతానాంజల్పతామపి । అథైకఃప్రాహసంరంభాదినద్యాంభోదసన్నిభః ॥ అహోయూయంనజానీ
థవ్యాధస్యాస్యవధోచితం । అత్యంతశల్మలీరేషభుక్త్వావజ్రాగ్నివాలుకాన్ ॥ పీత్వాతైలంప్రతప్తంచశ్వేతామంగారరాశి
షు । ఇతిజల్పత్సుభూతేషుక్రూరమన్యోన్యవాదిషు ॥ ప్రభాసయంతోగగనంశివాజ్ఞాంవిజ్ఞానవిద్యాధరతుల్యరూపాః । చం
ద్రాభమాదాయతతోవిమానంసమాగతాఃశంభుగణాఃపురస్తాత్ ॥ తేనీయమానంతునిరీక్ష్యమగ్నవ్యాధం రుదంతంయమ
కింకరాణామ్ ॥ దూతానపోహ్యాహితదివ్యరూపంవ్యాధంవిమానాధిపతింవిచక్రుః ॥ ఔద్ధత్యమేషాంతు విలోక్యదూతా
వ్యాధంవిమానేచవిరాజమానం । నిర్వాపితాంగారసమానరూపాఃపరామృశంతఃపథితానవోచుః ॥ క్వాముంగృహీత్వా
నయతాస్మదీయంకేకస్యకస్మాదితివోనవిద్మః । ఇంద్రస్యవిష్ణోర్వరుణస్యరాజ్ఞఃశంభోరుతాహోధనదస్యయూయమ్ ॥ ప్రత్యే
కమస్మాభిరసౌపురస్తాత్కాలంమహాంతంనరకేషుపాత్యః । వ్యాధంపురానేష్యథకస్యలోకమేనంవిమానాధిపతించకృత్వా ॥
బ్రూతాస్యపుణ్యంయదివేత్థయూయంవ్యాధస్యహింసానిరతస్యకించిత్ । ఉల్లంఘ్యవేలాంచరతస్తుదైవీంసుఖాయజాయేత
నకామచారః ॥ నాద్యాపివేధావిదధాతితంయఃకాలవ్యలీకంకురుతేబలేన । తస్మాచ్చ్యుతామేషనయామదూతా శ్శిరాంసివః

పాతయితుంభవానపి । శ్రుత్వేతినాచోయమకింకరాణాంసుదుస్సహాః స్తీవ్రవిషాగ్నికల్పాః । నిగృహ్యకోపంవినయానురూ
పంప్రత్యూచురేనాన్ప్రమదామహాంతః ॥ ససర్జయోదిత్యువిభుర్మహేంద్రప్రేతాధిపాంభఃపతిరాజరాజాన్ । తమేవజానీ
థనదేవదేవంకేదాసదాసాస్సపదిభ్రమోయమ్ ॥ స్రష్టారమాదౌస్సృజతిస్వయంయఃకాలస్యకాలోభవతిక్షణేన । ఇత్యేవ
ముక్తాః ప్రమదామహాంతోప్రత్యేత్యదూతాన్ప్రథమంక్రమేణ ॥ తతఃస్ఫురత్కోపవివృత్తనేత్రాస్స్మృత్వాశివాజ్ఞాంవిధివం
ద్యమానాం । ఆచ్ఛిద్యతేభ్యఃపరిఘైస్తదీయైస్తైస్తానేవహంతుంప్రమదాఃప్రవృత్తాః । యఏవతత్రోచ్ఛ్వసితఃప్రదర్పాత్సఏవ
చేతైర్నిహతఃపురైవ । ప్రఘాతదత్తైఃపరిఘప్రహారైఃస్రోతస్సురక్తంసతతంశిరస్సు । వ్యాఘ్రాలయంతత్యజురేవదూతాః
మార్గేనిలీనానిహతాభవంతి । విభిన్నగాత్రారుధిరంవమంతఃసంధ్యాపయోదాఇవలోహితాంగాః ॥ హతాహతాఇత్యని
శంవదంతస్తేధర్మరాజస్యపురోనిపేతుః ॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే-షడ్వింశోధ్యాయః. ... *

వసిష్ఠః ॥ సభాయాంధర్మరాజస్యమృత్యుఃకాలాంతకస్తథా । రోగోరాగస్తథాయక్ష్మకుష్ఠాద్యావ్యాధయోఖిలాః ॥
జ్వరశీతోష్ణమాహేంద్రదారిద్ర్యంవిస్మృతిస్తథా । కామఃక్రోధస్తథాలోభమోహాహంకారమత్సరాః ॥ క్షుత్పిపాసేశ్ర
మశ్శోకనిద్రాతంద్రీనృతంకలిః । యత్రపాపాదయోన్యేపిమూర్తిమంతఉపాసతే ॥ తథాసస్తర్షయస్తత్రధర్మాధర్మవిచార
కాః । చిత్రగుప్తోలిఖత్యత్రయావదత్రశుభాశుభమ్ ॥ తందృష్ట్వాదృష్టపూర్వంతుకింకరాణాంపరాభవం ॥ చుక్షుభేసకలో
లోకఃపర్వణీవమహార్ణవః ॥ సాసభాకులితాదూతైఃప్రోతశ్శోణితబిందుభిః । మేఘవాతైరివోద్ధూతైస్తుంగసాలావళీయథా ।
ప్రేతరాజఃప్రకృత్యేవప్రాణినామతిభీషణః । రుషితస్తుస్వకాలాద్యైస్సదుష్ప్రేక్ష్యఇవాభవత్ ॥ భృకుటీకుటిలేతస్యచక్షు
షీచపరిభ్రమత్ । మూర్తిమానివసంరంభఃప్రాదురాసీత్తదాముఖే ॥ తతస్సంక్రుద్ధమాలోక్యజ్వలంతమివతేజసా । చిత్రా
ర్పితేవనిష్పందాసాసభాసభయాభవత్ ॥ అథపప్రచ్ఛతాన్దూతాన్లోహితానివతేజసా । ధర్మరాజోభృశంక్రుద్ధోనిర్ద
హన్నివతేజసా ॥ సమాశ్వస్యథహేదూతాః కేనయూయంపరాజితాః । దేవాసురమనుష్యేషుగంధర్వేషుసురేషుచ ॥ రక్షో
భూతపిశాచేషుకఃప్రతీపంసమాచరేత్ ॥ హంతుంతమభిధావంతోమృత్యుఃకాలాంతకాదయః । విస్రబ్ధంమమతత్సర్వం

కథ్యతాంయేనయత్కృతమ్ ॥ తదాతందోషముద్దిశ్యసంహారామిభవద్విషః ॥ దూతాః ॥ దేవాకర్ణయవృత్తాంతంధర్మ
రాజప్రసీదనః । గతాస్మ స్వ్యాధమానేతుంచిత్రగుప్తాభిచోదితాః ॥ తంపాపనికరాక్రాంతంవ్యాధమాదాయసత్వరమ్ ।
యావత్ప్రచలితాదేవతావత్పశ్యామఖేచయమ్ ॥ నిరతాభ్రాద్దివాకాశాదంతరిక్షేందుమండలమ్।తతోవిధూయనస్సర్వాన్
హస్తానాచ్ఛిద్యతేగణాః ॥ విమానేవ్యాధమారోప్యప్రస్థితాదిశముత్తరామ్ । అథతాననుధావంతోవ్యాధనిర్బంధకారిణః॥
ఆచ్ఛిద్యపరిఘైరేవప్రమథైనిహతావయమ్ ॥ పరిఘైరాయసైరస్మాన్నిఘ్నంతిబలదర్పితాః । వదంతఃపరుషావాచోదాసదా
సాఇతిప్రభో ॥ పరిఘాఘాతభిన్నానిపశ్యదేవశిరాంసినః ॥ త్వయినాథేహతాదుష్టైరనాథాఇవతైర్వయం॥ ఇత్యాకర్ణ్య
వచస్తేషాంధర్మరాజోమహాబలః । చిత్రగుప్తంసమీపస్థంప్రపచ్ఛాకులమానస ॥ యమః ॥ చిత్రగుప్తమమాచక్ష్వవ్యాధఃపు
ణ్యంచకారకిమ్ । యస్తైర్విమానమారోప్యనీయతేశంకరాలయమ్ ॥ చిత్రగుప్తః ॥ నదేవధర్మకార్యేషుకథాస్తస్యదురాత్మ
నః । ధర్మనాపిలోకేభ్యోనియతంశ్రుతిగోచరమ్ । వ్యాధస్యనిఘ్నతస్తస్యసదామృగగణాన్బహూన్ । నిత్యంపాపానిసం
ఖ్యాతుంతస్మిన్వ్యాకులతాంగత । ఇమానినిత్యఘోరాణిభూరీణినరకానిచ । సోఽథవ్యాయాతనాయత్రచిరంతేన దురాత్మ
నా ॥ యమః ॥ ఉత్తిష్ఠపట్టమాదాయముద్రాదండంచమామకమ్ ॥ చిత్రగుప్తసమందూతైఃరభియామోహరాలయమ్॥కు
తోమేనిహంతావ్యాధోనీయతేదూతకాస్తథా । ఈశ్వరస్యపురోబ్రూమోమయంయస్యాధికారిణః ॥ తతఃకజ్జలశైలాభమా
రుహ్యామహిషంయమః । ప్రయయాశాంకరంధామసానుగస్సానుమానివ । నందినావేదితోద్వారిప్రవిశ్యసురసంసది । నీల
కంఠంప్రణమ్యాసౌభేజేనిర్దిష్టమాసనమ్ ॥ తత్రబ్రహ్మేంద్రవైకుంఠవహ్న్యాద్యాస్త్రిదశోత్తమాః । గంగాద్యాస్సరితశ్చైచ
వహిమవత్ప్రముఖాచలాః ॥ గంధర్వాద్యాస్తథాయక్షాశ్చారణాద్యాస్తథైవచ । ఏతైరన్యైశ్చబహుభిఃసాసభాశోభితా
భవత్।తత్రాధికృతవార్తాసునివృత్తాసువినీతవత్ । అథోవాచయమశ్శంభోఃకటాక్షేపచోదితః ॥ నమస్తేదేవదేవేశనమ
స్తేభక్తవత్సల । ప్రసీదసర్వదేవేశవిజ్ఞాప్యంశ్రూయతాంమమ ॥ అధికారేనియుక్తాస్మఃత్వయాదేవసురాసురాః । విధేవిధే
హిభూతానివిష్ణోపాహిజగత్రయం । అధికారేధికారేచతదాదేవసురార్చిత । ప్రవర్తితాస్త్వయందేవత్రైలోక్యస్థితికార

ణాత్ ॥ తథాప్రభృతిదేవేశత్వయాదత్తవరాఃప్రభో । యథాసమధికారేషుమర్యాదాంపాలయామహే ॥ వదంతీహప్ర
తందేవాఏతత్సత్యమితిశ్రుతిః । తస్మించరాచరంసత్యేజగదేతత్ప్రతిష్ఠితమ్ । సత్వంసర్వేశ్వరోభూత్వాసత్యభ్రష్టోయ
థాస్వయం । బ్రంహాదీనాంతథాన్యేషాంకోహేతుస్సత్యపాలనే । సత్యేతుప్రళయంయాతేసకలస్థితికారకే । మన్యేదేవ
జగత్సర్వంసహసాత్యనువేష్యతి॥ ఇమాదేవవినాసత్యంభవేతాంవిశ్వలోచనా । సూర్యాచంద్రమసౌరాహురకాలేకబళద్వ
యం । లోకేనాపివినాసత్యంవిధాయాకాండచండతాం । సంహరేతాంజగంతీమామిళితౌపవనానిలౌ ॥ పృథుబాహూశ్చ
కల్లోలైస్త్యక్తవేలోమహార్ణవః । సంప్లావయేతతావత్తుయావద్బ్రంహాండమండలం । కులాద్రిదిగ్గజానంతవరాహకమ
ఠోరగాః । వినాసత్యమియందేవీధాత్య్రధోధోవసుంధరా । ఆకాశేచఘనధ్వాంతేనసూర్యేందుతారకే । మన్యేదేవజ
గత్సర్వసహస్రాత్షయమేష్యతి॥ అస్త్యేవకాకీచరక్ దేవఅకాలప్రళయేభవాన్ । నాకాధిరంచహదేవశక్తోహంకర్తుమీశ్వర॥
ప్రసాదోయత్రతేతస్మైప్రయచ్ఛేధాఇతిబ్రువన్ । పురాచిక్షేపసంక్రుద్ధోనుద్రాదండపటౌయమః । ధర్మరాజేబ్రువత్యేవం
సంరంభపరుషాక్షరమ్ । జీవితేజాతసందేహాసాసభాభయకంపితా ॥ శ్రుత్వైవంవచనంతస్యస్మితంకృత్వామహేశ్వరః।
శృణ్వతాంసర్వదేవానాంవైవస్వతమభాషత । కఃక్రమేణకృతీయాయాదమునాయమునాగ్రజ ॥ యేనాభిభూతాభూభాగే
భూరిణాచభవాదృశః । సంరంభేణసమాయుక్తోనార్హసేవక్తుమీదృశమ్ ।యతోజాతంమనోభీతంసప్రసాదంసభాసదామ్ ।
మయిత్రాతరిసర్వేషాంఅకాలేప్రళయంకథా ॥ కథమస్మిచ్యుతస్సత్యాత్ పట్టదండౌకుతస్త్యజౌ॥ యమః ॥ కింపట్టేలిఖితేత
త్రదండోయంక్వచపాత్యతామ్ । దేవదేవమహాపాపోహ్యనీతశ్చభవద్గణైః । లుబ్ధకోదేవసర్వేభ్యోమహాపాపతమోహి
సః । యావజ్జీవంజీవఘాతీపరమాంసాత్మపోషకః ॥దుష్టాత్మానిరనుక్రోశసర్వలోకవిగర్హితః । నశ్రుణోద్ధర్మనామానిచిత్ర
గుప్తోయథాహమామ్ ॥ కింకరాణాంశిరోభిత్వాపరిఘైరాయసైర్ధృతైః । సర్వకామయుతస్సోమంవిమానేస్థాపితోగణైః
కృతంస్నానంకిమేతేనమాఘమాసిబహిర్జలె । కింయష్టారాజసూయేనవాజపేయేనవాపునః ॥ అప్సరోగణసంకీర్ణెవిమానే
యేనరాజతె । స్వయందేవోయతోతుష్టఃపాపానామపిదేహినామ్ ॥ నిరనుక్రోశతాంగత్వాహంతాస్మికిమహంప్రజాః।

అతస్త్వ్యక్తాధికారస్యకిందండేనపటేనమే ॥ స్థాస్యామిసోఽహమత్రైవభవత్పాదాబ్జసేవకః ॥ ఈశ్వరః ॥ యత్తేనాచరితం
పుణ్యంకాననేమృగజీవినా । ధర్మరాజనజాతిహచిత్రగుప్తస్తదస్యవై॥ శివరాత్రిముపోష్యాసౌబిల్వపత్రైశ్శివార్చనమ్ । కృ
త్వాజాగరితారాత్రిస్తేనేదంఫలమాప్తవాన్ ॥ అపనియ్యాతనుంప్రార్వాంపాపధాతుమలీమసామ్ । శివరాత్రిర్హృతాశేన
వ్యాధోనీతస్సువర్ణతామ్ ॥ చిత్రగుప్తః ॥ శివరాత్రింవనేవేదనచదేవపురఃస్థితమ్ । బభంజబిల్వపత్రాణిశ్వాపదాలోకహే
తునా ॥ నతుపత్రైరయంశంభురర్చయామీతిచేతసా । బాణంసంధాయకోదండేహంతుకామోమృగానయమ్ । సజాగ
రంనిశాంకృత్వాస్వంమాంసాభావాదుపోషితః । నాస్యదేవేభవద్భావోమహావ్రతసమాప్తయే ॥ లోకనాథతథాప్యేషః
పరాంతేభేసతాంగతిం ॥ ఈశ్వరః ॥ చిత్రగుప్తవినాభావాదియన్మాత్రమభూత్ఫలం ॥ తస్మిన్వైశ్రద్ధయాస్యత్రతేముక్తి
ర్నదుర్లభా । దత్తమిష్టంహుతంవాపితపోవాచరితంమహత్ ॥ శివరాత్రివ్రతస్యాస్యసమంనాస్తిహికించన । స్థియ్యతామ
ధికారేస్వేతథైవశ్రుతిశాశ్వతే ॥ మావిషాదంకృతాశ్చతేమద్గణైర్నిహతాఇతి। అహంమానాభిభూతానాంభూతానా
మల్పచేతసాం ॥ బలశాలిషుముక్తేషుపరిభూతిరభూతయే । నిశమ్యేతివచశ్శంభోఃవిధాయశిరసానతిమ్ ॥ క్షమస్వేతిచభూ
తానాంపతయేతేనమోనమః ॥ శివంప్రసాదయామాసభయసంవిగ్నమానసః । కాలదండంసమాదాయపట్టముద్రంచధర్మ
రాట్ ॥ చిత్రగుప్తాదిభిస్సార్థంతతఃప్రాయాద్యథాగతమ్ । వ్యాధోపిశక్రసంకాశఃసర్వలోకేషుసంచరన్ ॥ కామగేనవిమా
నేనస్తూయమానోప్సరోగణైః । కైలాసాదిషులోకేషుబహుసంవత్సరానసౌ । దివ్యభోగాన్తథాభుంజన్గణానాంగణ
తాంగతః । ఇయంసాతేకథాఖ్యాతాలుబ్ధకస్యనృపోత్తమ ॥ శివరాత్రేశ్చమహాత్మ్యంకథితంపుణ్యవర్ధనం। వినాభావమిదం
తేనఫలంవ్యాధేనపాపినా । ప్రాప్తమన్యైస్సుదుష్ప్రాపంయథాతేకథితంమయా ॥ యఃకరోత్యభిసంధాయశ్రద్ధయావిధి
వత్పునః । తస్యపుణ్యమహంవక్తుమశక్తోస్మినరాధిప ॥ వశిష్ఠః ॥ ఇద్ధంవ్యాధంనినాయైషాశివలోకంశివానిశా ।ఇత్థంవ్యాజే
నపుణ్యాత్మాప్రాప్తవాన్సవనేచరః ॥ మాఘస్యముఖ్యోభువిపూర్వపక్షోవృకోదరైకాదశిసంగమేన । తస్మాదపిశ్రేష్ఠతరో
బభూవపక్షోపరశ్శివరాత్రియోగాత్ ॥ విశిష్టపాత్రేషుసమర్పితేషుదానేషుసర్వేష్వపితత్పరేషు । యజ్ఞేషుసర్వేషుసద

క్షీణేషు మాఘోగరీయాన్ శివరాత్రియోగాత్ ॥ సూతః ॥ ఉక్తం వశిష్ఠేన మునీశ్వరేణ మహావిచిత్రం కలికల్మషఘ్నం । ఆక
ర్ణ్య భక్త్యా శివరాత్రిపుణ్యం ననంద రాజా నితరాం దిలీపః ॥ ఇతి శ్రీపాద్మే పురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - సప్తవింశో
ధ్యాయః. ... ... *

దిలీపః ॥ విచిత్రేయం కథాఖ్యాతా అంకిలస్య మహాత్మనః । మనో మమ త్వయా నీతం పరమానందమందిరం ॥ సత్యం సంతి వ్ర
తాన్యత్ర సుబహూన్యపరాణ్యపి । అభీష్టవిలదాయీని భవమూలాని కేవలం ॥ అస్య వ్రతస్య మాహాత్మ్యం అహో వాచామ
గోచరం అవిచింత్యతయా తస్య ఫలం యస్యాశ్వమేధికమ్ ॥ యేనైతద్విధినా విప్ర వ్రతం కార్యం జనైరపి । బ్రూహి తత్త్వమ శేషే
ణ నమస్తుభ్యం మునీశ్వర ॥ వసిష్ఠః ॥ త్రయోదశ్యాం నిరాహారో నిశి సుప్త్వా విజితేంద్రియః । ప్రభాతే తు సముత్థాయ కృతపూర్వా
హ్ణికక్రియః ॥ దర్శనాలాపసంస్పర్శాన్ అంత్యజైస్సహ వర్జయేత్ । నద్యాదౌ విహితస్నానో వసానో ధౌతవాససీ ॥ దివాకర
ముపస్థాయ కృతజేవ పరాయణః । శివస్యాయతనం సర్వం గోమయేనోపలేపయేత్ ॥ కుర్యాత్కుసుమసంఛన్నం నానాలం
కారశోభితం । తతో జలేన శుచినా స్నాపయిత్వా విశేషతః ॥ లింగం పంచామృతేనాపి స్నాపయేచ్ఛజలైః పునః । కుంకుమైర్లే
పయేల్లింగం తథా సురభిచందనైః ॥ త్రిదళైర్బిల్వపత్రైశ్చ పూజయేదేకమానసః । అన్యైశ్చ కుసుమైర్భక్త్యా జాతికుందాది
భిస్తథా ॥ శర్వాయోగ్రాయ భీమాయ శంకరాయ శివాయ చ । ఈశానాయ మహేశాయ భూతానాం పతయే నమః ॥ మం
త్రేణానేన సంపూజ్య భక్త్యా ప్రయతమానసః । అగరుం వా దశాంగం వా గుగ్గులం వాపి ధూపయేత్ ॥ ఘృతాది స్నేహసం
పూర్ణాన్ దీపానుద్దీప్య సుప్రభాన్ । నైవేద్యం విధివద్దద్యాదన్నమిష్టఫలాని చ ॥ గంధం సుమనసో దీపో జ్యోతిరన్నాదియన్మయా ।
దత్తం తేనాపి సంతుష్టః పార్వత్యా సహ శంకర । ఇతి సంకల్ప్య తత్సర్వం కుర్యాద్దానాదికం తతః । తతో నానావినోదైస్తు సంజ
హ్యాత్సర్వశర్వరీం ॥ గీతవాదిత్రనిర్ఘోషైశ్శివమంగళదాయకైః । శివరాత్ర్యాశ్చ మాహాత్మ్యం పఠద్భిర్బ్రాహ్మణోత్త
మైః ॥ కథాభిరనుకూలాభిశ్శాంభరీభిరతంద్రితః । సమాధాయ మనశ్చైవ భవేన్నిద్రాపరాఙ్ముఖః ॥ తతశ్చతుష్టయామేషు
దద్యాదర్ఘ్యం పృథక్పృథక్ । కృత్వా విధివదవ్యగ్రో భక్త్యా మంత్రపురస్సరం ॥ తోయం దూర్వా ఫలం పుష్పం చందనం సర్షపై

స్సహ । పాత్రేర్ఘ్యంతుసమాధాయదద్యాన్మంత్రముదీరయేత్ ॥ నమశ్శివాయసోమాయసర్వపాపహరాయచ । శివరా
త్రౌమయాదత్తంగృహాణార్ఘ్యమిదంప్రభో ॥ మయాకృతాన్యశేషాణిపాపానినుదశంకర ॥ గృహాణార్ఘ్యముమాకాంత
శివరాత్రౌప్రసీదమె ॥ దుఃఖదారిద్ర్యరోగాదిదగ్ధోహంపార్వతీప్రియ । గృహాణార్ఘ్యందయాంకృత్వాశివరాత్రౌమహే
శ్వర । శివరాత్రౌదదామ్యర్ఘ్యంసర్వపాపవ్యపోహనం । శివప్రతీక్ష్యమాంభక్త్యాప్రసీదఉమయాసహ ॥నమశ్శివాయశాం
తాయకారణత్రయహేతవే ॥ నివేదయామిచాత్మానంత్వంగతిఃపరమేశ్వర॥ అనేనైవతుమంత్రేణదేవదేవంక్షమాపయేత్।
అథరాత్ర్యాంవ్యతీతాయాముదితేవిమలేరవౌ । నిర్వర్త్యావశ్యకార్యాణిశ్రాద్ధంకుర్వీతశాంభవం। బ్రాంహణాన్భోజయే
ద్భక్త్యాయతధాన్యాంచ్ఛివయోగినః ॥ దీనాంధవికలానాథాన్భృత్యానన్యాశ్చభోజయేత్ । హిరణ్యగృహగోదానంభూమి
శ్చాశ్వోరథోగజః ॥ దాతవ్యోహియథాన్యాయంబ్రాంహణేభ్యోవిశేషతః । లక్షంలక్షపతిర్దద్యాద్దరిద్రస్తువరాటికాం॥సమ
మేవతయోఃపుణ్యంప్రవదంతిమనీషిణః । విప్రాదీన్భోజయిత్వాథదక్షిణాభిస్సమాపయేత్ ॥ అనుజ్ఞాతస్తుతైఃకుర్యాత్పార
ణంవాగ్యతోవ్రతీ । అనేనవిధినాయస్తువ్రతమేతత్కరిష్యతి । సర్వపాపవినిర్ముక్తశ్శాంకరంపదమేతిసః । అస్యయేకులసం
సంభూతాస్తేపిసౌభాగ్యభోగినః ॥ ఆధివ్యాధివిహీనాశ్చాప్యంతేకైవల్యమాప్నుయుః ॥ దిలీపః ॥ యోనజానాతిమంత్రా
ణాంనియమంనాపిచాలిశః ॥ సోపిపూర్ణఫలంతస్యవ్రతస్యలభతేకథం ॥ వసిష్ఠః ॥ శృణుచాపిపరంగుహ్యం శివస్యాతీవతుష్టి
దం । యదిదంజ్ఞానసర్వస్వంకథయామితవానఘ ॥ సద్యోనమశ్శివాయేతిమంత్రేణార్చాంకరోతియః।సమాహితాత్మాభూ
త్వాచకృతంతేనాఖిలంత్విదం ॥ యేనకేనాపివిధినాశివరాత్రిముపోషితః । జాగరంచైవయఃకుర్యాత్పాతకైస్సవిముచ్యతే॥
పురుషోవాథవానారీకుమారీవాథకన్యకా । కింకింసలభతేశ్రేయఃశివరాత్రిమహోత్సవే ॥ భర్తృహీనాచయానారీ । శివ
రాత్ర్యుపవాసనాత్ । తస్యాస్స్థితిమాంగల్యమన్యజన్మనిచాక్షయం । శివరాత్రివ్రతంయస్తుకర్తుమేత్సతతంనరః । ముచ్య
తేసర్వపాపేభ్యఃశివలోకేమహీయతే ॥ యత్రేదంపఠ్యతేరాజన్తత్రశంభుఃప్రసీతి । అస్యాధ్యాయస్యవక్తాయస్సవిజ్ఞేయ
శ్శదాశివః ॥ తంపూజయేమహాత్మానంభుక్తిముక్తిప్రదాయకం । జాయంతేసర్వకామస్తుసర్వేషాంశ్రవణేనవై ॥ కిమత్రబ

హునోక్తేనసర్వకామాన్ లభేన్నరః । తురగముఖముఖాభిఃకింక్రియాభిఃప్రయత్నాద్యదిచసుకృతమేకంకీర్తయేద్యశ్శృణోతి॥ హృదయగతమశేషంవాంఛితంప్రాప్యపశ్చాత్ప్రచురమణిగణాఢ్యేరాజతేఖేవిమానే ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-అష్టావింశోధ్యాయః.

... ... ❋

వసిష్ఠః ॥ పునస్తేమాఘమాహాత్మ్యంప్రవక్ష్యామినృపోత్తమ । పృచ్ఛతేకార్తవీర్యాయదత్తాత్రేయోదితంపురా ॥దత్తాత్రేయంహరింసాక్షాద్వసంతంసహ్యపర్వతే।పప్రచ్ఛతంద్విజంగత్వారాజామాహిష్మతీపతిః॥ భగవన్ యోగినాంశ్రేష్ఠసర్వేధర్మామయాశ్రుతాః । మాఘస్నానఫలంబ్రూహికృపయామమసువ్రత ॥ దత్తాత్రేయః॥ శ్రూయతాంరాజశార్దూలఏతత్ప్రశ్నోత్తరంశుభం । బ్రహ్మణోక్తంపురాహ్యేవనారదాయమహాత్మనే ॥ తత్సర్వంకథయిష్యామిమాఘస్నానఫలంమహత్ । యథాదేశంయథాతీర్థంయథాశ్రాద్ధంయథాక్రియా॥ అస్మిన్ వైభారతేవర్షేకర్మభూమావిశేషతః । అమాఘస్నాయినాంనృణాంనిష్ఫలంజన్మకీర్తిదం ॥ అసూర్యంగగనంయత్తత్తథాతేషాంతుయత్కృతం । నశోభతేజయత్కర్మమాఘస్నానంవినానృప ॥ వ్రతదానైస్తపోభిశ్చనతథాప్రీయతేహరిః । మాఘమజ్జనమాత్రేణయథాప్రీణాతికేశవః ॥ కింరక్షితేనదేహేనసుపుష్టేనబలీయసా । అధ్రువేణాప్యశుచినామాఘస్నాంవినానృప ॥ అస్థిస్తంభంస్నాయుబద్ధంమాంసక్షతజవేపితం । చర్మాపినద్ధందుర్గంధంపూర్ణంమూత్రపురీషయోః ॥ ఆధిశోకజరావ్యాప్తంరోగమందిరమాతురం । కామక్రోధసమాయుక్తంనరకద్వారసంస్థితం ॥ ఈదృక్ఛరీరకంవ్యర్థంమాఘస్నానవివర్జితం । బుద్బుదాఇవతోయేషుపూతికాఇవజంతుషు ॥ జాయంతేమరణాయైవమాఘస్నానవివర్జితః । అవైష్ణవోహతోవిప్రోహతంశ్రాద్ధమదక్షిణమ్ ॥ అబ్రాహ్మణహతంక్షేత్రంఅనాచారహతంకులం । మనుష్యాణాంతథాజన్మమాఘస్నానంవినాహతం ॥ మకరస్థేరవౌమాఘేనస్నాత్యనుదితేరవౌ । మాఘమాసేరటంత్యాపఃకించిదభ్యుదితేరవౌ ॥ బ్రంహఘ్నంవాసురాపంవాకంపతంతంపునీమహే । ఉపపాతకసంఘాశ్చపాతకానిమహాంత్యపి ॥ భస్మీభవంతిసర్వాణిమాఘస్నాయినిమానవే । వేపంతేసర్వపాపానిమాఘమాసేసమాగమే ॥ నాశకాళోయమస్మాకంయదిస్నాస్యతివారిణి । పావకాఇవదీప్యంతేమాఘస్నానైర్నరోత్తమాః ॥ విముక్తాసర్వపాపేభ్యో

మేఘేభ్యఇవచంద్రమాః । ఆర్ద్రంశుష్కంలఘుస్థూలంవాఙ్మనఃకాయకర్మభిః ॥ కృతంమాఘోదయేతత్పాపంపావకస్సమిధో
యథా । ప్రమాదికంచయత్పాపంబుద్ధిపూర్వకృతంచయత్ ॥ స్నానమాత్రేణతన్నశ్యేన్మకరస్థేదివాకరే ॥ నిష్పాపాస్త్రిది
వంయాంతిపాపిష్ఠాయాంతిశుద్ధతాం ॥ సందేహోనాత్రకర్తవ్యోమాఘస్నానాన్నృపోత్తమ । సర్వేధికారిణోహ్యత్రవి
ష్ణుభక్త్యాయథానృప ॥ సర్వేషాంస్వర్గదోమాఘస్సర్వేషాంపాపనాశనః । ఏషఏవపరోమంత్రోహ్యేషఏవపరంతపః॥ ప్రా
యశ్చిత్తంవ్రతంచైవమాఘస్నానమనుత్తమం ॥ నృణాంజన్మాంతరాభ్యాసాన్మాఘస్నానేమతిర్భవేత్ ॥ అధ్యాత్మజ్ఞాన
కౌశల్యంజన్మాభ్యాసాద్యథానృప । సంసారకర్దమాలేపప్రక్షాళనవిశారదమ్ ॥ పావనంపాపనాశంచమాఘస్నానంపరం
తపం । శృణురాజన్మహాశ్చర్యంప్రభావంమాఘమాసజం । ఋచికానామకళ్యాణీబ్రాహ్మణీభృగువంశజా ॥ బాలవైధవ్య
దుఃఖార్తాతపస్తేపేసుదుష్కరమ్ ॥ వింధ్యపాదేమహాక్షేత్రేరేవాకపిలసంగమె । తత్రసావ్రతినీభూత్వానారాయణపరా
యణా ॥ జితేంద్రియాజితక్రోధాసత్యవాగల్పభాషిణీ । కృఛ్రాతికృఛ్రపారాకతప్తకృఛ్రాదిభిర్వ్రతైః ॥ పుణ్యాయనతి
సామాఘాన్నర్మదాయాశ్చరోధసి । ఏవంతయాతపస్విన్యానిత్యంసంతోషయుక్తయా॥ షష్టిర్మాఘాస్తయాస్నాతారేవా
కపిలసంగమె । తతస్సాతపసాక్షీణాతస్మింస్తీర్థేమృతైవసా ॥ మాఘస్నానస్యపుణ్యేనతేనసావైష్ణవేపురే । ఉవాసప్రమ
దాయుక్తాచతుర్యుగసహస్రకమ్ ॥ సుందోపసుందనాశాయపశ్చాత్పద్మభువాపునః । తిలోత్తమేతినామ్నాసాబ్రహ్మలో
కేవతారితా ॥ తేనైవపుణ్యశేషేణరూపస్యైకాయనంయయా । అయోనిజాతదానారీదేవానామపిమోహినీ ॥ లావణ్యా
భూమిస్తరుణీసాభూదప్సరసాంవరా । తాముత్పాద్యవిధాతైవతుష్టోనుజ్ఞాందదౌతదా । ఏణశాబాక్షిగచ్ఛత్వందైత్యనా
శాయసత్వరమ్ ॥ తతస్సాబ్రహ్మణోలోకాద్వీణామాదాయభామినీ । గత్వాపుష్కరమార్గేణయత్రతౌదైత్యవైరిణౌ ॥ గా
యంతీసుస్వరంసాధుపీడయంతీచవల్లకీం । ఇత్థంతిలోత్తమాబాలాచరంత్యాశోకకాననే ॥ దృష్ట్వాదైత్యభటైరిందోఃకలేవ
సుఖదాయినీ । తాందృష్ట్వావిస్మితైరాజన్సమేతైస్సైనికైర్భృశమ్ ॥ కథితాసంభ్రమేణైవవర్ణయిత్వాపునఃపునః । హే
దైత్యౌనవిజానీమోదైవీవాదానవీచవా । నాగాంగనావాయక్షీవాస్త్రీరత్నంసర్వదాపివా। యువాంరత్నభుజౌలోకేరత్న

భూత్వైవసాబలా ॥ వర్తతేనాతిదూరాగ్రేఅశోకేశోకహారిణీ । గత్వాతాంపశ్యతాంనూనంనిర్మమస్యాపిమోహినీం॥ ఇతి తేషాంవచశ్శ్రుత్వాభ్రాతరావతివిస్మితౌ॥ చషకంమధునాయుక్తంపిహాయజలసేచనమ్ । శతధారాయసీంఘోరాంకాలదండోపమాంగదామ్ ॥ భిన్నాంభిన్నాంగృహీత్వాతౌజవేనాతిపుతౌగతౌ । యత్రశృంగారసంజ్ఞాసాహంత్రిచండీవసంస్థితా । విశేషాన్మధునామత్తాపూర్వాచతుశ్చపరస్పరమ్ । భ్రాతర్వాగతభార్యోహంమమాస్తువరవర్ణినీ॥ త్వమేవార్యత్యజేమాంమేభార్యాస్తుకమలేక్షణా । ఇత్యాగ్రహేణసందిష్టౌగదయాజఘ్నతుస్తథా ॥ పరస్పరప్రహారేణగతాసూపతితౌభువి ।తౌహతౌసైనికైర్దృష్ట్వాతతఃకోలాహలోమహాన్ ॥ కాళరాత్రిసమాచేయంహాకిమేతదుపస్థితా । ఏవంవదత్సుసైన్యేషు దైత్యాసుందోపసుందకౌ । పాతయిత్వాగిరేశ్శృంగేప్రహాదినీపతిలోత్తమా । ప్రస్థితాగగనంశీఘ్రంద్యోతయంతీదిశోదశ॥ దేవకార్యంతతఃకృత్వాగతాసాబ్రహ్మణోంతికమ్ । తతస్తుష్టేనదేవేనవిధినాసానుమోదితా ॥ స్థానంసూర్యరథేదత్తంతవచంద్రానేతదాభుంక్ష్వభోగాననేకాంస్త్వంయావత్సూర్యోంబరేస్థితః ॥ ఇత్థంసాబ్రాహ్మణీరాజన్భూత్వాచాప్సరసాంవరాఘుజ్యేష్ఠాద్యాపిరవేర్లోకేమాఘస్నానస్యవైభవాత్॥ తేనప్రయత్నతోరాజన్శ్రద్ధయాసైన్యదానవైః । స్నాతవ్యంమకరాదిత్యేనాంచద్భిఃపరమాంగతిమ్॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే-ఏకోనత్రింశోధ్యాయః. ... ❊

వసిష్ఠః ॥ పునస్తేమాఘమాహాత్మ్యంవక్ష్యామిశృణుపార్థివ । సర్వపాపక్షయకరంసర్వపుణ్యవివర్ధనమ్ ॥ అత్రైవోదాహరిష్యామిఇతిహాసంపురాతనమ్ । పురాకృతయుగేరాజన్నైషధేనగరేవరే ॥ ఆసీద్వైశ్యఃకుబేరాభోనామతోహేమకుండలః । కులీనస్సత్క్రియోరాజన్ద్విజయాజకపూజకః ॥ కృషివాణిజ్యకర్తాచబహుధాక్రయవిక్రయీ । పయోదధీనితక్రాణిగోమయానితృణానిచ । కాష్ఠానిఫలమూలానిలవణంజాజిపిప్పలీ । ఇత్థంనానావిధైర్వైశ్యఉపాయైఃపరమైస్సదా । ఆర్జయామాసద్రవ్యాణామష్టౌహాటకకోటయః । తద్ధనస్యషడంశేనధర్మకార్యంచకారసః ॥ దేవాయతనవృక్షాదికన్యాదానాదికందదౌ । తస్యైవంవర్తమానస్యసంజాతౌద్వౌసుతౌనృప ॥ తౌచప్రసిద్ధనామానౌశ్రీకుండలవికుండలౌ। తరుణౌరూపసంపన్నౌధనగర్వేణగర్వితౌ । అపాత్రేతద్ధనంసర్వంఅచిరాదేవనాశితమ్ । తతస్తుదుఃఖమాపన్నౌకార్పణ్యం పరమంగతౌ

సర్వబంధుజనైస్త్యక్తౌ అశనాచ్ఛాదనైః కృశౌ । పశ్చాచ్చౌర్యసమారబ్ధం తాభ్యాం తు నగరే నృప ॥ రాజతో లోకతో భీతౌ స్వపురాన్నిర్గతౌ తదా । చక్రతుర్వనవాసం తౌ సరోషౌ ప్రాణిహింసకౌ ॥ శార్దూలేన హతో జ్యేష్ఠః కనిష్ఠస్సర్పదంశతః । ఏకస్మిన్ దివసే రాజన్ పాపిష్ఠౌ నిధనం గతౌ । ఏకదైవ యమం ప్రాప్తౌ శ్రీకుండలవికుండలౌ । ఆలోక్య చిత్రగుప్తేన యమదూతాన్ జగౌ యమః ॥ జ్యేష్ఠస్తు నీయతాం శీఘ్రం నరకం తీవ్రవేదనమ్ । అపరః స్థాప్యతాం స్వర్గే యత్ర భోగాస్త్వనుత్తమాః ॥ కృతాం తాజ్ఞాం తతః ప్రాప్య దూతైశ్చ క్షిప్రకారిభిః । నిక్షిప్తే రౌరవే ఘోరే తయోర్జ్యేష్ఠే నరాధిప । తేషాం దూతవరః కశ్చిదపరం మధురం వచః । వికుండల మయా సార్ధమేహి స్వర్గం దదామి తే ॥ భుంక్ష్వ భోగాననేకాంస్త్వమూర్జితాన్ స్వేన కర్మణా । తతో హృష్టమనాస్సోఽథ దూతం ప్రపచ్ఛ తం నృప ॥ సందేహం హృది కృత్వా తు విస్మయం పరమం గతః । విచారయన్ హృది స్వర్గం కస్య హేతోః ఫలం మమ ॥ హే దూత తావత్పృచ్ఛామి సంశయం త్వామహం పరమ్ । ఆవాం జాతౌ కులే తుల్యే తుల్యం కర్మ తథా కృతమ్ । దుర్మృత్యురపి తుల్యోపి తుల్యా దృష్టో యమస్తథా ॥ కథం స నరకే క్షిప్తస్తుల్యకర్మా మమాగ్రజః । మమ భావి కథం నాక ఇతి మే ఛింధి సంశయమ్ ॥ దేవదూత న పశ్యామి మమ స్వర్గస్య కారణమ్ ॥ దేవదూతః ॥ మాతా పితా సుతో జాయా స్వసా భ్రాతా వికుండల । జన్మహేతోరియం సంజ్ఞా కృతం కర్మోపభుజ్యతే ॥ ఏకస్మిన్ పాదపే యద్వచ్ఛకుంతానాం సమాగమః । పుత్రభ్రాతృపితౄణాం చ తథా భవతి సంగమః ॥ యేన యత్కర్మ క్రియతే తేన తత్ఫలమశ్నుతే ॥ సత్యం వదామి తే వైశ్య నరైః కర్మ శుభాశుభమ్ ॥ స్వకృతం భుజ్యతే వైశ్య కాలే కాలే పునః పునః । ఏకః కరోతి కర్మాణి ఏకస్తత్ఫలమశ్నుతే ॥ అన్యో న లిప్యతే వైశ్య కర్మణా స్యతు కస్యచిత్ ॥ అపతన్నరకే పాపైస్తవ భ్రాతా సుదారుణైః ॥ త్వం చ ధర్మేణ ధర్మాత్మన్ స్వర్గం ప్రాప్తోసి శాశ్వతం । వికుండలః ॥ ఆబాల్యాన్మమ పాపేషు సతతం రమతే మనః ॥ అస్మిన్ జన్మని హే దూత దుష్కృతం హి కృతం మయా । దేవదూత న జానామి సుకృతం కర్మ చాత్మనః । యది జానాసి తత్పుణ్యం తన్మే త్వం కృపయా వద ॥ దేవదూతః ॥ శృణు వైశ్య ప్రవక్ష్యామి యత్త్వయా పుణ్యమార్జితమ్ । జానామి తదహం సర్వం న త్వం వేత్థ సునిశ్చితమ్ ॥ హరిమిత్రసుతో విప్రస్సుమిత్రో వేదపారగః । ఆసీత్తస్యాశ్రమః పుణ్యో యమునా దక్షిణే తటే ॥ తేన తస్మిన్వనే సఖ్యం తవ జాతం విశాం వర । తత్సంగేన త్వయా స్నాతం మాఘ

మాసద్వయంతథా । కాళిందీపుణ్యపానీయేసర్వపాపహరేవరే । తత్తీర్థేలోకవిఖ్యాతేనామ్నాపాపప్రణాశనే । ఏకేన
సర్వపాపేభ్యోవిముక్తస్త్వంవిశాంవర । ద్వితీయమాఘపుణ్యేనస్వర్గప్రాప్తిస్తవానఘ ॥ త్వంతత్పుణ్యప్రభావేనమోదస్వస
తతందివి । నరకేషుతవభ్రాతాసహసాయమయాతనాః । ఛిద్యమానోఽసిపత్త్రైస్తుభిద్యమానోఽపిముద్గరైః । చూర్ణమానశ్శి
లాపృష్ఠేతప్తాంగారేషుభర్జితః ।ఇతిదూతవచశ్శ్రుత్వాభ్రాతృదుఃఖేనదుఃఖితః । పులకాంకితసర్వాంగోదీనోవినయసంయు
తః ॥ ఉవాచదేవదూతంతంమధురంనిపుణంవచః । మైత్రీసప్తపదేసాధోసతాంభవతిసంభవా ॥ మిత్రభావంవిచింత్యత్వంమా
ముపాకుర్తుమర్హసి । త్వత్తోఽహంశ్రోతుమిచ్ఛామిసర్వజ్ఞస్త్వమతోమమ ॥ యమలోకంనపశ్యంతికర్మణాయేనమానవాః ।
గచ్ఛంతినరకంయేనతన్మేత్వంకృపయావద ॥ దూతః ॥ సమ్యక్పృష్టంత్వయావైశ్యపుష్టపాపోఽసిసాంప్రతమ్ । విశిష్టాహ్యద
యేపుంసాంబుద్ధిశ్శ్రేయసిజాయతే । యద్యప్యపనరోనాస్తిమమనైవాపరస్యచ । తథాపిచతవస్నేహాత్ప్రవక్ష్యామియ
థామతి ॥ కర్మణామనసావాచాసర్వావస్థాసుసర్వదా । పరపీడాంనకుర్వంతితేయాంతిపరమాంగతిమ్ ॥ నవేదైర్నచదా
నైశ్చతపోభిర్నచధ్వరైః । కదాచిత్సద్గతింయాంతిపురుషాఃప్రాపణిహింసకాః ॥ అహింసాపరమోధర్మోఅహింసాపర
మంతపః । అహింసాపరమందానంఇత్యాహుర్మునయస్సదా । మశకాన్మత్కుణాన్దంశాన్యూకాదిప్రాణినస్సదా । ఆత్మౌ
పమ్యేనరక్షంతిమానవాయేదయాళవః ॥ తప్తాంగారమయంకీలంమార్గంప్రేతతరంగిణీమ్ ॥ దుర్గంధంచనపశ్యంతికృతాంతస్య
చతేనరాః । భూతానియత్రహింసంతిజలస్థలచరాణివై । జీవనార్థంనరాయాంతికాలసూత్రంచదుర్గతిమ్ । శ్వమాంసభో
జనాస్తత్రపూయశోణితఫేనపాః । మజ్జంతశ్చవసాపంకేదష్టాఃకీటైరధోముఖైః ॥ పరస్పరంచఖాదంతోధ్వాంతేహ్యతిభ
యంకరే । వసంతేకల్పమేకంతేరుదంతోదారుణస్వరమ్ ॥ నరకాన్నిర్గతావైశ్యస్థావరాణిచిరంతువై । తతోగచ్ఛంతితేక్రూ
రాస్తిర్యగ్యోనిశతేషుచ ॥ పశ్చాద్భవంతిజాత్యంధాఃకుబ్జాఃకాణాశ్చపంగవః ।దరిద్రామార్గహీనాశ్చమనుష్యాఃప్రాణిహిం
సకాః ॥ తస్మాద్వైశ్యవరద్రోహంకర్మణామనసాగిరా । లోకద్వయహితేధుర్యఃధర్మజ్ఞోనసమాచరేత్ ॥ లోకద్వయేన
విందంతిసుఖానిప్రాణిహింసకాః ॥ యేనహింసంతిభూతానినతేబిభ్యతికుత్రచిత్ ॥ ప్రవిశంతియథానద్యస్సముద్రమృజువక్ర

గాః । సర్వేధర్మాఅహింసాయాంప్రవిశంతియథావృషం ॥ సస్నాతసర్వతీర్థేషుసర్వయజ్ఞేషుదీక్షితః। అభయంసర్వభూ
తేభ్యోదత్తమత్రవిశాంవర । ధర్మాన్నిజాంశ్చశాస్త్రోక్తాన్వర్ణధర్మశమిశ్రితాన్ । పాలయంతీహయేవైశ్యనతేయాంతి
యమాలయమ్ ॥ బ్రహ్మచారీగృహస్థోవావానప్రస్థోయతిశ్చవా । స్వధర్మనిరతాస్సర్వేనాకపృష్ఠేవసంతితే ॥ అశ్వత్థమే
కంపిచుమందమేకంన్యగ్రోధమేకందశతింత్రిణీచ । కపిత్థబిల్వామలకత్రయంచపంచామ్రనాళీనరకంనయాతి ॥ ఇతిశ్రీపాద్మే
పురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - త్రింశోధ్యాయః. ... ... *

దత్తాత్రేయః ॥ వరంభూమిరుహంపంచవరంకోష్ఠరుహందశ । పత్రైః పుష్పైః ఫలైర్మూలైఃకుర్వంతిపితృతర్పణమ్॥ స
దాకరోత్యగ్నిహోత్రంసుకృతంహవ్యసంచయైః । యఃకరోతిఘనచ్ఛాయంపాదపంపథిరోపితమ్। సదాసత్రీసభవతిసదా
దానంకరోతిసః । సదాయజ్ఞంచచరతేయోరోపయతిపాదపమ్।సచ్ఛాయాన్పత్రపుష్పాఢ్యాన్పాదపాన్పథిరోపితాన్।
భిందంతియేనరామూఢాస్తేయాంతినరయంచిరం । నపశ్యంతినమంవైశ్యతులసీవనరోపణాత్ । సర్వపాపహరంసర్వకామ
దంతులసీవనమ్ । తులసీకాననంయత్రయత్రపద్మవనానిచ । వసంతివైష్ణవాయత్రతత్రసన్నిహితోహరిః । నచలతినిజవర్ణధ
ర్మతోయస్సమమతిరాత్మసుహృద్విపక్షపక్షే । నహరతినచహంతికించిదుచ్చైఃస్థితమనసంతమవైహివిష్ణుభక్తం ॥ తులసీకా
ననంవైశ్యగృహేయస్మింశ్చతిష్ఠతి ॥ తద్గృహంతీర్థభూతంహినయాంతియమకింకరాః ॥ తావద్వర్షసహస్రాణియావద్బీజద
ళానిచ । వసంతివైష్ణవేలోకేతులసీంరోపయంతితే ॥ తులసీగంధమాఘ్రాయపితరస్తుష్టమానసాః । ప్రయాంతిగరుడారూ
ఢాఃతత్పదంచక్రపాణినః ॥ దర్శనంనర్మదాయాస్తుగంగాస్నానంవిశాంవర। తులసీదళసంస్పర్శంత్రయమేతత్సమంస్మృతం॥
రోపణాత్పాలనాత్సేకాద్దర్శనాత్స్పర్శనాన్నృణాం । తులసీహరతేపాపంవాఙ్మనఃకాయకర్మజం ॥పక్షేపక్షేతుసంప్రా
ప్తేద్వాదశ్యాంవైశ్యసత్తమబ్రహ్మాదయోపికుర్వంతితులసీదళపూజనం ॥ మణికాంచనపుష్పాదిముక్తావైడూర్యకానిచ । తు
లసీదళదానస్యకళాంనార్హంతిషోడశీం ॥ ఆమ్రారోపసహస్రేణపిప్పలానాంశతేనచ । యత్ఫలంహితదేకేనతులసీవిటపేన
తు ॥ విష్ణుపూజాసుసంయుక్తాంతులసీంరోపయంతియే । యుగాయుతశతైరంతేరమంతేదివిరోపకాః ॥ తులసీమంజరీభి

ర్యః కుర్యాద్ధరిహరార్చనమ్ ।నచతస్యగృహంయాంతియమదూతానసంశయః ॥పుష్కరాదీనితీర్థానిగంగాద్యాస్సరిత స్తథా।
వాసుదేవాదయోదేవాఃవసంతితులసీదళే ॥ ఆరోప్యతులసీంవైశ్యసంపూజ్యసుదళైర్హరిం । వసంతిమోదమానాస్తేయత్ర
దేవశ్చతుర్భుజః ॥ ఏకకాలంద్వికాలంవాత్రికాలంవాపియేనరాః । సమర్చయంతీలోకేశంలింగేరేవాసముద్భవే ॥ స్ఫాటికే
రత్నలింగేవాపార్థివేవాస్వయంభువే । స్థాపితేవాక్వచిద్దైవనాతీర్థేక్షేత్రేథవావనే ॥ నమశ్శివాయమంత్రేణకుర్వంత స్త
జ్జపంసదా । శృణ్వంతియమలోకస్యకథామపిన తేనరాః ॥ శివపూజాప్రభావేనశివభక్తాశ్శివేరతాః । మోదంతేశివలోకేతే
యావదింద్రాశ్చతుర్దశ ॥ ప్రసంగేనాపిశార్వ్యేనదంభేనాపిచలోభతః । యేసేవంతేమహాదేవంనతేపశ్యంతిభాస్కరిం ॥ భిం
దంతిశైలానుదధీన్ పిబంతివ్యాత్యాసయంతిక్షితిమంతరిక్షం । తృణీకృతబ్రహ్మపురందరాణాంకిందుష్కృతం శంకరకింకరా
ణాం । సౌభాగ్యంకాంతిమద్రూపంసత్యంత్యాగఃపవక్తృతా । శౌర్యంచజగతిఖ్యాతిః శివపూజావిధేఃఫలమ్ । బ్రహ్మణస్సృ
ష్టికర్తృత్వంవిష్ణోర్ధ్యానవమర్దతా ॥ బలేర్దానప్రభావశ్చశివపూజావిధేఃఫలం । కర్ణస్యదానశూరత్వం కార్తవీర్యస్య శౌర్య
తా ॥ కుబేరస్యచసంపత్తిఃశివపూజావిధేఃఫలం । ద్రౌపద్యాస్సుపతిత్వంచధ్రువస్యోచ్చపదస్థితిః ॥ అర్జునస్యజయప్రాప్తిశ్శి
వపూజావిధేఃఫలం । మహత్వంవాసుదేవస్యనాగ్విద్యాపిబృహస్పతేః ॥ బ్రహ్మతేజోవసిష్ఠస్యశివపూజావిధేఃఫలం । అగ
స్త్యేనార్ణవఃపీతస్తారితశ్చహనూమతా ॥ రాఘవేణోదధీబ్బద్ధః శివపూజావిధేఃఫలం । అమంత్రంవాసమంత్రంవాలింగస్యో
పరినిక్షిపేత్ ॥ పత్రంవాపుష్పమేకంవాకులకోటింసముద్ధరేత్ ॥ శివార్చనసమంపుణ్యంసర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ స్వర్గైశ్వ
ర్యప్రదంవైశ్యనాస్తికించిజ్జగత్త్రయే । శివభక్తింప్రకుర్వాణాయేద్విషంతిజనార్దనం । తేషాంనరకపాతస్తుయావదింద్రా
శ్చతుర్దశ ॥ ఈశ్వరః ॥ పరాత్పరతరంయాంతినారాయణపరాయణాః । నిరయంతేగమిష్యంతియేద్విషంతిమహేశ్వరం॥ద్ర
వ్యమన్నంఫలంతోయంశివస్యాన్నంస్పృశేత్క్వచిత్ । నిర్మాల్యంనైవసంలంఘేత్కూపేసర్వంవినిక్షిపేత్ ॥ మక్షికాపా
దమాత్రంతుశివస్వముపభుజ్యతి । మోహాల్లోభాన్నముచ్యేతకల్పాంతంనరకంనరః ॥ తృణైః కాష్ఠైశ్చపాషాణైః యేసృజంతి
శివాలయమ్ । మోదంతేసహరుద్రేణతేనరాశ్శివసన్నిధౌ ॥ బ్రంహవిష్ణుమహాదేవప్రసాదంవరమేవవా ।కృత్వాతుసుచిరం

కాలంతత్తల్లోకేవసంతితే ॥ యేధర్మమఠగోశాలాంపథివిశ్రామమందిరమ్ । యతీనాంశరణంచైవదీనానాథకుటీరకం॥ బ్ర
హ్మశాలాంచవిపులాంబ్రాహ్మణస్యచమందిరం । సృష్ట్వాయాంతివిశాంశ్రేష్ఠ ఇంద్రస్యసదనంమహత్ ॥ జీర్ణోద్ధారంతుచై
తేషాంతత్ఫలంద్విగుణంభవేత్ । తస్ముక్త్వా వ్యత్రయఃకుర్యాత్సగచ్ఛేన్నిరయంమహత్ । దేవవిప్రయతీనాంతుమరేలోభవి
మోహితాః । మాతాపత్యంతుయేకుర్యుఃసర్వకర్మబహిష్కృతాః ॥ తేపచ్యంతేమహాఘోరేనరకేరౌరవేశుచే । పత్రం
పుష్పంఫలంతోయంద్రవ్యమన్నంమఠస్యతు ॥ యోఽశ్నాతిపతతేఘోరాన్నరకానేకవింశతిః । యమిచ్ఛేన్నరకంనేతుంసపు
త్రపశుబాంధవం ॥ తందేవేష్వధిపంకుర్యాద్గోషుచబ్రాహ్మణేషుచ । అభోజ్యంయతినామన్నంభుక్త్వా చాంద్రాయణంచ
రేత్ ॥ సృష్ట్వామఠపతింవైశ్యసవాసాజలమావిశేత్ । బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాంపూజార్థంపుష్పవాటికాం ॥ ఆరోపయం
తియేధన్యాఃదేవలోకేవసంతితే । యేనరాఃపితృదేవాంశ్చతర్పయంత్యతిథీనపి ॥ ప్రాజాపత్యంహితేయాంతిసర్వలోకోత్త
మోత్తమం । మూర్ఖోవాపండితోవాపిశ్రోత్రియఃపామరోపివా ॥ బ్రహ్మతుల్యోఽతిథిర్వైశ్యమధ్యాహ్నేయస్సమాగతః ।ప
థిశ్రాంతాయవిప్రాయఅన్నస్మైక్షుధితాయచ ॥ ప్రయచ్ఛంత్యన్నపానంయే తేనాకేచిరవాసినః । అదృష్టపూర్వాయేనాం
థాఃభోక్తుకామాఃక్షుధాతురాః ॥ యద్గృహేతృప్తిమాయాంతిసర్వలోకేషుతేతథా । అతిథిర్విముఖోయస్యనయాతిగృ
హమేధినః ॥ మధ్యాహ్నేవైశ్యసాయంవైసనయాతిమయాలయం ॥ నాస్తినాస్తివచశ్శ్రుత్వాత్యక్త్వా వశోకంవ్రజేత్తుయః॥
ఆజన్మసంచితంపుణ్యంగృహ్ణాతిగృహమేధినః । నాస్త్యతిథిసమోబంధుర్నాస్త్యతిథిసమంధనం ॥ నాస్త్యతిథిసమోధర్మో
నాస్త్యతిథిసమోహితః ॥ ఆతిథ్యస్యప్రభావేనరాజానోమునయస్తథా । బ్రహ్మలోకంగతాద్యాపినచ్యవంతేవిశాంవర॥
జనమధ్యేగృహస్థోయఃప్రమాదాద్వాకథంచన । భోజయేద్యతిథీన్నైవ ర్నచపశ్యతిసోంతకం ॥ సుదీప్తేషువిమానేషుభుక్త్వై
పియుష్యమన్నదః । యాతిస్వర్గచ్యుతోవైశ్యఉత్తరాంశ్చకురూన్పునః ॥ తతశ్చభారతేవర్షేరాజాభవతిధార్మికః । అన్న
దోదీర్ఘమాయుశ్చవిందేతాక్షీణపంశజః ॥ సర్వేషామేవజంతూనామన్నేప్రాణాఃప్రతిష్ఠితాః । తేనాన్నదోవిశాంశ్రేష్ఠ
ప్రాణదాతాబుధైస్స్మృతః ॥ ప్రాహవైవస్వతోదూతోరాజానంకేసరిధ్వజమ్ । చ్యవంతందేవలోకాచ్చకారుణ్యేనవిశాం

వర । దదస్వాన్నం దదస్వాన్నం దదస్వాన్నం నరాధిప ॥ కర్మభూమిం గతో దేవో యది స్వర్గం త్వమిచ్ఛసి । ఇత్యాక్రోశావిమా యా వైశ్యసాక్షాద్యమముఖాత్తదా ॥ అన్నదానసమం దానం అతో నాస్తి మయోదితమ్ । పానీయం చ దదే గ్రీష్మే హేమంతే చ తథేంధనమ్ ॥ అన్నం చైవ సదా దత్వా యాంతి న యాతనామ్ । జ్ఞాత్వాజ్ఞాతేషు పాపేషు క్షుద్రేషు చ మహత్సు చ ॥ స ప్రాప్నోతి శుభాన్ లోకాన్ దేవగంధర్వసేవితాన్ । నిత్యం జపతి యే వైశ్య గాయత్రీం వేదమాతరమ్ ॥ అన్యచ్చ నైగమం జప్యం న తే లిప్యంతి పాతకైః । వేదాభ్యాసరతా నిత్యం సాయం ప్రాతర్హుతాశనే ॥ యే జుహ్వతి ద్విజా వైశ్య తే లభంతే శుభాం గతిం । పరాన్నం పరపాకం చ సత్యం ధర్మరతస్త్యజేత్ ॥ యో హి యస్యాన్నమశ్నాతి స తస్యాశ్నాతి కిల్బిషమ్ । సర్వతః ప్రతిగృహ్ణీయాద్భోజనం న సమాచరేత్ । నరకం దారుణం శ్రుత్వా పరాన్నం చ మునిస్త్యజేత్ । యామ్యం తు యాతనా దుఃఖం నిత్యస్నాయీ న పశ్యతి ॥ నిత్యస్నానేన పూయంతే ప్యపి పాపకృతో జనాః । ప్రాతఃస్నానం హరేద్వైశ్య యద్బాహ్యాభ్యంతరం మలం ॥ ప్రాతఃస్నానేన విప్రోఽపి నరో న నరకం వ్రజేత్ । స్నానం వినా తు యో భుంక్తే మలాశీ తు సదా నరః ॥ అస్నాయినోశ్నతో వైశ్య విముఖాః సర్వదేవతాః । స్నానహీనో నరః పాపః స్నానహీనోఽశుచిస్సదా ॥ అస్నాయీ నరకం భుక్త్వా పుల్కసాదిషు జాయతే । విశిష్య స్రోతసి స్నానం యే కుర్వంతి మహాపర్వణి । తే నైవ సద్గతిం యాంతి న జాయంతే కుయోనిషు । సకృద్గంగాంభసి స్నాత్వా పూతో గాంగేన వారిణా ॥ నరో న నిరయం యాతి అపి పాతకరాశికృత్ । వ్రతదానతపోయజ్ఞాః పవిత్రాణీతరాణి చ । గంగాబింద్వభిషేకస్య న సమానీతి నః శ్రుతమ్ । అస్య తీర్థసమాం గంగాం యో బ్రవీతి నరాధమః ॥ స యాతి నరకం వైశ్య రౌరవం దారుణం మహాత్ । అర్థవాదమిమం సర్వం పురాణమితి యో వదేత్ ॥ పచ్యతే రౌరవే ఘోరే కులానామేకవింశతిమ్ ॥

ఇతి శ్రీపాద్మే పురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఏకత్రింశోఽధ్యాయః. ... ... *

దేవమాతః ॥ ధర్మమూలమపాం బీజం వైకుంఠచరణాచ్యుతమ్ । ధృతం మూర్ధ్ని మహేశేన యద్గాంగామమలం జలం ॥ తద్బ్రహ్మైవ న సందేహో నిర్గుణం ప్రకృతేః పరం । తేన కిం సమతాం గచ్ఛేదపి బ్రహ్మాండగోళకే ॥ గంగేతి నామగ్రహణాద్యోజనానాం శతైరపి । నరో న నిరయం యాతి కిం తయా సదృశం భవేత్ ॥ పాతకో దహ్యతే సద్యః క్రియా నరకదాయినీ । గంగాం

భక్తిప్రయత్నేనస్నాతవ్యంతేనమానవైః ॥ ప్రతిగ్రహాన్నివృత్తోయఃప్రతిగ్రహక్షమోపిసన్ । సద్విజోద్యోతతేవైశ్యతారారూపశ్చరన్దివి ॥ యమలోకంనపశ్యంతిప్రాణాయామపరాయణాః । అపిదుష్కృతకర్మాణస్తైరేవహతకిల్బిషాః । దివసేదివసేవైశ్యప్రాణాయామాస్తుషోడశ । అపిభ్రూణహనంమాసాత్పునాత్యహరహఃకృతాః । తపాంసియానితప్యంతేవ్రతానినియమాశ్చయే । గోసహస్రప్రదానంచప్రాణాయామస్తుతత్సమః ॥ అబ్బిందుయఃకుశాగ్రేణమాసేమాసేతుయఃపిబేత్ । సంవత్సరశతంసాగ్రంప్రాణాయామస్తుతత్సమః ॥ యత్తువర్షశతంధత్తేలలాటేగోపీచందనం । శిఖాయాంతులసీంచైవప్రాణాయామస్తుతత్సమః । పాతకంతుమహద్యశ్చతథాక్షుద్రోపిపాతకమ్ ॥ ప్రాణాయామైఃక్షణాత్సర్వంభస్మసాత్స్యాద్విశాంవర । మాతృవత్పరదారాణియేపశ్యంతినరోత్తమాః ॥ నతేయాంతివిశాంశ్రేష్ఠకదాచిద్యమయాతనామ్ । మనసాపిపరేషాంయఃకళత్రాణినసేవతి ॥ సహిలోకద్వయేపూజ్యస్తేనవైశ్యధృతాధరా । తస్మాద్ధర్మరతైస్త్యాజ్యాఃపరదారాస్తుసర్వదా ॥ నయంతిపరదారాస్తాన్నరకానేకవింశతీన్ । ప్రకుర్వంతిపరేషాంయేకళత్రేషుస్పృహాంసదా ॥ లోభేనజాయతేయేషాంపరద్రవ్యేషుమానసమ్ । తేయాంతిదేవలోకంహినయమంవైశ్యసత్తమ । సంధ్యామఠేదేవగృహేపురాణపఠనంసదా ॥ కారయంతిచకుర్వంతినతేయాంతియమాలయమ్ । సత్సుక్రోధనిధానేషుయఃక్రోధేననయుజ్యతే ॥ జితనాకస్సమంతవ్యఃపురుషోక్రోధనోభువి । మాతరంపితరంపుత్రస్త్వారాధయతిదేవవత్ । యఃప్రాప్తేవార్ధకేకాలేనసయాతియమాలయం । పితురాధిక్యభావేనయేర్చయంతిగురుంనరాః ॥ భవత్యతిథయస్తస్మైబ్రహ్మలోకేవిశాంవర । జయంతియేస్త్రియోధన్యాఃశీలస్యపరిరక్షణాత్ ॥ శీలభంగేతునారీణాంయమలోకస్సనాతనః । శూద్రస్యపాకయజ్ఞేనక్లేశకరణేనచ ॥ స్వర్గచ్యుతిర్హివిహితాతస్యాధోనారకీగతిః । విచారయంతియేశాస్త్రంవేదాభ్యాసరతాశ్చయే ॥ పురాణసంహితాంయేచశ్రావయంతిపఠంతిచ । వ్యాకుర్వంతిస్మృతింయేచయేధర్మప్రతిబోధకాః ॥ వేదాంతేతుచనిష్ఠాయైరియంజగతీధృతా । తత్తదభ్యాసమాహాత్మ్యాత్సర్వేతేహతకిల్బిషాః ॥ గచ్ఛంతిబ్రహ్మణోలోకంయత్రమోహోనవిద్యతే । జ్ఞానమజ్ఞాయయోదద్యాత్వేదశాస్త్రసముద్భవమ్ ॥ అపిదేవాస్తమర్చంతిభవబంధవిదారకమ్ । శ్రూయతామద్భుతంహ్యేతద్రహస్యంవైశ్య

సత్తమ ॥ సమ్మతంధర్మరాజస్యసర్వలోకామృతప్రదమ్ । నయమంయమలోకంచనయూతాన్ ఘోరదర్శనాన్ ॥ పశ్యంతి వైష్ణవాఃక్వాపిసత్యంసత్యంవదామ్యహమ్ । ప్రాహతాన్యమునాభ్రాత్రా తాసాదరేణపునఃపునః॥ భవద్భిర్వైష్ణవాస్త్యాజ్యాః తేనస్యుర్మమగోచరాః । యేస్మరంతిసకృద్భూతాఃప్రసంగాదపికేశవం । తేపిధ్వస్తాఖిలౌఘాఘాఃయాంతివిష్ణోఃపరంపదం దురాచారకృతఘ్నోవామహాపాపరతోపివా । భవద్భిస్సర్వదాత్యాజ్యఃవిష్ణుంచేద్భజతేనరః । వైష్ణవోయద్గృహేభుఙ్క్తే యేషాంవైష్ణవసంగతిః ॥ తేపివఃపరిహార్యాస్స్యుఃసత్సంగహతకిల్బిషాః । ఇతివైశ్యానుశాస్త్యాస్మాన్ యమోదండధరస్సదా ।అతోనవైష్ణవాయాంతిరాజధానీంయమస్యవై । విష్ణుభక్తంవినాన్యాణాంపాపిష్ఠానాంపశాంవర ॥ ఉపాయో నాస్తినాస్త్యన్యఃసంతర్తుంనరకార్ణవమ్ । శ్వపాకమివనేక్షంతేలోకావిప్రమవైష్ణవమ్ ॥ వైష్ణవోవర్ణహీనోపిపునాతిభువనత్రయమ్॥ ఏతావతాలమఘనిర్హరణాయపుంసాంసంకీర్తనంభగవతోగుణకర్మనామ్నాం ॥ ఆకృశ్యపుత్రమఘవాన్యదజామిళోపి నారాయణేతిమ్రియమాణఉపైతిముక్తిం ॥ నరకేపిచిరంమగ్నాఃపూర్వజాయేకులోద్భవాః । తద్ధైవయాంతితేస్వర్గంయదార్చతిసుతోహరిమ్ । విష్ణుదాసస్యదాసాయేవైష్ణవాన్నభుజశ్చయే ॥ తేపిక్రతుభుజాంవైశ్యగతింయాంతినిరాకులామ్। ప్రార్థయేద్వైష్ణవస్యాన్నంప్రయత్నేనవిచక్షణః । సర్వపాపవిశుద్ధ్యర్థంతదభావేజలంపిబేత్ ॥ గోవిందేతిజపన్యత్రకుత్రచిన్మ్రియతేభువి ॥ సనరోనయమంపశ్యేత్తంచపశ్యామహేవయమ్ । సాంగంసముద్రంసన్యాసంసఋషిశ్ఛందదైవతమ్ ॥ సదీక్షావిధివద్ధ్యానంసయంత్రద్వాదశాక్షరమ్ । అష్టాక్షరంచమంత్రేశం యేజపంతినరోత్తమాః॥ తాన్ దృష్ట్వాబ్రహ్మహాశుద్ధ్యేత్కింపునర్వైష్ణవస్స్వయమ్ । శంఖినశ్చక్రిణోభూత్వాబ్రహ్మాయుర్వనమాలినః ॥ వసంతివైష్ణవేలోకేవిష్ణురూపేణతేనరాః । హృదిసూర్యేజలేవాథప్రతిమాస్థండిలేషుచ । సమభ్యర్చ్యహరింయాంతినరాస్తేవైష్ణవంపదం । అథవాసర్వథాపూజ్యోవాసుదేవోముముక్షుభిః ॥ సాలగ్రామశిలాచక్రేవజ్రకీలవినిర్మితే । అధిష్ఠానంచతద్విష్ణోఃసర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ సర్వపుణ్యప్రదంవైశ్యసర్వేషామపిముక్తిదమ్ । యఃపూజయేద్ధరించక్రేసాలగ్రామసముద్భవే॥ రాజసూయసహస్రైశ్చతైరిష్టైఃకింప్రయోజనమ్ । యమామనంతివేదాంతాఃబ్రహ్మనిర్వాణమచ్యుతమ్ ॥ తత్ప్రసాదోభవే

నృణాంసాలగ్రామశిలార్చనాత్ । సర్వకాష్ఠగతోవహ్నిర్మంథనేనప్రకాశతే॥ యథాతథాహరిర్వ్యాపిసాలగ్రామేప్రకాశతే ।అపిపాపసమాచారఃకర్మణ్యనధికారిణః ॥ సాలగ్రామార్చకాద్వైశ్యనైవయాంతియమాలయమ్ ॥ నతథారమతేలక్ష్మ్యాంనతథాస్వపురేహరిః । సాలగ్రామశిలాచక్రేయథాచరమతేసదా ॥ అగ్నిహోత్రంహుతంతేనదత్తాపృథ్వీససాగరా। యేనార్చితోహరిశ్చక్రేసాలగ్రామశిలోద్భవే ॥ శిలాద్వాదశభోవైశ్యసాలగ్రామశిలోద్భవాః । విధివత్పూజకాయేనతస్యపుణ్యఫలంశృణు ॥ కోటిద్వాదశలింగైర్హిపూజితైస్స్వర్ణపంకజైః యస్యద్వాదశకల్పేషుదినేనైకేనతత్ఫలం ॥ యఃపునఃపూజయేద్భక్త్యాసాలగ్రామశిలాంనరః ॥ ఉషిత్వాసహరేర్లోకేచక్రవర్తీహజాయతే॥ కామక్రోధైశ్చలోభైశ్చవ్యాప్తోయత్రనరాధమః । సోపియాతిహరేర్లోకంసాలగ్రామశిలార్చనాత్ ॥ యఃపూజయతిగోవిందంసాలగ్రామేసదానరః ।అభూతసంప్లవంయావత్సనప్రచ్యవతేదివః ॥ వినాతీర్థైర్వినాయజ్ఞైర్వినాదానైర్వినామతిం । ముక్తింయాతినరోవైశ్యసాలగ్రామశిలార్చనాత్ । నరకంగర్భవాసంచతిర్యక్త్వంక్రిమికీటతాం । నయాతివైశ్యపాపోపిసాలగ్రామశిలార్చకః ॥ దీక్షావిధానంమంత్రజ్ఞశ్చక్రేయోవిష్ణుమాహవేత్ । సయాతివైష్ణవంధామసత్యంసత్యంమయోదితమ్ । సస్నాతస్సర్వతీర్థేషుసర్వయజ్ఞేషుదీక్షితఃసాలగ్రామశిలాతోయైర్యోభిషేకంసమాచరేత్ ॥ గంగాగోదావరీరేవాసద్యోముక్తిప్రదాశ్చయాః । నివసంతిహితాస్సర్వాఃసాలగ్రామశిలాజలే ॥ నైవేద్యైర్వివిధైఃపుష్పైఃధూపదీపైర్విలేపనైః । గీతవాదిత్రస్తోత్రాద్యైస్సాలగ్రామశిలార్చనమ్ ॥ కురుతేమానవోయస్తుకలౌభక్తిపరాయణః । కల్పకోటిసహస్రాణిరమతేవిష్ణుసన్నిధౌ ॥ లింగైస్తుకోటిభిర్దృష్టైర్యత్ఫలంపూజితైస్తుతైః । సాలగ్రామశిలాయాస్తుహ్యేకేనాపిహితత్ఫలమ్ ॥ సాలగ్రామశిలారూపీయత్రతిష్ఠతికేశవః। తత్రదేవాస్సురాయక్షాఃభువనానిచతుర్దశ ॥ సాలగ్రామశిలాగ్రేతుయశ్శ్రాద్ధంకురుతేనరః । పితరస్తస్యతిష్ఠంతితృప్తాఃకల్పశతందివి ॥ యేపిబంతినరానిత్యంసాలగ్రామశిలాజలం । పంచగవ్యసహస్రైస్తుప్రాశితంకింప్రయోజనం ॥ సాలగ్రామశిలాయత్రతత్తీర్థంయోజనత్రయం ॥ తత్రదానంచహోమంచసర్వంకోటిగుణంభవేత్ ॥ సాలగ్రామశిలాతోయంయఃపిబేద్బిందుమాత్రకమ్ । మాతుస్తన్యంతునపిబేత్సపునర్ముక్తిభాఙ్నరః ॥ సాలగ్రామసమీపేతుక్రోశమాత్రంసమంతతః । కీటకోపి

మృతోఽయాతి వైష్ణవం భవనం నరః ॥ [a] సాలగ్రామశిలాచక్రం యో దద్యాద్దానముత్తమమ్ । భూచక్రం తేన దత్తం స్యాత్సశైలవనకాననమ్ ॥ సాలగ్రామశిలాం వైశ్య మూల్యాముత్వాద్యయో నరః । విక్రేతానానుమంతా చ యః పరీక్ష్యానుమోదతే ॥ సర్వే తే నరకం యాంతి యావదాభూతసంప్లవమ్ । అతస్తం వర్జయేద్వైశ్య చక్రస్య క్రయవిక్రయమ్ ॥ బహునోక్తేన కిం వైశ్య కర్తవ్యం పాపభీరుణా । స్మరణం వాసుదేవస్య సర్వపాపహరం హరేః ॥ తపస్తప్త్వా నరో ఘోరమరణ్యే నిర్జితేంద్రియః । యత్ఫలం సమవాప్నోతి తన్నత్వా గరుడధ్వజం । కృత్వాపి బహుశః పాపం నరో మోహసమన్వితః । న యాతి నరకం నత్వా సర్వపాపహరం హరిం । పృథివ్యాం యాని తీర్థాని పుణ్యాన్యాయతనాని చ ॥ తాని సర్వాణ్యవాప్నోతి విష్ణోర్నామానుకీర్తనాత్ । దేవం శార్ఙ్గధరం విష్ణుం యే ప్రపన్నాః పరాయణం । తేషాం చ యమసాలోక్యం న తే హి నరకౌకసః । వైష్ణవః పురుషో యత్ర శివనిందాం కరోతి యః । న విందేద్వైష్ణవం లోకం స యాతి నరకం ధ్రువం । కిమత్ర బహునోక్తేన యాంత్యధర్మేణ దుర్గతిమ్ । ఆరోహంతి దివం ధర్మైర్నరాస్సర్వత్ర సర్వదా । తస్మాద్బాలత్వమారభ్య కర్తవ్యో ధర్మసంగ్రహః ॥ ఇతి తే కథితం సర్వం కిం మయా శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ వికుండలః ॥ శ్రుత్వా తవ వచస్సౌమ్య ప్రసన్నం మమ మానసమ్ ॥ గంగేవ పాపహా ధూతపాపహారి సతాం వచః । ఉపకర్తుః ప్రియం వక్తుం గుణో నైసర్గికస్సతాం ॥ శీతాంశుః క్రియతే యేన శీతలోఽమృతమండలః । దేవదూత తతో బ్రూహి కారుణ్యాన్మమ పృచ్ఛతః ॥ నరకాన్నిర్గతస్సద్యో భ్రాతుర్మే జాయతే కథమ్ । ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా దేవదూతో జగాద హ ॥ జ్ఞానదృష్ట్యా క్షణం ధ్యాత్వా తన్మైత్రీకృతబంధనః । గతే వైశ్యాష్టమే పుణ్యం త్వయా జన్మని సంచితమ్ ॥ త్వద్భ్రాత్రే దీయతాం శీఘ్రం స్వర్గం తస్య యదిచ్ఛసి ॥ వికుండలః ॥ కింతత్పుణ్యం కథం జాతం కిం జన్మాహం పురాభవమ్ । తత్సర్వం కథ్యతాం దూత తతో దాస్యామి సత్వరమ్ ॥ దేవదూతః ॥ శృణు వైశ్య ప్రవక్ష్యామి తత్పుణ్యం చ సహేతుకమ్ । పురా మధువనే పుణ్యే ఋషిరాసీద్దిశాలికః ॥ తపోఽధ్యయనసంపన్నస్తేజసా బ్రహ్మణా సమః । జజ్ఞిరే తస్య రేవత్యాం నవపుత్రా గ్రహా ఇవ । ధ్రువశ్శశీ బుధస్తారో జ్యోతిష్మానితి పంచమః । అగ్నిహోత్రప్రియాస్సర్వే గృహధర్మేషు రేమిరే ॥ నిర్మోహో జితమాయశ్చ ధ్యానకాష్ఠో గుణాధికః । ఏతే గృహే విరక్తా హి చత్వారో ద్విజసూనవః ॥ చతుర్థాశ్రమమాపన్నాస్సర్వే కామసునిస్పృహాః ।

గ్రామైకనిరతాస్సర్వే నిస్సంగా నిష్ప్రతిగ్రహాః ॥ నిశ్శిఖా నిరుపాధిస్థాస్సమలోష్టాశ్మకాంచనాః । యేనకేనచిదాచ్ఛన్నాః యేనకేనచిదాశితాః ॥ సాయంగృహస్థితా నిత్యం బ్రహ్మధ్యానపరాయణాః । జితేంద్రియా నిరాహారాశ్శీతవాతసహిష్ణవః ॥ పశ్యంతో విష్ణురూపేణ జగత్సర్వం చరాచరం । చరంతి లీలయా పృథ్వీం తేఽన్యోన్యం మానమాశ్రితాః ॥ నకుర్వంతి క్రియాం కాంచిదణుమాత్రం చ యోగినః । దృష్టజ్ఞానాస్త్వసందేహాశ్చిద్విచారవిశారదాః ॥ ఏవం తే తవ విప్రస్య పూర్వమష్టమజన్మని । తృషితా మత్స్యదేశేషు పుత్రదారకుటుంబినః ॥ గేహం తావక మాజగ్ముర్మధ్యాహ్నే క్షుత్పిపాసితాః । వైశ్వదేవాంతరే కాలే త్వయా దృష్టా గృహాంగణే । సగద్గదం సాశ్రునేత్రం సహర్షం చ ససంభ్రమం ॥ దండవత్ప్రణిపాతేన బహుమానపురస్సరం । ప్రణమ్య చరణౌ దృష్ట్వా కృత్వా పాణియుగాంజలిం ॥ త్వయాభినందితాస్సర్వే తయా సూనృతయా గిరా । అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం సఫలం చ మే ॥ అద్య విష్ణుః ప్రసన్నో మే సనాథోఽద్యాపి పావనః । ధన్యోఽస్మి మే గృహం ధన్యం ధన్యా మేఽద్య కుటుంబినీ ॥ మమాద్య పితరో ధన్యా ధన్యా గావశ్శ్రుతా ధనమ్ । యద్దృష్టా భవతాం పాదౌ తాపత్రయహరౌ మయా ॥ భవతాం దర్శనం యస్మాద్ధన్యోఽస్మీతి హరేరివ ॥ ఏవం సంపూజ్య తేషాం చ చరణక్షాళితోదకం । ధృతం మూర్ధ్ని విశాం శ్రేష్ఠ శ్రద్ధయా పరయా ముదా ॥ యతిపాదోదకం వైశ్య హంతి పాపం పురాతనమ్ । సప్తజన్మార్జితం సత్యం శ్రద్ధయా శిరసా ధృతం ॥ గంధపుష్పాక్షతైర్దూర్వైర్నీరాజనపురస్కృతం ॥ సంపూజ్య సంస్కృతైరన్నైర్భోజితా యతయస్త్వయా ॥ భూతానాం ప్రాణినః శ్రేష్ఠాః ప్రాణినాం బుద్ధిజీవినః । బుద్ధిమత్సు నరాశ్శ్రేష్ఠాః తేషు చ బ్రాహ్మణాస్స్మృతాః ॥ బ్రాహ్మణేషు చ విద్వాంసః విద్వత్సు కృతబుద్ధయః । కృతబుద్ధిషు కర్తారః కర్తృషు బ్రహ్మవాదినః । అత ఏవ హి పూజ్యాస్తే యస్మాచ్ఛ్రేష్ఠా జగత్ప్రియ । సత్సంగతిర్ద్విశాం శ్రేష్ఠ మహాపాతకనాశనీ ॥ విశ్రాంతాస్తవ గేహే తే సత్వస్థా బ్రహ్మవాదినః । అజ్ఞానసంచితం పాపం నాశయంతి క్షణేన తే ॥ సంచితం యద్గృహస్థస్య పాపమామరణాంతికం । భస్మీకరోతి తత్సర్వమేకరాత్రోషితో ద్విజః ॥ ఇతి తే సంచితం పుణ్యమష్టమే పూర్వజన్మని । త్వద్భ్రాత్రే దేహి తత్పుణ్యం నరకాద్యేన ముచ్యతే ॥ ఇతి మాతవచశ్శ్రుత్వా గదౌపుణ్యం స సత్వరం । ఇష్టేన తేజసా భ్రాత్రే నిరమాత్తోఽపి నిర్గతః । దేవైస్తౌ పుష్పవర్షేణ పూజితౌ చ దివం గతౌ । తాభ్యాం సంపూజితస్సమ్యక్ దేవ

దూతోయమాలయం ॥ అఖిలవృషసుబోధం దేవదూతస్య వాక్యం నిగమవచనతుల్యం వైశ్యపుత్రో నిశమ్య । స్వకృతసుకృతదానాద్భాగ్యతరం తారయిత్వా సురపతివరలోకం తేన సార్థం జగామ ॥ ఇతిహాసమిమం పుణ్యం యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి॥ సగోసహస్రదానస్య విపాపో లభతే ఫలమ్ ॥ ఇతి శ్రీపాద్మే పురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే-ద్వాత్రింశోధ్యాయః. ... *

కార్తవీర్యః ॥ హేతునా కేన విప్రర్షే మాఘస్నానే మహోద్భుతే । ప్రభావో వర్ణితో నూనం తన్మే కథయ విస్తరాత్॥ గతపాపో యదైకేన ద్విత్రివ్యేన దివం గతః । వైశ్యో మాఘజపుణ్యేన కథం మాఘస్య వైభవం ॥ దత్తాత్రేయః ॥ ప్రయాగస్య చ మాహాత్మ్యం వక్ష్యామి శృణు పార్థివ । పృథివ్యాం యాని తీర్థాని పుర్యస్సప్తైవ యాః పునః॥ స్నాతుమాయాంతి తే వేణ్యాం మాఘే మాసి నృపోత్తమ । సర్వతీర్థాని కృష్ణాని పాపినాం సంగదోషతః॥ భవంతి శుక్లవర్ణాని ప్రయాగే మాఘమజ్జనాత్ । జన్మజన్మాంతరే పాపం సంచితం యన్నరాధిప ॥ తద్భవేద్భస్మసాన్మాఘే స్నాతౄణాంచ సితాసితే । వాఙ్మనః కాయజం పాపం నరస్య సుదృఢం భవేత్ ॥ ప్రయాగే మాఘమాసే తు త్ర్యహం స్నాతస్య తచ్చ్యుతం । పాపం త్యక్త్వా దివం యాతి జీర్ణత్వక్చ ఇవోరగః। కురుక్షేత్రసమా గంగా యత్ర కుత్రావగాహితా । తస్మాద్దశగుణా ప్రోక్తా యత్ర విన్ధ్యేన సంగతా ॥ తస్మాచ్ఛతగుణా ప్రోక్తా కాశ్యాముత్తరవాహినీ । కాశ్యాశ్శతగుణా ప్రోక్తా గంగా యమునయా సహ ॥ సహస్రగుణితా వేణ్యా భవేత్పశ్చిమవాహినీ । సా రాజన్ దర్శనాదేవ బ్రహ్మహత్యాపహారిణీ ॥ పశ్చిమాభిముఖీ గంగా కాళిందీ యత్ర సంగతా। హంతి కల్పకృతం పాపం సా మాఘే నృపదుర్లభా ॥ యత్కృత్యం తే ధ్రువం రాజన్ తద్వేణీ భువి కీర్తితా । తస్యాం మాఘే ముహూర్తోపి దేవానామపి దుర్లభః ॥ బ్రహ్మా విష్ణుమహాదేవరుద్రాదిత్యమరుద్గణాః । గంధర్వా లోకపాలాశ్చ యక్షకిన్నరగుహ్యకాః ॥ అణిమాదిగుణైర్యుక్తా యే చాన్యే తత్త్వదర్శినః । బ్రాహ్మణీ పార్వతీ లక్ష్మీశ్శచీ మాయాదితీ రతిః ॥ సర్వాశ్చ దేవపత్న్యశ్చ తథా నాగాంగనావరాః । ఘృతాచీ మేనకా రంభా ఊర్వశీ చ తిలోత్తమా ॥ గణాశ్చాప్సరసాం సర్వే పితౄణాంచ గణాస్తథా। స్నాతుమాయాంతి తే సర్వే మాఘే వేణ్యాం నరాధిప ॥ నాశ్వమేధసహస్రేణ తత్పుణ్యం లభతే భువి । త్ర్యహం స్నానఫలం మాఘే పురా కాంచనమాలినీ ॥ రాక్షసాయ దదౌ భూప తేన ముక్తస్స పాపకృత్ ॥ కార్తవీర్యః ॥ భగవన్ రాక్షసః కో వా కా వా కాంచనమాలినీ॥

కథందత్తవతీధర్మంసాకథంసంగతిస్తయోః। ఏతత్కథయయోగీంద్రపరంకౌతూహలంహిమే॥ దత్తాత్రేయః ॥ శృణురాజన్వి
చిత్రంత్వమితిహాసంపురాతనం ॥ అప్సరారూపసంపన్నానామ్నాకాంచనమాలినీ। ప్రయాగేమాఘమాసేసాస్నాత్వాయా
తిసురాలయం । నికుంజేగిరిరాజస్యతిష్ఠతాఘోరరూపిణా । దృష్టాగగనమారూఢాతేనవృద్ధేనరక్షసా ॥ తేజస్వినీసాహే
మాభాసుశ్రోణీదీర్ఘలోచనా । తాంగృష్ట్వారూపసంపన్నామువాచసచరాక్షసః॥ కాత్వంకమలపత్రాక్షీకుతఆగమ్యాతేత్వ
యా । ఆర్ద్రీంచవసనంకస్మాదార్ద్రీచకబరీకుతః ॥ కుత్రవాగమ్యతేభీరుకుతస్తేఈదృశీగతిః। కేనపుణ్యేనవాభద్రేతవతేజో
మయంవపుః ॥ అతీవరూపసంపన్నమద్భుతంచమనోహరమ్।త్వదస్త్రీంబునిపాతేనమమమూర్ధ్ని సులోచనే ॥ ప్రశాంత
మభవత్సద్యఃక్రూరంమేమానసంసదా ।నిరస్యమహిమాకోయమేతద్వ్యాచష్టుమర్హసి॥త్వంమేశీలవతీభాసివ్యాకరోషితథా
కృతిమ్ । ఆకారేణైవజానంతిసమర్థాఃపరచేష్టితం ॥ అప్సరాః॥ శ్రూయతామప్సరాచాహంభోరక్షఃకామరూపిణీ।ప్రయా
గాదాగతాచాహంనామ్నాకాంచనమాలినీ ॥ ఆర్ద్రాచకబరీచేయంప్రయాగాంభసిమజ్జనాత్ । గంతవ్యంచమయారక్షః
కైలాసఃపర్వతోత్తమః ॥ యత్రాస్తేపార్వతీనాథస్సురాసురనమస్కృతః । వేణీవారిప్రభావేనరక్షస్తేక్రూరతాగతా॥జా
తాహంయేనపుణ్యేనగంధర్వస్యసుమేధసః । కన్యకాదివ్యరూపాహంతత్సర్వంకథయామితే ॥ కళింగాధిపతేరాజ్ఞఃహ్యాహ
మాసంవిలాసినీ । రూపలావణ్యసంపన్నాసౌభాగ్యమదగర్వితా । అన్యాసాంయువతీనాంచతత్పురేహంశిరోమణిః ॥ తజ్జ
న్మనిమయారక్షోభుక్త్వాభోగాన్యథేప్సితాన్ । మోహితంతత్పురంసర్వంమయామోహనరూపయా ॥ అమూల్యానిచ
రత్నానిభూషణానిధనానిచ । వాసాంసిచవిచిత్రాణికర్పూరాణిచచందనమ్ । ఏతద్వ్యాపార్జితంద్రవ్యంమయాయవ్వనసంప
దా । నాహంజానామిమోహంతంస్వనివాసేనిశాచర । సంకేతంతేయువానోమేచరణౌకామమోహితాః॥ మయాతేవం
చితాస్సర్వేసర్వేస్వేనతుమాయయా । అన్యోన్యమీర్ష్యభావేనస్నాతాఃకేచిత్తుకామినః ॥ ఇత్థంతస్మిన్పురేరమ్యేసకాలోమేగ
తస్తథా ॥ ప్రాప్తేతువార్ధకేకాలేశుశోచహృదయంమమ । ని ... నహుతంతప్తంనవ్రతంచరితంమయా ॥ నారాధితోమ
హాదేవశ్చతుర్వర్గఫలప్రదః । నమయాపూజితాదేవీమృగాక్షీత్రిపురహారిణీ ॥ సర్వపాపహరోవిష్ణుర్నస్మృతోభోగలుబ్ధ

యా । బహుశ్చైవంవిలప్యాహంబ్రాంహణంశరణంగతా । బ్రాంహణంవేదవిద్వాంసంతస్యరాజ్ఞఃపురోహితం। సచపృష్టో మయారక్షోనిష్కృతిస్స్యాత్కథంమమ ॥ పాపస్యాస్యద్విజశ్రేష్ఠకథంయాస్యామినిష్కృతిమ్। స్వేనైవకర్మణాతప్తాం పరాకిందీనమానసాం ॥ పాపపంకనిమగ్నాంచమాముద్ధరకచగ్రహాత్ । మయికారుణ్యజంవారివర్ష త్వంద్విజోత్తమ।సజ్జ నేపాథవస్సర్వేసాధ్వసాధునివర్జితే ॥ ఇత్యసౌమద్వచశ్శ్రుత్వాచకారానుగ్రహంమయి।ఊచేప్రీతికరంవాక్యంసర్వధర్మమ యంద్విజః॥ బ్రాహ్మణః॥ నిషిద్ధాచరణంజానేసర్వత్రాహంవరాననే। కురుమేసత్వరంవాక్యంయాహిక్షేత్రంప్రజాపతేః ॥ తత్రగత్వాకురుస్నానంతేనపాపక్షయోభవేత్ । నాన్యంపశ్యామియత్నేనయత్తైపాపప్రనాశనమ్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తంపరంతీ ర్థస్నానంమునిభిరీరితమ్ । కింతుతీర్థేత్యజాశుత్వంమనసాప్యశుభక్రియామ్॥ప్రయాగస్నానశుద్ధాత్వంస్వర్గంయాస్యసినిశ్చితం। ప్రయాగస్నానమాత్రేణనృణాంనాకోనసంశయః ॥ అన్యదేశకృతంపాపంతత్క్షణాదేవభామిని । ప్రయాగేవిలయంయాతి పాపంతత్రకృతంవినా ॥ తస్మాత్త్వంయాహికళ్యాణిప్రయాగంయోగిసేవితమ్ । సద్యఃపాతకనాశాయతథాస్వర్గతయే ధ్రువమ్॥ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వానేతిహాసంచమంగళం।తథైవసంభ్రమాపన్నాపాదౌనత్వాద్విజన్మనః॥ త్యక్త్వాబంధుజనం సర్వందాసీదాసగృహంధనం । సకలాన్విషయాన్స్రక్షోవిషగ్రాసానివస్ఫుటమ్ । వపుశ్చక్షణవిధ్వంసివశ్యంతీనిర్గతాస్పహమ్। హృదయేకుణపవ్యాఘ్రసదాసంతర్ప్యమానయా ॥ మయాగత్వాకృతంస్నానంమాఘమాసేసితాసితే। తస్యస్నానస్యమా హాత్మ్యంశృణువృద్ధనిశాచర ॥ త్రిహాత్వాపక్షయోజాతఃసప్తవింశతిభిర్దినైః । శేషైర్మేయదభూత్పుణ్యంతేనదేవత్వ మాగతా ॥ రమమాణాతుకైలాసేగిరిజాయాఃప్రియాసఖీ।జాతిస్మరాదజాతాహంప్రయాగస్యప్రభావతః ॥ స్మృత్వాప్ర యాగమాహాత్మ్యంమాఘేమాఘేవ్రజామ్యహం । ఇతిరాక్షసయత్పృష్టంత్వయావిస్మితచేతసా ॥తన్మయాకథితంసర్వంచ రితంప్రీతియేతవ ॥ రాక్షసః॥ త్వద్దర్శనసుధాసిక్తంగతంశైత్యంమనోమమ ॥ తీర్థంఫలతికాలేనసద్యస్సంగస్సతాంఖలు। అస్య దుఃఖోదధేఃపారంకథంయామీతిచింతయేసజ్జనానాంసమాభూతిస్సర్వేషాముపజీవినీ । క్షీరార్ణవఃపయోదత్తైహంసాయ నబకాయకిం ॥ ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వాకృపార్ద్రీకృతమానసా।ధర్మదానేమనఃకృత్వాజగౌకాంచనమాలినీ॥ కరిష్యేనిష్కృ

తింభద్రఇదానీంఖలుమాశుచః।ప్రతిజ్ఞాంతుదృఢాంకృత్వాయతిష్యేతవముక్తయే॥బహవోఽపికృతామాఘాః ప్రతివర్షంవిధాన
తః । శ్రద్ధాపూర్వంమయారక్షో బ్రంహక్షేత్రేసితాసితే ॥ తాంవదామినసంఖ్యాం తేతస్యధర్మస్యరాక్షస। గూఢోఽథమోహా
హికర్తస్యఇత్యూచుర్విబుధోత్తమాః॥ఆర్తిదానంప్రశంసంతిమునయోవేదవాదినః । సాగరేవర్షతోభద్రకింమేఘస్యఫలంభ
వేత్ ॥ దదామిమాఘపుణ్యం తేకృతమేకంసితాసితే । తేనతేస్వర్గతిస్సద్యోభవిష్యతినసంశయః॥ అనుభూతంమయారక్షః
స్వయంతత్పుణ్యజంఫలం । తేనదాస్యామితేరక్షఃసద్యఃపాపప్రణాశనం ॥ నిష్పీడ్యాథతతోవాసోజలంకృత్వా కరాంబుజే।
దదౌసాపాపమాఘజంపుణ్యంతస్మైవృద్ధాయరక్షసే । తద్దైవప్రాప్తపుణ్యస్సన్ స్వంవిముక్త్వారాక్షసీంతనుం।సంభూతోఽదేవతా
కారఃతతోభాస్వరవిగ్రహః ॥ దేవయానపథారూఢోహర్షాదుత్ఫుల్లలోచనః। ద్యోతమానస్తథావ్యోమ్నిభాసయన్ప్రభ
యాదిశః॥దివ్యరూపధరోరేజేద్వితీయఇవభాస్కరః । తతోఽభినందయామాససతాంకాంచనమాలినీం ॥ భద్రేదేవేత్రిశ్వరోదే
వఃకర్మణాంయఃఫలప్రదః । త్వయాప్యుపకృతంసమ్యగ్యత్రమేనాస్తినిష్కృతిః॥ఇదానీంమయికారుణ్యంప్రసీదానుగ్రహంకు
రు। శిక్షాంవిధేహిమేదేవిసర్వంనీతిమయీంశుభాం॥సర్వధర్మకరీనూనంనకుర్యాపాతకంయథా । తాంప్రశ్రుత్వాత్వదనుజ్ఞాతః
పశ్చాద్యామిసురాలయం ॥ ఏతన్నిశమ్య తేనోక్తంప్రియంధర్మమయంవచః। ఇతిప్రీతాబ్రవీద్రాజన్ ధర్మంకాంచనమాలినీ॥
ధర్మంభజస్వసతతంత్యజభూతహింసాం సేవస్వసాధుపురుషాన్ త్యజకామశత్రుం । అన్యస్యదోషగుణకీర్తనమాశుముక్త్వా
సత్యంవదార్చయహరింజహిసాహసాని ॥ దేహోస్థిమాంసరుధిరేహమితిత్యజత్వంజాయాసుతాదిషుసదామమతాంవిముం
చపశ్యానిశంజగదదింక్షణభంగనిష్ఠంవైరాగ్యభావరసికో భవయోగనిష్ఠః। ప్రీత్యామయానిగదితంతవధర్మజాతంచిత్తేనిధేహి
సతతంభవశీలయుక్తః । సంత్యజ్యరాక్షసతనుంధృతదేవదేహోజ్యోతిర్మయోవ్రజసఖేశుభమాశునాకం॥శ్రుతధర్మస్తతో
హృష్టఃసంతుష్టోరాక్షసోఽబ్రవీత్ భవప్రముదితాన్నిత్యంసర్వదాశివమస్తుతే ॥ ఆచంద్రార్కంరమస్వత్వంకైలాసేశివసన్ని
ధౌ॥ఉమయాఖండితంప్రేమతనాస్తువరవర్ణినిసుధర్మిష్ఠాతపోనిష్ఠామాతస్త్వంభవసర్వదా ।మాస్తులోభశ్శరీరేతేఆపన్నా
ర్తింసదాహరఇత్యుక్త్వాసంప్రణమ్యాథసతాంకాంచనమాలినీమ్ । జగామరాక్షసస్స్వర్గంగంధర్వైర్బహుభిస్తుతః॥ దేవ

కన్యా స్తదాదృష్ట్వావవర్షుఃపుష్పవృష్టిభిః । తస్యాఃకాంచనమాలిన్యామూర్ధ్ని హర్ష సమాకులాః ॥ తామాలింగ్యతతఃప్రోచుఃకన్యకాస్సుప్రియంవచః । కృతంభద్రేత్వయాచిత్రంరాక్షసస్యవిమోక్షణం॥ దుష్టస్యాస్యభ[illegible]ంచిద్విశం త్యస్మిన్న కాననే । అధునానిర్భయాహ్యత్రవిచరామోయథాసుఖం ॥ శ్రుత్వాతువచనంతాసాంరాజన్కాంచనమాలినీ। హృష్టాతేనైవదానేనకృతకృత్యాసతీతదా ॥ తంరాక్షసంకాంచనమాలినీతదాగంధర్వకన్యాపథిమోక్ష్యసత్వరం । క్రీడంత్యమూభిః ప్రయయౌహారాలయంప్రీత్యాసుపూర్ణాహిపగోపకారాత్ ॥ సంవాదమేతద్వరకన్యకేరితంభక్త్యాపరంయత్రశృణోతిమానవః।నోబాధ్యతేజాత్వపిరాక్షసాదిభిర్ధర్మేమతిస్తస్యభృశంప్రజాయతే॥ఇతిశ్రీపాద్మ్యేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-త్రియస్త్రింశోధ్యాయః,

... ... *

వసిష్ఠః॥ కథితంమాఘమాహాత్మ్యందత్తాత్రేయేనభాషితం। అధునాసంప్రవక్ష్యామిమాఘస్యస్నానజంఫలం। సర్వక్రతువరిష్ఠంతత్సర్వదానఫలప్రదమ్।అస్మిన్నర్థేపురావృత్తమితిహాసంపురాతనమ్॥గంధర్వస్సుఖసంగీతస్తస్యకన్యాప్రిహేహినీ।సుశీలస్యసుశీలాచసుస్వరాస్వరవేదినః॥ సుతారాచంద్రకాంతస్యచంద్రికాసుభగస్యచ । శోభంతేస్మమిథస్తాశ్చభగిన్యఇవసర్వదా ॥ ఉద్భిన్నకుచపద్మిన్యఃపద్మిన్యఇవమాధవే । ఉన్మీలద్యౌవనైఃకాంతావల్లర్యఇవపల్లవైః । హేమగౌరాశ్చహేమాభాహేమాలంకారభూషితాః । స్వరగ్రామావలీషాసువివిధామూర్ఛనాసుచ ॥ తాశ్చనానావినోదేషువేణువీణాప్రవాదనే । మృదంగనాదసంగీతేలాస్యమార్గలయేషుచ॥విచిత్రాదివినోదేషుకలాసుచవిశారదాః । కౌతుకాదేకదాపంచమిళితామాసిమాధవే ॥ కన్యామందారపుష్పాణివిచిన్వంత్యోవనాద్వనం ॥ గౌరీంసమారాధయితుంవరాంగనాకదాచిదచ్ఛోదసరోవరంయయుః ॥ హేమాంబుజానిప్రవరాణితాఃపునఃతస్మాదుపాదాయవరోత్పలైస్సహ ॥వైడూర్యశుభ్రస్ఫటికప్రకుట్టిమేస్నాత్వాసరస్యాంపరిధాయచాంబరం।మౌనేనచస్థండిలపిండికామయీంసువర్ణసిక్తాభిరుమాంవినిర్మముః॥ఆవాహ్యాతాంకుంకుమపంకచందనైరభ్యర్చ్యగౌరీంవరపంకజాదిభిః । స్నానోపదారైశ్చసుభక్తిభావితాలాస్య ప్రయోగైర్ననృతుఃకుమారికాః॥ గాంధర్వమాశ్రిత్యపరస్పరంతతో గేయంసుతారధ్వనిభిస్సుమూర్ఛితం । ఏణీదృశస్తాఃప్రజగుఃకళాక్షరం

చారుప్రబంధంగతిభిశ్చసుస్వరం ॥ తస్మిన్సుతీరే మృగచిత్తహర్షదే కన్యాస్వలంనిర్భరచిత్తవృత్తిషు । అచ్ఛోదతీర్థప్రవరేత
దాగతస్స్నాతుంమునేర్వేదనిధేస్సుతోగ్నిపః ॥ రూపేణనిర్జితమనోభవవిగ్రహోయంపయోజపత్రాయతలోచనోయు
వా । విస్తీర్ణవక్షాస్సుభుజోథసుందరఃశ్యామచ్ఛవిఃకామఇవాపరోహిసః ॥ సబ్రహ్మచారీసుశిఖోవిరాజతే దండేనయుక్తో
ధనుషేవమన్మథః। ఏణాజినప్రావరణస్సుసూత్రధృగ్బద్ధేభమౌంజీకటిసూత్రమేఖలః॥తందృష్ట్వాబ్రాహ్మణంబాలాస్తాస్తత్ర
సరసీతటే ॥ జహర్షుఃకౌతుకావిష్టాఃకోయన్నోనయనాతిథిఃసంత్యక్తనృత్యగీతాస్తాస్తస్యాలోకనలాలితాః ॥ హరిణ్యోలుబ్ధ
కేనైవవిద్ధాఃకామేనసాయకైః । పశ్యపశ్యేతిజల్పంత్యోముగ్ధాఃపంచసుసంభ్రమంతస్మిన్ విప్రవరేయూనికామదేవభ్రమం
యయుః । పునఃపునస్తమభ్యర్చ్యనయనైఃపంకజైరివ ॥ పశ్చాద్విచారమారబ్ధమప్సరోభిఃపరస్పరమ్॥ యద్యయంకామదే
వస్స్యాద్రతిహీనఃకథంభవేత్ । ఆహోస్విదశ్వినౌదేవౌతౌదేవౌయుగచారిణౌ॥ గంధర్వఃకిన్నరోవాథసిద్ధోవాకామరూప
ధృత్ ॥ ఋషిపుత్రోథవాకశ్చిత్కశ్చిద్వామానుషోత్తమః।అథవాకశ్చిదేవాయంధాత్రాస్పృష్టోహినఃకృతే॥ యథాభాగ్యవ
తామధ్యేనిధానంపూర్వకర్మభి । అథాస్మాకంకుమారీణాంగౌర్యాసీతోద్విజోత్తమః ॥ ఏవంపంచసుకన్యాసువదంతీషున్నృపో
త్తమ।శ్రుత్వాతద్వచనంతాసాంకృతమాధ్యాహ్నికక్రియః ॥ ఆలోక్యహ్రాదయేసోపివిఘ్నఏషఉపస్థితః। బ్రంహావిష్ణుగిరిశాద
యస్సురాయేపిసిద్ధమునయఃపురాతనాః ॥ తేపియోగబలినోపిమోహితాలీలయాతదబలాభిరచ్యుతం।యోషితాంనయనతీక్ష్ణ
సాయకైర్భ్రూలతాసుదృఢచాపనిర్గతైః ॥ ధన్వినామకరకేతునాహతఃకస్యనోపతతిహామనోమృగః। తావదేవనయధీర్వి
రాజతేతావదేవజనతాభయంభవేత్ ॥ తాపదేవదృఢచిత్తతాభృశంతావదేవగణనాకులస్యచ। యావదేవవనితేక్షణాస
వైర్నాద్యతిధృతమదైర్నపూరుషః । మోదయంతిమదయంతిరాగిణోయోషితస్సులలితైర్మనోహరైః। మోదయంతిమదయం
తిమామిమాధర్మరక్షణపరంహికైర్గుణైః॥ మాంసరక్తమలమూత్రనిర్మితేయోషితాంవపుషినిర్గుణేశుచౌ । కామినస్తుపరిక
ల్ప్యచారుతాంహరమంతిసువిమూఢచేతసః । యావదత్రనసమీపగాఇమాస్తావదేవస్వగృహంవ్రజామ్యహం॥ సమీపంతస్య
యావత్తాఃగచ్ఛంతిస్మపరస్త్రియః । వైష్ణవేనప్రభావేనతావదంతర్దధేద్విజః ॥ తస్యయోగబలోద్భూతంద్విజస్యాదర్శనంత

థా । దృష్ట్వైతదద్భుతంశర్మవైష్ణవంబ్రహ్మచారిణః ॥ విత్రస్తనయనాబాలాః కురర్య ఇవ కాతరాః। సంభ్రాంతనయనాశ్చాన్యాః దదృశుస్తాదిశోదశ ॥ కన్యకాః॥ ఇంద్రజాలంస్ఫుటంవేత్తిమాయాంజానాతివాపునః। దృష్టోఽస్మద్దృష్టరూపోఽభూదిత్యూచుశ్చపరస్పరం ॥ తప్తంచహృదయంతాసాంతస్యైవవిరహాగ్నినా। త్యక్త్వేంద్రజాలికీంవిద్యాంకాంతదర్శయసత్వరం॥ త్వద్దర్శనంవినానూనంహృదయేశ్వరసాంప్రతమ్ । నజీవామోఽథజీవామః పునస్సందర్శనాయవా॥ అస్మాశ్చనీయతాంతత్రశీఘ్రంయత్రగతోభవాన్ । ఇత్థంవిలప్యతాః కన్యాః ప్రతీక్ష్యచబహుక్షణమ్॥ పితుర్భయాద్గృహంగంతుంశీఘ్రమారేభిరేతతః। తత్ప్రేమనిగళైర్బద్ధాభృశంవిరహవిక్లబాః ॥ కథంచిద్ధైర్యమాలంబ్యతాస్తాస్స్వంస్వంగృహంగతాః । ఆగత్యపతితాస్సర్వాజలయంత్రసమీపతః ॥ కిమేతన్మాతృభిః పృష్టాః కుతః కాలాత్యయోఽభవత్॥ కన్యకాః ॥ క్రీడంత్యః కిన్నరీభిస్తుసార్థంసంహతకంచుకాః ॥ సంస్థితాస్మనవిజ్ఞాతోదివసోంబుదరోధనాత్ ॥ పథిశ్రాంతావయంమాతః సంతాపస్తేనన స్తనౌ ॥ ఇత్యుక్త్వా వ్యలులుఠుస్తత్రమణిభూమౌకుమారికాః ॥ ఇతిశ్రీపాద్మ్యేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-చతుస్త్రింశోధ్యాయః. ... *

వసిష్ఠః॥ ఇత్థంయుగసమారాత్రిమనయంస్తావరస్త్రియః । కథంచిద్ధీరతాంకృత్వాసజ్వరావిశ్వరా ఇవ॥ ప్రాతర్వ్యోమమణిందృష్ట్వామన్యమానాస్సుజీవితమ్ । విజ్ఞాప్యమాతరంస్వాంస్వాంగౌరీంపూజయితుంగతాః॥ స్నాత్వాఽనేనపిధానేనపుష్పైర్ధూపైస్తథాపునః । విధాయపూజనందేవ్యాగాయంత్యస్తత్రతస్థిరే॥ ఏకస్మిన్నంతరేసోపిస్నాతుంవిప్రస్సమాగతః । పితురాశ్రమతస్తస్మాదచ్ఛోదేత్రసరోవరే। ఉత్ఫుల్లనయనాజాతాస్తందృష్ట్వాబ్రహ్మచారిణం॥ గత్వాతత్రైవతాః కన్యాః సమీపంబ్రహ్మచారిణః । సవ్యాపసవ్యసంవీతాభుజపాశాంశ్చచక్రిరే॥ గతోఽపిధూర్తపూర్వేద్యుర్గంతుమద్యనలభ్యతే। వ్రతంచరత్వమస్మాభిర్నాత్రతేస్తివిచారణా ॥ ఇత్యుక్తస్సద్విజః ప్రాహప్రహసన్ బాహుపాశితః । యుష్మాభిరుచ్యతేభద్రమనుకూలంప్రియంవచః॥ ప్రథమాశ్రమనిష్ఠస్యకింతునాద్యాపిమేవ్రతం । వేదాధ్యయనయుక్తస్యపారంనీతంగురోః కులే॥ ఆశ్రమేయత్రయోధర్మోరక్షణీయస్సపండితైః । వివాహోఽయమతోఽమన్యేనధర్మ ఇతికన్యకాః॥ ఆకర్ణ్యైతస్యవాక్యానితమూచుస్తావరస్త్రియః। క్వవయంసురసుందర్యః క్వభవాన్ తాపసోవరః ॥ దుర్ఘటస్యవిధానేనమన్యేధాతాసపండితః ।తస్మాద[illegible]నిదానీంత్వంస్వీ

కుర్యాన్మంగళంభవాన్ ॥గాంధర్వేణవివాహేననజీవామోన్యథావయమ్ । తాఃపరస్పరమాలోక్యజగ్రాహాంఘ్రింప్రమోహినీ ॥ భుజౌజగృహతు స్తస్యసుశీలాసుస్వరాతదా । ఆలిలింగేసుతారాచవక్త్రంచుంబతిచంద్రికా॥తథాపినిర్వికారోసౌప్రళయానిలసన్నిభః। శశాపబ్రహ్మచారీతాఃకోపేనాత్యంతమూర్ఛితః ॥ పిశాచ్యఇవమాంలగ్నా స్తత్పిశాచ్యోభవిష్యథ॥ ఏవంతేనానుశప్తాస్తాస్సంత్యక్త్వాపురతఃస్థితాః ॥ కిమేతచ్చేష్టితంపాపమనాగసిజనేత్వయా ॥ అనురక్తేషుభక్తేషుమిత్రేషుద్రోహకారిణః।పుంసోలోకద్వయేసౌఖ్యంనవిందంతీతినశ్శ్రుతం ॥ తస్మాద్భవాంశ్చనశ్శాపాత్పిశాచోభవసత్వరం । ఇత్యుక్త్వాపరతాబాలానిశ్వసంత్యఃక్షుధాకులాః ॥ తథైవాన్యోన్యసంరంభాస్తస్మింత్సరసిపార్థివ ॥ తాఃకన్యాబ్రహ్మచారీచసర్వేపైశాచ్యతాంగతాః।పిశాచ్యశ్చపిశాచశ్చక్రందమానాస్సుదారుణం । క్షపయంతివిపాకంతంపూర్వోపాత్తస్యకర్మణః॥ ఇతశ్చేతశ్చధావంతోవసంతస్సరసస్తటే॥ఏవంబహుతిథేకాలేరోమశోమునిసత్తమః॥ పుష్యేచైవచతుర్దశ్యామచ్ఛోదేస్నాతుమాగతః । తంద్దృష్ట్వాబ్రాహ్మణంసర్వేపిశాచాఃక్షుత్సమాకులాః॥ధావంతోహంతుకామాస్తేమిళితాయూథవర్తినః। దహ్యమానాస్సుతీక్ష్ణేనరోమశస్యచతేజసా ॥ అసమర్థాఃపురఃస్థాతుంతేసర్వేదూరతఃస్థితాః । తత్రవేదనిధిర్విప్రస్తథైవసముపాగతః॥సమీక్ష్యరోమశంరాజన్ సాష్టాంగంప్రణిపత్యచ । ఉవాచసూనృతాంవాచంకృత్వాశిరసిచాంజలిమ్॥ మహాభాగ్యోదయేవిప్రసాధూనాంసంగతిర్భవేత్ ।గంగాదిసర్వతీర్థేషుయోనరస్స్నాతిసర్వదా ॥ యఃకరోతిసతాంసంగంతయోస్సత్సంగతిర్వరా । ఇత్యుక్త్వాకథయామాసపూర్వవృత్తాంతమద్భుతమ్ ॥ ఇమాగంధర్వకన్యాస్తాసోయంమమతనూభవః॥ సర్వేపిశాచరూపేణమిథశ్శాపవిమోహితాః । దీనాననాశ్చతిష్ఠంతితవాగ్రేమునిసత్తమ॥ త్వద్దర్శనేనబాలానాంనిస్తారోద్యభవిభవిష్యతి ॥రోమశః॥మత్ప్రసాదాచ్చబాలానాంస్మృతిస్సపదిజాయతాం॥ ధర్మంచవిచ్మితేయేనమిథశ్శాపోలయంవ్రజేత్॥

ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-పంచత్రింశోధ్యాయః. ... ... *

వేదనిధిః॥మహర్షేకథ్యతాంధర్మోముచ్యేరన్యేనబాలికాః ॥నాయంకాలోవిలంబస్యశాపాగ్నిర్దారుణోయతః ॥ రోమశః ॥ మయాసార్థంవితన్వంతుమాఘస్నానంవిధానతః । శాపాన్మోక్ష్యంతిమాఘాంతేనాన్యథానిష్కృతిర్భవేత్ ॥ మాఘ

స్నానేనసత్తీర్థేఇతినోనిశ్చితామతిః । సప్తజన్మకృతంపాపంవర్తమానంచదారుణం ॥ మాఘస్నానందహేత్కృత్స్నంపు
ణ్యతీర్థేవిశేషతః । ప్రాయశ్చిత్తంనపశ్యంతితస్మిన్ పాపేమునీశ్వరాః । పాపకంపుణ్యతీర్థేషునశ్యేత్తదపిమాఘతః । స్నాన
కృన్మానసేమాఘస్తస్మాన్మోక్షఫలప్రదః ॥ హిమవత్పృష్ఠతీర్థేషుసర్వపాపప్రణాశనః॥ ఇంద్రలోకప్రదోయంవైనిర్దిష్టో
వేదవాదిభిః । సర్వకామప్రదోమాఘోమోక్షదోబదరీవనే ॥ ఏవమాదిషుతీర్థేషుపుణ్యాదంచోత్తరోత్తరం । ప్రకృతంశృ
ణువిప్రేంద్రప్రయాగస్యచవైభవమ్ ॥ గాయంతిదేవాస్సతతందివిసాః మాఘఃప్రయాగేకిలనోభవిష్యతి।స్నాతానతాయత్రి
నగర్భవేదనాంపశ్యంతితిష్ఠంత్యపివిష్ణుసన్నిధౌ ॥ మజ్జంతియేపిత్రిదినంతుమానవాస్తీర్థేప్రయాగేబహుపాపకంచుకాః। మజ్జం
తితేనైవచరౌరవాదిషుస్వర్గేష్వగోభిర్విహరంతిదేవవత్ ॥ తీర్థైరన్యైస్త్రైదానతపోభిరధ్వరైస్సార్ధంవిధాత్రాతులయా
ధృతఃపురా । మాఘఃప్రయాగస్యతయోర్ద్వయోరభూన్మాఘోగరీయానతఏవసోధికః ॥ వాతాంబుపర్ణాశనదేహశోషణై
స్తపోభిరుగ్రైశ్చిరకాలసంచితైః । యోగైర్నసంయాంతినరాస్తుతాంగతింస్నానాత్ప్రయాగస్యచయాంతియాంగతిం ॥
స్నాత్వాచయేమకరభాస్కరోదయేతీర్థేప్రయాగేసురసింధుసంగమే । తేషాంగృహద్వారమలంకరోతికింభృంగావలీకుం
జరకర్ణతాడితా ॥ యోరాజసూయాద్ధయమేధయజ్ఞతఃస్నానాత్ఫలంసంప్రదదాతిచాధికం । పాపానిసర్వాణివిలప్యలీల
యానూనంప్రయాగస్సకథంతువర్ణ్యతే ॥ అవంతివిషయేరాజావీరసేనోభవత్పురా ।నర్మదాతీరమాసాద్యరాజసూయం
చకారసః॥షోడశైరశ్వమేధైశ్చస్వర్ణరాశివిరాజితైః ॥ స్వర్ణభూషణయూపాఢ్యైరయజత్సయథావిధి।ప్రదదౌధాన్యరా
శించద్విజేభ్యఃపర్వతోపమాన్ ॥ వదాన్యోదేవతాభక్తోగోప్రదస్సువర్ణదః । బ్రాహ్మణోభద్రకోనామమూర్ఖోహీనకు
లోధమః ॥ కృషీవలోదురాచారోవేదాధ్యయనవర్జితః । హీనకర్మసముద్యుక్తోబంధుభిశ్చసముజ్ఝితః ॥ ఇతస్తతఃపరి
భ్రామ్యన్నిర్గతోవృత్తికర్శితః ॥ దైవతైస్సార్థమావిశ్యసప్రయాగంసమాగతః । మాఘమాసంపురస్కృత్యస్నాతస్తత్ర
దినత్రయం ॥ అనఘస్నానమాత్రేణసంభూతోభూద్ద్విజోత్తమః । ప్రయాగాచ్చలితస్తత్రపునస్స్నాతిసమాగతఃసరాజా
సోపివిప్రశ్చవిపన్నావేకదాతదా।తయోస్సమాగతిర్దృష్టామయాశక్రస్యసన్నిధౌ ॥ తేజోరూపంబలంస్త్రైణందేవయానం

విభూషణం । మాలాచపారిజాతస్యనృత్తగీతేసమేతయోః ॥ ఇతిదృష్ట్వాహిమాహాత్మ్యం క్షేత్రస్యకథముచ్యతే । మాఘస్సితాసితేవిప్రరాజసూయసమఃకథమ్ ॥ ధనుస్త్రిశతవిస్తీర్ణేసితనీలాంబుసంగమే । మాఘాదపునరావృత్తిరాజసూయాత్పునఃపతేత్ ॥ మాఘేమాసిసపాపోఽపిసితాసితజలంస్పృశన్ సర్వపాపవినిర్ముక్తస్సురలోకంసగచ్ఛతి। అత్రైతత్కథయిష్యామిసావధానమనాశ్శృణు।పిశాచమోచనంనామఇతిహాసంపురాతనమ్ ॥ ఇతిశ్రీపాద్మేపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే- షట్త్రింశోఽధ్యాయః.   ...   .   *

వేదనిధిః ॥ కుత్రస్థితఃకస్యపుత్రోనియమఃకోఽస్యచాభవత్ । కేనవావైష్ణవోజాతఃకఃపిశాచశ్చమోచితః। ఏతద్విస్తరతస్సర్వంకీర్తయస్వమహామునే॥ లోమశః॥ ప్లక్షప్రస్రవణేరమ్యేసరస్వత్యాస్తునిర్గమే । తత్రాశ్రమపదంతస్యశైలమాశ్రిత్యశోభతేసాలతాళతమాలైశ్చహింతాలైర్వకుళైరపిజంబీరైర్నారికేళైశ్చబిల్వైర్వకులపాదపైః । ఏవమాదిభిరన్యైశ్చవృక్షజాతిభిరావృతః ॥ తత్రశాపభయాత్త్రిస్తోఝంఝావాతఃప్రధావతి । తస్మిన్వసతిధర్మాత్మాద్విజోదేవద్యుతిస్సదాజితేంద్రియోజితక్రోధస్సత్యవాగనసూయకః । నారాయణంత్రికాలంససంపూజయతినిత్యశః । పుష్పాణాంచసహస్రేణవికచేనసుగంధినా । వేదసూక్తవిధానేనవిష్ణుధ్యానపరాయణః ॥ ఏకదామపివైశాఖేఏకాదశ్యాంముదామునిః। పూజాంకృత్వాహరేరమ్యాంవిచిత్రామకరోత్స్తుతిం । తద్దైవఖగమారుహ్యదేవదేవస్స్వయంహరిః । ఆజగామపురస్తస్యతయాస్తుత్యాతిహర్షితః । తందృష్ట్వాగరుడారూఢంప్రత్యగ్రజలదచ్ఛవిమ్ । చతుర్భుజంవిశాలాక్షంసర్వాలంకారభూషితమ్॥ జగామశిరసాభూమౌకృతకృత్యమనాస్తదా । శ్రూయతాంయఃపిశాచస్యమోచితస్తేనతద్వనే । ఆసీద్రాజాచిత్రసేనోద్రావిడేవిషయేపురా । పురోహితంపురస్కృత్యశ్రౌతస్మార్తంచకారసః ॥ ధర్మజ్ఞఃసత్యసంధశ్చసర్వశాస్త్రార్థతత్త్వవిత్। బ్రంహవిష్ణుమహేశేషుసమబుద్ధిస్సదాగురౌ ॥ గతఃకౌతూహలేనైవకదాచిజ్జటిలాలయమ్ ॥ జటిలైర్వేదబాహ్యైస్తైఃపాషండైశ్చన్నపాండరైః ॥ సార్థంతస్యకథాజాతారాజ్ఞస్తస్యమహాత్మనః ॥పాషండాః ॥ ప్రభావశ్శ్రూయతాంరాజన్ నైవధర్మసముద్భవః ॥ ఛిన్నపాశస్సముచ్యేతశ్వపాకోఽపిచదీక్షయా । దీక్షైవమోచనీనైవసర్వేవర్ణాశ్రమాన్నృపా॥ నపాత్రేను

న్యస్య ర్గ్యంహిజటాధారీవిశిష్యతే । కింవస్తుబ్రాంహణానాంచలోకేదాతానరాధమః ॥ తఏవశివభక్తాహి యేనపశ్యంతి తాన్ద్విజాన్ । అతఏవహిరాజేంద్రశ్రేష్ఠం శ్రైవంహిదర్శనమ్॥విష్ణుదర్శనమాత్రేణశివద్రోహీప్రజాయతే। తస్మాన్నవిష్ణునా మాపిశ్రోతవ్యంభవభీరుణా ॥ అతోఽపివైష్ణవోవధ్యఃసర్వదేశేషుసర్వదా । ఇత్థంపాషండిభిఃప్రోక్తాన్త్వర్ణాయిత్వాతదా గమాన్॥జటిలైర్మోఽదతేధూర్తైస్సభూపాలఃప్రతారితః । క్వాసౌవిష్ణుఃక్వదృష్టోసౌక్వచకేనైవకీర్త్యతే॥ ఇత్థంనసహాతేవిష్ణుంసరాజాదేవమోహితః । నారాయణంభజంతేయేతాన్పీడయతిసర్వదా ॥ యఃపఠేద్విష్ణునామానితంనిహంతిసపార్థివః । ఆవాదయచ్ఛనిత్యంస డిండిమాన్స్వపురేతదా - యోఽర్చయేద్దైవతంవిష్ణుం సదండ్యోవధ్య యేవనః । తతఃప్రభృత్యధర్మిష్ఠాః తస్మిన్ దేశేద్విజోత్తమ ॥ నచవర్షతిపర్జన్యో వర్ధతేనగవాంకులమ్ । వృక్షానారుహ్య జీవంతి బ్రాంహణావృత్తికర్శితాః ॥ తతోబహుతిథేకాలే సరాజాపంచతాంగతః । వైదికేనవిధానేనన లేభేచోర్ధ్వదైహికం దృఢంబధ్వాయమభటైర్హన్యమానస్సుదారుణం । రౌరవాదిషుసర్వేషునరకేషుప్రబాధితః । భుక్త్వాచయాతనాంయామీంనిస్తీర్ణనరకోస్నృపః ॥ సుమహాన్గిరిరాజేసౌపిశాచోఽభూత్తదానృపః । ప్రధావతిదిశస్సర్వావనేతస్మిన్బుభుక్షితః॥ కదాచిత్పర్యటన్సోధపక్షుప్రస్రవణంయయౌ । హతోఽస్మీతిరుదన్సోధమునినాదర్శిత స్తదా॥ అథాముంకౌతుకావిష్టఃపప్రచ్ఛమునిపుంగవః ॥ కోసిత్వంభీషణాకారఃకుతోరోదిషిసత్వరం । శ్రుత్వైతద్వచనంప్రీతఃపిశాచస్త్యక్తరోదనః।స్వముదంతం స్వమూలంహిసపిశాచోవదత్తదా ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాపిశాచస్యమునీశ్వరః । ప్రయాగంగచ్ఛభద్రంతేపిశాచత్వంవిమోక్ష్యతి ॥ ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వామునింనత్వాపునఃపునః । ప్రయాగంసహసామాఘేపిశాచస్త్వరంగతః ॥ స్నాత్వాసితాసితేతోయేమాఘేమాసిద్విజోత్తమ । దివ్యదేహస్తథాభూత్వావైకుంఠంప్రాప్తవాన్తదా ॥ రోమశః ॥ అధునాతు మయాసార్థమిమాఃకన్యాస్సుతశ్చతే । త్వంచాహంచప్రయాగంవైయేసర్వేసద్గతీప్సవః ॥ మాఘస్నానంప్రకుర్మోఽత్రదేవానామపిదుర్లభమ్ । తత్రమోక్ష్యంతిపైశాచ్యంమిథశ్శాపసముద్భవమ్ ॥ ఏవంరోమశవాక్యాంతేప్రయాగే స్నాతుమాగతాః ॥ స్నానమాత్రేణతేసర్వేపిశాచాఃపూర్వరూపగాః॥ దృష్ట్వావేదనిధిస్తత్రరోమశంమునిపుంగవమ్ । ఇదానీముచితం

బ్రూహిబాలానామృషిసత్తమ ॥ రోమశః ॥ కుమారోధీతవేదోసౌసమాప్తనియమోయువా।అసౌంతుసానురాగాణాం
గృహ్ణాతుకరపంకజమ్ ॥ తతోరోమశవాక్యేనవివాహమకరోత్తదా । పంచానామపికన్యానాంపాణింజగ్రాహధర్మతః॥ ఆ
నందిన్యస్తదాసర్వాఃకన్యాఃపూర్ణమనోరథాః।దత్వానుజ్ఞాంమునిస్సోథరోమశస్తైర్నమస్కృతః ॥ జగామస్వాశ్రమంమే
రుపర్వతంసురసేవితం । విప్రోవేదనిధిస్సోపిస్నుషాఃపంచసుతంతదా ॥ పురస్కృత్యముదాయుక్తఃధనదస్యపురీంయయౌ।య
ఇదంమాఘమాహాత్మ్యంమాఘేమాసినృపోత్తమ ॥ శ్రావయేతద్విజోవిప్రాన్స్నాత్వామాఘేద్విజోత్తమాన్ । తమంతే
మాఘమాసస్యపూజయేయుఃఫలార్థినః ॥ పూజితస్తైస్తదావక్తాతేషామాశిషమీరయేత్ । సువర్ణరత్నభూషాదీన్ద
ద్యాద్వస్త్రాదిభిస్సహ॥భోజయేద్బ్రాహ్మణాన్కాంశ్చిద్వేదశాస్త్రార్థకోవిదాన్ । స్వదశాంశోత్తమందానంతదర్ధం
మధ్యమంస్మృతమ్ ॥ తదర్థంశక్తితోదానంఇతివేదవిదోవిదుః । వస్త్రంకాంస్యంయథాశక్తితాంబూలంచందనానిచ । ద
ద్యాద్యథేష్టంభుక్తేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యఃప్రయత్నతః ॥ వక్తాచదానేనసమేతిహర్షంమాఘేతతఃకేశవఏవతోషితఃతస్మాద్ధరే
ర్లోకముపైతిమానవశ్శ్రోతాచమాఘేనపునర్భవోభవేత్ ॥ మాఘాత్యయేగంతుమశక్నువాన్యఃపౌరాణికంశ్రోతృజనాం
శ్చసభ్యాన్ । అభ్యర్చయేత్కాంచనవస్త్రదానైఃప్రయాగమాఘఃకృతఏవతేన ॥ పౌరాణికంశ్రోతృజనోపిసమ్యగ్గంధా
క్షతైశ్చారుసుగంధపుష్పైఃమాల్యైస్సమభ్యర్చ్యఫలేప్సురస్మైహేమాంబరంవిప్రవరాయదద్యాత్ ॥ యోమాఘమాహా
త్మ్యమిదంలిఖిత్వాసుపుస్తకేసత్పుటశుద్ధిరమ్యం। కరోతిదానంసువిచక్షణాయతమూర్వశీనాంఛతిదేవలోకే ॥ శ్రీసూతః॥
ఇతిశ్రుత్వాదిలీపోసౌవసిష్ఠేనసమీరితమ్ । శ్రుత్వాచమాఘమాహాత్మ్యంమాసాంతేతమపూజయత్ ॥ ముక్తాహారందదౌత
స్మైకంఠభూషణముత్తమమ్ । కేయూరమంగదంచైవనానారత్నవినిర్మితం । కంకణంకటిసూత్రంచనవరత్నవిరాజితమ్।
అంగుళీయ్యకమాశ్చర్యమన్యాన్యాభరణానిచ । వాసాంసిబహుమూల్యానిధనధాన్యాన్యనేకశః ॥ భుజోపదానంరుచిరం
తథాసనమహాసనమ్।మృదులేచవిచిత్రేచమణిపాటలపాదుకే ॥ శిబికామభిరామాంచవాయువేగంతురంగమమ్।తాలవృం
తంతథాన్యానిసర్వాణిప్రదదౌనృపఃచందనాక్షతతాంబూలైర్దామభిస్సౌరభోత్తమైఃపూజయిత్వావసిష్ఠంతుతతస్తేనాభి

నందితః ॥ వసిష్ఠేనప్రహృష్టేనఆశీర్భిరభివర్ధితః । బ్రాహ్మణాన్భోజయామాసఘృతభక్ష్యాన్నపాయసైః । భుక్తాభుక్త ద్విజేభ్యోపిదక్షిణాంప్రదదౌనృపః । పునఃప్రదక్షిణీకృత్యవసిష్ఠంచాప్యరుంధతీమ్ ॥ అగ్నిత్రయంనమస్కృత్యతత్రసాంసర్వ కామదాం । సౌరభేయీంమహాధేనుంనృపతిస్స్వగృహంయయౌ ॥ శ్రీసూతః ॥ ఇద్ధంమునీంద్రారవివంశజన్మా సాంగంస మాఘంకృతవాన్దిలీపః । ఉక్తంమయాయద్విదితంభవద్భ్యఃద్వైపాయనాయాస్తునమోమహద్భ్యః యోమాఘమాసే కురుతేద్విజానాంగోపీమ్మృదోదానముషస్యఘఘ్నమ్ । దివాకసామస్వరసాంపురస్తాత్ తిలోత్తమాతస్యకటింబిసీస్యాత్ । మాఘేస్నాత్వాయేసదాబాహ్యతోయేశృణ్వంతినైమాఘమాహాత్మ్యమేవ ॥ తేషాంవిష్ణుస్స్యాత్ప్రసన్నఃకృపాళుఃహ్యా యుష్మంతఃపుత్రవంతోభవేయుః। ఇతిశ్రుత్వామునిశ్రేష్ఠాఃనైమిశారణ్యవాసినఃకుశవల్కలపుష్పైశ్చఫలమూలయవాదిభిః । సూతంసంపూజయామాసుర్భక్త్యాపౌరాణికప్రభుమ్ ॥ పాణిభిస్సపవిత్రైశ్చపస్పృశుస్సూతమాదరాత్ । కేచిదాలింగ నంచక్రురానందాశ్రుపరిప్లుతాః ॥ ఉత్థాయసూతోమునిపుంగవేభ్యోకృత్వానమస్కారమతీవహృష్టః । ఇత్థంజగాదోన్నత బాహురుచ్చైర్ద్విజోత్తమానాంకుశలానిసంతుః॥ వరమిమమితిహాసంపావనంతీర్థభూతంవృజినవిలయహేతుంయశ్శృణోతీ హనిత్యం। సభవతిపరిపూర్ణస్సర్వదాసర్వకామైఃవ్రజతిచసురలోకందుర్లభంధర్మహీనైః ॥ ఉవాచసూతోగురువాగ్విభూ తిశ్శ్రీమాఘమాహాత్మ్యమిదంమునీనాం । శ్రుత్వాచతేశ్రోత్రసుఖంమునీంద్రాఃతద్దీర్ఘసత్రంవిధివద్వితేనుః॥ ఇతిశ్రీపాద్మ పురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే-సప్తత్రింశోధ్యాయః. ... ... *

శ్రీపాద్మపురాణాంతర్గతమాఘమాహాత్మ్యంసంపూర్ణం-

ఓం - తత్సత్ - శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరంగనాథపరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణాంతర్గత శ్రీరంగమాహాత్మ్యం

ఏకాదశాధ్యాయాదమ్.

సర్వేషాంనిత్యమనుసంధానాదిప్రయోజనాయ.

మాంజూర్పట్టు॥ రామచన్ద్రశాస్త్రిణా యథామతిపరిష్కృతం

శ్రీమచ్చెన్నపుర్యాభరణాయమానాయాం

యనమదల - వేంకటాచార్యాణాం

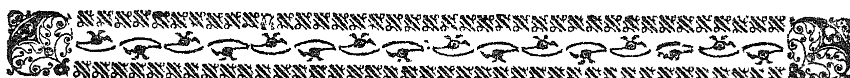
వివేకకళానిధిముద్రాక్షరశాలాయాం.

క॥ నారాయణస్వామినాయకేన

ముద్రాక్షరైస్సుష్ఠుప్రకాశితంసత్

విజయతేతరామ్.

౧౮౭౨వ సంవత్సరం - ఆగష్టునెల.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరంగమాహాత్మ్యం

ప్రథమోధ్యాయః.

శ్రీనారదః॥ దేవదేవవిరూపాక్ష శ్రుతంసర్వంమయాధునా। త్రైలోక్యాన్తర్గతంవృత్తంత్వన్ముఖామ్భోజనిస్సృతం ॥ ౧ ॥ తథాపుణ్యానితీర్థానిపుణ్యాన్యాయతనానిచ। గఙ్గాద్యాస్సరితస్సర్వా ఇతిహాసశ్చ శఙ్కర ॥ ౨ ॥ కావేర్యాస్తుప్రసంగేనతస్యాస్తీరేత్వయాపురా। ప్రస్తుతంరంగమిత్యుక్తంవిష్ణోరాయతనంమహత్॥ ౩ ॥ తస్యాహం శ్రోతుమిచ్ఛామివిస్త

నారదాయశివోపదిష్టశ్రీరంగమహిమా.

రేణమహేశ్వర ॥ శ్రీమహేశ్వరః॥ మాహాత్మ్యమఘనాశాయపుణ్యస్యచ వివృద్ధయే ॥ ౪ ॥ ఏతద్గుహ్యతమంలోకేస్వకాలేపిమయాతవ। నప్రకాశితమేవాద్యమయా సమ్యక్ప్రకాశ్యతే ॥ ౫॥ మాహాత్మ్యంవిస్తరేణైవమమవర్షశతైరపి। నశక్యం శ్రోతుమపివాతస్మాత్సంక్షేపతశ్శృణు ॥ ౬ ॥ మరుద్వృధాయామధ్యస్థంచంద్రపుష్కరిణీతటే। శ్రీరంగమతులంక్షేత్రం శ్రియాజుష్టంశుభాస్పదం॥ ౭॥ తద్గత్వానరోయాతినరకంనాప్యధోగతిం। నచజ్ఞానస్యసంకోచంనచైవయమగోచరం॥౮॥ తస్మాద్రంగంమహత్పుణ్యం కోనసేవేతబుద్ధిమాన్। రంగంరంగమితిబ్రూయాత్క్షుతప్రస్ఖలనాదిషు॥౯॥ బ్రహ్మలోకమవాప్నోతిసద్యఃపాపక్షయాన్నరః। క్షుతేనిష్ఠీవనేచైవజృంభికాయాంతథాన్సృతే ॥ ౧౦ ॥ పతితానాంతుసమ్భాషే రంగమిత్యుచ్యతేబుధైః। యోజనానాంసహస్రేషుయత్రక్వచనసంస్థితః॥ ౧౧॥ శ్రీరంగమితియోబ్రూయాత్స యాతిపరమాంగతిం। దేశాన్తరగతోవాపిద్వీపాన్తరగతోపివా ॥౧౨॥ శ్రీరంగాభిముఖోభూత్వాప్రణిపత్యనసీదతి। చంద్రపుష్కరిణీస్నానంరంగమన్దిరదర్శనం॥౧౩॥ ఏకాదశ్యుపవాసశ్చతులసీదళభక్షణం।

గీతాపాఠస్యపఠనమేకస్మిన్యదిజన్మని ॥ ౧౪ ॥ కింతస్యదుర్లభంలోకేసతునా
రాయణస్మృతః । గీయతేపితృభిర్గీతాస్వర్లోకక్షయదర్శిభిః॥ ౧౫॥ అపి
నస్స్వకులేజాయాద్యోగత్వా రంగమందిరమ్ । కావేరీజలమాప్లుత్యభోజయి
త్వాద్విజోత్తమాన్ ॥ ౧౬॥ దద్యాద్వాదక్షిణాంస్వల్పాంజలంవాతిలమిశ్రి
తం। అస్మానుద్దిశ్యగోత్రాసంసన్నిధౌవాహరేరితి॥ ౧౭॥ గీయతేయామగీ
తాచరహస్యంమునిసత్తమ। యోరంగమందిరంద్రష్టుంవాఞ్ఛత్యపిచకేశ
వమ్॥౧౮॥ నతేమద్విషయంయాన్తిహ్యాపెయాధిష్మామహాఇతి। దేవాఅపిచ
వైనిత్యంస్వాస్పదక్షయభీరవః॥ ౧౯॥ ఆశంసన్తేరంగధామ్నిముక్తిక్షేత్రే
మనుష్యతాం । కన్యాగతేరవామాసేకృష్ణపక్షేత్రయోదశీ॥ ౨౦॥ పిత్ర్యం
కర్మప్రశంసంతిపితరోరంగధామని। చంద్రపుష్కరిణీతీర్థేమాఘస్నానమ
ఘాపహం॥ ౨౧॥ కావేరీసలిలేస్నానంక్షేత్రవాసశ్చదుర్లభః । శ్రీరంగద
ర్శనంమాఘేసర్వపాపహరాణిమే॥ ౨౨॥ చాతుర్మాస్యనివాసేనయత్ఫలం
రంగధామని। నతత్క్రాపిదేవర్షేసాధ్యతేబహువత్సరైః॥ ౨౩॥ ఏకరా
త్రోషితోమర్త్యో రంగనాథస్యమందిరే। మహాపాతకలక్షాద్వా ముచ్యతే
నాత్రసంశయః॥ ౨౪॥ ప్రాయశ్చిత్తసహస్రాణిమరణాన్తానియానివై ।
తానితత్ర నవిద్యన్తేరంగనాథస్యమందిరే ॥౨౫॥ శ్రీరంగంయాతియోమర్త్య
స్తస్మిన్నన్నందదాతియః । తావుభౌపుణ్యకర్మాణౌ భేత్తారౌసూర్యమండ
లమ్॥ ౨౬ ॥ తిలపాత్రత్రయంయస్తుదద్యాదన్వహమాదృతః । యత్ఫలంస
మవాప్నోతియఃకుర్యాద్రంగదర్శనం ॥ ౨౭॥ హేమదానంప్రశస్తంస్యా
ద్భూదానంచతతోధికం। గోదానంవస్త్రదానంచసర్వేషామధికంశృణు
౨౮॥ ఉపసృత్యస్వయందాంతంరంగక్షేత్రనివాసినం । శ్రోత్రియంభగవ
ద్భక్తంకుణ్డికాపూర్ణవారిణా ॥ ౨౯ ॥ తోషయిత్వాతదాప్నోతిసర్వదానఫ
లంమునే। చంద్రపుష్కరిణీస్నానంసర్వపాపప్రణాశనం॥ ౩౦॥నద్యాం
స్నాత్వానదీమన్యాంనప్రశంసేత్కర్హిచిత్ । శ్రీరంగతీర్థమిత్యేతద్వాచ్యంస
ర్వత్రనారద ॥ ౩౧ ॥ చంద్రపుష్కరిణీంగంగాంసర్వత్రపరికీర్తయేత్।న
తేనదోషమాప్నోతిమహత్పుణ్యమవాప్నుయాత్॥ ౩౨॥ నమస్యేద్రంగరా
జానంచిన్తయేద్వా దశాక్షరం। కావేరీసలిలేస్నాయాద్దద్యాత్తోయంద్వి

జాతయే॥ ౩౩॥ ఇతిసంసారభీతానాంవిధివాక్యంపురాహరిః । ఆదిదేశకృపావిష్టస్తదేతత్కథితంతవ॥ ౩౪ ॥ రంగంరంగమితిబ్రూయాత్ క్షుతప్రస్ఖలనాదిషు । విష్ణోస్సాయుజ్యమాప్నోతినదేహీజాయతేపునః॥ ౩౫॥ చంద్రపుష్కరిణీతీర్థే రంగక్షేత్రవిమానయోః । రంగేదేవేచశంకాస్యాద్ద్వేషో వాయత్రనారద॥ ౩౬॥ తద్ధర్మనిరతో రాజాచణ్డాలైస్సహవాసయేత్।యః పంచాక్షరనిష్ఠోపిద్వేష్టిరంగంసనాతనమ్॥ ౩౭॥ నమేభక్తస్సపాపాత్మామద్భక్తిప్రతిలోమకృత్। యథాసరిద్వరాగంగావైష్ణవానామహంయథా ॥ క్షేత్రాణాంచతథావిద్ధిరంగక్షేత్రంమహామునే। పాపినాంకృపయాబ్రహ్మన్వక్ష్యామిపరమంవచః॥ ౩౯॥రంగంగచ్ఛతరంగేవాజపతస్స్మరతోథవా। ప్రాతరుత్థాయనియతోమధ్యాహ్నేఽహ్నఃక్షయేపివా॥ ౪౦॥సశాయాం చసదావాచ్యంరంగరంగమితిద్విజైః। యఃపఠేద్రంగమాహాత్మ్యంప్రాతరుత్థాయసంయతః॥ ౪౧ ॥అధీయీతస్మరన్విష్ణుంసయాతిపరమాంగతిం। లిఖిత్వారంగమాహాత్మ్యంవైష్ణవేభ్యోదదాతియః॥౪౨॥ వైష్ణవానాంవిశిష్టానాంరంగక్షేత్రనివాసినాం॥ జాయతేశ్రీమతాంవంశే రంగేణసహమోదతే॥ ౪౩ ॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిధర్మంసంవాదమావయోః। యంయంకామయతేకామంతంతమాప్నోత్యసంశయః॥ ౪౪ ॥ విద్యాంకీర్తింశ్రియఃకాన్తింపూర్ణమాయుఃప్రజాంపశూన్। విష్ణుభక్తించలభతేమత్ప్రసాదాన్నసంశయః॥ ౪౫॥ ఇన్దుక్షయేపౌర్ణమాస్యాంద్వాదశ్యాంశ్రవణేతథా। ఏకాదశ్యాంతథాష్టమ్యాంపఠఞ్ఛృణ్వన్విశుధ్యతి॥ ౪౬॥ ఇతిశ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే- మహేశ్వరనారదసంవాదే- శ్రీరంగమాహాత్మ్యే శ్రీరంగక్షేత్రవైభవంనామ - ప్రథమోధ్యాయః. ***************

శ్రీనారదఉవాచ ॥ ప్రసీదభగవద్భక్తప్రధానపరమేశ్వర। శ్రుతం శ్రీరంగమాహాత్మ్యంరహస్యంభవతోమయా॥ ౧॥ త్వన్ముఖామ్భోజనిర్యాతందివ్యంవిష్ణుకథామృతం। పిబతశ్శ్రోత్రచుళకైస్తృప్తిర్నాద్యాపిమేభవత్॥ ౨॥ పునరేవాహమిచ్ఛామిశ్రోతుంశ్రీరంగవైభవం। ఉత్పత్తిమాగతించైవతయోరర్చావిమానయోః॥ ౩ ॥ క్షేత్రస్యచైవమాహాత్మ్యంతీర్థస్యచవిశేషతః। వక్తుమర్హసిసర్వజ్ఞవిస్తరేణమమాధునా॥ ౪ ॥ శ్రీమహేశ్వర

ఉవాచ॥ కృత్స్నం శ్రీరంగమాహాత్మ్యం విస్తరేణమహామునే। కో బ్రూయా
చ్ఛృణుయాద్వాపినశక్యమపినిశ్చితమ్॥ ౫॥ తథాపిశ్రద్దధానస్యతవాహామ
ధునామునే। వర్ణయిష్యామియత్కించిత్తచ్ఛృణుష్వసమాహితః॥ ౬॥ ఆసీ
దిదంతమోభూతమప్రజ్ఞాతమలక్షణమ్ । అప్రతర్క్యమవిజ్ఞేయంప్రసు
ప్తమివసర్వతః॥ ౭॥ ఏకఏవాభవత్తత్ర దేవోనారాయణఃప్రభుః। సజగత్సృ
ష్టిసంహారైర్విహర్తుమకరోన్మనః॥ ౮॥ స్వాంశాంశకలయాలక్ష్మ్యాస్స్వయా
మూర్త్యాజగన్మయః। స్వకలానంతశయనేశయిష్యేప్రళయోదధిమ్॥ ౯ ॥

సృష్టిక్రమః

తస్యకామస్సమజనిమనసోవీర్యమాదితః। తదావిష్టస్స్వదేహేతుసోపశ్యత్స
చరాచరం॥ ౧౦॥ తస్యనాభేరభూన్నాళంనానారత్నమనోహరం। తస్మిన్
హిరణ్మయంపద్మంసర్వగంధమధూత్కటం ॥ ౧౧ ॥ తస్మింశ్చతుర్ముఖో బ్ర
హ్మాసంకల్పాత్పరమాత్మనః। సమష్టిస్సర్వలోకానామాసీల్లోకపితామహః॥
౧౨॥ సజాతమాత్రస్తత్రైవనాన్యత్కించిదవైక్షత । ఏకాకీసభయావిష్టో
నకించిత్ప్రత్యపద్యత ॥ ౧౩ ॥ శకునింబ్రహ్మానామానంసతుహంసంహిరణ్మ
యం। ఆదిత్యదేవతాయాస్తుప్రేరకంపరమాద్భుతం॥ ౧౪ ॥ వరేణ్యంభర్గ
సంజ్ఞంచధీతత్త్వస్యప్రచోదకం । అపశ్యదతితేజిష్ఠమావిర్భూతంయదృచ్ఛ
యా ॥ ౧౫॥ కస్త్వమిత్యాహతంబ్రహ్మాకస్త్వమిత్యాహతంచసః। దేవా
నాంనామధావిష్ణుఃపితాపుత్రస్యనామధా॥ ౧౬॥ తస్మాత్పితృకృతంనామక
ఇతిబ్రహ్మణోమునే। అహంహరిరితిప్రాహహంసశ్శుచిషదవ్యయః॥౧౭॥
ఉపస్థాయహరింప్రాహబ్రహ్మాలోకపితామహః। కింకర్తవ్యంమమబ్రూ
హిప్రమాణంకారణంతథా॥౧౮॥ ఉపాయంచతథాయోగంహరేతుభ్యం
నమోస్త్వహం। సహంసరూపీభగవానోమిత్యుక్త్వాతిరోదధే ॥ ౧౯ ॥ ఆ
దౌభగవతాప్రోక్తౌహరిరోమితియత్నతః। ఆదితస్సర్వకార్యాణాంప్రయు
జ్యేతేథతావుభౌ॥ ౨౦ ॥ హరిరోమితినిర్దిశ్యయత్కర్మక్రియతేబుధైః। అధీ
యతేవావేదశ్చేత్తద్వీర్యోత్తరంభవేత్ ॥ ౨౧ ॥ తస్మాత్తుప్రాతరుత్థాయ
ప్రాఙ్ముఖోనియతశ్శుచిః। హరిర్హరిర్హరిరితివ్యాహరేద్దోషశాంతయే॥ ౨౨॥
స్నానాదిషుచకార్యేషుక్షుతప్రస్ఖలనాదిషు। హరిరిత్యుచ్చరేదుచ్చైర్హర

త్యస్యాశుభం హరిః॥ ౨౩॥ ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్ సంస్మరన్
హరిమ్। పద్మాసనస్థో భగవాన్ పరమం తప ఆస్థితః॥ ౨౪॥ కాలేనమహతా
ధాతా వ్యాజహార స భూరితి। వ్యాహృతిః ప్రథమా సాభూత్ప్రథమం వ్యాజ
హారయత్॥ ౨౫॥ తయా ససర్జ వై భూమిమగ్నిహోత్రం యజూంషి చ। ద్వి
తీయం తప ఆతిష్ఠద్భువ ఇత్యబ్రవీత్తతః॥ ౨౬॥ వ్యాహృతిస్సా ద్వితీయాభూ
ద్ద్వితీయం వ్యాజహారయత్। తయా ససర్జాంతరిక్షం సామాని చ హవీంషి చ॥
౨౭॥ తస్ముఖాస్త్రివృతస్తోమం గాయత్రీమగ్నిమేవ చ। బ్రహ్మణం చ మను
ష్యాణాం పశూనామజమేవ చ॥ ౨౮॥ బాహుభ్యాం వై పంచదశస్తోమం త్రి
ష్టుభమేవ చ। ఇంద్రం దేవస్య రాజన్యం మనుష్యాణాం హావింపశుం॥ ౨౯॥ తృ
తీయం తప ఆతిష్ఠత్స్వరిత్యబ్రవీత్తతః। వ్యాహృతిస్సా తృతీయాభూత్తృతీ
యం వ్యాజహారయత్॥ ౩౦॥ తయా ససర్జ స దివమృచస్తోమం తథాధ్వరం। మ
ధ్యాత్సప్తదశస్తోమం జగతీఛందఏవ చ॥ ౩౧॥ మనుష్యాణాం తథా వైశ్యో
న్పశూనాం గాం పయస్వినీమ్। విశ్వే దేవాంస్తథా దేవాన్ భూయిష్ఠాంచ పి
తామహః॥ ౩౨॥ తురీయం తప ఆతిష్ఠన్మహ ఇత్యబ్రవీత్తతః। వ్యాహృతిస్సా
చతుర్థాభూచ్చతుర్థం వ్యాజహారయత్॥ ౩౩॥ తయా చేష్టం క్రమేణైవహ్యా
థర్వాంగిరసోఽసృజత్। పద్భ్యాం స్తోమం చైకవింశం ఛందోనుష్టుభమేవ చ॥
శూద్రజాతిం మనుష్యాణాం పశూనామశ్వమేవ చ। తస్మిన్ కాలే భగవతః కర్ణ
విట్సమ్భవావుభౌ॥ ౩౫॥ రజస్తమః ప్రకృతికౌ మధుకైటభసంజ్ఞికౌ। అసు
రౌ బ్రహ్మణోభ్యేత్య సకాశం లోకకణ్టకౌ॥ ౩౬॥ వేదాన్ గృహీత్వా సలిలం
ప్రవిష్టౌ ప్రళయోదధేః। అశక్తోగతిమన్వేష్టుం తయోః ఖిన్నః ప్రజాపతిః॥
౩౭॥ నాళమాలమ్బ్య హస్తాభ్యామవాతరదవాఙ్ముఖః। దివ్యైర్వర్షసహ
స్రైస్తు యోజనానాం బహూని చ॥ ౩౮॥ వ్యతీత్య విహ్వలో బ్రహ్మ కణ్టకైర
విఖణ్డితః। నాళసంచలనాద్భీతస్తద్భంగభయవిహ్వలః॥ ౩౯॥ సఉత్తారకృ
చ్ఛ్రేణ పునశ్చిన్తాపరోభవత్। మా భైషీరితి తం ప్రాహ మత్స్యః కశ్చిజ్జలేచ
రః॥ ౪౦॥ ఆహరిష్యామి వేదాంస్తే తాతోహం తే ప్రజాపతే। ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ
భద్రం తే స్వస్థానమితి సోగమత్॥ ౪౧॥ తౌ హత్వా దానవశ్రేష్ఠౌ హరిర్హయ
శిరా మునే। ఆదాయ వేదానాగచ్ఛదంతికం పరమేష్ఠినః॥ ౪౨॥ ఆరుహ్యావై

దికంయానమంజనాచలసన్నిభః। పీతాంబరధరోదేవో బ్రహ్మణో గురురచ్యుతః॥ ౪౩॥ శ్రీవత్సాంకశ్శ్రియఃకాంతస్తస్మై వేదానుపాదిశత్। ఉవాచచైనంభగవానుపపన్నంప్రజాపతిః॥ ౪౪॥ శ్రీభగవానువాచ॥ వేదాహ్యనుపదిష్టాస్తేమయాపూర్వంప్రజాపతే। నష్టాస్తేనపులల్లబ్ధామత్ప్రసాదాచ్చతుర్ముఖ॥ ౪౫॥ ప్రణవస్యోపదిష్టత్వాన్నాత్యంతంనాశమాప్నుయాత్। అనాచార్యోపలబ్ధాహివిద్యేయంనశ్యతిధ్రువం॥ ౪౬॥ విద్యాస్సనాతనావేదామదాజ్ఞాపరిపాలకాః। మయానిశ్వసితాఃపూర్వంమయిసంతిసదానఘ॥ ౪౭॥ మహేశ్వరః॥ బహుజన్మకృతైఃపుణ్యైర్ధార్యంతేబ్రాహ్మణోత్తమైః। బ్రాహ్మణత్వమనుప్రాప్యయోనవేదానధీయతే॥ ౪౮॥ బ్రహ్మహేవసురాపీవపాతకీసచసంస్మృతః। అధీతమపియోవేదంనానుపాలయతేద్విజః॥ ౪౯॥ భ్రూణహాసతువిజ్ఞేయోవియోనిమధిగచ్ఛతి। బ్రాహ్మణోవేదవిద్యజ్ఞ్వాయోనభక్తోమయీశ్వరే॥ ౫౦॥ ద్విపాదస్సపశుర్జ్ఞేయస్సంసారోస్యననశ్యతి। అవైష్ణవోవేదవిద్యోవేదహీనశ్చవైష్ణవః॥ ౫౧॥ జ్యాయాంసమనయోర్విద్ధియస్యభక్తిస్సదామయి। కింపునర్వేదహీనశ్చవిష్ణుభక్తివివర్జితః॥ ౫౨॥ చండాలపతితవ్రాత్యపుష్కలేభ్యోపకృష్యతే। వేదేషుయజ్ఞేషుతపస్సుచైవయజ్ఞేశ్వరేమయిచైవాప్రియోయః॥ ౫౩॥ చండాలజన్మాసహికర్మణైవబుధ్యావిచార్యోభువనాతిరిక్తః। అధీహివేదాన్మత్తస్త్వంసాంగోపాంగశిరాంసిచ॥ ౫౪॥ అర్థశాస్త్రంకామశాస్త్రంశిల్పిశాస్త్రంచికిత్సకం। సృజస్వవేదశబ్దేభ్యోవేదాదీన్మత్ప్రసాదతః॥ ౫౫॥ వర్ణాశ్రమవిభాగంచతేషాంధర్మాన్పృథగ్విధాన్। లోకాంశ్చస్వర్గనరకౌభోగానుచ్చావచానపి॥ ౫౬॥ నామరూపవిభాగంచతేషాంత్వంకల్పయిష్యసి। ఇత్యేవముక్త్వావిహగాధిరూఢోవేదాన్విధాత్రేవిధివత్ప్రదాయ॥ ౫౭॥ సంస్తూయమానశ్చతురాననేనతత్రాంతరాసీత్సహసాముకుందః॥ ౫౮॥ ఇతిశ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణేమహేశ్వరనారదసంవాదే శ్రీరంగమాహాత్మ్యే బ్రహ్మసృష్ట్యాదికథనంనామద్వితీయోధ్యాయః. ******************

శ్రీమహేశ్వరః॥ తయాససర్జభూతానిలోకాంశ్చైవచతుర్దశ। సత్యలోకేసమాతిష్ఠత్స్వయంభూర్భువనేశ్వరః॥ ౧॥ సదృష్ట్వావేదశబ్దేషు

వేదాదీనాంగతాగతిం। కర్మణాంచైవభోగేనక్షయంచ మహతామపి ॥ ౨॥ ఐశ్వర్యాణాంతథా ౽ స్థైర్యమణ్డాంతర్వర్తినామజః। ఆలక్ష్యస్వపదస్యాపిక్షయంకాలేనభూయసా॥ ౩॥ క్షీరోదమగమద్ధామవిష్ణోరద్భుతకర్మ

తపసాతుష్టాద్విష్ణోర్బ్రహ్మణోవరలాభః.

ణః। తపఃపరమమాస్థాయతోషయామాసమాధవమ్ ॥ ౪॥ తతః ప్రసన్నో భగవాన్బిభ్రాణఃకూర్మవిగ్రహమ్ ॥ శ్రీకూర్మః॥ ప్రసన్నోహమితిప్రాహ బ్రహ్మాణంసజలేస్థితః॥ ౫॥ తమద్భుతతమంద్రష్ట్వాన్యాజహారచతుర్ముఖః॥ బ్రహ్మా॥ ప్రసన్నోయదిమేదేవస్వరూపందర్శయస్వమే॥ ౬॥ అదృష్టపూర్వంహిమయాపరంరూపంకదాచన। మత్స్యకూర్మవిహంగానాంద్రష్టమాసీన్నరాశ్వయోః॥ ౭॥ ద్రష్టుమిచ్ఛామితేరూపంపరంగుహ్యంసనాతనమ్॥ శ్రీభగవాన్॥ రూపమప్రాకృతందివ్యంపరమంవేదవేదితం ॥ ౮ ॥ నశక్యంత్వాదృశైర్ద్రష్టుమవతారంవినా ప్రభో। సంకల్పేనైవసంహర్తుంశక్తోహమపివైరిణః॥ ౯ ॥ ఉపాసనార్థంభక్తానాంసృజామ్యాత్మానమాత్మనా। శక్తోహమపితత్కాలేసంహర్తుంసర్వవైరిణః॥ ౧౦॥ మద్భక్తానాంవినోదార్థంకరోమివివిధాఃక్రియాః। ఈక్షణధ్యానసంస్పర్శైర్మత్స్యకూర్మవిహంగమాః॥ ౧౧ ॥ పుష్ణంతిస్వాన్యపత్యానితథాహమపిపద్మజ । ఇతిదర్శయితుంబ్రహ్మన్ తేషాంరూపంప్రదర్శితం॥ ౧౨॥ యోగక్షేమం వహిష్యామిసత్యత్వంతవదర్శితమ్। పౌరుషస్యప్రసిద్ధ్యర్థందర్శితాపురుషాకృతిః ॥ ౧౩ ॥ యదిమేపరమంరూపంద్రష్టుమిచ్ఛసిపద్మజ। భూయస్తప

నారాయణాష్టాక్షరమంత్రమహిమా.

స్సమాతిష్ఠజపన్మంత్రమిదంమమ॥ ౧౪ ॥ నమోనారాయణాయేతినిత్యమోఙ్కారపూర్వకమ్। జపన్నష్టాక్షరంమంత్రంసద్యస్సిద్ధిమవాప్స్యసి ॥ ౧౫ ॥ నాన్యేనసదృశోమంత్రోవేదమంత్రేషువిద్యతే। సారోయంసర్వ విద్యానాంమూలమంత్రేషుకీర్తితః॥ ౧౬ ॥ జగతఃకారణత్వంచసృష్టిస్థితిలయేషు చ। హేతుత్వంమోక్షదత్వంచమంత్రేస్మిన్మదర్శితమ్॥ ౧౭ ॥ ఉపాయత్వముపేయత్వంసాధ్యత్వంసిద్ధితామపి । మమవక్తిహిమంత్రోయంతస్మా

త్వి ప్రియతరోమమ॥ ౧౮॥ సృజ్యత్వంచేతనత్వంచసర్వత్రపరతంత్రతః।సం
సారమపవర్గంచభక్తింజీవస్యమంత్రరాట్॥ ౧౯॥ క్రియతో౽నేనమంత్రే
ణఆత్మనఃపరమాత్మనః। నివేదనంమయిబ్రహ్మన్మద్భక్తేషుచశాశ్వతమ్॥
౨౦॥భౌమాన్మనోరథాన్సర్వాన్ముక్తిమప్యతిదుర్లభామ్।సాధయిష్యంత్య
నేనైవమూలమంత్రేణమామకాః॥ ౨౧॥ అనష్టాక్షరతత్త్వజ్ఞైరతపస్విభి
రవ్రతైః। దుర్దర్శో౽హంజగద్ధాతర్మద్భక్తివిముఖైరపి॥ ౨౨॥ ఇత్యుక్త్వా
న్తర్దధేబ్రహ్మన్నస్మాకంపశ్యతఃపితుః।దుర్విభావ్యగతిర్దేవఃకూర్మరూ
పీజనార్దనః॥ ౨౩॥ అంతర్హితేభగవతిబ్రహ్మాలోకపితామహః। అష్టాక్ష
రేణమంత్రేణపునస్తేపేమహత్తపః॥ ౨౪॥తస్యవర్షసహస్రాంతేతప్య

క్షీరసాగరాచ్ఛ్రీరంగావిర్భావః.

మానస్యవేధసః। ఆవిర్భూతంమహద్ధామశ్రీరంగంక్షీరసాగరాత్ ॥ ౨౫॥
తత్క్షణాత్సమదృశ్యంతవైకుంఠపురవాసినః। సునందనందప్రముఖాస్సనందస
నకాదయః॥ ౨౬॥ యుష్మదస్మత్ప్రభృతయోయేచాన్యేసత్యవాదినః। దేవ
గంధర్వయక్షాశ్చఋషయస్సిద్ధచారణాః॥ ౨౭ ॥ ఉపాంగధామతద్దివ్యంవే
దమూర్తిర్విహంగరాట్। శ్వేతచ్ఛత్రందధావస్యమౌక్తికంభుజగాధిపః॥
౨౮॥ విష్వక్సేనోవేత్రపాణిఃపృష్ఠతస్తమసేవత। అభితశ్చంద్రసూర్యౌచ
వీజేతేచామరద్వయం॥ ౨౯॥ తుమ్బురుశ్చవతాసార్ధంగంధర్వామరకిన్న
రాః।అజంతమస్తువన్పేతుర్వవందుశ్చైవగుహ్యకాః॥ ౩౦॥అహమింద్రశ్చ
దేవాశ్చసాధ్యాస్సిద్ధాస్సనాయకాః। జితంతఇతిశబ్దేనపూరయామాసుర
మ్బరమ్॥ ౩౧॥ దేవదుందుభయోనేదుర్ననృతుశ్చాప్సరసోగణాః। ముము
చేపుష్పవృష్టిశ్చపుష్కలావర్తకాదిభిః॥ ౩౨॥ ఆగతోరంగధామేతిశుశ్రు
వేకాహళధ్వనిః। దివ్యంవిమానంతంద్దృష్ట్వా స్వయంవ్యక్తంమహర్ధిమత్॥
౩౩॥ తేజోమయంజగద్వ్యాపిశ్రీరంగంప్రణవాకృతి । ఉత్థాయసమ్భ్ర
మావిష్టోహృష్టఃపుష్టఃప్రజాపతిః॥ ౩౪ ॥ పపాతశిరసాభూమావాఛిన్నమూ
లఇవద్రుమః। ఉత్థాయోత్థాయవదనైర్నమోనమఇతిబ్రువన్॥ ౩౫॥ న్య
పాతయత్పునర్దేహంహేమదండమివావనౌ। చతుర్భిర్వదనైర్వేధాశ్చతు

ర్వేదైబుధతంస్తువన్ ॥ ౩౬॥ బద్ధాంజలిపుటోభూత్వాదృష్టవానచ్యుతాల
యం। ఇంద్రియాణ్యస్యసర్వాణిచరితార్థానితత్క్షణాత్॥ ౩౭ ॥ అభవన్
స్వస్వచేష్టాభిరచ్యుతఃప్రియదర్శనాత్। తతస్సునందోభగవాన్దాసవర్యం
చతుర్ముఖమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఉవాచదర్శయన్రంగంవేత్రపాణిఃకృతాంజలిః।
ధాతరాలోకస్వైతత్త్వంవిష్ణోరాయతనంమహత్॥ ౩౯ ॥ శ్రీరంగమితివి
ఖ్యాతంభవతస్తపసఃఫలమ్।త్ర్యక్షరంబ్రహ్మపరమంశాబ్దాత్మ్యేనవ్యవ
స్థితమ్ ॥ ౪౦ ॥ తస్యచప్రతిపాద్యోయంశేతేంతశ్శ్రీనికేతనః। చతుఃప్రద
క్షిణంకృత్వాచతుర్దిక్షుప్రణమ్యచ॥ ౪౧ ॥ ప్రవిశ్యాంతరుపాస్వైనముపా
స్యంసర్వదేహినామ్। యముపాస్య విధాతారఃపూర్వే పిపరమాంగతిమ్ ॥
౪౨॥ ప్రాప్నువన్శర్వశక్రాద్యాదేవాశ్చాన్యేవిపశ్చితః॥ ౪౩॥ఇతి శ్రీ
మద్బ్రహ్మాండపురాణేమహేశ్వరనారదసంవాదేశ్రీరంగమాహాత్మ్యే శ్రీ
రంగవిమానావిర్భావోనామతృతీయోధ్యాయః. ************

—*విమానంప్రవిష్టవతోవిధేస్తత్రదేవబృందపరివృతవిష్ణుదర్శనం. *—

ఇతీదమాకర్ణ్యసునందభాషితంవినీతవేషోవిధిరేత్యధామతత్। దద
ర్శవిశ్వంససురాసురంమునేచరాచరంధామనితత్రవైష్ణవే॥ ౧ ॥ ఉపర్యధ
స్తాచ్చదివంమహీంచశ్రియంచమధ్యేభుజగేంద్రమంతః। ద్వారాంతికేవైవి
జయంజయంచపార్శ్వేద్వయేవిఘ్నపతించదుర్గాం॥ ౨॥ సరస్వతీంసర్వజగ
త్ప్రసూతిమోంకారరూపంశిఖరేదదర్శ। త్రయీంచవిద్యాంమకుటేషుత
స్యనాసాముఖేతస్యరహస్యజాతం ॥ ౩ ॥పాదేషుయజ్ఞాన్ఫలకేషుచేష్టించి
తించచిత్రేషుహవీంషికుడ్యే। తదంతరావైమరుతోవసూంశ్చ మయూగిరీశా
నితరాందదర్శాపి॥ ౪॥ ద్విషట్కమాదిత్యగణంగ్రహాంశ్చ నక్షత్రతారాంశ్చ
మునీంశ్చసప్త। ఇంద్రంయమంవరుణంయక్షరాజంహుతాశనంనిఋ
తింవాయుమీశం॥ ౫॥ సోమంచపర్జన్యమశేషమేవదదర్శతత్రైవయథా
వకాశం।విమానమభ్యేత్యచతుఃప్రదక్షిణంచతుర్దిశంతస్యకృతప్రణామః॥
౬॥ తదంతరావిశ్యవిధిర్దదర్శతంవిభిన్ననీలాచలసన్నికాశం। ప్రసన్న
వక్త్రంనళినాయతేక్షణంకృపామయంకాంతినికేతరూపిణం॥ ౭॥ కిరీటకే

యూరకనక్రకుండలం ప్రలంబముక్తామణిహారభూషితం । విశాలవక్షస్థల
శోభికౌస్తుభం శ్రియాచ దేవ్యాధ్యుషితోరువక్షసం ॥ ౮ ॥ ప్రతప్తచామీకర
చారువాససం సుమేఖలం నూపురశోభితాంఘ్రికం । సువర్ణనీజాతమృణా
శకోమలం దధానమచ్ఛచ్ఛవియజ్ఞసూత్రకం ॥ ౯ ॥ భుజోపధానం ప్రసృతా
న్యహస్తకం నికుంచితోత్తానితపాదయుగ్మం । సుదీర్ఘబాహుం సముదగ్రవే
షం భుజంగతల్పం పురుషం పురాణం ॥ ౧౦ ॥ స్వతేజసాపూరితవిశ్వకోశం ని

విధికృతవిష్ణుస్తుతిః.

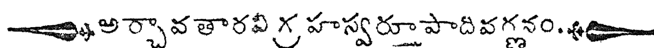
జాజ్ఞయాస్థాపితవిశ్వచేష్టం । ప్రణమ్యతుష్టావవిధిర్ముకుందం త్రైయర్థ
గర్భైర్వచనైస్త్రియీశం ॥ నమోనమస్తేస్తుసహస్రమూర్తయే సహ
స్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే । సహస్రనామ్నే శతసప్తతంతవే సహస్రకో
ట్యండయుగాధివాసినే ॥ ౧౨ ॥ నమస్సకృత్తేస్తునమోద్విరస్తు తేనమస్త్రిరస్త్వీ
శనమశ్చతుర్ధా । నమస్తథాపంచకృత్వోదశచనమస్తథాసహస్రానిత్యమా
ద్య ॥ ౧౩ ॥ నమోస్తునిత్యం శతకృత్వ ఈశ సహస్రకృత్వో బహుశశ్చభూ
మన్ । నమోస్తుతాతోసిహినః ప్రసీదసమస్తలోకాధిపలోకనాథ ॥ ౧౪ ॥
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస ప్రసీద లక్ష్మీనిలయాదిదేవ । ప్రసీద నారాయణ రంగ
నాథ ప్రసీద విశ్వాధిక విశ్వమూర్తే ॥ ౧౫ ॥ జితంతే ముకుంద ప్రపన్నార్తి
హారిన్ జితంతే జగన్నాథ గోవింద దేవ । జితంతే శ్రియః కాంత రంగేశ విష్ణో
జితంతే హరే వాసుదేవాదిదేవ ॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మాననం రాజకమేవ బాహూహ్యూ
రూతథావిట్చరణౌచశూద్రః । వర్ణాశ్రమాచారవిధిస్త్వమేవత్వమేవ
యజ్ఞః పరమం పదంచ ॥ ౧౭ ॥ అగ్నిస్తవాస్యం వదనం మహేంద్రశ్చంద్రశ్చ
సూర్యశ్చతథాక్షిణీద్వే । ప్రాణశ్చవాయుశ్చ రణౌధరిత్రీ నాభిశ్చఖం ద్యౌ
శ్శిరసి ప్రవిష్టః ॥ ౧౮ ॥ శ్రోత్రందిశస్తే వరుణశ్చమేఢ్రం హ్రీః శ్రీశ్చపత్న్యౌ
హృదయంచకామః । అహశ్చరాత్రిశ్చ ఉభేచపార్శ్వే హ్యంగాని వేదాస్స్వ
యమంతరాత్మా ॥ ౧౯ ॥ వేదాస్తథాంగానిచ సాంఖ్యయోగౌ ధర్మాణిశా
స్త్రాణిచ పాంచరాత్రం । అజ్ఞాతవేదాగమజాతమన్యద్వేదాంతవేద్యః పురు
షస్త్వమేకః ॥ ౨౦ ॥ తవప్రసాదోహమహీంద్రకల్పః క్రోధశ్చరౌద్రస్త

వవిశ్వ యోనే। నాన్య స్త్వద స్తీహచరాచరాత్మన్నా రాయణ స్త్వంనపర స్త్వదస్తి॥ ౨౧॥ వాయుస్సూర్యశ్చంద్రమాఃపావకశ్చభీతాసక్తోయాంతిని త్యంప్రజాసు। మృత్యుర్మర్త్యేష్వే తికాలేచవిష్ణోర్భూయిష్ఠాంతేనమఃఉ క్తింవిధేమ॥ ౨౨ ॥ ఉతామృతత్వస్యపతి స్త్వమేవత్వమేవమృత్యుస్సదసచ్చ దేవ। తవైవలీలావితతంప్రపంచంప్రసీదభూయో భగవన్ ప్రసీద॥ ౨౩॥ ప్రణతోస్మిజగన్నాథమజమక్షయమవ్యయం। అవృద్ధమపరిణామమసంతం సంతమచ్యుతం ॥ ౨౪ ॥ చేతనానాంచనిత్యానాంబహూనాంకర్మవర్తినాం। ఏకోవశీచేతనశ్చనిత్య స్త్వంసర్వకామదః॥ ౨౫॥ నమశ్శ్రీరంగనాథాయనమశ్శ్రీరంగశాయినే। నమశ్శ్రీరంగదేవాయశ్రీనివాసాయతేన మః॥ ౨౬ ॥ ఓంనమోభగవంస్తుభ్యంవాసుదేవాయతేనమః। సంకర్షణా యప్రద్యుమ్నాయానిరుద్ధాయతేనమః॥ ౨౭॥ పురుషాయనమస్సత్యా యాచ్యుతాయపరాయచ। వాసుదేవాయతారాయనమశ్శ్రీరంగశాయినే ॥ ౨౮ ॥ కేశవాయనమస్తేస్తునమోనారాయణాయచ। మాధవాయనమ స్తుభ్యంగోవిందాయనమోనమః ॥ ౨౯॥ ఓంనమోవిష్ణవేదేవమధుసూదనతే నమః। త్రివిక్రమనమస్తుభ్యంనమస్తేవామనాయచ॥ ౩౦ ॥ శ్రీధరాయనమస్తు భ్యంహృషీకేశనమోస్తుతే। నమస్తేపద్మనాభాయనమోదామోదరాయచ॥ ౩౧॥ మత్స్యకూర్మవరాహాయసింహాంసాశ్వ శిరసేనమః। నమోస్తుజామదగ్న్యాయదత్తాయకపిలాయచ॥ ౩౨ ॥ వేదవ్యాసాయబుద్ధాయనరసింహా యతేనమః। రామలక్ష్మణశత్రుఘ్నభరతాత్మన్నమోస్తుతే ॥ ౩౩ ॥ కృష్ణా యబలభద్రాయనమస్సాంబాయకల్కినే । అనంతానంతశయనపురాణ పురుషోత్తమ॥ ౩౪॥ రంగనాథజగన్నాథనాథతుభ్యంనమోనమః॥ శ్రీమహే శ్వరః॥ ఇతిస్తోత్రావసానేనబ్రహ్మాణంబ్రహ్మణస్పతిః॥ ౩౫॥ ప్రహస్యమే ఘగంభీరమిదంవచనమబ్రవీత్। తపసాతవతుష్టోస్మిస్తోత్రేణచవిశేషతః ॥ ౩౬ ॥ ప్రపంచసృష్టిచిత్యాశ్రీప్రీతోహంపూర్వమేవతే। యచ్చ కర్తా గమస్తోత్రంమత్కథాభ్యుదయాంతికం ॥ ౩౭ ॥యద్వాతపసితేనిష్ఠాసఏష మదనుగ్రహః। స్తోత్రేణత్వత్ప్రణీతేనయోమాంస్తౌతిదినేదినే॥ ౩౮ ॥ త స్యాహంసంప్రసీదామిసర్వకామఫలప్రదః। దర్శితంమేపరంరూపంతవా

ద్యత్తపసఃఫలం ॥ ౩౯ ॥ కిమన్యదిచ్ఛసి బ్రహ్మన్ తత్సర్వం శృణు సాంప్రతమ్ ॥
౩౯½ ॥ ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే మహేశ్వరనారదసంవాదే శ్రీరంగ
మాహాత్మ్యే విధికృతవిష్ణుస్తోత్రకథనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః. ****

శ్రీవిష్ణుకృతబ్రహ్మానుగ్రహః

బ్రహ్మా ॥ అనేన విగ్రహేణ త్వామర్చయిష్యామ్యహం ప్రభో। తత్త్వ
తస్త్వాంచ వేత్స్యామి ప్రసాదం కురు తత్తథా ॥ ౧ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ జ్ఞా
త్వా తవైవాభిమతం విమానేఽస్మిన్ సవిగ్రహం। దర్శితం తవ దేవేశ నిత్యమత్ర
సమర్చయ ॥ ౨ ॥ యో నిత్యం పంచకాల్యేన పూజయేన్మాం శతం సమాః। తస్మై ము
క్తిం ప్రదాస్యామి కిం పునర్భోగసంపదః ॥ ౩ ॥ అండకోశాత్సావరణాదము
ష్మాత్పరతః ప్రభో। స్థితోఽహం పరమే వ్యోమ్ని హ్యప్రాకృతశరీరవాన్ ॥ ౪ ॥
అర్చాత్మనావతీర్ణోఽస్మి తవానుగ్రహకామ్యయా। ఆద్యమర్చావతారం మే నిత్య
మర్చయ ముక్తయే ॥ ౫ ॥ ఉదాసీనోఽప్యహం బ్రహ్మన్ లీలార్థమసృజం జగత్।
అకించిత్కరమన్వీక్ష్య జగదేతదచేతనం ॥ ౬ ॥ జీవేనానుప్రవిశ్యాహమాత్మనా
నేన పద్మజ। అకర్మవశ్యస్సకలం చేష్టయామి పృథక్పృథక్ ॥ ౭ ॥ తేషాం సమ
నుకంపార్థమహమజ్ఞానజంతమః। నాశయామ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపే
న భాస్వతా ॥ ౮ ॥ తిలతైలమివ వ్యాప్తం మాం త్రివిధకారణం। సహైవ సంతం
మాం దేవ న విజానంతి మోహితాః ॥ ౯ ॥ అనుగ్రహాయ లోకానాం స్థితోం
డమహం ప్రభో। క్షీరోదో మండలం భానోరాపేంద్రం చ తథా దివి ॥ ౧౦ ॥ త్రీ
ణి ధామాని మే సంతి త్రిధామాహమితి స్మృతః। తత్రాపి దుర్విభావ్యోఽహం
రాజసైరపి తామసైః ॥ ౧౧ ॥ అవతారసహస్రాణి కల్పే కల్పే కరోమ్యహం।
ఆవిర్భవామి తత్రాపి భక్తానుగ్రహకామ్యయా ॥ ౧౨ ॥ ఆవిశామి క్వచిజ్జం
తూన్ క్వచిచ్చావతరామ్యహం। పితృపుత్రసుహృత్స్నేహాత్కామాత్క్రో
ధాచ్చ మత్సరః ॥ ౧౩ ॥ యథా ప్రజా భవిష్యంతీత్యేవం జన్మ భజామ్యహమ్। గు
ణకర్మాతివృద్ధ్యర్థం సదా కీర్తయతాం నృణాం ॥ ౧౪ ॥ ఆవిష్ట ఇవ రాగా
ద్యైరనావిష్టః కరోమ్యహం। ప్రజానామనుకంపార్థం పునరర్చాత్మనా భు
వి ॥ ౧౫ ॥ ద్వీపవర్షవిభాగేషు తీర్థేష్వాయతనేషు చ। మానుషార్చాత్మ

అర్చావతారవిగ్రహస్వరూపాదివర్ణనం.

నాచాహం గ్రామే గ్రామే గృహే గృహే॥ ౧౬ ॥ పుంసి పుంసి భవిష్యామి
దారులోహశిలామయః। అహం పంచోపనిషదః పరవ్యూహాదిషు స్థితః॥౧౭॥
ఆవిర్భావేషు దివ్యేషు స్వయం కల్పశరీరవాన్।ఆవేశాంశావతారాణాం పాం
చభౌతిక విగ్రహః॥౧౮॥దారులోహశిలామృత్స్నా శరీరోఽర్చాత్మకస్స ఎ
తః। చేతనాచేతనైర్దేహీ పరమాత్మా భజామ్యహం॥ ౧౯ ॥ అర్చాత్మనా
వతీర్ణం మామజానంతో విమోహితాః।కృత్వా దారుశిలాబుద్ధిం గచ్ఛంతి న
రకాయుతం ॥ ౨౦ ॥అర్చయంతస్స్తువంతశ్చ కీర్తయంతః పరస్పరం। నమ
స్యంతశ్చ మాం భక్త్యా గచ్ఛంతి పరమం పదం॥౨౧॥ అర్చా చతుర్విధా బ్రహ్మ
న్నాగమేషు మమేరితా। విమానాని చ తావద్ధి ప్రతిమాః సదృశాని చ॥ ౨౨ ॥ ది
వ్యం సైద్ధం స్వయంవ్యక్తం మానుషం చేతి విద్యతే। కృత్రిమం త్రితయం తత్ర
స్వయంవ్యక్తమకృత్రిమం॥ ౨౩॥మూర్తయోఽపి ద్విధా భిన్నాస్తైర్వస్తుహ్యే
కవస్తు చ।ఏకవస్తు ద్విధా ప్రోక్తం చలం చలమేవ చ॥ ౨౪ ॥ ఆవేశాంశావతా
రాణాం మావిర్భావస్య చాకృతిః। సురూపా ప్రతిమా ప్రోక్తా శోభనా దృష్టి
హారిణీ॥ ౨౫॥ మనోహరా ప్రసన్నా చ మామకీ శిల్పిచోదితా। ఊర్ధ్వదృష్టి
మధోదృష్టిం తిర్యగ్దృష్టిం చ వర్జయేత్ ॥ ౨౬ ॥ అన్యూనామతిరిక్తాంగీం కిం
చిందివ్యాం ప్రకల్పయేత్। ఆద్యం స్వయంవ్యక్తమిదం విమానం రంగసంజ్ఞికం॥
౨౭ ॥ శ్రీముష్ణం వేంకటాద్రిం చ సాలగ్రామం చ నైమిశం। తోతాద్రిం పు
ష్కరం చైవ నరనారాయణాశ్రమం ॥ ౨౮॥ అష్టౌ మే మూర్తయస్సంతి స్వ
యంవ్యక్తా మహీతలే। యజమానస్య తే బ్రహ్మన్ అధ్వరాగ్నౌ తు సంచితే।
౨౯॥ అహమావిర్భవిష్యామి వరదస్సర్వదేహినామ్। తథావిధాం మే ప్రతి
మాం తత్ర త్వం స్థాపయిష్యసి ॥ ౩౦ ॥ తదా ప్రభృతి తద్రూపం స్థాపయి
ష్యంతి మామిహ। సముద్రే దక్షిణే సంతః శ్రీకంఠః కంఠికాపురే॥ ౩౧ ॥ వి
శ్వకర్మా చ నందాయే ధర్మో వృషభపర్వతే। అశ్వినావశ్వినీతీర్థే చక్రతీర్థే
శతక్రతుః॥ ౩౨ ॥ ఉత్పలావతకే భూమిర్వరుణః కృష్ణపింగళే। ద్వారకే జాం
తవేదాశ్చ శ్రీనివాసే సమీరణః॥ ౩౩ ॥ విష్ణుతీర్థే వియత్తత్వం కుంభఘోణే సు
రాసురాః। సారక్షేత్రే తు కావేరీతీర్థనాఖ్యేన దేవతాః॥ ౩౪ ॥స్వర్గద్వారే

దేవ్యాదితీరు ద్రాక్షకుశలాచలే। నారాయణపురేవేదజం ద్రాగ్నీ వరుణా
లయే॥ ౩౫॥ ఏవమాదిషు దేశేషు స్థాపయిష్యంతిదేవతాః। దివ్యస్థామూర్త
యోబ్రహ్మన్విమానానిచతాన్నివై॥ ౩౬॥ మార్కండేయోభృగుశ్చైవభృ
గుతీర్థేర్చయిష్యతి। మరీచిమందరక్షేత్రేచిత్రకూటేపతంజలిః ॥ ౩౭॥
తామ్రపర్ణీనదీతీరేస్థాపయిష్యతికుంభజః। ఇంద్రద్యుమ్నోమహాతేజాః
పర్వతేసత్యసంజ్ఞికే॥ ౩౮॥ కోంకేషుపాండ్యశిఖరేకవేరస్థాపయిష్యతి। శి
బిర్నందిపురేరాజాకుంభద్వారేమహోదయః॥ ౩౯ ॥ కృష్ణద్వైపాయనో
వ్యాసోవ్యాసతీర్థేర్చయిష్యతి। మైత్రేయోదేవికాతీరేశౌనకశ్శౌనకాశ్రమే ॥
౪౦॥ ఏవమాదిషుదేశేషుతత్ర సిద్ధామహర్షయః। తద్విమానంచబింబంచ
సైద్ధమిత్యభిధీయతే ॥ ౪౧ ॥ మనుష్యైస్థాప్యతేయత్రశ్రద్ధాభక్తిపురస్స
రం। తదిదంమానుషంప్రోక్తంసర్వకామఫలప్రదమ్॥ ౪౨ ॥ స్థాపకస్యత
పోయోగాత్పూజాయాశ్చాతిశాయనాత్ । ఆభిరూప్యాచ్చబింబస్య సదాస
న్నిహితోస్మ్యహం॥ ౪౩॥స్వయంవ్యక్తవిమానానామభితోయోజనద్వయం।
క్షేత్రంపాపహరంప్రాహుర్విమానమపవర్గదం॥ ౪౪॥ యోజనందివ్య
దేశానాంసైద్ధానామర్ధమేవచ । మానుషాణాంవిమానానామభితఃక్రో
శముత్తమం ॥ ౪౫॥ గృహమాత్రంప్రశస్తంతద్గృహార్చా యత్ర విద్యతే।
సాలగ్రామశిలాయత్ర తత్స్వయంవ్యక్తసమ్మతః॥ ౪౬ ॥ యస్మిన్దేశేచ
తుష్షష్ఠికంనార్చ్యతేధామవైష్ణవం। చండాలవాససదృశంసవర్జ్యోబ్రహ్మ
వాదిభిః॥ ౪౭॥ యత్ర ద్వాదశవై సంతివిమానానిమురద్విషః। గ్రామేవా
నగరేవాపితత్సాలగ్రామముచ్యతే॥ ౪౮ ॥ స్వయంవ్యక్తేషుసర్వేషుశ్రీమ
ద్రంగంప్రశస్యతే। అపవర్గోత్ర నియతఃపరితోయోజనద్వయే॥ ౪౯ ॥ తి
ర్యంచోపివిముచ్యంతేక్షేత్రేస్మిన్నివసంతియే।పాషండినోవికర్మస్థాఃకిమ
త్రబ్రహ్మవాదినః ॥ ౫౦ ॥ పంచకాలవిధానేనపాంచరాత్రోక్తవర్త్మనా। ఆరాధనంసమీహస్వత్రికాలంమేచతుర్ముఖ॥ ౫౧ ॥ అభిగమనముపా
దానమిజ్యాస్వాధ్యాయమన్వహంయోగం ।అనుసందధమచ్ఛిద్రంభగవతిభ
క్తఃపరంపదంయాతి॥ ౫౨॥ ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే మహేశ్వరనార

దసంవాదే శ్రీరంగమాహాత్మ్యే అర్చావతారవిగ్రహస్వరూపవర్ణనంనా
మ పంచమోధ్యాయః. ************************

ద్వాదశాక్షరమంత్రమహిమాది.

బ్రహ్మా ॥ కోమంత్రఃకశ్చతేకల్పఃపూజనంపురుషోత్తమ। కించిత్పూ
జయతాంపుంసాంఫలంతద్బ్రూహిమేచ్యుత॥ శ్రీభగవాన్॥ సాత్త్వతంపౌ
ష్కరంచేతిసంహితేపాంచరాత్రికే। తదుక్తేనక్రమేణైవద్వాదశాక్షరవి
ద్యయా॥ ౨॥ దీక్షితోదీక్షితైస్సార్ధంసాత్త్వతైఃపంచభిఃపరైః। అష్టాంగేన
విధానేననిత్యమర్చయపద్మజ ॥ ౩ ॥ అర్చయన్రంగధామానంచింతయే
ద్ద్వాదశాక్షరం। సంప్రయచ్ఛతికామేభ్యస్సిద్ధిమేతినసంశయః॥ ౪॥ బ్రహ్మ
ణోమనవశ్చైవశక్రాశ్చిత్రశిఖండినః। ప్రోక్తైఃకర్మభిఃప్రాప్తా ఆధి
పత్యంయథావిధి॥ ౫॥ భుక్త్వావిఘ్నసహస్రేణకర్మశేషంవ్రజంతితే।త
త్తత్కార్యానురూపంమాంసంప్రాప్యార్థానితానిచ॥ ౬॥ భుక్త్వాచ
వివిధాన్భోగాన్జాయతేస్వస్వకర్మభిః। యస్తుమత్పరమోనిత్యంమను
ష్యైర్దేవవానవా॥ ౭॥ భుక్త్వాధికారంనిర్విఘ్నంప్రజాస్సృష్ట్వాప్రజా
పతే। ద్విపరార్ధావసానేమాంప్రాప్తుంప్రాప్తుంవిపశ్చితాం॥ ౮॥ ప్ర
జాపతిశతైఃపూర్వైఃపూజితంధామమామకం । ద్వాదశాక్షరనిష్ణాతోని
త్యమేవసమర్చయ॥ ౯॥ మంత్రాంతరేతునిష్ణాతస్సప్తజన్మనిమానవః। జా
యతేధికకృతోవిప్రస్సావిత్ర్యాంబ్రహ్మణోధ్రువం॥ ౧౦॥ సావిత్రీమా
త్రసారోయస్సప్తజన్మనిమానవః।అనూచానశ్శ్రోత్రియోవాక్రతుష్వధికృతో
భవేత్ ॥ ౧౧ ॥ అధీతవేదయజ్వాచవర్ణాశ్రమపరాయణః। మద్భక్తోజా
యతేవిప్రోమమమంత్రపరాయణః॥౧౨॥అనన్యమంత్రనిరతోమద్భక్తోమజ్జ
నప్రియః। ద్వాదశాక్షరనిష్ణాతఃక్రమేణసభవిష్యతి॥ ౧౩ ॥ ద్వాదశాక్షర
నిష్ఠానాంమామకానాంమహాత్మనాం। అహమేవగతిస్తేషాంనాన్యందేవంభ
జంతితే ॥ ౧౪॥ అతిపాపప్రసక్తోపినాధోగచ్ఛతిమత్పరః। నజాతుజాయతే
తస్యమనఃపాపేషుకర్హిచిత్॥ ౧౫॥ వాసుదేవాశ్రయోమర్త్యోవాసుదే
వపరాయణః। సర్వపాపవిశుద్ధాత్మాయాతిబ్రహ్మసనాతనం॥ ౧౬॥ నవా

సుదేవభక్తానామశుభంవిద్యతేక్వచిత్ । జన్మమృత్యుజరావ్యాధిభయంవా
ప్యుపజాయతే॥ ౧౭॥ తస్మాత్సర్వాత్మనాబ్రహ్మన్మద్భక్తోదీక్షితోభవ। మ
త్కర్మకృన్మత్పరమోమామేష్యసిచశాశ్వతం॥ ౧౮ ॥ అన్యధర్మపరోమ
ర్త్యోభ్రష్టోగచ్ఛత్యధోగతిం। మత్కర్మనిరతోమర్త్యోనాధఃపతతికర్హి
చిత్॥ ౧౯॥ భోగేనపూర్ణోమద్భక్త్యాపాతకంచవిధూయతే। ద్వాదశాక్షు
రనిష్ణాతాః ప్రయాంతిపరమంపదమ్॥ ౨౦॥ యదిమత్పరమోమర్త్యఃపాప
కర్మరతోభవేత్ । ఏకజన్మవిళంబ్యాథయాతిమద్గతిముత్తమాం॥ ౨౧॥ త్రా
యతేఖలునాన్యంయమన్యకర్మసునిష్ఠితః । అపిమత్కర్మణిగుణంత్రా
యతేమహతోభయాత్॥ ౨౨ ॥ బహూనాంజన్మనామంతేజ్ఞానవాన్మాంప్ర
పద్యతే। వాసుదేవస్సర్వమితిత్వంమహాత్మాసుదుర్లభః ॥ ౨౩ ॥ గత్వాగ
త్వానివర్తంతేచంద్రసూర్యాదయోగ్రహాః । అద్యాపిననివర్తంతేద్వా
దశాక్షరచింతకాః॥ ౨౪॥ పాతకంపాతనీయ్యంవాయదివాగోవధాదికం।
యదికుర్వంతిమద్భక్తాస్తేషాంసంతారయామ్యహం ॥ ౨౫ ॥ అనాచారాన్
దురాచారానజ్ఞాత్వాన్హీనజన్మనః। మద్భక్తాన్శ్రోత్రియోనిందన్సద్య
శ్చండాలతాంప్రజేత్ ॥ ౨౬ ॥ మద్భక్తాన్మమవిద్యాంచ శ్రీరంగంధామ
మామకం। మత్ప్రణీతంచసచ్ఛాస్త్రంయేద్విషంతివిమోహితాః॥ ౨౭॥ జి
హ్వా దురాత్మనాంతేషాంఛేదనీయామహాత్మభిః। యదినామజగత్సర్వంశ్రీ
రంగమితికీర్తయేత్॥ ౨౮॥ లోకౌతౌస్వర్గనరకౌఖిలీభూతౌభవిష్యతః।
శ్రీరంగమితియేమూఢాఃనవదంతివిపశ్చితః॥ ౨౯॥ తేషాంప్రదేయమన్నా
ద్యంశ్వభ్యఏవప్రదీయతాం। దివిభువ్యంతరిక్షేవాయత్రరంగంవ్యవస్థితం॥
౩౦॥ తస్యైదిశేనమోబ్రహ్మన్కురునిత్యమతంద్రితః। మంత్రైర్వింశతి
భిఃపూర్వమభిగచ్ఛన్దినేదినే॥ ౩౧॥ఔపచారికసంస్పర్శైఃభక్త్యైర్భోజైశ్రీ
స్సమర్చయ। ధూపదీపాత్మదానాదిర్భోగస్స్యాదౌపచారికః॥ ౩౨॥ వాసో
భూషాంగరాగాదిర్భోగస్సాంస్పర్శఉచ్యతే। ఘృతపాయసపాకాదిభో
గోభోజ్యఉదీర్యతే॥ ౩౩ ॥ శ్రీరుద్రః ॥ ఇత్యుక్త్వాభగవాన్రంగీబ్రహ్మాణం
పితరంమమ। తూష్ణీంసశేతేవిశ్వాత్మాదేవానామపిపశ్యతాం ॥ ౩౪ ॥ త
తోవిమానమాదాయసత్యలోకస్యసీమని। సపారేవిరజాఖ్యాయాస్సరితో

ధామవైష్ణవం॥ ౩౫॥ ప్రతిష్ఠాప్యయథాస్థానంసహితోవిశ్వకర్మణా। తులాయాంతురవౌమాసేరోహిణ్యాంశశినిస్థితే॥ ౩౬ ॥ భద్రాయాంకృష్ణపక్షస్యహరిస్సన్నిదధేవిధేః। తదాప్రభృతితద్ధామసత్యలోకేవ్యవస్థితం॥ ౩౭॥ బ్రాహ్మణైఃపాంచరాత్రజ్ఞైఃపంచభిర్దీక్షితైస్సహ। ఉత్సవంవిధివచ్చక్రేతత్రైవావభృథక్రియాం ॥ ౩౮ ॥ ప్రజాపతిశ్చదక్షాదీన్మనూన్స్వాయంభువాదికాన్। దేవతాస్థాపయామాసబ్రహ్మశ్రీరంగశాయినం॥ ౩౯॥ విష్ణుప్రీతిరభూత్తస్యమానసేష్వాంరసేష్టచ। వివస్వతోవైశ్రీరంగందర్శయామాసపద్మజః॥ ౪౦ ॥ తస్మైప్రోవాచభగవాన్పాంచరాత్రంస్వయంప్రభుః। తత్రార్చయతివైనిత్యంనిత్యైర్నైమిత్తికైరపి॥ ౪౧॥ వివస్వాన్మనవేప్రాహధర్మంభాగవతంద్విజ। సచార్చయామాసహరింశ్రీరంగంధామవైష్ణవం॥ ౪౨॥ పుత్రాయవైష్ణవాన్ధర్మాన్మనురిక్ష్వాకవేబ్రవీత్। ఇక్ష్వాకుస్తపసాలబ్ధ్వాశ్రీరంగంబ్రహ్మణోంతికాత్॥ ౪౩ ॥ ఏవంపరంపరాప్రాప్తంవిమానంరంగసంజ్ఞికం। విభీషణాయప్రదదౌరామోరంగంమహాముసే॥ ౪౪॥ తేనానీతంచకావేర్యాంస్థాపితంమునిసత్తమ। ఫాల్గునామలపక్షస్యసప్తమ్యాంమందవాసరే॥ ౪౫॥ రోహిణీంరేవతీంచైవగతయోరిందుజీవయోః। మధ్యందినేభిజిత్కాలేస్త్రీపుంసోరుభయాత్మకే॥ ౪౬॥ విభీషణేనచానీతంకావేర్యాంసుప్రతిష్ఠితం। తదాప్రభృతికావేర్యాంసన్నిధత్తేసదాహరిః॥ ౪౭ ॥ కల్పాంతస్థాయిసంభూతందృశ్యతేద్యాపిమానవైః। ఇతితేసర్వమాఖ్యాతందేవర్షేదేవచేష్టితం॥ ౪౮ ॥ రహస్యంపరమంగోప్యంయద్జ్ఞాత్వామృతమశ్నుతే। యఏవంకీర్తయేన్నిత్యంరంగావిర్భావముత్తమం॥౪౯ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తస్సయాతిపరమంపదం। నవాసుదేవాత్పరమస్తిమంగళంనవాసుదేవాత్పరమస్తిపావనమ్। నవాసుదేవాత్పరమస్తిదైవతంనవాసుదేవంప్రణిపత్యసీదతి॥ ౫౦॥ ఇతిశ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే మహేశ్వరనారదసంవాదే శ్రీరంగమాహాత్మ్యేద్వాదశాధ్యాయవర్ణనంనామ షష్ఠోధ్యాయః. ******************************

శ్రీరంగవిమానస్య బ్రహ్మలోకాద్భూమావవతారః.

శ్రీ నారదః॥ కథం శ్రీరంగమతులం బ్రహ్మలోకాదిహాగతం । ఇక్ష్వా
కుణా తపస్తప్తం కథం రాజ్ఞా మహాత్మనా ॥ ౧ ॥ విభీషణేన చానీతం కావే
ర్యాం రంగసంజ్ఞికం। విమానం వైష్ణవం దివ్యం కథమం తే భవిష్యతి॥ ౨॥ ఏతత్స
ర్వం మమాఖ్యాహి నమస్తే చంద్రశేఖర ॥ శ్రీమహేశ్వరః॥ వారాహస్య తు క
ల్పస్య మనోర్వైవస్వతస్య హి॥ ౩॥ చతుర్యుగే తు ప్రథమే మనుపుత్రో మహా
యశాః। ఇక్ష్వాకునామ నృపతిరయోధ్యానగరాధిపః ॥ ౪॥ మహాభాగవ
తో బ్రహ్మన్ పంచకాలపరాయణః। వేదవేదాంగతత్త్వజ్ఞో నీతిశాస్త్రవిశా
రదః ॥ ౫॥ పితురాత్తధనుర్విద్యో భగవద్ధర్మకోవిదః । యుద్ధేషు జితకాశీ చ
తస్యైతదభవన్మతిః॥ ౬ ॥ విషయాసక్తచిత్తానాం దేవవ్యాకులితాత్మనాం।
శ్రేయసోపి ముఖం యాతి న కదాచన మానసం॥ ౭ ॥ శ్రాద్ధదేవః పితాస్మా
కం వివస్వాంశ్చ పితామహః। బ్రహ్మలోకం పురాగత్వా తత్రారాధ్య జ
నార్దనం ॥ ౮ ॥ అవాప తు భోగమోక్షావస్యే చ బ్రహ్మవాదినః। న
తథాగం తు మస్మాభిస్సత్యలోకస్సనాతనః ॥ ౯॥ కిము తాస్మదపత్యైర్వైః కిం
పునః ప్రాకృతైర్జనైః। మత్కృతే సకలో లోకో యథా ముక్తిం ప్రయా
స్యతి॥ ౧౦॥ తథా కథం కరిష్యామి పూజయిష్యే యథా హరిం। అనయా చిం
తయా పృచ్ఛన్ స్వగురుం బ్రహ్మణస్సుతం॥ ౧౧ ॥స హోవాచ ప్రశస్యైనం
వసిష్ఠోరుంధతీపతిః॥ వసిష్ఠః॥ త్వయా సమ్యగ్వ్యవసితమిక్ష్వాకో శృణు మే వ
చః॥ ౧౨॥ తపసైవ తవాభీష్టం సిద్ధమిత్యవధారయ। పురా కిల మయా దృష్టం శ
తకోటిప్రవిస్తరే॥ ౧౩ ॥ పురాణే మునిభిర్దృష్టమర్థమాగామినం శృణు ।
భవంతమపదిశ్యైహ సత్యలోకాత్స్వయంభువః॥ ౧౪॥ జగతాముపకారా
య విష్ణోర్ధామాగమిష్యతి। తపసా తోషితస్తుభ్యం తస్యా దాస్యతి లోకకృత్ ॥
౧౫ ॥ అయోధ్యాయాం చిరం కాలం శ్రీమద్రంగం భవిష్యతి। అవతీర్య భవద్వం
శే రామో నామ జనార్దనః॥౧౬॥ నిహనిష్యతి దుర్వృత్తం రావణం లోకరా
వణం। విభీషణాయ తద్భ్రాత్రే ప్రియాయ ప్రియకారిణే॥ ౧౭ ॥ ప్రియం వి
మానం శ్రీరంగం రామదేవః ప్రదాస్యతి। స నయిష్యతి కావేర్యాం చంద్రపు
ష్కరణీతటం॥ ౧౮॥ తత్ర కల్పమవస్థాయ కల్పాంతే సత్యమేష్యతి। కల్పే క

ల్పేదివో భూమిమాగమిష్యతి రంగరాట్॥ ౧౯॥ ద్విపరార్ధావసానే చ స్వధా
మ ప్రతిపద్యతే। జనానాం దాక్షిణాత్యానాం కావేరీతీరవాసినాం॥ ౨౦॥ దీ
యతే సర్వదా దేవో విష్ణుశ్శ్రీరంగగోచరః। అవిద్వాంసోప్యధర్మిష్ఠా హీ
నజాత్యాః క్రమాత్తథా॥ ౨౧॥ తస్మిన్ దేశే విముచ్యంతే యత్ర రంగం వ్యవస్థి
తం। యదా తు బహవః పాపాః కృతఘ్నా నాస్తికాశ్శఠాః॥ ౨౨॥ ముచ్యం
తే రంగమాశ్రిత్య తథా బ్రహ్మశివాదయః। విఘ్నం కుర్వంతి తద్దేశనివాసే త
త్ర దేహినాం॥ ౨౩॥ యదా ప్రజాసు యతతే భగవాన్ భక్తవత్సలః। తదా
దదాతి సర్వేషాం నివాసం తత్ర దేహినాం॥ ౨౪॥ యదా తు వర్ణధర్మస్థై
శ్చతురాశ్రమమాశ్రితైః। సాత్వికైః ప్రచురం రంగం తదా విఘ్నో న విద్యతే॥
౨౫॥ తస్మాల్లోకహితార్థాయ తపస్తీవ్రం సమాచర। మమాశ్రమసమీ
పే త్వమష్టాక్షరపరాయణః॥ ౨౬॥ శ్రీరుద్రః॥ ఏవముక్తస్తు గురుణా మహి
ష్యా సహ మానవః। తదాశ్రమే తపస్తేపే తత్ర నాన్యమనా ౽నిశం॥ ౨౭॥
గ్రీష్మే పంచాగ్నిమధ్యస్థశ్శిశిరే జలగోచరః। ఆర్ద్రవాసాస్తు హేమంతే వ
ర్షాస్వభ్రావకాశకః॥ ౨౮॥ ఉష్ణవాతాతపక్లాంతో నిర్ద్వంద్వో నిష్పరిగ్ర
హః। తం చ పర్యచరద్దేవీ తపస్యంతం తపస్వినీ॥ ౨౯॥ తం దృష్ట్వా చ తపోని
ష్ఠాశ్శతక్రతుముఖాస్సురాః। కస్యాయమిచ్ఛతి పదమిత్యాసన్ వ్యాకులేంద్రి
యాః॥ ౩౦॥ తస్య ధర్మవిఘాతార్థం సర్వాస్సంమంత్ర్య దేవతాః। మన్మ
థం ప్రేషయామాసుః ప్రసూతమలయానిలౌ॥ ౩౧॥ అప్సరోభిః పరివృతా
స్తే గచ్ఛంస్తస్య చాశ్రమం। తపస్యంతం మహారాజం స్వానుభూతిజితేంద్రి
యం॥ ౩౨॥ విఘ్నైస్సంయోజయామాసుర్వివిధైరప్సరోగణైః। మన్మథేనా
ప్సరోభిశ్చ బహుధా విప్రలోభితః॥ ౩౩॥ న చచాల మహారాజో మీనైరివ మ
హాహ్రదః। స మాధేర్విరతస్సోథ దృష్ట్వా కామం సమాగతం॥ ౩౪॥ ఆతిథ్యం
కల్పయామాస తస్య చాప్సరసామపి। భీతాః ప్రీతాస్తథోద్విగ్నా విస్మితా లజ్జి
తా ఇతి॥ ౩౫॥ వీక్షిత్వా చైవ తేన్యోన్యమిదమూచుః పరస్పరం। అహో ధై
ర్యమహో దార్ఢ్యమహో హ్యస్య మహాత్మనః॥ ౩౬॥ దుర్జయోయమహో
స్మాభిః కిమన్యైః క్రియతామితి। ఇష్టసిద్ధిం మహారాజ లప్స్యసే న చిరేణ వై॥
౩౭॥ ఇతి సంమంత్ర్య తాస్సర్వా రాజానం ప్రాంజలిం స్థితం। సపత్నీకమప

శ్యంస్తాః ప్రాహ కామస్తతో నృపం॥ ౩౮॥ కామః॥ ఇక్ష్వాకో తపసాసి త్వమిం
ద్రియాణి జితాని తే। యేషామనిర్జయాద్రాజన్ పతంతి నిరయే నరాః॥ ౩౯॥
అహం న జితపూర్వోస్మి మునిభిర్భావితాత్మభిః। మజ్జయాయ ప్రవృత్తోపి రు
ద్రః క్రోధేన నిర్జితః॥ ౪౦॥ మయా నిర్జీయతే సర్వం జగత్ స్థావరజంగమం
న జీయతే చేత్క్రోధేన జీయతే నాత్ర సంశయః ॥ ౪౧ ॥ మయా క్రోధస
హాయేన బ్రహ్మా లోకపితామహః। పతిః పశూనాం భగవన్ మహేంద్రశ్చ శ
తక్రతుః॥ ౪౨॥ వశీకృతా మహారాజన్ కో న జానాతి తాం కథాం। జితస్సో
హం త్వయా రాజన్ స క్రోధో భద్రమస్తు తే॥ ౪౩॥ కామక్రోధవశాస్స
ర్వే దేవర్షిపితృదానవాః। అవామపి వశే విష్ణోర్దేవదేవస్య చక్రిణః॥
౪౪॥ సత్వం భగవతో విష్ణోస్తుల్యస్తద్భక్తిభావితః। అభీష్టసిద్ధిర్భవతు తవాగచ్ఛా
మహే వయం॥ ౪౫॥ రుద్రః॥ ఇత్యుక్త్వా ప్రయయుస్స్వే తచ్ఛాపభయవి
హ్వలాః। ఆచచక్షురశేషేణ దేవానాం తస్య చేష్టితం॥ ౪౬॥ గతేషు తేషు
రాజర్షిస్తపో భూయస్సమాహితః। శ్రీమద్రంగమహద్ధామేత్యుక్త్వా
తూష్ణీమభూత్తదా॥ ౪౭॥ తస్య తచ్చరితం శ్రుత్వా శక్రస్స హ మరుద్గణైః।
ఐరావతం సమాస్థాయ తత్తపోవనమాగమత్॥ ౪౮॥ తస్య దృష్ట్వా తపస్సిద్ధిం
శక్రః క్రోధవశంగతః। నరేంద్రాయాక్షిపద్వజ్రం వృత్రాయేవ మహా
త్మనే॥ ౫౦॥ స దృష్ట్వా వజ్రముత్సృష్టం శతపర్వ శతక్రతోః। ససార చ
క్రం తు హరేశ్చక్ర శస్త్రవిదారణం॥ ౫౧॥ అంతరా చక్రమాయాంతం తస్య
వజ్రమశీశమత్। తన్మోఘం న్యపతద్భూమౌ సవ్రీళో భూత్పురందరః॥ ౫౨॥
స వజ్రం వితథీభూతం దృష్ట్వా దేవైస్సమన్వితః। సదనం బ్రహ్మణో గత్వా త
స్మై సర్వం న్యవేదయత్॥ ౫౩॥ స తస్య చరితం శ్రుత్వా దైవతైరనువర్ణితం।
తస్య ప్రభావమిష్టం చ జ్ఞాతుం లోకపితామహః॥ ౫౪॥ నిమీలితార్ధనయ
నో యుయోజాత్మానమాత్మని। శ్రీరంగానయనే చిత్తముద్యుక్తం తస్య భూ
భృతః॥ ౫౫॥ జ్ఞాత్వా చతుర్ముఖో బ్రహ్మా యోగయుక్తో ముమోహ వై। క్ష
ణేనాశ్వాస్య సంజ్ఞావాన్ సహ దేవైః పితామహః॥ ౫౬॥ శ్రీరంగమగమద్ధా
మ యత్ర దేశే శ్రియఃపతిః। దేవదేవేంద్రసహితం దృష్ట్వా దేవం పితామహః।
౫౭॥ కృతాంజలిపుటం దీనమిదమాహ జనార్దనః॥ శ్రీభగవాన్॥ బ్రహ్మా

స్నహం ప్రసన్నోస్మితతస్త్వంమావిషీదధాః॥౫౮ ॥మయాసంకల్పితంపూర్వంపురాణార్థమిదంశృణు। త్వయార్చితో౽హమధునాశ్రీరంగేధామ్నిమానద॥ ౫౯॥ అయోధ్యాంగంతుమిచ్ఛామిరఘుభిఃపరిపాలితాం। తేషాంతత్రార్చయిష్యంతిచతుర్యుగచతుష్టయం॥ ౬౦ ॥ తతఃపరంప్రయాస్యామికావేరీంచోళరక్షితాం। చంద్రపుష్కరిణీతీరేశయిష్యేహం చతుర్ముఖ॥ ౬౧॥ సప్తమన్వంతరంస్థిత్వాతత్రాహందివసక్షయే। తవాంతికముపైష్యామితదామామర్చయిష్యసి ॥ ౬౨॥విమానేస్మిన్ననేనైవవిగ్రహేణచతుర్ముఖ। గతాగతంకరిష్యామితవైతదపిరోచతాం॥ ౬౩॥ త్రికాలమర్చితస్సో౽హంత్వయాస్మిన్నేవవిగ్రహే। తవముక్తింప్రదాస్యామిద్వి పరార్ధేగతేసతి ॥ ౬౪ ॥ ఏకాహమర్చనంయత్రప్రతిమాయాంనవిద్యతే।మహాన్దోషస్సంభవతిప్రాయశ్చిత్తంతదాభవేత్॥ ౬౫ ॥ షణ్మాసాభ్యంతరంలుప్తంపూజనంప్రతిమాదిషు। పునఃప్రతిష్ఠాకర్తవ్యేత్యాహుస్సాత్త్వికవేదినః॥ ౬౬॥ త్వచాపసరప్రమాణేనత్రైకాల్యాభ్యర్చనంమమ। క్రియతేసర్వదాతస్మాల్లుప్తదోషోనవిద్యతే॥ ౬౭ ॥ ప్రాయశ్చిత్తంనకర్తవ్యంనప్రతిష్ఠాచపద్మజ। స్వయంవ్యక్తో౽పిపూజాచక్రియతేభవతాన్వహం॥ ౬౮ ॥ తత్రసాంకర్యదోషేషుప్రాయశ్చిత్తంవిధీయతే। నతత్రసంకరోదోషో నస్యానాభ్యధికేషుచ॥౬౯॥శుభమేవమనుష్యాణాంశ్రీరంగేవిదధామ్యహం। తస్మాదిక్ష్వాకవే బ్రహ్మన్నేవంరంగమనుత్తమం॥ ౭౦॥త్వయార్చితో౽హంరాత్రౌతుశ్రీరంగంత్వాముపేష్యతి॥ శ్రీరుద్రః॥ ఇత్యుక్తో౽హరిణాబ్రహ్మాశ్రీరంగంధామనారద॥ ౭౧॥ తార్క్ష్యమూర్ధ్నిసమారోప్యహంసమారుహ్యచస్వయం। యయౌతపోవనంతస్యయత్రరాజావ్యవస్థితః॥ ౭౨॥ తేనచప్రీతమనసానత్కృతఃకమలాసనః। తస్మైదదౌమహద్ధామశ్రీరంగంప్రణవాకృతి ॥ ౭౩ ॥ ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే మహేశ్వరనారదసంవాదే - శ్రీరంగమాహాత్మ్యే-ఇక్ష్వాకురాజ్ఞో౽రంగవిమానప్రాప్తిర్నామ- సప్తమోధ్యాయః. *****************************

శ్రీమహేశ్వరః॥ లబ్ధ్వా విమానంశ్రీరంగ మిక్ష్వాకుశ్శిరసాదరాత్। ప్రత్యుద్గతఃపౌరజనైరయోధ్యామావిశత్పురీమ్ ॥ ౧ ॥ ఉత్తరస్యపురద్వార

స్యోదక్షోఽశార్థగోచరే। సరయ్వాస్తమసాయాశ్చమధ్యేదేశే సమేశుభే ॥
౨॥ అయోధ్యాభిముఖం రంగం ప్రతిష్ఠాప్య యథావిధి । అలంచకార ప్రా
కారప్రభామంటపగోపురైః॥ ౩॥ బ్రాహ్మణైరపిభూయిష్ఠమర్చకైఃప
రిచారకైః। అన్యైశ్చ దేవతత్వజ్ఞైరకరోదావృతం నృప॥ ౪ ॥ గురోర్వసిష్ఠ
స్యతదాజాబాలేః కాశ్యపస్యచ। వామదేవస్యచావాసంతత్రచక్రే మహీప
తిః॥ ౫॥ నిత్యైర్నైమిత్తికైశ్చాన్యైః కర్మభిశ్శాస్త్రచోదితైః। వసిష్ఠస్య
మతేస్థిత్వా రాజా దేవముపాచరత్ ॥ ౬॥ ఫాల్గునేమాసి దేవస్యనక్షత్రే భ
గదైవతే। ఉత్సవావభృథంచక్రే పుత్రపౌత్రైస్సమన్వితః॥ ౭॥ తద్వంశ్యై
రపిభూపాలైశ్చతుర్యుగచతుష్టయం । అర్చితో భగవాన్ రంగీభక్తిశ్రద్ధా
పురస్సరం॥ ౮ ॥ త్రేతాయుగే పంచమేతు రాజా దశరథో నృపః। పుత్రా
ర్థమశ్వమేధేనయష్టుం సముపచక్రమే॥ ౯ ॥ తత్రసర్వేసమాయాతాః పృ

రంగవిమానప్రాప్త్యై ధర్మవర్మకృతతపశ్చర్యాది.

థివ్యాం యేమహీక్షితః। చోళేషుధర్మవర్మేతివిఖ్యాతోధర్మవత్సలః ॥
౧౦॥ ఐక్ష్వాకేణసమాహూతోయజ్ఞార్థం మునిసత్తమ । అయోధ్యామా
గతోపశ్యద్యత్ర రంగం వ్యవస్థితం ॥౧౧॥ తత్ర పూజావిధానంచ సర్వాశ్చై
వార్థసంపదః। రాజ్ఞోయజ్ఞసమృద్ధించ దృష్ట్వా బుద్ధిమథాకరోత్॥ ౧౨॥ ఇ
క్ష్వాకుణా తపస్తప్త్వా లబ్ధ్వా శ్రీరంగముత్తమం। తత్ప్రభావాదియం తేషాం
విభూతిర్విస్తృతా భువి ॥ ౧౩॥ అహంతథా తపస్తప్స్యే యథా శ్రీరంగము
త్తమం। అసాధారణమస్మాకం భవేద్భోగాపవర్గదం॥౧౪॥ఇతినిశ్చిత్య య
జ్ఞాంతే స్వదేశం పునరాగతః। చంద్రపుష్కరిణీతీరే తపస్తప్తుముపాక్రమత్ ॥
౧౫॥ తత్రత్యా మునయో దృష్ట్వా తం నృపం మునిసత్తమ। ఇదమూచురనూచా
నాస్తపసే కృతనిశ్చయం॥ ౧౬॥ మునయః॥ కిమర్థం త్వం మహారాజ తపస్త
ప్స్యసి సువ్రత। నచపశ్యామితే కించిదసిద్ధమపివాంఛితం॥ ౧౭॥ రాజా॥ శ్రీ
మద్రంగం మహద్ధామ స్వయం వ్యక్తం శ్రియః పతేః । ఆనేతుమహమిచ్ఛామి
పుణ్యేన స్వేన కర్మణా॥ ౧౮ ॥ యథా బ్రహ్మయథేక్ష్వాకుస్తథా లోకహి
తాయవై। యతిష్యేహం మహాభాగ భవద్భిశ్చానుమన్యతాం ॥ ౧౯ ॥ మున

యః॥ అలంతేతపసారాజన్ సిద్ధిమిష్టాంచచింతయ । ఉక్త్వైవ్యతాపసంరూపంపురావృత్తమిదంశృణు॥ ౨౦ ॥ ఇతోత్తరేక్రోశమాత్రేమార్గణశ్చైవమహీపతే। యుష్మత్పురాతనపురీవిద్యతేస్థలశేషితా ॥ ౨౧ ॥ యత్రపూర్వంమహాదేవఃక్రుద్ధోయుష్మత్పురాతనం। భస్మావశేషమకరోత్ప్రదీద్యమ్నమివచక్షుషా॥ ౨౨॥ తదుత్తరేణవిదితస్సత్యసంజ్ఞేతిసంజ్ఞయా।హిరణ్యకేశినోదాల్భ్యస్యాశ్రమఃపాపనాశనః॥ ౨౩॥ పులస్త్యశిష్యస్యమునేఃపుణ్యశీలస్యభూమిప । తత్రచాశీమహీపయంకదాచిత్కారణాంతరే॥ ౨౪॥ తతఉత్తరతఃపశ్చాన్నీలీవనమితిశ్రుతం। తత్రవ్యాఘ్రాసురంహత్వా భగవాన్ భూతభావనః॥ ౨౫॥ సవైన్యైఃపరివృతోదేవైర్దాల్భ్యస్యాశ్రమమాగమత్। దాల్భ్యేనాభ్యర్చితస్తత్రసమ్యగర్ఘ్యపురస్కృతం॥ ౨౬ ॥ అస్మాభిశ్చతతోదేవోభక్త్యాస్తుత్యైశ్చవైష్ణవైః। అభ్యర్థితస్తథాస్మాభిఃదాల్భ్యేశ్చనచమహీపతే॥ ౨౭ ॥ నిత్యవాసంకురుష్వాత్ర త్యాదరేణపునఃపునః । ఉవాచప్రియమాణేనవచనేనజనార్దనః॥ ౨౮॥ శ్రీభగవాన్ ॥ అచిరేణైవకాలేనభవతాంహితకామ్యయా। ఆగమిష్యతికావేర్యాంచంద్రపుష్కరిణీతటం॥ ౨౯॥ రావణేనిహతేపాపేమయారాఘవరూపిణా। విభీషణాపదేశేనశ్రీరంగంధామమామకం ॥ ౩౦ ॥ చంద్రపుష్కరిణీతీరేసహ్యజాయాస్తుసైకతే। అనంతపీఠేశ్రీరంగంయాయంద్రక్ష్యథమాచిరం॥ ౩౧ ॥ మునయః॥ ఇత్యుక్త్వాప్రియయాదేవోదేవైరనుగతోహరిః । అస్మాభిరనుయాతశ్చయావదాదిత్యమండలం ॥ ౩౨॥ తస్మాత్ప్రతినివృత్తాశ్చదృష్ట్వాస్మాజ్జగతాంగురుః।ఇదమాహమహాతేజాఆదిత్యోభగవాన్నృప॥ ౩౩॥ ఆదిత్యః॥ ఆరాధితోమయాపూర్వంబ్రహ్మలోకజగత్పతిః। శ్రీరంగశాయీయోదేవోమయాచాభ్యర్థితస్తదా॥ ౩౪ ॥మద్వంశజైఃపుత్రపౌత్రైర్నిత్యమారాధ్యతాంభవాన్। తదానీమబ్రవీద్దేవఃప్రసన్నోరంగరాట్స్వయం । ౩౫॥ అహోధ్యాయాంభవద్వంశ్యైఃకావేర్యాంచదివాకర।అర్చితోహంభవిష్యామినరైరన్యైశ్చమామకైః॥ ౩౬॥ కలౌతుపాపభూయిష్ఠేగతిశూన్యేషుదేహిషు। సులభోహంగమిష్యామిసర్వేషాంహితకామ్యయా ॥ ౩౭ ॥ యదాతుబహుభిఃపాపైర్నాస్తికైశ్చాపిసంవృతః। తదాతుదులభోహంస్యాం

కలికాలేతు కాశ్యపే॥ ౩౮॥ ఆదిత్యః॥ ఇదమాహ హరిః ప్రీతః పరమం రంగ
కేతనః। తస్మాచ్ఛ్రేయోర్థిభిర్వస్త్రైః కావేరీగవ్యతామితి॥ ౩౯॥ ఇక్ష్వా
కాశ్చాపి చోళాశ్చ మమ ప్రీతికరాశ్చ తే। ధర్మవర్మాణమాదిశ్య ధ్రువమే
ష్యతి రంగరాట్॥ ౪౦॥ మునయః॥ ఇత్యాదిత్యవచశ్శ్రుత్వా నివృత్తాస్స్మ
వయం నృప। తదా ప్రభృతి వాసోత్ర గృహీతోస్మాభిరేవ చ॥ ౪౧॥ జాతో దా
శరథీ రామో రావణం చ హనిష్యతి। నిర్భయాశ్చ భవిష్యామో వయం రాజ
న్న సంశయః॥ ౪౨॥ రంగం విమానమాదాయ రాక్షసేంద్రో విభీషణః। ఆ
గమిష్యతి రాజేంద్ర సత్యమస్మాభిరీరితం॥ ౪౩॥ సత్వం గచ్ఛ మహాబాహో
రాజ్యం ధర్మేణ పాలయ। తుభ్యం నివేదయిష్యామో రాక్షసేంద్రే సమాగ
తే॥ ౪౪॥ రుద్రః॥ ఇత్యుక్తో మునిభీ రాజా ధర్మవర్మా మహామునే। కావే
ర్యా దక్షిణే తీరే స్వాం పురీం నిచుళాం యయౌ॥ ౪౫॥ అథ కాలేన మహతా రా
మరూపేణ భూపతిః। ధర్మవర్మా సమాహూతో యజ్ఞార్థం యజ్ఞమూర్తి
నా॥ ౪౬॥ అయోధ్యామగమత్తస్య నగరీం కీర్తివర్ధనీం। నివృత్తమాత్రే య
జ్ఞేతు రామమామంత్ర్య సత్వరః॥ ౪౭॥ సత్కృతస్సర్వసమ్మానైర్విసృష్ట
శ్చ మహాత్మనా। అగమన్నిచుళాం వృద్ధాం నగరీం చోళభూపతిః॥ ౪౮॥ విభీష
ణస్య సమ్మానమాతిథ్యం చ గుణోత్తరం। దేవస్యోత్సవసామగ్రీం పూజోపకర

శ్రీరంగవిమానస్య కావేరీతీరప్రాప్తిః.

ణాని చ॥ ౪౯॥ శిల్పినశ్శాస్త్రనిపుణా బ్రాహ్మణాశ్చ తపస్వినః। సర్వం స
ముదితం కృత్వా రంగేంద్రం ప్రత్యపాదయత్॥ ౫౦॥ అథ మీనరవౌ మాసే వ
సంతే చ గుణాన్వితే। ప్రాజాపత్యే చ నక్షత్రే భద్రాయాం మందవాసరే॥
౫౧॥ ఉషః కాలే శుభే లగ్నే రామేణాక్లిష్టకర్మణా। ఇక్ష్వాకూణాం కులధన
మాత్మనోభ్యధికం తదా॥ ౫౨॥ శ్రీమద్రంగం మహద్ధామ సధ్వజం సపరిచ్ఛదం।
ప్రదత్తం రాక్షసేంద్రాయ ప్రియాయ ప్రియకారిణే॥ ౫౩॥ విభీషణోపి
రాజాయం ప్రణిపత్య మహాత్మనే। శిరస్యాధాయ తద్ధామ సద్విజైస్సహ రా
క్షసైః॥ ౫౪॥ స లంకాభిముఖస్తూర్ణం ప్రయయౌ ప్రీతమానసః। నభోమ
ధ్యం గతే సూర్యే చంద్రపుష్కరిణీతటే॥ ౫౫॥ అనంతపీఠే శ్రీరంగం స్థాప
యామాస రాక్షసః। ఆహూతో ధర్మవర్మా చ బ్రాహ్మణైస్తత్క్షణేన హ॥

౫౬ ॥ రాజ్ఞాచమునిభిశ్చైవసత్కృతోరాక్షసేశ్వరః। దేవైశ్చపూజితోవిప్రైర్భూభుజారాక్షసేనచ।౫౭॥సితేగురుగతేలగ్నే రోహిణ్యాంమాసిఫాల్గునే। సారివంశేచకావేర్యాంశ్రీరంగంసుప్రతిష్ఠితం॥ ౫౮ ॥ భువోభూత్యైభూభుజాంభూసురాణాందివౌకసాం। శ్రేయసేదేవతానాం। శ్రియైరాజ్ఞాంచోళవంశోద్భవానాం శ్రీమద్రంగస్సహ్యజామాజగామ॥ ౫౯ ॥

ఇతిశ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే మహేశ్వరనారదసంవాదే శ్రీరంగమాహాత్మ్యే శ్రీరంగవిమానస్యకావేరీతీరప్రాప్తిర్నామఅష్టమోధ్యాయః. **

ధర్మవర్మకృతశ్రీరంగోత్సవః.

శ్రీమహేశ్వరః॥ తతోఽభీషణోరాజాచంద్రపుష్కరిణీజలే। స్నాత్వాతుమూలమంత్రేణదేవాన్సంతర్ప్యవారిణా ॥ ౧ ॥ కావేరీతోయమమలమాదాయమణిసన్నిభం। కల్హారోత్పలపద్మానిపుష్పాణ్యేవతులసీరపి॥౨॥ పున్నాగచంపకాశోకపాటలీవకుళానిచ । ఉపాదాయయథాశాస్త్రమర్చయామాసకేశవం॥ ౩॥ అష్టాంగవిధినేష్ట్వాతంతతస్తుష్టావరాక్షసః। వేదశాస్త్రపురాణోక్తైఃస్తోత్రైస్తుత్వాజనార్దనం॥ ౪ ॥ ధర్మవర్మోపనీతైశ్చభోగైరుచ్చావచైరపి। వేదపాఠైశ్చవిప్రాణాంతుతోషపురుషోత్తమః ॥ ౫ ॥ తతోవిభీషణంరాజాధర్మవర్మాకృతాంజలిః। యయాచేకతిచిత్కాలమిహావస్తుంభవానితి॥ ౬ ॥ శ్వోదేవస్యోత్సవోభావిమహానిక్ష్వాకుణాకృతః। తదర్థంగమ్యతేలంకాంక్షిప్రమిత్యాహరాక్షసః ॥ ౭ ॥ ఇతోత్సవోపిభవతీత్యాహరాజావిభీషణం। తథేత్యుక్తంతథాచక్రే సర్వమప్యుత్సవంవిధిం॥ ౮॥ విప్రైర్విభీషణోరాజావిధిశిష్యైస్తుపంచభిః। ఉత్సవంవిధివచ్చక్రేసంపదాధర్మవర్మణా ॥ ౯ ॥ అత్యంతాభినవైర్దివ్యైర్హర్విభిస్స్నాపదుభిస్తదా। అలంకారైశ్చవివిధైరర్చితోహరిరీశ్వరః ॥ ౧౦ ॥ విభీషణశ్చసుప్రీతస్సత్కారైర్ధర్మవర్మణా । అన్నశాలాశ్చవివిధాః పానశాలాశ్చభూపతిః॥ ౧౧ ॥ ఉత్సవార్థంసమేతానాంచక్రేరాజాన్నృణాంమునే। చంద్రపుష్కరిణీతీరేపున్నాగతరుశోభితే॥ ౧౨॥ మంటపేచోళసింహాస్యప్రవృత్తోదైవతోత్సవః। నవాహముత్సవంకృత్వారాకాయాం

నవమేహని॥ ౧౩॥ చక్రే రేవభృథస్నానం విష్ణుభక్తావిమత్సరాః। తత్రత్యా
బ్రాహ్మణాస్సర్వే తపిత్రా ధర్మవర్మణా ॥ ౧౪ ॥ అన్నపానైశ్చవా

శ్రీభగవత్కృతవిభీషణసాంత్వనం.

సోఽభిదక్షిణాభిస్తథైవచ। అథమాసోషితస్తత్ర తతపితాతోఽధర్మవర్మణా॥
౧౫ ॥ మైత్రేమిత్రో దయాత్పూర్వం ప్రతస్థే రాక్షసేశ్వరః। ధర్మవర్మా
ణమామంత్ర్య తత్రత్యాన్ బ్రాహ్మణానృషీన్॥౧౬॥ విమానమైచ్ఛదాదా
తుంశిరసా రాక్షసస్స్వయం। నాశకద్రంగముద్ధర్తుమపి సర్వప్రయత్నతః॥
౧౭ ॥ నిష్క్రియత్న స్తతో రాజా నిషసాద సుదుఃఖితః। తమశ్రుపూర్ణ
వదనం పతితం పాదమూలయోః ॥ ౧౮ ॥ ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ వత్సేతి విష్ణురాహ విభీ
షణం ॥ శ్రీభగవాన్॥ అయం మనోహరో దేశః పరీతస్సహ్యకన్యయా॥ ౧౯॥
చంద్రపుష్కరిణీ చేయం పావనీ శ్రమనాశినీ। అయంచ భక్తిమాన్ రాజా ధ
ర్మవర్మా సదామయి॥ ౨౦ ॥ ఇమే చ మునయః పుణ్యా వసంత్యత్ర వికల్మ
షాః। అత్రైవ వస్తుమిచ్ఛామి లంకాం గచ్ఛ విభీషణ॥ ౨౧॥ పురావృత్తమిదం
చాత్ర శ్రోతుమర్హసి రాక్షస। వింధ్యపాదే మహానద్యస్సర్వాస్సమ్మిలి
తాః పరాః॥ ౨౨॥ తత్రాజగామ గంధర్వో విశ్వావసురితి శ్రుతః। స ప్రణా
మాంజలిం కృత్వా దక్షిణాం దిశమాస్థితః ॥ ౨౩ ॥ తతో వివాదస్సంభూతో నదీ
నాం తత్ర రాక్షస । మమ ప్రణామమకరోన్మమైవమితి వై మిథః॥ ౨౪॥ సము
ద్రం దక్షిణం గత్వా స గంధర్వపతిః ప్రభో । ప్రాబోధయత్పద్మనాభం సహా
స్యే మాసి సంయతః॥ ౨౫॥ అనేన చోత్తరే ప్రాప్తే నివృత్తశ్చోత్తరాం దిశం।

గంగాకావేర్యోః పరస్పరమాధిక్యవివాదః.

పునః ప్రణామమకరోన్నదీనాం తత్ర గాయకః॥ ౨౬ ॥ త్వయా నమస్కృ
తం కస్యా ఇత్యుక్తో యాధికాత్ర వః। తస్యై కృతప్రణామోఽహమిత్యుక్త్వా
ప్రయయావిహాసః ॥ ౨౭ ॥ ఆధిక్యం ప్రతి సర్వాసాం తాసాం వాదో మహాన
భూత్। నాహమిత్యేవ వై నద్యస్తత్క్షణేన విశశ్రముః॥ ౨౮ ॥ గంగాయాశ్చై
వ కావేర్యా నవిశ్రాంతిస్తదాభవత్। వాదశ్చ సుమహానాసీదన్యోన్యాధిక్య
కారణాత్॥ ౨౯ ॥ సదనం బ్రహ్మణో గత్వా ఽ పృచ్ఛతాం పరమేష్ఠినం।
గంగాధికా న సందేహ ఇత్యువాచ ప్రజాపతిః॥ ౩౦॥ తచ్ఛ్రుత్వా దుఃఖితా

చేయంకావేరీసహ్యాపర్వతే। తపసాతోషయామాస బ్రహ్మాణంరాక్షసేశ్వ
ర॥ ౩౧॥ గంగాధిక్యమభీప్సంతీచిరంకాలంసరిద్వరా। తస్యైవరందదౌబ్ర
హ్మాగంగాసామ్యంమహామునే॥ ౩౨॥ ఆధిక్యంచమయాదాతుంనశక్యంతే

శ్రీరంగానుగ్రహాత్కావేర్యా గంగాపేక్షయాధిక్యం.

థసోబ్రవీత్। సారక్షేత్రేతుకావేర్యాంసంస్థాప్య ప్రతిమాంమమ ॥ ౩౩ ॥
చిరమారాధయామాసవరోదత్తస్తదామయా। సాస్తుత్వా ప్రణిపత్యాహ
కావేరీమాంసరిద్వరా॥ ౩౪॥ దేవత్వదంఘ్రిసంబంధాద్గంగామత్తోతిరిచ్య
తే। గంగాసామ్యంమయాలబ్ధమాధిక్యంనకదాచన॥ ౩౫॥ తస్యైవరమదా
త్తత్ర కావేర్యై కమలేక్షణః। మత్సంబంధోద్భవంతస్య మాహాత్మ్యంకేన
సాధ్యతే॥ ౩౬॥ తథాపిమత్ప్రసాదేనగంగాయాహ్యధికాభవ।మత్సంబన్ధా
యతేదేవీత్వన్మధ్యేధామమామకం ॥ ౩౭ ॥ ఆగమిష్యతిరంగాఖ్యంతత్రని
త్యంవసామ్యహం। గంగాయాశ్చాధికా భూయా నిత్యయోగాన్మయాసహ॥
౩౮ ॥ ప్రతిజ్ఞాతంమయాపూర్వమిత్థంరాక్షసపుంగవ। తవాభిముఖమేవా
త్రశయిష్యేహంవిభీషణ ॥ ౩౯॥ గచ్ఛలంకాంమయాదత్తాంభుంక్ష్వరాజ్య
మకంటకం ॥ శ్రీరుద్రః ॥ ఇత్యుక్తోదేవదేవేనరంగధామ్నావిభీషణః॥ ౪౦॥

విభీషణకృతభగవత్పాదప్రపతనం.

పాదయోః ప్రణిపత్యాహ ప్రాంజలిః ప్రశ్రయాన్వితః ॥ విభీషణః॥ యద్వ్య
యంవ్యవసాయస్తేదేవదేవజగత్పతే॥ ౪౧॥అహమత్రైవవత్స్యామినత్వా
ముత్స్రష్టుముత్సహే॥ శ్రీభగవాన్॥ కర్మభూమామనుష్యాణాంహితా
యార్చాత్మనామయా॥ ౪౨ ॥ ఆవిర్భూతమతస్తేషాంకరిష్యామిహితాహి
తం। త్వయాసహనవస్తవ్యంమనుష్యైరాక్షసేశ్వర ॥ ౪౩ ॥ తవదత్తంహి
రామేణలంకారాజ్యంవిభీషణ । ఆయుశ్చపరమందత్తమైశ్వర్యమతులంభువి॥
౪౪॥ అవసానేస్యకల్పస్యమయాసహవిభీషణ। ఉపేష్యసిబ్రహ్మలోకంపున
ర్లంకాంసమేష్యసి॥ ౪౫॥ ద్విపరార్ధావసానేత్వంమయాసహవిభీషణ॥
ప్రయాస్యసిపరంలోకంసర్గప్రళయవర్జితం॥ ౪౬॥ విభీషణః ॥ ఆయు
రారోగ్యమైశ్వర్యమన్యత్సర్వంచమే ప్రభో। దత్తంరామేణదేవేనముక్తిస్త్వం
ప్రార్థితామయా ॥ ౪౭॥ తదర్థంరంగధామైతద్దత్తమేవదయాళునా।

ముచ్యేయంకథమేతస్మాత్సంసారాత్తద్వదస్వమే॥ ౪౮॥ శ్రీభగవాన్ ॥ పా

భగవత్సాంత్విత విభీషణస్యలంకాగమనం.

లయంతోమమైవాజ్ఞామృషయశ్చ ముముక్షవః। భోగార్థినశ్చ పురుషాభో గినోయేసురాసురాః ॥ ౪౯ ॥ యజ్ఞేనతపసాదానైర్నైర్యైశ్చశుభకర్మభిః। ప్రీతింమమైవకుర్వంతిమదాజ్ఞాపరిపాలకాః॥౫౦ ॥ రాజ్యంకురుష్వధర్మేణ మద్భక్తంరాక్షసేశ్వర। మాభవాన్మాత్వదీయాశ్చ దేశమేనంప్రజంతువై ॥ ౫౧॥ మామైవానుస్మరసదాత్వామహంసంస్మరామిచ । ఉపాయమపవర్గ స్యరహస్యమపిమేశృణు॥ ౫౨॥ సర్వకర్మాణిసంత్యజ్యసర్వకర్మఫలానిచ। శరణంమాంప్రపద్యస్వసర్వబంధవిముక్తయే॥౫౩॥ శ్రీరుద్రః॥ఇత్యుక్తోలోక నాథేనలంకానాథోపినారద। ప్రణమ్య దేవంబహుశః ప్రయయౌస్వాంపు రీంతదా॥ ౫౪॥గతేవిభీషణేరాజాధర్మవర్మాసహద్విజైః। సమ్యగ్విధా నమకరోద్యద్యత్కర్తవ్యమత్రవై॥ ౫౫ ॥ తదా ప్రభృతికావేర్యాంశ్రీరం గంధామనారద। కల్పాంతస్థాయిసంభూతంద్రుశ్యతేద్యాపిమానవైః॥ ౫౬ ॥ ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే మహేశ్వరనారదసంవాదే శ్రీరంగమాహా త్మ్యే విభీషణానుగ్రహోనామ నవమోధ్యాయః ************

శ్రీరంగక్షేత్రమహిమా.

శ్రీమహేశ్వరః ॥ శ్రీరంగస్యవిమానస్యపరితోయోజనద్వయే। క్షేత్రే నివసతాంపుంసాంపాతకంనైవవిద్యతే ॥ ౧ ॥ శ్రీరంగయాత్రా శ్రీరంగ యియాస్యాచైవనారద। శ్రీరంగయాత్రా శ్రీరంగదర్శనంచైవనారద॥౨॥ ఉత్తారయతిసంసారాన్నిత్యావాసస్తుకింపునః। చంద్రపుష్కరిణీయత్రసరసీ పాపనాశినీ॥ ౩॥ తత్రస్నానంమనుష్యాణాంసర్వారిష్టవినాశనం। పురా కాశ్యపశాపేననిస్తేజస్కఃకృతోవిధుః॥ ౪ ॥తత్సేవయామహాతేజాఃప్రత్య పద్యతనారద। సుజాతశ్చసుగంధశ్చపున్నాగస్తత్రతిష్ఠతి ॥ ౫ ॥ పురాచంద్ర మసారాజ్ఞాప్రతిష్ఠాప్యవివర్ధితః। తంద్రుష్ట్వాముచ్యతేపాపైస్స్పృష్ట్వా ల క్ష్మీమవాప్నుయాత్॥౬॥జ్ఞానవాన్స్యాత్తమాశ్లిష్యతస్మాత్తమభివాదయేత్। తచ్ఛాయాయాంకృతందానంజపోహోమస్తథార్చనం॥ ౭॥ పితౄణాం పిండదానంచమహాదక్షయముచ్యతే। పారాశర్యో మహాతేజాస్తత్రాస్తే

మునిసత్తమ॥ ౮॥ పుష్కరః పుష్కరాక్షశ్చ కుముదః కాలపీవచ। శ్రీవిష్ణుపార్షదా హ్యేతే తీర్థం రక్షంతి సర్వదా॥ ౯॥ వాసుదేవేతి దేవస్య తత్ర నామ ప్రశస్యతే। గణనాథం నమస్కృత్య స్నాత్వాచమ్య యథావిధి॥ ౧౦॥ కీర్త

తత్తత్తీర్థానాం దేవతాగణాధిపాదికథనం.

యిత్వా వాసుదేవం మంత్రమేతదుదాహరేత్। అశేషజగదాధార శంఖచక్రగదాధర॥ ౧౧॥ అనుజ్ఞాం దేహి మే దేవ యుష్మత్తీర్థనిషేవణే॥ శ్రీరుద్రః॥ ఇత్యుక్త్వా మూలమంత్రేణ సూక్తేన పురుషస్య వా॥ ౧౨॥ స్నాత్వా సంతర్పయేద్దేవం వాసుదేవేతి నామతః। ఋషిం చంద్రమసం దేవం గణనాథం తథైవచ॥ ౧౩॥ దద్యాచ్ఛక్తితో దానం సర్వపాపాపనుత్తయే। తిలదానం విశేషేణ తస్మిందేశే ప్రశస్యతే॥ ౧౪॥ తత్ర స్నానం చ దానం చ సర్వపాపాపనోదనం। పురస్తాత్తస్య తీర్థస్య బిల్వతీర్థం మహామునే॥ ౧౫॥ కృతాపరాధో దేవస్య పురా వైరోచనిర్మునే। ఉశనాకిల తచ్ఛాంత్యై తత్ర తేపే మహత్తపః॥ ౧౬॥ బిల్వశ్చ స్థాపితస్తత్ర శ్రీకరం చ స్వదర్శనాత్। తత్రర్షిర్భార్గవో జ్ఞేయో దేవతా చక్రవిత్స్వయం॥ ౧౭॥ శ్రీనివాసేతి దేవస్య తత్ర తీర్థే ప్రశస్యతే। కుముదో గణనాథశ్చ తస్య తీర్థస్య రక్షకః॥ ౧౮॥ తత్రాపి రజతం జ్ఞేయం హిరణ్యం చ విశేషతః। అసహ్యానపచారాంశ్చ క్షమతే తస్య కేశవః॥ ౧౯॥ అసచ్ఛాస్త్రాశ్రయాహం పూర్వమాజ్ఞయా పరమేష్ఠినః। ఆగ్నేయ్యాం దిశి తీర్థస్య జంబుస్తిష్ఠతి మామకః॥ ౨౦॥ అసచ్ఛాస్త్రాశ్రయాహం పూర్వమాజ్ఞయా పరమేష్ఠినః। అతపం తత్ర తచ్ఛాంత్యై తపః పరమదుశ్చరం॥ ౨౧॥ అహిర్బుధ్న్య ఋషిస్తత్ర దేవతాహం మహేశ్వరః। సునందో గణనాథశ్చ వాసుదేవస్య చాచ్యుతః॥ ధాన్యం ప్రదేయం తత్రైవ హ్యచ్యుతః ప్రీయతామితి। భక్త్యాపచారానఖిలాన్ సహతే తత్ర వై హరిః॥ ౨౩॥ తత్ర స్నానం చ దానం చ హ్యన్నదోషాపనోదనం। తతో దక్షిణతో వృక్షస్తిష్ఠత్యశ్వత్థ ఉచ్ఛ్రితః॥ ౨౪॥ గత్వాహల్యాం తపస్తేపే తత్ర దేవశ్శతక్రతుః। ఋషిస్తు గౌతమో నామ దేవతా వలసూదనః॥ ౨౫॥ అనంతో నామ దేవస్య తత్ర తీర్థే ప్రశస్యతే। నందస్తు తస్య తీర్థస్య రక్షకో గణనాయకః॥ ౨౬॥ కన్యాదానం ప్రశంసంతి భగవత్ప్రీతయే త్వత్ర వై। అగమ్యాగమనాత్పాపాత్తత్ర స్నాత్వా విశుద్ధ్యతి॥

౨౭ ॥తతో దక్షిణతః పశ్చాత్పాలాశస్తిష్ఠతి ద్రుమః। గుహామమసుతస్తత్ర
తపసా శక్తిమాప్తవాన్ ॥ ౨౮ ॥ అహిర్బుధ్న్యఋషిస్తత్ర దేవతా ష
ణ్ముఖో గుహః। గోవిందేతిహరేనామ ఉక్తశ్చ గణనాయకః॥ ౨౯॥ గాః ప్ర
దేయా విశేషేణ గోవిందః ప్రియతామితి। తత్ర స్నానం చ దానం చ సంసర్గా
ఘవినాశనం॥ ౩౦॥ ప్రతీచ్యాం దిశి పున్నాగో విద్యతే పాదపోత్తమః। గత్వా
తు కృత్తికాః పూర్వం తత్ర దేవో హుతాశనః॥ ౩౧ ॥ తద్దోషశాంతయే తేపే
తపః పరమదుశ్చరం । ఋషిర్మరీచిస్తత్రోక్తో దేవతా హవ్యవాహనః ॥
౩౨॥ శ్రీపతిర్నామ దేవస్య సుభద్రస్తీర్థరక్షకః। ఘృతం ప్రదేయం తత్రై
వ ప్రీణాతి శ్రీపతిస్స్వయం॥ ౩౩॥ పరదారకృతాత్పాపాత్తత్ర స్నాత్వా
విశుధ్యతి। తత ఉత్తరతః పశ్చాద్వకుళో ద్రుమ ఉచ్ఛ్రితః॥ ౩౪ ॥ బృహస్పతి
స్త్వృషిస్తత్ర దేవతానాం పురోహితః। దేవనాథస్స హస్రాక్షో నామ వి
ష్ణుశ్చ మాధవః॥ ౩౫॥ చండకోపో గణాధీశస్తస్య తీర్థస్య రక్షకః। తత్ర వా
సః ప్రదాతవ్యం తోయమాయుర్వివృద్ధయే॥ ౩౬॥ తత్ర స్నాత్వా నరశ్శుద్ధ్యే
ద్గోవధాత్స్త్రీవధాదపి। కదంబ ఉత్తరే వృక్ష ఉత్తమో నామ వై హరిః॥ ౩౭॥
ఇయాజ జనకస్తత్ర స తస్మాదృషిరుచ్యతే। దేవతా పద్మయోనిశ్చ గరుడస్తత్ర
పాలకః ॥ ౩౮ ॥ తత్ర పిష్టం ప్రదాతవ్యమన్నమారోగ్యవృద్ధయే। ప్రతిగ్ర
హకృతాత్పాపాత్తత్ర స్నాత్వా విశుద్ధ్యతి ॥ ౩౯ ॥ తత ఉత్తరతః పూర్వ
మామ్రస్తిష్ఠతి పాదపః। ఋషిర్వసిష్ఠస్తత్రోక్తో దేవతా చ దివాకరః॥ ౪౦॥
హృషీకేశేతి దేవస్య తత్ర తీర్థే ప్రశస్యతే। విష్వక్సేనో మహాతేజాస్తస్య తీర్థ
స్య రక్షకః॥ ౪౧ ॥ భూమిదానం ప్రశంసంతి సర్వసామ్రాజ్యవృద్ధయే। మా
తాపితృకృతాత్పాపాత్తత్ర స్నాత్వా విశుద్ధ్యతి॥ ౪౨ ॥ సర్వత్రైవ ఋషిం
దేవమథ దే।వం గణాధిపం । బ్రహ్మాణం సూర్యమిక్ష్వాకుం రాఘవం చ విభీష
ణమ్॥ ౪౩ ॥ ఉదకాంజలిభిస్సమ్యక్ క్షామాంచ త్వాం చైవ తర్పయేత్। జపహో
మార్చనం దానం తథా బ్రాహ్మణతర్పణం॥ ౪౪॥ తత్తన్నామ్నా హరేః
కుర్యాత్తత్ప్రీత్యై వాశిషం చరేత్। వాచయేద్బ్రాహ్మణాంస్తత్ర తత్ప్రీ
త్యాశిషం బుధః॥ ౪౫॥ సర్వత్రైవ చ కావేర్యాం శ్రీరంగే చ విశేషతః। స్నా
నకాలే జపేన్మంత్రం సామశాఖాసుచోదితం॥ ౪౬ ॥ యద్ధితీవ్రం దుష్కృ

తంయచ్చకించిచ్ఛారీరంయన్మానసంవాచికంవా। సద్యఃపునీహివయసామ్య
తేనకవేరకస్యైవమశవర్ణయచ్ఛ॥ ౪౭॥ నారాయణీయశాఖాయాంద్రృష్ట్వైవ
వంవేధసాస్స్వయం। ప్రియకృత్సహ్యాకన్యాయాంపుంసాంపాపాపనుత్తయే॥
౪౮॥ అష్టతీర్థసమోపేతామష్టపృక్షోపశోభితాం। జుష్టాంచవిష్ణునాపు
ణ్యాంచంద్రపుష్కరిణీంశుభాం॥ ౪౯॥ దృష్ట్వాస్పృష్ట్వాతథాస్నాత్వా
పీత్వాసంప్రోక్ష్యవాపునః। కథయిత్వాతథాశ్రుత్వాముచ్యతేసర్వకిల్బి
షైః॥ ౫౦॥ అన్యత్రాపిప్రదేశేషుయత్రకుత్రజలాశయే। చంద్రపుష్క
రిణీత్యుక్త్వాస్నాత్వాతస్యార్థభాగ్భవేత్॥ ౫౧॥ఏతానినవతీర్థానిఏకా
హేనప్రదక్షిణం। స్నాత్వాప్రణమ్యరంగేశంపునాతిదశపూరుషః॥ ౫౨॥
ఏకాదశ్యాముపోష్యైవద్వాదశ్యాంస్నానమాచరేత్। తారయేదాత్మనో
వంశాన్సప్తసప్తచసప్తచ॥ ౫౩॥ ఏతేషుపిండదానేనగయాశ్రాద్ధేనసమ్మి

శ్రీరంగమాహాత్మ్యఫలశ్రుతిః.

తం। అపిగోత్రాసమాత్రేణమోదంతేపితరోదివి॥ ౫౪॥ ఏతచ్ఛ్రీరంగ
మాహాత్మ్యంమయోక్తంతవనారద। ఏతావదేవవక్తవ్యంశ్రోతవ్యంచమ
హామునే॥ ౫౫॥ ఆవిర్భావంప్రభృత్యేతదాకల్పాంతమశేషతః। ఏతచ్ఛ్రీ
రంగవృత్తాంతంకచ్చిత్సమ్యక్ఛ్రుతంత్వయా॥ ౫౬॥ కచ్చిద్వ్యవసితోర్థ
శ్చసందేహోవిగతస్తవ। కచ్చిజ్జ్ఞాతంభగవతోవ్యాప్తంవిష్ణోర్మహాము
నే॥ ౫౭॥ నారదః॥ నమోస్తుతేమహాదేవకృతకృత్యోస్మిసాంప్రతం। సర్వజ్ఞ
స్త్వందయాళుశ్చతస్మాదేతత్త్వయోదితం॥ ౫౮॥ శ్రుతమేతదశేషేణమ
యైకాగ్రేణచేతసా। శ్రోతవ్యంనాన్యదస్తీహనమస్తుభ్యంనమోనమః॥ ౫౯॥
శ్రీమహేశ్వరః॥ యఏతద్రంగమాహాత్మ్యంవైష్ణవేష్వభిధాస్యతి। సవిష్ణు
ప్రియఇత్యాహుస్సర్వకామఫలప్రదమ్॥ ౬౦॥ యఏతత్కీర్తయేన్నిత్యం
నరఃపర్వణిపర్వణి। అప్తోర్యామస్యయజ్ఞస్యఫలమాప్నోతిపుష్కలం॥
౬౧॥ మత్సన్నిధౌవిశేషేణసన్నిధావామురద్విషః। వైష్ణవానాంసమాజేవా
కీర్తయిత్వాసుఖీభవేత్॥ ౬౨॥ నాస్తికాయనవక్తవ్యంనాభాగవతసన్ని
ధౌ। నచశూద్రాయవక్తవ్యంయత్నేనధనకాంక్షయా॥ ౬౩॥ నాలసా

యప్రసాదాయనాసూయాయవిశేషతః। నవక్తవ్యంనవక్తవ్యంనవక్తవ్యం
మహామునే॥ ౬౪॥ శ్రోతవ్యంతుద్విజశ్రేష్ఠాద్విష్ణుభక్తాద్విపశ్చితః। జితేం
ద్రియాజ్జితక్రోధాన్నిస్పృహాన్నిరుపద్రవాత్॥ ౬౫॥ శ్రుత్వాతద్రంగ
మాహాత్మ్యంవిష్ణుభక్తోవిమత్సరః।జిత్వా క్రోధంచకామంచవిష్ణుమాప్నో
తిశాశ్వతం॥ ౬౬॥ పఠఞ్ఛృణ్వంస్తథావిప్రో విదుషామగ్రణీర్భవేత్।క్ష
త్రియోలభతేరాజ్యంవైశ్యశ్చధనసంపదః ॥ ౬౭॥శూద్రోపిభగవద్భక్తిం
సాధకోవిజయీయుధి। గర్భిణీజనయేత్పుత్రంకన్యావిందతిసత్పతిం॥ ౬౮॥
శృణ్వన్పఠన్లిఖన్బిభ్రన్రంగమాహాత్మ్యముత్తమం। ముక్త్వాశుభాశుభే
యాతితద్విష్ణోఃపరమంపదం ॥ ౬౯ ॥ ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే శ్రీమ
హేశ్వరనారదసంవాదే శ్రీరంగహాత్మ్యే నవతీర్థప్రభావవర్ణనంనామ
దశమోధ్యాయః. ********************************

సనత్కుమారాయబ్రహ్మోపదిష్టశ్రీరంగమాహాత్మ్యం.

సనత్కుమారః॥ తాతశ్రీరంగమాహాత్మ్యప్రభావోరంగశాయినః।
విష్ణుప్రియాస్తథాధర్మక్షేత్రవాసస్యవైభవం ॥ ౧ ॥ సర్వంసమ్యక్త్వయా
ఖ్యాతంతృప్తిరద్యాపినాస్తిమే । అతఃప్రసీదలోకేశదాసేమయికృపానిధే॥
౨॥ యేనసంపద్వివృద్ధిశ్చదీర్ఘమాయుహరేఃకృపా। నిశ్రేయసంచజా
యేతతాదృగ్ధర్మంవదప్రభో॥ ౩ ॥ బ్రహ్మా ॥ సాధుపృష్టంత్వయాపుత్ర
లోకానుగ్రహకామ్యయా। హరిప్రియాణాం హిమతిర్ధర్మ్యేభవతి నాన్య
థా॥ ౪॥ అతస్త్వంసావధానేనశృణుష్వే దంసనాతనం। ధర్మోధర్మ
విధినాన్యాముక్తేఃప్రథమసాధనం॥ ౫ ॥ రహస్యంధర్మఇత్యేతదాఖ్యా
తంపూర్వమాత్మనా। ఇదానీమాదరాధిక్యంతవజ్ఞాత్వావదామితత్॥ ౬ ॥
ఉక్తంహిసహ్యజామధ్యేచంద్రపుష్కరిణీతటే। సర్వలోకాస్పదంభాతిరం
గసద్మాతివిస్తృతం॥ ౭ ॥ తాదృశంరంగసదనంసురాసురసమావృతం। ప్ర
దక్షిణీకృత్యనరఃపరాంగతిమవాప్నుయాత్॥ ౮ ॥ అగ్నిష్టోమసహస్రేణ
వాజపేయశతేనచ। యత్ఫలంతత్సమాప్నోతిరంగసద్మప్రదక్షిణాత్ ॥ ౯ ॥
యస్యశ్రీరంగసదనేసర్వదేవగణాశ్రయే। ప్రదక్షిణమతిర్జాతాప్రసన్నా
స్సర్వదేవతాః॥ ౧౦॥ అనేనదీర్ఘమాయుష్యంరాజ్యలక్ష్మీరరోగతా।సుపు

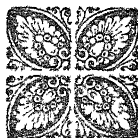
త్రపౌత్రలాభశ్చజాయతేనాత్రసంశయః॥ ౧౧॥ సత్యంసత్యంపునస్సత్యము
ద్ధృత్యభుజముచ్యతే।ప్రదక్షిణాత్పరోధర్మోనాస్తిశ్రీరంగశాయినః॥౧౨॥
యశ్శ్రద్ధాభక్తిసంయుక్తోరంగధామప్రదక్షిణే। కరోతిసతతంప్రాజ్ఞాంస
తునారాయణస్స్మృతః॥ ౧౩॥ నాత్రకాలేవిభాగోస్తిరంగధామప్రదక్షిణే।
ఏతస్యపుత్రమాహాత్మ్యంనశక్యంవర్ణితుంమయా ॥ ౧౪ ॥ యమశ్చకింక
రాన్ప్రాహరంగక్షేత్రప్రభావవిత్। శృణుధ్వంకింకరాస్సర్వే రహస్యం
మమభాషితం॥౧౫॥ యశ్చశ్రీరంగసదనే ప్రదక్షిణపరోనరః॥ తద్భక్తానాం
చసర్వేషాంకురుధ్వంప్రణతింసదా ॥ ౧౬ ॥ ఇతిసూర్యాత్మజోవిప్రయ
మోవదతినిత్యశః। అహందేవాశ్చసాధ్యాశ్చఋషయఃపితరస్సదా॥ ౧౭॥
వసవశ్చతథాచాన్యే నిత్యంద్వాదశసంఖ్యయా। ప్రదక్షిణంరంగధామ్నఃకు
ర్వంతిశ్రద్ధయాయుతాః॥౧౮॥ బ్రహ్మహత్యాభ్రూణహత్యాస్త్రీహత్యా
నిరతోపివా। ప్రదక్షిణాద్రంగధామ్నస్సద్యశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ ౧౯ ॥
ఇదమేవపురాలక్ష్మీఃకృపాసంతుష్టమానసా। ఏకాంతసమయేదేవం పప్ర
చ్ఛజగదీశ్వరం॥ ౨౦ ॥ దేవదేవభవాంభోధౌమగ్నానాంక్షీణతేజసాం। క
థంవాపరమప్రాప్తిఃకోధర్మోమోక్షదోభవేత్॥౨౧॥ యోనుష్ఠానేలఘు
తరఃఫలప్రాప్తిర్మహీయసీ।తాదృశంధర్మమాచక్ష్వమమకౌతూహలం
మహత్॥ ౨౨॥ఇతివిజ్ఞాపితోదేవ్యాప్రత్యువాచజగత్ప్రభుః॥ శ్రీభగవాన్॥
శృణుదేవిప్రవక్ష్యామిరహస్యంధర్మముత్తమం॥ ౨౩ ॥ యేనసంసారమ
గ్నోపిమమలోకేసమింధతే। మమశ్రీరంగనిలయోవర్తతేకిలసుందరి॥ ౨౪॥
తద్దర్శనమనుస్కారప్రదక్షిణవిధిస్తదా। ధర్మైరేతైస్త్రిభిర్మర్త్యామ
మసాయుజ్యమాప్నుయుః॥ ౨౫॥ ఏతేషురంగగేహస్యప్రదక్షిణవిధిర్మహాన్॥
యేనప్రవర్తితోధర్మఃపూర్వేస్మిన్జన్మసప్తకే॥ ౨౬ ॥ మయియస్యస్థిరా
భక్తిస్తస్యతల్లభతేశుభే। భక్తిశ్రద్ధాసమేతోయోమమధామప్రదక్షిణమ్ ॥
౨౭॥ పదేపదాంతరంగత్వాకరేచలనవర్జనం। వాచాస్తోత్రంమనోధ్యా
నంచతురంగప్రదక్షిణం॥ ౨౮ ॥ మానుషస్యవిమానస్యయఃప్రదక్షిణమాచ
రేత్। నిత్యమష్టోత్తరశతంచతుర్వింశతిరేవవా॥ ౨౯ ॥ ప్రదక్షిణంయఃకురు

తేకారయత్యపివా నరః। సపుమాన్ గరుడారూఢో మమచిహ్నైరలంకృతః॥
౩౦ ॥ విష్వక్సేనప్రభృతిభిః పూజితో నిత్యసూరిభిః। మమలోకం సమాసాద్య
సబ్రహ్మానందనిర్భరః॥ ౩౧ ॥ శేషతల్పే మయా సార్ధం వర్తతే చ సుఖీభ
వేత్। ఏకం వా ద్విత్రయం వాపి మమధామ ప్రదక్షిణం॥ ౩౨॥ కృత్వా సకలలో
కానాం ప్రదక్షిణఫలం లభేత్। యస్తు ద్వాదశసంఖ్యం తు మమధామ ప్రదక్షి
ణమ్॥ ౩౩ ॥ కుర్యాద్ద్వాదశసంఖ్యస్య మనోర్లక్షజపాత్ఫలం। యల్లభ్యేతే తదా
ప్నోతి తథాకారయితా నరః॥ ౩౪ ॥ చతుర్వింశతిసంఖ్యం తు రంగధామ ప్రద
క్షిణం। గాయత్రీకోటిజపతో యత్ఫలం సమవాప్నుయాత్॥ ౩౫ ॥ అష్టోత్తర
శతం యస్తు కురుతే కారయత్యపి। మదంశ ఏవ మర్త్యోఽసౌ సపూజ్యో బ్రహ్మ
వాదిభిః॥ ౩౬ ॥ ఆత్మమర్యాదయా ధీమాన్ ఏకస్యైవ చ యో ద్విజః। నిత్యమష్టో
త్తరశతం చతుర్వింశతిరేవ వా॥ ౩౭॥ ప్రదక్షిణం యః కురుతే కారయత్యపి వా
నరః। విభూతియుగ్మం దత్వాపి తస్మై తృప్తిర్న మే భవేత్॥ ౩౮ ॥ ఇతి లక్ష్మ్యై శ్రీ
జగన్నాథో రహస్యం ధర్మమాదిశత్। తస్మాచ్ఛ్రేయోఽర్థిభిః పుంభిః కా
ర్యం రంగప్రదక్షిణమ్॥ ౩౯ ॥ ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే బ్రహ్మసనత్కు
మారసంవాదే శ్రీరంగమాహాత్మ్యే శ్రీదివ్యవిమానప్రదక్షిణవైభవం నామ
ఏకాదశోఽధ్యాయః. ****************************

కావేరీవర్ధతాం కాలే కాలే వర్షతు వాసవః। శ్రీరంగనా
థో జయతు శ్రీరంగశ్రీశ్చ వర్ధతాం॥ సర్వదేశదశాకాలేష్వ
వ్యాహతపరాక్రమః। రామానుజార్యదివ్యాజ్ఞా వర్ధతామ
భివర్ధతామ్. **************************

శ్రీరంగరాజాయ నమః.

సమాప్తశ్చాయం గ్రంథః.

శ్రీ రస్తు.

ఓం నమశ్శివాయః

సకలమునికులతిలక సంస్తూయమాన విష్ణ్వంశసంభూత
శ్రీమద్వేదవ్యాసమహర్షి ప్రణీతాష్టాదశపురాణ
రత్నాయమాన స్కాందపురాణాంతర్గత
సనత్కుమారసంహితాపరిగణిత,

శ్రీకార్తికమాహాత్మ్యఖండః.

ఆస్తికోపకారాయ
నానాదేశానీత బహుపుస్తక సాహాయ్యేన

త్యాగరాయశెట్టివీధి- డోరు నెం ౨౧ - సావుకారుపేట పోష్టు
ఎ * శేషాచార్యులవలన
శ్రీ రామానంద ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

చెన్నపట్టణము.

1911

ప్ర క ట న.

సంస్కృతాంధ్ర వైదిక వేదాంత గ్రంథములు మొదలగునవివలయువారు వ్రాకువ్రాసి జాపితాలను పుస్తకములను వీ.పీ. ద్వారాపొందవచ్చును

అల్లాడి - వీరాస్వామి శాస్త్రి అండునన్ను

నెం. 10 * కొల్లావారి అగ్రహారము

రాయపురం పోస్టు * మదరాసు.

అష్టోత్తర శత సహస్రనామ కదంబము.

దీనియందు విష్ణుసహస్రనామము కృష్ణాష్టోత్తరము, రామసహస్రనామము, రామాష్టోత్తరము, ఆంజనేయ సహస్రనామము, ఆంజనేయాష్టోత్తరము. శివసహస్రనామము శివాష్టోత్తరము, గణపతిసహస్రనామము, గణపత్యష్టోత్తరము, సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామము, సుబ్రహ్మణ్యాష్టోత్తరము, శ్రీకాళశ్రీశ్వరాష్టోత్తరము, రుద్రకవచము. లలితాసహస్రనామము, లలితాష్టోత్తరము, లలితాత్రిశతి, దేవీఖడ్గమాల, ఉమాష్టోత్తరము, లక్ష్మీసహస్రనామము లక్ష్మీఅష్టోత్తరము, అన్నపూర్ణాసహస్రనామము, అన్నపూర్ణాష్టోత్తరము- మరికొన్ని విషయములనుచేర్చి, వీటిమూలము, నామావళిలతో తప్పులులేక శుద్ధప్రతిగా కీ.శ్రీ.తానుబైండు జేసినది.

రఃపుకాగితములు		౦	౧౦	౦
డిటో	గ్లేజు	౧	౦	౦

విష్ణుసహస్రనామము- సాంధ్ర తాత్పర్యము.

దీనియందు, పారాయణమునకు మూలము, ప్రతి నామావళికిన్ని అర్థము ఫలశ్రుతికి తాత్పర్యము. పూజకుపయోగ మగునటుల నామావళిలతోగలది. ౦ ౬ ౦

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీగణేశాయనమః,

శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తీకమాహాత్మ్యే

ప్రథమాధ్యాయ ప్రారంభః.

హరిః ఓమ్ ॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివర్ణంచతుర్భుజం । ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥ అభీప్సితార్థసిద్ధ్యర్థం పూజితోయస్సురైరపి । సర్వవిఘ్నచ్ఛిదేతస్మై గణాధిపతయేనమః ॥ ౧ ॥ యాకుందేందుతుషారహారధవళా యాశుభ్రవస్త్రావృతా యావీణావరదండమండితకరా యాశ్వేతపద్మాసనా । యాబ్రహ్మాచ్యుతశంకర ప్రభృతిభిర్దేవైస్సదాపూజితా సామాంపాతుసరస్వతీ భగవతీ నిశ్శేషజాడ్యాపహా ॥ ౨ ॥ గురుబ్రహ్మా గురుర్విష్ణు ర్గురుర్దేవో మహేశ్వరః । గురుస్సాక్షాత్పరంబ్రహ్మా తస్మైశ్రీగురవేనమః ॥ ౩ ॥ జ్ఞానానందమయందేవం నిర్మలస్ఫటికాకృతిమ్ । ఆధారంసర్వవిద్యానాం హయగ్రీవముపాస్మహే ॥ ౪ ॥

ఋషయఊచుః ॥ వసిష్ఠేనవిదేహాయ కథితం బ్రూహినోమునే । శ్రోతుకామా వయంత్వత్తః కార్తికోత్తమ ముత్తమమ్ ॥ శ్రీసూతః ॥ కార్తికస్యచమాహాత్మ్యం సర్వధర్మసమృద్ధయే ॥ ౨ ॥ వసిష్ఠేనవిదేహాయకథితంకీర్తివర్ధనమ్ । బ్రహ్మణాకథితంతద్వన్నారదాయ మహాత్మనే ॥ ౩ ॥ మహాదేవేనపార్వత్యై రమాయైచక్రిణాతథా । తదహంసంప్రవక్ష్యామిశ్రుణ్వంతుమునయోఖిలాః ॥ ౪ ॥ యచ్ఛ్రుత్వాముచ్యతేజంతు ర్జన్మసంసారబంధనాత్ । అగాత్కదాచిద్వైదేహం వసిష్టోబ్రహ్మనందన ॥ ౫ ॥ దిష్ట్వాసిద్ధాశ్రమంగంతు విదేహాగృహమావిశమ్ । దృష్ట్వావిదేహస్తంవిప్ర మాసనాదవరుహ్యచ ॥ ౬ ॥ ననామదండవద్భూమౌ సంతోషపులకాంకితః అర్ఘ్యపాద్యాదిభిస్సమ్యగభ్యర్చ్య విధివత్తదా ॥ ౭ ॥ పాదప్రక్షాళనస్యాపః స్వయంధృత్వాథమస్తకే । తస్యదివ్యాసనందత్వా భక్తిభావేనతం

నుగామిష్ట || ఉత్ఫుల్లవదనాంభోజం సర్వభూతదయాపరమ్ । శాంతం దాం
తం సదాచారం బాలసూర్యసమప్రభమ్ || ౯ || సమస్తగుణసంపన్నమహా
తపసం తిస్తదా || రాజా || ధన్యోస్మి కృతకృత్యోస్మి దర్శనాత్తవ భూసుర ||
అస్మాకం పితరస్సర్వే తృప్తిం యాంతి సాంప్రతమ్ । మహతాం దర్శనం
చైవ కులభాగ్యం గృహమేధినామ్ || ౧౧ || భవేదాగమనం మహ్యం హేతుః క
శ్చ సిద్ధయే || శ్రీసూతః || ఏవం వదంతం రాజానం విప్రేంద్రః ఫుల్లలోచ
నః || ౧౨ || కృపాభావేన సంతుష్టః ప్రాహేదం ప్రహసన్నృపమ్ । స్వస్తి తే
స్తు నృపశ్రేష్ఠ యాస్యామ్యాశ్రమమండలమ్ || ౧౩ || శ్వోయజ్ఞో భవితాస్మా
కం ద్రవ్యం దాతుమిహార్హసి || రాజా || దాస్యామి ద్రవిణం భూరి ధర్మగో
ప్తం మహామునే || ౧౪ || శ్వస్త్రోతం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి శ్రోతవ్యానామఘనాశ
నమ్ । నానాసిద్ధధర్మాణాం సూక్ష్మం భూరిఫలప్రదమ్ || ౧౫ || జ్ఞాతుమి
చ్ఛామి విప్రేంద్ర మర్మ వక్తుమిహార్హసి। కార్తికస్య స్వమాసేభ్యో ధర్మో
త్కృష్టాధికః కథమ్ || ౧౬ || శ్రోతుకామాయ మే బ్రూహి ధర్మజ్ఞోసి మహా
మతే । వసిష్ఠః || శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి శ్రోతవ్యానామఘనాశనమ్ || ౧౭ ||
నరాణాం యోషితాం లోకోద్ధరణహేతవే । పూర్వకర్మవిపాకేన సత్వ
బుద్ధిః ప్రజాయతే । ౧౮ । తులాసంస్థే దివాకరే కార్తికే మాసి యో నరః ।
స్నానం దానం జపం శ్రాద్ధం అర్చనం శుద్ధమానసః || ౧౯ || తస్య పుణ్యఫలం
[illegible] । సంక్రమం వా సమారభ్య మాసమేకం నిరం
తరమ్ || ౨౦ || మాసస్య ప్రతిపత్యాం వా ప్రారభే కార్తికవ్రతమ్ । నిర్వి
ఘ్నం కురు మే దేవ దామోదర నమోస్తు తే || ౨౧ || ఇతి సంకల్ప్య విధివత్ప్రా
తః స్నానం సమాచరేత్ । మార్తాండోదయవేళాయాం కార్తిక్యాం కా
ర్యమేవ నృప || ౨౨ || కావేర్యాం కార్తికే మాసి నదీస్నానం విశిష్యతే । తు
లారాశింగతే సూర్యే గంగా త్రైలోక్యపావనీ || ౨౩ || సర్వత్ర ద్రవరూపి
ణా సా సంపూర్ణా భవేత్తదా । యస్మిన్నపి హృషీకేశ స్తులాయాం గోష్ప
దోదకే || ౨౪ || తటాకకూపయోర్వాపి నిత్యం సన్నిహితో హరిః । స్నాపై
సాంచ తదాచారో వర్ణినాం కార్తికే తథా || ౨౫ || గంగాం నత్వా శనైర్వి
ప్రో నమస్కృత్య హరిం స్మరన్ । ప్రక్షాళ్య పాదౌ హస్తౌ చ ఆచమ్య ప్రయ
తః శుచిః || ౨౬ || అభిమంత్ర్య మంత్రేణ చానుజ్ఞాతో ద్విజైర్వా । కటిప్ర
మాణముదకం గత్వా స్నానం సమాచరేత్ || ౨౭ || దేవాన్పితౄన్ ఋషీ
న్ తృప్త్వా తర్పయిత్వా యథావిధి । తత్రాఘమర్షణం కుర్యాద్భక్తిభావే

సకేశవ॥ ౨౮॥ జనన్యాలోడ్యతత్తోయం అంగుష్ఠాగ్రేణభూమిప । పశ్చా
త్తీరముపాగమ్య కుర్యాత్తత్రోదకాంజలిమ్॥ ౨౯॥ నిష్పీడ్యధృతవ
స్త్రం ద్విరాచమ్యతతోనృప । నకుర్యాదార్ద్రవస్త్రేణ శిరసోద్వర్త
నంతదా॥ ౩౦॥ ధారయేద్ధౌతవస్త్రంతు నారాయణ మనుస్మరన్ । తతో
ర్ధ్వపుండ్రకాన్ధృత్వా గోపీచందనతో ద్విజః॥ ౩౧॥ సంధ్యాముపా
స్యవిధివద్గాయత్రీజపమాచరేత్ । తతశ్చాగ్నిముపక్రమ్య హుత్వాదా
పాసనంశుభమ్ ॥౩౨॥ బ్రహ్మయజ్ఞంతతఃకృత్వా దేవపూజాంసమాచ
రేత్ । ఆహృత్యపూజాపుష్పాణి స్వారామోద్భవనానిచ ॥౩౩॥ షోడ
శైరుపచారైశ్చ సాలగ్రామనివాసినమ్ । శంఖచక్రధరందేవం భక్తిభా
వేనచార్చయేత్॥ ౩౪॥ తతఃపురాణపఠనం శ్రుత్వాభక్తిసమన్వితః ।
గృహంగత్వాహరింపూజ్య వైశ్వదేవమతఃపరమ్॥ ౩౫ ॥భుక్త్వాచాంతే
ద్విరాచమ్య పురాణశ్రవణంపునః । దినాంతేసర్వకర్మాణి సమాప్యవిధి
వన్నృప॥ ౩౬॥ ప్రదోషసమయేరాజన్ విష్ణోర్వాశంకరస్యచ । యథా
శక్త్యనుసారేణ దీపప్రజ్వలనంశుభమ్॥ ౩౭॥ భక్ష్యభోజ్యాదిభిస్సమ్య
గర్చయేద్భక్తవత్సలమ్ । పాఠాస్తోత్రంచతద్విష్ణోః శైవంవావాగ్యత
శ్శుచిః॥ ౩౮॥ జప్త్వాథధ్యాననిరతః నమస్కారంతతఃక్రమాత్ ।
ఏవంయఃకార్తికేమాసి కురుతేభక్తివ్రమధీ ॥ ౩౯॥ సయాతివైష్ణవం
ధామపునరావృత్తివర్జితమ్ । ఇహజన్మనియత్పాపం యత్పాపంప్రా
గ్జన్మజః॥ ౪౦॥ తత్పాపంవిలయంయాతి కార్తికవ్రతముత్తమమ్ ।
బ్రాహ్మణాఃక్షత్రియావైశ్యాః శూద్రాశ్చైవతపోధన॥ ౪౧॥ స్త్రియోవా
భక్తిభావేనకార్తికోక్తం చరేద్యది । తేయాంతివైష్ణవంలోకం పునరా
వర్తివర్జితమ్॥ ౪౨॥ కార్తికేధర్మనిరతందృష్ట్వామోదతియఃపుమాన్ ।
తద్విఘ్నాఘనివృత్తిస్స్యాత్ నాత్రకార్యావిచారణా॥ ౪౩॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్మ్యే,
ప్రథమోఽధ్యాయః.

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః.

శ్రీవసిష్ఠ ॥ శృణురాజన్ ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యంకార్తికస్యచ ।
కస్మాత్తసుకృతాత్మానస్స్పృశ్యంతేశవతాదపి॥ ౧ ॥ యఃకార్తికేమాసినృప
సోమవారవ్రతంచరేత్ । సోఽయంశేఖరతుష్ట్యా సయాతిశివమందిరమ్ ॥ ౨ ॥

కార్తిక్యాంభానువారేతు స్నానదానజపాదికమ్ । అశ్వమేధసహస్రాణాం ఫలంప్రాప్నోత్యసంశయః ॥ ౩ ॥ ఉపవాసంచైకభక్తం నక్తంచాయాచితవ్రతమ్।స్నానంచతిలదానంచ షడ్విధంకవయోవిదుః॥ ౪॥ ఉపవాససమర్థానాముపవాసోవిధీయతే। అసమర్థాశ్చోపవాసే నక్తభోజనమాచరేత్ ॥ ౫ ॥ తదశక్తస్యతుచ్ఛాయా నక్తభోజనముచ్యతే। తదభావేద్విజైస్సార్థం దివాభోజనమేవవా॥ ౬॥ యంధర్మంకార్తికేమాసి నాచరేద్యదియేనరాః । కుంభీపాకేతుపచ్యంతేరౌరవేతుయుగాష్టకమ్ ॥ ౭॥ కార్తికేసోమవారేతు ఉపోష్యగతభర్తృకా । సమభ్యర్చ్యవిధానేనవిష్ణులోకైకశంకరమ్ ॥ ౮ ॥ స్త్రీయోవాపురుషోవాపి కార్తికేచేందువాసరే । నక్షత్రమండలంద్రుష్ట్వా యఃకుర్యాన్నక్తభోజనమ్ ॥ ౯ ॥ తేషాంపాపానినశ్యంతి వహ్నౌప్రక్షిప్తతూలవత్ । సోమవారేతుకార్తిక్యాం శివలింగాభిషేచనమ్ ॥ ౧౦ ॥ పూజాంచపంచవక్త్రం యఃకుర్యాత్సశివప్రదః । అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసంపురాతనమ్ ॥ ౧౧ ॥ శృణ్వతాంసర్వపాపఘ్నం వక్ష్యామ్యామఘనాశనమ్ । కాచిత్కాశ్మీరదేశేషు నామ్నాస్వాతంత్ర్యనిష్ఠురీ ॥ ౧౨ ॥ రూపయౌవనసంపన్నా సుకేశీసుస్తనాంగళా । యాజకస్యసుతాతన్వీ పుంశ్చలీబహుభాషిణీ ॥ ౧౩ ॥ మాతాపితృపరిత్యక్తా శ్వశురాభ్యాంనరేశ్వర । పతిస్తాంకర్కశాంద్రుష్ట్వా ద్విజస్సాష్టిసంభవః ॥ ౧౪ ॥ మిత్రశర్మ ఇతిఖ్యాతో వేదవేదాంగపారగః । సదాచారసమాపన్న స్సర్వభూతదయాపరః॥ ౧౫॥ శ్రౌతస్మార్తరతస్సత్య కృష్యాదిసదాశుచిః । ఏవంసద్వోత్తమోవిప్రో తద్ధితప్తాశితోభృశమ్॥ ౧౬ ॥ సగాహర్హంస్త్ర్యాభిలాషేణ చేతసాసౌనచాత్యజత్ । కదాచిత్కర్కశాక్రుద్ధా పరేషాంరూపతోషిణీ ॥ ౧౭ ॥ దుర్జనైఃప్రీతిసంయుక్తైర్యౌవనోద్భేదితాన్నృప । ద్రవ్యైరాభరణైస్సమ్యక్సందుష్టాపష్టచారిణీ ॥ ౧౮ ॥ ప్రతిసాప్రీతియుక్తే రాత్రౌశయ్యాంసమాగతా । పతినిద్రాంసనశూజ్ఞాయశనైరుత్థాయసాతథా॥ ౧౯ ॥ శిలామాదాయ మహతీం మస్తకేప్రక్షిపద్రుషా । తేనసోపిమహారాజ కర్కశాసంగలాలసః ॥ ౨౦ ॥ స్వయమాదాయతంపృష్ఠే శూన్యకూపేన్యమజ్జయత్ । బహుభిర్యౌవనస్థైస్తైః పరస్త్రీసంగలాలసైః ॥ ౨౧ ॥ కామశాస్త్రకలాపైశ్చ పరిరంభణచుంబనైః । నానాజాతిధరైఃపుంభిః వర్ణసంకరకారకైః ॥ ౨౨ ॥ కరోతిసంగమంనిత్యంసాతతంపతిఘాతకీ । పతిభక్తిరతస్త్రీణాం కుత్సితాపరయోజనీ ॥ ఏకపత్నీవ్రతానాంచ తేషాంరతిపరాశుచిః । పరనిందా పరద్వేషీ సర్వదేవ

పరాఙ్ముఖీ॥ ౨౪॥ దంభేనవాదయాహీనా పరిహాసేనమాయయా । నధ్యా
తంవిష్ణుపాదాబ్జం నశ్రుతాహరిసత్కథా ॥ ౨౫ ॥ యావనాతిక్రమంచాసీ
జ్జరాచాస్యా ఉపాగతా । వ్రణవ్యాధిసభూద్రాజన్ క్రిమిభిఃపూయశోణి
తా॥ ౨౬॥ సక్ష్వేదజంగాస్త్రాంధూప రూపయంతో మదాన్వితాః । తతశ్చ
కాకలా రాజన్ శిశ్నేనానుమంతి దుఃఖితా ॥ ౨౭ ॥ మహారవ్యాధినాదష్టా
పాపాధిక్యాన్నరేశ్వర । ఘోమదూతాతతాజగ్ముః చండహాసభయంకరాః ॥
౨౮ ॥ యమస్యాంకర్మణీయా తాంయమాయార్పయన్ భటాః । యమస్తాం
కోపతామ్రాక్షో శిక్షామతి భయంకరీమ్ ॥ ౨౯ ॥ అయసానిర్మితం స్తం
భం తప్తంచాతిభయంకరమ్ । సకంటకం సజ్వలితం పరిరంభణకారణం ॥
తాంవైతదా యమభటాః యమేనాజ్ఞప్తచేతసః । ఆలింగయామాసురతః
పాపంప్రతివదన్పునః ॥ ౩౧ ॥ తతస్తన్మూర్ధ్ని పాతంచ యమదంష్ట్రైర్భ
యంకరైః । కుమ్భీపాకేనవహ్న్యాత్తాం బాఢం తేయమకింకరాః॥ ౩౨॥ శిలోప
రిపునస్తాంచపాదౌ సంగృహ్యతాడయన్ । తతస్తేశస్త్రపక్త్యాచ తస్యాఃపా
నమచిక్షిపన్ ॥ ౩౩ ॥ త్రపుంతప్తసమాదాయ ద్విశ్రోత్రేప్రక్షిపంతిచ । ఇ
త్యాదిభిర్మహాఘోరైః రాజన్ తాంయమకింకరాః ॥ ౩౪ ॥ చిత్రగుప్తేనబ
హుశః ప్రేరితాస్తే యమేనచ । సామహాఘోరనరకం పితృభిశ్చ పితామ
హైః ॥ ౩౫॥ సాబాంధవైరనేకైశ్చ దశపూర్వైర్దశాపరైః । నారకీంయా
తనాంభుక్త్వా పునర్భూమిముపాగతా ॥ ౩౬ ॥ శ్వానయోనౌ సముత్పన్నా
దశజన్మనిపంచచ । తతఃపంచదశేరాజన్ కలింగేబ్రాహ్మణాలయే ॥ ౩౭ ॥
శ్వానదేహమనుప్రాప్య చోదితాచ గృహేగృహే । కదాచిద్బ్రాహ్మణ
గృహేకార్తికేచేందువాసరే॥ ౩౮॥ శివపూజాచ విధివత్కృత్వా నక్షత్ర
మండలమ్। ద్రష్టుంసమాగాద్విజేంద్ర బలిమాదాయపాణినా॥ ౩౯ ॥ నివే
దనాంతేచబలిం త్యక్త్వాబ్రాహ్మణపుంగవః । పాదౌ ప్రక్షాళ్య చాచమ్య
ప్రావిశద్గృహమంజసా ॥ ౪౦ ॥ దివానష్ట్వాప్రలేశం వాసాశునీబలిభోజనం।
కార్తిక్యామిందువారేతు శునీవాబలిభక్షణమ్ ॥ ౪౧ ॥ తేనచాతిస్మృతి
భూత్ పాహీత్యాహముహుర్ముహుః । సవిప్రోవిస్మితోభూత్వా గృహం
గత్వాబ్రవీద్వచః ॥ ౪౨ ॥ కింకింకరోషిచాస్మాకం గృహేతత్కారణంవద।
భోబ్రహ్మన్ శ్రుణుమేవాక్యం నారీచాహంపురాద్విజ ॥ ౪౩ ॥ కుటాపాప
నిరతాజాతిసంకరకారిణీ । పరేషాంసంగతిరతా పుంశ్చలీపతిఘాతకీ॥ ౪౪ ॥
ఏవమాదీని పాపాని కృత్వాచ యమమందిరే । తత్రభుక్త్వా యాతనాంచ

పునర్భూమింగతాస్మ్యహమ్ ॥ ౪౫ ॥ జన్మైవమంతిమం విప్ర జాతిస్మరణకారణమ్ । తద్వ్రతస్య ద్విజశ్రేష్ఠ కృత్వా చాహం పునామి వై ॥ ౪౬ ॥ ఏవం శ్రుత్వా స విప్రేంద్రో జ్ఞానచక్షురదర్శయత్ । కార్తిక్యామిందువారే తు బల్యన్నం నక్తభోజనాత్ ॥ ౪౭ ॥ జాతిస్మరణహేతుర్వై సాధుజ్ఞాత్వేతి సోఽవదత్ । సా తు నీతు పునః ప్రాహ బ్రాహ్మణం వేదపారగమ్ ॥ ౪౮ ॥ మాం పాహి కృపయా బ్రహ్మన్ శ్వానయోనిధరాం ద్విజ । ఏవం సంప్రార్థితో విప్రో దదౌ ధర్మమనుత్తమమ్ ॥ ౪౯ ॥ కార్తిక్యామిందువారే తు హ్యేకవారేణ యత్ఫలమ్ । తత్ఫలం ప్రదదౌ సద్యః ఉపకారాయ భూపతే ॥ ౫౦ ॥ దేదీప్యమానదేహాఢ్యా దివ్యస్రగ్వస్త్రభూషణా । పితృభిస్సహ రాజేంద్ర కైలాసం ప్రతి సా యయౌ ॥ ౫౧ ॥ శివేన మోదతే తత్ర శివా యద్వన్మహీపతే । తస్మాత్కార్తికమాసే తు సోమవారవ్రతం చరేత్ ॥ ౫౨ ॥ యః కరోతి వ్రతం భక్త్యా కైవల్యం కరసంస్థితం । తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర కార్తిక్యాం ధర్మమాచర ॥ ౫౩ ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే
ద్వితీయోఽధ్యాయః.

—※—

అథ తృతీయోఽధ్యాయః.

శ్రీవసిష్ఠః ॥ కార్తికే మాసి రాజేంద్ర స్నానదానజపాదికం । లేశం వా కురుతే మర్త్యః తదక్షయ్యఫలం స్మృతమ్ ॥ ౧ ॥ అనిత్యం దేహమాశ్రిత్య కార్తికోక్తం చరేన్నహి । స్త్రీయో వా పురుషో వాపి శ్వానయోనిశతం వ్రజేత్ ॥ ౨ ॥ పౌర్ణమ్యాం కార్తికే మర్త్యః స్నానదానం తు నాచరేత్ । కోటిజన్మసు చండాలయోనౌ సంజాయతే నృప ॥ ౩ ॥ క్రిమాద్యోనౌ సముత్పన్నో భవతి బ్రహ్మరాక్షసః । అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనమ్ ॥ ౪ ॥ తత్పాపఘ్నం చరితం తత్సమాసేన మే శృణు । ఆంధ్రదేశే ద్విజః కశ్చిత్ తత్త్వనిష్ఠ ఇతి శ్రుతః ॥ ౫ ॥ సర్వశాస్త్రార్థకుశలః సత్యవాదీ జితేంద్రియః । తీర్థయాత్రాసు నిరతః సర్వభూతదయాపరః ॥ ౬ ॥ కదాచిత్తీర్థయాత్రార్థమట సాహోసరేశ్వర । గోదావరీతటే రాజన్ వటే చాంబరచుంబిని ॥ ౭ ॥ తస్మిన్ త్రయః పిశాచాశ్చ బ్రహ్మరాక్షససంజ్ఞికాః । ఊర్ధ్వకేశాః కరాళాస్యాః కృష్ణదేహాః కృశోదరాః ॥ ౮ ॥ రక్తనేత్రాస్త్రసముఖాః దీర్ఘదంతాసిపాణయః । కపాలావరణా రాజన్ సర్వభూతభయంకరాః ॥ ౯ ॥ వటస్యపరితో రాజన్

త్రిగవ్యూతి ర్నిరంతరమ్ । మనుష్యాః పశవ స్తద్వత్పక్షిణశ్చ మృగా స్తథా ॥
౧౦ ॥ నకదాచిచ్చరంతిస్మ రాక్షసానాం మహాభయాత్ । మహాపర్వత సం
కాశైః పశుపక్షిమృగాదిభిః ॥ ౧౧ ॥ వటవృక్షసమీపేతు బహుభిర్భ్రమ దారు
ణైః । ముచ్యంతేబహవోన్యోన్యం శబ్దాః ప్రాణభయప్రదాః ॥ ౧౨ ॥ దిష్ట్యాద్వి
జవరో రాజన్ కార్తికస్నాన తత్పరః । గచ్ఛన్ దదర్శ తన్మార్గే రాక్షసా
న్వృక్షమాశ్రితాన్ ॥ ౧౩ ॥ సంత్రస్తహృదయ స్త్రస్తో రుదన్ భద్రంచ విహ్వ
లః । స్మరన్ విష్ణుపదద్వంద్వం తత్వర స్తో వనీపతే ॥ ౧౪ ॥ త్రాహి దేవేశ లోకే
శ త్రాహి నారాయణావ్యయ । సమస్తభయ విధ్వంసిన్ త్రాహి మాం శరణా
గతమ్ ॥ ౧౫ ॥ నాన్యంపశ్యామి దేవేశ త్వత్తోహం జగదీశ్వర ॥ ఏవంపలాయ
మానంతంరాక్షసానుగతా స్తదా ॥ ౧౬ ॥ భయాతురం పాన్వితం విప్రం దృ
ష్ట్వాతత్తేజసాహతాః । దర్శనా త్తస్య విప్రస్య సంజ్ఞాసంజాయతే మలా ॥
౧౭ ॥ చక్రుః ప్రణామం తేభూమౌ బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే । తేరాక్షసాః
ప్రాంజలయః తదగ్రేనృపపుంగవ ॥ ౧౮ ॥ తుష్టువుర్వివిధై ర్వాక్యైః విప్రం
భూతదయాపరమ్ । బ్రహ్మన్ తేదర్శనాత్సద్యో వయంసిమహల్మషాలయాః ॥
౧౯ ॥ భవదాగమనం బ్రహ్మన్ లోకోపకరణాయవై । మహతాంజీవనం లో
కే ప్రాణినాముపకారకమ్ ॥ ౨౦ ॥ మహద్విచలనంవిప్రతేచ ప్రాహుర్మనీ
షతే । ఏవంప్రత్యుదితంశ్రుత్వా బ్రాహ్మణోభయవర్జితః ॥ ౨౧ ॥ కేయూ
యమితి తాన్నాహ ప్రసన్నేనాంతరాత్మనా । కిమిదంకర్మణా కేన వికారం
రూపమీదృశమ్ ॥ ౨౨ ॥ భవద్భిః కిం కృతంపూర్వం విద్వద్భిరతి నిందితమ్ ।
వదధ్వం నాత్రసందేహో యుష్మాకంమాభయంయతః ॥ ౨౩ ॥ తేసంస్మరంతి
తేసర్వం పృథక్స్వకర్మ నిందితం । విప్రాగ్ర్యమూచు స్తతేత్థం తదా
వాచస్సమాగతాః ॥ ౨౪ ॥ బ్రహ్మరాక్షసాః ॥ అహంపురా ద్రావిడేషు గ్రా
మిణీ బ్రాహ్మణాధమః । నిష్ఠురో వాక్య చతురః గ్రామే మందరసంజ్ఞికే ॥ ౨౫ ॥
బ్రహ్మస్వంచ మయాభుక్తం కుటుంబాసక్తబుద్ధినా । బంధుభ్యో బ్రాహ్మణే
భ్యశ్చ నాన్నందత్తం మయాపురా ॥ ౨౬ ॥ బ్రహ్మస్వం ప్రణయాద్భుక్తం
దహత్యాసప్తమంకులం । తదేవచౌర్యరూపేణ దహత్యాచంద్ర తారకం ॥
౨౭ ॥ రౌరవే యాతనాం భుక్త్వా సభూమౌ బ్రహ్మరాక్షసః । దోషస్యా
స్యప్రశమనే ఉపాయంకురుభూసుర ॥ ౨౮ ॥ ద్వితీయోవాచతంవిప్రం వినా
యావనతోనృప । మాతాపిత్రో రహం ద్వేష్యా నిత్యం నిష్ఠుర భాషణః ॥
దారాపత్య సమాయుక్తో మృష్టాన్నం భక్షయామ్యహం । పిత్రోర్న హ్యో

భర్తుశ్చాపి పర్యుషాన్నేన భోజనమ్ ॥ ౩౦ ॥ బంధుభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ ద్రవ్యాసక్తేన యన్మయా । నాదత్తం చాణుమాత్రం వా తస్మాద్దుర్బుద్ధి నామయోః ॥ ౩౧॥ ఆంధ్రదేశే నివాసేన చాజ్ఞానేనాల్పమేధినా । తేన కర్మవిపాకేన యాతనాంచ యుగాష్టకమ్ ॥ ౩౨॥ భుక్త్వా పశ్చాద్భువం ప్రాప్య బ్రహ్మరాక్షసరూపధృత్ । పాపపంకే నిమగ్నం మాం ఉద్ధరేహ మహీసుర ॥ ౩౩ ॥ ఏవముక్తే శృతిగస్తు ప్రాహేదం ప్రణతో నృప । ఆంధ్రదేశే చ కో విప్ర విష్ణోరాయతనే శుభే ॥ ౩౪ ॥ స్నానసంధ్యాపరిత్యక్తః పరనిందాపరాయణః । బహుభాషీ నిష్ఠురోఽహం దయాహీనోఽశుచిర్ద్విజ ॥ ౩౫ ॥ తైలం విష్ణోర్దీపసంస్థం మయా చాపహృతం పురా । వేశ్యాగారేషు తత్తైలం తద్ఘృతం దీప్యతే మయా ॥ ౩౬ ॥ తస్మాత్తద్రీశ్య మాగాయ తయాం త్యాతిలాలసః । తేనకర్మవిపాకేన నరకే భుక్తయాతనః ॥ ౩౭ ॥ పశ్చాద్భూమి మనుప్రాప్య నానాయోనిషు వైక్రమాత్ । బ్రహ్మరాక్షస యోనౌ తు సంజాతో ప్యత్రిపాదపే ॥ ౩౮॥ రక్ష మాం కృపయా బ్రహ్మన్ సర్వభూత దయానిధే । తైరేవముదితం శ్రుత్వా విప్రో విస్మిత మానసః ॥ ౩౯ ॥ మాభయం భవతామల్ప ముద్ధరిష్యే మహాసంకటాత్ । కార్తికస్నాన కామేన ఆగచ్ఛత్వం మయా సహ ॥ ౪౦ ॥ ఇత్యుక్త్వా తైస్సహో విప్రో కావేర్యాం కార్తికే నృప । స్వయం కృత్వా తతః స్నానం । తేషాం ముక్తిమకారయత్ ॥ ౪౧ ॥ తత్రశ్రీదేవముక్తాస్సర్వే దివ్యరూపధరాశ్చ తే । యయుర్విష్ణుపదం రాజన్ కార్తికస్నానమాత్రతః ॥ ౪౨ ॥ మోహేనైవాథ వాజ్ఞానాత్కావేర్యాంచ భృగూదయే । యోనిషజ్జతిరాజేంద్ర విష్ణోః పూజాం విధానతః ॥ ౪౩ ॥ వాజపేయాయుతానాంచ ఫలం యాతి న సంశయః । యేన కేనాప్యపాయేన కావేర్యాం కార్తికే నృప ॥ ౪౪ ॥ ఆవశ్యకమిదం స్నానం కుర్యాద్విష్ణుపరాయణః ॥ న కుర్యాద్యది కార్తిక్యాం స్నానం భక్త్యా నరాధమః ॥ ౪౫ ॥ దశజన్మని చండాలో పశ్చాత్సూకరకో భవేత్ । తస్మాత్కార్తిక మాసేతు స్త్రియో వా పురుషస్య చ ॥ ౪౬॥ స్నానమావశ్యకం రాజన్ సాత్రి కార్యావిచారణా ॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే

తృతీయోఽధ్యాయః

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః.

రాజోవాచ ॥ తవవాగమృతంపీత్వా తృప్తిర్నాస్తి మహామతే । కిందా
నం కార్తికేమాసి కిం మర్త్యవ్రతంచరేత్॥ ౧॥ భూయోఽహం శ్రోతుమిచ్ఛా
మి ధర్మంకార్తిక సంభవమ్ ॥ వసిష్ఠః ॥ భూయశ్శృణు మహాపాపహరం సర్వ
పుణ్యాభివర్ధనమ్॥ ౨॥ ప్రవక్ష్యామి మహారాజ ధర్మంకార్తికసంభవం । కా
ర్తికేమాసి సాయాహ్నే శివాగారే శుభప్రదే॥ ౩ ॥ యోదీపమర్పయేద్భ
క్త్యా తదనంత ఫలప్రదం । గోపుర ద్వార శిఖరే లింగాగ్రే నృపపుంగవ ॥
కార్తిక్యామర్పయేద్దీపం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే । యఃకుర్యాద్భక్తిభా
వేన కార్తిక్యామీశ్వరాలయే ॥ ౪ ॥ గవ్యేనచ ఘృతేనాపి తైలాద్వా మ
ధూత్తైలతః । నారంగ తైలాద్రాజేంద్ర దీపంయశ్శంభవేర్పయేత్॥ ౫ ॥ సధ
న్యస్స్యాదస్యలోకే స ధర్మాత్మా నసంశయః । యదితత్తదభావేతు కార్తికే
మాసిభూమిప ॥ దీపమేరండతైలం వా యోర్పయేత్సతు పుణ్యభాక్ । మో
హాన్నైరాశ్యవాదం ధాద్భక్త్యా వా పార్వతీపతేః ॥ ౭ ॥ కార్తికేచార్పయేద్దీ
పం సశివప్రియభాఙ్నరః । పురాపాంచాలదేశేతు రాజాభూద్ధనదోపమః॥
౮॥ పుత్రహీనస్తపస్తేపే గోదావర్యాస్తటే శుభే। స్నాతుకామస్సమాయాతః
పైప్పలో మునిసత్తమః ॥ రాజానమబ్రవీత్తత్ర కిమర్థంక్రియతేతపః । తతో
వాచమహీపాలో మునింసత్యవచాన్వితమ్ ॥ మునేపుత్రవిహీనోఽస్మిత దర్శనం
తప్యతేతతః ॥ బ్రాహ్మణః ॥ కురుష్వభక్త్యా నిప్రేపిభ్యో తే ష్టిప్వా పార్వతీప
తేః ॥ ౧౨ ॥ తేనతే పుత్రసంతానో భవిష్యతి నసంశయః । ఇతి తేనోదితం
శ్రుత్వా ప్రహర్షమతులం లభేత్ ॥ ౧౩ ॥ సమస్తభృత్యైః గృహంగత్వా సు
స్నాతస్సుసలంకృతః । చకారదీపదానంతు విధినేశ్వరతుష్టయే ॥ ౧౪ ॥ తత
స్తేనైవపుణ్యేన సాధ్వీగర్భమధత్తసా । ప్రసూతకాలే సాపుత్రం ద్వితీయ
మివభాస్కరమ్ ॥ ౧౫ ॥ రాజా ప్రహర్షమతులం సంప్రాప్యైవ ముదావ
హ । సత్యంకార్తిక మాసస్యమాహాత్మ్యం పురుషార్థదమ్॥ ౧౬॥ సర్వే
షామేవభూతానాం సుఖహేతుర్నసంశయః । తస్యాభిధానంచక్రేసౌభా
గ్యస్యపృథివీపతిః ॥ శత్రుజిన్నామ పుత్రస్య విప్రైస్సంపూజ్య భక్తితః । త
తోవృద్ధింగతో బాలో రాజపుత్రోఽవనీపతే ॥ ౧౭ ॥ శూరస్సురూపో నృప
తేః తనయః ప్రాప్తయౌవనః । వారాంగనాసు నిరతో పరస్త్రీరతలాల
సః । గురువిప్రజనద్వేషీ జాతిసంకరకారకః । నిందకోఽస్మరః పాపి కిద్ధ
పాశివుణతాగ్రహః॥ ౨౦॥ రూపయౌవనసంపన్నో నానాలంకారభూషితః।

తస్య విప్రద్విజ ముఖ్యస్య భార్యా పరమశోభనా ॥ ౨౧ ॥ హరిమధ్యా విశాలాక్షీ బృహచ్ఛ్రోణి పయోధరా । రంభోరుశ్శుకవాణీచ సౌందర్యస్సువిభ్రమా ॥ సరాజతనయస్తాంతు దృష్ట్వా సౌందర్యతోషితః । తం దృష్ట్వా సాత థారాజకా తస్యరూపేణభామినీ ॥ ౨౩ ॥ సాగత్వా రాజతనయం ద్విజంత్యక్త్వా మహానిశి । తేనసారమతే నిత్యం సంతుష్టా రాజమందిరే॥ ౨౪ ॥ రాత్రిశేషం తథానిత్వా పునఃపతి ముపాగతా । తత్ జ్ఞాత్వా సద్విజఃకోపాద్భార్యాం దృష్ట్వాతి నిందితామ్ ॥ ౨౫ ॥ ఖడ్గపాణిస్సకోపేన తస్యాశ్శోచ్యపతేర్నృప । వధోపాయం స్మరన్నిత్యం యేనకేనాప్యుపాయతః॥౨౬॥ కదాచిత్కార్తికేమాసి పౌర్ణమాస్యాం మిందువాసరే । దిష్ట్వాశివాలయంగత్వా రాజపుత్రస్తయాసహ ॥ ౨౭ ॥ సానుగ్యాన్వేతికాం సుహృత్తైలాంతేనైవభూమిప । సరాజపుత్రో మోహేన తైలమేరండకం స్వయమ్ ॥ ౨౮ ॥ దీపంసాదీప పాత్రేగు పరిత్యాజ్యాత్ప్రయత్నతః । సంస్థాప్య వేదికాయాంచ శివాగ్రేశుభచారిణీ ॥ ౨౯ ॥ తత్రతత్తేజసా రాజ స్సురతోత్సాహ సిద్ధైః । కామశాస్త్రకలాపైశ్చ క్రీడాశ్చ క్రతు రానరాత్ ॥ ౩౦ ॥ ఆత్మానం గోపయిత్వాతు శనైర్గత్వాశివాలయం । కవాటింస్థిరం బధ్వా ఖడ్గమాదాయకోపతః ॥ ౧౩ ॥ చిచ్ఛేదరాజతనయం తతోభార్యాంనరాధిప । రాజసూనుశ్చనైష్ఠిత్వా జఘ్నుతావసినాచతమ్॥౩౨॥ జీర్ణదేవాలయే హైవా దన్యోన్యాఘాతయోగతః । త్రయోపి మరణం జగ్ముః కార్తికస్య మీశ్వరాలయే॥ ౩౩ ॥ మోహాత్కార్తికే పౌర్ణమాస్యా మిందువారే శివాలయే। పౌర్ణమాస్యా మింమవారేతు సర్వపుణ్య ఫలప్రదే ॥ ౩౪ ॥ తదాగతా యమభటాః పాశహస్తైర్భయంకరాః।శివదూతా స్తథా జగ్ము రుద్రలోకనథీతిదాః॥ ౩౫ అథతాం రాజపుత్రంచ విమానే సన్నివేశ్యచ । పాదౌచాబధ్నతం విప్రం యమదూతాస్సుదారుణాః ॥ ౩౬ ॥ ఏవంభిన్నాంగతి దృష్ట్వా తానాహ ద్విజసత్తమః। తావుభౌ సుకల్మపాప్మానౌ కుటాటనృపపుత్రకా ॥ ౩౭॥ అహంద్విజ వరఃపుణ్యో గతిస్తేపోత్యాభూమిహ ॥ శివదూతాస్తతః పోచు చారిత్రస్మిం దీపమానసమ్ ॥ ౩౮॥ మోహాత్కార్తికే పౌర్ణమాస్యా మిందువారే శివాలయే ఏషాగౌరరానాతైలఖండే పతితకామ్ ॥ ౩౯ ॥ చకార తేనపుణ్యేన సర్వపాపక్షయాభవేత్ । అనేనకపపాత్రంచ తైలమేకం తసంభవమ్॥ ౪౦॥ సర్వపాపక్షయపథూ తుస్సహ్యంతతైలపాత్రయోః । దానేనైవాథ మోహాత్ కార్తిక్యాశకరాలయే ॥ ౪౧ ॥ యోన్యదేద్దీపమే

కంవా సధన్య స్వర్గ్యయోగినాం । ఇతి త్రైకనీతం శకిత్వా రాజసూనుదర్శయా న్వితః ॥ ౪౨ ॥ దాస్యామిదీపపాత్రస్య ఫలంవిషన్విముక్తయే । ఏకకాలమృతానాంచ గతిరేవాన శిష్యతే ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌపుణ్యం కార్తికేమాసిసంభవం । తేనపుణ్య ప్రభావేన సుముక్తః యమపాశతః ॥ ౪౪ ॥ దివ్యం విమానమారుహ్య యయౌశివనికేతనం । యయురల్పేన పుణ్యేన తదా తే శివమందిరమ్॥ ౪౫॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కార్తిక్యాంధర్మమాచరేత్ । నాచరేద్యదిమూఢాత్మా రౌరవంనరకం వ్రజేత్ ॥ ౪౬ ॥ యఃకార్తికేమాసిరాజన్ మాసమేకంనిరంతరం । శంకరస్యాథవా విష్ణోః దేవదేవస్యచక్రిణః॥ ౪౭॥ దీపమాలాం ప్రకుర్యాత్స పునర్జాయతేభువి। సోపివిజ్ఞానమనుప్రాప్య ముక్తోభవతి నిశ్చయః ॥ ౪౮ ॥ స్త్రీయోవాపురుషోవాపి కార్తికేకేశవాగ్రతః । స్వశక్త్యా కార్యేద్దీపం సర్వపాపవిముక్తయే ॥ తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్ర కార్తికే జాపతేః। మందిరే దీపమాలాంతు సమర్పయనసంశయః॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే చతుర్థోఽధ్యాయః.

అథ పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీవసిష్ఠః ॥ ఆచరేత్ కార్తికే మాసి నారీవాపురుషోపివా । పాపత్రయానలంరాజేంద్ర కార్తికే యత్రభోజనమ్ ॥ ౧॥ యద్వా చరతి రాజేంద్ర ఫలముక్తయమశ్నుతే । యః కార్తికే హరేరగ్రే గీతాపాఠం కరిష్యతి ॥ ౨ ॥ ససర్వపాపనిర్ముక్తః జీర్ణత్వచమివోరగః । కార్తికే తులసీపత్రైః కరవీరైస్సితాసితైః । అలంకరోతిసద్భక్త్యా విష్ణుమాద్యంజగద్గురుం । సవిష్ణోర్మందిరంప్రాప్యవిష్ణునాసహ మోదతే ॥ ౩॥ విభూతింవిశ్వరూపంచ కార్తికే కేశవాగ్రతః । యోజపేద్భక్తియోగేన సవైసంరోధ్యోభవేత్ ॥ ౪ ॥ పాదం వాశ్లోకమేకం వాపురాణం కార్తికే హరేః । అగ్రతః కురుతేరాజన్ సముక్తస్సర్వకర్మభిః ॥ ౬ ॥ యఃకార్తికేపితేపక్షే వనభోజనమాచరేత్ । స యాతివైష్ణవంధామ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౭ ॥ జపహోమార్చనం కాలేభోజనేపిత్రుతర్పణే । చండాలపతితానాంచ శూద్రసూతక భాషణమ్॥ శ్రుత్వాసమాచరేత్ ద్వి మాన్ కార్తికే భోజనమ్ । నానాద్రుమలతాకీర్ణేవనే నామలకాగ్రతః ॥ ౮ ॥ సనుష్యాన్యా విధానేనసగ్రామని వాసి

నం । దామోదరం జగద్వంద్యం గంధపుష్పాక్షతాదిభిః ॥ ౧౦ ॥ యథావిత్తా
ను సారేణ విప్రాన్ సంపూజ్య భక్తితః । ఏవం యః ఊర్జమాసేస్మిన్ వన
భోజనమాచరేత్ ॥ ౧౧ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తో గద్యతాలాది సంభవైః ।
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వనభోజనమాచరేత్ ॥ ౧౨ ॥ పురాణ శ్రవణం భ
క్త్యా మాహాత్మ్యం కార్తికస్య చ । యథా విప్రసుతో ముక్తో రాజన్ దుర్యో
నిసంకటాత్ ॥ ౧౩ ॥ రాజా ॥ కో విప్రసూనుః కిం కర్మ కృతవాన్ యేన ముచ్య
తే । ఏతద్వృత్తాన్ సమాచక్ష్వ శ్రోతుమిచ్ఛామి సాంప్రతమ్ ॥ వసిష్ఠః ॥
శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి కావేర్యా వై తటే శుభే । దేవశర్మా ఇతిఖ్యా
తో వేదవేదాంగపారగః ॥ ౧౪ ॥ తస్యాసీచ్చ దురాచారో తదాహాస్య
సుతం పితా । వక్ష్యామి శృణు తే పుత్ర సర్వపాప విముక్తయే ॥ ౧౫ ॥ కురు
ష్వ కార్తికే మాసి స్నానం కేశవపూజనం । దీపమాలార్పణం తస్య విష్ణో
రమితతేజసః ॥ ౧౬ ॥ ఇతి శ్రుత్వా సుతస్తస్య పితరం ప్రత్యబ్రవీత్ । కుతః
కార్తికధర్మేతి తన్న కార్యం మయాకృత్ ॥ ౧౭ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా కోపతా
మ్రాక్షీ శశాప సుత మంజసా । మూషకో భవ దుర్బుద్ధే అరణ్యే ద్రుమకోట
రే ॥ ౧౮ ॥ అయాచత విశాపఞ్చ పశ్చాత్తాపేన భూమిప । దురాచారస్య మే
తాత కథం ముక్తిర్భవిష్యతి ॥ ౨౦ ॥ స చాహ కార్తికం ధర్మం యదా శ్రో
ష్యసి పుత్రక । ముక్తిస్తే భవితా నూనం తస్య పుణ్య ప్రభావతః ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యు
క్త్వా విరమచ్ఛ్రుత్వా సుతః పితరి సోఽప్యథ । తత్క్షణాన్మూషకో భూత్వా గజార
ణ్యే ద్రుమే నృప ॥ ౨౨ ॥ సుఖలే సర్వజీవానా మాశ్రయే చ సుఖప్రదే । ఏవం
మన్తరితే కాలే తత్రాగాత్కౌశికో మునిః ॥ ౨౩ ॥ శిష్యేభ్యః కార్తికస్నానం
కృత్వా తస్మాన్ మాశ్రితః । పురాణపఠనాత్తత్ర మాహాత్మ్యం కార్తిక
స్య చ ॥ ౨౪ ॥ చకార భక్తిభావేన తస్మాత్ శేవగపుంగవ । తదా కశ్చిద్దురా
చారో వ్యాధశ్చాపధరస్తతః ॥ ౨౫ ॥ మృగయాం సంచరన్నాగాత్ప్రాణినాం
సాపరాయణః । విప్రాన్ హన్తుం సముద్యుక్తో దయాహీనోసు మూర్తి
మాన్ ॥ ౨౬ ॥ తేషాం దర్శనతో దృష్ట్వా సజ్జ్ఞో వ్యాధః సాధ్వీన్ తాను
వాచ తతః ప్రీతో కిమిదం కర్మ ముక్తిదమ్ ॥ ౨౭ ॥ తేనైవ ముక్తో రాజర్షే
ర్విశ్వామిత్రస్తమబ్రవీత్ ॥ విశ్వామిత్రః ॥ శృణు వ్యాధ ప్రవక్ష్యామి బు
ద్ధిస్తే విమలో నయా ॥ ౨౮ ॥ ధర్మః కార్తికమాసస్య సర్వేషాం కీర్తివర్ధ
నః । కార్తికే మాసి యో మోహాత్ స్నానం దానాదికం చరేత్ ॥ ౨౯ ॥
స సర్వపాపనిర్ముక్తో యాతి విష్ణోః పరం పదం । భగవద్భక్తిభావేన కార్తి

కేమాసిమానవః ॥ ౩౦ ॥ ధర్మంసమాచరేత్సద్యో జీవన్ముక్తో నసంశయః ।
వ్యాధః ప్రత్యుక్తమాకర్ణ్య ధర్మంచ ఋషిణానృప॥ ౩౧ ॥ మూషక స్తత్ర
తచ్ఛ్రుత్వా ముక్తదేహ స్తతోగమత్ । విశ్వామిత్రస్తుతం దృష్ట్వా స బభూ
వాతివిస్మితః ॥ ౩౨ ॥ నివేద్యసకలంకర్మ విప్రసూనురుదారధీః । సద్యస్సం
దర్శయం స్తత్రి వ్యాధాయైతత్ఫలంనృప ॥ ౩౩ ॥ అనుజ్ఞాతో యయౌశీ
ఘ్రం విప్రసూను స్స్వయాశ్రమం । వ్యాధోపి సకలం తస్మా చ్ఛ్రుత్వా
వాపశుభాంగతిమ్ ॥ ౩౪ ॥ ఇచ్ఛంతి యదియోలోకే గతిమత్యంత దుర్ల
భాం । కార్తికస్యచ మాహాత్మ్యం శ్రవణంచాభ్యసేత్సుధీః॥ ౩౫ ॥ పుణ్య
తేనాధికంప్రాప్య ప్రయాతిపరమాంగతిమ్ । తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన కా
ర్తికే ధర్మమాచరేత్ ॥ ౩౬ ॥ ఇదంసత్యమిదం సత్యంవ్యాతాత్రి సుశ్రు
తంమయా । పురాణేషుమతింరాజన్ కురుసమ్యక్ప్రియత్నతః ॥ ౩౭॥ యా
స్యసిత్వంపుణ్యగతిం నాత్రకార్యావిచారణా॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే-
పంచమోఽధ్యాయః.

—*—

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః ॥ యఃకార్తికేమాసిరాజన్ స్నానం పంచామృతేనచ । క
స్తూరీగంధతోయేనవిష్ణోరమితతేజసః ॥ ౧ ॥ యఃకుర్యాద్భక్తిభావేనమాస
మేకంనిరంతరం । సోశ్వమేధాయుతఫలం ప్రాప్యయాతి శుభాంగతిమ్॥ ౨
యేసాయాహ్నే హరేరగ్రే కార్తిక్యామవనీపతే । దీపదానం ప్రకుర్వం
తి తద్విష్ణోః పరమంపదమ్॥ ౩॥ కార్తికేమాసి సంప్రాప్తే దీపదానం కరో
తియః । సుజ్ఞానంప్రాప్య విమలం విష్ణోర్లోకమవాప్నుయాత్॥ ౪॥ తూలం
సంశోధ్యవిధినా వర్తింకృత్వాప్రయత్నతః । శాలిపిష్టేన తత్పాత్రం గో
ధూమేనాథవానృప ॥ ౫ ॥ కార్తిక్యాంకారయేద్భక్త్యా ఘృతవర్తిం సమ
న్వితమ్ । ఘృతపూరిత తత్పాత్రం వహ్నిజ్వాలాని యోజితమ్ ॥ ౬ ॥ విప్రా
య వేదవిదుషే పూజ్యభక్త్యా ప్రదాపయేత్ । ఏవం క్రమేణ రాజేంద్రమాస
మేకంనిరంతరమ్॥ ౭ ॥ మాసాంతే రజతంపాత్రం వర్తింకృత్వా సువర్ణ
కం । శాలిపిష్టస్యమధ్యస్థం పూజ్యాయంచా నివేదయేత్ ॥ ౮ ॥ బ్రాహ్మణా
న్భోజయేత్పశ్చాత్ స్వయమేవతతఃపరం । మంత్రేణానేనరాజేంద్ర కుర్యా
ద్దానమిదంశుభమ్ ॥ ౯ ॥ సర్వజ్ఞాన ప్రదందీపం సర్వసంపత్సుఖావహం

దీపదానం ప్రదాస్యామి శాంతిరస్తు సదా మమ॥ ౧౦॥ ఏవం యః కురుతే నారా
జన్ నారీ వా పురుషోఽపి వా । కార్తికే మాసి రాజేంద్ర సోఽక్షయ్యం ఫలమశ్ను
తే॥ ౧౧ ॥ దీపదో లభతే విద్యాం దీపదో లభతే శ్రుతం । దీపదో లభతే చా
యుః దీపదో లభతే దివమ్ ॥ ౧౨ ॥ జ్ఞానాజ్ఞానకృతం పాపం మనోవాక్కా
యకర్మభిః । కార్తికే దీపదానేన విలయం యాతి తత్‌క్షణాత్ ॥ ౧౩ ॥ శ్రు
ణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి పురావృత్తం మనోహరం । పురా ద్రావిడదేశేతు
అంగనా కాచిదప్యభూత్ ॥ ౧౪॥ సుతబంధువిహీనా సా సదా భిక్షాన్నజీవినీ॥
నసంస్కృతాన్నమల్పం చ భుక్త్వా పర్యుషితాశనా ॥ ౧౫ ॥ పరపాకరతా ని
త్యం నిత్యం కుట్టనపేషణీ । క్రయవిక్రయిణీ రాజన్ అర్జితా భుక్తశేషతః॥
౧౬ ॥ నధ్యాతం విష్ణుపాదాబ్జం నశ్రుతా హరిసత్కథా । నగతా పుణ్యతీ
ర్థాని నోపోష్యం విష్ణువాసరే॥ ౧౭ ॥ ద్రవ్యం నానావిధం భూప సంచితం బ
హుళం తయా । నచోపకారం నో దానం నకృతం స్వాత్మభోజనమ్॥ ౧౮॥ ఇ
త్యజ్ఞానసంపన్నా మహాకశ్చిద్ద్విజోత్తమః । దైవయోగాత్సమాయాతః
శ్రీరంగం ద్రష్టుమిచ్ఛయా॥ ౧౯ ॥ సవిప్రవర్యస్తాం దృష్ట్వా పాపబుద్ధిముపా
శ్రితాం । అథాహ కృపయా రాజన్ సర్వభూతదయానిధిః ॥ ౨౦ ॥ వక్ష్యా
మి సాంప్రతం మూఢే మద్వాక్యమవధారయ । దుఃఖాద్దుఃఖతరో దేహః
త్వచాస్థిసమన్వితః॥ ౨౧ ॥ దుఃఖాగారోఽప్యయం మూఢే భూతైః పంచభి
రన్వితః । దేహావసానే తే యాంతి పంచభూతాః పృథక్పృథక్ ॥ ౨౨ ॥ యద్వై
వ గేహావలభా నాశం యాంత్యుదబిందవః । జలబుద్బుదవద్దేహో నాశమా
యాతి నిశ్చితమ్ ॥ ౨౩ ॥ అనిత్యం దేహమాశ్రిత్య నిత్యత్వం మన్యసే హృది। త
స్మాత్సంత్యజ్య తం మోహం త్యజ మూఢే విచారతః ॥ ౨౪ ॥ పతంగోఽగ్నిం స
మాగత్య పతత్యేవ స్వయం యథా । స్మర సత్యాత్మకం దేవం సర్వభూతద
యానిధిమ్ ॥ ౨౫॥ ధ్యానం కురు మహావిష్ణోః పాదపంకజముత్తమం। కామం
క్రోధం భయం లోభం గేహం ద్రవ్యాభిలాషిణం । త్యజ కష్టప్రదం ద్వంద్వ భ
జ భక్త్యా హ్యనన్యయా। కురుష్వ కార్తికస్నానం భక్తిభావేన కేశవే ॥ ౨౬ ॥
యథా దానం తథా కార్యం కార్తికే చాల్పకేనచ । దీపదానం ప్రయత్నేన
బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే॥ ౨౭॥ తేన నశ్యంతి పాపాని జన్మాంతరకృతాన్య
పి। మా కురుష్వాత్ర సందేహం మహాపాపవిముక్తయే॥ ౨౮ ॥ ఇత్యుక్త్వా స
దయాయాధీమాన్ ఖిన్నాం విప్రవరస్తదా । ఇతి తేనోదితం శ్రుత్వా విస్మితా నా
జనస్తథా॥ ౩౦॥ పశ్చాత్తాపమనుప్రాప్య సాకరోత్కార్తికవ్రతం । పతం

గోదయవేళాయాం కార్తికస్నాన మంభసి ॥ ౩౧ ॥ హరేఃపూజాందీప దానంపురాణశ్రవణంతథా। మాసాంతేవిప్రముఖ్యేభ్యోభోజనం సాప్రయ చ్ఛతి॥ ౩౨॥ కార్తికేతుపదారాజన్ మాసస్నానంకరోతిసా। తేనశీతజ్వ రోత్పత్తిర్జాయతే కుష్ఠిరోగతః ॥ ౩౩ ॥ తప్యమానాదివారాత్రౌ దుఃఖా ద్వ్యాప్తాపులేక్షణా । మమారబంధుహీనానాస్వర్గ లోకంగతాముదా ॥ తస్మాత్కార్తికమాసేతు దీపదానంవిశిష్యతే । జ్ఞానాజ్ఞానకృతంపాపం కార్తికే దీపదానతః ॥ ౩౫ ॥ నశ్యంతినాత్రసందేహః శ్శంకరేణోదితం పురా । ఇదంరహస్యమాఖ్యానం కథితంతపభూపతే ॥ ౩౬ ॥ యచ్ఛ్రుత్వా ముచ్యతేజంతు ర్జన్మసంసారబంధనాత్॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే.

షష్ఠోఽధ్యాయః.

—(*)—

అథసప్తమోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః ॥ పునఃకార్తిక మాహాత్మ్యంప్రవక్ష్యామిస మాసతః । తచ్ఛ్రు ణుష్వనరశ్రేష్ఠప్రసన్నేనాంతరాత్మనా ॥ ౧ ॥ యఃకార్తికేచ్ఛయద్భక్త్యాక మలైఃకమలేక్షణమ్। తస్యగేహేవసేన్నిత్యంకమలానాత్రసంశయః॥ ౨ ॥ దే వేశంభక్తి యోగేన తులసీజాతిపుష్పకైః । అర్చయేద్యదిమాసేస్మిన్ సచ భూయోనజాయతే ॥ కార్తికేబిల్వపత్రేణ విష్ణుర్వ్యాపకమీశ్వరం । యః పూజయేన్నరశ్రేష్ఠస్సతు భూయోభిజాయతే ॥ ఫలదానంచకార్తికే యః కుర్యాత్స్వభక్తియుక్తతః । పాపానిలయంయాంతి తమాంసీ వారుణోద యే ॥ ౫ ॥ యోధాత్రీఫలమూలేతు కృత్వావిష్ణుంప్రపూజయేత్॥ యమస్త స్మేక్షితుంశక్తఃనాత్రకార్యావిచారణా॥ ౬ ॥ సాలగ్రామార్చనంరాజన్మా ఽజేమాసిప్రయత్నతః । తులసీదళైరర్చయేచ్చయస్సధన్యోనసంశయః ॥ ౭ ॥ యోవనేభోజనం కుర్యాద్విప్రైస్సార్థంనృపోత్తమ । కార్తికేతేనసశ్యంతి మహాపాతకకోటయః ॥ ౮ ॥ ధాత్రీవృక్షసమీపేతు సాలగ్రామార్చ నంన రః।యఃకుర్యాద్రాజశార్దూల కార్తికేబ్రాహ్మణైస్సహ ॥ ౯ ॥ సవైకుం ఠపురంప్రాప్యవిష్ణు వన్మోదతేచిరం । యఃకార్తికేమాసి భక్త్యాతోర ణంమాతపల్లవైః॥ ౧౦ ॥ దామోదరాగ్రేయః కుర్యాత్సయాతిపరమాంగ తిం । కదళిస్తంభపూజాంచయః కుర్యాత్కార్తికేహరేః ॥ ౧౧ ॥ పుష్పై ర్వామంటపంవిష్ణోస్స వైకుంఠేచిరంవసేత్ । కార్తిక్యాం కేశవస్యాగ్రే

నమస్కుర్వంతి యేసకృత్ ॥ ౧౨ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తాః అశ్వమేధ ఫ
లంస్మృతం । కార్తికేపుష్కరగ్రేతుజప హోమసురార్చనమ్ ॥ ౧౩ ॥ యః
కుర్యాద్యాతివైకుంఠం, పితృభిస్సహభూమిప । కార్తికే వస్త్రదానంచ
యఃకుర్యాత్ స్నానశీతలే॥ ౧౪॥సోశ్వమేధాయుతానాంచఫలం ప్రాప్నో
త్యసంశయః । యఃకార్తికేమాసివిష్ణోః శిఖరేధ్వజమర్పయేత్ ॥ ౧౫ ॥
తేననశ్యంతిపాపానివాయునాపాంసవోయథా। కార్తిక్యాంమతసీఫస్త్రై
రర్చయేదచ్యుతం నరః ॥ ౧౬ ॥ సితాసితైర్వానృపేంద్ర యజ్ఞాయుతఫ
లంభవేత్ । బృందావనాగ్రేకార్తిక్యాం గోమయేనోపరిష్కృచ ॥ ౧౭ ॥
స్వస్తికైశ్శంకపద్మాద్యైర్యః కుర్యాత్సాహిప్రియా। నందాదీపంతు
కార్తిక్యామర్పయేద్విష్ణుసన్నిధౌ ॥ ౧౮ ॥ తస్యపుణ్యస్యమర్యాదా బ్రహ్మ
ణాపినశక్యతే। నశ్యేదేవద్యదారాజన్ వ్రతభ్రష్టోభిజాయతే। తిలవ్రీహిస
మాయుక్తం మునిపుష్పైస్సమన్వితం । నందాదీపంవిధానేన కార్తిక్యాం
విష్ణవేర్పయేత్ ॥ ౨౦ ॥ యః కార్తిక్యామరకపుష్పైః అర్చయేద్గిరిజాప
తిం।సత్పుత్రపూర్ణమాయుష్యం పశ్చాన్మోక్షమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౧ ॥
రాజన్ యఃకార్తికేమాసి కేశవాలయమంటపం । అలంకరోతియోభ
క్త్యాసయాతిహరిమందిరమ్ ॥ ౨౨ ॥ మల్లికాకుసుమైరేవం మాధవంకా
ర్తికేర్పయేత్ । తేనసశ్యంతిపాపానితమః సూర్యోదయేయథా ॥ ౨౩ ॥
తులసీకాష్ఠంగంధంతు సాలగ్రామస్యహోర్పయేత్ । సర్వపాపవినిర్ము
క్తఃయాతివిష్ణోఃపరంపదమ్ ॥ ౨౪ ॥ యఃకుర్యాత్కార్తికేవిష్ణోః నర్తన
సంనర్తకీతథా। జన్మాంతరార్జితంపాపం నాశంయాతినసంశయః ॥ ౨౫॥
కార్తికే మాసరాజేంద్ర కేశవాలయమండనం। యఃకుర్యాత్సోపివై
కుంఠేవిష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౨౬ ॥ కార్తికేచాన్నదానంచయః
కుర్యాద్భక్తిమాన్నరః । తస్యాఘంనశ్యతిక్షిప్రంపవమానాద్య థాఘనః ॥
౨౭ ॥ శిలదానంనదీస్నానంభోజనం బ్రాహ్మణస్యత్రకే॥ కార్తికేచాన్నదా
నంచధర్మమేతచ్చతుష్టయమ్ ॥ ౨౮ ॥ నకుర్యాద్యశ్చకార్తిక్యాం స్నా
నదానంనరాధమః ॥ శ్వానయోనిశతంగత్వా చండాలత్వమతఃపరమ్ ॥
౨౯ ॥ నారీవాపురుషోవాపి నకుర్యాత్కార్తికవ్రతమ్ । రాసభీంయో
నిమాయాతిశ్వానయోని శతంతథా ॥ ౩౦ ॥ తదంబపుష్పైః కార్తిక్యా
మర్చయేద్భక్తవత్సలం ॥ సపూర్యమండలంభిత్వా స్వర్గలోకేవసేచ్చి
రమ్ ॥ ౩౧ ॥ కేతక్యాకార్తికేమాసియః పూజయతిభక్తితః। సప్తజన్మ

భవేద్విప్రో వేదవేదాంగపారగః ॥ ౩౨ ॥ సహస్రపత్రైర్యోవిష్ణుం పూజాం యః కార్తికే నృప । సమిత్రపదవీం ప్రాప్య దీర్ఘాయుష్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౩౩ ॥ అతసీపుష్పమాలాం యో హ్యలంకృత్య తథాస్వయం । సద్గంధైర్యత్ర్యార్చయేద్విష్ణుం సచస్వర్గాధిపో భవేత్ ॥ ౩౪ ॥ స్త్రీయోమాల్యైర్నవావిష్ణుం పూజయేత్తులసీదళైః । ససర్వపాతకాన్ముక్తో యాతి విష్ణోః పరంపదమ్॥ ౩౫ ॥ కార్తికే భానువారేతు స్నానకర్మ సమాచరేత్ । మాఘస్నానేన యత్పుణ్యం తత్పుణ్యం లభతే నృప॥ ౩౬॥ అశ్వయుజి మేషసంక్రాంతౌ చ ... స్నానం సమాచరేత్ । మాఘస్నాన ఫలం తేన లభతే నాత్రసంశయః । ౩౭ । ... వామాసమాహాత్మ్యం యః శ్రుణోత్యఘనాశనం । మాసమేకం నృపశ్రేష్ఠ సముక్తసర్వపాతకైః ॥ ౩౮ ॥ కార్తికేమాసియోదీపాన్ దృష్ట్వా మోదతి యః పుమాన్ । తేనపాపానినశ్యంతి నాత్రకార్యా విచారణా ॥ ౩౯ ॥ సహాయం కురుతే విష్ణోః పూజార్థం యః ప్రయత్నతః । కర్మణామనసావాచా సస్వర్గఫలమశ్నుతే ॥ ౪౦ ॥ కార్తికేమాసియోభక్త్యా హ్యర్చయేదచ్యుతం నరః । గంధపుష్పైః సుధూపాద్యైః యాతితత్పదమవ్యయమ్॥ ౪౧॥ కార్తికే కేశవస్యాగ్రే యోజపన్నసమాచరేత్ । సజంబుకో భవేద్భూమౌ సప్తజన్మస్వసంశయః ॥ ౪౨ ॥ యేప్రదోషేపురాణంతు కార్తికే కేశవాగ్రతః । కుర్వంతినరశార్దూల తేయాంతిహరిమందిరమ్ ॥ ౪౩ ॥ కార్తికేమాసిస్నాయాహ్నా స్తోత్రపాఠపరోనరః । సంస్వర్గలోకమాసాద్య ధ్రువలోకమతః పరమ్ ॥ ౪౪ ॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే,
సప్తమోఽధ్యాయః.

అథ అష్టమోఽధ్యాయః.

రాజోవాచ ॥ మచ్చిత్తైధికసందేహో వర్తతే బ్రహ్మనందన । తన్నాశాయద్యమేబ్రూహి తద్వక్ష్యామి తవప్రభో ॥ ౧ ॥ త్వత్తో మయాశ్రుతం విప్ర సూక్ష్మధర్మస్య లక్షణం । తథా విధింపాతకంచ నిందితం విబుధాదిభిః ॥ ౨ ॥ బహుపాపరతానాంచ వర్ణసంకరకారిణామ్ । ఆచార రహితానాంచదుర్జనానాం మహామతే॥౩॥ ప్రాయశ్చిత్తైస్తుపూయంతేత్రయీవిద్యాది సంభవైః । కృత్వాగురూణిపాపాని మానవాదుష్టబుద్ధయః ॥ ౪ ॥ ధర్మలేశే నతేషర్వే కథంయాంతి హరేః పదం । బ్రహ్మన్ బహూని పా

పానిగరూణివివిధానిచ ॥ ౫ ॥ ప్రాయశ్చిత్తవిహీనాని కృత్వాయాంతికథం హరిం । జ్ఞాత్వాసర్వాణ్యనంతాని పాతకానినరఃక్వచిత్ ॥ ౬ ॥ దృష్ట్వోపలబ్ధధర్మేణ కథ యాంతి హరేఃకథం । మహీపబ్రవనగంకించి న్మఖాగ్రిణమ ద్రాయథా ॥ ౭ ॥ కస్మాచ్ఛిదకురుతేవిప్ర నకదాచిత్తథాహ్యయం। స్వయం గ్రహాంతరేస్థిత్వా హ్యగ్నౌ దత్వాభ్య మజ్జనత్ ॥ ౮ ॥ జ్వలంతమగ్నిం మజ్జోప నాచమ్యేచ్ఛీతలోదకాత్ । మహానది ప్రవాహేతు స్వయంగత్వా తతఃపునః ॥ ౯ ॥ తృణసంగ్రహణంకృత్వా తథాధారోభవేన్నచ। మహాదుర్గం సమారుహ్య సచ్ఛృంగాత్పతితోపరః ॥ ౧౦ ॥ తదంతరాళశిలకా గ్రాహకే నభవేత్సుఖం । గురుందుష్కృత మాశ్రిత్య హ్యల్పేన సుకృతేనచ ॥ ౧౧ ॥ సకథంచ విముచ్యేత పాతకేనాత్ర సంభవం । ఇదంమమ సమాచక్ష్వ శ్రోతౄణాం విస్మయావహమ్ ॥ ౧౨ ॥ కార్తిక్యాం మాఘవైశాఖే ధర్మః సూక్ష్మః త్వయోదితం । బహూనిపాతకాన్యేవ హ్యాదితా నిత్యయా ముణే ॥ ౧౩ ॥ తత్సర్వంవిలయంకుర్యాత్ యోగ్యోనైవచసాంప్రతం ॥ శ్రీసూతః ॥ ఇతిభూపవచశ్శ్రుత్వా మందస్మేరముఖాంబుజః ॥ ౧౪ ॥ ఇదమాహప్రహృష్టాత్మా రాజానంవిస్మయాన్వితమ్ ॥ వసిష్ఠః ॥ శృణురాజన్ ప్రవక్ష్యామి సాధుసాధువిమర్శనమ్ ॥ ౧౫ ॥ మయాప్యాలోకితంసర్వం వేదశాస్త్రవిచారణం । తత్ర ధర్మాస్త్యా సంఖ్యాతా బహుసూక్ష్మతరాన్నృప॥ ౧౬ ॥ ధృత్యంతేహం ప్రవక్ష్యామి త్వం మాకుర్వత్ర సంశయం । గుణత్రయాన్వితాధర్మాః రాజన్ శాస్త్రేష్వవస్థితాః ॥ ౧౭॥ సత్వంరజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసంభవాః । యోధర్మస్సత్వమాలంబ్యా త్తం సూక్ష్మంకవయోవిదుః ॥ ౧౮ ॥ ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి తపఃకర్మాన్వితానివై । వర్ణోన్వితాని రాజేంద్ర భూయోజన్మప్రదానిచ ॥ ౧౯ ॥ ఇదంకృతాకృతఫలం యద్ధర్మః ప్రోచ్యతే బుధైః । తద్ధర్మం తామసం ప్రాహుర్నిష్ఫలం పృథివీపతే॥ ౨౦ ॥ తస్మాత్సాత్వికధర్మ తు తే సూక్ష్మంకథితం మయా । లేశంవాజాయతేరాజన్ సమృద్ధిఃకాలయోగతః ॥ ౨౧ ॥ అదేశకాలేయద్దానం అపాత్రే ప్రతిపాదితం । విధిహీనమమంత్రంచ ధర్మం తత్తామసంవిదుః ॥ ౨౨ ॥ కాలదేశం సవిజ్ఞాయ ధర్మం యఃకురుతే నృప। తదక్షయఫలంప్రోక్తం ముక్తిహేతుర్నసంశయః ॥ ౨౩ ॥ యదాధికం వా స్తోకంవా కాలంవిజ్ఞాయమానవః । విచారితార్థకం కుర్వీత గహనా కర్మపద్ధతిః ॥ ౨౪ ॥ అథంతేతేనసౌఖ్యాని దుర్లభాని మహీపతే । జ్ఞానేనా-

హృథవాజ్ఞానాత్కాలే దేశేచ దైవతః ॥ ౨౫ ॥ కరోతిఫల మక్షయ్యం జాయ
తేనాస్తి సంశయః । కాష్ఠభారాన్ సమాదాయసన్నివేశ్య నగోపమాన్ ॥
౨౬ ॥ తత్రగుంజా ఫలంమాత్ర మగ్నింనిక్షిప్యతాన్ దహేత్ । గ్రహే
సంతమసవ్యాప్తేదీపే నాల్పేనయాద్యుతిః ॥ ౨౭ ॥ తమిస్రం వినిహంత్యాశు
ధర్మోఽల్పోపివాథ వాన్నృప । యథాకర్దమ మలినోతు స్నాత్వా భూయోత్తిని
ర్మలే ॥ ౨౮ ॥ జలేస్నానేన రాజేంద్ర నిర్మలో జాయతేతథా । అల్పంవా
ఘేనకేనాపి హ్యజ్ఞానేనాథ వాసకృత్ ॥ ౨౯ ॥ నామసంకీర్తనాద్విష్ణోః ద
హ్యంతేబహుపాతకాః । విష్ణుసంకీర్తనం రాజన్ కీర్తయేత్ జ్ఞానమోహి
తః॥ ౩౦॥ తృణరాశ్యఘం మహదపి వేణుగుల్మో మిదానలః । పురాకశ్చిద్దు రా
చారో విప్రసూనురజామిళః॥ ౩౧॥ దాసీపతిః కుక్రియకర్మా దాసీసంసర్గలా
లసః । కన్యాకుబ్జేపత్యనిష్టో నామ్నావైస బహుశ్రుతః॥ ౩౨ ॥ తస్యభార్యా
ధర్మవతీ సాధ్వీపతిపరాయణా । తస్యచాంతరితేకాలే సంజాతోఽజామి
ళస్తదా॥ ౩౩ ॥ పూర్వకర్మానురోధేన సోభవత్ప్రియయావనః । కస్య
చిద్ద్విజముఖ్యస్య దుర్మార్గస్యచ భూమివ ॥ ౩౪ ॥ గృహదాసీపతిశ్చాసీ
త్పూర్వకర్మానుబంధతః। మాతరంపితరంహిత్వా మదనావేశ మోహితః॥
౩౫ ॥ తయాసమం సతన్వంగ్యా పానభోజనభక్షణైః । కామశాస్త్ర కలా
హైశ్చ పరిరంభణ చుంబనైః ॥ ౩౬ ॥ అజామిళ స్తయాదాస్యా రేమేకామ
విమోహితః । సర్వకర్మాణి సంత్యజ్య వేదశాస్త్రోదితానిచ ॥ ౩౭ ॥ చక్రి
ర్మిహాసయాంతత్ర తంతదాబాంధవాః పరే । పరిత్యజ్య తతోలజ్జాం వి
ప్రసూనుస్సపాపధీః ॥ ౩౮ ॥ తస్మిన్నేవాంత్యజ భువం ప్రాప్యతత్రన్యచాశ్రి
తః । పశుపక్షిమృగాదీనాం హత్వాతన్మాంస జీవనః ॥ ౩౯ ॥ శ్వవాగురిక
సంయుక్తో వనేహింసాపరాయణః । దాస్యాసమంచ చారాసౌ వనేదుష్ట
మృగాకులే ॥ ౪౦ ॥ కదాచిత్సాలవృక్షేసా మధుదృష్ట్వారుహత్ నృప । భ
గ్నశాఖంపదన్యామా మరణం సముపాగతా ॥ ౪౧ ॥ అజామిళ స్తతోదృ
ష్ట్వా రాజన్ ప్రాణాధనేశ్వరీం । సహస్రదృష్ట్వాస్యబహుధా విలలాపా కులేం
ద్రియః॥ ౪౨॥ గిరిగతేఽజ మహారాజన్ తాంవిసృజ్య గృహంగతః । తథాప త
స్యాస్సుతాతన్వీ సురూపాప్రాప్తయౌవనా ॥ ౪౩ ॥ తాందృష్ట్వా సచపా
పాత్మాతయారేమే చిరంనృప । తస్మాత్సానఘవేరాజన్ క్షేత్రాన్ కా
లేచవైనృప॥ ౪౪॥ క్షీణాయుషోఽగత్యాస్య నృకసమిష్టశ్చాప శేషితః । నారా
యణాభిధానంచ చక్రేపుత్ర్యస్తోత్రవణక్షైః ॥ ౪౫ ॥ తిష్ఠన్ గచ్ఛన్ శయాన

భుంజన్ పర్యటన్ పరిస్వదన్ సదా । పుత్రపాశేన సంబంధో తన్నామ గ్రహ
ణాతురః ॥ ౪౭ ॥ తతః కాలే సమాయాతే మరణే సముపస్థితే । తన్నేతు మాగ
తా రాజన్ యమదూతా భయంకరాః ॥ రక్తశ్మశ్రు ముఖాలోష్ఠ దండహ
స్తాసిపాశాయుధాః । తాన్ దృష్ట్వా భయసంత్రస్త మాత్మానం నేతుమాగతాన్ ॥
౪౮ ॥ ఉవాచవాక్యమేతచ్చపుత్రస్నేహ పరిప్లుతః । దూరే క్రీడన కాసక్తం
పుత్రం నారాయణాహ్వయం ॥ ౪౯ ॥ ప్రావితేన స్వరేణోచ్చైస్స రాజుహః
వాకులేంద్రియః । శ్రుత్వాతత్ మ్రియమాణస్య వదనాద్విష్ణు కీర్తనం ॥ ౫౦ ॥
తేపిచింతతతో దూరం జాతకం పాస్థీన తాన్నృప । తదాజగ్మ ర్విమాన
స్థా విష్ణుదూతాః సుతేజసః ॥ ౫౧ ॥ యమప్రేష్యాన్విష్ణుదూతా వారయా
మాసురోజసా । అస్మాకంవశగోయంచ ఊచుస్తే యమ కింకరాన్ ॥ ౫౨ ॥
తేసర్వే విష్ణువద్రాజన్ పద్మపత్రాయ తేక్షణాః । పీతాంబరధరా ముఖ్యా
స్సర్వే పుష్కరమాలినః ॥ ౫౩ ॥ కిరీటినః కుండలినో నానస్రగ్వస్త్ర భూష
ణాః । చతుర్భుజా శ్చారురూపా శ్శంఖ చక్రభుజశ్రియః ॥ ౫౪ ॥ దేశంసుమి
శ్రితాలోకాన్ కుర్వంతస్స్వేన తేజసా । దృష్ట్వాచ విష్ణుదూతాంస్తే యా
మావాక్యం సమబ్రువః ॥ ౫౫ ॥ యూయంహి ఉపదేశావా కిన్నరా స్సిద్ధ
చారణాః । ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా తాన నాదృత్య పుష్పకే ॥ ౫౬ ॥ అజామి
ళం సన్నివేశ్య గంతుకామావచో బ్రువన్ ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే
అష్టమోఽధ్యాయః.

—[*]—

అథ నవమోఽధ్యాయః.

విష్ణుదూతాః ॥ భవతాం స్వామినా కింకింవదధ్వం కథితంయతః । కో
హ్యత్ర యమదండస్య కేధర్మాః పుణ్యపాతకాః ॥ ౧ ॥ నూనమస్మాకమగ్రేతు
బ్రూత సర్వం యమానుగాః । ఇత్యైరుదితం శ్రుత్వా ఊచుస్తేయ మకిం
కరాః ॥ ౨ ॥ యమదూతాః ॥ శృణుధ్వ మవధానేన విష్ణుదూతాస్సు నిర్మ
లాః । పతంగః పావకో వ్యోమ వాయు గావో నిశాపతిః ॥ ౩ ॥ సంధ్యాహ
నిదిశః కాల ఇతి దేహస్య సాక్షిణః । ఏతైరధర్మో విజ్ఞాత స్స్వానదండస్య
యుజ్యతే ॥ ౪ ॥ సవేదమార్గ రహితః శ్రుతిస్మృత్యాదిదూషకః । నిందితం
సాధువృత్తానాం సమేదండ్యోవ సంశయః ॥ విప్రంచ గురుమస్వస్థం పాదా
ద్యైర్యదితాడయేత్ । యోమాతాపితరౌ ద్వేష్టి సదండో నాత్ర సంశ

యః ॥ ౬ ॥ యోనిత్యమనృతంవక్తి ప్రాణిహింసాపరాయణః । కలాచార పరిభ్రష్ట స్సయాతిపరమంపదమ్ ॥ ౭ ॥ దత్తాపహారకోదంభో దయాశాంతి వివర్జితః । యుపాపకర్మనిరత స్సయాతి యమమందిరమ్॥ ౮॥ పరదారాభి గమనం సఘస్త్రే్యమయాతనాం । యోసాక్షికం వదేద్రవ్య లోభేనాత్మనం తదుష్టధీః ॥ ౯ ॥ అహంతు దానశూరేతి సఘస్త్రే్య మయాతనామ్ । మిత్రద్రోహీకృతఘ్నశ్చ సఘస్త్రే్యమయాతనామ్ ॥ ౧౦ ॥ వివాహవిఘ్నం యః కుర్యాత్సఘస్త్రే్ యమశాసనం । యోవాసర్వేషా మైశ్వర్యం దృష్ట్వా సూయేతదుష్టధీః ॥ ౧౧ ॥ పరేషామర్భకానాంచ సగచ్ఛే్ద్యమయాతనాం। కన్యాద్రవ్యేణ యోజీవే త్తథావార్ధుషకేనచ ॥ ౧౨ ॥ తటాకకూపకల్యా నాం విఘ్నమాచరతేయః । తథాచవిఘ్నకర్తావ పాతకీచన నసంశయః॥ ౧౩ ॥ యఃపిత్రున్సముద్దిశ్య శ్రాద్ధః మోహేన వాసరః । నిత్యకర్మపరిత్యాగీసఘస్త్రే్యమశాసనః ॥ ౧౪ ॥ పరపాకపరిత్యాగీ పరపాకరత స్తథా। పితృశేషా న్నభోక్తాచ సఘస్త్రే్య మయాతనామ్ ॥ ౧౫ ॥ నాదదత్యే తియోబ్రూయాత్ నదద్యాద్బ్రాహ్మణేషుచ । శరణాగత హంతాచ సఘస్త్రే్యమయాతనామ్ ॥ ౧౬ ॥ స్నానసంధ్యా పరిత్యాగీ నిత్యంబ్రాహ్మ ణనిందకః । బ్రహ్మఘ్నశ్చాశ్వ గోఘ్నశ్చ సయాతియమమందిరమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఏవమాదీని పాపాని యమేనోక్తాని వైష్ణవాః । యేకుర్వంతి యామేలోకే తేన్వభూయంతి యాతనామ్ ॥ ౧౮ ॥ అయంవిప్రాన్వయేజాతో దాసీపతిర జామిళః । అనేనార్జిత పాపానాం సంఖ్యానాస్తిన సంశయః ॥ ౧౯॥ జన్మ ప్రభృతిజన్మాంతం పాపమేవముపార్జితం । అయంవైకుంఠ లోకస్య కథము హాతిదుష్టధీః ॥ ౨౦ ॥ ఇతితేషాంవచశ్శ్రుత్వా విష్ణుదూతా శుచిస్మితాః । మేఘగంభీరయావాచా ఊచుః కిలముఖాంబుజాః॥ ౨౧॥ విష్ణుదూతాః ॥ అహోఆశ్చర్యమేతద్ధి యద్యూయం మూఢచేతసః । శృణ్వంతు ధర్మమ ర్యాదాంసమాధానేనచేతసా॥ ౨౨॥ యోదుస్సంగ పరిత్యాగీ సత్సంగతిము పాశ్రయః । బ్రహ్మజ్ఞానరతోనిత్యం నదండ్యస్సయమేనవై ॥ ౨౩ ॥ స్నాన సంధ్యాదినిరతో జపహోమపరాయణః । సర్వభూత దయాయుక్తోన స యాతియమాలయమ్॥ ౨౪॥ బ్రహ్మణ్యాధాయకర్మాణి సత్యవాగనసూయ కః । జపాగ్నిహోత్రేయః కుర్యాత్ నసయాతియమాలయమ్ ॥ ౨౫ ॥ యో న్నదానరతోనిత్యం వారిదానం ప్రియత్నతః । గోదానంచ వృషోత్సర్గం యఃకుర్యాన్నసపాతకీ ॥ ౨౬ ॥ విద్యాదానం చాలినేభ్యో యఃకుర్యాద్భక్తి

మాన్నరః । పరోపకారనిరతో నసయాతియమాలయం ॥ ౨౬ ॥ యేషిష్ణుము
గృహేద్ధృత్వా తస్యాంగే జపముత్తమమ్ । వివాహోపనయాకర్తా నస
యాతియమాలయమ్ ॥ ౨౭ ॥ యేనాథమంటపం మార్గే రాసనిర్మాణమేవ
వా । అనాథప్రేతసంస్కారా న్నసయాతియమాలయమ్ ॥ ౨౯ ॥ సాలగ్రా
మార్చనం నిత్యం తత్తర్పణంనపిబేన్నరః । తస్యదండప్రమాణంచ యః కుర్యా
న్నసపాతకీ ॥ ౩౦ ॥ తులసీమణిమాలాంతు గళేకృత్వార్చయేద్ధరిం । సా
లగ్రామశిలావాసం నసయాతియమాలయమ్ ॥ ౩౧ ॥ యేషాం గృహేషు
తులసీ నతేతే హరిసత్కథా । గీతపాఠపరాయే చనతే నతే యాంతియమాల
యమ్॥ ౩౨ ॥- నిత్యంభాగవతం యస్య లిఖితం పుస్తకం గృహే । తిష్ఠతే చాన్య
యేహ్యాపి నసయాతియమాలయమ్ ॥ ౩౩ ॥ తులాసంస్థే నకరేమ కరస్థేచ
భాస్కరే । మేషసంక్రమణే స్నానాస్నానసీలా నయాంత్యధః ॥ ౩౪ ॥ రుద్రా
క్షమాలికాంధృత్వా కృతంయేన జపంశుభం । దానహోమపరో నిత్యం
నసయాతియమాలయమ్ ॥ ౩౫ ॥ అచ్యుతానంతగోవింద కృష్ణనారాయణా
వ్యయ । ఇతియోవదతేనిత్యం నసయాతియమాలయమ్ ॥ ౩౬ ॥ యఃకర్ణిక
కాయాం మ్రియతే మరణే హరిముచ్చరన్ । సర్వపాపరతోవాపి నసయాతి
యమాలయమ్ ॥ ౩౭ ॥ స్తేయస్సురాపో మిత్రఘ్నో బ్రహ్మహా గురుతల్ప
గః । స్త్రీరాజగురుగోహంతా యేచపాతకినోపరే ॥ ౩౮ ॥ నామవ్యాహార
ణంవిష్ణోస్స్మరణే వ్యసునిష్కృతిః । అజ్ఞానాదథవాజ్ఞానా దుత్తమశ్లోక నామ
యత్ ॥ ౩౯ ॥ సంకీర్తనాదఘహరం పుంసాదుష్కృతి నామపి । సాంకేత్యం
పారిహాస్యంవా స్తోత్రకం బోధనమేవవా ॥ ౪౦॥ వైకుంఠ నామగ్రహణే హ్య
శేషాఘహరంవిదుః । పతితస్స్ఖలితోభగ్న స్సందష్ట స్తప్తజాహతః॥ ౪౧॥ హ
రిరిత్యవశేనాహ పుమాన్నార్హతియాతనాం । యశ్చిత్తే పర్వపాపాహ
మాని నామన్యశేషతః ॥ ౪౨ ॥ పాపాని జన్మాంతర సంచితాని యేనైవతన్ని
ష్కృతివర్జితాని । ధ్రూయంతి నామగ్రహణేన విష్ణోర్మనుష్యలోకేఽది వివా
వసంశయః॥ ౪౩॥ గురుణాంచలఘూనాంచ పాపానాం నాశమేవచ। యద్వ్యా
సోభగవన్నామ మ్రియమాణస్సముగ్రహీత్ ॥ ౪౪ ॥ తేనపాపాని నశ్యంతి
మహాన్ని ప్రక్షిప్తతూలవత్ । ఇత్యుక్త్వాతేయమభటాః విష్ణుదూతాస్సుతే
జసః ॥ ౪౫ ॥ హైమపుష్పకమధ్యస్థమజామిళమతంద్రితాః । ఆహృత్యజగ్ము
ర్వైకుంఠంతదాహాజామిళో నృప॥ ౪౬ ॥ వవందే శిరసాదేవం కిన్నరాదశ
పోత్సుకః । అథాజామిళఆకర్ణ్య మాతానాం యమకృష్ణయోః ॥ ౪౭ ॥

ధన్యోస్మ్యనుగృహీతోస్మి యుష్మత్సందర్శనాదహం। అహో మే పరమం
కష్టం యదభూదచిరాత్మనః॥ ౪౮ ॥ దిష్ట్యాంవిగర్హితంసద్భిః దుష్కృతం
కిలకజ్జలమ్। హత్వా బాలాం సతీం యోహం సురాపానమసేవిషమ్॥ ౪౯ ॥
వృద్ధావనాథౌ పితరౌ నాన్యగాధూర్తపాపినా। అహోమయాధునాత్యక్తా
వనభిక్షేవనీచవత్ ॥ ౫౦ ॥ సోహం వ్యక్తం పతిష్యామి నరకేభ్యశ్చ దారు
ణే। ధర్మఘ్నా కామినో యత్ర విందంతి యమయాతనామ్ ॥ ౫౧ ॥ కిమి
దం స్వప్న ఆహోస్విత్ మయా దృష్టమిహాద్భుతం। క్వ వా ద్యయాతయా మన్య
సే కృష్టఘోరాసిపాణయః ॥ ౫౨ ॥ పురా మయాకృతే నైవ భార్యాం పుణ్యే
న కర్మణా। అన్యథా మ్రియమాణస్య నస్మృతిర్వృషలీపతేః॥ ౫౩॥ వైకుం
ఠనామగ్రహణం జిహ్వాస్తుమిహోహరతి। క్వచాహం కితవః పాపో బ్రహ్మ
ఘ్నో నిరపత్రపః॥ ౫౪॥ క్వ చ నారాయణేత్యేన భగవన్నామమంగళమ్। ఇ
త్యుక్త్వా భగవద్భక్తిమాలంబ్యాత్మాసమాత్మని॥ ౫౫ ॥ తతస్సంయుజ్యపద
వీం లేభే యన్నామకీర్తనాత్। నారాయణేతియన్నామ జగదత్యుత్తరక్షణమ్॥
౫౬॥ యాతివిష్ణోఃపదంరాజన్ సధూర్తోపి షట్క్రియః॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్మ్యే,

నవమోఽధ్యాయః.

—[*]—

అథ దశమోఽధ్యాయః.

విదేహః ॥ కోసౌ వజాళిః పూర్వం దుష్కృతం కేన సూచితం। క
థం తూష్ణీం గతా యామ్యాః కిముచుస్స్వామిసంపద॥ ౧ ॥ వసిష్ఠః ॥ ఏవం
ప్రబోధితా యామ్యా దృతం గత్వా యమాంతికం। యమరాజాయ తత్సర్వ
మూచుస్తత్తురరిందమ॥ ౨ ॥ పాపిష్ఠం చ దురాచారం నిందితం కర్మచాశ్రితం।
తం విష్ణుదూతా వై జగ్ముః వైకుంఠం విష్ణుమందిరమ్॥ ౩॥ వయం తత్రాప్యపార
ణా శక్తిహీనాః పునఃపునః। తచ్ఛ్రుత్వా కోపతామ్రాక్షః జ్ఞానచక్షుర్ద
దర్శనః॥ ౪ ॥ మ్రియమాణస్య దుర్బుద్ధేర్విష్ణునామప్రభావతః। విష్ణుదూ
తాస్తమాదాయ యయుర్వైకుంఠమందిరమ్ ॥ ౫ ॥ హరినామామృతం చై
వ మృతికాలే హ్యజామిళః। ససర్వపాపనిర్ముక్తో విష్ణులోకం గతోధునా॥ ౬॥
హరిర్హరతి పాపాని దుష్టచిత్తైరపి స్మృతః। అనిచ్ఛయాపి సంస్పృష్టో దహ
త్యేవ హి పావకః॥ ౭ ॥ యస్స్మరేద్భక్తిభావేన నారాయణమనామయం।
జీవన్ముక్తస్సవిజ్ఞేయః పశ్చాత్కైవల్యమశ్నుతే॥ ౮॥ ఇత్యాలోచ్య యమః స్వా

ష్ణీమాసీత్త్రైవ స్వతోయమః । ఆసొపజామిళః పూర్వం విప్రస్సౌరాష్ట్రికే
నృప॥ ౯॥ శివాగారార్చకోనిత్యం శివద్రవ్యాపహారకః । శస్త్రపాణి దుర్మ
శాచారస్స్నానహీనోతథాశుచి ॥ ౧౦ ॥ నమంత్రోనేన విధీశ్వంభుం యోంచర్జ
యోత్యన్యమానసః । నృడస్యాభి ముఖేపాదౌ ప్రసార్యాస్తస దుర్మదః ॥
౧౧ ॥ తయస్యైరస్విలోరాజన్ బహుభాషి దురాగ్రహః । రూపయౌవ
నసంపన్నో దానాలంకారభూషితః ॥ ౧౨ ॥ తస్యకాచి ద్వీజసతీసు రూ
పాఢ్యా ప్తయౌవనా । పతిస్తస్యాహిమకఃఖేన దారిద్ర్యేణాతిపీడితః ॥ ౧౩ ॥
అన్నాన్నంచైవ మాకాంక్షన్ పర్యటన్ పత్తనాదిషు । ఘోషగ్రామాదిస
ర్వేషుయాచనావృత్తి ప్రమాశ్రితః ॥ ౧౪ ॥ కదాచిత్తుధయాత్రస్తో భారవా
హొగృహంగతః । ఉవాచభార్యాంశీఘ్రేణకురుపాకంతు మంగళే ॥ ౧౫ ॥
బాధతేమాంక్షుధాతు ప్రభుతచ్ఛాంతం కురువారిణా । ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వా
చళీకృత్వాని దుర్మదా ।౧౬।కించిన్నోవాచతంవిప్రంగృహకర్మరతాశనైః
చిత్తేవిటజనేసక్తా గావిత్యాతీవదుర్మదా ॥ ౧౭॥ తాంకరక్రాంతదా
దృష్ట్వాయష్టినాదాయ తాడయన్ । సాపునఃపతిమాపిశ్యదృఢం ముష్ట్యా
హనత్పునః ॥ ౧౮ ॥ తేనస్వభవనంహిత్వా యయౌగ్రామాంతరంద్విజః। భి
క్షాన్నభోజనంకృత్వాచింతయన్మనసానృప ॥ ౧౯ ॥ సాసాయమశనం కృ
త్వావ్యాలంకృత్యశుభ వాససా । తతస్తాంబూలమాదాయ రజకాలయమా
గమత్ ॥ ౨౦ ॥ రజకంరూపసంపన్నం రహస్యేవాచసానిశి । కిమత్రాగమ
నంమాతేగృహేస్మిన్ కారణంవినా॥ ౨౧ ॥ బ్రాహ్మణీ బ్రహ్మకులజాకర్మ
ణానిందితావయం । ఏవంవివద మానౌతు దృష్ట్వాతద్దర్శ చారిణం ॥ ౨౨ ॥
కోపరక్తాంతనానంచ సంరక్తాంబరలోచనం । గృహీత్వాముసలంశీఘ్రం
తాడయామాసకౌశలాత్॥ ౨౩॥ సానమాసతయాతంచహిత్వారాజపథం
గతా। తతోమిందేవలందృష్ట్వా తస్యసాపాణిమగ్రహీత్॥ ౨౪॥ పశ్చాదాగ
త్యవేగేన తేనసావ్యరమన్నిశి । రాత్రిశేషంతతోనీత్వా బ్రాహ్మణీవ్యభిచా
రిణీ॥౨౫॥ పశ్చాత్తాపంగతా రాజన్ ప్రభాతేపతిమాగమత్! పతింసంబో
ధయామాస వాక్యైస్సాధుకృపోదయైః ॥ ౨౬॥ తయాసహగృహంభూ
యో గత్వావాత్సీద్యథాసుఖం। ఏవమంతరితేకాలే శివాగారార్చకోనృప॥
౨౭॥ గతాసురభవద్రాజన్ నిరయేయాతనామయే । భుక్త్వాతత్రక్రమా
త్పాపం శారవాదషుభూపతే॥౨౮॥ సపునశ్చపమభ్యేత్య సత్యనిష్ఠసుతోభవ
త్। కార్తికేకృత్తికాయోగే సమర్చ్యాత్స్వమిదర్శనమ్॥౨౯॥ సప్తజన్మగ

తం పాప హాంతి హ్యేతద్ద్విజన్మనః । పశ్చాద్యామిం గతో రాజ భయాన్నా
మస్మరణాద్ధరేః ॥ ౩౦ ॥ ఏషా విప్రసతీ పాపా కాలధర్మాత్క్షయం గతా । నరకే
యాతనాం భుక్త్వా పునర్భూమిముపాగతా ॥ ౩౧ ॥ చండాలయోనౌ సంజాతా
కన్యాకుబ్జేశ్వరేశ్వర । చండాలకాలశుద్ధ్యర్థం గత్వా విప్ర ప్రపృచ్ఛత ॥ ౩౨ ॥
స జగాదాంత్యజం రాజన్ పితృగండం భవిష్యతి । శ్రుత్వేత్థం స్వపతో భార్యా
త్ శిశుం నిష్కాస్య దూరతః ॥ ౩౩ ॥ రాజన్ తత్ర ద్విజః కశ్చిత్ పుత్రహీనో
దదర్శ తం । శిశుం బాల్యే త్వనాథ త్వాద్రోదమానం సమగ్రహీత్ ॥ ౩౪ ॥ ద
త్వోపమాతృహస్తేన తూద్యాశ్చ సమ్యక్ప్రపోషితః । విధింగతాయాస్తస్యా
స్యాః విప్రో యమభవత్పతిః ॥ ౩౫ ॥ ఏతత్తే కథితం సర్వం రాజన్ జన్మాంత
రార్జితం । యాని పాపాని రాజేంద్ర జన్మాంతరకృతాని వై ॥ ౩౬ ॥ ప్రా
యశ్చిత్తాన్యశేషాణి విష్ణుధ్యానం వినా నృప । జిహ్వాగ్రే భక్తియదిమాధవ నా
మధేయం చేతశ్చ స్మరతి మాధవ పాదపద్మమ్ ॥ ౩౭ ॥ శ్రోత్రం కథాం సచ
శ్రుణోతి హరేర్నరేంద్ర పాపాని తస్య విలయం తు కథం ప్రయాతి । న చ పాంగ చ
యః తస్య విలయం యా నైవ చ ॥ ౩౮ ॥ అనన్యచేతాస్సతతం యే స్మరంతి జనా
ర్దనం । లభంతే తే నిర్వాణం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౩౯ ॥ తస్మాద్దు
రుం వా లేశం వా నిహనిష్యతి పాతకం । కార్తికే మాసి యత్ప్రోక్తం ధర్మస్నా
త్వా యానఘ ॥ ౪౦ ॥ పాపానాం దహనే శక్తి రస్తి రాజన్న సంశయః । తస్మా
త్కార్తిక మాసే తు యో ధర్మం న సమాచరేత్ ॥ ౪౧ ॥ స యాతి నరకం రాజన్
నాత్ర కార్యా విచారణా । ఇదం యః పుణ్యమాఖ్యానం శ్రుణోత్యఘవినాశనమ్ ॥
౪౨ ॥ స సర్వపాపనిర్ముక్తో యాతి వైకుంఠమందిరం । య ఇదం పుణ్యమా
ఖ్యానం శ్రావయేద్వా సమాహితః ॥ ౪౩ ॥ తేన పాపాని నశ్యంతి విష్ణునా స
హ మోదతే ॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే - కార్తిక మాహాత్మ్యే,
దశమోఽధ్యాయః.

అథ ఏకాదశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః ॥ భూయశ్శృణుష్వ రాజేంద్ర పుణ్యం కార్తిక సంభవమ్ ।
కార్తిక్యాం తులసీపుష్పైర్యర్చయేద్యో జనార్దనం ॥ ౧ ॥ తస్య పాపాని నశ్యం
తి చాంద్రాయణ ఫలం లభేత్ । యో మాల్యాగ్రైః కుశాగ్రైశ్చ పూజయే
త్కార్తికే చ్యుతమ్ ॥ ౨ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తో యాతి తత్పదమవ్యయమ్ ।

యో౽ర్చయేదచ్యుతం భక్త్యా కార్తికే రాజసత్తమ ॥ ౩ ॥ వస్త్రైర్విచిత్రవ
ర్ణైశ్చ సలభేత్ఫలముత్తమం । కార్తికే మాసి యస్స్నాత్వా దీపమాలాభి
రర్చయేత్ ॥ ౪ ॥ యః శ్రావయేత్పురాణంచ యః కుర్యాచ్ఛ్రవణంతథా ।
సర్వపాప వినిర్ముక్త స్తత్పదం యాతి భూమిప ॥ ౫ ॥ అత్రైవోదాహరం
తీమ మితిహాసం పురాతనం । పాపఘ్నం మహదాశ్చర్య మాయురారోగ్యవ
ర్ధనమ్ ॥ ౬ ॥ కశ్చిత్కళింగదేశస్థో బ్రాహ్మణో మందదాహ్వయః । స్నా
నసంధ్యావిహీనస్సన్ పరేషాం భృత్యతాం గతః ॥ ౭ ॥ తస్య భార్యా సుశీలా
చ పాతివ్రత్యపరాయణా । సర్వలక్షణ సంపన్నా నారీణా ముత్తమా వ
ధూః ॥ ౮ ॥ నాసూయాం కురుతే క్వాపి పతినా రాజసత్తమ । సతథాజీ
వనోపాయం జానీతే సకదాచ ॥ ౯ ॥ ఖడ్గపాణిశ్చ కాంతారే చౌర్యవిత్తము
పాశ్రయన్ । పాంథానాం బాధతే నిత్యం హత్వా వస్త్రాణి వై నృప ॥ ౧౦ ॥ గ
త్వాన్య దేశం బలవాన్ క్రీత్వా వస్త్రాణి సర్వశః । తేనోపజీవనం కుర్వన్ కటుం
బభరణాతురః ॥ ౧౧ ॥ పాంథం కంచిద్ద్విజం దృష్ట్వా ఖడ్గపాణిస్స కాననే ।
తమభ్యేత్యాశు సంగృహ్య వటే బద్ధ్వాహరద్ధనమ్ ॥ ౧౨ ॥ తం దృష్ట్వా లుబ్ధకః
క్రూర కశ్చాగాచ్చాపధరశ్శరః । స్వయం జగ్రాహ తత్సర్వం తౌ హత్వా దుష్టధీ
ర్నృప ॥ ౧౩ ॥ వ్యాఘ్రస్తదా గుహాంతస్థో వ్యాజగామ గుహాద్బహిః । తద్గం
ధమాఘ్రాయ గత్వా వ్యాధం దృష్ట్వా గ్రహీన్నృప ॥ ౧౪ ॥ సోపి ఖడ్గేన తం వ్యా
ఘ్రి న మహతో ర్థ సంయుతః । అన్యోన్యఘాతదోషేణ కాలస్యాయత
నం గతౌ ॥ ౧౫ ॥ తావేకకాలే హ్యత్రత్ర ద్వౌ విప్రవ్యాఘ్రలుబ్ధకౌ । జగ్ముస్స్మ
రణమేక త కాలసూత్రం తతః పరమ్ ॥ ౧౬ ॥ తత్రైవ కూపే క్రిమికీష్ట సంకు
లే సహోభయ మధ్యాత సుతప్తరక్తకే । నిమగ్నయామాను రధోపరం తాన్
మహాభాన్వితాన్ పాంభరేణ భూపతే ॥ ౧౭ సవిప్రపత్నీ సకలైశ్చధర్మైరా
చారస్థా హరిభక్తసంస్థా । సత్సంగసల్లాసముపాశ్రితా జనైస్సదా పతిధ్యా
నపరావరేశ్వర ॥ ౧౮ ॥ అస్యా గృహం యతిః కశ్చిదాగతో దైవయోగతః । వి
ష్ణుమేవ స్మరన్నుచ్చైః ప్రవృత్యన్ పులకాంకితః ॥ ౧౯ ॥ విష్ణుభక్త్యామృతం
పీత్వా విష్ణుసర్వస్వచింతకః । రోమాంచితతనుర్భూప ఆనందాశ్రులేక్ష
ణ ॥ ౨౦ ॥ తం దృష్ట్వా సాచ తేభ్యోన్నం దత్వోవాచ యతిం చ సా । భవదాగ
మనమహ్యాం దుర్లభం గృహమేధినాం ॥ ౨౧ ॥ గృహీనా స్త్యత్ర గేహేస్మిన్
ఏకాకీ నిత్యరాదుణా । ఏవముక్తస్తయా యోగీ శ్యామాంతు ప్రియవాదినీ
మ్ ॥ ౨౨ ॥ శ్రుణుభద్రే ప్రవక్ష్యామి మహాపాతకమివ మందిరే । దినాంతే విష్ణు

పురతః పురాణపఠనం మయా ॥ ౨౩ ॥ కార్యంతదర్థం దీపస్య వర్తిం కృత్వా దదస్వమే । ఆనేష్యామ్యాహమేవాత్ర తైలం తద్భక్తికారకః ॥ ౨౪ ॥ ఇదానీం కార్తికే మాసి ప్రాణినామీ వర్తతే శుభా । ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా జ త హామోన్వితా నృప ॥ ౨౫ ॥ గృహం సమ్మార్జనం సమ్యగ్గోమయేనోపలిప్య చ । రంగవల్యా స్వస్తికాద్యై రలంకృత్య తతః పరమ్ ॥ ౨౬ ॥ తూలం సంశోధ్య విధివద్వర్తిద్వయ మరిందమ । తేనానీతే న తైలేన దీపం సా ప్రక్షి ప్య మేత్ ॥ ౨౭ ॥ దీపపాత్రం తథావర్తిం స్వయం దత్వాపి హర్షితః । ప్రజ్వాల్య పావకం భక్త్యా జ్వాలాంచ సమయోజయేత్ ॥ ౨౮ ॥ తత్ప్రకాశ స్థలే యోగీ సమ్యభ్యర్చ్య జనార్దనం । పురాణ పఠనం తత్ర చకారాత్మ విశుద్ధయే ॥ ౨౯ ॥ గృహాంగృహం తతో గత్వా జనానాహూయ సా సతీ । పురాణశ్రవణార్థం తు శుశ్రావచ జనైస్స్వయమ్ ॥ ౩౦ ॥ అన్యస్మిన్ద్యూషాం శేం ద్రస్వయమేవ యథాగతః । పశ్చాదంతరితే కాలే కాలధర్మేణ సా నృప ॥ ౩౧ ॥ మమార విష్ణుధ్యానేన జ్ఞానేనాత్యంత నిర్మలా । తదాజగ్ము ర్విష్ణు దూతాశ్శంఖచక్రాంబుజ శ్రియః ॥ ౩౨ ॥ చతుర్భుజా రవిందాక్షాః పీతాంబరధరాశ్శుభాః । మనోహారేణ దివ్యేన విమానేనార్కవర్చసా ॥ ౩౩ ॥ నానాపుష్పఫలైస్తద్వ దమరోద్యాన సంభవైః । ప్రవాళముక్తావణి భిః కల్పితై ర్వర్ణస్తు భూషణైః ॥ ౩౪ ॥ అలంకృత్య విమానాగ్రం తన్మధ్యే తాన్ని వేశ్య చ । విష్ణుభక్తైః స్తైశ్చ కరతాళైశ్చ వర్ణనైః ॥ ౩౫ ॥ జయశబ్దైస్స్తూయమానా యయుర్వైకుంఠమందిరం । తదా తద్ధను సేశీలా దృష్ట్వా తన్నిర యాలయమ్ ॥ ౩౬ ॥ విష్ణుదూతాను వాచేదం విస్మితేనాంతరాత్మనా । కిష్టం తుని మిషం దేవా నరకేతు నిపాతితాః ॥ ౩౭ ॥ అత్రాంధ కూపే పతితస్మే మృతిమాగతః । త్రిస్స్వయం నిషల్యార్థో వదధ్వం మమ వైష్ణవాః ॥ విష్ణుదూతాః ॥ పతిస్తవాయు తేమూఢః పరేషాం దాస సన్నిధిః । సచార చోరవృత్తంచ పరవిత్తైక జీవనః ॥ ౩౮ ॥ వేదమార్గం పరిత్యజ్యాశుద్ధమార్గే వ్యవస్థితః । తేనకర్మ విపాకేన నిరయం యాతిమంగళే ॥౪౦॥ ద్వితీయోయం ద్విజస్సుభ్రు మిత్రఘ్నశ్చాతి పాతకః । బాల్యాదారభ్య తన్మిత్రం ప్రాణాదప్యధికం శుభే ॥ ౪౧ ॥ తం హత్వా తద్ధనం హృత్వా దేశాంతర ముపాగమత్ । పతిస్తవాశుభాచారః తద్ధనం స్వయమాహరత్ ॥ ౪౨ ॥ మార్గే మధ్యాహ్నసమయే కాననేకమలేక్షణే । తం హత్వాలుబ్ధకస్తత్రసోఽపివ్యాఘ్రేణ దంశితః ॥ ౪౩ ॥ శార్దూలమసినా భూయో మృతౌ తౌ ॥

వ్యాఘ్రముఖబద్ధకా । నిరయాలయవాసీచనుబద్ధకో బ్రహ్మహత్యయా ॥ ४४ ॥
వ్యా॥ ఘూయంచ పురాపాపీ బ్రాహ్మణో ద్రావిడశ్చుచిః । ద్వాదశ్యాం తైల
భోక్తాపిక్ప్రత్యాభత్య విచారవాన్॥ ४౫ ॥ తేనకర్మ విపాకేన నిరయాలయ
మాశ్రితం । త్రైలేవమాది తాతన్వి పునస్తావాహాభూపతే ॥ ४౬ ॥ కేనపుణ్యేన
తేషాంతు కథంముక్తి భవిష్యతి । తద్రమాచరిత్రం రాజేంద్ర కార్తికే
చరితంతయా ॥ ४౭ ॥ ఫలందదస్వపౌరాణ శ్రవణస్య శుభాననే । పత్యుః
కార్తికమాసస్య తేన ముక్తిర్భవిష్యతి ॥ ४౮ ॥ తత్పురాణస్య యద్వర్తితం
తత్పాత్రేయ త్సమర్పితమ్ । మృగలుబ్ధ కయోస్సామ్యం ధర్మం దేహి
శుభాననే ॥ ४౯ ॥ మకరిఘ్నస్యాపి దుర్బుద్దేర్విజస్య కుటిలాలకే । యదా
పూరంజనానాంచ పురాణ శ్రవణోత్సుకా ॥ ౫౦ ॥ తత్ఫలం దేహి విప్రస్య
కృతఘ్నస్య శుభేక్షణే । తేన తేన ప్రభావేనముక్తింయాతి నసంశయః॥ ౫౧॥
ఇతితేషాం వచశ్శ్రుత్వా విస్మయాకులచేతసా । దత్తందత్తం తయారా
జన్ దానంయన్ముక్తి కారణమ్ ॥ ౫౨ ॥ తదా తేనార కాన్ముక్తా విమానమధి
రుహ్యాన। యయుర్విష్ణుపదంసర్వే శంసంతస్తాంనరాధిప ॥ ౫౩ ॥ శనైస్సేజ్ఞా
నగమ్యస్య ముక్తిం యాంతి పరంపదం । తస్మాత్కార్తిక మాసేతు పురా
ణశ్రవణంయది ॥ ౫४ ॥ కురుతేరాజ శార్దూల సయాతిహరి మందిరమ్ ।
యఇదందివ్య మాఖ్యానం శృణోతి శ్రద్ధయాన్వితః॥ ౫౫॥ కర్మత్రయాజిత
తంపాపంతత్క్షణా దేవనశ్యతి॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే
ఏకాదశోధ్యాయః.

అథ ద్వాదశోధ్యాయః.

వసిష్ఠః ॥ కార్తిక్యామిందు వారస్య మాహాత్మ్యం శృణుభూపతే ।
తస్మాచ్ఛతగుణంతస్మిన్ వ్రతంసౌరిత్రయోదశీ ॥ ౧ ॥ సహ సగుణితంతస్మా
త్కార్తికేమాసిపౌర్ణిమా । తయాలక్షగుణం ప్రోక్తం మాన ్య ప్రతిపద్దిన
మ్ ॥ ౨ ॥ తస్మాత్కోటిగుణంరాజన్ అంతిమేకాదశీవిదుః । తస్మాదనంతగుణి
తం కార్తికే ద్వాదశీదినమ్ ॥ ౩ ॥ అంతిమైకాదశీం మోహాదుపోష్యయది
మందిరే। గీతవాద్యపురాణైశ్చ కుర్యాజ్జాగరణం నరః ॥ ససర్వపాప నిర్ముక్త
స్తోవిష్ణులోకేవసేచ్చిరం । తథాపరదినే ప్రాప్తేపారణం బ్రాహ్మణైస్సహ॥
౫ ॥ యః కార్తికేమాసిరాజన్ ససాయుజ్యం లభేద్ధరేః । కార్తికేయశ్చ

ద్వాదశ్యాం అన్నదానం మహాత్మనే ॥ ౬ ॥ యః కుర్యాద్ద్విజశార్దూల
సర్వసంపద్వివర్ధతే । గంగాతీరే విప్రగ్రస్తే కోటిబ్రాహ్మణభోజనాత్ ॥
౭ ॥ యత్ఫలం లభతే జంతుః తత్ఫలం ద్వాదశీం విదుః । ఉపరాగ సహస్రా
ణి వ్యతీపాతాయుతానిచ ॥ ౮ ॥ అమాలక్షం తు ద్వాదశ్యాః కళాం నార్హం
తి షోడశీమ్ । అనేకతీర్థయస్సంతి సదాసత్పుణ్యవాహకాః ॥ ౯ ॥ తాసామ
నంతగుణితా ద్వాదశీ విష్ణువల్లభా । కార్తికే శుక్లపక్షే తు ద్వాదశీ హరిబో
ధినీ ॥ ౧౦ ॥ తస్యామేకస్య విప్రస్య అన్నదానం కరోతి యః । స సర్వసౌ
ఖ్యం లభతే పశ్చాద్విష్ణుపురే నృప ॥ ౧౧ ॥ కార్తికేమాసి ద్వాదశ్యాం ద
ధ్యన్నం దానముత్తమం । యః కుర్యాత్సోపి ధర్మేభ్యో హ్యధికం ఫలమశ్ను
తే ॥ ౧౨ ॥ నారీవాపురుషోవాపి కార్తిక్యాం ద్వాదశీదినే । స్వర్ణశృం
గాం రౌప్యఖురాం సవత్సాం సుపయస్వినీం ॥ ౧౩ ॥ గామభ్యర్చ్య విధానేన
దానం యః కురుతేనఘ । యావంతి రోమాణి పశ్వా స్తావత్స్వర్గాధిపో భ
వేత్ ॥ ౧౪ ॥ ద్వాదశ్యాం కార్తికేమాసి వస్త్రదానం కరోతి యః । భక్త్యా ప్ర
యత్నతో రాజన్ పాపైః పూర్వార్జితైరపి ॥ ౧౫ ॥ విముచ్యేద్విష్ణుభవనం యాతి
నాస్త్యత్ర సంశయః । ద్వాదశ్యాం కార్తికేమాసి పౌర్ణమాస్యాం ప్రతిపద్దినే ॥
౧౬ ॥ యో దీపదానం కురుతే సకాంస్యం చ ఘృతాదికం । కోటిజన్మార్జితం
పాపం తత్క్షణేన వినశ్యతి ॥ ౧౭ ॥ ఫలం యజ్ఞోపవీతం చ సతాంబూలం సదక్షిణ
మ్ । ద్వాదశ్యాం యే ప్రకుర్వంతి తత్ఫలం శృణు భూమిప ॥ ౧౮ ॥ భుంక్త్వేహ వి
పులాన్భోగాన్ స్వర్గేప్యంతే తు దుర్లభాన్ । పశ్చాద్విష్ణుపురం ప్రాప్య మో
దతే విష్ణువచ్చిరమ్ ॥ ౧౯ ॥ సువర్ణతులసీదానం ద్వాదశ్యాం కార్తికే నృ
ప । సాలగ్రామం సమభ్యర్చ్య శ్రోత్రియాయ కుటుంబినే ॥ ౨౦ ॥ దానం యః
కురుతే భక్త్యా తస్య పుణ్యఫలం శృణు । చతుస్సాగర పర్యంతం భూదానా
ద్యత్ఫలం విదుః ॥ ౨౧ ॥ తత్ఫలం సమవాప్నోతి ద్వాదశ్యాం కార్తికస్య చ ।
అత్రైవోదాహరంతీమ మితిహాసం పురాతనమ్ ॥ ౨౨ ॥ శృణ్వతో సర్వపా
పఘ్నం తత్సమాసేన మే శృణు । వైశ్యః కశ్చిద్దురాచారః గోదావర్యాస్తటే
శుభే ॥ ౨౩ ॥ స్వయం చాపి న భుంజీత దానం వా నాణుమాత్రికమ్ ॥ ౨౪ ॥ నోప
కారం కృతం యేన యస్య కస్యాపి దేహినః ॥ ౨౫ ॥ పరనిందాపరో నిత్యం ప
రద్రవ్యేషు లాలసః । స కశ్చిద్ద్విజముఖ్యస్య ఋణం దత్త్వాధికం ధనమ్ ॥ ౨౬ ॥
తద్గృహీతుం సమాయాతో విప్రం క్రామంతకేస్థితం । సమపృచ్ఛత్తదా
వైశ్యో ఋణం దేహీతి భూసురమ్ ॥ ౨౭ ॥ స విప్రవర్య స్తచ్ఛ్రుత్వా విచార్య్యో

వాచతంనృప। ద్రవ్యందాస్యామిమాసాం తేయేనకైనైవకర్మణా॥ ౨౮॥ అ
తస్త్విత్వాఋణంసర్వం గృహీత్వాగంతుమర్హసి। యో జీవఃఋణానిత్యం
నిరయంకల్పమశ్నుతే॥ ౨౯॥ పశ్చాత్తస్యసుతో భూత్వా తత్సర్వంప్రతిదా
స్యతి। ఏవముక్తోద్విజైర్వైశ్యఃకోపాదారక్తలోచనః ॥ ౩౦॥ మాధాద్యదే
హిమేద్రవ్యం నోచేత్ఖడ్గేన తాడయే। ఆకృష్య కేశానాదాయ దుష్టాత్మా
పాపధీరయమ్॥ ౩౧॥ తేనాశుపతితంభూమౌ విప్రంపాదాదతాడయత్।
కోపావేశేన పాపాత్మా విప్రంవేదాంతపారగమ్॥ ౩౨॥ ఖడ్గేనైవాహనత్తూ
ర్ణంహరిస్తుహరితో యథా। మమార తేనఘాతేన బ్రాహ్మణోబంధువత్సలః॥
౩౩॥ సదుర్బ్రాహ్మణతో వేగాద్భయాద్బ్రాహ్మణో మహీపతే। పునర్గృహం ప్రవి
శ్యాసౌబ్రహ్మఘ్నోనిరపత్రపః॥ ౩౪॥ ఆయురంతరితేకాలే మరణంసము
పాగతః। ఆయయుర్యమదూతాశ్చ చండహస్తాభయంకరాః॥ ౩౫॥ కరాళ
వదనా రాజన్ కృష్ణరాత్రిసమప్రభాః। పాశైర్బధ్వాతంవైశ్యం యయుర్య
మనికేతనమ్॥ ౩౬॥ తస్మింస్తేకారవేఘోరే విససర్జుర్యమాజ్ఞయా। తస్య
మాతుర్మహీపాల ధర్మశీలేతి విశ్రుతః॥ ౩౭॥ పితార్జితధనంభూ
రి సదాధర్మపరాయణః। కూపోద్యానతటాకాది సేతుబంధనకారకః।
౩౮॥ వివాహోపనయే కన్యాయజ్ఞకేష్వతిలాలసః। అన్నదానపరోని
త్యమాతురాణాం ద్విజన్మనామ్॥ ౩౯॥ సర్వేషామపి వర్ణానాం తథా
ర్తానాంమహీపతే। తస్యచాంతరితేకాలేగృహీతః పుణ్యయోగతః॥ ౪౦॥
నారదః పర్యటన్ స్థానాద్ధర్మరాజాలయాచ్ఛుచిః। వీణాసుతంత్రీః క్వణ
యన్ సగాయన్విష్ణుకీర్తనమ్॥ ౪౧॥ వణిగ్విప్రాశ్చనేకాలే ప్రనృత్యన్ పు
ళకాంచితః। గోవిందనారాయణకృష్ణవిష్ణో అనంతవైకుంఠనివాసమూర్తే॥
౪౨॥ శ్రీవత్సవిశ్వంభర దేవదేవసమస్తదేవేశనమోనమస్తే। నృత్యంతమే
వం గృహమాగతంవణిక్ సమస్తసంతోషపయోధిమగ్నః॥ ౪౩॥ ననామ
పాదౌమునయే మహాత్మనేహ్యానందబాష్పైర్నయనస్సదండవత్। తంపాద
పద్మానతమంధయాశు ర్మునిస్తదాతంపరిరభ్యహర్షితః॥ ౪౪॥ సపాపి
వైశ్యఃపురతఃకృతాంజలిః తంవిష్ణుం మధ్వార్ఘ్యాదిభిరర్చ్యార్చితంనృప। భవదాగ
నం మహ్యంమునే వ్యర్థం తదుర్లభమ్॥ ౪౫॥ యద్రాజితంమయా పూ
ర్వజన్మధర్మపాకముపాగతం। యన్మయాచరింత్వద్య ఫలితంతవదర్శనాత్॥
౪౬॥ సేవాంవిధాస్యే విప్రేంద్ర ప్రాపయేపత్నిణవేనచ। ఇతితస్యవచశ్శ్రు
త్వా మందస్మేరముఖాంబుజః॥ ౪౭॥ ఉవాచధర్మవీరంతం నారదోభగ

వాక్యమునిః ॥ నారదః ॥ ధర్మవీరాఖ్యమేవాక్యం సావధానమనాశ్శృణు ॥
౪౮ ॥ కార్తికస్యతు మాసస్య ద్వాదశీ హరివల్లభా । స్నానదానాదికంతస్యా
సదానంత ఫలంవిదుః ॥ ౪౯॥ ఆఢ్యోవా దరిద్రోవాయతిర్వావ స్థపివా।
బ్రాహ్మణః క్షత్రియోవాపి వైశ్యశ్శూద్రోపివాసతీ ॥ ౫౦ ॥ సాలగ్రామ శి
లాదానం యేకుర్వంతి ప్రయత్నతః। తులాసంస్థేదినకరే ద్వాదశ్యాంహరి
కేదినే॥ ౫౧॥ తేనపాపానినశ్యంతి జన్మాంతర కృతానిచ । ధర్మరాజా
లయేవైశ్యః పితాతవమృతింగతః ॥ ౫౨ ॥ రౌరవాఖ్యేమహాఘోరే పచ్య
తేనరకాగ్నినా । తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం ద్వాదశ్యాంకార్తికస్యచ ॥ ౫౩॥
సాలగ్రామశిలాదానం కురుత్వంమావిలంబితం । మునేస్తస్య వచశ్శ్రుత్వా
వైశ్యఃప్రాహమునింనృప ॥ ౫౪ ॥ గోభూతిల హిరణ్యాది దానానాం
యత్ఫలంమునే । నాస్తితత్ఫలతోముక్తిశ్శిలాదానేనకింభవేత్॥ ౫౫॥ శిలా
దానంవృథామన్యే నభోజ్యంనచభక్షణం । నాతఃకార్యంమయావిప్ర శిలా
దానంచనీచవత్॥ ౫౬॥ బహుధాబోధ్యతంవైశ్యం మునిరంతరధీయత ।
నకుర్యాద్యదిమాహాత్మ్యాం భోధితోబ్రహ్మసూనునా॥ ౫౭॥ సోపికాలాంత
రేతేతే గతాసురభవన్నృప । మహద్వచనమజ్ఞేవ హ్యతిక్రమణదోషతః ॥
సాలగ్రామశిలాదాన మనాదృత్యమహాపతే । తేనదోషేణసంజాతో వ్యా
ఘ్రయోనౌత్రిజన్మసు ॥ ౫౮ ॥ త్రివారంమర్కటత్వంచ పంచవారంశ్వప
స్యచ । దశవారంపునఃస్త్రీత్వం గతభర్తృత్వమంజసా॥ ౬౦ ॥ జన్మన్యేకా
దశేరాజన్ యాచకస్యసుతాభవత్। తాంద్రష్ట్వాథపిత్రాదుర్లలక్షణరూపాం
ప్రాప్తయౌవనామ్॥౬౧॥ సమానకులగోత్రాయ వివాహమకరోత్పితా ।
తతోజామాతరంహిత్వా నవోఢాంజననింపితా॥ ౬౨॥ ఆయయుర్గాంధ
వాసర్వే దుఃఖాకులతంద్రియా । యాచకోపివిచార్యేదం దివ్యదృష్ట్యా
తయాకృతమ్॥౬౩॥ పూర్వజన్మనిరాజేంద్ర సుకృతందుష్కృతంన్వప। వి
జ్ఞాయాహాథసర్వేభ్యో బంధుభ్యోరాజసత్తమ॥ ౬౪ ॥ తస్యాఃపాపవిశుద్ధ్య
ర్థంపితాతంముక్తికారణమ్। జన్మాంతరార్జితాఘౌఘ నాశహేతుంసుఖ
ప్రదమ్॥౬౫॥ సాలగ్రామశిలాదానం కార్తిక్యామిగదువాసరే। విప్రాంవే
దాంతనిరతంసమ్యభ్యర్చ్యవిధానతః ॥ ౬౬ ॥ పుణ్యంపాపవిశుద్ధ్యర్థంద్దాప
యామాసభూసురః । పతిరుజ్జీవితస్తేనసుఖేనభువిదంపతీ॥ ౬౭ ॥ స్థిత్వాకాలే
సమాయాతి దివంగత్వానుభూయచ । సపునర్భువమభ్యేత్య స్సుతతపసో
భవత్ ॥ ౬౮ ॥ పూర్వార్జితేనపుణ్యేన తస్యజ్ఞానోదయోభవత్। వర్షేవర్షేచ

సుకృతం కార్తిక్యాం ద్వాదశీదినే ॥ ౧౯ ॥ సాలగ్రామశిలాదానే తేన ముక్తి
మహాపసః । రౌరవే దుఃఖితస్యాపి ముక్తిరాసీచ్చ తత్పితుః ॥ ౨౦ ॥ తస్మాద్రాజేం
ద్ర యత్నేన కార్తికే కమలాపతేః । సాలగ్రామశిలాదానం । తత్ఫలం నా
త్ర సంశయః ॥ ౨౧ ॥ కోటిజన్మసు యత్పాపం సంచితం పాపిభిస్సదా । తత్పాప
నాశహేతుర్వై కార్తికే హరిబోధినీ ॥ ౨౨ ॥ సర్వపాపప్రశమనం ప్రాయశ్చి
త్తం జగత్త్రయే । సాలగ్రామశిలాదానాత్పరం నాస్తి న సంశయః ॥ ౨౩ ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే,
ద్వాదశోఽధ్యాయః.

అథ త్రయోదశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః ॥ అథేదానీం ప్రవక్ష్యేహం ధర్మాన్ కార్తికసంభవాన్ ।
ప్రశస్తాన్నానసవై భూప తథా చావశ్యకాంచ్ఛృణు ॥ ౧ ॥ సంసారభయభీతస్య
పాపభిర్మగ్నరస్య చ । కార్తికే మాసి యత్ప్రోక్తం మత్పిత్రా విధినా పురా ॥
౨ ॥ సత్యం బ్రవీమి కర్తవ్యం నో చేత్పాపం భవేన్నృప । కన్యాదానం తులా
స్నానం - శిష్టపుత్రోపనాయనమ్ ॥ ౩ ॥ విద్యావస్త్రాన్నదానాని ఊర్జేఽతి
శస్తాని భూపతే । విత్తహీనస్య విప్రస్య సూనోశ్చైవోపనాయనమ్ ॥ ౪ ॥ సదక్షి
ణం ససంభారం ఊర్జే దత్వా నరోఽనఘ । తస్య పాపాని నశ్యంతి కృతాని బహు
శాస్వపి ॥ ౫ ॥ జన్మైకైనగాయత్రీదివ్యదాతుః ఫలం శృణు । అగమ్యాగ
మనాదీని హత్యాదీని సహస్రశః ॥ ౬ ॥ తథాన్యాన్యపి పాపాని భస్మసాద్యాం
తి భూమిప । గాయత్రీం పవ్యదేవస్య పూజాస్వాధ్యాయనార్పణమ్ ॥ ౭ ॥ ఏతే
షామధికం పుణ్యం మయా వక్తుం న శక్యతే । తటాకాయుతనిర్మాణం అశ్వ
త్థారోపణం శతమ్ ॥ ౮ ॥ కోటయః కూపవాపీనాం క్రమాన్నందనపాలనాత్ ।
బ్రహ్మప్రతిష్ఠాపుణ్యస్య కలాం నార్హంతి షోడశీమ్ ॥ ౯ ॥ మాఘ్యాం వై
మాధవే మాసి చోత్తమం మౌంజిబంధనం । కారయిష్యంతి తే రాజన్ దానం
దత్వా తు కార్తికే ॥ ౧౦ ॥ సాధుభ్యశ్శ్రోత్రియేభ్యశ్చ బ్రాహ్మణేభ్యో యథా
విధి । తథా తేషాం సుతానాంచ ప్రకుర్యాన్మౌంజిబంధనమ్ ॥ ౧౧ ॥ తేనా
నంతఫలం ప్రాహుః మునయో ధర్మవిత్తమాః । తథా తేషాం విధానం చ కా
ర్తికే మాసి ధర్మవిత్ ॥ ౧౨ ॥ కుర్యాత్తస్య ఫలం వక్తుం కశ్శక్తోఽపివా భువి । సో
పితీర్థానుగమనం దేవబ్రాహ్మణతర్పణమ్ ॥ ౧౩ ॥ యః కరోతి తదేవాపి
ద్రవ్యదాతుః ఫలం లభేత్ । మౌంజీవివాహమేకస్య యః కుర్యాన్మేదినీపతే ॥

౧౪ ॥ దత్త్వార్ఘ్యం కార్తికే మాసి తదనంతఫలం స్మృతం । కన్యాదానం తు
కార్తిక్యాం యః కుర్యాద్భక్తితోఽనఘ ॥ ౧౫ ॥ స్వయం చాపి స్వపితృభిస్సహాపి
ప్రాప్నోతి బ్రహ్మణః పదం । అత్రైవోదాహరంతీమం పురావృత్తం మహీప
తే ॥ ౧౬ ॥ తచ్ఛృణుష్వ ప్రవక్ష్యామి భక్త్యా మైథిల సాదరం । ద్వాపరే బా
హుజః కశ్చిద్రాజా వంగదేశగః ॥ ౧౭ ॥ సోఽపి నామ్నా సువీరేతి బహుశౌ
ర్యపరాక్రమః । రాజ్ఞస్తస్య మహీపాల భార్యా బాలమృగేక్షణా ॥ ౧౮ ॥ సోఽపి
కాలాత్తు దాయాదైర్నిర్జితో వనమావిశత్ । అర్ధాంగ్యా భార్యయా సాకం
విచరన్ గహనే వనే ॥ ౧౯ ॥ దుఃఖేన మహతా యుక్తో నిర్ధనశ్చ మహీపతిః । తత్ర
సా గుర్విణీ తస్య భార్యా వన్యఫలాశనా ॥ ౨౦ ॥ నిర్మలే నర్మదాతీరే పర్ణశా
లామ్మహీపతిః । తతః కాలే ప్రసూతా సా కన్యకాం తత్ర సుందరీం ॥ ౨౧ ॥ సంర
క్షయత్తతో రాజా పూర్వపాపమనుస్మరన్ । వృద్ధిం గతా రాజకన్యా సుకృ
తేన పురాకృతా ॥ ౨౨ ॥ రూపలావణ్యసంపన్నా నయనోత్సవకారిణీ । అష్ట
వర్షాం మనోరమ్యాం దృష్ట్వా కశ్చిన్మునేస్సుతః ॥ ౨౩ ॥ వివాహార్థం మతిం చ
క్రే సుధీరం సమయాచయత్ । తతోఽవాచ తదా సోఽపి దరిద్రోఽహం మునేస్సు
తః ॥ ౨౪ ॥ ద్రవ్యం దేహి యతోఽభీష్టం ఉద్వాహం యది కాంక్షసే । ఇతి భూపవ
చశ్శ్రుత్వా కన్యాసక్తమానసః ॥ ౨౫ ॥ మునిసూనురువాచేదం రాజానం
మిథిలేశ్వర । దాస్యామి ద్రవిణం భూరి రాజన్ గేహం తపోబలాత్ ॥ ౨౬ ॥ తేన
తే రాజసౌఖ్యాని భవిష్యంతి న సంశయః । ఇతి శ్రుత్వా వచో రాజా ఓమిత్యా
హ ముదాన్వితః ॥ ౨౭ ॥ తపశ్చచార తత్తీరే మునిసూనురుదారధీః । యత్ర తత్రా
జన్ వలాద్ద్రవ్యం సమాకర్ష్యాహృతం ద్రుతం ॥ ౨౮ ॥ తత్సర్వమర్థకస్య పతేః
ప్రదదే మునిపుత్రకః । గృహీత్వార్థం వసూన్ రాజా హర్షాల్లబ్ధమనోరథః । వివా
హమకరోత్తస్యా మునేస్తాపసజన్మనః । స్వగృహ్యోక్తవిధానేన కన్యా
ముద్వాహయద్వనే ॥ ౩౦ ॥ నవోఢా సాపి తత్పార్శ్వం జగామ మనుజేశ్వర । క
న్యాద్రవ్యేణ నిత్యం వై హ్యభూత్స్వోదరపోషకః ॥ ౩౧ ॥ పునస్సువీరభార్యా చ
సా ప్రజజ్ఞే కన్యకాం తథా । ద్వితీయాం తనుజాం దృష్ట్వా పునర్హృష్టో మహీప
తిః ॥ ౩౨ ॥ ఇతః పరం యథేష్టం మే ద్రవ్యం భూరి భవిష్యతి । ఏవం విచింత్యమానే
తు పుణ్యేన మహతా నృప ॥ ౩౩ ॥ ఆజగామ యతిః కశ్చిత్ స్నానార్థం నర్మదాం
ప్రతి । పర్ణశాలాంగణే భూపం సభార్యమవలోకయత్ ॥ ౩౪ ॥ తమువాచ య
పాంసింధుర్వ్రతిః కౌండిన్యగోత్రజః । కిమర్థమత్ర కాంతారే కో భవాన్యత సాం
ప్రతమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఏవం బ్రువంతమాహేదం భూపాలః కరుణానిధిం రాజాస

వంగదేశీయస్సువీర ఇతివిశ్రుతః ॥ ౩౬॥ రాజ్యమంతేమదాయాదైర్నిర్జి
తోస్మివనంగతః । నదారిద్ర్యసమందుఃఖం నశోకఃపుత్రమారణాత్। నచవ్య
థానుగమనేనవియోగః ప్రియయాహృతాత్ । తస్మాత్తేనైవదుఃఖేన వనవాసం
కృతంమయా ॥౩౭॥ శాకమూలఫలాద్యైశ్చకృతాహారోస్మికాననే। కాం
తారేస్మిన్ తతోజాతాపర్ణగారేతేకన్యకా ౩౮॥ తాంప్రాప్తయౌవనాం
దృష్ట్వాకశ్చిద్విప్ర సుతాయచ । యస్మాద్భూరిధనం విప్రగృహీతంయస్మ
యానఘ॥౪౦॥ నివసామిసుఖంత్వస్మిన్ కిమనేకైశ్చప్రతుమిచ్ఛసి। ఇతిభూప
వచశ్శ్రుత్వా పునరాహయతిస్తదా॥ ౪౧॥ మూఢవత్తుర్మషేరాజన్ మహా
పాతకసంచయం । కన్యాద్రవ్యోపయోజీవేదసిపత్రంస ంగచ్ఛతి॥ ౪౨॥ దే
వాన్ ఋషీన్పితౄన్నాప్యాపి కన్యాద్రవ్యేణతర్పయేత్ । శాపందాస్యతితేస
ర్వేజన్మజన్మన్యపుత్ర తామ్॥ ౪౩॥ యఃకన్యాక్రద్రవ్యకలుషాంగృహీత్వావృ
త్తిమాశ్రయేత్ । సోక్షయాత్సర్వపాపానిరౌరవం నరకంవ్రజేత్॥౪౪॥స
ర్వేషామేవపాపానాం ప్రాయశ్చిత్తంవిదుర్బుధాః । కన్యావిక్రయశీలస్య
ప్రాయశ్చిత్తంనచోదితమ్॥౪౫॥ కార్తికేశుక్లపక్షేతు ద్వితీయాంకన్యకాం
తవ । కన్యాదానంకురుష్వ త్వంసహిరణ్యోదకేనన ॥ విజ్ఞాయతేజోయు
క్తాయశుభశీలాయధర్మిణే। కన్యాదానంతుయఃకుర్యాత్కార్తిక్యాంచశు
భేదినే॥౪౬॥ గంగాదిసర్వతీర్థేషు స్నానదానేనయత్ఫలం॥ అశ్వమేధాది
భిర్యజ్ఞైస్సుకృతదక్షిణసంయుతైః॥౪౭॥ యత్ఫలంజాయతేరాజన్ తత్ఫలం
సోపిగచ్ఛతి। ఇత్యేవంగదితంశ్రుత్వా రాజరాజకులేశ్వర॥౪౮॥ యతింధ
ర్మార్థతత్వజ్ఞం చాహవ్యజఃకృపణోబ్రవీత్ । కుతోలోకఃకుతోధర్మః కుతో
దానంకుతఃఫలమ్ ॥ ౫౦ ॥ సుఖభోగైర్వినావిప్ర దేహేస్మిన్ సుఖకాంక్షిణీ।
పుత్రదారాదయస్సర్వేవాసోలంకరణానిచ ॥ ౫౧ ॥ గృహక్షేత్రాణి సర్వా
ణి దేహాద్యాధర్మసాధనం। ద్వితీయాస్తేదుహితరం యోదాస్యంభూరిదాస్య
తి ॥ ౫౨ ॥ తస్యదాస్యేనసంహృష్టా విప్రగచ్ఛయథాసుఖం । తతోయయా
వస్మదాయాం స్నానార్థంనృపపుంగవః ॥ ౫౩॥ నృపస్యాస్యగతేకాలే కాం
తారేమరణంగతః। అయయుర్యమదూతాశ్చ పాశైరాబధ్యపాపినమ్॥ ౫౪॥
యమానుగాదక్షిణాశాం తతోజగ్ముర్యథాగతం । తతస్తంసమ్యగాలో
క్యయమస్తామ్రారుణేక్షణః ॥ ౫౫ ॥ నరకేషువిచిత్రేషు బహాధరపినందనః ।
యథాసిపత్రేఘోరేచ పితృభిస్సహ పాతయేత్ ॥ ౫౬ ॥ సువీరస్యాన్వ
యేకశ్చిద్భ్రాతృకీర్తిర్మహీపతిః । సర్వధర్మాంశ్చ కాలాన్తేతథాక్రతుశతా

నిచ ॥ ౪౭ ॥ ప్రచకారస్వకంరాజ్యం ధర్మేణమిథిలేశ్వర । పశ్చాత్స్వర్గంస
మాసాద్య సేవ్యమానస్సురేశ్వరైః ॥ ౪౮ ॥ సువీరః కర్మశేషేణ పితృభిర్నర
కంగతః। తత్రత్వచింతయద్దుఃఖా ద్యాతనాహేతుమాత్మనః ॥ ౪౯ ॥ పూ
ర్వపుణ్యప్రభావేన యమంప్రాహనిస్పృహః । వాక్యమ్మేశ్రుణుసర్వజ్ఞ ధ
ర్మరాజమహామతే ॥ ౫౦ ॥ పాపలేశవిహీనస్య కిమియందుర్గతిర్మమ । సర్వ
ధర్మావృథాయాంతి ప్రోక్తాపూర్వమహర్షిభిః ॥ ౫౧ ॥ దివంవిహాయనరకా
గమనంచనసాంప్రతం । ఇతిశ్రుత్వాయమః ప్రాహ శ్రుతకీర్తింమహాముని
మ్ ॥ ౫౨ ॥ అస్తికశ్చిద్దురాచారో వంశజస్తేవాద్యవై । సోపినామ్నాసువీ
రేతి కన్యాద్రవ్యేణజీవితః ॥ ౫౩ ॥ తేనపాపేనపితరః పుణ్యలోకంగతాఅపి । ది
వశ్చ్యుతాభవంతీహ దుష్టయోనిషుభూతలే ॥ ౫౪ ॥ ద్వితీయాతనుజాతస్య వర్ధ
తేమాతృసన్నిధౌ । పట్టణాగారేన్నృపశ్రేష్ఠ నర్మదాయాస్తటేవనే ॥ ౫౫ ॥ మ
త్ప్రసాదాద్భువంగచ్ఛ దేహేనానేనచానఘ । తత్రతిష్ఠ తమునయ స్తేషా
మేతన్నివేదయ ॥ ౫౬ ॥ కన్యాంతాంశ్రుతశీలాయ కార్తికేమాసిభక్తితః । క
న్యాదానంకురుష్వత్వం సహిరణ్యోదకునచ ॥ ౫౭ ॥ సర్వాభరణసంపన్నాం
యఃకన్యాంకార్తికేనఘ । ప్రయచ్ఛతివిధానేన సోపిలోకేశ్వరో భవేత్ ॥
౫౮ ॥ యదికన్యావజామేత మాల్యంవాయఃప్రయచ్ఛతి । దాతుర్గోమిథునం
మాల్యం కన్యాదానంతదుచ్యతే ॥ ౫౯ ॥ కన్యాదానఫలంతస్య భవిష్యతిన
సంశయః । కురుత్వందాక్షిణ్యవిప్రేభ్యో కన్యామాల్యంవిధానతః ॥ ౬౦ ॥ ప్రీణం
తిపితరస్సర్వే ధర్మేణానేనసంతతం । శ్రుతకీర్తి స్తథేత్యుక్త్వా యమంగత్వా
గృహంగతః ॥ ౬౧ ॥ నర్మదాతీరసంస్థాంచ కన్యాం కనకభూషణాం । కన్యా
దానంతుకార్తిక్యాం చకారాసౌనృపోత్తమః ॥ ౬౨ ॥ కార్తికేశుక్లపక్షేతు
విధినేశ్వరతుష్టయే । తేనపుణ్యప్రభావేన సువీరోయమపాశతః ॥ ౬౩ ॥ విము
క్తస్స్వర్గమాసాద్య సుఖేనపరిమోదతే । తథైవదశవిప్రేభ్యో కన్యామా
ల్యందదావసౌ ॥ ప్రయాంతిపితరస్సర్వే పుణ్యలోకంమహీపతే । పాపానియా
నిచాన్యాని విలయంయాంతితత్క్షణాత్ ॥ ౬౪ ॥ తతస్స్వర్గగతో రాజాశ్రు
తకీర్తిర్యథాగతం । యస్తస్మాత్కార్తికేమాసి కన్యాదానంకరిష్యతి ॥ ౬౫ ॥
హత్యాదిపాతకైస్సర్వై ర్విముక్తోనాత్రసంశయః । హాణ్యావాసులభంయే
వివాహోత్సవంనరేశ్వర ॥ ౬౬ ॥ సహాయంయేప్రకుర్వంతి తేషాంపుణ్యమనంత
కం । యఃకార్తికస్నానవ్రతేస్థో విధినాతత్సమాచరేత్ ॥ ౬౭ ॥ సయాతివిష్ణు

సాయుజ్యం సత్యం సత్యం మయోదితం । నాచరేద్యది వా మూఢో రౌరవం
తు సమశ్నుతే ॥ ౩౯ ॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే,
త్రయోదశోఽధ్యాయః.

—[*]—

అథ చతుర్దశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః ॥ పౌర్ణమాస్యాం కార్తికే మాసి వృషోత్సర్గం కరోతి యః ।
తస్య పాపాని నశ్యంతి జన్మాంతరకృతాని చ ॥ ౧ ॥ యః కార్తికే వృషోత్స
ర్గం పౌర్ణమాస్యాం పితృతుష్టయే । సంకుర్యాద్విధినా రాజన్ తస్య పుణ్యఫ
లం శృణు ॥ ౨ ॥ గయాశ్రాద్ధం కృతం తేన కోటివారం న సంశయః । పుణ్య
దం మానుషే లోకే దుర్లభం కార్తికవ్రతమ్ ॥ ౩ ॥ యః కోఽపి స్వకులే
జాతో పౌర్ణమాస్యాం తు కార్తికే । ఉత్సృజేద్వృషభం నీలం తేన తృప్తా
వయం త్వితి ॥ ౪ ॥ కాంక్షంతి నృపశార్దూల పుణ్యలోకస్థితా అపి । పౌర్ణమాస్యాం
కార్తికే మాసి అథో వాప్యథ మోహినీ ॥ ౫ ॥ నోత్సృజేద్వృషభం లోభా
త్స యాత్యంధతమో యమాత్ । పిండదానాద్గయాశ్రాద్ధాత్ తృప్తిర్యద్బ్రం ప్ర
పితృత్వరే ॥ ౬ ॥ పుష్యప్రతీర్థాసంగమనాత్ త్రపణాచ్చ మహాలయాత్ । కా
ర్తికే పౌర్ణమాస్యాం తు వృషోత్సర్గం వినా గతిః ॥ ౭ ॥ గయాశ్రాద్ధం వృ
షోత్సర్గం సమమాహుర్మనీషిణః । ప్రశస్తమూర్జే పౌరమాస్యాం వృషో
త్సర్గః సుఖప్రదః ॥ ౮ ॥ యః కుర్యాత్కార్తికే మాసి సర్వధర్మాధికం ఫ
లమ్ । ఋణత్రయాద్విముచ్యేత కిమన్యైర్బహుభాషణైః ॥ ౯ ॥ యో ధాత్రీ
ఫలదానం తు పౌర్ణమాస్యాం చ సత్తమః । కురుతే నృపశార్దూల సార్వ
భౌమో భవేద్ధ్రువమ్ ॥ ౧౦ ॥ యః కుర్యాద్దీపదానం చ పౌర్ణమాస్యాం కార్తి
కే నఘ । సర్వపాపవినిర్ముక్తో తతో యాతి పరాం గతిమ్ ॥ ౧౧ ॥ కర్మణా మన
సా వాచా పాపం యస్సమ్యగాచరేత్ । తస్య పాపాని నశ్యంతి పౌర్ణమాస్యాం
దీపదానతః ॥ ౧౨ ॥ లింగదానం పౌర్ణమాస్యాం కార్తిక్యాం శివతుష్ట
యే । ఇహ సమ్యక్ఫలం ప్రాప్య సార్వభౌమో భవేద్ధ్రువమ్ ॥ ౧౩ ॥ పాప
ఘ్నం పుణ్యదం ప్రాహుః లింగదానం మనీషిణః । లింగదానమనాదృత్య యః
కుర్యాత్కార్తికవ్రతమ్ ॥ ౧౪ ॥ వజ్రలేపో భవేత్తస్య పాపరాశిర్న సంశ
యః । అనంతఫలదం ప్రోక్తం దుర్లభం కార్తికవ్రతమ్ ॥ ౧౫ ॥ పరాన్నం పి
తృశేషం చ నిషిద్ధస్య చరత్యణం । శ్రాద్ధాన్నం తిలదానం చ కార్తికే పంచ

వర్జయేత్ ॥ ౧౬ ॥ గణాన్నంవృషలస్యాన్నం దేవలాన్నమసంస్కృతం ।
వ్రాత్యాన్నంవిధవాన్నంచ కార్తికేషడ్వివర్జయేత్ ॥ ౧౭ ॥ అమాయాం
పౌర్ణమాస్యాంచ ప్రత్యబ్దేభానువాసరే । సోమసూర్యోపరాగేచ ఊర్జే
ననిశిభోజనం ॥ ౧౮ ॥ ఏకాదశ్యామహోరాత్రం వ్యతీపాతేచవైధృతౌ । నిషి
ద్ధదివసేరాజన్ గృహీయఃకార్తికవ్రతీ ॥ ౧౯ ॥ విష్ణోర్వ్రతస్యయత్నేన
పూర్వోత్తరదినద్వయే । మాసచక్రవ్రతాదీనో నకుర్యాన్నిశిభోజనం ॥ ౨౦ ॥
నిషిద్ధదివసేప్రోక్తం ఛాయానక్తం మహర్షిభిః । నక్తవ్రతఫలంతేన నన
క్తంనిశిభోజనమ్ ॥ ౨౧ ॥ సర్వపుణ్యప్రదేరాజన్ కార్తికేమాసియఃపు
మాన్ । నిషిద్ధదివసేచాన్నం భోజనంకురుతేయది ॥ ౨౨ ॥ తస్యపాపస్యవి
స్తారం కథంతేప్రబ్రవీమ్యహం । తస్మాద్విజార్యయత్నేన కార్తికవ్రతమా
చరేత్ ॥ ౨౩ ॥ తైలాభ్యంగందివాస్వాపం తథావైకాంస్యభోజనం । శతా
న్నిద్రాంగృహేస్నానం నిషిద్ధేనిశిభోజనమ్ ॥ ౨౪ ॥ వేదశాస్త్రవినిందాచ
కార్తికేసప్తవర్జయేత్ । ఉష్ణోదకేనకర్తవ్యం స్నానంయత్రైవకార్తికే ॥
౨౫ ॥ స్నానంయత్సురయాప్రోక్తం నిశ్చితంబ్రహ్మణాపురా । పటుర్భా
త్వాగృహేస్నానం యఃకుర్యాచ్ఛ్వపాకిణా ॥ ౨౬ ॥ నదీస్నానంతుకర్త
వ్యంతులాసంస్థేదివాకరే । కార్తికేమాసిరాజేంద్ర ఉత్తమంసంప్రచక్ష
తే ॥ ౨౭ ॥ తటాకకూపకుల్యానాం జలేవాస్నానమాచరేత్ । వినాగం
గాంవినాగోదాం వినాతద్వత్సరిద్వరామ్ ॥ ౨౮ ॥ తటాకకూపకుల్యానాం
సుగంగామభివాదయేత్ । సంప్రాప్యకార్తికంమాసం స్నానంయోనస
మాచరేత్ ॥ ౨౯ ॥ సగచ్ఛేన్నరకంఘోరం చండాలీంయోనిమాప్నుయా
త్ । గంగాదీసర్వనద్యాశ్చస్మృత్వాస్నానంసమాచరేత్ ॥ ౩౦ ॥ తతోభివా
దనంకుర్యాత్సూర్యమండలగంహరిం । కృత్వావిష్ణుకథాందివ్యాం విప్రై
స్సార్థంగృహంవ్రజేత్ ॥ ౩౧ ॥ దినాంతేసర్వకర్మాణి సమాప్యవిధినానృ
పాదౌప్రక్షాళ్యచాచమ్య పూజాస్థానంప్రవేశయేత్ ॥ ౩౨ ॥ పూజయేదీశ్వ
రంతత్ర షోడశైరుపచారకైః । పీఠస్థంపూజయేచ్ఛంభుం కల్పోక్తవిధినాన
ఘ ॥ పంచామృతవిధానేన ఫలతోయైః కుశోదకైః । స్నాపయేత్పుణ్యసూ
క్తైశ్చ భక్త్యాగౌరీపతింప్రభుమ్ ॥ ౩౪ ॥ తతశ్చావాహయేద్దేవం శం
కరంపరమేశ్వరం । వృషధ్వజాయస్నానంచ పాద్యంగౌరీప్రియాయచ ॥
౩౫ ॥ అర్ఘ్యంలోకేశ్వరాయేతి రుద్రాయాచమనీయకం । స్నానంగం
గాధరాయేతి వస్త్రంమాళాంబరాయచ ॥ ౩౬ ॥ జగన్నాథాయోపవీతం

గంధం కాపాలధారిణే । అక్షతానీశ్వరాయేతి పుష్పం పూర్ణగుణాత్మనే ॥
౩౭॥ ధూమాఘ్రాయేతి వై ధూపం తేజోరూపాయ దీపకమ్ ॥ లోకరక్షా
యనైవేద్యం తాంబూలం లోకసాక్షిణే ॥౩౮॥ ప్రదక్షిణం భవాయేతిన
మస్కారం కపాలినే । ఏతైర్నామభిర్భక్త్యా పూజయేద్గిరిజాపతిమ్ ॥
౩౯ ॥ శంభోర్నామసహస్రేణ మాసమేకం నిరంతరం । పూజాం తేచా
ర్పయేదర్ఘ్యం మాసనక్తవ్రతే నృప ॥ ౪౦ ॥ పార్వతీకాంత దేవేశ పద్మ
జార్చ్యాంఘ్రి పంకజ । అర్ఘ్యం గృహాణ దైత్యారే దత్తం చేద మహాప
తే ॥ ౪౧ ॥ అర్చయేచ్ఛంకరం భక్త్యా యస్స ధన్యో న సంశయః । తథా
విత్తానుసారేణ దీపమాలార్పణం నృప ॥ ౪౨ ॥ దత్వా దానం తు విప్రే
భ్యో విత్తశాఠ్యం న కారయేత్ । ఏవం విప్రవరైస్స్వార్థం నక్తం యః కా
ర్తికవ్రతీ ॥ ౪౩ ॥ కురుతే నృపశార్దూల తస్య పుణ్యఫలం శృణు । అగ్ని
ష్టోమసహస్రాణి వాజపేయశతాని చ ॥ ౪౪ ॥ అశ్వమేధసహస్రాణాం ఫ
లం ప్రాప్నోత్యసంశయః । మాసనక్తం చ యః కుర్యా దిత్యేవం విధినానఘ ॥
౪౫ ॥ పాపమూలోద్ఘాటనం చ తమాహుర్నారదాదయః । మాసనక్తం
మహత్పుణ్యం సర్వపాపవిభేదనమ్ ॥ ౪౬ ॥ సర్వపుణ్య ప్రదం నౄణాం
కార్తికే నాత్ర సంశయః । యః కార్తికే చతుర్దశ్యాం పిణ్యాకం ద్విజభ
క్తితః ॥ ౪౭ ॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేద్వీరం ప్రీణంతి పితరోఖిలాః । యః కా
ర్తికే సితే పక్షే చతుర్దశ్యాం నరేశ్వర ॥ ౪౮ ॥ యాదసః పిష్టకో యః త్రై
స్పృంతర్పయేజ్జలే । ప్రీణంతి పితరస్సర్వే పితృలోకం గతా అపి ॥ ౪౯ ॥
యః కుర్యాత్ఫలదానం తు చతుర్దశ్యాం తు కార్తికే । న తస్యనంత శ్రా
నిజాయతే నాత్ర సంశయః ॥ ౫౦ ॥ యః కుర్యాత్తిలదానం తు చతుర్ద
శ్యాం తు కార్తికే । ఉపోష్య శంకరం పూజ్య న కైలాసేశ్వరో భవేత్ ॥ ౫౧ ॥
సర్వపాపప్రశమనం పుణ్యదం కార్తికవ్రతం । యః కుర్యాత్సోపి పాపే
భ్యో విముక్తోమృతమశ్నుతే ॥ ౫౨ ॥ ఇదం పవిత్రం పరమం అధ్యాయం
యః శృణోత్యతః । ప్రాయశ్చిత్తం పరం ప్రాహుః పాపానాం నాత్ర సంశ
యః ॥ ౫౩ ॥ నకరోతీహ కార్తిక్యాం వ్రతం యో మనుజాధమః । సర్వ
యోనిం సమాసాద్య శతవారం తథానఘ । పశ్చాజ్జంబుకయోనౌ తు ద్వి
శతం జన్మకుత్సితమ్ ॥ ౫౪ ॥ త్రిశతం చ వరాహే తు శ్వానయోనౌ చ
తుశ్శతం । తథా పంచశతం జన్మ మార్జాలేషు పునః పునః ॥ ౫౫ ॥
షట్ఛతం త్వాఖుయోనౌ తు సంజాతస్త్రీతవాన్ భవేత్ । ప్రారబ్ధపుణ్యం

తేవత్స్యే సాంప్రతంశ్రుణుసాదరమ్ ॥ ౫౮ ॥ మనుష్యస్స్వపురాపంచ దశజ
న్మానిదూరతః । కార్తికవ్రత శీలస్య జాయతే దర్శనంశుభమ్॥ ౫౭॥ తేన
పుణ్యప్రభావేన ఆత్మానంవర్తిసంగ్రహః । జ్వాలావర్తి స్తథైకేన సం
యోగస్సముజాయతే॥ ౫౮ ॥ ద్వాదశ్యాం కార్తికే మాసి ఉచ్చైగుజ్జ్వల
మేత్తదా । అస్మిన్ దేవగృహేవిష్ణోః అగ్రతఃపుణ్యయోగతః ॥ ౫౯ ॥ అంజ
సాతుతసుంహిత్వా తతోదివ్యవపుర్భవేత్ । ఇతీదం కథితం సర్వం కృపార్వ
జన్మానిచేష్టితమ్॥ ౬౦॥ అశక్తః కార్తికే మాసి ద్వాదశ్యాం రామదాస్వి
తః । సగచ్ఛేద్వైష్ణవంధామ పరదీపప్రబోధనాత్॥ ౬౧॥ ఏవంముస్తేస్వచ
శ్చుత్వాపరిక్రమ్యప్రణమ్యచ । అజ్ఞాపితో యయాశీఘ్రం సదంపాసప్ర శా
శివమ్ ॥ ౬౨ ॥ త్రయోదశ్యాం చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం దినత్రయే ।
స్నాత్వాతత్రసరస్వత్యాం కార్తికేమాసిభూపతే ॥ ౬౩ ॥ తత్రతేనైవ
జ్ఞానేన జ్ఞానసిద్ధియవాప్యచ । ప్రతివర్షంచకారాసౌ ధర్మ్యం కార్తికసంభ
వమ్॥ ౬౪॥ తేనపుణ్యప్రభావేన విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । తస్మాత్
కార్తికేమాసి సితేపక్షేనరేశ్వర ॥ ౬౫॥ ద్వాదశ్యాం యేప్రకుర్వంతి స్నా
నదానాదితర్పణం। దీపమాలార్పణంపూజాం యఃకుర్యాత్సహరిప్రియః॥౬౬॥
సర్వపాపవినిర్ముక్తో పశ్చాన్నిర్వాణమృచ్ఛతి ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే
చతుర్దశోధ్యాయః.

—[*]—

అథ పంచదశోధ్యాయః.

వసిష్ఠః ॥ రాజన్ కార్తికమాహాత్మ్యం పవిత్రం పాపనాశనం । స
ర్వపుణ్యప్రదంభూయో వక్ష్యామిశ్రుణుభక్తితః ॥ ౧॥ కార్తికే విష్ణవేగేహే
యఃకుర్యాన్నర్తనంనరః । పాపానివినిహంత్యాశు సవిష్ణోరాలయేవసేత్ ॥
౨॥ దీపమాలార్పణంవిష్ణోః ద్వాదశ్యాంకార్తికస్యచ । యఃకుర్యాత్సవై వై
కుంఠం ప్రాప్యతత్రప్రమోదతే॥ ౩॥ కార్తిక్యాంచసితేపక్షే సాయాహ్నే
కేశవార్చనం । యఃకరిష్యతిరాజేంద్ర సోపి స్వర్గాధిపోభవేత్ ॥ ౪ ॥ యః
కుర్యాన్నిత్యయాత్రాంచ కార్తికేవిష్ణుమందిరే । పదేపదేశ్వమేధస్యఫ
లంప్రాప్నోత్యసంశయః ॥౫॥ విష్ణోరాయతనంప్రాప్య విష్ణుంయశ్చోపలోక
యేత్ । సవైకుంఠ పురంగత్వా విష్ణుసాలోక్యమేష్యతి ॥ ౬ ॥ కార్తిక్యాం
విష్ణుభవనం యోనగచ్ఛేన్నరాధమః । సగచ్ఛేద్రౌరవంఘోరం కాలసూ

త్రం భయంకరమ్ ॥౭॥ కార్తిక్యాం చ సితే పక్షే ద్వాదశీ హరిబోధినీ। తస్యాం
యద్యత్కృతం కర్మ అక్షయం జాయతే నృణామ్ ॥౮॥ భక్త్యా యః కార్తికే
మాసి అర్చయేదచ్యుతం నరః। గంధపుష్పాక్షతైస్సమ్యగ్ధూపదీపైర్మనోహ
రైః ॥౯॥ భక్ష్యైర్భోజ్యైశ్చ నైవేద్యైః ద్వాదశ్యాం కార్తికస్య చ। యః క
రోతి మహాలక్ష్మ్యై స్వార్థమతంద్రితః॥ ౧౦॥ తస్య పుణ్యస్య విస్తారం న జానామి
కథంచన। ద్వాదశ్యాం కార్తికే మాసి విష్ణోర్వా శంకరస్య వా॥ ౧౧॥ యః
కుర్యాద్దీపలక్షం తు యథావిత్తానుసారతః। సర్వపాపవినిర్ముక్తో విమానమ
ధిరుహ్య చ॥ ౧౨॥ సంస్తూయమానస్త్రిదశైః విష్ణులోకం స గచ్ఛతి। దీపార్పణే
హ్యశక్తశ్చేత్ మాసమేకం నిరంతరమ్ ॥౧౩॥ దినత్రయేషు వా కార్యం కార్తి
కే రాజసత్తమ। ద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం చ చతుర్దశ్యాం మహామతే॥౧౪॥
యో దీపమర్పయేద్భక్త్యా రాజన్ గోదోహనావధి। తతస్తేనైవ పుణ్యేన పూ
తో భవతి నిశ్చితమ్॥ ౧౫॥ కార్తిక్యామథవా రాజన్ పరదీపప్రబోధనం। భ
క్త్యా యః కురుతే విష్ణో సోఽపి పాపాద్విముచ్యతే॥ ౧౬॥ నశ్యమానం తు యో
దీపం కార్తికే యత్ప్రబోధనం। దారుణాన్యపి పాపాని తస్య నశ్యంతి తత్
క్షణాత్॥ ౧౭॥ అత్రేతిహాసం వక్ష్యామి పుణ్యదం కల్మషాపహం। పురా సర
స్వతీతీరే రమ్యే ద్రుమలతాయుతే॥ ౧౮॥ విష్ణోర్జీర్ణాలయం తత్ర ఆసీదా
కల్పకావధి। ఆజగామ యతిః కశ్చిత్ స్నానార్థం కార్తికే శుభే ॥ ౧౯ ॥ తత్ర
స్నాత్వా చ తత్తీరే విష్ణోరాయతనం యయౌ। స నామ్నా కర్మనిష్ఠేతి సర్వ
భూతదయాపరః ॥ ౨౦ ॥ తత్రైకాంతస్థలే యోగీ తపః కర్తుం మనో దధే। స
మ్యక్సమ్మార్జ్య యోగీశః విష్ణోరాయతనం తదా ॥ ౨౧॥ తతోఽవిదూరం గ్రా
మం తు గత్వా తైలం సమానయత్। దీపపాత్రం తథా వర్తిం సముత్యార్యద్ధరి
మందిరే ॥ ౨౨॥ దీపద్వాదశకం రాజన్ అర్పయేద్భక్తితోఽనఘం। సమాధి
స్థో బభూవాసౌ మునిస్తత్ర మహామతిః॥ ౨౩॥ తేనేత్థం క్రియమాణే తు కా
ర్తికే మాసి భూమిప। కార్తిక్యాం చ సితే పక్షే సాయాహ్నే ద్వాదశీదినే॥
౨౪ ॥ ఆగత్య విచచారాసౌ ఆత్మపోషణలంపటః। విష్ణుం ప్రదక్షిణీకృత్య
శనైర్దీపాన్ సమాగమత్ ॥ ౨౫ ॥ రిక్తపాత్రం సమాలోక్య కేవలం వర్తి
సంయుతం। తతస్తత్రైకపాత్రస్థం వర్తిం జ్వలితం నృప ॥ ౨౬॥ దృష్ట్వా చ త
త్తథా చాన్యపాత్రస్థం పృథివీపతే। వర్తిముజ్జ్వలితాం దృష్ట్వా చఖాదాఖు
ర్హరేర్గృహే॥ ౨౭॥ సజ్వాలా ప్రథమా వర్తిర్ద్వితీయేన నియోజితా। జ్వా
లాఘాతే కతే శీఘ్రము జ్వలా చ నరాధిప ॥ ౨౮॥ తజ్జ్వాలయోజ్ఞనైవేద్యం నశ

శాకవ్యసర్జయేత్ ॥౨౯॥ వర్తిః ప్రజ్వలితోతత్రవిష్ణోరగ్రేతుకార్తికే । తత్ర
కాలేసమాయాతేమూషకస్తుహరేర్గృహే ॥ ౩౦ ॥ తస్మిన్నేవదినేరాత్రౌ
పూర్వపుణ్యప్రభావతః । మమారమూషకస్తత్ర దివ్యదేహోబభూవహ ॥౩౧॥
యతిః పశ్చాత్సమాదిష్టో ఉన్మీలితదృశోభవత్ । ఉద్భూతపురుషంయోగీవి
చరంతమదృశ్యత ॥౩౨॥ కోభవానితిపప్రచ్ఛకస్మాదత్రాగతంత్వయా। ఇత్థం
మునేర్వచశ్శ్రుత్వా వ్యాజహారపునర్వచః ॥ ౩౩ ॥ మూషకోహంమునిస
శ్రేష్ఠనిత్యంతృణకణాశనః । విరాంతేచిరంకాల మస్మిన్దేవాలయేనఘ ॥
౩౪॥ మూషకస్యమమేదానీం ముక్తిరాసీత్సుదుర్లభా । నజానేకేనపుణ్యేనస
ర్వంత్వంవేత్సితత్వతః ॥ ౩౫ ॥ కోహంపురాకించరితం దుష్కృతంపూర్వజ
న్మని।దుర్యోనిఃకేనదోషేణమయాప్రాప్తమిహాధునా ॥ ౩౬ ॥ వక్తుమర్హ
సితత్సర్వంసర్వజ్ఞస్త్వంమహామునే । దాసోస్మితవశిష్యోస్మి కృపాపాత్రో
స్మిమానద ॥ జ్ఞానచక్షుర్విచార్యాథవిస్మితేనాంతరాత్మనా । ఏవంవదంతము
ద్భూతపురుషంపునరబ్రవీత్ ॥ ౩౭ ॥ ఋషిః ॥ బ్రాహ్మణస్త్వంపురాకశ్చిత్
జైమినీగోత్రసంభవః । బాహ్లీకస్త్వంహివిఖ్యాతః కుటుంబభరణాతురః ॥
౩౯ ॥ స్నానసంధ్యాపరిత్యక్తోనిత్యం బ్రాహ్మణనిందకః । నిత్యంకృషిరతః
క్రూరోధనార్థీజ్ఞానవర్జితః ॥ ౪౦ ॥ దేవపూజాపరిత్యక్తోనిత్యంశ్రాద్ధాన్నసే
వనః । అహోరాత్రంతథాభుక్తంనిషిద్ధదివసేనిశమ్ ॥ ౪౧ ॥ పిశాచేభ్యశ్శ్వ
కాకేభ్యోభుక్తమన్నంత్వయాపురా । వేదశాస్త్రోదితంమార్గః తత్పురానిం
దితఃత్వయా ॥౪౨॥ స్నానసంధ్యాపరాణాంచతపఃసన్మార్గవర్తినాం । వినిం
దితంవిశేషేణత్వయా హాస్యపురస్సరమ్ ॥ ౪౩ ॥ రూపవత్యాశ్చకాంతా
యాస్సహాయార్థంమహర్నిశం । శూద్రీంత్వంగృహకృత్యేషు నియోజ్య
చనిరాత్మనా ॥ ౪౪॥ సదాసంభాషణస్పర్శహాస్యపోషణసంయుతః । శూ
ద్రాస్యాఃప్రదాయాన్నమపత్యేభ్యస్తథైవహి॥ ౪౫॥ విక్రీత్వాకన్యకాంస్వాం
పాంగజేభ్యఃద్రవ్యయత్నతః । దధిక్షీరంతథాతక్రం త్వయాక్రీతంతథాఘృతమ్॥
౪౬॥ ఇత్థంత్వయాధనంభూరి సంచితంపూర్వజన్మని । తద్ద్రవ్యం[illegible]
మృతోసిమరణాగమే ॥ ౪౭ ॥ కర్మణాతేననరకమనుభూయపునర్భువి । జా
తస్తత్కారణాదాఖుర్వసన్త్వంవిష్ణుమందిరే॥ దేవద్రవ్యంముదాత్వంహి
అదన్త్సర్వార్థనిందకః। దినేదినేతుదీపస్థతైలహారీతుపాపధీః ॥ ౪౮ ॥ తథాప
రాత్రౌకార్తిక్యాంపరదీపప్రబోధనం । కృతంతేవైవపుణ్యేన దివ్యరూపో

బహూవహా ॥ ౫౧ ॥ ఇతః పరం భక్తియుక్తో వైకుంఠే వసతే ధ్రువమ్ ॥
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే
పంచదశోఽధ్యాయః.

అథ షోడశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః ॥ అత్ర తేవనయేద్యస్తు మాసం దామోదరప్రియం । సగచ్ఛే
న్నరకం ఘోరం పునరావర్జితమ్ ॥ ౧ ॥ తాంబూలదానం కార్తి
క్యాం మాసమేకం నిరంతరమ్ । యః కుర్యాద్రాజశార్దూల సచ సామ్రా
జ్యమవాప్నుతే ॥ ౨ ॥ ప్రతిపద్దినమారభ్య కార్తికస్య నరేశ్వర । ఏకైకేన తు య
ద్దీపం యః కుర్యాద్విష్ణువేశ్మని ॥ ౩ ॥ తస్య పాపాని నశ్యంతి స గచ్ఛేద్విష్ణుమం
దిరం । కార్తిక్యాం భానుముద్దిశ్య పౌర్ణమాస్యాం స్నానతత్పరః ॥ ౪ ॥ సంతాన
కాంక్షీ రాజేంద్ర స్నానం దానం సమాచరేత్ । నారికేళఫలం దానం విష్ణోర
గ్రే తు కార్తికే ॥ ౫ ॥ సదక్షిణం సతాంబూలం యః కుర్యాద్రాజసత్తమ । న త
స్య సంతతేర్హానిర్న రోగో న చ దుర్గతిః ॥ ౬ ॥ విష్ణోర్దేవాలయాగ్రే తు కార్తి
క్యాం పౌర్ణమీదినే । యస్తంభదీపం కురుతే స వైకుంఠపతిర్భవేత్ ॥ ౭ ॥ విష్ణోర
గ్రే తు కార్తిక్యాం స్తంభదీపార్పణం నరః । తస్య పుణ్యస్య విస్తారం మయా
వక్తుం న శక్యతే ॥ ౯ ॥ కార్తికే మాసి పౌర్ణమ్యాం స్తంభదీపావలోకనం । తస్య
పాపాని నశ్యంతి తమో దినకరోదయే ॥ ౧౦ ॥ శాలివ్రీహితిలోపేతం స్తంభ
దీపం ప్రపశ్యతే స్తంభదీపవిహీనో యః కార్తికే మాసి భూమిప ॥ ౧౧ ॥ నర
కాన్న నివర్తంతే నాత్ర కార్యా విచారణా । శిలామయం వా దారుం వా స్తం
భం కృత్వా హరేః పురః ॥ ౧౨ ॥ సంస్థాప్య స్తంభదీపం తు యః కుర్యాత్స హరి
ప్రియః । వక్ష్యే ౽న్యత్ర పురావృత్తం తత్సమాసేన తే శృణు ॥ ౧౩ ॥ మాతంగస్యా
శ్రమే పుణ్యే నానాద్రుమలతాయుతే । విష్ణోరాయతనం తస్మిన్ ఆసీత్తత్పరి
తోవనమ్ ॥ ౧౪ ॥ మునయస్తు సమాజగ్ముః కార్తికవ్రతకోవిదాః । సప
ర్యాం కర్తుమహాత్మన్యా త్తత్ర విష్ణోర్గృహే హరిమ్ ॥ ౧౫ ॥ షోడశైరుపచారై
శ్చదినేషు త్రిదవేషు చ । పూజాం చక్రుర్విష్ణుగేహే కార్తికే కమలాపతేః ॥
౧౬ ॥ నిర్మముర్దీపమాలాం చ ద్వారి ద్వారి హరేః పురః । అత్యంతభక్తిసంప
న్నాః విష్ణుభక్త్యా శుచివ్రతాః ॥ ౧౭ ॥ తేషు కశ్చిన్మునిస్తత్ర ప్రాహేదం పృథి
వీపతే । శృణుధ్వం మునయస్సర్వే కార్తికే తు శివాగ్రతః ॥ ౧౮ ॥ స్తంభదీపం

తు యః కుర్యాత్స గచ్ఛేద్వైష్ణవం పదం । స్తంభదీపం కరిష్యామో వయం వి
ష్ణుపదే శివమ్ ॥ దినేస్మిన్కార్తికే మాసి పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః । సాయా
హ్నే వాసుదేవస్య స్తంభదీపో హరేః ప్రియః ॥ ౨౦ ॥ ప్రకృష్టఫలదం ప్రోక్తం
స్తంభదీపంతు కార్తికే । విష్ణోర్దేవాలయేఽగ్రే చ స్తంభం యః కారయిష్యతి ॥
౨౧ ॥ పౌర్ణమాస్యాం కార్తికే మాసి తస్మిన్ దీపో హరేః ప్రియః । తస్య పాపా
ని నశ్యంతి పశ్చాద్విష్ణుపదం వ్రజేత్ ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యాకర్ణ్య మునేస్సర్వే తథే
త్యుక్త్వా ముదాన్వితాః । స్తంభదీపార్పణం కర్తుం ముద్యోగం చక్రిరేఽనఘ ॥ ౨౩
విష్ణోస్సంకేతనస్యాగ్రే వనే తస్మిన్నరేశ్వర । అకుర్వన్నవిదూరే తు విష్ణోరా
యతనాగ్రతః ॥ ౨౪ ॥ సాధుశాఖావిహీనం తే స్థాణుం తత్ర మహీపతే । తస్మిన్
మహోదాన్వితాస్సర్వే కార్తికవ్రతకోవిదాః ॥ ౨౫ ॥ విష్ణుధ్యానం ప్రకుర్వాణాః
స్తంభదీపం సమర్పయన్ । శాలివ్రీహిగణోపేతం ఘృతపాత్రసమన్వితమ్ ॥
౨౬ ॥ ప్రసన్నహృదయాస్సర్వే స్తంభదీపం సమర్పయన్ । పునర్దేవాలయం
ప్రాప్తాః రాజన్విష్ణుకథేచ్ఛవః ॥ ౨౭ ॥ కథాయాం కథ్యమానాయాం తదా దే
వాలయాద్బహిః । అభూచ్చటచటాశబ్దస్సర్వభూతభయంకరః ॥ ౨౮ ॥ స
శాంతదీపశ్చ తథా బిభిదే శుష్కపాదపః । స ఇత్థం స్థూలదారూర్ధ్వం పతన్
మూలాగ్రం మహీపతే ॥ ౨౯ ॥ పశ్యతామేవ భూతానాం పపాత ధరణీతలే । నిస
ర్యయౌ తతస్తస్మాత్పురుషః పూర్వదేహభృత్ ॥ ౩౦ ॥ అథ జగ్ముర్మునిగణాః
కథాం హిత్వా హరేర్గృహాత్ । బభూవుర్విస్మితాస్సర్వే హాహాకారరవా
న్వితాః ॥ ౩౧ ॥ తస్మాదుద్భూతపురుషం దృష్ట్వా వాక్యమథాబ్రువన్ । కో భ
వాన్కేన దోషేణ స్థాణుర్భూత్వా చిరం వనే ॥ ౩౨ ॥ తద్వదస్వ యథాన్యాయం
నాత్ర కార్యం విలంబితం । ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా జాతహర్షస్స్వతోఽనృప ॥
౩౩ ॥ ననామ దండవద్భూమౌ కృతాంజలిపుటోఽబ్రవీత్ । అహో హం విప్ర
శార్దూలా విత్తపో రాజ్యపాలకః ॥ ౩౪ ॥ కోశరాజ్యాశ్వమాతంగరథపాదా
తిసంయుతః । సమస్తభూతిసంపన్నో నిర్దయశ్శుష్కమానసః ॥ ౩౫ ॥ నాధీతవే
దశాస్త్రశ్చ నశ్రుతా హరిసత్కథా । న చ తీర్థానుగమనం న దానం చాను
మాత్రికమ్ ॥ ౩౬ ॥ న సత్కర్మ కృతం విప్రా మాయాదుర్బుద్ధినా పురా । ఉపవి
ష్టోస్మ్యహం నిత్యం ఉన్నతాసనవిష్టరే ॥ ౩౭ ॥ వేదాధ్యాయీ పుణ్యపురుషాః స
దాచారా దయాళవః । సదాశ్రియరతాశ్శుద్ధాః మత్సమీపే నిరంతరమ్ ॥ ౩౮ ॥
నీచాసనే చోపవిష్టా మత్ప్రసాదార్థకాంక్షిణః । తేషామభిముఖో పాదౌ ప్ర
సార్యైవ మహోత్సుకః ॥ ౩౯ ॥ ప్రత్యుత్థానాభివాదౌ చ న తేభ్యశ్చకృతావా

యా। నదత్తం పుణ్యకాలేషు తేషాం దానమనుత్తమమ్॥ ౪౦ ॥ ఆచరేద్యది
మే దానం దానం ద్రవ్యవివర్జితం । శ్రుతిశీలసమాపన్నా స్స్వగృహసన్నిధి
తాస్మితా॥ ౪౧॥ దాస్యామీత్యనృతం వచ్మి న తేభ్యో దీయతే క్వచిత్ । ని
త్యం విప్రవరేభ్యశ్చ ద్రవ్యం తత్కార్యసిద్ధయే ॥ ౪౨ ॥ గృహీత్వైవ తతః
కార్యం విధేయాని తథా మయా । ఏవం దినాన్యతీతాని మయా దుర్బుద్ధినా
పురా॥ ౪౩ ॥ తేన కర్మవిపాకేన సర్వకర్మవిభేదినా । తతః కాలే మృతస్సో
హం నరకేషు క్షయాతనః ॥ ౪౪॥ ద్విపంచాశత్సహస్రాణి జన్మాని శ్వాన
యోనిషు । జన్మాసీదథ కాకానాం అయుతం జన్మవై పునః॥ ౪౫॥ నరలేత్వ
యుతం జన్మ విష్ఠాక్రిమిజని స్తథా । కోటివారం భూరుహత్వం స్థాణుత్వం
చ తథానఘ॥ ౪౬ ॥ ఇత్థం పాపగతస్యాపి ముక్తిరాసీత్సుదుర్లభా । ము
క్తేస్తు కారణం నాహం వేద్మి భూతదయాపరాః॥ ౪౭ ॥ దర్శనాద్భవతాం మ
హ్యం జాతిస్మరణకారణం । యుష్మాకమిత్థం కథితం పాపమ్మే పూర్వజన్మని॥
౪౮ ॥ ఇత్యుక్త్వాసీత్తతస్తూష్ణీ ముద్భూతపురుషో నృప । శ్రుత్వైవం మున
యస్తత్ర ప్రోచుస్సర్వే పృథక్పృథక్॥ ॥ ౪౯ ॥ సత్యం కార్తికమాసస్య ఫ
లం ప్రత్యక్షముక్తిదం । కాష్ఠపాషాణదార్వాదేర్ముక్తిరాయాత్సుదుర్ల
భా॥ ౫౦ ॥ తత్రాపి పౌర్ణమీ పుణ్యా సర్వపాపప్రణాశని। సాధుసాధు
తథాతస్యాం స్తంభదీపం సుఖప్రదమ్॥ ౫౧ ॥ పౌర్ణమ్యాం కార్తికే మాసి
విష్ణోర్దేవాలయాగ్రతః। పర్ణైస్సంయోజితాద్దీపాత్సాయం శుష్కతరూపరి॥
౫౨॥ స్థాణుర్యః కార్తికే మాసి విష్ణోర్దీపమువాహయేత్। తేన తత్పాపహాని
స్స్యాత్ విష్ణునా చక్రపాణినా॥ ౫౩॥ ఏవం వివదమానానాం వచశ్శ్రుత్వా
పునర్నృప। స తూవాచ పునశ్చాయ ముద్భూతపురుషోనఘ॥ ౫౪ ॥ ముక్తి
స్తు సులభా శరాకేన మే వా యతేధికా । కేన వా కర్మబద్ధస్యాస్య కేన వా వివి
ముచ్యతే॥ ౫౫॥ కేన దేహాదింద్రియాణి తాని తాని చ దేహినాం। జ్ఞాసంక
థం భవేత్పుంసాం నిర్వాణసాధనమ్ ॥ ౫౬ ॥ వదధ్వమేతత్సకలం మున
యో జ్ఞానకోవిదాః । ఇత్యేవముదితాస్తేన తేపి చాంగిరసం మునిం॥ ౫౭॥ ఆ
జ్ఞాపయామాసురతో సర్వజ్ఞస్స మునిస్తదా । మునిస్తానవలోక్యాథ తమా
హాంగిరసో మునిః॥ ౫౮॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే
షోడశోధ్యాయః.

—※—

అథ సప్తదశోధ్యాయః.

ఆంగీరసః ॥ కర్మబంధశ్చముక్తిశ్చ కార్యంకారణమేవచ । స్థూలం సూక్ష్మంతథాద్వంద్వంసంబంధో దేహఉచ్యతే ॥ ౧॥ వాక్యాత్ ప్రవృత్తమే తత్త్రెప్రవక్ష్యామిమహామతే । పార్వత్యైకథితంవిప్ర శ్వేతాద్రౌశంకరేణవై ॥ ౨॥ తదహంతెప్రబ్రవీమిసమాధానమనాశృణు। అత్రిఃబ్రూమఃసమాధానంకోన్యోజీవస్త్వమేవహి ॥ ౩ ॥ స్వయంపృచ్ఛసిమాంకోహంబ్రహ్మాహాస్మినసంశయః ॥ ఉద్భూతపురుషః ॥ వాదార్థమేవంజానామినాద్యాపిభగవన్స్ఫుటమ్॥౪॥ అహంబ్రహ్మేతివాక్యార్థంప్రతిసద్యైకథంవద। హేతుఃపదార్థంబోధోహవాక్యార్థావగతేరపి॥౫॥అంతఃకరణతద్వృత్తి సాక్షీచైతన్యవిగ్రహః । ఆనందరూపస్సత్యస్సన్ కిన్నాత్మానంప్రపద్యసే॥ ౬॥ సత్యానందస్వరూపంధీ సాక్షిణంజ్ఞానవిగ్రహం । చింతయాత్మతయానిత్యం త్యక్త్వాదేహాదికాంధియమ్ ॥ ౭ ॥ రూపాదిమాన్యతఃపిండో తతోనాత్మాఘటాదివత్ । వియదాదిమహాభూతవికారిత్వాచ్చకుంభవత్ ॥ ౮ ॥ ఏవమింద్రియదృశ్యోనాహం ఇంద్రియాణీతినిశ్చిను । మనోబుద్ధిస్తథా ప్రాణోనాహమిత్యవధారయ॥ ౯॥ దేహేంద్రియాదయోభావాః హానిదానాదియత్నగాః। యస్యసన్నిధిమాత్రేణ సోహమిత్య వధారయ ॥ ౧౦ ॥ అనాపన్నవికారస్సన్ యస్సాంతవదేవయః । బుద్ధ్యాదిశాలమేత్ప్రత్యక్ సోహమిత్యవధారయ॥ ౧౧ ॥ అజన్మాత్మవదాభాతి యత్సాన్నిధ్యాజ్జడాద్యపి । దేహేంద్రియమనః ప్రాణాస్సోహమిత్యవధారయ ॥ ౧౨ ॥ స్వప్నజాగరితేసుప్త భావాభావాలయంతథా । యోవేత్త్యవిక్రియఃసాక్షీసోహమిత్యవధారయ ॥ ౧౩ ॥ ఘటావభాసకోదీపో ఘటాదన్యోయథేష్యతే । దేహావభాసకోదేహీ తథాహంబోధవిగ్రహః॥ ౧౪॥ పుత్రమిత్రాదయోభావా యస్యతేచప్రియాప్రియే। ద్రష్టాసర్వప్రియతమః సోహమిత్యవధారయ ॥ ౧౫ ॥ పరప్రేమాస్పదతయా అనుభూతమహంసదా। భూయోదృష్టానిత్యంతు సోహమిత్యవధారయః ॥ ౧౬॥ యస్సాక్షీలక్షణోర్థస్త్వం పదార్థస్సఉచ్యతే। సాక్షిత్వమపిబోధత్వమవికారితయాత్మనః॥౧౭॥ దేహేంద్రియమనః ప్రాణాహంకృతిభ్యోవిలక్షణః॥ ప్రోషితశ్చాపిషడ్భావవికారస్త్వంపదాదిభిః ॥ ౧౮॥ త్వమర్థమేవంనిశ్చిత్య తదర్థంచింతయేత్పునః । అతద్వ్యావృత్తిరూపేణ సాక్షాద్విధిముఖేనచ ॥ ౧౯ ॥ నిరస్తాశేషసంసార దోషస్థూలాదిలక్షణః । అదృశ్యత్వాదిగుణకైః పరాకృతతమోమలః ॥ ౨౦॥ నిరస్తాతిశయానంద సత్యప్రజ్ఞానలక్షణః। సత్తా

స్వలక్షణఃశ్రూయతేః పరమాత్మేతిగీయతే ॥ ౨౧ ॥ సర్వజ్ఞత్వంపరేశత్వంతథా
సంపూర్ణశక్తితా। వేదైస్సమర్థ్యతేయశ్చ సోహమిత్యవధారయ॥ ౨౨॥ య
జ్ఞానాత్సర్వవిజ్ఞానం శ్రుతిషుప్రతిపాదితం । మృదాద్యనేకదృష్టాంతైః త
ద్బ్రహ్మేత్యవధారయ ॥ ౨౩ ॥ జీవాత్మనాప్రవేశశ్చ నియంతృత్వంచతాన్
ప్రతి। శ్రూయతేయస్యదేవేషుతద్బ్రహ్మేత్యవధారయ ॥ ౨౪ ॥ కర్మణాంఫ
లదాతృత్వం యస్యైవశ్రూయతేశ్రుతౌ । జీవానాంహేతుకర్తృత్వం త
ద్బ్రహ్మేత్యవధారయ॥౨౫॥ తత్త్వంపదార్థౌనిర్ణీతౌ వాక్యార్థశ్చింత్యతే
ధునా। తాదాత్మ్యమత్రవాక్యార్థస్తయోరేవయథార్థయోః॥ ౨౬॥ ప్రత్య
గ్బోధోయఆభాతి సోద్వయోనందలక్షణః । అద్వయానందరూపశ్చ ప్రత్య
గ్బోధైకలక్షణః॥ ౨౭ ॥ ఇత్థమన్యోన్యతాదాత్మ్యప్రతిపత్తిర్యదాభవేత్ । అ
బ్రహ్మత్వంత్వమర్థస్య వ్యావర్తేతచదైవహి ॥ ౨౮ ॥ తత్త్వమస్యాదివాక్యం
చతాదాత్మ్యప్రతిపాదనే లక్ష్యౌతత్త్వంపదార్థౌవాడపాదానపరివర్తనే॥
౨౯॥ హిత్వాద్వౌశబలేవాక్యేవాక్యార్థప్రతిబోధనే। ముఖార్థే తేవినాభూతే
ప్రతితిర్లక్షణోచ్యతే ॥ ౩ ॥ తత్త్వమస్యాదివాక్యేషులక్షణాభాగలక్షణా । సో
యమిత్యాదివాక్యస్య పదయోరివనోపురా ॥ ౩౦॥ అహంబ్రహ్మేతివాక్యార్థ
బోధోయావద్దృఢీభవేత్ । శమాదిసహితస్తావ దభ్యసేచ్ఛ్రవణాదికమ్ ॥
౩౨॥ శ్రుత్యాచార్యప్రసాదేన దృఢోబోధోయదాభవేత్ । నిరస్తాశేషసం
సారనిదానఃపురుషస్తదా॥ ౩౩ ॥ కించితాంలమనారబ్ధం కర్మవిత్తస్యసంక్ష
యే।నిరస్తాతిశయానందం వైష్ణవంపరమంపదమ్ ॥ ౩౪ ॥ పునరావృత్తిరహి
తంకైవల్యం ప్రతిపద్యతే । తస్మాదాత్మవివేకార్థమాదౌకర్మసమాచరేత్ ॥
౩౫ ॥ వినాయచ్ఛ్రవణేనైవ కర్మకర్తుంనరోచతే । పుమాన్గురుంప్రసా
ద్యైవ శ్రుత్వాతస్మాత్ప్రియత్నతః ॥ ౩౬ ॥ తతోవిచ్ఛిత్తవృత్తాంతఃకృతేక
ర్మణ్యథావిధి। తత్కర్మఫలమత్యంతంతత్తుష్ట్యైవిష్ణవేనఘ ॥ ౩౭॥ కర్మణా
సుకృతేనైవ ప్రాప్యజన్మాన్యనేకశః । తతోమోక్షమవాప్నోతి యోగయు
క్తోవశేషతః॥ ౩౮॥ విముక్తకర్మబంధో భూనాత్రకార్యావిచారణా।ఇత్థం
యత్నేనసంపృష్ట మబ్రవీదంగిరోమునిః ॥ ౩౯ ॥ భూయోపిసముచాచేత్థం మ
హాసరతోషదీన్నృప॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే,
సప్తదశోధ్యాయః

—[*]—

అథ అష్టాదశోధ్యాయః-

ఉవాచ భూతపురుషః ॥ మునేత్వమనుగృహీతోఽస్మి త్వత్తోఽహంతుమహామతే। లబ్ధజ్ఞానోఽస్మివిప్రేంద్ర ప్రసాదాత్తవదర్శనాత్ ॥ ౧॥ పితామాతా గురుస్త్వంహి శిష్యోహంతవసువ్రత। మమావిముక్తస్యాథ స్థానభూతస్య సాంప్రతమ్॥ ౨॥ క్వచసుమహాపాపోహం క్వచేయంసద్గతిర్మమ। క్వచాహం తార్కికఃపుణ్యకఃక్వచాహంమహాత్మాలయః॥ ౩॥ క్వచతేషాందర్శనం చక్వచాయంవిష్ణుసన్నిధిః। సుకృతస్యఫలంవిప్ర సత్యంప్రారబ్ధకర్మణః॥ ౪॥ పునర్నోప్యనయమాంప్రీత్యా కృపచేదస్తితేమయి। కథంకర్మాణిమనుజైఃక్రియంతేవిధివన్మునే॥ ౫॥ కథంతేషాంఫలంతత్వతస్తదుపదేశయ। కఃకాలః కానికర్మాణి కిముద్దిశ్యసమభ్యసేత్॥ ౬॥ పునస్త్వత్తోమహాబుద్ధే శ్రోతుమిచ్ఛామ్యహంశుభం। త్వద్వాగ్వజ్రాయుధోత్పాతాత్పాపశైలఃప్రపాతితః॥ ౭॥ పునఃకర్మాణిమాంబోద్ధుమర్హసిత్వంమహామతే॥ అగస్త్యః॥ సాధుసాధుత్వయాపృష్టం యన్మామాదృశమానవ ॥ ౮॥ సర్వలోకహితార్థంతుయత్త్వయోక్తమిదంశుభం। శృణుష్వావధానేన యథాదృష్టం తద్బ్రవీమ్యహం॥ ౯॥ అనిత్యందేహమాసాద్య విస్మృత్యాత్మానమల్పధీః। నస్వార్థమాత్మనఃక్వాపిసర్వదేహస్యజాయతే ॥ ౧౦ ॥ తస్మాత్సందేహభాజాయః క్రమాత్కర్మప్రవర్తకః। తత్కర్మణాజ్ఞానసిద్ధిర్జ్ఞానాదాత్మప్రకాశనమ్ ॥ ౧౧ ॥ స్నానాదిసర్వకర్మాణిత్వయివిద్యోతితానిచ। భక్త్యాసమాచరేత్కర్మదేహీ సమ్యగ్విధానతః॥ ౧౨॥ వర్ణాశ్రమవిభాగాదీన్నాత్రకామస్యథావిధి। తేషాంయత్కర్మవిహితం జ్ఞాత్వాపశ్చాత్సమాచరేత్ ॥ ౧౩ ॥ స్నానేనరహితంకర్మ హస్తిసక్తకపిత్థవత్। ప్రాతఃస్నానంద్విజాతీనాం శస్తంచశ్రుతిచోదితమ్॥ ౧౪॥ ప్రాతఃస్నానేహ్యశక్తశ్చేత్ పుణ్యంమాసత్రయోత్తమం। తులాసంస్థేదివాకరే కార్తిక్యాంతుమహామతే॥ ౧౫॥ మకరస్థేరవౌమాఘే వైశాఖేమేషగేరవౌ। మాసత్రయేషుపుణ్యేషుప్రాతఃస్నానందినేదినే॥ ౧౬॥ యఃకుర్యాత్సహరేర్లోకం ప్రయాతిపరయాంగతిం। కాలస్తుప్రాతరేవాస్య తథామాసత్రయంశుభమ్॥ ౧౭॥ చాతుర్మాస్యాదిపుణ్యేషుకాలేషువిహితంచరేత్। సోమసూర్యోపరాగేషు తత్రైవాస్యదినేషుచ॥ ౧౮॥ కాలాంతరేవిజానీయాత్ కార్యైకకర్మఫలప్రదం। స్నానంసంధ్యాజపోహోమస్తథాసూర్యాభివాదనమ్॥ ౧౯॥ అవశ్యంతద్ద్విజాతీనాం యస్స్నానంనసమాచరేత్॥ సయాతిరౌరవంఘోరం కర్మభిస్త్వభిజాయతే ॥ ౨౦ ॥ తస్మాత్కారక

మాసస్య యః కాలః పురుషార్థదః । న కార్తికసమో మాసో న కాలః కార్తి
కాత్సమః ॥ ౨౧॥ న వేదసదృశం శాస్త్రం న తీర్థం గంగయా సమం । న సత్యేన స
మం ద్రవ్యం న సుఖం భార్యయా సమం । న ధర్మేణ సమం మిత్రం న జ్యోతిశ్చ
క్షుషా సమం । న కార్తికసమో మాసో న దేవః కేశవాత్పరః । యః కుర్యా
త్కార్తికే మాసి ధర్మాన్ హ్యస్మ విదుత్తమః । క్రతుకోటిఫలం ప్రాహుస్స విష్ణో
రాలయమేవ సేత్ ॥ ఉమ్యాంత పురుషః॥ చాతుర్మాస్యమితి ప్రోక్తం యత్త్వయా
పూర్వకార్తికే । కేన ప్రకాశితం పూర్వం కముద్దిశ్య సమాచరేత్ ॥ ౨౫॥ కిం
ఫలం కాం గతిర్మర్త్యా తత్సర్వం వక్తుమర్హసి॥ ఆంగిరసః॥ బహుక్షవాన్ మహాప్రా
జ్ఞాం యత్పృష్టం తత్సుఖప్రదమ్॥ ౨౬॥ తత్సర్వం తేఽభిధాస్యామి సావధాన
మనాశ్శృణు । ఆషాఢశుక్లపక్షస్య దశమ్యాం వజవాగ్దనః॥ ౨౭॥ శేతే స
సుప్తిర్వ్యాజేన శ్రియా సాకం పయోనిధౌ । కార్తికే శుక్లపక్షే స్యాద్ద్వాదశీ హరి
బోధినీ॥ ౨౮॥ చాతుర్మాస్యమితి ప్రోక్తం విష్ణోస్సుప్తిసుఖప్రదం । సర్వం ధ్యా
యతి తన్మధ్యే న వైయాతి పవంపి భోః॥ ౨౯॥ విష్ణోస్సుప్తిప్రదే యస్మిన్ పుణ్యే
మాసచతుష్టయే । యద్యదాచరతే యస్తు తత్సర్వం సఫలం భవేత్॥ ౩౦॥ కార
ణం చాత్ర వక్ష్యామి పురా దేవహరిణోదితం । పురా కృతయుగే పుణ్యే వైకుంఠే వి
ష్ణుమందిరే॥ ౩౧॥ సేవ్యమానస్సురగణైః కిన్నరోరగఖేచరైః । వామాంకస్థి
తయా లక్ష్మ్యా సార్ధం పంచముఖాసనే॥ ౩౨॥ ఉపవిష్టస్స్తూయమానః స్వభృ
త్యైస్స్వగణైర్వరః । ఇతి స్థితే హరౌ తత్ర నారదో భగవాన్ ప్రియః ॥౩౩॥ ఆ
పగామ హరేర్లోకం కోటిసూర్యప్రభాన్వితం । తత్ర సింహాసనాసీనం చతు
ర్బాహుం మనోరమమ్॥ ౩౪॥ సాధుపద్మపలాశాక్షం నారదస్సవ్యలోకయత్
ననామ పాదయోస్తస్య జాతహర్షాన్వితో మునిః॥ ౩౫॥ హరిర్దేవ ఋషిం దృ
ష్ట్వా నారదం సార్థవాసినం । విహసన్ వాక్యమాహేదం జానన్నివ కేశవః॥
౩౬॥ భగవాన్ ॥ కుశలం తవ విప్రేంద్ర యత్తయా తత్ర గమిష్యసి । ఋషీణాం స
ర్వధర్మాణాం కిం ను సాధూని నారద॥ ౩౭॥ సర్వోపద్రవహీనాని విహితాని మనీ
షిణాం । యాన వాస్సర్వధర్మేషు నియుక్తాస్తే పృథక్పృథక్॥ ౩౮॥ తత్సర్వం ప
వద దేవర్షే సదస్యస్మిన్మునీశ్వర॥ ఆంగిరస-॥ ఇత్థం హరేర్ముకుందస్య వచశ్శ్రు
త్వా స నారదః ౩౯॥ హరిమాహ ప్రసన్నాత్మా విహసన్ విశ్వమంగళమ్॥ నా
రదః॥ హరేస్సృష్టం మమా భూమా మైర్వినా మత్త త్రయోపథః॥ ౪౦॥ భగవన్ ము
నయోనాపి కేచిన్నానవసంగతాః । సువిస్మృత్యోదితం కర్మమాక్షాస్యః కేన

తే ప్రభో। ౧౪॥ అభక్ష్యభక్షణరతాః కేచిత్త్యక్తవ్రతాః పరే। కేచిదాచార
సంపన్నాః తథాహంకారవర్జితాః॥ ౪౨॥ కేచిత్సన్మార్గనిరతాః కేచిన్నిందా
పరాయణాః । తస్మాత్త్వం పాలయస్వాద్య భగవన్నృషిమండలమ్ ॥ ౪౩॥
కుశిష్యానుపాయేన దేవదేవసుకర్మణా । శ్రుత్వా దేవఋషేర్వాక్యం భగ
వాన్భక్తవత్సలః॥ ౪౪॥ పాలకస్సర్వలోకానా మేకఏవ జనార్దనః। హరిః ఖ
గేంద్రమారుహ్య సలక్ష్మ్యా భువమాగమత్॥ ౪౫ ॥ యత్ర స్వాహాప్రసంఖ్యా
కమ్మునీనాంమండలం విభుః । వృద్ధబ్రాహ్మణరూపేణ సంచరన్ సర్వమేదినీమ్॥
౪౬ ॥ సర్వజంతుహృదిస్థోఽపి మాయానాటకవిగ్రహః । యత్రయత్రేషు పు
ణ్యేషు క్షేత్రతీర్థగిరిష్వపి ॥ ౪౭॥ విపినేష్వపి పుణ్యేషు ఆశ్రమేషు విశేషతః।
దృష్ట్వా కేచిద్ద్విజవరా మానవా భక్తితత్పరాః ॥ ౪౮॥ ఆతిథ్యం చక్రిరే కేచి
త్కేచిత్త్వజహసుః ప్రజాః। నవమంతి తథా కేచిత్కేచిన్మానవశంగతాః॥ ౪౯॥
కేచిద్ద్రవ్యవశం ప్రాప్తాః కామాంధాస్తత్ర కేచన । కేచిత్తత్తత్క్రియాలో
కాః కేచిదేకవ్రతాః పరే॥ ౫౦॥ కేచిత్తత్ర నిషిద్ధేషు దినేష్వన్నపరాయణాః।
హరివాసరభ్రష్టాః తథాభోజ్యేష్వపి ప్రియాః ॥ ౫౧ ॥ కేచిదాచారసంప
న్నాః కేచిదాత్మాభిమానినః। తాన్ దృష్ట్వా భగవాన్విష్ణు ర్ద్విజరూపీ జనార్ద
నః॥ ౫౨॥ ఉపాయం చింతయన్నాగాత్స పునర్మునిమండలం । నైమిశంగ
హారణ్యం పుణ్యం మునివరప్రియమ్॥ ౫౩ ॥ హిత్వా ద్విజవరం రూపం పూర్వ
వత్ఖగవాహనః । కౌస్తుభాభరణశ్శ్రీమచ్ఛంఖచక్రధరో హరిః ॥ ౫౪॥ సాకంస్వ
భక్తనికరైస్సభార్యో జగదీశ్వరః । ఏవం జన్మఫలం దృష్ట్వా జ్ఞానసిద్ధాదయో
మలాః ॥ ౫౫ ॥ సశిష్యాస్సుతాః పుణ్యాస్సర్వే ప్రస్మితమానసాః । వి
ష్ణుం వైకుంఠనిలయం స్వాశ్రమే స్వాగతం హరిమ్ ॥ ౫౬ ॥ అతసీపుష్పసంకా
శం విద్యుద్వర్ణపటావృతం । కోటిసూర్యప్రభాభాసం స్ఫురన్మకరకుండల
మ్॥ ౫౭ ॥ అనేకరత్నసంయుక్తం కిరీటేన విరాజితం । అనేకాదిత్యసంకాశ
మమేయమమరేశ్వరమ్ ॥ ౫౮ ॥ స్వయం ప్రసన్నమధ్యాత్మ మాద్యం దృష్ట్వా ము
నీశ్వరాః । జ్ఞానసిద్ధాదయస్సర్వే మునయశ్శంసితవ్రతాః ॥ ౫౯ ॥ హరేస్స
మీపమాజగ్ము స్సర్వే జాతసుబుద్ధయః । ప్రణామం చ కురుస్సమ్యక్ పాదయోః
పరమాత్మనః ॥ ౬౦ ॥ ఆగతాశ్చ సముద్భూతా స్తిష్ఠంతశ్చ పురో భువి । జ్ఞాన
సిద్ధాదయస్సర్వే మునయః ప్రాంజలిస్థితాః॥ ౬౧॥ తుష్టువుస్తత్ర సంతుష్టా స్స
ర్వజ్ఞం జగదీశ్వరమ్॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే-కార్తికమాహాత్మ్యే అష్టాదశోఽధ్యాయః.

అథ ఏకోన వింశోధ్యాయః.

జ్ఞానసిద్ధిః ॥ విదురధికవిధిజ్ఞా వేదవేద్యంసుగుహ్యం నిగమ హృదయ
వాసం నిశ్చలంసద్వితీయం । హిమకరరవిశర్వ బ్రహ్మముఖ్యైర్నరేంద్రైస్స్తు
తచరణయుగంతేనామి భూయస్సురమ్యమ్ ॥ ౧ ॥ భవాన్నవాచాం విష
యోసినిత్యం భవార్చితాంఘ్రిర్భవతీతిహంతా । భవార్ణవస్థైస్సతతంభ
వాద్యైస్స్తుత్యో భవద్భూధరభూతిరూపైః ॥ ౨ ॥ భూతానిభూతానితథైవ
సంతిభవ్యానిసర్వాణిచరాచరాణి । భవద్విభూతిః పరమాపరస్మాత్పరోభ
వానీపతిస్పూజితాంఘ్రిః ॥ ౩ ॥ త్వమీశ్వరస్త్వయ్యఖిలం నిధాతుమాయామ
యం ప్రసృజసికల్పమీశ । చరాచరం విశ్వమనేకబీజం భూతైర్మహద్భిస్సహ
మాయయా చ॥ ౪ ॥ ఆదౌ తథాంతేచభవాన్ సమగ్రంవిశ్వంవతస్థః భవసీహ
మధ్యే । అన్యస్యయజ్ఞస్యచతిస్మరారే చతుర్విధస్యాపిహిచిత్రరూప ॥ ౫ ॥
సుస్వాత్వదీయం పలమంసుఖంతు సంజీవ్యసచ్చిత్సుఖరూపమేతత్ । ప్రతీయ
తేయద్వదినంజగచ్చసు చంద్రికాయాంతమహారేపయోష్ఠిః ॥ ౬ ॥ ఆనందవా
రాన్నిధిరీశ్వర త్వంత్వమేవ తద్వాప్తిరిపర్వతోపి । సర్వాకరం సర్వపురాణ
సారం త్వత్తః పరం స్తుంత్వయితీయతేన ॥ ౭ ॥ ఆత్మాజనానాం హృదయాం
బుజస్య సాక్షాత్త్వమిశోఖిలలోకవంద్యః । ద్రష్టుం నశక్యో మనసాపి యద్య
న్నదృశ్యసేమాం సుదృశాంత్వమత్ర ॥ ౮ ॥ నమోనమస్తేశ్వర తేనమోస్తునా
రాయణస్త్వం కురుమాంకృతార్థం । త్వద్దర్శనం మాంపిఫలంమమాస్తు న
మామురారేపురుషాయతుభ్యమ్ ॥ ౯ ॥ త్వంమాంసదాపాహి సురేశ్వరేశ
నమఃపరేశాఖిలలోకవంద్య । ఏవంకృతేహంచకృతః కృతార్థోనతాపికించి
త్పరియాంతినాశమ్ ॥ ౧౦ ॥ కృపానిదానంతుభవాన్ పద్మ్యశ్చోచ్చస్త్రథా
హంచభవార్ణవస్థః । సంశుద్ధపాహీశ్వర లోకవంద్య సంసారసింధౌపతితం
మురారే॥ ౧౧॥ నమస్త్రైలోక్యనాథాయ నమస్త్రైలోక్యవాసినే । అనంతా
యాదిబీజాయ విష్ణవే జిష్ణవే నమః ॥ ౧౨ ॥ హంసాయవాంసపతయేనమః పూ
ర్ణసదాత్మనే । గుణాతీతాయగురవే నమస్తేకరుణానిధే॥ ౧౩॥ నిత్యానందసు
ధాబ్ధివాసిహరయేస్వర్గాపవర్గాప్తయే । నానాభేదవివర్జితాయసుతరాంతే
జస్స్వరూపాయచ । సాధుష్వబ్ధిగహృత్సరోరుహాదశేష్వంతస్థితాయా
త్మనే గోవిందాయ సురేశ్వరాయ హరయేకృష్ణాయ తుభ్యన్నమః॥ ౧౪॥ వి
శ్వోత్పత్తి విపత్తిగుప్తిపతయే వైకుంఠవాసాయతే । వ్యాసాద్యైర్నతపాద
పద్మాయిబుద్ధైరానమ్రమయకటంధరైః । స్తుత్వాతే పదభక్తినావ వధికంత్వా

రుహ్యాజన్మార్ణవం తీర్త్వా త్వాంసమమాపు రాతిపారసంతేజోవయంతే
హారే ॥ ౧౫ ॥ నానాబోధసుతర్కవాక్యనిచయైర్నానాపురాణాగమైర్నా
నా శాస్త్రవిచారనీతి సహితైర్నత్వాం విదుర్మానవాః । త్వద్భక్త్యాచని ం
జన ద్యుతిబలాత్ త్వత్పాదపద్మంహారే పశ్యంత్యాస్మవిశేషమేవ సతతం త్వ
ద్భక్తిరశ్చోత్తమమ్ ॥ ౧౬ ॥ హా స్త్రీంద్రధ్రువపాలకాయవిభవే ప్రహ్లాదసం
రక్షణే మార్కండేయవిభీషణో ద్ధవపరిత్రాతేయశస్సంపదే । త్వన్నామ
గ్రహణేన పాతకచయంతూర్ణంచ నశ్యత్యహో పాదపద్మ్యాయస్సకృద్దేవత్వత్పాద
యుగంప్రాప్నోతి తుభ్యన్నమః ॥ కేశవాయ నమస్తేస్తు నమోనారాయ
ణాయచ । గోవిందాయనమస్తేస్తు విష్ణవే జిష్ణవేనమః ॥ ౧౮ ॥ మధుసూదనా
యదేవాయ మహేశాయ మహామతే । త్రివిక్రమాయ నిత్యాయ వామనా
యనమోస్తుతే॥ ౧౯ ॥ శ్రీధరాయనమస్తేస్తు హృషీకేశాయతేనమః । నమస్తే
పద్మనాభాయ నమోదామోదరాయచ ॥ ౨౦॥ సంకర్షణనమస్తుభ్యం పా
హ్యస్మాన్కరుణానిధే ॥ అంగిరసః ॥ స్తువంతమిత్థంభగవాన్ జ్ఞానసిద్ధిమువా
చహ ॥ ౨౧ ॥ ఈషత్ స్మితాబ్జవదనోవిష్ణుర్వైకుంఠవల్లభః ॥ శ్రీభగవాన్ ॥
తుష్టోహం జ్ఞానసిద్ధే త్వవరం వరయసువ్రత॥ ౨౨॥ త్వయాకృతేనస్తోత్రేణ ప్రీ
సన్నశ్చమనోమమ॥ ఋషిః॥ త్వత్పదం దేహిగోవింద కృపాచేదస్తితేమయి॥
౨౩ ॥ నకాంక్షేహంఅధికమితోన్యం వరముత్తమమ్ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ తథా
భవిష్యతిమునే శ్రుణుచాన్యసుఖప్రదమ్ ॥ ౨౪ ॥ లోకేకేచిద్దురాచార మా
శ్రిత్యంత్యస్తుబుద్ధయః । కల్పయేహంవ్రతం తేషాం శుశ్రుత్యక్తపఘపాతక
మ్॥ ౨౫॥ శుణ్వంత్వత్రస్థితాస్సర్వే వాక్యమ్మేభూతశంకరం । ఆషాఢ మా
ఘమాసస్యద్వాదశ్యాంశుక్లపక్షకే ॥ ౨౬ ॥ నిద్రాంకరోమిహేవిద్రో త్వయ్యై
సహాపయోనిధౌ । ఉత్తిష్ఠేయహంతత్రోర్జేశుక్లద్వాదశవాసరే॥ ౨౭॥మమ
సుప్తిప్రదేవుణ్యే భూమ్యాంమాసీచతుష్టయే । యస్తువ్రతాదిదాశ్రైశ్చ య
శ్చక్త్యామాముపాసతే ॥ ౨౮ ॥ తేషాంపాపానినశ్యంతి సన్నిధిర్మేభవేచ్చిర
మ్ । నకుర్యాద్యదియోలోకే వ్రతంమాసచతుష్టయమ్ ॥ ౨౯ ॥ మత్సుప్తికా
రణేవుణ్యే సయాతినిరయాలయం । కుర్వంతు మునయస్సర్వే లోకేమద్భ
క్తిమాశ్రితా॥ ౩౦ ॥ మదాజ్ఞయాముని శ్రేష్ఠాః వ్రతమిష్టార్థదాయకం। నక
రోతియదామూఢ శ్చాతుర్మాస్య వ్రతంశుభమ్ ॥ ౩౧ ॥ బ్రహ్మఘ్నగతిమా
ప్నోతికిమన్యైర్బహుభాషణైః । నిద్రాలస్యజడాద్యైశ్చ దుఃఖజన్మ జరాది
భిః॥ ౩౨ ॥ లాభాలాభైస్తథాన్యైశ్చనచాస్తిమమత్రైస్వయం । యేమద్భక్తి

పరాలోకే దుష్టేవై పర్ధర్మవర్జితాః॥ ౩౩ ॥ తేషాం భక్తిపరీక్షార్థం సుప్తిర్వా జమనః శయనే । విహితాం యేనుమాహ్లాంచపౌ కుర్వంతి సుమధ్యోయమ్॥ ౩౪॥ తేషాం పాపం నశ్యంతి మహోకాకార్యయజ్ఞశ్చ । స్తోత్రైరయః పఠతేపుణ్య మిదం సంధ్యాత్రయే నరః ॥ ౩౫ ॥ నుప్తే దివబాలారాస్తు స్తవైః తేదిరంవసేత్ । ఇత్యుక్త్వా భగవాన్కృష్ణో సలక్ష్మ్యై క్షీరసాగరమ్ ॥ ౩౬ ॥ ఆషాఢస్య దశమ్యాం తు శుక్లాయాం స్త్రియాయాహరిః । శేతేసుధాంశధామ్ని పణితల్పే సుఖప్రదే॥ ౩౭ ॥ విష్ణువాక్యమిదంపుణ్యం కథితం తేనఘామతే । సర్వవ్రతోత్తమం పుణ్యం చాతుర్మాస్యఫలప్రదం ॥ ౩౮ ॥ పాపీయాంసోదురాత్మానః సాధ్వీహారిప్రియాః । వ్రతంసమాచరేత్స్య ప్రాప్తేమాసిచతుష్టయే ॥ ౩౯ ॥ బ్రాహ్మణాః క్షత్రియావైశ్యాశ్శూద్రాశ్చపితథాపరే । పతయఃస్త్రీజనాస్సర్వేకర్తిస్కాన్విష్ణుతుష్టయే ॥ ౪౦ ॥ అథ తాఃవాసభక్తానాం తథా కాపాయఫాంకతా । అవశ్యకమిదంభద్రం వ్రతంసన్న్యాస్సమాచరేత్ ॥ ౪౧ ॥ నాచరేద్యోయో మోహా త్తవాదేవవ్రతంశుభమ్ । బ్రహ్మహత్యామవాప్నోతి తు చిత్వంవైరవిద్యతే ॥ ౪౨ ॥ మన్వోంకార్యనుద్దేశ సపర్యాంవిష్ణవేన్వహం । యాకరోతినవస్యో భూత్వాస్తిదేవేజనార్దనే ॥ ౪౩ ॥ యోఃకుర్యాద్వ్రతంపుణ్యం విష్ణోసుప్తసుఖప్రదే । సురాపగతమావస్నోతి కోటిజన్మ స్వసంశయః ॥ ౪౪ ॥ చాతుర్మాస్య వ్రతంపుణ్యం తుష్టయే పరమాత్మనః । నకుర్యాద్యదివామోహాత్సగోఘ్నస్యగతింలభేత్ ॥ ౪౫ ॥ వ్రతంసమాచరేన్నిత్యం యేనకేనాపినానవః । సోపికృతశతంపుణ్యం ప్రాప్యపశ్చాద్ధరింవ్రజేత్ ॥ ౪౬ ॥ ఇత్యాకర్ణ్య హరేర్వాక్యం చాతుర్మాస్య వ్రతంశుభం । జ్ఞానసిద్ధాదయస్సర్వేకృత్వావిష్ణుందంయయుః॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే ఏకోనవింశోధ్యాయః.

అథ వింశోధ్యాయః.

రాజోవాచ ॥ పునఃకార్తికమాహాత్మ్యం వదస్వముని పుంగవ । సర్వపాపప్రశమనంసర్వసౌభాగ్య కారణమ్ ॥ ౧ ॥ వసిష్ఠ ॥ శృణురాజన్ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం కార్తికస్యచ । అగస్త్యస్యాత్రిణాప్రోక్తం సంవాదం పరమాద్భుతమ్ ॥ అత్రిః ॥ కార్తికస్యచ మాహాత్మ్యం శృణుష్వముని పుంగవ । లోకత్రయోపకారాయ వక్ష్యామిహరితత్పరాం ॥ ౩ ॥ అగస్త్యః॥ ధర్మంధర్మభృతాం శ్రేష్ఠ వాసుదేవాంశ సంభవ । సర్వమాత్రవణేకా

లేకార్తికః కీర్తితస్సకృత్ ॥ ౪ ॥ బ్రూహి తంవిస్తరాద్విప్ర శ్రోతుకామా యసాంప్రతమ్ । సాధుసాధుమహాప్రాజ్ఞ ప్రశ్నోయం పాపనాశనః ॥ ౫ ॥ త్వయా సముదభూత్సాధు వాసుదేవ కథాశ్రవః । తదహం తేభిధాస్యామి శృణుత్వం కుంభసంభవ ॥ ౬ ॥ నకార్తికసమో మాసో నశాస్త్రం నిగమాత్పరం । నారోగ్యసమంత్రానం నదేవః కేశవాత్పరః ॥ ౭ ॥ స్నానంచదీపదానంచ పూజనంచ మధుద్విషః । కార్తికవ్రత నిష్ఠానాం నరః ప్రాప్నోతి కాంక్షితమ్ ॥ ౮ ॥ విష్ణుభక్తిర్వివేకార్థా యశః కీర్తిః ఫలంతథా । అపుత్రః పుత్రంచ విజ్ఞాన సర్వత్ర విజయప్రదమ్ ॥ ౯ ॥ అత్రాప్యుదాహరంతీ మమితిహాసం పురాతనం । పురాత్రేతాయుగే రాజా సూర్యవంశసముద్భవః ॥ ౧౦ ॥ అయోధ్యాధిపతిశ్శ్రీమాన్ పురంజయ ఇతి శ్రుతః । సశశాస కియత్కాలం ధర్మ్మసంచయసంశయః ॥ ౧౧ ॥ ఐశ్వర్యవానయం నష్టమతిర్దుష్టపరాక్రమః । సర్వశాస్త్రభృతాంశ్రేష్ఠ స్సత్యశౌచవివర్జితః ॥ ౧౨ ॥ దేవబ్రాహ్మణభూమి హర్తా శ్వేమ్యోవిప్రజనేషుచ । లోభీ సూరః మతిశ్యార స్సద్వేషస్తైర్యజనక్రియః ॥ ౧౩ ॥ ఏవమంతరితే కాలే చాధర్మనిరతే నృపే । తతస్సామంతరాజానః కాంభోజకురుజాదయః ॥ ౧౪ ॥ మిలిత్వా బహవో భూపాస్సర్వే తే హరివిక్రమాః ॥ నాగాశ్వరథపత్తిభిశ్చతురంగబలాన్వితాః ॥ ౧౫ ॥ అయోధ్యానగరిం ప్రాప్తాః పరితః పత్తనాద్భహిః । శిఖిరం పరితశ్చక్రు రైశువంమా..కాఇవ ॥ ౧౬ ॥ పురంజయః పురాత్త్రాణం నిశ్చక్రామ బలాన్వితః । తతంగతుం.. మాతంగ స్యందనైరభిసంవృతః ॥ ౧౭ ॥ పురంజయోతురగుణం దృష్ట్వానోత్తుంభితంరథమ్ । దివ్యందిగ్విజయం మూర్ధ్న దత్తశస్త్రాస్త్ర పూరితమ్ ॥ సురథాంగస మోపేతంస్యం దనంవాజిపూజితం । సమారుహ్యపరంశీఘ్రం ధృతచాపాశరాసనః ॥ ౧౮ ॥ సమస్తబలసంయుక్తః సోశ్వేభరథసద్భటైః । ప్రవివేశపుర ద్వారాద మిత్రశిబిరాంకణమ్ ॥ ౨౦ ॥ జగజగ ఘనవద్విప్ర ప్రకృతచ పగూ..స్వనః । భేరీతూర్యనినాదైశ్చ శంఖగోముఖకోటిభిః ॥ ౨౧ ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమహాత్మ్యే వింశోధ్యాయః,

—※—

అథ ఏకవింశోధ్యాయః

శ్రీఅత్రిః ॥ యోద్ధుం ప్రత్యాగతంవీక్ష్య రాజా నోరక్తలోచనాః । శస్త్రైరస్త్రైశ్శరైశ్శార్ఙ్గచ్యుతైస్తీక్ష్ణైశ్చ ముద్గరైః ॥ ౧ ॥ ముసుండిభిర్భిండివాలైః ఖడ్గై ర్భల్లాతకైరపి । పట్టసైర్ముసలైశ్శూలైశ్చ కైర్స్తోమర

యష్టిభిః। ౨॥ కుంతైః కుఠారైర్లగుడైః క్షేపణైరాయుధాదిభిః। యుయుధు
స్తే మునే న్యోన్యం రణజ్ఞా బహవో నృపాః ॥ ౩ ॥ తురంగాస్తురగైస్తత్ర త్వాదిన
స్సాదిభిస్తథా। కరిణః కరిభిస్తద్వత్ రథస్థాశ్చ రథాధిపైః ॥ ౪ ॥ శూరాః శూ
రయుస్సాయుక్తైశ్చ ద్వంద్వయుద్ధం తేవితేనిరే। భటాస్సంభటస్సర్వే యయుర్విర
మన్యోన్యంచ సరాక్రమైః ॥ ౫ ॥ మునే కాంభోజరాజశ్చ స్యందనస్థో మహావిక్ర
మః। బధ్వా పరికరం గాఢం ధృత్వా స్వకవచం దృఢమ్॥ ౬॥ కోలాహలధ్వనిం
కుర్వన్ ధృతబాణశరాసనః । బాణాన్విముంచన్నినదన్ రథేనైవానుగామి
నా॥ ౭। రాజ్ఞః పురంజయస్యాసౌ వభిసమ్ముఖమాగతః। ముమోచ బాణాంస్త్రి
శతం కాంభోజ స్సపురంజయమ్॥ ౮ ॥ గత్వా తే ఛత్రదండంచ సమభిందన్
ధ్వజం రథం । తతశ్చకోపకాంభోజః శరయుర్విద్యాధతం పునః ॥ ౯॥ పంచభి
స్తీక్ష్ణధారాభి రంగప్రత్యంగ వేదిభిః । తతశ్చాపవినిర్ముక్తాత్ బాహుసేన
భుజోజితః॥ ౧౦॥ పురంజయస్యందనస్య వాజినోంగలయం యయుః। పురంజ
యశ్చకోపాశు మహేంద్ర ఇవభూపతిః ॥ ౧౧ ॥ ఆస్ఫాలితభుజః కోపాత్
కృత్వా జ్యానినదం రుషా । బాణస్యంచదశకంతీక్ష్ణం చాపే సంయోజ్య సజ్య
చ॥ ౧౨ ॥ ముమోచ వీరసేనస్య కాంభోజాధిపతేర్హృది । తత్రబాహుభ
లాధ్మాతా బాణాః పన్నగసన్నిభాః ॥ ౧౩ ॥ కాంభోజరాజప్రత్యంగంభిత్వా
తద్ధృదిశోభితం। వపుః పశ్చాత్తయోర్దేషు నైవ నిగణామనోత్సుకాః॥ ౧౪॥ వత్క
స్సకిలితాన్ లక్ష్యోచ్చలాదుత్పాట్య పాణినా । తానేవ చాపే సంయోజ్య న
నస్తం ప్రత్యువాచహ ॥ ౧౫ ॥ త్వయోత్సృష్టం బాణపూగం తవదాస్యే నృ
పాత్మజ। సంగృహాణాశు గానాశు న పారక్య ప్రియా వయం॥ ౧౬॥ ఇత్యుక్త్వా
విససర్జాథ కాంభోజో థ పురంజయం । ప్రత్యాగత్య శరాస్త్రస్సూతంచ క్ర
ధచుగుణాణమ్ ॥ ౧౭ ॥ చిచ్ఛిదుర్ధనుషో మధ్యం రథస్థస్య థిసంగరే। గృహీత్వా
న్యధనుర్చ్యాపో గాఢం దృఢగుణం మునే। ౧౮ । శరాసనే శరాన్యోజ్య కంకప
త్రైరలంకృతాన్। ఆకర్ణ్యాతం సమాకృష్య కాంభోజం తు మహారుషా॥౧౯॥
రాజన్ శూరోపి సంగ్రామే ధీరోభవ రణం తు రు । బాణానాం దశకం యస్మాద
స్మదీయం త్వయార్పితం ॥ ౨౦ ॥ న వేత్తి కుజనో లోకే అర్పణస్యార్పణే విధిమ్ ।
అర్పయిష్యామి తే బాణవింశతిం చార్పణాత్పురా ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుక్త్వా విసస
ర్జాసౌ కాంభోజం సపురంజయః । చాపచ్యుతాశ్శరాస్తస్య వలత్యోల్లఘి
నో మునే॥ ౨౨॥ కాంభోజకవచం కాయం భిత్వా దూరం వినిర్యయుః। ఆసీదా
యోధనం ఘోరం తుములం రోమహర్షణం ॥ ౨౩ ॥ బాణైశ్చాపగుణోన్ముక్తై

భగ్నైరుద్వేగకారిభిః । నికృత్తభుజబాహ్వంఘ్రి కంధరాః పేతురచ్యుతాః ॥
౨౪ ॥ హస్తినో గత హస్తాశ్చ వాజినో గతపుచ్ఛకాః । పేతుర్గతా స్తత్ర
భిన్నగాత్రాశ్చ రణాంగణే ॥ ౨౫ ॥ రథాశ్చ బహవో భగ్నాః సచక్రాః
సహవాజిభిః । శరైరశనిసంకాశైరన్యోన్యధనుషశ్చ్యుతైః ॥ కేచిచ్ఛిన్న బహ్వాబ
హవో శూరాః కృత్తోరుకంధరాః । ధృతచాపోద్ధృత గుణో భటః పటుతరో
రణే ॥ ౨౭ ॥ శరనిర్భిన్నసర్వాంగో ప్రాహాన్యం సుభటం యుధి । నివృత్తస్త్వం నివృ
త్తస్త్వం తిష్ఠ తిష్ఠ మమాగ్రతః ॥ ౨౮ ॥ మామాపృష్ట్వ కదంత్వంహి కురుశూరో
సిభో ద్రుతం । ఆకర్ణ్య యోధగదితం స్పష్టరం ప్రభటః పటుః ॥ ౨౯ ॥ ధృతచా
పోద్ధృతగుణః కృతవారీఘువస్త్రవః । ముంచన్ సింహధ్వనిం ఘోషాచ్ఛ్రావిసంగ
రాణకౌతుకః ॥ ౩౦ ॥ ముమోచ భటమాలక్ష్య తథా ప్రతిభటో ముదా ఆదానే
శరసంధానే చావర్తననివర్తనే ॥ ౩౧ ॥ అస్త్రాణాం సంప్రయోగాశ్చ పాణిలా
ఘవచాపలం । నిరంతరం చ బాణానాం వృష్టిరాసీద్రణాంగణే ॥ ౩౨ ॥ ఏవ
మన్యోన్యయోధానాం శూరాణాం చైవ సర్వశః । స్వర్ణపుంఖాన్ శరాన్ తీ
క్ష్ణాన్ శాణోల్లీఢాన్ భటో భటమ్ ॥ ౩౩ ॥ నామాక్షరాంకితాన్ ముంచన్
అలక్ష్యోన్యోన్యమంజసా । అర్ధచంద్రనిభైర్బాణై ర్నారాచైః స్యయో ము
క్తైః ॥ ౩౪ ॥ ఖడ్గైశ్చ పట్టసైః కుంతైః విధ్యధుస్తే పరస్పరం । నిహతాః సాదిభిః కే
చిత్సాదినో గజ రక్షకైః ॥ ౩౫ ॥ పాశకైరధికైరుగ్రైః రధికాః పాదచారిభిః ।
నికృత్తోరుభుజాదండ చ్ఛిన్నాభిన్నాంగమస్తకాః ॥ ౩౬ ॥ అరుణాంబుజల
స్రావా తత్రాభూద్రుధిరా నదీ । మేఘచ్ఛన్నాంతరిక్షస్థా దేవనార్యో బృహ
దుచ్చాః ॥ ౩౭ ॥ మామకోయం మామకోయ మితీజల్పంతి వైమునే । హ
రాశ్చూరేణ నిహతా దివ్యాంబరవపుర్ధరాః ॥ ౩౮ ॥ దేవానీతవిమానేన ప్ర
పద్యంతే సురాలయం । సూర్యమండలభేత్తారో రణే చాభిముఖే హతాః ॥
౩౯ ॥ స్తూయమానాప్సరోభిశ్చ సిద్ధగంధర్వసేవితాః । సురనారీసమేతాశ్చ
ప్రయాస్యంతి సురాలయమ్ ॥ ౪౦ ॥ భూభుజైశ్చ బహుభిశ్శూరైస్తచ్చైరగ
జోపిదైః । కాంభోజప్రముఖైస్సర్వైరణరంగాభిమానిభిః ॥ ౪౧ ॥ బభూవతు
ములం యుద్ధం దుష్కరం లోమహర్షణం । పరాజితః పరం తత్ర సానుగైః స
పురంజయః ॥ ౪౨ ॥ ప్రవివేశ పురం తూర్ణం దినాంతే స్తంగతే రవౌ । రణభూ
మిం పరిత్యజ్య ప్రాపుః ప్రాంతే నృపాలకాః ॥ ౪౩ ॥ శిబిరప్రవరం చక్రుః పట
మంటపరంజితం ॥ భూతప్రేతపిశాచైశ్చ భేతాళై జంబుకాదిభిః ॥ ౪౪ ॥ కం
కైః కపోతవదనైః రణభూమిర్విరాజతే । త్రియోదశాక్షౌహిణీభిర్యుక్తః

కాంభోజః ఖ్యాతః॥౪౭॥ క్రూరం యద్రణరంగాగ్రే హితమత్తోపిహీనే(త్రయం।
అచింతయదసౌ రాజా రణభంగం పురంజయః ॥ ౪౮ ॥ స్వస్య రాష్ట్రం స
మాక్రాంతమమిత్రనరపాలకైః । ఏవం చింతయతస్తస్య పీడితస్యాస్య
భూపతేః॥ ౪౯॥ పురోహితస్సుశీలాఖ్యః సర్వవిద్యావిశారదః। పురంజయము
వాచేదం చింతాధిక్యకృతలోచనమ్ ॥ ౫౦ ॥ జేతుం యదీచ్ఛసే రాజన్ అమి
త్రనివహావృతం । వీరసేనస్య సేనాంచ సేనాయాం లాలసో భవ॥ ౫౧ ॥ ఇదా
నీం కార్తికే మాసి పౌర్ణమీ పుణ్యసాధనీ । ఊర్జే పూర్ణే కలానాథ దినే
చాద్యకృత్తికాసంయుతే ॥ ౫౦॥ హితం బ్రవీమి నృపతే తస్మాదభ్యధికం తవ । త
త్కాలసంభవైః పుష్పైః కేశవం కార్తికేర్చయ॥ ౫౧ ॥ దీపప్రజ్వలనం విష్ణో
ర్దీపదానం నరేశ్వర।నర్తనం కురు కృష్ణేతి గోవిందేత్యాలయే హరేః॥౫౨॥ త
థోపజాయతే సూనుస్సృష్ట్యం శంకరభావనం । రాజన్నేవం కృతే పుణ్యే కార్తి
కే కేశవప్రియే ॥౫౩॥స్వభక్తరక్షణార్థాయ సర్వాపద్భ్యో జనార్దనః। సుద
ర్శనం సహస్రాంశుం సంప్రేషయ దరం హరిః॥౫౪॥ ఊర్జే ఊర్జితపుణ్యానా
మార్జితం కోనువర్ణయేత్ । భూపాపజయమాసీత్తే అధర్మాచరణాత్తవ॥
౫౫॥ అనువర్తస్వ సద్ధర్మం బ్రహ్మణ్యోసి చ సర్వదా । విష్ణుభక్తో భవ నృపకా
ర్తికోక్తం వ్రతం చర ॥ ౫౬ ॥ కార్తికవ్రతశీలానామాయురారోగ్య సంప
దః । పుత్రలాభః కోశవృద్ధిః సర్వత్ర విజయోనిశమ్ ॥ ౫౭ ॥ సత్యం భవతి రా
జేంద్ర తత్తు కురుష్వావిలంబనమ్॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే, ఏకవింశోధ్యాయః.

అథ ద్వావింశోధ్యాయః.

అత్రిః ॥ సుశీలస్య వచశ్శ్రుత్వా రాజా హృష్టమనా మునే । హరేర్దే
వాలయం గత్వా కార్తికే భ్యర్చ్య కేశవమ్ ॥ ౧ ॥ ఉపచారైః షోడశభిః పు
ష్పనఫలపల్లవైః । ప్రదక్షిణనమస్కారై ర్నృత్యవాద్యాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౨ ॥
అభ్యర్చ్య ప్రతిమాం లోహం స్వామిరూపానుయాయినీం। ప్రదక్షిణ నమ
స్కారైస్సహితః కృతదర్శనః॥ ౩॥ ఏవం సంపూజ్య గోవిందమూర్జే పూర్ణే
కలాధరే। నిర్గతో నిశిరాజర్షి ర్యుద్ధే తత్ర మండలే॥ ౪॥ గోవిందభృత్యైః పు
ణ్యాగాత్ ప్రస్ఫురత్తస్య మండలే । గోవింద కృతధీస్సమ్యక్ యోద్ధుం వి
ప్రపురంజయః॥ ఆరూఢస్స్యందనోధన్వీ ఖడ్గతూణీ ధనుర్జయీ । కంఠలంబిత
సంలగ్నతులసీ స్రగ్విశోభితః ॥ ౬ ॥ ప్రస్ఫురద్బాహుయుగ్మేతు కంచుకాంకి

తమస్తకః। ప్రయాణమకరోదాశు పురంజయజయప్రదమ్॥ ౭॥ బహిః పురం
జయో పుర్యా నారీక్రేంకారమద్భుతం। ఆకర్ణ్యాశ్వస్యబలంయాత మాలో
క్యాభ్యాయయుర్నృపాః॥ ౮॥ ముముచుర్బాణవర్షంచ గర్జన్తస్సింహగర్జ
నమ్। పేతుః పురంజయబలే మత్తభావేన భూమిపమ్॥ ౯॥ చక్రతుర్యుద్ధంమహా
ఘోరం పుస్పంతస్తే పరస్పరం బాణైరశనిశంకాశై ఖడ్గైర్వజ్రాయుధోప
మైః॥ ౧౦॥ గజైరైరావతైర్వాభిభిర్వైగగనగామిభిః। స్యందనై రాశుగము
నైరన్యోన్యజయకాంక్షిభిః॥ ౧౧॥ బభూవతుములంయుద్ధమత్యంతం రోమ
హర్షణం కాంభోజప్రముఖాస్సర్వే రాజానో యుద్ధదుర్మదాః॥ ౧౨॥ గత
వాహాగతగజాః గతబాణశరాసనాః। ప్రవిశీర్ణతనుత్రాణాః ధ్వస్తపాదాంఘ్రి
మస్తకాః॥ ౧౩॥ వినష్టరథపాదాతి గజాశ్వాయుధయానపాః। పురంజయ
భటైస్సార్ధం త్రాహి త్రాహీతి వాదినః॥ ౧౪॥ కాంభోజస్య బలం భగ్నమాలో
క్యాస్మ పరాజయం। పురంజయజయప్రాప్తిం మత్వా రాజా నరాధిప॥ ౧౫॥
స్వసహాయబలైశ్శేషైః పలాయనపరాయణః। రాజా స్వాత్మపురం ప్రావ
త్కాంభోజో భగ్నసంగరః॥ ౧౬॥ పురంజయో జయత్సర్వం లక్ష్మీక
టాక్షతః॥ అత్రి॥ అస్మిన్ తం భవే చైవ అధర్మో భగ్నతాం వ్రజేత్॥ ౧౭॥ ఆ
నుకూలే జగన్నాథే విపరీతే విపర్యయః। కార్తికోక్తవ్రతం కుర్వన్ కేశవం
క్లేశనాశనమ్॥ ౧౮॥ శరణ్యం శరణం గత్వా సర్వాపద్భ్యస్సుఖం వ్రజేత్। వి
ష్ణుభక్తో మహారాజ తే తా సత్యమత్యంత దుర్లభమ్॥ ౧౯॥ తత్రాపి దుర్లభం మ
న్యే కార్తికోక్తవ్రతే మనః। కించ గోవిందభక్తా మే కార్తికవ్రతసంస్థితాః
౨౦॥ జ్ఞేయాస్తే వైష్ణవాశ్శూద్రాః కలౌ ధర్మైశ్చ తత్పరైః। కార్తికవ్రతవేత్తా
రో నారాయణపరాయణాః॥ ౨౧॥ అపి మ్లేచ్ఛాదయో వాపి జ్ఞేయాస్తే వైష్ణ
వోత్తమాః। అపి ద్విజాతయో హ్యన్యే చ భక్తా అధోక్షజే॥ ౨౨॥ తపఃశూ
ద్రతుల్యాశ్చ వేదాఢ్యా అపి కుంభజ। వేదభ్యాసీ విష్ణుభక్తో కార్తికవ్రత
తత్పరః॥ ౨౩॥ సఏవ వైష్ణవశ్రేష్ఠో తస్మిన్ వసతే హరిః। సంసారం దుస్తరం
ఘోరం తర్తుమిచ్ఛతి యో నరః॥ ౨౪॥ యో వా కో వాపి జాతియః సవిష్ణుభ
క్తిమాన్భవేత్। సంసారాబ్ధేస్స నేనూనవం తారయత్యతితత్ క్షణాత్॥
౨౫॥ కింవర్ణయామి విప్రేంద్ర మహారిభక్తిపరాక్రమః। పరాశరప్రభృతయో
వసిష్ఠవ్యాసమహర్షయః॥ ౨౬॥ అంబరీషాదయో భూపాస్తథైవ సగరాద
యః। భక్త్యైవ హరేర్నిత్యమాశ్రిత్యాయుః పరాంగతిమ్॥ ౨౭॥ తద్విష్ణోర్భ
క్తిమాన్విప్రః విభక్త్యా నిత్యసువ్రతః। స్వతంత్రోఽప్యస్వతంత్రశ్చ విష్ణుపూ

జాపరో భవేత్॥ ౨౮॥ భక్తప్రియో హరిర్నిత్యం యే భక్తాస్తే హరిప్రియాః । స్వభక్తరక్షణం కుర్వన్నిహాముత్ర సుఖప్రదః॥ ౨౯॥ ఆస్తే సన్నిహితో భగవాన్ విష్ణుర్విశ్వామరేశ్వరః । యద్భక్తియోగయుక్తస్య వైష్ణవస్య మహాత్మనః॥ ౩౦॥ కార్తికస్య వ్రతం మన్యే సులభం మునిసత్తమ । న కార్తికవ్రతం లోకే నవిష్ణువద్దృశో విభుః॥ ౩౧॥ న సూర్యసదృశస్తేజో నాశ్వత్థసదృశో ద్రుమః । తస్మాత్కార్తికమాసస్య వ్రతమిష్టార్థదాయకమ్॥ ౩౨॥ సర్వోత్తమోత్తమో విప్ర మయా తే త్వనుకీర్తితం । సర్వగుహ్యతమం శాస్త్రం సర్వవేదేషు సమ్మతమ్॥ ౩౩॥ య ఇదం శృణుయాన్నిత్య మధ్యాయం కార్తికస్య చ । స ముక్తపాపకస్సద్యో దేహాంతే యాతి మాధవమ్ ॥౩౪॥ యః శ్రాద్ధకాలే శ్రత కార్తికవ్రతవైభవం । పితరస్తృప్తిమాయాంతి హ్యాకల్పం మునిసత్తమ ॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే, ద్వావింశోఽధ్యాయః.

—[*]—

అథ త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

అగస్త్యః॥ అత్రే పురంజయః పశ్చాజ్జయశీలో మహామనాః । కిమాచరతి ధర్మజ్ఞ తన్మే కథయ సాంప్రతమ్॥ ౧॥ అత్రిః॥ అయోధ్యానగరే రమ్యే తథా విగతకంటకే । తస్మిన్ పురంజయో రాజా సహస్రాక్షపరాక్రమః॥ ౨॥ సర్వశస్త్రభృతాం శ్రేష్ఠస్సత్యవాదీ సదా శుచిః । దాతా భోక్తా ప్రియంవక్తా రూపవాన్ మతిమాన్ కృతీ॥ ౩॥ సర్వేషామేవ యజ్ఞానాం యష్టాసౌ బ్రాహ్మణప్రియః । ధనుర్వేదే చ వేదే చ శాస్త్రే చ నిపుణః కృతీ॥ ౪॥ నారీరత్నప్రియో నిత్యం పౌర్ణమాసీందువజ్జనైః । మార్తాండ ఇవ దుష్ప్రేక్ష్యః శత్రుమండలశిక్షకః॥ ౫॥ వైష్ణవస్సత్త్వసంపన్నో జితషడ్వర్గకో నృపః । కార్తికవ్రతధర్మేణ నిర్దగ్ధాఖిలకల్మషః॥ ౬॥ తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా విష్ణోరారాధనే మునే । కథమారాధయిష్యామి దేవదేవం జనార్దనమ్॥ ౭॥ కస్మిన్ దేశే తథా మాసి కస్మిన్ క్షేత్రే సుఖప్రదే । చింతాసంయుక్తమనసం నృపం ప్రాహాశరీరవాక్॥ ౮॥ కావేరీం గచ్ఛ భో భద్ర కార్తిక్యాం కమలాపతిం । శ్రీరంగాఖ్యం పరం ధామ వైకుంఠం రంగమందిరమ్ ॥౯॥ తమారాధయ గోవిందం భక్తకాంతం భవచ్ఛిదం । ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ శ్రుత్వా తద్గిరమాదరాత్ ॥౧౦॥ హిత్వాయోధ్యాం యయౌ రాజా కావేరీమధ్యవర్తినం । నాగాశ్వరథపత్తిభిః సహితస్స్వసైన్యకైః॥ ౧౧॥ క్షేత్రాణ్యాలోకయన్నాథ తీర్థాన్యాయతనాని చ ॥ కావేరీమధ్యనిలయం భుజగాభోగశాయినమ్॥ ౧౨॥ ఊర్జేమాసి సపర్యాం చ

విధివద్విశ్వమంగళం । మాసమేకం వ్రతంచక్రే చక్రాంకాంగ భుజద్వయమ్ ॥
౧౩ ॥ గాయన్ కృష్ణ కృష్ణేతి గోవిందేతి నిరంతరం । వాసుదేవేత్యనంతే
తి ప్రబ్రువన్ వైష్ణవాగ్రణీః ॥ ౧౪॥ స్నానదానం జపో హోమః దేవతా ప్రో
క్షణం తథా । భక్త్యాచారాధ్య విధివత్ ప్రసన్నం నాగశాయినమ్॥ ౧౫॥ మా
సాంతే మునిశార్దూల వ్రతపూర్తిం విధాయచ । తతోస్య వత్సరాద్రాజా
స్వాంపురీం వైష్ణవోత్తమః ॥ ౬ ॥ ఆలోకయన్నయాసమ్యక్ స్వరాష్ట్రంచ
సమృద్ధిమత్ । అయోధ్యానామనగరీ సర్వరాష్ట్రైరలంకృతా॥ ౧౭ ॥
హృష్టపుష్టజనాకీర్ణా దృఢప్రాకారతోరణా। దృఢయంత్రార్గళద్వారా పరి
ఖాభిరలంకృతా॥ ౧౮ ॥ హస్త్యశ్వరథసంపూర్ణా రథబృందసమాకులా। గృ
హగోపురసంస్థాభి ర్వీధిభిస్సమలంకృతా॥ ౧౯ ॥ నానాపణ్యపతాకైస్స్య చల
ద్భిర్మందవాయునా। నానాయోధజనాకీర్ణా నానాజనపదైర్యుతా॥ ౨౦॥
జ్ఞాతారస్సర్వశాస్త్రాణాం భేత్తారశ్శత్రువాహినీం। దాతారస్సర్వరత్నా
నాం భోక్తారస్సర్వసంపదామ్॥ ౨౧॥ స్త్రియస్తత్ర మునిశ్రేష్ఠ దృశ్యంతేసు
మనోహరాః। హంసవారణగామిన్యః కర్ణాంతాయతలోచనాః ॥ ౨౨ ॥ పృథు
శ్రోణ్యః కృశోదర్యః పీనోన్నతపయోధరాః । సువస్త్రాభరణోపేతా స్స
ర్వాలంకారభూషితాః ॥ ౨౩ ॥ వారముఖ్యాశ్చదృశ్యంతే గీతనృత్తవిశార
దాః । రూపలావణ్యసంయుక్తాః సర్వాః ప్రముదితాస్సదా॥ ౨౪॥ క్రీడంత్య
శ్చమదోన్మత్తాః చత్వరేషు సభాసుచ । ప్రేక్షణాలాపకుశలాః సర్వయోషి
ద్గుణాన్వితాః ॥ ౨౫॥ అన్యాశ్చతత్ర దృశ్యంతే గుణాఢ్యాశ్చకులస్త్రియః । స
ర్వాభరణసంపన్నాః పాతివ్రత్యపరాయణాః ॥ ౨౬ ॥ స్వస్వధర్మరతాస్స
ర్వే తత్రత్యా శ్రితాజనాః । పురం ప్రత్యేత్య తద్రాజా ముమోద మునిపుంగ
వః॥ ౨౭॥ ప్రత్యాగతం నృపం పౌరాః ప్రత్యుద్యయురనేకశః। లాజైరవాకి
రన్ వైశ్యా నృపతిం కుసుమాదిభిః ॥ ౨౮॥ ప్రవిశ్య పట్టణం రాజా స్వాంతఃపుర
ముపాగమత్ । ప్రశశాస మహీం రాజః సుధర్మేణ వసుంధరామ్ ॥ ౨౯ ॥ పుత్ర
పౌత్రసమాయుక్తో సర్వభాగ్యసమృద్ధిమాన్ । పురంజయాఖ్యే పుత్రేచ రా
జ్యభారం నివేశ్యచ ॥ ౩౦ ॥ కాంతారవాసమకరోత్ కాంతాభిస్స పురంజ
యః । వైష్ణవం యోగమాసాద్య కార్తీకవ్రతనైష్ఠికః ॥ ౩౧ ॥ తత్రైవ ముని
శార్దూల విష్ణులోకమవాప్తవాన్ । అగస్త్య కార్తీకః పుణ్యః సర్వేష్టార్థ
ప్రదాయకః॥ ౩౨॥ కార్తీకధర్మాస్సులభాః కేశవస్యప్రియావహాః। అవశే
నాపి యః కృత్వా సయాతి పరమాం గతిమ్ ౩౩ ॥ సర్వసౌఖ్యప్రదం పుణ్య వ

శ్యంకలినాశనం । కార్తికస్యవ్రతమిద మకృత్వాయాత్యశోభనమ్ ॥ ౩౮॥ యః శృణోతిదమధ్యాయం విష్ణుభక్తశ్శుచివ్రతః । నిర్ధూయపాతకంసర్వం సయాతిపరమాంగతిమ్॥

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కార్తికమాహాత్మ్యే, త్రయోవింశోధ్యాయః.

—*—

అథ చతుర్వింశోధ్యాయః.

అత్రిః ॥ కార్తికస్య వ్రతమిదం శ్రోతుకామాయతేఽనఘ । కథయామికథాంపుణ్యాం వైష్ణవీంచసుఖప్రదామ్॥ ౧॥ శృణుత్వంసావధానేన శ్రవణాదఘనాశనం । యస్యాస్త్వాస్తిక్యధీర్విప్ర కార్తికస్య హరేర్వ్రతే॥ ౨॥ ఊర్జేగస్త్యాతిఫలదా ద్వాదశీహరిబోధినీ । యత్ఫలంసర్వతీర్థేభ్యో యత్ఫలంద్వాదసీతథా॥ ౩ ॥ యత్ఫలంసర్వయజ్ఞేభ్యస్తదసౌహరిబోధనీ । భక్తిర్భవతి గోవిందే ఏకాదశ్యాంతథైవచ॥ ౪॥ తస్మాదాధిక్యఫలదా ద్వాదశీవిష్ణువల్లభా । సూర్యేందుగ్రహణాధిక్యా ఏకాదశ్యాశతాధికా॥ ౫॥ సమస్తపుణ్యఫలదా ద్వాదశీవిష్ణువల్లభా । ద్వాదశ్యాంయత్కృతం పుణ్యంతత్కోటిగుణితంభవేత్ ॥ ౬ ॥ యదిస్వల్పాభవేత్పుణ్యాం ద్వాదశీ పారణోచితా । త్యాగానర్హావిద్యమానా సర్వేషామపిదేహినామ్॥ ౭ ॥ వ్రతాన్యన్యానిసంత్యజ్య ద్వాదశీలేశమప్యది । ద్వాదశ్యాం కారణం కార్యం నత్యజేత్పుణ్యకాంక్షిణః॥ ౮ ॥ ఏకాదశ్యాముపోష్యాథ ద్వాదశ్యాంపారణంభవేత్। ద్వాదశ్యాం విద్యమానాయాం పారణాహానిసర్వదా॥౯॥ ఇదంజానన్పురావిప్ర అంబరీషాభిధోనృపః। మహాభాగవతోనైవ ద్వాదశీంపారణేజహౌ॥౧౦॥ ఉపోష్యైకాదశీంపుణ్యా మంబరీషోనృపోత్తమః । విజ్ఞాయద్వాదశీమల్పాం పారణంకర్తుముద్యతః॥ ౧౧ ॥ తంయయాచేమునిర్విప్రః దూర్వాసోమునిసత్తమః। ఆతిథ్యవ్యపదేశేన పారణాహారిపుణ్యదా॥౧౨॥ నృపేణోక్తస్తథాహేతి అంగీకృత్యచపారణం । ద్వాదశీపారణార్థంతు కార్తికేమునిసత్తమః॥ ౧౩॥ అస్నాతాయాగతవాన్ అంగీకృత్యచపారణం। తస్మిన్దినే భవేత్స్వల్పా ద్వాదశీపారణోచితా ॥ ౧౪ ॥ అంబరీషస్తురాజర్షి స్సంకటేసముపస్థితే । ఇదంవిచారయామాస హరిభక్తోతిచింతితః ॥ ౧౫ ॥ బ్రాహ్మణస్తాపసశ్రేష్ఠః పారణార్థంనిమంత్రితః । మయానచాగతస్సోపి ద్వాదశీచాతివర్తతే ॥ ౧౬॥ ద్వాదశ్యతిక్రమోనస్మ సత్యం సత్యం కథంభవేత్ । బ్రాహ్మణాదప్యభోజనం పూర్వ మథర్మోగృహమేధినః ॥ ౧౭॥ బ్రాహ్మణోవహ్నిసదృశః కుపితపూ

ర్వభోజనాత్ । శాపందద్యాన్మునస్థాశుభంకిన్న భవిష్యతి ॥ ౧౮ ॥ అనతి
క్రమణీయస్స్యాన్నిర్దిష్టైవ హరివాసరః । ఉపోషణేద్వాదశీచ పారణేతన్నిదీరి
తా ॥ ౧౯ ॥ హరిభక్తిపరిత్యాగో ద్వాదశీత్యాగతోభవేత్ । యతోనపోషి
తోభూయాత్కృత్వా సమ్యగుపోషణమ్ ॥ ౨౦ ॥ పూర్వంద్వాదశసంఖ్యా
కేపురుషోహరివాసరే। పాపముల్లంఘనేపాపాత్ కలుషంజాయతే నృణాం ॥
౨౧ ॥ హరిదినస్య పుణ్యత్వాత్ నైవత్యాజ్యం మనీషిణా। నచావశ్యల్లఘి
తోయస్మాత్తత్పుంసస్సుకృతసంచయః ॥ ౨౨ ॥ భూరిజన్మాంతరకృతందివసే
మధువిద్విషః। హరేర్దినపరిత్యాగాత్ ప్రతీకారవివర్జితః ॥ ౨౩॥ పుంసఃప్ర
జాపతేపారమేకస్యాపి బహూనార్నకం। హరిభక్తిః పరిత్యక్తా త్యజ్యతాం హరి
వాసరమ్ ॥ ౨౪ ॥ పుంసాంమమతతోఽభీతి మహాహతవిద్యతేయది। హరిభక్తిపరి
త్యాగాద్విహితాపారణాపది ॥ ౨౫ ॥ విప్రశాపాన్నమేభీతిః కల్పదుఃఖప్ర
దాఅపి । ద్వాదశ్యాస్తుపరిత్యాగేత్యక్తాస్స్యుర్హరివాసరాః ॥ ౨౬॥ త్యక్తాత
తోంతతోభక్తిర్హరేర్న్యూనా భవిష్యతి । హరిభక్తిపరిత్యాగాద్విప్రశా
పోనరోత్తమ ॥ ౨౭॥ అపిత్యాగరూపేణమయాత్యక్తాభవేత్తునః। తథాకృ
తేమయానూనంహరిస్త్రాతాభవిష్యతి॥ ౨౮॥ అత్రిః ॥ అంబరీషోవిచింత్యైవ
మ్మనసైవమహాత్మనా । బ్రాహ్మణాన్వేదపురుషాన్ పప్రచ్ఛేదంనృపోత్త
మః ॥౨౯॥ దుర్వాసోనాగతోద్యాపిబ్రాహ్మణోయోనిమంత్రితః ॥ కింకరో
మిద్విజశ్రేష్ఠాద్వాదశీచాతివర్తతే । బ్రాహ్మణాద్భోజనంపూర్వం ద్వాద
శ్యామపతిక్రమః । ఉభయోః కిన్నుమేశ్రేయః తద్వదంతుద్విజోత్తమాః॥
ధర్మజ్ఞాచింతయామాసుఃగౌరవంలాఘవంతథా ॥౩౨॥ బ్రాహ్మణాః॥ ద్వా
దశ్యాశ్చతథాభోక్తుః రతిథేర్బ్రాహ్మణస్యచ । అగ్నిస్సర్వేషు భూతేషు
గూఢాయంపరమేశ్వరః ॥౩౩॥ భుక్తైః చతుర్విధంసర్వమన్నంస్యాదుత్తు
ధాతుర్స। ప్రాణవాయుప్రసాదేన జఠరేప్రకటీకృతే॥ ౩౪॥ వహ్నౌసంజా
యతేజంతోస్తత్క్షుధాహంన్నాభికాంక్షితః ॥ ప్రాణప్రణున్నోభగవాన్ జా
తహోత్రవిభావసుః ॥౩౫॥ సంతాపంయంకరోత్యేషాక్షుత్పిపాసేతికీర్తితా॥
ప్రాణేనసహితస్తస్మాత్ వహ్నిస్సర్వసురార్చితః॥ ౩౬॥ సర్వభూతస్థితో
యస్మాత్తస్మాత్తంనిస్వమర్చయేత్ । అథశ్వపాకంశూద్రంవా స్వగృహా
నాగతంశుభమ్॥ ౩౭॥ అతిక్రమ్యనభుంజీతగృహమేధ్యతిథింనిజం । కింపున
ర్బ్రాహ్మణం సాక్షాద్వర్ణానాం జన్మతోగురుమ్॥ ౩౮॥ అవజ్ఞాబ్రాహ్మణ
స్యేయమతిథేఃపూర్వభోజనం । గృహస్థస్త్వతిథింకృత్వాస్వయమేవాశనం

ర్పితమ్॥ ౩౯ ॥ బ్రాహ్మణావజ్ఞయా పుంసస్సర్వమేవ వినశ్యతి । ఆయుశ్శ్రీశ్చ యశో ధర్మః శ్రేయో యత్ మనసిస్థితమ్ ॥ ౪౦ ॥ బ్రాహ్మణాః కథితాస్సర్వా దేవతా నాకసంస్థితాః। దేవతానామవజ్ఞానాత్సర్వం నామ వినశ్యతి ॥ ౪౧॥ బ్రాహ్మణో జాతిమాత్రేణ దేవవత్కిం తపోయుతే । విశేషశ్చ పరం సాక్షా ద్విష్ణోర్వ్యాసస్యాతితేజసః॥ ౪౨॥ యద్యప్యేవం న చావజ్ఞాం కురుతే నృపసత్తమః తథాపి ప్రథమం విప్రాహ్వానం న ప్రకీర్తితమ్॥ ౪౩॥ బ్రాహ్మణస్యాపి సుమహానవ్యాద్యోయం నిమంత్రణే । ద్వాదశ్యాం ప్రతిగృహ్యాపి తస్మిన్నాలేత్వ నాగసః ॥ ౪౪ ॥ ద్వాదశీత్యాగతస్సత్యక్తస్యాప్యాపి హరివాసరః। హరేర్దినస్య సంత్యాగే ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ ౪౫॥ అవజ్ఞాతా చ విప్రస్య సమమేత్యవ్యయం తతః। గౌరవం లాఘవం న్యాత్ర పశ్యామశ్శాస్త్రదృష్టిభిః॥ ౪౬ ॥ అనర్థస్సర్వదైవాత్ర మయా యశ్చ సముపస్థితః । ద్వాదశ్యాం పారణత్యాగాత్తత్క్రాభక్తిగౌరేస్తనా ।౪౭॥ పారణేతు కృతేనూనం విప్రశ్శాపం ప్రదాస్యతి ॥ అత్రిః ॥ ఇతి సంచింత్య సకలా బ్రాహ్మణా వేదవాదినః । రాజానమిదమూచుస్తే యథాతత్త్వం సమాశ్రితాః। ౪౮॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే- చతుర్వింశోధ్యాయః.

—*—

అథ పంచవింశోధ్యాయః.

బ్రాహ్మణాః ॥ రాజన్నుభయతః పాశా రజ్జురేషా సమాగతా । భవతా నరశార్దూల ఘోరా త్వాపాత్పురాకృతాత్॥ ౧॥ వయం న నిశ్చయం క్వాపి గచ్ఛామో నరపుంగవ ! స్వబుద్ధ్యా తు సమాలోక్య కుర్వన్త్వంతవ నిశ్చయమ్ ॥ ౨ ॥ ఇత్యుక్తో బ్రాహ్మణై రాజా తానాహ స్వాత్మనిశ్చయం । హరిభక్తిపరిత్యాగాద్విప్రశాపో పరో ద్విజాః॥ ౩॥ అంభసా కేవలేనైవ కరిష్యే వ్రతపారణం । ఆహుర్హ్యాభక్షణం విప్రాహ్యశితం నాశితం చ యత్॥ ౪॥ ఏవం కృతే నావజ్ఞా బ్రాహ్మణస్య భవిష్యతి । ద్వాదశ్యాశ్చ పరిత్యాగో బ్రాహ్మణానాం కథంచన॥ ౫ ॥ ఏవం కృతేన చేచ్ఛాపం దూర్వాసో మే ప్రదాస్యతి । మనుజన్మాంతరకృతం క్షణం పాపం ప్రదాస్యతి॥ ౬॥ ఇతి నిశ్చిత్య రాజర్షిశ్చక్రే నీరేణ పారణం । తావతా సమయే నైవ దూర్వాసా భృశకోపనః॥ ౭॥ అంబరీషం మహారాజం లోచనాభ్యాం దహన్నివ । పశ్యన్నువాచ వచనమిదం కర్ణవిభేదనమ్ ॥౮॥ భవతా పారణం రాజన్నతిమన్యాద్విహాయ కిం । అశాస్త్రార్థధియం కృత్వాసద్ధియాధర్మఘాతినా ॥౯॥ అస్మాత్యక్త్వాతుమలంభుక్తైర్హ్యాద

త్వాఘుం తు కేవలమ్॥ ౧౦॥ తానిమంత్ర్యాతిథిం మోహాత్ దృష్ట్వా పూర్వాంత
తోధమః। మలాశీ స చ విజ్ఞేయః క్రిమివిష్ఠాగతో యథా॥౧౧॥ భుంజతే తే త్వఘం
పాపా యే పచంత్యాత్మకారణాత్। అతిథ్యర్థం చ పక్వం యే భుంజతే తే త్వమృ
తమ్॥ ౧౨॥ పక్వం వాప్యథవాపక్వం వస్త్రం పుష్పం ఫలం పయః। అన్యమా
నం భవేదన్నమన్నప్రతినిధౌ స్థితమ్॥ ౧౩॥ భవానన్నప్రతినిధిం కృత్వా పాపో
ఽతిమత్తధీః। అదన్నాం సంపరిత్యజ్య హ్యర్ఘ్యం చ నిమంత్రితమ్॥ ౧౪॥ విప్రా హ్యజ్ఞా
కరో ముందో విష్ణుభక్తః కథం భవాన్। అవజ్ఞాం కురుతే నైవ బ్రాహ్మణానాం
కదాచన॥ ౧౫॥ విష్ణుర్దేవం తవ కథం తస్య భక్తికరో భవాన్। భవతో నా
స్తికా హ్యగ్రే బ్రాహ్మణేఽవధుసూదనే॥ ౧౬॥ త్యక్తం యతో బ్రాహ్మణం మాం
త్యక్త్వా భక్షితలాన్నృప। యథా పురోధసస్స్వస్య మద మోహాన్మహీపతే॥
౧౭॥ అవజ్ఞాప్యసి తద్వన్మాం త్వమివజ్ఞాతవానపి। ధర్మధ్వజో భవాన్ నర్మను
ర్యాదానాం విభేదకః॥ ౧౮॥ పాపాచారః కథం భూమౌ జాతో ధర్మాత్మనా
మిహ। ఏవముక్తశ్చ ఋషిణా భియాతం ప్రణిపత్య చ॥ ౧౯॥ మునిం ప్రసాదయా
మాస హ్యంబరీషణ ఇవం వదన్। పాపోఽహం పాపకర్మాహం పాపచేతాశ్చ సర్వ
దా॥ ౨౦॥ భవంతం శరణం ప్రాప్తః పాహి మాం మునిపుంగవ। ధర్మమార్గే
విమూఢం మాం సీదంతం పాపకర్దమే॥ ౨౦॥ పాహి మాం కృపయా విప్ర శరణం
గత్వా సమాగతం। అహం త్రయధర్మోఽస్మి పాపాద్జ్ఞానవిమోహితః॥ ౨౨
భవాన్ విప్రశ్శాంతిసారః తతో మాం పాహి సర్వథా। బ్రాహ్మణా స్తుష్టమా
నంతో దయాసారభవాన్ కృశాః॥ ౨౩॥ మాదృశాన్ పాపసంకేస్మిన్ వాంఛితు
గ్నాన్మహాధియః। ఇత్యాదివాదినం కోప ధూర్వాపాదసంస్థితమ్॥ ౨౪॥ శి
రస్యాతాడయద్దుర్వాసం వామపాదేన నిర్ఘృణః। ప్రతాడ్య నామిపం దూరే
తస్మాత్ స్థిత్వావదత్త్విదమ్॥ ౨౫॥ ప్రబ్రవీచ్చాపదానాయ ప్రవృత్తో తవకో
పనః। నాహం కృపాళుర్హృదయో న చ మాం భజతే క్షమా॥ ౨౬॥ అతోఽహం
తి సారస్సర్వస్వం దూర్వాసం సమవైహి మాం। అన్యే తే మునయో భూప
కుపితాన్ శాంతిభాగినః॥ ౨౭॥ కుపితస్య న మే శాంతి రాపీద స్త్రిభవిష్యతి॥ అద
త్వా దారుణం శాపం కోపహేతుం దురాత్మని॥ ౨౮॥ ఇత్యుక్త్వాదత్తవాన్ శాప
మంబరీషాయ భూభుజే। మానః కూర్మో వరాహస్త్వం వామనో విర్భృతానసః॥
౨౯॥ బ్రాహ్మణః క్రూరకర్మా చ క్షత్రియో జ్ఞానవర్జితః। రాజ్యానర్హః క్షత్రియ
శ్చ దురాచారతస్తథా॥ ౩౦॥ పాషండమార్గవేత్తా చ బ్రాహ్మణాస్సర్వ[illegible]తః
బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణానాం చ మాతకో నిర్ఘృణస్తథా॥ ౩౧॥ ఇతి తేదశజ[illegible]

నిసంతు పండితమానినః। పునశ్శాపం ప్రదాస్యామి మామతిక్రమకారిణః ॥ ౩౨॥
ఇత్యుక్త్వా వ్యాధితే వక్త్రే పునశ్శాపాయ కోపినా। అంబరీషస్య హృదయే బ్రాహ్మ
ణోమధుసూదనః॥ ౩౩॥ స్థితో భక్తప్రియశ్శ్రీమాన్ శరణాగతవత్సలః। భ
క్తం సమవతుం తద్వచ్ఛాపం విప్రేణకీర్తితమ్॥ ౩౪॥ సత్యం కర్తుం చ ప్రజగ్రా
హ స్వయం శాపం ద్విజేరితం। పునశ్చాతిక్రమం కర్తుం ప్రవృత్తం బ్రాహ్మ
ణోత్తమమ్॥ ౩౫॥ దృష్ట్వైవం శిక్షితుం దేవో హ్యసృజత్ స్వం సుదర్శనం।
అథ జ్వాలాకరానంత సూర్యకోటిసమప్రభవమ్॥ ౩౬॥ వ్యాధితాస్యేన్స పశ్చ
క్రం దృష్ట్వా భయముపాగతః। ప్రాణత్రాణాయ సహసా పలాయనపరోభ
వత్ ॥ ౩౭ ॥ తమన్వగచ్ఛద్దుష్ప్రేక్ష్యం జ్వాలాన్యాప్తదిగంతరం। మహా
చ్చక్రం మునిస్సోపి పర్యగాద్వసుధామిమామ్ ॥ ౩౮ ॥ సుదర్శనేనామగతో
దూర్వాసా అఖిలం జగత్ । పర్యగాన్నైవకోప్యాసీ ద్రక్షకస్తద్భయాదిహ॥
౩౯ ॥ శక్రాదయో లోకపాలా వసిష్ఠాద్యాశ్చ తాపసాః। హరబ్రహ్మాదయ
శ్చాపి శక్తా నాసన్ హి కేపిచ ॥ ౪౦ ॥ తాపసస్య మునీశస్య కోపసంక్రాంతదు
ర్ధియః। హరిభక్తావమానేన బభూవ ప్రాణసంకటమ్ ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తీకమాహాత్మ్యే
పంచవింశోధ్యాయః.

అథ షడ్వింశోధ్యాయః.

అత్రిః॥ అథాజగామ వైకుంఠం విష్ణునా పరిపాలితం। భూరాదీన్నిఖి
లాల్లోకాన్ నటిత్త్వైవత్వరాన్వితః॥ ౧॥ త్రాహిత్రాహి జగన్నాథ బ్రహ్మణ్య
మధుసూదన। కరాలధారతశ్చక్రాత్త్వదీయాద్వ ప్రసంభవాత్॥ ౨॥ ఇదం
సుదుస్సహం విష్ణో సూర్యకోటిసమప్రభం। చక్రం త్వదీయం దుష్ప్రేక్ష్యం
హంతుమాం మేతి వార్యతామ్ ॥ ౩ ॥ మమ పాపస్య జాతేయం శిక్షా మధుసూ
దన! అంబరీషే మహాభక్తే త్వయి శాపస్య దీపినః॥ ౪॥ బ్రాహ్మణానాం సహ
స్రేషు యతస్త్వమతిపాపకః। తతోయామాతి పాపం త్వాం రక్ష స్వేదం జ
నార్దన॥ ౫॥ బ్రాహ్మణస్య పదం విష్ణో తవ వక్షసి తిష్ఠతి। యతస్తతో మయా
స్మృత తత్కృతం పాపం త్వమీశ్వరః॥ ౬॥ అత్రిః॥ ఏవం వదన్ సాంతముపాగత
స్సన్ సాష్టాంగపాతం పురతః పపాత। స్వరక్షణాన్నైవవినీత చేతా స్త్రాహీతి

వాక్యంబహుశోమురారేః॥ ౭ ॥ మునిందూర్వాససం విష్ణురిదమాహహసన్నివ । మునిశబాధిష్ఠాశాపం మమనాస్త్యత్రసంశయః॥ ౮ ॥ భవాదృశావిశేషేణసర్వదాతాపసోత్తమాః । భగవాన్ శంకరస్సాక్షాత్ భవాన్ బ్రహ్మరూపధృక్॥ ౯ ॥ జ్వలజ్జటాకలాపశ్చ భృకుటీకుటిలంముఖం । నిరీక్ష్య క్రోధవనేతవయోనభయంగతః ॥ ౧౦ ॥ ప్రకృతేర్వికృతింనైవ ప్రయాన్త్యంతిఘీరాధృశాః । బాధిష్ఠానామహంవైవ కరోమ్యప్రియమణ్వపి॥ ౧౧ ॥ కర్మణా మనసా వాచా తద్భవాన్వేత్తి కిన్నుతత్ । దేవానామపివిప్రాణాం సాధూనాం భగవామపి ॥ సుఖాయ సర్వదాదేహాన్ ధారయామి యుగేయుగే । భవతా తాపసశ్రేష్ఠ కృతంకర్మాతి నిందితమ్ ॥ ౧౩ ॥ అంబరీషస్య యచ్ఛాపోదత్తః కారణవర్జితం । అంబరీషోనరపతిః కర్మణామనసాగిరా॥౧౪॥అస్మత్సంకురుతేనయువశతోత్రోరపికదాచన। సర్వభూతేషుమాంపశ్యన్ స్థావరేషుచరేషుచ ॥ ౧౫ ॥ స్వధర్మనిరతోవిప్ర భవతాభక్తిసాత్వతోబహు । భవాన్నిమంత్రణాంతస్య స్వీకృత్యాక్ష భవాన్మహాన్ ॥ ౧౬ ॥ నచైవాగమనంకాలే నైవానుజ్ఞాంచదత్తవాన్ । అంభసాకేవలేనైవ ద్వాదశీతేనసాధితా ॥౧౭॥ అంభసోభక్షణేకస్య కోదోషశ్చమహాత్మనః । అనాహారేపియచ్ఛస్తం శుద్ధ్యర్థం వర్ణినాంసదా ॥ ౧౮॥ అమునాహిచతత్ప్రతంపిపాసోపశమాయచ । తదాచభవతాకోపఃకృతోనచ్ఛిద్రవీక్షణాత్॥ ౧౯॥ యదాశాస్త్రార్థసిద్ధ్యర్థంకృతమంభశ్చభక్షితం । తదాతేకేనకోపఃస్యాచ్ఛాస్త్ర మార్గానువర్తినః ॥ ౨౦ ॥ ప్రాసాద్యబహుధారాజా భవంతమతికోపినం । అప్రసన్నేత్వయిగతేదూరంమాంశరణంగతః॥ ౨౧ ॥ సభూతంస్వస్యహృదయే అంతస్థాంబుజవాసినం భీత స్తత్రాహమహాభాగో బ్రాహ్మణాత్ బ్రాహ్మణప్రియః ॥ ౨౨ ॥ తతోభోభవతాదత్తః శాపంకర్తుంనశ్చాన్యథా। యస్మాన్నాస్మభూద్వచోసత్యంబ్రాహ్మణస్యాతితేజసః॥ ౨౩॥ అగృహ్ణందశజన్మాఖ్యం తదారు॥శోన్య పోత్తమే। భవేతిభవతాప్రోక్తం నశృణోన్నృపనందనః॥ ౨౪ ॥ ఆర్తోమాంశరణంప్రాప్తో విపదీదుఃఖంమయాకృతం । ఇతిబుద్ధింసమాదాయ నిజపాపప్రశాంతయే ॥ ౨౫॥మదేకమానసోభూత్వా ... వపుర్నిజం। తతోహంవివరాత్తస్యహృదయాంభోజసంస్థితః ॥ ౨౬ ॥ భవేశవచనంశృణ్వన్ అహంభక్తార్తినాశనః । భక్తశాపంత్వయాదత్తం స్వస్యబుద్ధిమపీక్షుపమ్ ॥ ౨౭ ॥ బ్రాహ్మణస్య వచస్సత్యం యదిస్యాన్నైవతద్వరం । మమభక్తస్య చానిష్టమితిబుధ్యాద్విజోత్తమ॥ ౨౮ ॥ బ్రాహ్మణాయ వచోమహ్యాం స్వభక్తాత్య

యాసదా।విప్రశాపోపి మేనస్యాద్భక్తానామితిదర్శయన్ ॥ ౨౯ ॥ అహంశా
పమిమంవిప్ర తేనస్వీకృతనానిహ । వ్యసనానిదురంతాని శోకమోహప్ర
దానిచ ॥ 30 ॥ సర్వేషాంసర్వదావిప్రభక్తానాం నాశయామ్యహం। భక్త
శ్చధర్మనిరత స్సర్వభూతసమోమమ ॥ 31 ॥ విజ్ఞస్యాపిన్వయాశాపోత్రో
వై ధర్మవర్జితః।ధర్మానానావిధావేదే విస్తృతా నరజన్మనామ్॥ 3౨॥ దేశ
కాలవయోవస్థా వర్ణాశ్రమవిభాగశః । పుంసఃస్త్రీయశ్చ కేచిత్తున్నృజాతే
ఽపికేచన ॥ 33 ॥ నత్యాజ్యోగరజాతీనాం ధర్మస్స్వైర్నృజన్మభిః।సర్వవే
దేచవేష్వేవ ధర్మః పరముదీరితః ॥ 3౮ ॥ పశుమోరుభయో ర్బ్రాహ్మణానాం స
ర్వదానస్యావర్జనం। మారేశ్చవాసరేష్వేవ త్యాగేదోషో మహాన్ స్మృతః॥
3౫॥ ద్వాదశ్యాతిక్రమేతత్స్యాద్దోషోమద్భక్తఘాతకః । మద్భక్తిత్యాగ
తోస్యేతే న్వమంచక్రేసపారణమ్॥ 3౬ ॥ శాపాత్తస్య పరిత్యాగే దోషోమేన
భవేదిహ ఎవంవిచింత్యన్నృతిః ప్రివృత్తోదండితస్త్వయా॥ 3౭॥ పునఃశాప
మిదానాయప్రివృత్తశ్చ మయాపిచ । మాభూత్తపవచోసత్యం తపోరాశే
స్తవాస్మనః ॥ 3౮ ॥ వ్యాధితాస్త్వత్వయితతః చక్రంసంప్రేషితంమయా ।
నుహోగచ్ఛన్సుసృపం బ్రహ్మన్ అతి దుఃఖసమన్వితమ్ ॥ 3౯ ॥ త్వత్ప్రతేనం
మహాత్మన స్త్రీకేతుభిః । విప్రవర్య విషాదంత్వం మాప్రజాఖిలపూ
జిత॥ ౪౦ ॥ అంబరీషేచరపతౌ శాపస్తవకోమమ। ధృతవ్యాం మయారూపై
రవైర్నాతసర్వథా॥ ౪౧ ॥ కల్పేస్మిన్నతిమానేహి జగతః స్థితికారణాత్।
అహంశంఖవధార్యయామత్స్యాయమనోరపి॥ ౪౨ ॥ వహామిమాంభవిష్యా
మిప్రలమే వాంతరేసతి । సురాసురాణాముదధిం వధ్నతాం మందరాచ
లం॥౪౩॥కూర్మస్సంధారయిష్యామి స్వకేపృష్ఠేవినాశనం। హరిణ్యాక్షస్య
నాశాయ భూమేరుద్ధరణాయచ ॥ ౪౪ ॥ వరాహోహంభవిష్యామిమహానీ
లాచలోపమః। హిరణ్యకశిపుంహంతుం నృసింహోవిక్రమోవిభుః॥ ౪౫॥భవి
ష్యామిక్రోధవహ్ని జ్వాలావ్యాప్తదిగంతరః । వామనోహం భవిష్యామి
లోకత్రేజిగీషయా ॥ ౪౬ ॥ బలిబంధాయశక్రస్య హృతరాజ్యార్పణాయచ
జామదగ్న్యశ్చ రామోహం క్రూరకర్మాద్విజోత్తమః ॥ ౪౭ ॥ భవిష్యామి
క్షత్రియాణాంభవాయమహాబలః । రావణస్యవినాశార్థం రామోరాజీవ
లోచనః॥ ౪౮ ॥ భవిష్యామినృపస్తస్మాద్దాశరథి విపర్జితః। పునశ్చయాద
వేవం శేషస్తుహలలోచనః ॥ ౪౯ ॥ గోపజారోభవిష్యామజ్ఞానినాంధురిసం
స్థితః బుద్ధోహంముది తేఃపుత్రః పాషండానామ్యుపదేశకః ॥ ౫౦ ॥ కలికాలేభవి

ష్యామి పాపమోహాయకేవలం । అశ్వారూఢః కలిర్నామా తథాపిష్ణుయసస్సుతః ॥ ౫౧ ॥ కళేబరం తేభవిష్యామి విప్రావిప్రారిఘాతకః । ఇతిమేదశజన్మాని పాతితాని శ్రితానిచ ॥ ౫౨ ॥ సంస్మృత్యాన్యపి సర్వేషాం సద్యఃపాపౌఘహానిచ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే- కార్తికమాహాత్మ్యే షడ్వింశోధ్యాయః

అథ సప్తవింశోధ్యాయః

అత్రిః ॥ ఇత్యుక్త్వాతంపునః ప్రాహ భగవాన్ పురుషోత్తమః । స్వభక్తపాలనాధిక్యం ప్రశంసన్నివకుంభజ॥ ౧॥ శ్రీభగవానువాచ॥ప్రాప్తాన్యేవత్వయావిప్ర శాపవ్యాజేనభూభుజే । దత్తానిమేపరంతోషం కుర్వంత్యత్రనసంశయః ॥ ౨ ॥ అపేవనచమేక్లేశ అతోహం,బాహ్మణోత్తమ।తవసత్యంతుకుర్వాణో వచనంవేదసమ్మితమ్ ॥ ౩ ॥ అన్యథాచేత్ బ్రాహ్మణస్య మర్యాదానైవవర్తతే । ఇమమేవపునశ్శాపం ప్రాప్స్యామ్యానందకారణమ్॥ ౪ ॥ గచ్ఛశీఘ్రం తథేవాస్తే రాజా ప్రాయోప విష్టవత్ । అత్నానందిదయస్మిత్యం బ్రాహ్మణైః పరివారితః॥౫ ॥ దిక్ భూపందుష్టబుద్ధింతు విప్రోపద్రవకారిణమ్ । మన్నిమిత్తం యతశ్శక్రం మునింతమనుధావతి ॥ ౬ ॥ గవార్థేబ్రాహ్మణార్థేచసద్యః ప్రాణాన్పరిత్యజేత్ । యస్మాద్రాజాతు నృపతిఃయస్యముఖ్యంహిరక్షణమ్ ॥ ౭ । రాజాచతుర్వ్వర్ణాజీవా న్పాలయేత్ సాధుచేష్టితాన్ । నిగృహీయాన్ క్రూరాం స్తస్య త్సర్వాన్ బ్రాహ్మణ వర్జితాన్ ॥ బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణైరేవ నిగ్రాహ్యో వేదవాదిభిః । సత్యధర్మాధి నిరతైః లోభడంభవివర్జితైః॥౯॥ త్యాజ్యఏవభవేద్విప్రోవిప్రాణామపిపాపకృత్ । పాయశ్చిత్తమకుర్వాణో దండైస్తతతతఃపరం ॥ ౧౦ ॥ వపనంద్రవిణాదానం స్థానని ర్యాపనంతథా । క్రూరకార్యస్యవిప్రస్య కార్యంనాజ్ఞాని నాపరమ్ ॥ ౧౧ ॥ బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణాదన్యేత్ కురుతేహింసనంఖలః । తథాపిదండధారీతంనాహన్యాచ్ఛతదాచన ॥ ౧౨ ॥ స్వస్మాశిష్టం ప్రకుర్వాణో రాజ్ఞా ధర్మానుగామినా । సమాగతశ్చస్త్ర పాణేబ్రాహ్మాన్య కదాచన ॥ ౧౩ ॥ భవదృశీహీనసత్త్వతాతత్ర కేశవముపాగతః । నాన్యస్మిన్స్వపర్వవధతో యుతా

దోషాహమపరాధస్స్మృతః॥ ౧౪॥ యదర్థంహన్యతేవిప్రోయేనవాపిసహన్యతే।
స్వయంవాన్యేనవాస్వస్య బ్రహ్మహాస్స్మృతిదర్శనాత్ ॥ ౧౫ ॥ ఆకృష్టస్తాడి
తోవాపిధనైర్వాపి ప్రయోజితః । యముద్దిశ్యత్యజేత్ప్రాణాన్ సోపిబ్రా
హ్మణఘాతకః ॥ ౧౬ ॥ మదర్థమాగతంహ్యేతద్వ్యసనం ప్రాణహారకం।
దూర్వాససోబ్రాహ్మణస్య తతోహంబ్రహ్మహాధ్రువమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఇత్యాదివచ
నాద్రాజాభృశంతిష్ఠతిదుఃఖితః । గచ్ఛత్వంతత్రతేస్వస్తి భూభుజశ్చ భవి
ష్యతి ॥ ౧౮ ॥ అత్రిః ॥ వైకుంఠస్యవచశ్శ్రుత్వా నమస్కృత్యతుతన్మహుః ।
సార్ధంచక్రేణనృపతిం ప్రత్యగాద్బ్రాహ్మణైర్వృతమ్॥౧౯॥ తమాయాంతం
సమాలోక్య మునింభాస్కరతేజసం । అంబరీషోనరపతిర్నమస్కృత్యేద
మబ్రవీత్ ॥ ౨౦ ॥ అంబరీషః ॥ క్షమ్యతామద్యభోచక్రహంతుమాతర్ణంనచా
ర్హసి। ప్రాలయాద్యనహంతవ్య మత్కార్యేణకర్హిచిత్ ॥ ౨౧ ॥ త్రాహి
తివాదినంమాంచ బ్రాహ్మణం శరణాగతం । ఏవంవదన్మునిం రాజా బా
హుభ్యాంపరిషస్వజే ॥ ౨౨ ॥ పశ్చాత్తంపృష్ఠతఃకృత్వా విప్రంతస్థౌనృప
స్స్వయం। విస్ఫారితధనుశ్చాసౌ సమ్ముఖోభయవర్జితః ॥ ౨౩ ॥ అంబరీష
ఇదంవాక్యముక్తవాంశ్చసుదర్శనమ్॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే-

సప్తవింశోధ్యాయః.

అథ అష్టావింశోధ్యాయః.

అంబరీషః ॥ తిష్ఠతిష్ఠనమస్తేస్తు సుదర్శనహరిప్రియ । బ్రాహ్మణో
యంముదాత్రాహినైనంహంతు మిహార్హసి ॥ ౧ ॥ అహంజీవంతుదాస్యా
మిభవతేవధకారణే। బ్రాహ్మణస్యవధంముంచ తూర్ణంయుద్ధ్యస్వవామ
యా॥ ౨॥ యద్యపిత్వంహరేస్సాక్షాదవ్యాహత మిహాయుధం । యతస్త
తోసిమేదైవంత్వయాయోత్స్యేతథాప్యహం ॥ ౩ ॥ క్షత్రియస్యనమేయా
చ్ఞావిహితాత్ర స్వయంభువా । వినాయుద్ధం తతస్తర్హి యాచ్యతేదై
వమాస్మనః ॥ ౪ ॥ జానేత్వాం నిఖిలైస్సార్థైరతేయంచాత్మనో బలం ।
తథాపిపద్యతేవక్ర బలంచబాహ్వో ద్వయోస్థితం॥ ౫ ॥ మాంచత్వామపి
పశ్యంతువిఘ్నగా సహితాస్సురాః । మయానిపాతితంభూమౌ ముంచతేన

తుణోదమమ్॥ ౬॥ యదితేజీవనస్యేచ్ఛా రుచిర్యదిహరేఃకరే। తదాపాహిపి
ముంచైనం విప్రమస్మాంశరణంగతమ్॥ ౭॥ అత్రిః॥ ఇతిస్తుత్వాతిసంతుష్ట ఆ
హేదంతంసుదర్శనః। అతస్తస్యపరీక్షార్థం కోపావిష్టఇవస్థితః॥ ౮॥ మ
యాహతంయజ్ఞావిష్ణుం దనుం కైటభసంయుతం। అన్యేపిచథాదైత్యా అజే
యాసకలైస్సురైః॥ ౯॥ అస్యదూర్వాససఃకోపా భృకుటీ కుటిలంముఖం।
మాంవిహాయజగత్యస్మిన్ పురుషోవీక్షితుంక్షమః॥ ౧౦॥ సఏషోద్యమయానీ
తో దశాంమేనాంవినిందితాం। బాహ్మంచశాంకరంతేజో బిభ్రత్సర్వైర్దుసుదు
స్సహమ్॥ ౧౧॥ శంకరాత్తేజసోజాతం క్షత్రసంహారకాద్భువి। నత్తోధికం
నతదాబ్రాహ్మ్య మతిక్రాంతంక్వచిత్ప్రభుః॥ ౧౨॥ క్షత్రితేజోయుతస్స వ
ల్పో ధనుతో బ్రహ్మతేజసా। శక్తఃకింత్వంమయాయోద్ధుం తేజోద్వయవి
రోధినా॥ ౧౩॥ రాజన్బలవతాసంధిః కార్యస్స్యాత్యతురాశరార్థినా। సత్వం
మాక్షణముపాశ్రిత్యమాం యోద్ధుంకేనసంస్థితః॥ ౧౪ హరాల శక్తస్త్వమి
త్యేతన్మత్వాతేక్షాంతవానహం। సంభ్రమంయాహిశీఘ్రంత్వం మా
ప్రాణాత్రసంత్యజ॥ ౧౫॥ అత్రిః॥ ఇతితద్వచనంశ్రుత్వా కోపసంరక్తలోచ
నః। అంబరీషఇదంవాక్య ముక్తవాంస్తు సుదర్శనమ్॥ ౧౬॥ అంబరీషః॥
సుదర్శనతవాస్మాతం దేవస్యాయుధఃపరం। ఇతిమత్వామయాబాణైః కృతధా
నాత్రకారితః॥ ౧౭॥ ఇతఃపరంగౌరవం తేనూనంనాశంగమిష్యతి। క్షాత్రధ
ర్మముపాశ్రిత్య భాషసేయోమయాసః॥ ౧౮॥ బాణాన్మమచహస్తేతాన్ స్మా
స్మగర్వవినాశకాన్। క్షాత్రంధర్మముపాశ్రిత్య యస్త్వంగర్వముపాగతః॥
౧౯॥ నాహంవిప్రేషుదేవేషుస్త్రీషుజ్ఞాతిషుగోషువా శూరస్త్వమిహదేవో
సి తేనజీవసిమేపురః॥ ౨౦॥ దేవత్వంసంపరిత్యజ్య క్షత్రేణపురతో మమ। స్థి
తోగృహాణమేబాణాన్ దుస్సహానగ్నిసన్నిభాన్॥ ౨౧॥ ఇత్యుక్త్వాథముమో
జాస్య పాదయోరుభయోరపి। చతుర్వింశతిసంఖ్యాకాన్ బాణాన్ జ్వల
నవర్చసః॥ ౨౨॥ సుదర్శనస్తుతందృష్ట్వా తస్యపౌరుషమద్భుతం। క్షాత్రం
చపరమప్రీత ఇదమాహహసన్నివ॥ ౨౩॥ సుదర్శనః॥ రాజన్తవైవ
రక్షార్థం విష్ణునాప్రేరితోస్మ్యహం। విముక్తోయంమయావిప్ర స్త్వయశ్శ
రణాగతః॥ ౨౪॥ అత్రిః॥ ఇత్యుక్త్వాసంపరిత్యజ్య ధనుర్బాణసమన్వితం।
పపాతసహసాభూమౌ నమశ్చక్రేకృతాంజలిః॥ ౨౫॥ నృపస్తదాగతంచ
క్రం వినీత కుంభసంభవ॥ క్వాహంక్రిమిస్సంసృతిమర్త్యవర్తీ క్వత్వంహరే
రేర్దేవకరాంబుజస్థః॥ ౨౬॥ ఏవంవిజానన్నపితేపురస్తా ద్యుద్ధార్థమా

గాంతవిదంతుమస్వ । సావజ్ఞయాతే త్రసమాగతోఽహం యుద్ధాయసాక్షాద్వ్య
తితులప్రవృత్తః ॥ ౨౭ ॥ క్రూరంనిజంక్షత్రియధర్మమేవం సంపాదయన్మోత
దినంతుమస్వ । పత్యుస్థితోయందివసస్య తద్వత్సంగ్రామభూమిర్మకరశ్చమా
సః ॥ ౨౮ ॥ ఇచ్ఛన్స్మృతింకేవలమాగతోఽహం త్వత్తస్స్మృతంకేవలమాన్మదై
వం । జ్వాలాకరాలంనిఖిలై రసహ్యం దైత్యైస్సకైర్వై రపిరూపమేతత్ ॥
౨౯ ॥ సేహోవరాహః కథమద్య చాహం విద్యుచ్ఛటాదప్యధికాన్మకాంతి ।
బింబంవేరగ్నిశహ సన్నియుక్త మావర్తకోటీరపికుర్వదత్ర ॥ ౩౦ ॥ య
ద్యాప్రవజ్ఞాత్రైవభవే కథంచిద్రూపం పరంతేఖిల మర్దకస్య । దంష్ట్రా
కరాళంవదనం త్వదీయంవహ్నిస్వమత్సర్వతఏవదిగ్భ్యః ॥ ౩౧ ॥ దంష్ట్రం
చ చక్రః కతమోపి విక్రోదేవా సురాణా మధిపః పరోవా । యద్యత్రవి
ద్యుద్రవి రశ్మిమాలా భవేయురే కత్రికరాల మూర్తిః ॥ ౩౨ ॥ త
థాపితే తేజసినాగమాన్య స్సర్వస్య తేజోఽభిభవేపరేశ । భవంతమాశ్రిత్యస
దాకరాళం విష్ణుస్త్రిలోకస్థితమే ప్రవృత్తిః ॥ ౩౩ ॥ నజీయకైరపిభూరిసత్వై
దేవైః పరైర్వారిపుతాం ప్రయాతైః । నమోస్తుతే దైత్యవినాశకాయ తద్దైవ
భక్తస్యచరక్షణాయ ॥ ౩౪ ॥ విష్ణోరనంతస్యతిదీప్తితాయ ప్రాణప్రయాణార్తి
హరాయమేద్య ॥ ఆర్తిః ॥ ఇతిస్తువంతంరాజానం భూమానపతితంతథా ॥
౩౫ ॥ ఉత్థాయ ప్రేరయామాస స్వస్తితేస్త్వితి కీర్తయన్ । యిదంసు
దర్శనస్తోత్రం త్రిసంధ్యంయః పఠేచ్ఛుచిః ॥ ౩౬ ॥ సర్వాపద్భ్యో విము
చ్యేత చిరంసుఖ మవాప్నుయాత్ । యశ్శృణోతీద మధ్యాయం సకృద్వా
మానవః కలౌ ॥ ౩౭ ॥ ససర్వత్రసుఖంప్రాప్య తతోయాతి శుభాంగతిం ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే-కార్తికమాహాత్మ్యే

అష్టావింశోఽధ్యాయః.

అథ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః

అత్రిః ॥ సుదర్శనః స్వయం చాగా దంతధావం తస్య పశ్యతః । అం
తర్ధానం గతే తస్మిన్ విష్ణుచక్రే సుదర్శనే ॥ ౧ ॥ రాజా తస్మై నమస్కృ
త్య బహుభక్తిసమన్వితః । ఏవం దేశిరసా పశ్చాద్దూర్వాసం చాపి కల్మ
షమ్॥ ౨॥ అహం చైతత్ప్రహృష్టాత్మా మునిః భక్తిసమన్వితః । సశిరః పాదయో
స్తస్య కృత్వాథ స్థాన్నృపుఙ్గవః ॥ ౩ ॥ పాపినం పాపపం కస్మిన్ సీదంతం
గృహమేధినం । మాం సమర్థోపి మేంద్ర గృహాణాన్నం గృహే మమ ॥ ౪ ॥
కృపావతాద్య భవతా రక్షితోఽస్మి న సంశయః । పునరాగమనం యస్మా దధు
నా మే గృహే కృతమ్॥ ౫ ॥ కానామ లోకతోభీతి జగతో భయదాయినః ।
భయం వ్యాజాత్పునశ్చాగా ద్రక్షితుం కేవలం హి మామ్ ॥ ౬ ॥ పునర్దర్శన
దానేన స్వాత్మనా భయదానతః । ప్రాణదానం కృతం తద్వ త్పరలోకస్యర
క్షణమ్ ॥ ౭ ॥ అత్రిః ॥ ఇతి బ్రువాణ రాజానం బాహుభ్యాం మునిసత్తమః ।
సంప్రహృష్టేన మనసా సముత్థాప్యేమబ్రవీత్॥ ౮ ॥ దూర్వాసః ॥ ప్రా
ణానాం రక్షకశ్శాస్త్రే పితేతి పరికీర్తితః । భవతా రక్షితాః ప్రాణాః మమాత్ర
న పితా భవాన్ ॥ ౯ ॥ మయా కృతే నమస్కారే భవాన్ దుఃఖముపావ్రజేత్ । పి
తా మమ దతో నాహం నమస్కారం కరోమి తే ॥ ౧౦ ॥ మయాపి సుమహాన్ద్రోహో బ్ర
హ్మణస్య కృతో నృప । తత్ఫలం సుమహజ్జాతం మమ చాత్ర న సంశయః॥
౧౧ ॥ ఫలం చ తస్య పాపస్య సంప్రాప్తం వినివారితం । భవతా నరశార్దూ
ల బ్రహ్మణ్యేన కృపావతా ॥ ౧౨ ॥ భోక్ష్యే చ భవతో గేహే మహారాజ
త్వయా సహ॥ అత్రిః ॥ ఇత్యుక్త్వా భోజనం చక్రే తం మునిర్భూమిపాసనమ్॥
౧౩ ॥ అంబరీషేణ ధర్మజ్ఞో ధర్మజ్ఞేన కృపావతా ॥ శాంత్యాచ్ఛి వస్సదూర్వాసో
వైష్ణవస్య మహాత్మనః ॥ ౧౪ ॥ తస్య భక్తిపరీక్షార్థం గత్వా తమభినంద్య చ ।
అనుజ్ఞాతోంబరీషేణ స్వాలయం ప్రయయౌ మునిః ॥ ౧౫ ॥ తస్మాత్సూర్జే ము
నిశ్రేష్ఠ ద్వాదశీ హరిబోధినీ । సమస్తదానఫలదా సర్వతీర్థఫలప్రదా ॥ ౧౬॥
సర్వేషామేవ యజ్ఞానాం ఫలదా హరిబోధినీ । యస్త్వేకాదశీం పుణ్యాం కా
ర్తికే మునిసత్తమ ॥ ౧౭ ॥ ఉపోష్య జాగరం కృత్వా ద్వాదశ్యాం బ్రాహ్మణై
స్సహ । కృత్వా దానాని యో భక్త్యా పారణం తు సమాచరేత్ ॥ ౧౮ ॥ స

సద్యోముచ్యతేనూనం పాపైరిమిపర్యాతివర్జితైః । యదిస్వల్పాభవేత్పు ణ్యాం ద్వాదశీవిష్ణువల్లభా ॥ ౧౯ ॥ నాతిక్రమ్యాహరేర్భక్తై శ్రీ వైష్ణవై ర్లోకకాంక్షిభిః । తత్రాపికార్తికేపుణ్యా ద్వాదశీహరిబోధినీ॥ ౨౦॥ నాతిక్రమ్యామునిశ్రేష్ఠ సర్వథా నాత్రసంశయః । కార్తికేసితదద్వాదశ్యాం యత్కృతంతన్మహత్ఫలమ్ ॥ ౨౧ ॥ యఇదంపుణ్యమాఖ్యానం శృణోతిశ్రద్ధయన్వితః । సర్వాఘౌఘవినిర్ముక్తః పుత్రపౌత్రసమన్వితః ॥ ౨౨ ॥ భుక్త్వాభోగాననేకాంశ్చ తతోయాతిపరంగతిమ్ ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే-

ఏకోనత్రింశోధ్యాయః.

—※—

అథ త్రింశోధ్యాయః.

ఋషయః ॥ సూతేనకథితం పుణ్యాం మాహాత్మ్యం మాధవస్యచ। భూయోవయంశ్రోతుకామాః కార్తికస్యవ్రతస్యచ ॥ ౧ ॥ కలౌకల్మషచిత్తానాం తథారాగాత్మయాయినాం । సంసారాంబుధిమగ్నానా మనాయాసేనకాగతిః ॥ ౨ ॥ కోధర్మస్సర్వధర్మాణాం అధికోమోక్షసాధనః । కోదేవస్సర్వదేవేషు గురుగురుఫలప్రదః ॥ ౩ ॥ కేనదూరాయతేమోహః కర్మణామునిసత్తమ । మానవామందమతయో మృత్యుపాశేనియంత్రితాః ॥ ౪॥ జడాత్మానః కలౌతేషాం అనాయాసేనకాగతిః । ఏతత్సర్వం యథాన్యచ్చ బ్రూహిగోవింద సత్కథాం ॥ ౫ ॥ సూతః ॥ మునయస్సాధుపృష్టోహం భవద్భిర్విష్ణుకీర్తనం । సంస్మారితం జగద్భద్రం సర్వలోకసుఖావహమ్ ॥ ౬ ॥ భవద్భిర్యత్కృతః ప్రశ్నో మర్త్యానామల్పమేధసాం । తస్మిరా

ణాయకల్పోఽత్ర శ్రోత్రానందకరః పరః ॥ ౭ ॥ శ్రుతం హితాయ జంతూనాం
లోకోపహితకారకః । లోకోపకారిణో యూయం క్రతుభిః భూరిదక్షిణైః ॥
౮ ॥ యత్ఫలం పుణ్యతీర్థాది స్నానదానాదికర్మభిః । తత్ఫలం యాతి విప్రేం
ద్రాః సద్భిరానాత్ర సంశయః ॥ ౯ ॥ శృణుష్వవృషయో యూయం ఊర్జే
శ్రుత్యుదితం ఫలం । మురారిప్రీతిసంబోధ కారణం కార్తికవ్రతమ్ ॥ ౧౦ ॥
సారం సారతమం శ్రేష్ఠం సర్వశాస్త్రేషు సత్తమాః । బహ్వత్రఫలమాఖ్యాతుం
న శాక్యమత్యుగ్రహాపః ॥ ౧౧ ॥ సంక్షేపాదభిధాస్యామి కైటభారికథాం ద్వి
జాః । కైటభారికథాసక్తాః తరంతి భవసాగరమ్ ॥ ౧౨ ॥ నిగచ్ఛంత్యధికం
ఘోరం నితరాం నిరయాస్పదం । కార్తికే కేశవం భక్త్యా తులాసంస్థే దివాక
రే ॥ ౧౩ ॥ స్నానం విష్ణ్వర్చనం దానం దీపప్రజ్వలనం నిశి । నరః కృత్వా విము
చ్యేత వృజినైరార్జితైర్జనాత్ ॥ ౧౪ ॥ తులారాశింగతే సూర్యే తదారభ్యా
నురాగతః । ప్రాతః ప్రతిదినే మాసమేకం విష్ణుపరాయణః ॥ ౧౫ ॥ య ఆచరే
ద్వ్రతమిదం జీవన్ముక్తస్స ఉచ్యతే । బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాపి వైశ్యః శూ
ద్రః స్త్రియోఽపి వా ॥ ౧౬ ॥ న కార్తికవ్రతమిదమాచరంతి నరాధమాః । తేయాం
త్యంధతమం సత్యం కల్పైరపి న సంశయః ॥ ౧౭ ॥ కార్తికం ప్రాప్య కావేరీ సలి
లే యో నిమజ్జతి । స కేశవపురం యాతి స్తూయమానో మరుద్గణైః ॥ ౧౮ ॥ కార్తి
కే మాసి సంప్రాప్తే స్నాత్వా సంపూజ్య కేశవం । స పుమాన్యాతి వైకుంఠం
మానవో ముక్తకిల్బిషః ॥ యే నాచరంతి విప్రేంద్రా కార్తికోక్తం వ్రతం శు
భం । చండాలయోనిం తే యాంతి జన్మసాహస్రకేషు చ । ౨౦ ॥ కిం తతః కార్తి
కః పుణ్యః సర్వమాసోత్తమోత్తమః । సర్వపాపప్రహరణం కార్తికస్య వ్రతో
త్తమమ్ ॥ ౨౧ ॥ విష్ణుప్రీతికరం పుణ్యం గంగాభం త్వకృతాత్మనాం । యః కార్తికే
తులాసంస్థే మార్తాండే మానవః కిల ॥ ౨౨ ॥ స్నానం దానార్చన హోమం ప
రిచర్యాం మధుద్విషః । స నరః సర్వదుఃఖేభ్యో విముక్తో మృతస్సుతే ॥ ౨౩ ॥ దీ
పదానం కాంస్యదానం దీపప్రజ్వలనం హరేః । ధాన్యం ఫలసనం సద్మన్యక్షయం

కార్తికవ్రతే॥ ౨౪॥ అధ్యాయానాపిదరిద్రో వా యఃప్రీత్యైశ్రౌష్యతిధన్వినః । ఊర్జేమాసిమునిశ్రేష్ఠాః కథాశ్రావ్యామహత్ఫలమ్। ౨౫॥ సర్వపాపప్రశమనం సర్వసంపత్సుఖావహం । సర్వోత్తమోత్కృష్టఫలమితి మహాత్మ్యంకార్తికస్యచ॥ ౨౬॥ ఇదంయశ్శృణుతేపుణ్య మధ్యాయమ్మానవప్రియః। సుఖాన్యైవ హి మాసాద్య పశ్చాద్యాతిపరంసుఖమ్॥ ౨౭॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - కార్తికమాహాత్మ్యే

ఫలస్తుతిర్నామత్రింశోధ్యాయః.

కార్తిక మాహాత్మ్యం

సమాప్తమ్.

